ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
1
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
1er OCTOBRE
1 9 5 8

31ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8307 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4108

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՈՒ ԾՐԱԳԻՐ ՓՈԽԵՑ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան չէին մասնակցած Թուրքիոյ Հայոց պատրիարքը՝ Գարեգին արք., երուսա –ղէմի պատրիարքական տեղապահ Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանն ու Կիլիկիոյ աթոռին տեղապահ Խադ Արք. Աջապահեանը :

Առաջինը չկրցաւ էջմիածին երթալ հակառակ իր փափաքին, Գոլոյց Սեպտեմբեր վկայի ծանօթ դէպքին պատճառաւ :

Տէրտէրեան Արք., որ Գէորգ Ձ.ի կը տակով տեղապահ էր նշանակուած Լուսաւորչի աթոռին, ոչ միայն մերժած էր ընդունիլ այդ բարձր պատիւը, այլ նաեւ չէր ուզած երթալ էջմիածին՝ մասնակ – ցելու ընտրութեան : Աւելին : «Ցաւուկ նամակով հրաժարուած է որպէս կաթողի – կոսական թեկնածու քուէարկուելուց » :

Գալով Խադ Արք.ին՝ իրեն յատուկ խորհրդաւոր նկատումներով մերժած էր էջմիածին երթալ, այդ պատճառով ալ համայնավար – հնչակ–ռամկավար խառ – նիճաղանճին կողմէ յարձակման էր են – թարկուած՝ իբրեւ ... «հակաէջմիած – նական» եւ «հակահայաստանեան» :

Ուրեմն Սփիւռքի նուիրապետական ե – րեք կեդրոններու աթոռակալները չէին մասնակցած 1955 Սեպտեմբեր 30ի կա – թողիկոսական ընտրութեան : կարզ մը հրաւիրեալ եպիսկոպոսներ ալ չէին դա – յած էջմիածին, ինչ ինչ պատճառներով :

Իր գահակալութենէն անմիջապէս վերջ, Վազգէն Ա. ծրագրեց «եպիսկոպոսական ժողով» մը գումարել էջմիածնի մէջ 1956ի գարնան եւ առ այդ 1955 Նոյեմբերին հրաւէր ուղղեց Գոլոյ պատրիարքին (անշուշտ նաեւ ուրիշ եկեղեցականնե – րու) :

Նպատակն էր չփման մէջ մտնել բացա – կանները հետ եւ եկեղեցական նոր Սահ – մանադրութիւն մը մշակել :

Սակայն չարաթը ուղղութէն առաջ է – կաւ :

Երբ Խադ Արք.ի փոխարէն Կիլիկիոյ աթոռին տեղապահ ընտրուեցաւ Խորէն Եպս. Բարոյեան եւ Կաթողիկոսի ընտրութեան վերջնական ու անյետաձգելի թը – ւական նշանակութեամբ 1956 Փետր. 14ը , Վազգէն Ա. յանկարծ փոխեց միտքը : Փոխանակ «Եպիսկոպոսական ժողով» գումարելու էջմիածնի մէջ, որոշեց եր – թալ Լիբանան :

1956 Յունուար 30ին ճամբայ ելաւ էջ – միածնէն «երթալու եւ տեսնելու իր ժո – ղովուրդը» : Յունուար 31ին հեռագրեց տեղապահ Խորէն Եպիսկ.ի թէ «որոշած ենք աննմար մասնակցիլ Մեծի Տան Կի – լիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծ – ման» : Փետրուար 3ին Մոսկուայէն հե – ռագրով վիզա խնդրեց Լիբանանի վար – չապետէն իրեն եւ իր չքախումբին հա – մար :

Ճամբորդութեան մեծասաներորդ ժա – մուն պատրաստուած ըլլալը յայտնի է անկէ, որ էջմիածինէն մեկնած առեն Վե – հափառը վիզա չունէր դեռ :

Տասը օր Մոսկուա մնալէ վերջ, Վազ – գէն Ա. եւ չքախումբը Փետր. 10ի երե – կոյեան հասան Փարիզ եւ Փետր. 12ին Պէյրութի մէջ արժանացան արքայական ընդունելութեան :

Մեծ յոյսեր դրուած էին Ամենայն Հա – յոց Հայրապետին վրայ՝ իր հեղինակու – թեամբ կարզի հրաւիրելու համար փոք – րամասնութեան ազմկարար պարագլուխ – ները :

Կիլիկեան թեմերու պատգամաւորական ժողովը ընդ առաջ երթալով իր փափա – քին, չարաթ մը յետաձգած էր ընտրու – թեան թուականը :

Զախողեցաւ իր առաքելութիւնը, որուն նպատակն էր, ինչպէս յոյժ տուին յե – տագայ դէպքերը, արգիլել մեծամասնու – թեան թեկնածուին ընտրութիւնը :

Զարեհ Ա.ի յաղթական ընտրութենէն

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷԷՆ ԵՏՔ

ԿԻՆԷՆ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱՓՐԻԿԷՆ

ՏԸ ԿՈՂ ԱԼԺԵՐԻԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Հանրաքուէին վերջնական արդիւնքները յոյժ կուտան թէ արձանագրուած ընտ – րողներուն 84 առ հարիւրը քուէարկած է : 79 առ հարիւր այո քուէարկուած է եւ 21 առ հարիւր ոչ :

Երէկ գրած էինք արդէն այս քուէար – կութեան արդիւնքին գլխաւոր հետեւանք – ները եւ մանաւանդ նշանակութիւնը : Տե – ղական մամուլը եւ արտասահմանի թեր – թերը կը չեշտեն գլխաւորաբար համայ – նավարներու կորնդուցած ձայները : Յատկանշական օրինակը՝ Լանս քաղաքը որ 1956ի ընտրութենէն 23590 ձայն ա – պոհոված էր համայնավարներուն, այսօր 5087 «ոչ» ունի միայն, ինչ որ կը նշանա – կէ թէ համայնավարներ «այո» քուէար – կած են :

Ալժերիոյ մէջ 96·6 առ հարիւրը «այո» քուէարկած է : Ինչպէս գրած էինք մի – այն կինէն «ոչ» պատասխանեց եւ իր այդ պատասխանով այլեւս մաս չի կազմեր Ֆրանսական Ափրիկէի : Այս կէտը անմի – ջապէս հաղորդուեցաւ կինէ որ այլեւս չի կրնար օգտուիլ Ֆրանսայէն ինչպէս կ'օգտուէր մինչեւ հիմա բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Կինէի մէջ աշխատող Ֆրանսացի պա – տմոնեանները առ այժմ կը մնան իրենց պաշտօնին պլուխը , բայց մօտ ապագա – յին պիտի վերադառնան Ֆրանսա :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Կինէէն զատ միւս պաղճավայրերուն « այո » պատասխանը յոյժ տուաւ թէ անոնք կ'ուզեն միացած մնալ Ֆրանսայի : Այս ձեւով, համաձայն նոր Սահմանա – դրութեան, ծնունդ առաւ Ֆրանսական Հասարակապետութիւնը :

× *Ֆերհաթ Ապաս «Ալժերիոյ կառավա – րութեան վարչապետը» անդրադառնալով կիրակի օրուան հանրաքուէին յայտարա – րեց ։— Կը նախընտրեմ բանակցիլ Տը Կո – լի հետ քան կի Մոլէի : Ֆաշիստներուն ինչ ըլլալը գիտենք. բայց կի Մոլէի պէս ընկերավարականէ մը բան չեմ հասկը – նար :*

× *Երեքշաբթի եւ Հորեքշաբթի կը դա – մարուին Նախարարաց Խորհուրդներ . որոնցմէ եառ Զօր. Տը Կոլ կը մեկնի Ալ – ժերիա ուր պիտի արտասանէ կարեւոր ճառ մը :*

× *Արտասահմանի մէջ ալ Ֆրանսացի – ները մեծամասնութեամբ «այո» քուէար – կած են :*

Թուրքիա .— այո՝ 1064 — ոչ 29 :
Ամերիկա .— այո՝ 6000 — ոչ՝ 310 :
Ժընեւ .— այո 7838 — ոչ 420 :
Լիբանան .— այո 1115 — ոչ 32 :
Սպանիա .— այո 7024 — ոչ 237 :
Ֆինլանտա .— այո 87 — ոչ 7 :
Մոսկուա .— այո 76 — ոչ 34 :

× *Համայնավար կուսակցութեան քա – ղաքական Բիւրօն յայտարարութիւն մը հրատարակեց , ուր կը չեշտուի թէ «4·600·000 Ֆրանսացիները որ ոչ քուէ – արկեցին մեծ ուժ մը կը ներկայացնեն եւ խոստումն են հանրապետականներու ան – հրաժեշտ համախմբման » :*

× *Երկուշաբթի օր սակարանն ալ ցոյց տուաւ քուէարկութենէն իր ստացած աղ – դեցութիւնը : Ֆրանսական արժեթուղթեր ղալարպէս բարձրացան մինչ ոսկին հա – ղար Ֆրանք կը կորսնցնէր :*

քանի մը ժամ առաջ , Փետրուար 20ին Վազգէն Ա. ղէհահակ մեկնեցաւ դէպի Ե – պիսպոս , առանց մասնակցելու «ընտրու – թեան եւ օծման», հակառակ իր խոս – տումին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

Օ Ր Ը Օ Ր Ի Ն

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ··· ՄՈՍԿՈՒԱ

Ըօրինակ բաներ չեն պակսիր , երբ կծ՝ կին մէկ ծայրը կը գտնուի Մոսկուան :

Երբ չորս ամիս առաջ Տը Կոլ իշխա – նութեան գլուխ եկաւ Ֆրանսայի մէջ , ա – րաջին առիթով սկսաւ խօսիլ հանրաքուէի մասին : Այդ օրերուն Փարիզի օտար մա – մուլի ներկայացուցիչները ճաշ մը տո – ւին ի պատիւ Վիճոկրասուվի : Տը Կոլի մասին լրագրողի մը հարցումին պատաս – խանելով , Փարիզի խորհրդային դեսպանը յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը ուրիշ երկիրներու ներքին գործերուն չի խառ – նուիր ··· :

Անցան ճանի մը ամիսներ եւ պաշտօ – նապէս յայտարարուեցաւ հանրաքուէի թուականը՝ Սեպտեմբեր 28 :

Համաձայն հանրապետական սկզբունք – ներու , Ֆրանսայի բոլոր կուսակցութիւն – ները ազատօրէն եւ հաւասարապէս յայտ – նեցին իրենց կարծիքը :

Մէկ մասը բացատրեց թէ ինչո՛ւ «այո» պէտք է քուէարկել :

Ուրիշներ , գլխաւորութեամբ համայ – նավար կուսակցութեան սկսան հրապա – րակը աղմկել իրենց «ոչ»երով : Նոր սահ – մանադրութեան ընդդիմադիրները այն – ճան ազատ էին իրենց քարոզչական պայ – քարին մէջ , որ օգնութեան կանչեցին նոյնիսկ ··· Խրուշչեւը :

Հետաքրքրական չէ՞ այն պարագան , որ հեռաւոր Կրեմլինէն Խրուշչեւ կը թելա – դրէր Ֆրանսացիներուն «ոչ» պատասխա – նել Ֆրանսայի ··· միշտ՝ չմիջամտելո՛վ ուրիշներու ներքին գործերուն :

Ընտրութիւնները կատարուեցան խան – դավառ մթնոլորտի մէջ : Ժողովուրդին զանգուածային «այո»ն շշմեցուց կարմիր – ները : Բայց , Մոսկուայի ձայնասփիւռը անգամ մը եւս անապարեց իր կարծիքը յայտնել ։— *իշխանութիւնները ամէն ինչ ըրին՝ որպէսզի ընդդիմադիրները չկարե – նան լուսաբանել հանրային կարծիքը :*

Եթէ Մոսկուայի ձայնասփիւռը նման բացատրութիւն մը տար խորհրդային բռնատիրութեան տակ ապրող ժողո – վուրդներուն՝ բնական պիտի գտնէինք , fանի որ դէպքերու նման պարզաբանում մը հարազատ է իրենց նկարագրին : Բայց , յայտարարութիւնը կատարած է անգլե – րէն լեզուով · այսինքն՝ օտարներու հա – մար :

Ընդդիմադիրները ժամանակ եւ առիթ չեն ունեցած իրենց կարծիքը յայտնե – լու ···

Ի՞նչ կը գրէր *Իմանիթէ* , ամիսներէ ի վեր :

Խրուշչեւն ալ մասնակցեցաւ այդ աշ – խատանքին :

Տիւքլօ եւ Փիէր Փոթ հեռատեսիլէն յորդորներ կարդացին :

« Ընկեր » Թորէզն ալ՝ ձայնասփիւռէն :

Մոռնանք արմատական եւ ձախ ընկեր – վարական ընդդիմադիրներու պայքարը :

Եթէ այս ամբողջ *ղալմաղալը* իր միտքը չկրցաւ բացատրել ժողովուրդին ··· մեղ – քը որո՞ւնն է :

Իսկ ազատութե՞ան եւ հանրապետու – թե՞ան մասին խօսող Մոսկուան եւ իր մանկլաւիկները ինչպէ՞ս կ'ըմբռնեն «ա – զատ հուէարկութիւն»ը : Մէկ ընտրացան – կով եւ առա՞նց ընդդիմադրութեան , ինչ – պէս՝ Խ. Միութեան մէջ :

Հարցումը Խրուշչեւին պէտք է տալ ··· :

Այս բոլորէն ետ Մոսկուայի ձայնաս – փիւռը գոհունակութիւն կը յայտնէ , որ թէեւ «այո»ները յաղթած են , բայց *«Փա – րիզի փողոցներուն եւ մայթերուն վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնները կային · « խաղաղութիւն Ալժերիոյ մէջ» : «ոչ» Տը Կոլին » եւն. :*

Ճիշդ է , որ Խրուշչեւն ու իր արտաքին թէ ներքին ընկերները՝ «Փարիզի փողոց – ներուն եւ մայթերուն» մակարդակէն վեր չեն կրցած ելլել տակաւին՝ ըմբռնելու համար ազատութեան եւ հանրապետու – թեան իմաստը ··· :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԼԱՐՈՒԱԾ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ ԿԸ ՔԱՆԴԵՆ ԻՐԵՆՑ ՊԱՏՆԷՇՆԵՐԸ

Հակառակ անոր որ Վարչապետ Քերա – մէ յայտարարեց թէ բոլոր վաճառատուն – ները կրնան վերաբանալ իրենց դուռները, ընդհանուր գործադուլը կը չարունակուի Պէյրութի մէջ : Իսլամները սկսան քանդել իրենց պատնէշները : Պաթթա , որ աւելի քան չորս ամիս Պէյրութի ապատամբու – թեան մարտկոցը դարձած էր , ստացաւ բնականոն վիճակ մը : Խանութները բաց – ուած են : Փողոցներու մէջ եռուզեռը ըս – կըսած :

Այսուհանդերձ , նախկին վարչակարգին կողմնակիցները ներկայիս կը դիմեն այն միլոցներուն՝ որոնք ի գործ կը դրուէին ըմբոստներուն կողմէ : Փաղանգաւորները ընդհանուր գործադուլ յայտարարեցին եւ կը կրակեն այն բոլոր վաճառատուներուն վրայ՝ որոնք կը բանան իրենց դուռ – ները :

Առջի գիշեր եւ առաւօտուն բախումներ եղան բանակին եւ քրիստոնեաներու մի – ջեւ , Պէյրութի զանազան թաղերուն մէջ : Ապահովութեան ուժերը , որոնք պինեալ մարդոց վրայ կրակելու հրահանգ ստա – ցած են , ապաննեցին ժողովրդական Ըն – կերվարական կուսակցութեան երկու ան – դամները :

Գործադուլին վերջ տալու Քերամէի կոչը նկատի չառնուեցաւ Փաղանգաւոր –

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՓՐՈՖ. ԼԵՒՈՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի կէսօրէ ետք , հանդիպում մը տեղի ունեցաւ , Փարիզի Հայոց եկե – ղեցիին խորհրդարանին մէջ , Փրոֆ. Լե – ւոն Յովհաննիսեանի հետ , որ կը վերա – դառնար Մոնփելլիէէն : Ներկայ էին փա – րիզահայ բժիշկներ , մտաւորականներ եւ մամուլի աշխատաւորներ :

Փրոֆէսէօրը մասնակցած էր Բժշկու – թեան պատմութեան միջազգային ԺԲ· Համագումարին , Մոնփելլիէի մէջ , (նա – խորդը , որու եւս մասնակցած էր , տեղի ունեցած էր երկու տարի առաջ , Մատրի – տի մէջ , իսկ յաջորդը տեղի պիտի ունե – նայ երկու տարի ետքը , Աթէնքի մէջ) : Փրոֆէսէօրը , համակրելի եւ շատ մար – դամօտ , խանդավառ եւ հայրենասէր պիտնական մըն է : Երկար տեղեկութիւն – ներ տուաւ իր գործերու մասին , համա – գումարին աշխատանքներուն մասին , եւ բժիշկներուն նուիրեց իր մէկ հետաքրքիր կուքիւնը :

Ներկաները պատասխրուեցան լիքէօ – րով :

Փրեֆէսէօրին կեանքին ու գործունէու – թեան , ինչպէս եւ կատարած գրոյցին մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Արտաքին նախարարու – թեան բանբերը յայտարարեց , թէ հա – ւանական է որ Հորեքշաբթի օր Խ. Միու – թիւնը նոր «Սպուտնիկ» մը արձակէ հա – մայնավար Զինաստանի հողամասէն :

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ՆՈՒԻՐԵԱԼՆԵՐԸ
ԵՒ ՄԵՐ ՄՇԱԿՈՑԹԸ

Ա.

Հայ ժողովուրդին բովանդակ կեանքը եղած է սրբազան տուայտանքը լոյսին հասնելու եւ զայն պահելու հայկական բարձրաւանդակին վրայ ...

Ամէն անգամ երբ զայն կորնչուցեր է, կորնչուցեր է իր անձը եւ տուայտեր է, պեղեր է իր հոգին, գալարուեր է՝ կրկին անոր հասնելու համար :

Անցեր է Իրան, իջեր է Միջագետք, մինչեւ հեռաւոր Աթէնք եւ Աղեքսանդրիա, դուրցեր է «լոյս»ը եւ զայն առած բարձրացեր է երկնքի մօտիկ՝ հայկական բարձրաւանդակին վրայ, դաեր է լոյսը, բիւրեղացուցեր ու նետէր է զայն իր արեան բովին մէջ եւ, անոր տուած իր հոգեկան աղջային զրոյմը, ջամբեր է դէպի հիւսիս, դէպի հարաւ եւ արեւմուտք :

Ամէն անգամ որ հասեր է լոյսին, զբաեր է իր խաղաղութիւնը եւ հասեր է տիեզերական հաւասարակշռութեան, — ներքին եւ արտաքին աշխարհներու ներդաշնակումին :

Այս հոգեկան խաղաղութիւնը արտայայտեր է իր մշակոյթի կոթողներուն մէջ :

Այս ներքին լոյսին հասնելով է, որ Մ. Մեսրոպ ստեղծեր է Հայոց այբուբենը :

Այդ լոյսին հասնելով է, որ կերտուեր է Զուարթնոցի հրաշքը :

Եւ Նարեկացին կրցեր է խօսիլ Աստուծոյ հետ «ի խորոց սրտի» :

Ահա այդ լոյսն է, — իր արտաքին եւ ներքին չքեղանքին մէջ, — որ ամենահատաբեալ կերպով կ'արտայայտէ հայկական սրբազան ճարտարապետութիւնը, այսինքն՝ հայկական եկեղեցիի կառոյցը :

Ինչպիսի թափանցումով եւ խտացու-մով հայ հոգին զգացեր է արտաքին, նիւթեղէն լոյսին զեղեցկութիւնը, Հայոց եկեղեցին իր խորշերով, արսիաներով, մակերեսներու հակադրութեամբն ու համադրութեամբը կ'արտացոլայ արտաքին լոյսին հրաշքը : « Տաշուած բիւրեղ»ի մը նման, ինչպէս պիտի բացատրէր վրոփ. Սոբչիկովսկի :

Իսկ ներսը՝ կիսամութին մէջ, բոլոր գիծերը, բոլոր մակերեսներն ու սրահամարները զերբար լրացնելով, իրարու վրայ կոթնելով կը խոյանան վեր, բարձրացնելու համար գմբեթը, որուն մէջ ամփուած է ներքին լոյսը.— հայկական ըզմայլելի հոգին :

Հայը հասեր է ներքին եւ արտաքին աշխարհներու ներդաշնակութեան :

Ահա այսօր Հայը կրկին կորնչուցեր է լոյսը եւ կը ճգնի, կը տուայտի, կայանները ու փարոսները կը կանգնէ դտնելու, խտացնելու եւ տարածելու համար կորսուած լոյսը :

« Համազգայինի մասին կարելի չէ խօսիլ, առանց խօսելու անոնց մասին, որոնք հինեցնիմ զայն եւ որոնց ոգին դեռ կ'ապրի իրենց գործին մէջ :

Հանրային կեանքի մէջ, մարդը եւ գործը անբաժանելի են : Ամէն գործ խորհրդանշումն է այն ոգիին, որով ստեղծուած է : «Համազգայինը կ'արտայայտէ իր մեծ հիմնադիրներու հոգեկան ու գաղափարական մեծութիւնը :

Եւ աւելորդ չեմ համարիր, այս առթիւ, կրկին յիշատակել Օ. Ուայլտի մէկ խօսքը .

« Ես թերեւս կը չափազանցեմ, ապահովաբար կը չափազանցեմ, բայց ուր որ չկայ չափազանցութիւն՝ չէր կայ, եւ ուր որ չէր կայ՝ չկայ հասկացողութիւն» :

Յառնուածքով ոգեպաշտ եմ : Կը հաւատամ քրիստոնէական հոգիի անմահութեան : Հիմա պիտի ոգեկոչեմ այն անձերը, որոնք մեկնած են :

Համօ Օհանջանեան ...

Համայիլ, առասպելական անուն մը : Ազատ եւ անկախ Հայաստանի վարչապետ եւ մինչեւ մահը՝ նախագահ «Համազգայինի» կրթական եւ հրատարակչական Ընկերութեան :

Աղնուական հոգիով եւ նայնքան ազնուական երեւոյթով : Քիչ անգամ նախանձութիւնը օժտած էր մէկը նոյնպիսի արտաքին գեղեցկութեամբ եւ ներքին ազնուականութեամբ : Իսկական « տա-նուտէր» նահապետ մը Հայոց աշխարհի, իսկական արիստոկրատ մը, որ սակայն ամենահամեստ անձն էր, զոր տեսած ըլլամ : Երբ իր տարեդարձին կ'ներթայինք իր տունը, իր սեղանին վրայ ինչ էր, որ ջուր կը լեցնէր մեր բաժակներուն մէջ եւ մենք, երիտասարդներս, կը նուաստանայինք իր հոգեկան մեծութեան առջեւ :

Երեկոյթի մը ընթացքին, նուիրուած Մրմեան Հայրիկի յիշատակին, պատմեց իր յուշերը : Պատմեց, թէ ինչպէս Հայոց Հայրիկը այցելած էր Ախալքալաք եւ իջած իրենց տունը : Զափահաս այրերը, ձիով, գացած էին մղոններ՝ դիմաւորելու Հայրիկը : Երբ Հայրապետը իր չքերթով մօտեցաւ Օհանջանեաններու տան, տեսաւ Օհանջանեան մամիկը, որ չորքատուած իր եօթանասունի մօտ զաւակներով ու թոռներով, կը սպասէր տան չեմին : Երբ Մրմեան տեսաւ այս բազմանդամ ընտանիքը, բացագանչեց .

— Մեծ մայրիկ, ի՞նչպէս կը կառավարեմ բոլորը հաւասարապէս սիրելով :

Համօ Օհանջանեան մամիկը պատասխանեց .

— Վեհափառ, կը կառավարեմ բոլորը հաւասարապէս սիրելով :

Համօ Օհանջանեան լիովին իւրացուցած էր իր մեծ մօր փիլիսոփայութիւնը : Անհուն սէր ունէր բոլորին հանդէպ : Այդ էր պատճառը, որ սիրուած ու յարգուած էր թէ իր գաղափարական ընկերներէն եւ թէ հակառակորդներէն :

Իսկական բարոյական մեծութիւն մըն էր : Մարդ մը՝ բառին բովանդակ ու ամենալայն առումով :

Համօ Օհանջանեան ամբողջովին նուիրուած էր Հայոց ազգին : Աքսորուած էր իբրեւ յեղափոխական եւ կրած Սիբիրի ղրկանքներն ու տառապանքները : Դարձին՝ կրկին նետուած էր իր առաքելութեան յորձանուտին մէջ : Հայաստանի Հանրապետութեան անկումէն ասդին, կարելի է անվարան յայտարարել, թէ գարձած էր գաղութահայութեան առաջնորդը եւ անոր կորսուած անկախութեան խորհրդանիշը : Եւ մինչեւ վերջ հաւատարիմ իր ուխտին ու կոչումին, մնաց պարտականութեան վրայ : Փալանճեան կտակին առթիւ, երբ պիտի մեկնէր Պէյրութ, ստիպուեցաւ ներարկուիլ չիջուկով մը, որուն պատճառով, գժբախտաբար հիւանդացաւ եւ չատ չանցած աւանդեց հոգին...

ԲԻՒԶԱՆԴ ԿՌԱՆԵԱՆ

(Շար.)

ԱԽԹԱԼԱ

—o—

Ո՞ր անցորդի ուշադրութիւնը չի գրաւել Ախթալան : Կանգ առնելով այստեղի պատմական յուշարձանների մօտ՝ մտքով սլանում ես դարերի խորքը : Վա-ղուց չա՞տ վաղուց է այստեղ սկսուել պղինձի հանքաքարի արդիւնահանումը : 12րդ դարում , երբ վերանորոգուում էր Ախթալայի վանքը, այստեղ լեռնային աշխատանքներ էին կատարուում : 1763 թուին աշխատանքի հրաւիրուած յոյն արդիւնաբերողները մշտական բնակութիւն են հաստատում Ախթալայում : Արդ այն թուին հիմնադրուում է Ախթալայի գործարանը : Պատմութիւնը վկայում է որ Ախթալայի հանքավայրերը այնուհետեւ երկու անգամ աւերուել են եւ նորից վերականգնուել : 1887 թուին հանքերն անցնում են Ֆրանս. բաժնետիրական ընկերութեան ձեռքը :

Այժմ մեծնոյն Ախթալա անունը այս-տեղ կրում են երկաթուղային կայարանը, կայարանից երկու քիլոմեթր հիւսիս – արեւմուտք տարածուող Ախթալայի բանուորական աւանն ու հանքերը եւ կայարանից ընդամէնը մէկ քիլոմեթր հիւսիս, սարահարթի վրայ, մշտադալար

վարես այս ամէնը :

Օհանջանեան մամիկը պատասխանեց .

— Վեհափառ, կը կառավարեմ բոլորը հաւասարապէս սիրելով :

Համօ Օհանջանեան լիովին իւրացուցած էր իր մեծ մօր փիլիսոփայութիւնը : Անհուն սէր ունէր բոլորին հանդէպ : Այդ էր պատճառը, որ սիրուած ու յարգուած էր թէ իր գաղափարական ընկերներէն եւ թէ հակառակորդներէն :

Իսկական բարոյական մեծութիւն մըն էր : Մարդ մը՝ բառին բովանդակ ու ամենալայն առումով :

Համօ Օհանջանեան ամբողջովին նուիրուած էր Հայոց ազգին : Աքսորուած էր իբրեւ յեղափոխական եւ կրած Սիբիրի ղրկանքներն ու տառապանքները : Դարձին՝ կրկին նետուած էր իր առաքելութեան յորձանուտին մէջ : Հայաստանի Հանրապետութեան անկումէն ասդին, կարելի է անվարան յայտարարել, թէ գարձած էր գաղութահայութեան առաջնորդը եւ անոր կորսուած անկախութեան խորհրդանիշը : Եւ մինչեւ վերջ հաւատարիմ իր ուխտին ու կոչումին, մնաց պարտականութեան վրայ : Փալանճեան կտակին առթիւ, երբ պիտի մեկնէր Պէյրութ, ստիպուեցաւ ներարկուիլ չիջուկով մը, որուն պատճառով, գժբախտաբար հիւանդացաւ եւ չատ չանցած աւանդեց հոգին...

ԲԻՒԶԱՆԴ ԿՌԱՆԵԱՆ

(Շար.)

Երկու երեք տասնամեակ առաջ Ախթալա կայարանում անդորրը խանգարում էին հազուագէպ անցնող գնացքները : Մինչդեռ Ախթալան այժմ բազմամարդ ու բանուկ կայարաններից է : Այստեղից Ա-լաւերտու պղինձի ձուլարանն է ուղարկուում հաղարաւոր թոն պղինձի հանքաքար, իսկ տարբեր հասցէներով՝ պղինձի, կապարի, զինկի հանածոներ, չինաքար, խճաքար ու անտառանիւթ :

Ամէն տարի Ախթալայի հանդստեան տունը իրենց հանդիստն են անցկացնում մօտ երեք հազար հոգի : Լեռնային գեղատեսիլ բնութեան գրկում հանդստանալու են գալիս ոչ միայն Հայաստանի քաղաքներից ու գիւղերից, այլեւ Մոսկուայից, Լենինկրատից, Ուրալից եւ նոյնիսկ հեռաւոր Սախալինից :

Ախթալայում արագ թափով աճել է հանքաքարի արդիւնահանումը : Հանքաքարի հետ աճել ու մեծցել է հանքագործների անձնակազմը :

Ախթալայում 1954 թուին չարք մտաւ պղինձի, զինկի, կապարի եւ բազմամետաղ հանքաքարի «Հարստացուցիչ ֆաբրիկան», որ այժմ տալիս է 33 տոկոսով աւելի արդիւնք՝ քան չահագործման յանձնելու առաջին տարում :

Վերջին տարիների ընթացքում բանուորական աւանում կառուցուել եւ չարք են մտել միյարկանի ու բազմայարկ տասնեակ բնակելի չէնքեր : Կառուցուել են միջնակարգ դպրոցի նոր չէնքը, հիւանդանոցը եւ մշակութային այլ չինութիւնները :

Կերիտասարդանոյ հիմնաւորուց Ախթալան :

Այժմեան բանուորական աւանից դէպի արեւմուտք, սարահարթի վրայ կառուցուելու է լեռնագործների նոր բանուորական աւանը, իսկ նրանից հիւսիս՝ «Հարստացուցիչ ֆաբրիկան» : Այդ աւանում բնակուելու է երեք հազար մարդ, նրանց համար կառուցուելու են բնակելի տներ, ակումբ, գրադարան, առողջարան, դպրոց եւն. : Երկաթուղային կայարանը պիտի կապուի բանուորական նոր աւանի հետ : Այդ աշխատանքների համար, որոնք արդէն սկսուել են, կառավարութիւնը յատկացրել է 142 միլիոն ռուբլի :

Կ'անցնի ընդամէնը մի քանի տարի եւ գեղատեսիլ Լոռու գրկում վեր կը խոյանայ նոր Ախթալան իր բազմաթիւ արտադրական եւ մշակութային չէնքերով :

ԱՇՈՏ ԴԱՒՈՑԵԱՆ

«Սով. Հայաստան» ամսագիր

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՅԾԱԿՆԱՀԱՐ ԾԱՌԸ

•

Դէհ, իսկ երեխաներին.. ես միշտ նը-քանչ սիրել եմ, ինչպէս սիրում եմ ջահել, անպաչպան ծառերը ... Մի խօսքով, դուրս եկայ տնից եւ ճանապարհ-ուեցի դէպի նրա անտառամասը, ասես սիրտս վկայում էր, թէ այնտեղ կը հանդիպեմ նրան, կամ կ'օգնեմ, եթէ նրա տեղամասում որեւէ բան պատահի :

—Գիտէ՞ք, թէ որտեղ է գտնուում Թթուենջրի աղբիւրը,—ընդհատելով պատմութիւնը, դարձաւ նա ինձ :— Այդ հէնց այն սարի լանջին է, որի վերեւում կանգնած է Աբեւհատի տնակը : Թէ ջրի մէջ մաղնիսացած դանակ գցես, կը ծածկուի երկաթի մանրիկ փոշով... բայց, խօսքս սրա մասին չէ : Հա, մօտեցայ Թթուջրին եւ այնտեղից նայում եմ նրա ստն կողմը : Այնքան էլ մութն է, որ քար ու հող, ծառ ու թուփ իրար են խառնուել : Եթէ փայլկտում է կայծակը, տեսնում ես տնակի ու նրա վրայ կռացած ահաւոր կաղն ու պատկերը : Այսպէս անցնում է մի կէս ժամ, դուցէ ժամ, փոթորիկն աւելի է կատաղում, մօտենում ու մօտենում է ամպրոպը : Շրմփոցով ջարդուում, փշրուում են չորացած ճիւղերը, արմատահան եղած տապալուում են ծերացած, կամ միայնակ ծառերը : Բնութեան այդ խենթ տարերքի մէջ մինակ մնացած կնոջ համար, ինչ խօսք, սարսափելի մի բան է տեղի ունենում : Եւ ահա, ինձ թուում է, տեսնում եմ պչծին տուղտ մի կրակ : Լոյս է վառւում նրա պատուհանում :

— « Ուրեմն, քնած չի, — մտածում եմ,— կամ նոր արթնացաւ : Ձէ, պէտք է ուղղակի գնալ նրա մօտ : Կը գնամ, կ'ասեմ, թէ անհանգստանում եմ նրա համար, քանի որ անտառում, այն էլ այս պիսի եղանակին, նա առաջին անգամն է գտնուում» :

— Բայց տեղից չեմ կարողանում չարժուել : Մի քիչ դիմէի նրա բնաւորութիւնը, կին է — սամչիա, ամբողջ ուժով կացնով խփիր բնին, չէս ալ չան-գոր, իսկ կացնիցդ ձեռք քաշիր, կը ջարդես : Կանգնել եմ տեղում, դիտում, սպասում եմ, թէ ինչ կը լինի : Եւ մէկ էլ ձիու խրխինջ եմ լսում : Քիչ էլ որ ան-ցաւ, տեսնեմ դալիս է նա ձիով, հրացանն էլ այնպէս է բռնել, ասես պատրաստւում է կրակելու : Ես Թաղնուեցի ծառերի ետեւում եւ չարունակեցի հետեւել նրան : Մօտ եկաւ, կանգնեց, սկսեց ականջ դնել : Երբեմն տեսնում եմ նրա դունատ, վախեցած դէմքը, արդէն մեր գլխա-վերեւում, համարեա առանց գադարի խփում ու խփում է կայծակի լախտը :

— « Ինչո՞ւ է եկել այստեղ, — մտածում եմ,

— Ինչի՞ն է ականջ գնում » :

— Եւ յանկարծ հասկացայ, անտառում, ուժեղ քամուց այնպէս են ճոնչում լորիները, որ հեռուից լսելիս կարելի է կարծել, թէ կացնով ծառ են կարում : Իսկ այստեղ, աղբիւրի մօտ հենց հին լորիները են կանգնած : Նա, ի հարկէ, չէր կարող իմանալ, որ լորիները փոթորկի ժամանակ միշտ տնքում են այսպէս : Ա-կանջ է դնում եւ չարունակում զետափով առաջ գնալ : Գնում է, ես եռեւից. չեմ համարձակում մօտենալ, քաշւում եմ, ինչ է չզիտեմ : Իսկ ձին խելօք է, քայլում է ու անվերջ գլուխը եռ չրջելով տան կողմը, այնպէս է խրխնջում, ասես լաց է լինում : Աբեւհատը, տեսնեմ, ցնցուեց եւ ամէն անգամ այդ խրխինջը լսելիս, իմ մարմնով էլ, ոչինչ, սարսուռ է անցնում : Ու ահա կատարուեց այն ինչ սպասելի էր :

Գատմողը պահ մը լռեց, ձգտելով յիշել այդ դիշերուայ բոլոր մանրամասնութիւնները եւ յուզուած չարունակեց .

— Երկինքն այնպէս ուժեղ էր գոռում, կարծես հարիւր թնդանօթ էին կրակում, այնպէս աղմուկով էր ճայթում կարծակը, որ նոյնիսկ ես փակում էի աչքերս : Եւ հենց այդ պահին լսեցի նրա սարսափի ճիչը : Ծնկներս թուլացան ուժ հաւաքելով քայլ արեցի դէպի նա, բայց դեռ չէի հասնել, տեսայ ձին նրան ետ թոցրեց դէպի դրան կողմը : Իսկ այնտեղ այրւում էր կառուրի վրայ թեքուած կաղնին... կայծակն էր խփել ուրեմն : Սլանում է նա իմ կողքով, արդէն առանց հերթական թաչկինակի, հիւանդները քանդուել են, ճիւղերը խփում են երեսին ...

Պարզ էր որ նրան ես չէ՛ կարող հասնել, բայց կածաններով վազում էի օգնութեան, չունէս կարում էր, ուշք չէի դարձնում, վազում էի աչքս այրուող ծառից չկտրելով : Քիչ էր որ անցաւ, մի այնպիսի հեղեղ անձրեւ սկսեց, ասես դեռ երկինք էին հանել եւ ան այնտեղից դահավիժում էր ցած, թափւում էր մեր գլխին : Մեր բախան էր այդ հեղեղ անձրեւը : Կաղնու բոցերը իջան : Երբ ես հասայ բացուածին այնտեղ նրա տնակն էր գտնում, կայծակնահար ծառը արդէն չէր վառւում : Կանգնած էր կաղնին կորցրած ճիւղերով, նրա ճեղքած կատարը որին կարծես կլսել էին մի զօրաւոր մեծ կացնով, դեռ չարունակում էր մրխալ : Աբեւհատան այստեղ էր, դրան առաջ արձանացած, արթնացած երախտաներին սեղմած իրեն, լուռ նայում էր կաղնուն : Ես ջուրն ընկածի պէս թաց, մօտեցայ եւ անձրեւի տակ կանգնելով, բարեւ տուի :

ՎԻԳԷՆ ՄԵԶՈՒՄԵԱՆ

(2 Շար.)

ԿՅՑԾՊԿԵՐ

Ֆ. ՀՍՏՈՐ

ՀՈՐ.

ՊՈՐՏՈՓԻՆԸ

Իմ բոլոր ՀԱՐԱՑ ու՞ր ես ես ԱԵՂԱՑ ասում էիր ինձ ես ԵՎ ԵՂԱՑ ասում էիր ինձ ես ԵՎ ԵՂԱՑ ասում էիր ինձ ես ԵՎ

ներու կողմէ, որոնք կը չարունակեն պատանէշներ բարձրացնել իրենց թաղա – մասերու մէջ :

Ինչպէս կը գրէ «Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւնի» Պէյրութի թղթակիցը, նոր ընդդիմադիրները իրենք զիրենք պար – տադրեցին եւ առաջին առիթով ցոյց տու – ին թէ բաւական զօրաւոր են :

Լեռնային շրջաններու մէջ քրիստոնեա – ներու պատանէշները քանդուեցան բանա – կին կողմէ, բայց ժողովուրդը նոր պատ – նէշներ բարձրացուց անոնց տեղ : Ներկա – յիս, Պէյրութի քրիստոնեայ բոլոր թա – ղերուն մէջ պատնէշներ բարձրացած են :

Լարուած մթնոլորտ մը կը տիրէ նաեւ քաղաքական ճակատի վրայ : Նախկին ընդդիմադիր Քերամէ, որ վարչապետ զարձած է ներկայիս, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նախագահ Շեհապի հետ :

Քերամէի դահլիճին քրիստոնեայ ան – դամը՝ Սաատա արդէլափակուած է Պիք – ֆայայի իր տան մէջ, քրիստոնեայ ըմ – բոստներու կողմէ :

Նախկին նախագահ Շամուն կը շարու – նակէ խորհրդակցութիւններ ունենալ քա – ղաքական դէմքերու հետ : 29 երեսփո – խաններ գրաւոր յայտնած են արդէն, թէ դէմ պիտի քուէարկեն նոր կառավարու – թեան : Մեծամասնութիւն դոյացնելու համար 34 քուէ պէտք է :

Ամերիկեան վերջին «նաւազ»ները մեկ – նեցան . Պէյրութ կը մնան միայն հետե – ւակները : Ամերիկեան բանակի ընդհա – նուր հրամանատարութիւնը հերքեց ընդ – դիմադիր պարագլուխ Սալամի այն յայ – տարարութիւնը, որուն համաձայն ամե – րիկեան ուժերը կը զործակցին Փաղան – գաւորներու հետ :

Երեքշաբթի օր դահլիճը պիտի ներկա – յանար խորհրդարան, վստահութեան քո – ւէ ուղելու համար : Բայց չատ քիչ հաւա – նականութիւններ կան, որ Քերամէ յա – ջողի : «Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւն» ա – ձագանգ կը հանդիսանայ Պէյրութի «Լը Սուար»ի (Տիգրան Թոսպաթի Թերթը) մէկ խմբագրականին. «Լիբանանը ո՛չ կ'ը – ակ Քերամէին» : Խմբագրականը ուղղուած է նախկին նախագահ Շամունի եւ կը կրէ հետեւեալ խորագիրը. «Դուն մեր պետն ես» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱՖ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախագահ Նասր կարդ մը մէլոդներ ձեռք առած է «սուրիական նահանգ»ին համար : Նախա – գահական հրամանագիրով մը, այսուհե – տեւ ոչ մէկ սուրիացի իրաւունք ունի 200 հեկտարէն աւելի հող ունենալու : Ցուն – ուար մէկէն սկսեալ հողատէրները վարձք պիտի տան պետութեան, սահմանած տա – րածութիւնէն աւելի հողեր եթէ ունին. այնուհետեւ, պետութիւնը հետզհետէ պիտի առնէ այդ հողերը, փոխարժէքը վճարելով, եւ պիտի բաժնէ աղքատ պի – զացիներուն, 8 – 20 հեկտար իւրաքան – չիւրին : Այս հարցը ծանր հակազդեցու – թիւններ կրնայ ունենալ եւ կը կարծուի թէ անդրադարձումներ պիտի ունենայ քաղաքական ճակատի վրայ :

ԱՆԳԼԻԱ ընդունեցաւ Սփաքի առաջար – կը՝ Անգլիա – Ցունաստան – Թուրքիա ժողով մը դումարելու համար, պայմա – նով որ այդ ժողովին մէջ խնդրոյ առար – կայ չդառնայ բրիտանական ծրագիրը : Եթէ այդ ծրագիրը սկսի գործադրուիլ՝ Ցունաստան պիտի չմասնակցի ժողովին : Կը կարծուի թէ Ատլանտեան Ուխտի ընդ – հանուր քարտուղար Սփաքի եւ Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլընի միջեւ տարա – կարծութիւն մը ծագած է Կիպրոսի հար – ցին չուրջ :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Գերագոյն Ատեանը յայտարարեց թէ Լիթըլ Րոքի սեւամորթ աշակերտները չեն կրնար տու – ժել կարգ մը անկարգապահներու քմա – հաճոյքին համար. Ամերիկեան Սահմա – նադրութիւնը թոյլ չի տար որ երկրին քաղաքացիներուն միջեւ խտրութիւն դր – ուի : Հետեւաբար՝ Լիթըլ Րոքի դպրոց – ները խառն պէտք է ըլլան :

ՈՒՈՇԻՆԿԹընէն կը հաղորդեն թէ Շերման Ատամսի հրաժարումէն ետք դր. Ուիլթըն Փերսընս նշանակուեցաւ Նախագահ Այզընհաուըրի խորհրդական : Փերսընս 62 տարեկան է եւ մասնակցած՝ երկու աշխարհամարտերուն :

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ կատարուած վերջին մարդահամարը ցոյց կուտայ թէ երկիրը ունի 48·666·000 բնակիչ. անցեալ տա – րիէն է վեր 290·000 հոգի աւելցած են :

Տէր եւ Տիկին Սալեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Հայկակ Տէր Ապէնեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Արփիար Տէր Ապէնեան եւ զաւակը (Փարիզ), Օր. Վիքթորիա Տէր Ապէնեան (Ամերիկա), ցաւով կը ծանուցանեն ի – րենց մօր եւ մեծ մօր՝

Երիցուհի ԱՐՄԷՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԱՐՍԷՆԵԱՆԻ

(Լոս Անճըլըսէն, ծնեալ Զաքարեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ, Սեպտեմբեր 22ին 73 տարեկանին :

Մարմինը փոխադրուեցաւ Լոս – Անճե – լըս, ուր տեղի կ'ունենայ թաղումը :

Այրի Տիկին Սրբուհի Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Թաղէոսեան, Պ. ժապ Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Օհաննեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վար – դան Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ցովհաննէս Սարաֆեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Տէրտէրեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Պարթօղամուչի, Պ. Պարզեւ Տէրտէրեան եւ զաւակը (Հա – յաստան), Տէր եւ Տիկին Ցովակիմ Մել – գոնեան (Փարիզ), Այրի Տիկին Սրբուհի Բրղոտեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Սէթ Մելգոնեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Պետրոսեան եւ զաւակ – ները (Փարիզ), Պ. Զաւէն Մելգոնեան, Տէր եւ Տիկին Ցովսէփ Մելգոնեան (Փա – րիզ), Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Համ – բարձումեան (Փարիզ), Պ. Քրիստափոր Ուզունեան (Փարիզ), Օր. Սիրվարդ Ու – զունեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Պօսիւ (Փարիզ), սրտի խոր կսկիծով կը ծանու – ցանեն զառնաղէտ մահը իրենց ամուս – նոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ աղգականին՝

ԱՒԵՏԻՍ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 28 Սեպտեմբեր, կիրա – կի առաւօտ ժամը 12ին Անթիլիաս հիւան – դանոցը, 54 տարեկան հասակին :

Ցուղարկաւորութիւնը այսօր՝ Շաբա – շաբթի առաւօտ ժամը 10·15, Լիոնի Հա – յոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փո – խադրուի Քիւէի գերեզմանատունը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կայսրյա Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը իր կազմակերպած խնջոյքին առիթ չնոր – հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նը – ւէրները.— Օր. Ա. Փափազեան՝ երկու հազար ֆրանք, Պ. Մխսաք Մխրդիչ եւ սը – րահի յոյն քահանան՝ հազարական, Տիկ. Փ. Այվազեան՝ հինգ հարիւր ֆրանք :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կայսրյա Խաչի Կրընոպլի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր հինգի կիրա – կին՝ առաւօտ ժամը 9ին : Արձանագրու – թիւնները տեղի կ'ունենան նոյն օրը տեղ – ւոյն վրայ : Աշակերտները ներկայանան իրենց գրենական առարկաներով :

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զա – ւակները դպրոց ղրկել առաջին օրէն : Հոկտեմբերէն վերջ՝ նոր աշակերտ չըն – դունուիր :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգա – փոխութեան կայանի ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.— Պ. Պ. Ա. Համ – բարձումեան տասը հազար ֆրանք, Վ. Պարկիրճեան հինգ հազար, Գ. Սիրաքեան երեք հազար, Ա. Մալաճեան երկու հա – զար, Պանըմեան երկու հազար, Մանուկ – եան հազար, Սարաճեան հազար ֆրանք :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս տարի, մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատա – մարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկ – տեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեց – ւոյն մէջ : Առաւօտուն՝ հոգեհանդստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու – թիւն՝ մասնակցութեամբ Դասուն :

Ցաւարտ պատարագի՝ աչխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձ – նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լահայ զաղութին :

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԻՒԼԵԱՆ :

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ – ռի ընդարձակ սրահին մէջ : Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ շրջանի ըն – կերներուն համար :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայ – կական ընտիր պար եւ անակնկալներ՝ Արենուչներու կողմէ :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ « Շ. »Ի ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ (1907–1957)

Ձամբորդական նօթեր
Ուսումնասիրութիւններ
Գրական էջեր, Տոմսեր
եւ Խմբագրականներ

Ցառաջարան՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Տպարան՝ « Ց ա ռ ա ջ »
704 էջ
Գ Ի Ն Ք՝ 2·000 Ֆ Ր.
Թղթատարի ծախքով 2200 ֆր. :
Դիմել՝ ՑԱՌԱՋԻՆ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (Էջ. 199 – 200, Յուլիս – Օգոստոս).— Ներքին վհատա – ռութիւն Աչխատանքը (Շ. Նարդունի).— Կեղծ ժանտախտը Հայաստանի մէջ (Տքթ. Ցովասափեան).— Կիները այրերէն աւելի երկար կ'ապրին (Տոքթ. Ռոսքաճ).— Ե – բեւակայութեամբ հիւանդ (Տոքթ. Գա – լուստեան).— Ինչէ՞ն մեռաւ (Փրոֆ. Սի – մոնէն).— Մարզական բնախօսութիւն (Տոքթ. Նաւասարդ).— Մատենիկ խմա – տութեան.— Աղը (Նարդեան Բժշկական Բառարան).— Ջուրով թունաւորում (Տոքթ. Պուրէ).— Աբեւի լողանք (Տոքթ. Սերոբեան).— Աբաս – Թուման (Բժշկ. Աշխարհագրական Բառարան).— Երախա – յին առողջութեան նշանները (Տոքթ. Նի – զէ).— Գարեջուր (Տոքթ. Քորոճ).— Ի՞նչպէս օգնել կայծակնահարին (Ցա – չուհի) :

Բաժանորդագրութեան պայմանները.— Տարեկան 1·200 ֆրանք
արտասահման 1·500 ֆրանք :
Դիմել Շ. Նարդունիի Ցառաջի հասցէով :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժո – ղովի կը հրաւիրէ Հ. Ց. Դ. Ռուբէն Ու – սանողական Միութեան անդամները Հոկ – տեմբեր մէկ, Ցորեքշաբթի իրիկուն ժա – մը 9ին՝ 17 րիւ Պէօ :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ժո – ղովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. « Ռոստոմ » խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Փլաս տէ Ֆէթ Արթիւրին ճաչարանը : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի վար – չութեան ժողովը Շաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը հինգին Մշակոյթի Տան սրահը (17 Րիւ Պէօ) :

ԹԼՓԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը մասնակցութեամբ շրջանի մասնաճիւղերուն. թէյասեղան մը կազ – մակերպած է Տէր եւ Տիկին Ցանճեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ :

Կիրակի (Հոկտեմբեր 5) երեկոյեան ժամը 8ին, Քաֆէ Նոայի մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

Ի յիշատակ Գիւտի նշանագրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սոր – պոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :

12 Հոկտեմբեր 1958 ժամը 2·30ին

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե – տական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵպՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ.

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շըր – ջանի բոլոր հայերէն դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աչակերտու – թեան : Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալ – ներ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակնե – րը՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւա – նատունը, Փարիզի եւ շրջանի հայ եկե – ղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բո – լոր դասընթացքներու տեղական կրթա – կան յանձնախումբերու մօտ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Պալըքէսիրցի Պետրոս Մուրթաֆեան (կօչկակար) ամուսնացած է եւ զաւակի տէր, 1924ին Ցունաստանէն Ֆրանսա եկած է : Կը խնդրուի տեղեկա – ցնել Ցակոբեան Ցարէթեանի, 4 րիւ տը Լուտրը, Ալֆորվիլ, (Սէն) :

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆա – նատա, Թուրքիա, Լիբանան :
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու – թեան համար :
Մանրամասնութեանց համար դրել՝
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

ԱՂՔԱՏԱԹՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Deux Orchestres Cotillons
ՁԱՆԱԶԱՆ ԱՔՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԻԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հետա ձայնելով Միութեան դրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 2 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8308 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4109

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞Վ ԵՂԱԻ ՏՈՒԺՈՂԸ

Բանիմաց ու ողջամիտ բոլոր Հայերը անխտիր համաձայն են այսօր՝ հաստատելու համար, որ աննեղելի սխալ մըն էր Ամենայն Հայոց հայրապետին հաղորդակից ճամբորդութիւնը դէպի Լիբանան, որ իր Թեմը չէր :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը իր դարաւոր պատմութեան ըն-թացքին պահած է միշտ իր անկախութիւնը եւ « ի վարչականս » երբեք ենթակայ չէ եղած էջմիածնի, որուն «նախամեծար աթոռ»ի հանգամանքն ու «ի հոգեւորս » գերակայութիւնը ընդունած է :

Ինչո՞ւ էջմիածնի այս միջամտութիւնը կիլիկեան աթոռի ներքին գործերուն :

Լիբանանի ու Սուրիոյ Հայութիւնը տարիներէ ի վեր աչքի փուշ եղած է խորհրդային իշխանութեան համար, որ 1946 – 47ի ներդաղթի օրերուն գերմարդկային ճիգեր թափեց՝ երկաթակութիւն տերմանելու համար հայաշատ այդ գաղութին մէջ :

Հակառակ ծախսուած անհաչիւ գումարներու եւ կատարուած անօրակելի քարոզութեանց, ազդային իշխանութիւնները ու հիմնարկութիւնները մնացին — ու կը մնան ցարդ — Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ անոր համակիր տարրերուն ձեռքը :

Այս վերջիններս հարուածելու համար կարեւոր էր խորհրդային ազդեցութեան ենթարկել Անթիլիասը :

Պէյրութի խորհրդային դեսպանատունը կը կարծէր, որ նորընծաի Վազգէն Կաթողիկոսի ներկայութիւնը Անթիլիասի մէջ կրնար վճռական դեր կատարել՝ նժարը հակելու համար հակադաշնակցական խայտարղէտ խմբակցութեան կողմը :

Հաշիւը սխալ դուրս եկաւ :

Ի՞նչ եղաւ հետեւանքը Ամենայն Հայոց Հայրապետին միջամտութեան :

Բացարձակապէս բացասական :

Էջմիածին՝ քաջալերուած Գարեգին Յ. Կաթողիկոսի հետապնդած քաղաքական նուիրենէն՝ ուղեց տէր եւ տիրական դառնալ կիլիկեան Թեմերուն, ամբողջացնելու համար խորհրդային տիրակալութիւնը Սիսիւռքի Հայութեան վրայ :

Ձախողեցաւ փորձը : Ոչ միայն ձախողեցաւ՝ այլ հարուածը անդրադարձաւ նախայարձակին վրայ :

Վազգէն կաթողիկոս փոխանակ իր առաջին այցելութիւնները վերապահելու Հայաստանի եւ խորհրդային Թեմերու Հայութեան, որոնք տարիներէ ի վեր ղրկուած էին հոգեւոր մխիթարութիւնէ : Ցեղոյ ալ՝ փոխանակ այցելելու Սիսիւռքի էջմիածնական Թեմերը, — ու մանաւանդ առաջ Ամերիկա, ուր տարիներէ ի վեր պառակտուած վիճակ կը տիրէր — յանկարծ՝ ընտրութենէն ճիշդ չորս ամիս վերջ՝ ճամբայ կ'ելլէր դէպի երեն չպատկանող Թեմ մը :

Ու փոխանակ անաչառ ու անկողմնակալ դատաստան ընելու — ինչպէս վայել էր իր բարձր կարգին ու հեղինակութեան — դիրք բռնեց փոքրաթիւ խափանարարներու կողքին , ատիճան մը աւելի հրահրելով կիրքերը :

Զուգեց լսել սրտագին խնդրանքը հայրենասէր մարզոց, որոնք անձամբ եւ մամուլի միջոցաւ կոչ ըրին իրեն՝ կիլիկեան Թեմին մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելէ եաք միայն վերադառնալու էջմիածին :

Գահիրէէ «եպիսկոպոսական ժողով»ը նոյնպէս չեզաւ անաչառ : Վազգէն Ա. ոչ մէկ լուրջ ձեռնարկ ըրաւ կիրքերը հանդարտեցնելու համար Լիբանան – Սուրիոյ մէջ : Ու մինչեւ այսօր կը յամառի քաջալերել «անկախ համայնք»այինները, իր վերջին կոնդակին մէջ Խոշ. Աբք.ը ան-

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

•

Երեքշաբթի օր Քերամէի կառավարութիւնը չներկայացաւ Խորհրդարանին : Նոյն օրը ամերիկեան դեսպանը Մաք Քլինթօք հրաւէր ուղղած էր կարգ մը քաղաքական դէմքերու լուծում մը դտնելու համար լիբանանեան տագնապին : Քերամէ եւ Ճումպլաթ մերժած էին սա – կայն ներկայ ըլլալ այդ հաւաքոյթին : Կառավարութիւնը կը ներկայացնէր ար – տաքին նախարար՝ Թաքլա : Լաւատեղեակ շրջանակներու համաձայն ամերիկեան դեսպանը երեք կէտերէ բաղկացած ծրագիր մը ներկայացուցած է լուծելու համար հինգ ամսուան տագնապ մը :

Ա.) Քերամէ խորհրդարանին ներկայացնայ վստահութեան քուէ ստանալու համար : Բ) Երեք կամ չորս փաղանգաւոր նախարարներ առնել դահլիճին մէջ : Գ) Խորհրդարանը ընդլայնել 66ի տեղ 88 ընտրեալով :

Երեքշաբթի օր դեսպանը պիտի տեսնուէր Զօր. Շեհապի հետ, ինչպէս նաեւ փաղանգաւորներու պարագլուխ Ճէմայէլի եւ Մէուշի պատրիարքին հետ :

Քաղաքական շրջանակներու գլխաւոր մտահոգութիւնն է Քերամէի դահլիճին ընդլայնումը, բայց նշանակուած վարչապետը յայտնած է թէ նման մտադրութիւն մը չունի : Կը կարծուի սակայն թէ կարելի պիտի ըլլայ գինքը համոզել որ միտքը փոխէ :

Գալով դէպքերուն, երէկ գրած էինք Արդարութեան նախարարՍաուտայի արեւանդումը , փաղանգաւորներուն կողմէ, որոնք վերջը տուն վերադարձուցին նախարարը : Ճամբան սակայն, նոր պատնէշ մը, այս անգամ կիներու, կեցուց նախարարին կառքը Քիւրթնէթ – Շեհվան գիւղը, մերժելով հեռանալ : Մէկուկէս ժամ ետքը միայն Սաուտա Պէյրութ հասաւ եւ դահլիճին ժողովը արդէն վերջացած էր ...:

Սաուտա, ինչպէս նաեւ կարգ մը ուրիշ Մարօնի նախարարներու վրայ ճնշում կը բանեցուի որպէսզի հրաժարին, նկատի առնելով որ փաղանգաւորները չեն ընդունիր որ երկու Մարօնիները իրենց ներկայացուցիչն են :

Գործադուլը, որ տասը օր առաջ հրաւէրակուեցաւ Շամուննականներու կողմէ կը չարունակուի :

ուանելով «Տեղապահ Մեծի Կիլիկիոյ տան կաթողիկոսութեան ...»:

Մեր եկեղեցական տարեգրութեանց մէջ աննախընթաց էր 20 Դեկտեմբեր 1957ի իր այն կոնդակը, որով «անաթեմայ» — նպովք — կը կարգար Զարեհ Ա. Կաթողիկոսին՝ զայն նմանցնելով տիրահռչակ Նիկոլ եպիսկոպոսին, որ Լեհաստանի Հայութեան կորստեան պատճառ դարձած էր :

Հետեւա՞նքը այս անհաչա քաղաքականութեան :

Այսօր էջմիածնէն անջատուելով կիլիկեան աթոռի պաշտպանութեան տակ մտած Միացեալ Նահանգներու Ազգային Թեմը, որ վերջերս կէս միլիոն տոլար նուիրեց Անթիլիասի :

Անոր օրինակին հետեւեցան Ցունաստանի, Թէհրանի ու Ատրպատականի Թեմերը, որոնք միանգամ ընդ միշտ կտրեցին իրենց կապերը էջմիածնի հետ :

Ո՞վ եղաւ ուրեմն տուժողը :

Ուրիշին հոր փորողը ինք մէջը կ'ինկնայ :

Էջմիածնի մէջ դումարուելիք նոր ժողովը երջօրէն պիտի անդրադառնա՞յ այս կացութեան եւ պիտի յաջողի՞ գտնել պատուաւոր լուծում մը :

Սպասե՛նք եւ յուսա՛նք :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԿՈԼԻՍՏՆԵՐԸ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ

•

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

Երեքշաբթի օր Մաթինեոնի մէջ Տը Կոլի նախագահութեամբ դումարուած գահլիճի Խորհուրդին ժողովը տեւեց չորսուկէս ժամ : Ճեղեկատուութեան նախարար Սուսթել խօսեցաւ հանրաքուէի արդիւնքներուն մասին, չեզոք դնելով Ալժերիոյ եւ Սահարայի գանգուածային քուէարկութեան վրայ .— Ալժերիոյ արդիւնքները, ըսաւ ան, գերազանցեցին սպասուածը, յատակ է, թէ մահմետական գանգուածը կ'ուզէր մասնակցիլ վճռական այս քայլափոխին, ինչ որ մեծ կարեւորութիւն կը ստանայ : Անոր նշանակութիւնը այն է որ Ալժերիա վստահութիւն յայտնեց Ֆրանսայի :

Հանրաքուէի արդիւնքները քննելէ եաք Նախարարաց Խորհուրդը կարծիքի փոխանակութիւններ ունեցաւ ընտրական օրէնքին շուրջ : Այս ուղղութեամբ որոշուեցաւ գեղչել համեմատական ընտրութեան եղանակը : Նախարարները համաձայնեցան, որ ընտրութիւնները փոխանակ համեմատականի հիմնուին մեծամասնութեան վրայ, երկու անգամ :

Կը սպասուի որ Վարչապետ Տը Կոլ Ալժերիա երթայ ու վերադառնայ, որմէ եաք Նախարարաց Խորհուրդը կարգ մը որոշումներ պիտի տայ, Հանր. Նախագահի ընտրութեան եւ նոր հիմնարկութեանց մասին : Զօրեքշաբթի առաւօտ կարճ նիստ մը դումարեց Խորհուրդը , մասնաւորապէս ղրաղելով ահաբեկիչներու դէմ պայքարելու հարցով :

Միւս կողմէ ուշադրաւ է այն պարագան որ Ընկերային Հանրապետականներու չուրջ խմբուած կուսակցութիւնները ու « Կոլիստ» անձնաւորութիւնները սկսած են համախմբուիլ, նոր կուսակցութիւն մը կազմելու նպատակով : Նոր Հանրապետութեան Միութիւնը, որ կրնայ չուտով կազմուիլ, պիտի հաամխմբէ ծանօթ դէմքեր, ինչպէս՝ Շապան Տելմաս, Ռոժէ Ֆրէյլ (ընկերային – հանրապետական) , Ժագ Սուսթել, Տելպէք, Միշըլէ, ինչպէս նաեւ ներկայ կառավարութեան կարգ մը անդամները :

× Զօր. Տը Կոլ, այսօր, հինգշաբթի , կը մեկնի Ալժերիա : Վարչապետին այս ճամբորդութեան մասին մանրամասնութիւններ չեն տրուած ցարդ : Ծանօթ է միայն, որ Զօրավարը առաջին օրը պիտի յատկացնէ զինուորական եւ քաղաքական դէմքերու հետ խորհրդակցութեան : Ուրբաթ օր պիտի երթայ Կոստանդին , ուր ճառ մը պիտի խօսի :

× Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատի ահաբեկիչներու դէմ ձեռք առնուած մի-ջոցներն ու հետապնդումները կարեւոր արդիւնքներ տուին մասնաւորապէս Մարսէյլի մէջ : 14 ահաբեկիչներ ձերբակալուեցան, որոնց երկուքը՝ կիներ : Ձերբակալուածներուն մէջ կը գտնուին Մուբփեանի հրդեհին պատասխանատուները , ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ ոճրագործներ ձերու հեղինակներ : Միւս կողմէ, Ռուէնի մօտերը ձերբակալուեցան էյֆէլի աշտարակին մէջ ռումբ դնողներն ու Ռուանի ոստիկանատան վրայ յարձակում գործող ահաբեկիչները :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ երեք մեծ պետութիւննե-րը՝ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա նամակներ յանձնեցին Մոսկուա, խորհրդային կառավարութիւնը հրաւիրելով որ «Զորս»երու ժողով մը գումարեն Գերմանիոյ վերամիացման համար, ինչ որ առաջարկած էր Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը :

ՊԱՐՍԿԱՄՏԱՆ ապաստանեցան երես-նեակ մը Քիւրտեր, իրենց ղեկավարին հետ. Իրաքէն փախած էին :

ՓՐՈՖ.

Լեւոն Յովհաննիսեան

Ինչպէս գրեցինք, փրոֆէսէօրը նոր կը վերադառնայ Մոնփէլիէէն, ուր գացած էր մասնակցելու բժշկութեան պատմութեան միջազգային ԺԶ. համագումարին :

Ցաջորդ համագումարը տեղի պիտի ունենայ երկու տարի ետքը, Աթէնք :

Նախորդ համագումարը, որ տեղի ունեցաւ երկու տարի առաջ (Սեպտ. 22–29) Մատրիտի մէջ, իր երկրորդ նիստին՝ կազմեց մնայուն վարչական մարմին մէջ, որուն անդամ ընտրուած էին Փրոֆ. Պետրով եւ Փրոֆ. Լեւոն Յովհաննիսեան՝ հայերէն բժշկական ձեռագրերու մասին :

Մոնփէլիէի համագումարին, որու կը նախագահէր Պրազիլիոյ ներկայացուցիչը, Խորհ. Միութիւնը կը մասնակցէր վեց ներկայացուցիչներով, գլխաւորուած Թեմբ Փրոֆ. Պետրովի : Օրակարգ՝ «Մոնփէլիէի նշանակութիւնը բժշկութեան պատմութեան մէջ» եւ «Միջնադարեան հիւանդանոցային հիմնարկութիւնները պատմութեան մէջ» : Փրոֆ. Լեւոն Յովհաննիսեան կարդաց զեկուցում մը աւելի ընդարձակ սահմանով.— « Հայկական հիւանդանոցային հիմնարկութիւնները անցեալին մէջ», սկսելով ուրարտական շրջանէն, Քրիստոսէ ետք դար առաջուան թուականէն, տալով նիւթական փաստեր : Միասին բերած էր Հայաստանի բժշկական պատմութեան ալպոմ մը,— մեծադիր 34 էջերէ բաղկացած գեղակազմ հատոր մը : Այս հատորը խմբագրուած ու տպագրուած է տասը օրուան ընթացքին , հազար օրինակ, երեք լեզուներով, հայերէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն, յատկապէս Մոնփէլիէի համագումարին համար : Կը բովանդակէ կարճ ներածական մը, եւ պատկերներ՝ վիրաբուժական գործողութեան ենթարկուած գանկ մը (Աւան պիղծի մօտ գտնուած, Քրիստոսէ 5 – 10 դար առաջուան նիւթական ապացոյց), փալաստներ, ուրարտական արձաններ, վիրաբուժական գործիքները, Անի քաղաքին բաղնիքի աւերակները, բժշկական ձեռագիրներ, ինչպէս Դիոսկորիդէսի գործին

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանամեակը եւ Կաթողիկոսութեան եւամեակը հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի Հոկտեմբեր 12ին էջմիածնի մէջ, Գերագոյն հոգեւոր Խորհուրդի որոշումով :

Այս առթիւ հրաւիրագիրներ ղրկուած էին բոլոր Թեմերուն որ ընտրեն երկու աշխարհական պատգամաւոր ընկերակցելու համար հոգեւոր պետերուն :

Փարիզի եկեղեցիին ներկայացուցչան կան ժողովը անցեալ հինգշաբթի երեկոյ նիստ գումարելով, իր մէջէն պատգամաւոր ընտրած է վարչութեան երկու տեղապահները Պ. Պ. Սեդրակ Քարեան եւ Յակոբ Տէր – Յակոբեան :

Արժանահաւատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք, որ ժողովը այս առթիւ յանձնարարած է իր ներկայացուցիչներուն Մայր Աթոռի մէջ միւս պատգամաւորներուն հետ հաղորդակցելով, ջանալ լուծման ձեւ մը գտնել հայ եկեղեցիի արդի երկփեղկումին վերջ մը դնելու համար :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պ. Ստեփան Էլչիբէկեան	10·000
Պ. Ստեփան Թէրզեան	10·000

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ՆՈՒԻՐԵԱԼՆԵՐԸ

ԵՒ ՄԵՐ ՄՇԱԿՈՑԹԸ

Բ.

Նիկոլ Աղբալեան փոապանի մը զաւակն էր։

Կ'ըսեն, թէ բանասէր էր, լեզուաբան, պրպտող, թափանցող միտք ու գրական քննադատ, դասախօս, մեծ դաստիարակ եւ այլն։ Եթէ ապրէր հելլենական դարերուն՝ պիտի ըլլար Սոկրատի նման փիլիսոփայ մը։ Եթէ ապրէր մեր Ոսկեդարուն՝ պիտի գառնար աւազ Թարգմանիչ մը։

Եղած էր անկախ Հայաստանի լուսաւորութեան նախարար եւ Հայաստանի հողին վրայ հիմնած էր առաջին համալսարանը։ 1920ին, Թողլով իր կինն ու զաւակները, անցաւ արտասահման։ Ամբողջ կեանքի տեւողութեան ապրեցաւ անոնց կարօտով եւ առանց վերջին անգամ մը զանոնք տեսնելու մեկնեցաւ այս աշխարհէն։

Հայ ժողովուրդին այս համեստ զաւակը ամբողջովին նուիրուած էր եւ զգաց որ հանդէպ Հայոց ազգին մշակոյթին։ Երբ կ'ըսէր Հայոց լեզու, Հայոց մշակոյթ, արցունքները կը հոսէին՝ աչքերէն եւ կը դիմէր դէպի պատուհանը՝ պարզելու համար իր յուզումը։

Ամբողջովին ուժականութիւն էր, խը - տացած կիրք եւ զգացում։ Անիկա մեր նորադարեան ամենախորհրդանշական Հայն էր եւ իր ոգին դեռ կը թրթռայ իր ներշնչած ու դաստիարակած սերունդներուն մէջ, եւ քանի ժամանակը անցնի, աւելի պիտի մեծնայ իր անունը եւ ոգեկանութիւնը։

Մօտ քսան հազար յուղարկաւորներ հետեւեցան իր դագաղին։ Եւ մինչեւ այսօր իր վերեզմանը ուխտատեղի մըն է բոլոր համար։ Նման պատիւ Հայոց ժողովուրդը քիչերուն չնորհեց։

×

Լեւոն Շանթ Հայոց գրականութեան պատմութեան անցած է արդէն։ Մէկը մեր գրականութեան ամենապատկառելի անուններէն։ Հայ թատերգութեան հայրը, որ հայ բեմը հասցուց արեւմտեան թատրոնի մշակումին ու բարձրութեան։

Լեւոն Շանթ աշխարհիկ վանական մըն էր, ինքզինքը զրկած բոլոր վայելքներէն ու ժամանցներէն, մատ էր իր խուցը՝ գրելու, սերտելու, սորվեցնելու, մէկ խօսքով՝ ծառայելու Հայոց գրականութեան։ Աննահանջ աշխատող մըն էր, գաղափարապաշտ երազող մը։ Հայկականութեան տենդէն բռնուած՝ գրեց մինչեւ իր մահը ...

Հայ ժողովուրդին ձգեց իր պատկառելի ժառանգութիւնը — մեծարժէք եւ տեւուր հատորներ ու իր չունչով գաս - ղափարակուռ սերունդներ։

×

Գասպար Իփէկեան՝ գաւակը ծանօթ ընտանիքին։ Եղբայրը՝ ծխախոտի մեծ գործարանատիրոջ եւ տաղանդաւոր դերասան Արմէնեանին։ Բազմակողմանի, մշակուած մտաւորական մը։ Շնորհալի գրող, բեմադրիչ, դերասան եւ հանրային մարդ։

Գասպար Իփէկեանը դուք պէտք է տեսնէիք Զակազիկի մէջ, երբ կը վարէր կամաարական ծխախոտի գործարանին տնօրէնութիւնը։ Երբ իր ինքնաշարժին մէջ նստած՝ կ'անցնէր քաղաքին փողոցներէն, դինք կը կարծէիք մեծ դրամատան մը տնօրէնը կամ մեծ պետութեան մը դեսպանը։ Գիտէր կազմակերպել, գիտէր օտարներու հետ կապեր պահել, գիտէր համայել իր համոզութեամբ ու անհատական արժանիքներով։

Ան տէր էր նախանձելի դիրքի մը։ Եւ նոյն ընկերութեան կողմէ զնաց Լիբանան՝ այնտեղ եւս հաստատելու ծխախոտի ընկերութիւն մը։

Սակայն ինչ էր դիրքը Իփէկեանի համար։ Անոր հոգին ուրիշ տեղ էր։ Եւ ամենափայլուն ընկերային դիրքերը լքեց՝ նուիրուելու «Համազգային»ին, ձեմարանին եւ Հայոց մշակոյթին։ Եւ մինչեւ իր մահը հաւատարմօրէն ծառայեց իր իտէալին — գրելով, խօսելով, կազմակերպելով ու ոգեւորելով։

Այս մարդոց համար հայկականութիւնը կիրք մըն էր, տեսակ մը կրօն։ Ինչպէս կարգ մը մարդիկ, հրաժարելով աշխարհիկ կեանքէ, կամովին կը մտնեն վանք մը եւ կը նուիրուին Աստուծոյ, այս զաղափարապաշտները կամովին նուիրուեցան Հայոց ազգին ու մշակոյթին։ Ուխտեցին մինչեւ մահ հաւատարիմ մնալ իրենց կոչումին եւ իրենց ուխտը կատարեցին ...։

Հերոդոտոս կը պատմէ, թէ Աթէնքի օրէնսդիր Սողոն փիլիսոփան, կարգ մը դիւանականներու եւ իմաստուններու հետ, ճամբայ ելաւ աշխարհ պտըտելու։

Հասաւ Սարտիս, Լիւդիոյ մայրաքաղաքը, եւ եղաւ հիւրը Կրեսոս Թագաւորին, որ աշխարհի ամենահարուստ մարդն էր։ Կրեսոս կը կարծէր, թէ ինք աշխարհի ամենաերջանիկ մարդն էր։

Ճաշի մը ընթացքին, անհամբեր Կրեսոս առիթը դտաւ եւ հարցուց իմաստունին.

— Սողոն փիլիսոփայ, քու կարծիքովդ ո՞վ է աշխարհի ամենաերջանիկ մարդը։

Կրեսոս վստահ էր, որ Սողոն պիտի ը - սէր.

— Դուն, տէր արքայ։

Սակայն յոյն իմաստասէրը պատաս - խանեց.

— Աշխարհի ամենաերջանիկ մարդը աթենացի Թելոն էր։ Անիկա հոզ ունէր, հարստութիւն, զաւակներ ու Թոռներ։ Երջանիկ էր ամէն կերպով։ Օր մըն ալ հայրենիքը վտանգի մէջ էր, Թելոս դնաց պատերազմի եւ ինկաւ հայրենիքին համար։ Պետութիւնը իրեն ազգային թաղում կատարեց։ Թելոն էր աշխարհի ամենաերջանիկ մարդը։

Կրեսոս դժգոհ մնաց այս պատասխանէն եւ սակայն, յուսալով որ դոնէ երկրորդ տեղը, վստահօրէն, պիտի չնորհուի իրեն, յարեց.

— Սողոն փիլիսոփայ, քու կարծիքով՝ աշխարհիս երկրորդ երջանիկը ո՞վ է։

Ի մեծ յուսախաբութիւն իրեն, փիլիսոփան պատասխանեց.

— Գլէոբիս եւ Պիթոն եղբայրները։

Կրեսոս՝ զայրացած՝ որոտաց.

— Աչխարհահռչակ հիւր, ուրեմն դուն կ'արհամարհե՞ս եւ ոչի՞նչ կը համարես իմ անսահման հարստութիւնս ...

Ծերունի իմաստունը բացատրեց.

— Վեհափառ արքայ, մարդ արարածի կեանքին ընթացքը բախտին կապուած է։ Մարդ կրնայ փոխն ի փոխ հարուստ ըլլալ կամ աղքատ, հզօր կամ տկար։ Իսկանը կեանքի ընթացքը չէ, այլ այն՝ թէ կեանք մը ինչպէս պիտի վերջանայ։ Եթէ քու փառահեղ կեանքդ պսակուի փառահեղ վախճանով մը, այն ատեն դուն պիտի նկատուիս աշխարհի երջանիկներէն։

Եթէ ճիշդ է իմաստունին բանաձեւութիւնը, ուրեմն՝ Համօ Օհանջանեանը, Ն. Աղբալեանը, Լ. Շանթը եւ Գ. Իփէկեանը ապրեցան փառահեղ կեանք մը, ունեցան նոյնքան փառահեղ վախճան մը, եւ արժանացան հայ ժողովուրդի «ազգային թաղում»ին։ Մարդոց երջանկադոյներէն էին։

Կար ժամանակ, երբ մեր ժողովուրդը քաղաքական հասունութիւն չունէր, եւ մենք տուժեցինք ատկէ։ Հիմա, սակայն, ըստ մարդկային բնութեան, մենք նետուած ենք դէպի միւս ծայրայեղութիւնը։ Հիմա բոլորս համոզուած ենք, որ «մի» այն քաղաքականութեամբ կայ Հայոց փրկութիւն»։

Քաղաքականութիւնը անհրաժեշտ է ժողովուրդի մը գոյութեան ու պետական կազմակերպումին համար։ Ոչ ոք ատոր հակառակը կը պնդէ. սակայն կան մարդիկ, որոնց կոչումն ու մասնագիտութիւնն է քաղաքականութիւնը։ Եւ մենք ունինք նման մարդիկ։ Անոնք պէտք է զբաղին այդ գործով։ Ազիտալի է ազգի մը համար, երբ բոլորը կը սկսին «քաղաքականութիւն խաղալ»։

Մեր «կիսագրագէտ» հայրերը աւելի իմաստուն էին, կը հետեւէին դարաւոր աւանդութեան, պաշտամունք եւ սէր ունէին դէպի դիրն ու գրականութիւնը։ Ահա այս պաշտամունքն է, որ նուաղած է մեր մէջ, մանաւանդ անոնց, որոնք օտարամոլութեան ախտէն վարակուած են։

ԲԻՒԶԱՆԴ ԿՈՒԱՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

Հայկական լեռնաշխարհ։ Հողագնդի բարձրադիր, դոդոջիկ մի անկիւն... Փոքր, չա՛տ փոքր է նրա տարածութիւնը ամփոփ ու պարփակ։ Բայց որքա՜ն հարուստ է նա, հարուստ երկնաքերձ լեռներով ու անդնդախոր ձորերով, բարեբեր դաշտավայրերով ու թաւչեայ մարգագետիններով, փրփրադէզ գետերով ու լիճերով, լերկ բլրալանջերով ու արեւախանձ տափաստաններով։

Գեղեցիկ է Հայաստանի բնութիւնը իր անզուգական, անկրկնելի համապատկերներով։ Անյիշելի ժամանակներից նա օրօրան է եղել ե՛ւ հողի աշխատաւորի, եւ կենդանիների ու թռչունների, ծառերի ու ծաղիկների համար։ Օգտուել են նրանք հարազատ երկրի անհամար բարիքներից, ապաստան գտել նրա մայրական գրկում, ապրել են, բազմացել, սերունդներ թո - ղել։ Կենդանական եւ բուսական աշխարհի շատ ներկայացուցիչներ չքացել, բնաջնջուել են ժամանակի դաժան ձեռքով, չաւերն էլ մի կերպ պահպանել են իրենց գոյութիւնը եւ մեզ հասել իբրեւ յուշարձաններ։ Եւ, յիրաւի, երբ մարդ անցնում է Հայաստանի հարաւով կամ հիւսիսով, արեւելքով կամ արեւմուտքով, կարծես թէ չրջում է վեհաշուք յուշարձանների մի իսկական, կենդանի թանգարանում։

Ահա այդ թանգարանի բաժիններից մէկը՝ Սեւանի լեռնանցքը։ ոլորապտոյտ նեղ ձորը ամբողջովին թաղուած է փարթամ ծառերի ու բազմերանգ ծաղիկների մէջ։ Հանդիպակաց լեռնալանջերը ծածկուած են մշտադալար եղեւնու, հաճարենու, կեչու, ընկուզենու, վայրի տանձենու, խնձորենու, անտառներով։ Դրանք ձգւում են ընդարձակ տարածութիւններ, հասնում մինչեւ Դիլիջան, Իջեւան, Կիրովական... Դիլիջանի անտառները հազուագիւտ են ոչ միայն իրենց դեղեցկութեամբ, այլեւ բուսական աշխարհի բազմազանութեամբ։ Այստեղ պահպանուում են դեղձու (կարմրածառ) չորս պուրակներ, որոնց ծառերի հասակը, հասնում է 600 – 1000 տարուայ։ Դեղձին մշտադալար, փշատերեւ ծառատեսակ է, աճում է շատ դանդաղ, նրա կեղեւի կառուցուածքը խիտ է, որի շնորհիւ երկար ժամանակ իր մէջ պահում է խոնաւութիւն եւ չի փտում։ Կարմրածառի բարձրութիւնը հասնում է 30–40, իսկ բնի հաստութիւնը՝ մինչեւ մէկ մետր։ Մահացող այս ծառատեսակը, որն անցեալ դարերում տարածուած էր Եւրոպայում եւ Կովկասում, այժմ հազուագիւտ է։ Այն անտառների ձեւով աճում է միայն Հայաստանում եւ Վրաստանում։

Դիլիջանում լաւ պահպանուում են նաեւ արեւելեան կաղնու անտառը եղջերաընկուզի պուրակը եւայլն։ Ներկայումս դրանք վերածուել են արգելանոցների, ուր կրկին բաց կը թողնուեն աղնիւ եղջերուներ, որոնք բարբարոսաբար ոչնչացուել են դեռեւս 1900ական թուականներին։ Բնակլիմայական բացառիկ պայմանները Դիլիջանին չնորհել են լաւագոյն առողջարանի հռչակ։ Անտառային թարմ օդը, լեռնային արեւը արդիւնաւէտ բուժում են զեղձերի ու չնչառական օրգաններուն հիւանդներին։

Հայաստանի բնութեան աննման յուշարձաններից է Մեղրու չրջանում փլուզուղ բարթասի անտառը։ Աւելի քան ութ հազար հեկտար տարածութեամբ այդ կուսական վայրում պահպանուում են երկրորդական դարաչրջանի անդրկովկասեան բուսական աշխարհի չատ նմուշներ։ Անտառը հիմնականում բաղկացած է արեւելեան կաղնիներից։ Խիստ արժէքաւոր է բարձրակազմ ու հազուագիւտ ծառատեսակներից մէկը՝ Արաքսեան կաղնին որից պատրաստուում են տակառներ՝ որակեալ կոնեակներ հասունացնելու համար։ Բարթասի զարդը չինարի անտառն է՝ մի-ակը Ա։ Միութիւնում։ Այն ունի աւելի քան հինդ հարիւր տարուայ հասակ եւ զբաղեցնում է հարիւր հեկտար տարածութիւն։ Չինարիների բարձրութիւնը հասնում է 35 – 40 · իսկ բնի հաստութիւնը՝ մինչեւ երկու մետրի։ Զարմանալի հարուստ է բարթասի կենդանական աշխարհը։ Հարաւային չրջաններու համար բնորոշ անտառային այծեամից, վարազից, արջից եւ այլ սովորական կենդանիներից բացի Մեղրիում հանդիպում են նաեւ խոզուկ, լուսան, ընձառիւծ։

Իր վայրի հմայքով ո՞ւմ չի գերում հայկական ժողովրդական սքանչելի ա - ւանդութիւնների հետ կապուած Մասրովի անտառը։ Հինաւուրց այդ անտառը, որ հիմնուել է չորրորդ դարում, Հայոց Մասրով երկրորդ (Կոտակ) Թագաւորի օրօք, եղել է որսատեղ։ Մխիթ բնակեցուած վայրերից լեռնային բնական ու արհեստական պարիսպներով անջատուած հսկայական տարածութիւններում փլուզուած են մրգատու անտառներ, անմատչելի ժայռեր ու ծերպեր, խոխոչում են սառնորակ աղբիւրներ։ Դրանք բարենը - պատ միջավայր են քարակղաքիսի, վարազի, արջի, եղջերուի եւ այլ գազանների ու կենդանիների համար։ Վերջին տարիներին անտառում բաց են թողնուել ուսուրական բծաւոր եղջերուներ, որոնք յարմարուելով տեղին, յաջողութեամբ բազմանում են։ Աչդտեղ բոյն են դնում գորշադոյն կորճը, սպիտակակատար անդղը, լեռնային արծիւը եւ այլ թռչուններ։

Բնապատմական մեծ արժէք են ներկայացնում պիհինների (նոճիների կարգին պատկանող փշատեներ) մի քանի տեսակները, որոնք նոսր անտառների ձեւով պահպանուել մեն Սեւանայ լիճը եզերող Արեգունու լեռնաչղթայի հարաւային լանջում, ինչպէս նաեւ Ալավերդու, Իջեւանի եւ Ախտալի չրջաններում։ Դրանց անտեսական խոչոր նչանակութիւնն այն է, որ պիհինների արմատները պետի մէջ թէ կազմում են խիտ ցանց եւ լեռնալանջերը պահպանում լուացումից ու հողմահարումից։ Ալավերդու Մեղրու չրջաններում կան վայրի պիստակենու անտառակտորներ, փամբակի լեռնալանջերին՝ կեչու, եզրահացենու (հայկական դափնի) եւ լեռնավարդերի անտառակտորներ։ Հայաստանի այդ չրջանը լեռնալանջերի ամենահարաւային սահմանն է եւ հանդիսանում է նրանց ծննդավայրերից մէկը։

Արարատեան դաշտավայրի արեւելեան եզրին վեր են խոյանում Ուրծի ապառաժուտ լեռները։ Նրանք աչքի են ընկնում իրենց ահեղլիութեամբ ու վայրի հմայքով։ Ապառաժներից Թեժասրը, Կարմրաքարը եւ այլն վեր են խոյանում հազար եւ աւելի մետր։ Այս լերկ, անմատչելի լեռնագագաթները զարձել են քարոչխարների (հայկական մուֆլոն), բեզուարեան այծի մշտական բնակատեղին։ Դարատափերի ձեւով դուրս ցցուած ժայռերը հարուստ են կիրով, չրջակայքում բազմաթիւ լեռնային աղբիւրներ են եւ ազաբեր քարաչերտեր, որոնցից օգտուում են կենդանիները։ Ուրծի արգելոցը տարածուելով 70 – 80 հազար հեկտար՝ միանում էր Մասրովի անտառին։

... Լեռների գոգաւորութեան մէջ ծփում է հայկական բնաչխարհի անզուգական դեղուհին՝ Սեւանը։ Նրա բոլորը չուրջպար են բռնել Արեգունու, Վարդենիսի, Սեւանի, Գեղամայ լեռնաչղթաները։ Աչխարհի բարձրաբերձ լճերի թւում Սեւանն իր մեծութեամբ նմանը չունի, այն ծովի մակերեւոյթից բարձր է 1914 մետր դրաւում է աւելի քան 1400 քառակուսի քիլոմետր տարածութիւն։ Սեւանը ձգւում է պատմական ծովագիւղից մին - չեւ Բասարդեչարի ափերը՝ մօտ 70 քիլոմետր։ Լայնութիւնը 8 – 35 քիլոմետր է, ամենամեծ խորութիւնը հասնում է 99 մետրի։ Լճի ջրերը քաղցրահամ են, պաշարները հսկայական՝ 58 միլիառ խորանարդ մետր։ Նրա մէջ թափւում են մօտ երեսուն գետակներ, դուրս է գալիս մի - այն Հրազդան գետը։

Հայ ժողովուրդը այնքան սիրում է Սեւանը՝ պատմական Գեղամայ ծովակը եւ անյիշելի ժամանակներից նրա մասին յօրինել է չատ ու չատ աւանդութիւններ, երգեր ու զրոյցներ։ Բանաստեղծները երբեք անտարբեր չեն անցել լճի ափերով, ջերմ ու քնքուչ տողեր են նուիրել նրան, իսկ նկարիչները կտաւի վրայ վերապատկերել են Սեւանի ջինջ հայելին ու փրփրադէզ կոհակները։ Եւ ինչպէ՞ս չսիրել, ո՞ր լիճն ունի այնքան վճիտ, սառնորակ, անուչահամ ջրեր, այնքան համեղ ձկներ... Ժողովուրդը զարեր շունակ օգտուել է նրա բարիքներից։ Մեր օրերում լիճը բազմակողմանիօրէն ի սպաս է դրուած ժողովրդական տնտեսութեան կարիքներին։ Սեւանի ջրերը էլեկտրական ուժի, ոռոգման, ձկնորսութեան անսպառ աղբիւր են, նաւարկութեան մի-

ջոց : Լճի չնորհիւ մերձակայ չրջանների կլիման մեղմ է , ամառանոցային :

Արագածի ամենաստորին փէչերին , Աբարատեան դաշտավայրի հիւսիսային անկիւններից մէկում փայլփլում է Այղր լիճը : Նրա ջրերը բխում են լճի յարակից ու ժայռոտ եզրերից : Պարզունակ լիճը դրաւում է մօտ մէկ քառակուսի քիլոմէթր տարածութիւն եւ ունի մի քանի մեթր խորութիւն : Այնտեղից արտահոսում է Մեծամօր գետը :

Այսքանով չեն սահմանափակւում Հայաստանի բնութեան յուշարձանները : Դրանց թւում գաւառում են նաեւ Ծովի մակերեւոյթից 3–4 հազար մեթր եւ աւելի բարձրութեամբ Արագած , Կապուտջուղ , Մայմեխ լեռնագագաթները , որոնք իւրայատուկ են իրենց բուսական ու կենդանական աշխարհի հազուագիւտ նմուշներով , վայրի ցորենի հանդամասերը Դարալագեազի սարալանջերում , Գառնիի ձորը՝ Սովետաշէնից մինչեւ Գեղարդ , Սեւանի աւազանի Արեւմտեան ափը , Հաճբենու հնագարեան պուրակը Ղափանում , Վեդու չրջանի Գորովան գիւղի աւազուտները , ուր պահպանւում է երրորդական դարաչրջանի բուսականութիւն , Կալինինոյի չրջանի մի քանի ճահճային լճակները , որոնք արժէք են ներկայացը նում իրենց հազուագիւտ , իւրատեսակ ջրա – ճահճային բուսականութեամբ եւ այլն :

Բնութեան , ինչպէս նաեւ ճարտարապետական ու հնադիտական յուշարձանները (երեք հազարից աւելի ամրոցներ , դիւրնական ու աշխարհիկ կառուցուածքներ , պալատներ , բերդեր , կամուրջներ , խչեաններ եւայլն) պատմական , գիտական եւ ժողովրդա–տնտեսական մեծ նշանակութիւն ունեն : Բուսական , կենդանական աշխարհների պահպանման ու ընդլայնման , նրանց առեղծած բարիքները ժողովուրդի չահերին ծառայեցնելու հարցերին առանձնայատուկ ուշադրութիւն է դարձնում Հայաստանի կառավարութիւնը : Բնութեան պահպանումը որպէս ժողովրդի անընդհատ աճող նիւթական եւ մշակութային պահանջմունքների բաւարարման , ինչպէս նաեւ գիտական հետազօտութիւնների անհրաժեշտ պայման , պետական մեծ նշանակութիւն ունեցող գործ է :

ՄԱՆԻԿ ԲԱՏԱԼԵԱՆ

ԿԷՍԸ

Ա.— Տիկին ձեր Թօն կը բերեմ ձեզի :

ՏԻԿԻՆԸ.— Ի՞նչ Թօն :

Ա.— Ձեր շնիկը :

ՏԻԿԻՆԸ.— Իմ շնիկիս անունը Թոթօ է , ոչ թէ Թօ :

Ա.— Իրաւունք ունիք , բայց ինքնաշարժը վրայէն անցնելէն ետք՝ կէսը մնաց ... :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (266)

ԿԱՅԾԵՐ

ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄԸ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻՆ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԺԸ.

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ

Երեւակայեցէք մի գիւղական պարզ , նահապետական ընտանիք , որ բոլորը մի յարկի տակ են ապրում , եւ նրանց մէջ խաղն է անբարոյական տանիկ գինուորը : Հայրը ամէն հարստահարութեան սովոր է համբերել , բայց երբ գիպչում են նրա ընտանեկան պատուին , նա այդ ժամանակ կորցնում է իր համբերութիւնը : Այդ էր , որ դրդեց հասարակութեանը՝ բողոքել բարձր կառավարութեան , որ գինուորները հեռացուին իրանց տներից :

Կառավարութիւնը ի նկատի առնելով բանից բողոքը եւ հրամայեց ամէն տեղ իր ծախքով զօրանոցներ կառուցանել : Այդ – քունի չինուածքների կապալառուն , Շարման բէկի համար , մի մեծ գործ բացուեցաւ : Նա գիմեց միամիտ գիւղացիներին , առելով . «Եթէ ցանկանում էք , որ գինուորները ձեր տներից հեռանան , պէտք է զօրանոցները ձեր ծախքով չինել տաք , որովհետեւ այդպէս է հրամայուած» : Խեղճ գիւղացիները յօժարւում են ամէն ինչ զոհել , գէթ աղատուեն անտանելի հիւրերից : Ով որ փող ունէր , փող էր տալիս , ով որ փող չունէր , ինքն էր աշխատում իր անասունների հետ , քար , փայտ եւ կիր կրելով : Այդպիսով զօրանոցների ծախքը մի կողմից խեղճ հասարակութիւն էր տուժում , միւս կողմից արքունի դանձարանը :

— Շատ բարեպաշտ եւ աղքատէր անձն է , պարոն բժշկապետ , — աւելացրեց առաջնորդը : — Եթէ գիտենայիք , որքան բարիքներ է գործել դա մեր հասարակութեանը : Շատ ժամանակ չէ , որ իր ծախքով նորոգել տուեց մի վանքի խարխուլ տաճարը :

Վերջին խօսքը ճշմարիտ էր : Բայց ժողովուրդը կողոպտել եւ տաճարներ կառուցանել , — այդ հաղիւ թէ կարելի էր բարեպաշտութիւն համարել : Աւետը ոչինչ չպատասխանեց : Բայց Շարման բէկը , լսելով սրբազանի գովասանքը , ինքնաբաւական կերպով իր տեղում չարժուեցաւ . նրա աղիւսի դունով անշարժ դէմքի վրայ երեւաց ժպիտի նման մի բան , եւ ձեռքը տարաւ դէպի կուրծքը , կարծես , տեսնելու համար՝ արդեօք չքանչանը իր տեղո՞ւմն է :

Առաջնորդը չարունակեց ծանօթացնել միւսներին .

— Դա մահտեսի Թորոսն է , մի քանի անգամ երուսաղէմ ուխտ է գնացել . մեր քաղաքի հարուստ եւ նշանաւոր վաճառականներից մէկն է , մի եւ նոյն ժամանակ , մեր Մայր եկեղեցու երեսփոխանն է : Մեծ ծառայութիւններ է արել եկեղեցուն , շատ ապրի , չափազանց բարեպաշտ եւ աղքատասէր մի անձն է :

Աւետը մինչեւ անգամ չնայեց նրա վրայ . ես երեսս մի կողմ չուռ տուի , որ ծիծաղս չտեսնեն : Գիտէ՞ք ով էր այդ « հարուստ » , «չափազանց բարեպաշտ եւ աղքատասէր» վաճառականը : Դա մի եւ նոյն խարեբան էր , որ Այգեստանում յայտնուեցաւ մեզ մօտ , վարպետ փանոսի տանը , եւ իրրեւ թանզապին հնութիւններ , կեղծ գրամներ վաճառեց Աւետին : Այն ժամանակ նա , մի հրեայ մանրավաճառի նման , հագած ունէր հին ցնցոտիներ , որ կարեկցութիւն գրաւէ դէպի իր ողորմելի վիճակը :

Իսկ այժմ , չնայելով որ ամառն էր , հագած ունէր մի թանկագին մուշտակ աղուէսի ոսկեզոյն մորթիից , եւ մէջքին փաթաթած ունէր թանձր գօտի պարսկական չալից : Աւետը նրան չամաչցնելու համար , մանաւանդ , մասնագիտական դասընթացքներ պիտի հետեւին երկու կամ երեք տարի՝ գործարաններու կամ երկրագործական կեդրոններու մէջ : Այս չրջանէն վերջն է որ պիտի ստանան պաֆալօրէայի համապատասխան վկայական մը :

Սակայն այս վկայականը բաւական պիտի չըլլայ համալսարաններէ ներս ընդունուելու համար : Նախքան այդ , երբ տասնորդները երկու տարի պէտք է աշխատին իրենց ընտրած մասնագիտութեան արդիւնաբերութեան մէջ , միաժամանակ հետեւելով դիշերային կամ թղթակցութեամբ կատարուած դասընթացքներու (անշուշտ , եթէ նպատակ ունին յետագային համալսարան մտնել) : Երրորդ տարուան ընթացքին , արդիւնաբերական աշխատանքին հետ , չաբաթը երեք օր ազատ պիտի ըլլան իրենց մասնագիտութեան դասընթացքներուն հետեւելու համար . իսկ չորրորդ եւ հինգերորդ տարիներըամբողջովին յատկացուած պիտի ըլլան համալսարանական ուսման : Ուրեմն , «պաքալօրէա»յի վկայականը ստանալէն մինչեւ համալսարան աւարտելը , ուսանող մը հինգ – վեց տարուան չրջան մը պիտի բոլորէ , որուն առաջին երկու – երեք տարիները արդիւնաբերութեան մէջ աշխատելով , իսկ վերջին երկու – երեք տարիները՝ որպէս բացարձակ ուսանող :

Ուրուչեւ յայտարարեց թէ իր այս ծրագիրը բացարձակապէս վերջնական չէ , եւ մասնագէտներու ցուցմունքներուն հիման վրայ կրնայ երկրորդական որոշ փոփոխութիւններ կրել : Արդէն իսկ թեւակրութիւնները սկսած են տեղալ . բարձրագոյն ուսման նախարարը , էլիւթիւն , կ'ուզէ որ տղոց «սթաժ»ներուն չրջանը որոշուի ըստ իրենց ընտրած մասնագիտութեան : Օրինակ , երկաթուղիի ապագայ մասնագէտները իրենց «սթաժ»ը կարենան կատարել ամառուան չրջանին , ձմեռը յատկացնելով զուտ համալսարանական աշխատանքի : Մանկավարժական դիտութիւններու Ակադեմիային նախագահը , Ֆայրով , դիտել կուտայ որ առաջին երկու – երեք տարիներուն արդիւնաբերութեան մէջ աշխատող տղան , ամբողջ օրուան աշխատանքէն վերջ դիշերը չատ յոգնած կ'ըլլայ մտային աշխատանքի համար , եւ կ'առաջարկէ որ արդիւնաբերական աշխատանքի ժամերը զեղչուին առնոնց համար :

Ցամենայն դէպս , ընդհանուր օրէնքն այն է , որ 14 տարեկանէն սկսեալ խորհրդային բոլոր պատանիները պէտք է իրենց մասնակցութիւնը բերեն երկրին տնտեսական կեանքին . եւ այդ տարիքին է , որ պէտք է որոշեն թէ ինչ մասնագիտութեան պիտի հետեւին : Այս ձեւով , խորհրդային իշխանութիւնները կը յուսան զարգացն ու կեանքը միախառնել իրարու , եւ վերցնել ձեռական ու մտային աշխատանքներու միջեւ ցարդ գոյութիւն ունեցող անհաղորդութիւնը : Այս ընդհանուր օրէնքէն զերծ պիտի մնան միայն երաժշտութեան կամ մաթէմաթիքի համար բացառիկ կերպով ընդունակութիւն ունեցող պատանի հանճարները :

Կրթական այս բարեփոխումը տեսակ մը անհրաժեշտութիւն զարձած էր : Արդարեւ , այն օրէն ի վեր , երբ երկրորդական կրթութիւնը պարտադիր զարձած էր Խ . Միութեան մէջ , երիտասարդութիւնը հետզհետէ սկսած է լքել ձեռական աշխատանքներն ու մասնագիտութիւնները : Կուսակցութիւնն ու կոմսոմոլներու կազմակերպութիւնը ապարդիւն կոչեր կ'ընեն տղոց հայրենասիրութեան . երկրորդական վարժարան աւարտողները չեն ուզեր բանուոր կամ երկրագործ զառնալ : Բարեբախտաբար , երկրորդական ուսումը պարտադիր հռչակող օրէնքը քիչ հա – մեմատութիւններով զործադրուած է մինչեւ հիմա (տղոց քան առ հարիւրը նոյնիսկ նախակրթարան աւարտած չէ) . այլապէս Խ . Միութիւնը այսօր ոչ բանուոր կ'ունենար , ոչ ալ երկրագործ :

Նոր օրէնքը կը միտի այնպիսի կացութիւն մը ստեղծել տղոց համար , որ մի – այն ուսման մեծ սէր ունեցողները կարենան չարունակել : Երկրորդական վարժարանէն վերջ երկու – երեք տարուան զաղարը , արդիւնաբերութեան մէջ ձեռք ձգած ճարտարութիւնը , ինչպէս նաեւ ընտանեկան պարտաւորութիւնները պատճառ կը զառնան որ չատերը հրաժարին համալսարան մտնելէ . միայն « սրբազան հուրը» ունեցողներն են , որ առանց յուսահատելու թէ՛ արդիւնաբերութեան մէջ կ'աչխատին եւ թէ՛ համալսարանի աչխատանքները կը կատարեն :

Կրթական այս նոր ծրագիրը կը ձգտի մասնագէտներ պատրաստել բոլոր ճիւղերուն մէջ — ըլլան անոնք բանուոր , երկրագործ , թէ մտաւորական :

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ բացուեցաւ միջազգային երկաթուղիի 17րդ համագումարը , որուն կը մասնակցին 550 պատգամաւորներ՝ Սպանիայէն եւ արտասահմանէն : Համագումարին կը մասնակցին նաեւ Արեւելեան Եւրոպայի ներկայացուցիչները , մասնաւորապէս՝ Խ . Միութիւն , Լեհաստան եւ Չեխոսլաւիա :

ՁԱՓՈՆԻ «Իտա» փոթորիկին զոհերուն թիւը բարձրացաւ երկու հազարի : Աւելի քան հինգ հարիւր վիրաւոր կայ : Հազարաւոր բնակարաններ քանդուած են , մօտ հարիւր հազար հոգի անտուն մնացած են : Նիւթական անհաչիւ վնասներ կան :

ՅՈՌԵԳՈՑՆԸ

Ա.— Իմ կինս անտանելի է : Ամենափոքր առիթը բաւական է՝ որ կռիւ մղի տրցնէ տունին մէջ :

Բ.— Դուն երջանիկ ես եղեր : Իմ կինս առանց որեւէ առիթի նոյնը կ'ընէ ...

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ տաղնապին մասին մա–մուլի ասուլիս մը տալով Միացեալ Նա–հանգներու Արտաքին Նախարար Տըլլըս յայտարարեց, թէ ազգայնական ուժերը պիտի հետեւան Քեմոյ եւ Մացիւ կղզի–ներէն, եթէ տրամաբանական պինդա–դար մը ըլլայ: Միւս կողմէ համաձնավար Չինաստանի վարչապետ Չու Էն Լէ մեր–ժեց պինդադարի մը գաղափարը: Մի–ացեալ Նահանգները նոր դէնքեր եւ պա–տերազմական ու փոխադրական օդանա–ւեր պիտի տան Ջանկ Քայ Չէքի, քանի մը օրէն:

ԻՐԱՔի կառավարութիւնը երկրէն ար–տաքսեց էր Ֆրանսի ներկայացուցիչը, որ կը գտնուէր Պաղտատ: Ֆրանսական ըն–կերութեան օդանաւերը իրաւունք չունին երթալու Իրաք:

(Շար. Ա. Էջէն)

մէկ ընդօրինակութիւնը մաղաղաթի պա–տառիկի մը վրայ, Գրիգոր Մագիստրո–սի, Մխիթար Հերացի, Գրիգոր Տաթե–ացիի, Սիրմտովլաթի դիմնակարները, բժշկական գործունէութեան պատկերները, ձեռագիրները, տպագրուած հին գործեր:

Հատորը մեծ հետաքրքրութիւն արթն–ցուցած է համազումարին մէջ:

Փրոֆ. Լեւոն Զովհաննիսեան խանգա–ւառ եւ եռանդուն գիտնական մըն է, հա–մակրելի, մարդամօտ, անկեղծ հայրենա–սէր մը: Մեծ հաւատք ունի հայ ժող–ովուրդին լմացական կարողութեանց վը–րայ: 45 փրոֆէսէօր ունինք Հայաստանի մէջ, ըսաւ, իսկ Խորհ. Միութեան մէջ՝ դեռ աւելի: 75 ակադեմիա ունի Խորհ. Միութիւնը, եւ ամէն մէկուն մէջ՝ ան–պայման մէկ երկու հայ ակադեմական: Բաղդատմամբ այլ ժողովուրդներու, մեր թիւին համեմատութեամբ՝ մեծ թիւ մը կը կազմեն գիտնականները: Ունինք մի–ջազգային չափանիշով փրոֆէսէօրներ, ոմանք Խորհ. Միութեան համալսարաննե–րէն ելած, ոմանք ուղղակի Երեւանի հա–մալսարանէն, օրինակ՝ Հասրաթեանը, որ աշակերտն է Փրոֆ. Զովհաննիսեանի: Հայաստանի բժիշկ. ակադեմականներէն յիշենք Օրբելին, Կոշտոյեանցը, Ֆանար–ջեանը, Մնջոյեանը, Բունիաթեանը: Խ. Միութեան մէջ հայ գիտնականներուն թուական գերակշռութիւնը տեսնելով՝ Մոլոտով ճառի մը մէջ, հայ ժողովուր–դը անուանեց «տաղանդաւոր ժողո–վուրդ»:

Փրոֆ. Լեւոն Զովհաննիսեան, անդամ Խորհ. Միութեան Գիտութեանց Ակադե–միային, անդամ Հայաստանի Գիտու–թեանց Ակըադեմիային, դասախօս Երե–ւանի բժշկ. համալսարանին ներքին ախ–տաբանութեան ամպիոնին, մասնագէտ հեղինակ սրտի հիւանդութեանց, առա–ջին հետախուզողը Հայաստանի մէջ հայ բժշկութեան պատմութեան (վերջին այս ասպարէզին մէջ արժանաւոր հետեւորդ մըն է այժմ՝ Ա. Կծոյեան, առանց մոռ–նալու Օ. Սեփեթճեանը, որ մասնագէտ է բոյսերու պատմութեան):

Փրոֆ. Լեւոն Զովհաննիսեան ծնած է Թիֆլիզ, 1885ին: Քաղաքին գիմնազիոնը աւարտելէ ետք մտած է Խարկովի բժշկ. համալսարանը: Ցետոյ երբեւ բժիշկ պրո–ծած է Խարկովի եւ Թիֆլիսի հիւանդա–նոցներուն մէջ: 1914ին արդէն հեղինակ էր 12 գիտական աշխատութեանց:

Հայաստանի կազմութեան սկզբնական օրերուն կը փոխադրուի Երեւան: Իր ջան–քերով կը բացուի Երեւանի հասարակա–ծային հիւանդութեանց ուսումնարանը, որ երկրորդը կը համարուի Խորհ. Միու–թեան մէջ՝ Մոսկուայի նման հիմնար–կութենէն ետքը: Հետազօտութիւններ կա–տարած է մալարիա հիւանդութեան եւ հետեւանքներուն մասին, Հայաստանի հանքային ջուրերու բուժական յատկու–թեանց մասին 1923 թուականէն սկսեալ: 1925ին, երկրաբան Լ. Այվազեանի եւ քի–միագէտ Գ. Մեղրիկեանի հետ կը պատ–րաստեն տեղեկագիրը մը Արզնիի ջուրե–րուն մասին, ներկայացնելով ջրաբուժա–կան այդ վայրին հետաքրքրները, — այդ տեղեկագրին հիման վրայ Հայաստանի առողջապահական գործակալութիւնը կազմակերպեց Արզնիի առողջարանը, որ այսօր համամիութենական կուրորտի աբ–ժէք ունի:

Փրոֆ. Զովհաննիսեան ունի նաեւ հե–տաքրքրութիւններ սրտի հիւանդութեանց մասին, մասնաւորաբար սրտի եւ երակ–ներու ստեղծած ձեվրոզներու մասին:

— Իր գլխաւոր հետազօտութիւններն են

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տամլամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգե–հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յով. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իրենց ողբացեալ մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՍԹԵՐ ՏԱՄԼԱՄԵԱՆի

մահուան չորրորդ տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող–ները:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ուսումնական տարեշրջանը կը բացուի Շաբաթ՝ Հոկտեմբեր մէկին:

Արձանագրութեան համար ուշացողնե–րէն կը խնդրուի որ փութան դիմել Տես–չութեան:

COLLÈGE S. MOORAT

26, Rue Troyon, SÈVRES (S. & O.)

Tél. ; OBS. 18-28

× Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը արագ ապաքինում կը մաղթէ Թ. Վարժապետեանի իր անցուցած ծանր ար–կածին առթիւ:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ

եւ

ԺԱՄԵՐ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ «Շ.»Ի ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ

(1907–1957)

Ճամբորդական նոթեր
Ուսումնասիրութիւններ
Գրական էջեր, Տոմսեր
եւ խմբագրականներ

Ցառաջաբան՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Տպարան՝ «Ցառաջ»
704 էջ
ԳԻՆ՝ 2·000 ՖՐ.
Թղթատարի ծախքով 2200 ֆր.:
Դիմել՝ ԾԱՌԱՉԻՆ:

Բժշկութեան պատմութիւնը Հայաստա–նում հնուց մինչեւ մեր օրերը, հինգ հա–տոր, ռուսերէն լրուած: Այս աշխատու–թիւնը թարգմանուած է նաեւ վրացերէն ու գերմաներէն լեզուով, ցանկալի է որ թարգմանուի նաեւ հայերէն:

1944ին, իր նախաձեռնութեամբ՝ Հա–յաստանի Գիտութեանց ակադեմիային մէջ կը հիմնուի «Բժշկութեան եւ կենսա–բանութեան ուսումնասիրութեան բաժին մը, որ չուտով կը դառնայ «Բժշկութեան եւ կենսաբանութեան պատմութեան բա–ժին», — այս հաստատութեան կողմէ մինչեւ այժմ հրատարակուած են 73 գի–տական ուսումնասիրութիւններ:

Փրոֆ. Զովհաննիսեան ունի նոյնպէս «Բժշկութեան մեթոդոլոգիան հնուց մինչեւ մեր օրերը» աշխատութիւնը: Նաեւ դասագիրքեր՝ «Ներքին հիւանդու–թիւններու դիագնոստիկա», «Ներքին հի–ւանդութիւններու կլինիկայի ներածու–թիւն», «Մալարիայի կլինիկա», «Ներքին հիւանդութիւններու կլինիկա»:

1931ին կազմուեցաւ բժշկական տա–րաշրջաններու (թերմինոլոժի) համագրական մարմին մը, որու նախագահն էր, — այդ մարմինն էր որ տուաւ լատիներէն – ռու–սերէն — հայերէն բժշկական բառարան մը, հրատարակուած 1951ին:

Անտիպ ունի նաեւ օրագրութիւն մը ա–րեւմտեան Հայաստանէն, ուր կը գտնը–ւէր, իբրեւ զինուորական բժիշկ՝ ռու–սական բանակին մէջ, առաջին համաշ–խարհային պատերազմի ընթացքին:

Հասցուցած է հարիւրաւոր աշակերտ–ներ, որոնց կարգին՝ երկու փրոֆէսէօր, 5 դոցենտ, 10 ասիսթան: Իր գործունէ–ութիւնը վարձատրուած է չքանչաննե–րով:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս տարի, մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի եակատա–մարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկ–տեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղե–ցւոյն մէջ: Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու–թիւն՝ մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն:

Ցաւարտ պատարագի՝ աշխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձ–նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու–թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լահայ գաղութին:

Պիտի խօսի՝ Ռադ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԻՒՐԻ–ԵԱՆ:

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ–ռի ընդարձակ սրահին մէջ: Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ շրջանի ըն–կերներուն համար:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Հայ–կական ընտիր պար եւ անակնկալներ Արեւուշներու կողմէ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի գլխոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր հինգի կիրա–կին՝ առաւօտ ժամը 9ին: Արձանագրու–թիւնները տեղի կ'ունենան նոյն օրը տեղ–ւոյն վրայ: Աշակերտները ներկայանան իրենց գրենական առարկաներով:

Ծնողքներէն կը խնդրուի իրենց զա–ւակները գլխոց գրկել առաջին օրէն: Հոկտեմբերէն վերջ՝ նոր աշակերտ չըն–գունուիր:

×

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Տէսինի Ազգային գլխոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր մէկ–կին՝ Զորեքշաբթին:

Այն ծնողները որոնք զանազան պատ–ճառներով իրենց զաւակները արձանա–գրել չեն տուած, կարող են նոյն օրը ներ–կայանալ ու արձանագրել տալ:

Աշակերտներ կ'ընդունուին եօթը տարե–կանէն սկսեալ:

Վստահ ենք որ ծնողները պիտի չթերա–նան իրենց պարտականութեան մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կրթական Մարմին

×

Կաց. Խաչի Պոմոնի գլխոցը կը վերա–բացուի Հոկտեմբեր երկուքին: Դասա–նադուխնք տեղի պիտի ունենան չաբա–թը երկու անգամ, Հինգշաբթի կէսօրէ ա–ռաջ ժամը 9 – 12 եւ Շաբաթ կէսօրէ վերջ 6 – 8, ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Մխիթի: Արձանագրութիւն եւ դասա–նադութիւն տեղի կ'ունենան նոյն օրը Հոկտեմբեր երկուքէն սկսեալ Սահակ – Մեսրոպ գլխոցին մէջ:

×

Հայկազեան վարժարանը կը վերաբաց–ուի Հոկտեմբեր 2, Հինգշաբթի կէսօրէ ետք, ժամը երկուքին:

Արձանագրութիւն եւ դասաւանդութիւն տեղի կ'ունենան նոյն ժամուն:

Հասցէ.— 32 Բիս տը Թրէվիզ, Փարիզ:

×

Իսիի Խրիմեան վարժարանը կը վերա–բացուի Հոկտեմբեր 2ին:

Ծնողներէն կը խնդրուի անյապաղ ար–ձանագրել տալ իրենց զաւակները, մայ–րենի լեզուին ուսուցման համար:

×

ԾՆՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Առնուվիլի Անարատ Ցղութեան Քոյրե–րու գիշերօթիկ վարժարանին 1958 – 59 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկը–սած են: Անոնք որ կը փափաքին մայրա–կան խնամքի չունչին տակ այնձնել իրենց փոքրիկները, թող փութան դիմել վար–չութեան:

Սանուհիները կը հետեւին ֆրանսական պետական ուսմանց ծրագրէն դուրս՝ հայ լեզուի խնամուած դասախարակութիւն:

Դիմել ամէն օր՝ 73 Ավընիւ Հաւրի Պարպիւս, Առնուվիլ լէ Կոնէս (Սէն է Ուազ): *Հեռաձայն՝* Կոնէս 179:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Պալըքէսիրցի Պետրոս Մուրթաֆեան (կօշկակար) ամուսնացած է եւ զաւակի տէր, 1924ին Յունաստանէն Ֆրանսա եկած է: Կը խնդրուի տեղեկա–ցնել Յակոբեան Յարքէթեանի, 4 բիս տը Լուվրը, Ալֆորվիլ, (Սէն):

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ժո–ղովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Փլաս տէ Ֆէթ Արթիւրին ճաշարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արշալոյս» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21–ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղի վար–չութեան ժողովը Շաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը հինգին Մշակոյթի Տան սրահը (17 Բիս Պլէօ):

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Հայր. Միութեան Մար–սէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին: 7 Պուլվ. տ'Ալճէէն, Պար տը Կլոպի սրա–հը: Օրակարգ.— Ա.) Պատմ. ժողովի վե–կուցում, Բ) Հաշուետուութիւն, Գ) Վար–չութեան ընտրութիւն, Դ) Զանազանք: Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու նը–կայութիւնը անհրաժեշտ է:

Ֆ. Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը մասնակցութեամբ չըջանա–յին վարչութեան. Թէյասեղան մը կազ–մակերպած է Տէր եւ Տիկին Խանճեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ:

Կիրակի (Հոկտեմբեր 5) երեկոյեան ժամը 8ին, Քաֆէ Նոայի մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը եւ բարեկամները:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի նշանագրաց Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սուրպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ:

12 Հոկտեմբեր 1958 Ժամը 2·30ին

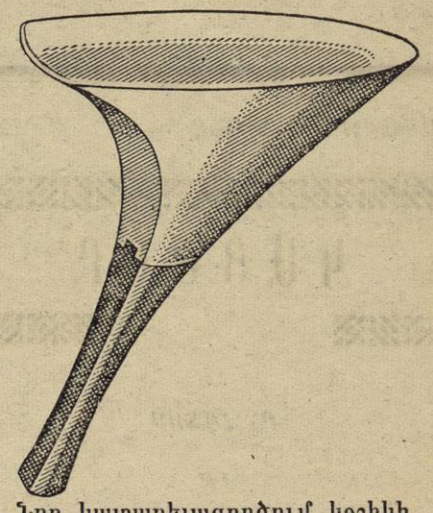
Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե–տական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ եպս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի·

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական

ԼՈՒԻ ՄԱՐԼԻՆի

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ չըր–ջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտու–թեան: Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալ–ներ:

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակնե–րը՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւա–նատունը, Փարիզի եւ չրջանի հայ եկե–ղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բո–լոր դասընթացքներու տեղական կրթա–կան յանձնախումբերու մօտ:

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի* (մաթիէռ փլաստիք) *եւ ալիւմինիումի միացու–մով չինել անբեկանելի* (էնֆասապլը) *եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ:*

Դիմել՝

VANPLAST

(ՎԱՆԼԵԱՆ)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Téléphone : OPEra 01-08

Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36

» 33-38

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 – PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
3
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
3 OCTOBRE
1958

89ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8309 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4110

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին ա՛յնքան փառաւոր արդիւնքը կատարեալ անակընկալ մը եղաւ, նոյնիսկ ամէնէն լաւատեսներուն համար, Ֆրանսայի եւ արտասահմանի մէջ :

Ուշադրաւ երեւոյթ մըն էր քուէարկութեան մասնակցողներու մեծ թիւը: Հանրածանօթ իրողութիւն է, որ Ֆրանսացին առհասարակ անտարբեր է քաղաքական խնդիրներու հանդէպ: Բացառութիւն կը կազմեն կուսակցութեան մը, մանաւանդ ձախակողմեան կազմակերպութեանց պատկանողները, որոնք դաղափարական պայքար կը մղեն եւ յանուն կարգապահութեանց, կատարելով իրենց քաղաքացիական պարտականութիւնը :

Կը տեսնուի ուրեմն, որ վերջին ամիսներու դէպքերը՝ ներքին եւ արտաքին ճակատներուն վրայ՝ որոշ փոփոխութիւն առաջ բերած են մտայնութեանը մէջ Ֆրանսացիներուն, որոնք սկսած են լրջօրէն հետաքրքրուիլ ազգային, քաղաքական հարցերով :

Զօրավար Տը Կոլի հմայքը աւելի զօրացաւ կիրակի օրուընէ ի վեր ո՛չ միայն մայր երկրին ու դաղթավայրերուն, այլ մանաւանդ օտար, դաշնակից երկիրներու մէջ: Ֆրանսայի հանդէպ հաւատքն ու վստահութիւնը մեծապէս աւելցան ամենուրեք: Արար աշխարհ փաստով տեսաւ թէ ի՛նչպէս ճգնաժամային րոպէներուն Ֆրանսան դիտէ յաղթահարել սպառնացող վտանգները: Ու հայրենադարձ սիրարար բողոքած Տը Կոլին չուրջ՝ ա նոր ձեռքը կը յանձնէ երկրին ճակատագիրը, ամենայն հաւատարմութեամբ :

Վարչապետը իր թիկունքը ունենալով Ֆրանսական մեծ հայրենիքի ջախջախ – խիչ մեծամասնութեան անվերապահ վստահութիւնը , եւ ապահոված նոր Սահմանադրութեան չնորհած լիազօրութեան, չորս ամսուան ընթացքին կարելին պիտի փորձէ պետութեան գործերը կարգադրելու եւ նոր վարչակարգը ամուր հիմերու վրայ դնելու համար :

Նոր հեռանկարներու նախօրեակին կը գտնուինք :

Երկրին մէջ անդորրութիւնը վերահաստատելու համար զօրավարին առաջին հոգը պիտի ըլլայ պատուաւոր լուծում մը գտնել Ալժերիոյ ցաւոտ հարցին :

Հանրաքուէին արդիւնքը որոշ չափով պիտի դիւրացնէ իր գործը: Մայիսէն ի վեր չորրորդ անգամն է, որ կ'այցելէ հիւսիսային Աֆրիկէ՝ չփման մէջ մտնելով տեղացիներուն հետ: Ակնդէտ կը սպասուի իր տալիք որոշումին: Եթէ յաջողի վերջ տալ պատերազմական վիճակին , ասիկա պիտի ըլլայ մեծագոյն յաղթանակը, նոյնիսկ պատկումը իր զինուորական ու քաղաքական ասպարէզին :

Այժմ որ բացի կինէէն, անդրծովեան բոլոր հողամասերը ճշդեցին իրենց դիրքը՝ մտնելով Ֆրանսական հասարակապետութեան մէջ, աւելի բարձր պիտի հնչէ Ֆրանսայի ձայնը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան եւ միջազգային հաւաքոյթներու մէջ:

Կառավարութեան առաջին գործը պիտի ըլլայ կազմակերպել խորհրդարանական նորընտրութիւնները, որոնց պիտի հետեւի Հանրապետութեան նախագահի ընտրութիւնը, նոր Սահմանադրութեան տրամադրութեանց համաձայն :

Քաղաքական տենդոտ գործունէութեան նոր շրջան մը կը բացուի Ֆրանս. քաղաքացիներուն առջեւ :

Շատ բուռն պիտի ըլլայ այս անգամ ընտրական պայքարը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Նրեք Հրամանագիր

ԱՀԱԲԵԿԻՋՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՏԸ ԿՈԼ ԱԼԺԵՐԻԱ ՀԱՍԱՒ

Ջորեքշաբթի օր Դ. Հանրապետութեան Նախարարաց վերջին Խորհուրդը, Զօր. Տը Կոլի մեկնումէն առաջ, կարգ մը միջոցներ ձեռք առաւ ահաբեկիչներու դէմ պայքարելու համար :

Այս հրամանագրերը սակայն կրնան հռչակուիլ միայն Ս. մանադրութեան հռչակումէն ետք: Ա) [illegible]ներու եւ յանցանքներու հեղինակներ[illegible]նք այդ ձեւով ուղղակի կամ անուղ[illegible]ի օժանդակած են Ալժերիոյ ըմբոստներուն , Զինուորական Ատեանին պիտի յանձնուին : Բ) Ներքին նախարարը կրնայ հսկողութեան տակ առնել եւ պարտադիր բնակութիւն մը ճշդել անոնց որ ուղղակի կամ անուղղակի օժանդակութիւն մը ցոյց կուտան Ալժերիոյ ըմբոստներուն :

Պիտի կազմուի մասնաւոր յանձնախումբ մը, գլխաւորապէս ատենակալներէ եւ կապուած ներքին նախարարութեան : Մէկ ամսուան ժամանակամիջոցի մը մէջ ան պիտի քննէ եւ որոշումներ տայ : Ներքին նախարարը մէկ ամսուան ընթացքին պիտի յայտարարէ որոշումին գոր – ծադրութիւնը կամ բեկանումը: Այս յանձնախումբը իրաւունք ունի այցելելու պարտադիր բնակութեան վայրերը կամ աքսեղ ձդել- իր ներկայացուցիչները :

Գ.— Ծանր որոշումներ տրուած են դէնք չհնողներու կամ կրողներու դէմ : Ներկայ օրէնքով, ամէն մարդ դէնք կրե – լու իրաւունք ունի՝ միայն արտօնութեամբ եւ ոչ թէ պարզ յայտարարու – թեամբ: Արդիւնաւէտ դէնքեր կրել ծանր պատիժներու դուռ կը բանայ :

Հետեւեալ ձեւով ճշդուած են պատիժ – ները :

Առանց արտօնութեան դէնք չհնել եւ դէնքի առեւտուրով զբաղիլ (զաղտնի գործարաններ) .— Մէկէն հինգ տարուան բանտարկութիւն եւ 26·000էն մէկ միլիոն 800·000 Ֆրանք տուգանք :

Երբ երկու կամ աւելի անձեր միաժա – մանակ ձերբակալուին եւ դէնք գտնուի իրենց վրայ, կը նշանակէ թէ չարագործներու ընկերակցութիւն մը կը կազմեն անոնք· այդ պարագային բանտարկութիւնը կրնայ բարձրանալ մինչեւ տասը տար – ուան :

Բոլոր անոնք, որ առանց արտօնութեան դէնք կամ ռազմանիւթ կը ստանան, կու տան կամ կը պահեն, մէկէն երեք տար – ուան բանտարկութեան կրնան դատա – պարտուիլ :

× Զօր· Տը Կոլ հինգշաբթի առաւօտ հասաւ Օրանի օդակայանը: Ինչպէս պրած էինք երէկ, Վարչապետին օրակարգը յայտնի չէ ցարդ: Կը կարծուի թէ Տը Կոլ Կոստանդինի մէջ ճառ մը պիտի խօսի եւ յայտնէ ալժերիական իր քաղաքականու – թիւնը, ինչ որ մինչեւ այսօր զաղտնի կը պահէր :

× Նախարարաց Խորհուրդը Սէնի նա – հանգապետ նշանակեց Ժան Պենեաթին: Ծնած է 1902ին, Մարսէյլ: 1955էն ի վեր կը վարէր Հիւսիսային շրջանի նահանգապետի պաշտօնը :

× Քրիստոնեայ – ժողովրդավարներու պարագլուխ Ժորժ Պիտօ մամուլի ասու – լիս մը տուաւ, մանաւանդրապէս չեչտելով· — Զօր· Տը Կոլին գանգուածային վստա – հութիւն յայտնելով , Ֆրանսացիները մի – այն այդ չբախին Սահմանադրութեան · միաժամանակ անոնք ոչ ըսին ցարդ գո – յութիւն ունեցող դէշ սովորութիւններ – րուն, անկումին, քաղաքական խաղերուն՝ որոնք կը վհատցնէին ժողովրդավարութիւնը: Այս կամքը պէտք է գործադրուի եւ ապագան անցեալին ցոլացումը պէտք չէ ըլլայ :

Լրագրողի մը հարցումին պատասխա – նելով Պիտօ ըսաւ թէ ինք չէ խզուած ժողովրդական Շարժումին հետ :

ՔԵՐԱՄԷ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԼՈՒԾԵԼ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

—o—

ԵՒ ԿԸ ՄՏԱԾԷ Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԵԼ

Կացութիւնը միշտ անորոշ է Լիբանանի մէջ: Ինչպէս կ'երեւի երկու կողմերն ալ չեն ուզեր տեղի տալ: Լարուած կացութիւն մը ստեղծուած է նաեւ նախկին մեծամասնութեան երեսփոխաններուն եւ Բաչիր Քեմամէի միջեւ որ կը ներկայացնէ նախկին ընդդիմութիւնը: Առաջինները (Շամունական) կը պնդեն թէ վըստահութեան քուէ պիտի չտան Քեմամէի դահլիճին, բայց ասոր իրրեւ պատասխան՝ Քեմամէ սպառնայ խորհրդարանը լուծել: Թէեւ այս ալ լուծում մը չէ ո – րովհետեւ համաձայն լիբանանեան սահմանադրութեան, նոր ընտրութիւնները պէտք է կատարուին Խորհրդարանի լուծուէն երկու ամիս ետքը, ինչ որ պատճառ կը դառնայ որ Խորհրդարանի լուծումը հաւանական չըլլայ :

Միւս կողմէ, Բաչիր Քեմամէ յայտարարեց չորեքշաբթի օր թէ իր կառավարութիւնը ներկայիս կ'ուսումնասիրէ խորհրդային պըօքէն օժանդակութիւն ու–

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

Օր ըն Օրէն

ԱԶԳԻՆ ԳԱՂՏՆԻ

— Գիտե՞ս ըրածս ինչ է···

— Ջեմ գիտեր··· Միջին դարերէն մըներացած սնոտուկ մը բացեր ես··· Երեւի կարեւոր բան մը կը փնտռես ···

— Այո՛ : Գիտե՞ս ինչ ···

— Ո՛չ ···

— Սանասարեան վարժարանի դասա – գիրբերս ···

— Ինչո՞ւ··· Նոր դասագի՞րբ չկայ···

— Կայ բայց ես տարօրինակ սովորութիւն մը ունիմ ··· Քանի մը տարին անգամ մը, հին դասագիրբերս եւ դասատետրակներս կը բանամ, կը կարդամ ··· Եղբայր, մեզի անա՞նկ բաներ սորվեցուցեր են որ··· Մատ մը երախայ էինք այդ ժամանակները, բայց իրա՛ւ մեր գլուխը կը լեցնեն եղեր··· Թուաբանութիւն,երկրաչափութիւն, գրահաշիւ, բերականութիւն՝ քանի մը լեզուներով , գրաբար , պատմութիւն ···

— Իրա՞ւ այդ գիրբերը կը բանաս ու նորէն կը կարդաս··· Երեւ՛կ համբերութեանդ ···

— Եթէ այս գիրբերուն մէջ եղածները միտոս մնացած ըլլային, հիմա փրոֆէսէօրի պէս բան մը եղած կ'ըլլայի ···

— Սխա՛լ··· Միտդ որքան բիչ բան մնացած ըլլայ, այնքան աւելի հաւանական է որ բեզ փրոֆէսօրի տեղ դնեն ···

— Կատակը մէկ կողմ, կ'ամչնամ ···

— Ինչո՞ւ··· Դուն, դիւրին դիւրին ամբչցողներէն չես ···

— Իրա՛ւ կ'ըսեմ, կ'ամչնամ···եղբայր, աս ի՛նչ դասեր առեր եմ, աս ի՛նչ լուրջ բաներ սորվեր եմ··· Նայէ՛, սա հայե – րէնի տետրակներուս վրայ նայէ ···Վարժապետին բոլոր ըսածները գրեր եմ··· «Մակբայ կը նշանակէ ···

— Մտիկ չեմ կրնար ընել··· Սա ձայնասփիւռը բաց նայինք··· Էտի Ֆիշըրին խնդիրը ի՞նչ եղաւ :

— Մտիկ ըրէ — «Ուղղանկիւն եռանկեան մը մէջ, հակուղիղին քառակուսին հաւասար է ···

— Հասկցուեցաւ , դուն կիրակիս փըրացնելու միտք ունիս··· Ես գացի ···

— Սպասէ՛, թէյ պիտի խմենք: Շոֆոլան ըներուհիին գացեր է, հիմա ուր է, ուր չէ կուգայ ···

— Սիրելիս, այդ դասագիրբերդ կարդալուդ, մեր ազգին թերթերը կարդա՛··· Քերականութիւն ալ կը սորվիս, պատմու ···

— Այո՛ մանաւանդ բերականութիւն , անանկ չէ՞···

— Անանկ է ··· Ես ի՛նչ բերականութիւն որ գիտեմ — գիտցածս բան մը չէ — մեր լրագիրներէն սորվեր եմ ···

— Այո՛, բանի մը լրագիրներ, իրա՛ւ , աղէկ են, բայց մնացածները, Աստուած ողորմի··· Զարմանալի, ճիշդ այս վայրկեանիս միտքս բան մը ինկաւ ···

— Ի՞նչ ···

— Գիւտ մը ըրի, երկինբէն իջած գիւտ մը··· Իրա՛ւ խելացի եմ :

— Խելացին՝ ինբզինբին համար «ես խելացի եմ չըսեր » ···

— Նորէ՞ն բարոզ տալու ելար··· Մտիկ ըրէ··· Եկուր սա բերականութեան գիրբը, որ տպուեր է 1880ին, նորէն տպել տանիբ եւ մեր ազգին խմբագիրներուն, գրագէտներուն եւ բանաստեղծներուն ղրկենբ··· Ի՞նչ կ'ըսես ···

— Գլխուդ փորձանբ բանալու մի՞տբ ունիս··· Ատ ըսածդ չեղաւ··· Իրաւունբ չունիս ազգին գրողները ծաղրելու··· Դո՞ւն ով ես··· Ի՞նչ պիտի ընես եթէ եղբեն ամէնիբը մէկ վրադ կուբի գան ··· Վերջապէս, ամօթ է իրենց համար որ նախակրթարանը իրենց սորվածները նորէն, ծայրէ ի ծայր, կարդան ··· Չեղաւ, ուրիշ խելբի մօտ բան մը ըսէ ···

— Եղբայր , ըսածս չլմնցուցի : Այս դասագիրբը պիտի ղրկենբ իրենց՝ ազգէն գաղտնի··· Միանակ իրենբ պիտի գիտնան ··· Անանկ որ իրենց պատիւին դպած չենբ ըլլար··· Ո՞րը աւելի ամօթ է — յիսուն տարի առաջ սորվածդ նորէն սորվի՞լը թէ սխալ գրելը ···

— Եթէ ազգէն գաղտնի պիտի ղրկենբ, համաձայն եմ ··· Այլապէս բեզ ալ հո՛ւմ կ'ուտեն, գիս ալ ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՂԻՏԱԼԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

37 ՄԵՌԵԱԼ

Հարաւային Ֆրանսայի մէջ ալիտալի ողողումներ պատահեցան . կառ, Հերօ , Արեէչ եւ Տրոմ մնացին ջուրերուն տակ : Առաջին անգամ ըլլալով այս շրջանը նըման աղէտի մը կ'ենթարկուի· Ջուրը բարձրացաւ մէկէն տասներկու մեթրի , իսկ կարգ մը տեղեր՝ քիչ մը աւելի :

Ջուրերը քանդեցին Ների կամուրջը եւ երկաթուղին : Բազմաթիւ տուներ հոսանքէն քշուեցան : Մարդիկ պահ մը կարծած են թէ «աշխարհի վերջը եկած է» : Նիւթական մեծ վնասներու կողքին սակայն կան նաեւ մարդկային զոհեր : Առաջին տեղեկութիւն կը յայտարարուի թէ 37 հոգի մեռած են : Զոհերուն մեծ մասը կը բաղկանայ կառավարներէ, որոնք փողոցնե – րու մէջ անակնկալի եկած են՝ իրենք զիրենք հսկայ ալիքներու դէմ գտնելով :

Շրջանին մէջ երկաթուղին փակուած է, ինչպէս նաեւ ճամբաները: Հեռաձայնի եւ էլեկտրականութեան գիծերը կարուած, մեծ դժուարութեան մատնելով ազատարար ոստիկան–հրշէջներու խումբերը :

Այս շրջանին մէջ ամէնէն ծանր ողողումները պատահած էին 1907ին, երբ ջուրերը բարձրացած են 50 սանթիմեթր :

Նիւթական մեծ վնասներ եղան նաեւ Նիսի շրջանին մէջ· բազմաթիւ երկաթուղիներ վնասուեցան, ճամբաներու վրայ երեւելիկը ղադրեցաւ: Կը կարծուի թէ մարդկային զոհ չկայ :

ԼԻԲԱՆԱՆ ԱՆՑԵԱԼ ԴԱՐՈՒՆ

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը անցեալները կը յայտարարէր թէ Եւրոպայի խաղաղութեան համար անհրաժեշտ է Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղութիւնը : Նախարարը կը կրկնէր դարձ մը աւելի առաջ Անգլիոյ վարչապետին խօսքը՝ երբ Եգիպտոսի փաշան կը դրաւէր Սուրիան ու Լիբանանը, պարտութեան կը մատնէր Օսմ. կայսրութեան բանակը, Հնդկաստանի ցամաքային ճամբան կը փակէր , « Հիւանդ Մարդ»ուն մահավճիռը կը ստորագրէր Եւրոպայի հաւասարակշռութիւնը խզելով :

×

Եւրոպական պետութիւնները , Աւբս – արիա Անգլիա , Փրուսիա , Ռուսիա կը ջանային հոգեվարքը երկարել , որովհետեւ ժառանգութիւնը բաժնելու չուրջ համաձայն չէին, որովհետեւ պետութեանց հաւասարակշռութիւնը կը խանգարուէր : Ռուսիա 1833ի գաշինքով իր պաշտպանութեան տակ առած էր Օսմ. կայսրութիւնը վրդովում պատճառելով Անգլիոյ և Ֆրանսայի , մինչդեռ Ֆրանսա զինակցելով Մուհամմէտ Ալի փաշայի հետ , Միջերկրականի արեւելեան մասին տիրապետութիւնը կ'ապահովէր , մանաւանդ որ գրաւած էր Ալժերիան , ուրկէ իր ազդեցութիւնը կը տարածէր հիւսիսային Ափրիկէի վրայ :

Եւրոպական չահերը վտանգի տակ էին , Անգլիա մինակը չէր կրնար գործել միւսներուն դէմ , ցամաքային պետութեան մը օժանդակութիւնը անհրաժեշտ էր Օսմ. կայսրութիւնը պաշտպանելու համար : Նաւարինի ճակատամարտէն յետոյ բրիտանական քաղաքականութիւնը պիտի ըլլար Թուրքիոյ ամբողջականութիւնը պաշտպանել, Սուլթանին վեհապետութիւնը յարդել տալ :

×

Անգլիա , Փրուսիա , Աւստրիա միացան Ռուսիոյ Օսմ. կայսրութեան ամբողջականութիւնը պաշտպանելու խոստումով : Զորս պետութիւններ հաւաքական ծանուցագիր մը տուին Բ. Դրան (27 Յուլիս 1839) թէ համաձայնութիւն մը կնքած են Արեւելեան հարցի շուրջ, հետեւաբար Թուրք կառավարութիւնը որեւէ կարգադրութիւն չի կրնար ընել առանց իրենց մասնակցութեան : Եգիպտական բանակը չանթահարիչ յաղթութեամբ հասած էր Տաւրոսի ստորոտը, կը սպառնար աւելի առաջանալ մինչեւ Անատոլուի կեդրոնը : Տագնապալի կացութեան մէջ Սուլթանն ու նախարարները արտաքին օժանդակութեան կը սպասէին : Սուլթանը կը դիմէր մեծ պետութեանց՝ կայսրութեան քայքայումը արգիլելու եւ ըմբոստ փաշան պատժելու համար :

Այդ դիմումին կը սպասէին մեծերն ալ համաձայնագիր մը կնքելու համար : « Սուլթանը դիմած ըլլալով Նորին Վեհափառութեանց ... օժանդակութեան՝ Եգիպտոսի փաշային դէմ , որ կը սպառնայ Օսմ. կայսրութեան ամբողջականութեան եւ Սուլթանին գահին անկախութեան , Սուլթանին հանդէպ անկեղծ բարեկամութեան զգացումէն մղուած , փափաքելով պահպանել Օսմ. կայսրութեան ամբողջականութիւնն ու անկախութիւնը՝ Եւրոպայի խաղաղութեան ամրացման չահուն համար , փափաքելով միանգամայն կանխել արիւնահեղութիւնը , կնքեցին համաձայնագիր մը եւ նշանակեցին իրենց լիազօր ներկայացուցիչները » :

×

Պետութիւնները կը համաձայնին փաչան հրաւիրելու կարգադրութեան մը , իսկ եթէ մերժէր Սուլթանին կողմէ առաջարկուած կարգադրութիւնը , համաձայնած էին պիտի պարտադրէին զայն , պիտի պաշարէին Եգիպտոսն ու Սուրիան , զըրկելով եգիպտական բանակը արտաքին ափէն հաղորդակցութենէ : Եթէ փաչային բանակը յառաջանայ մինչեւ Նեղուցները , Սուլթանին հրաւէրին ընդառաջ երթալով , պիտի պաշտպանէին Օսմ. կայսրութեան մայրաքաղաքը միասնաբար :

« Համաձայնական ուժերը պիտի մնան Նեղուցներու պաշտպանութեան համար որքան ատեն որ Սուլթանը իրենց ներկայութիւնը անհրաժեշտ դտնէ , միասնաբար պիտի հեռանան , պիտի դառնան Սեւ եւ Միջերկրական ծովերը՝ երբ Սուլթանը աւելորդ դտնէ անոնց ներկայութիւնը » :

Միջերկրականի նաւատորմին Նեղուցէն անցքը բացառիկ միջոց մը պիտի նկատուի , բայց պիտի պահուի Օսմ. կայսրութեան նախկին օրէնքը , որուն համաձայն ռազմանաւ մը պիտի չմտնէ Վոսփոր եւ Տարտանէլ : Սուլթանն ալ կը յայտարարէ ներկայ պաշտօնագրով թէ պիտի յարգէ անփոփոխելիօրէն հաստատուած այս սկզբունքը : Խաղաղութեան ատեն ոչ մէկ ռազմանաւ պիտի մտնէ եւ անցնի նեղուցներէն : (15 Յուլիս 1840) :

×

Մեհեմետ Ալի Եգիպտոսի փաշան կը մերժէ ընդունիլ պայմանագիրը , կը պատրաստուի պատերազմի : Ֆրանսա կը մերժէր միանալ չորս պետութեանց , պատասխանը ժխտական էր եւ սպառնալիք մըն էր խաղաղութեան : Լուդովիկոս – Փիլիպպոս ճամբեց գահլիճը եւ աշխատեցաւ համաձայնութեան դեմին մը գտնել : Լորտ Փալմերսթըն ընդարձակ բացատրական մը կուտար Ֆրանսական յուշագրին : (31 Օգոստոս 1840) :

« Կարելի չէ պահպանել Օսմ. կայսրութեան ամբողջականութիւնը եւ Սուլթանին զահին անկախութիւնը եթէ Մոհամմէտ Ալի հաստատուի Սուրիոյ մէջ : Սուրիան զինուորական բանալին է Ասիական Թուրքիոյ , կրնայ սպառնալ հարաւէն Պաղտատի , արեւելքէն Տիարպէքիրի եւ Էրզրումի , հիւսիսէն Պոլսոյ : Սուլթանը ստիպուած պիտի ըլլայ միշտ զինուած մնալու անակնկալ յարձակումներու դէմ եւ միջազգ մը սպառնալիք մը պիտի ըլլայ Եւրոպայի խաղաղութեան . Փաշային նպատակը ոչ թէ Սուլթանին հպատակ մնալ էր , այլ անկախութիւն հռչակել է , ինչ որ պիտի նշանակէ անժխտելիօրէն Օսմ. կայսրութեան անդամահատումը : Բրիտանական կառավարութիւնը միայն պետութեանց հետ կը ջանայ Սուլթանին իշխանութիւնը հաստատել Սուրիոյ վրայ » :

×

Բրիտանական , աւստրիական , Թուրքական , Ռուսական եւ Պրուսական նաւատորմիղները կը միանան Պոսփորի մէջ եւ կը սպասեն Մեհեմետ Ալիի հնազանդութեան : Ֆրանսա կը մերժէ միանալ նաւատորմին , Թիէր կը հրաժարի եւ կը յաջորդէ Կիզօ : Ֆրանսա կը սկսի զինուորական մեծ պատրաստութիւններ տեսնել , կը սպառնայ պատերազմ յայտարարել Անգլիոյ եթէ Եգիպտոսի փաշան չպատերազմի : Ֆրանսա կը կանգնի մենակ , Եգիպտոսի փաշան կը մերժէ հնազանդիլ , Ֆրանսա կը մերժէ միանալ Եւրոպայի , Եգիպտոսի փաշան կը պատերազմի Սուլթանի դէմ , կը յաղթէ եւ կը գրաւէ Սուրիան :

ԿՈՅՏ

Ֆ. ՀՈՍՈՎ

ՊԱՏ.

ԴԱՎԱՆՈՒՄ

Մի անգամ ոսկի ծառում մի ագռավ էր նստել։ Նրան տեսավ աղվեսը և մտածեց. «Ինչպես կարելի է ագռավից ոսկին խլել»։ Եվ սկսեց նրան ասել.

— Ագռավ, ագռավ, ինչ գեղեցիկ թռչուն ես դու, ինչ սիրուն փետուրներ ունես, ինչ երկար պոչ ունես, ինչ սուր կտուց ունես, ինչ ուժեղ թաթեր ունես, ինչ ուժեղ թևեր ունես, ինչ... ինչ... ինչ...

Ագռավը լսում էր աղվեսի խոսքերը, ուրախանում, որ այդքան գեղեցիկ է, և ուզում էր աղվեսին ցույց տալ, որ ինքն էլ կարող է երգել։ Երբ բացեց կտուցը, ոսկին ընկավ գետնին։ Աղվեսը վազեց, վերցրեց ոսկին և ասաց.

— Ագռավ, ագռավ, ինչ գեղեցիկ է քո երգը, ինչ հրաշալի է, բայց ինչ ունայն է։

Ագռավը ամաչեց և ոչինչ չասաց։

Ագռավը ոսկին ծառի վրա տեսավ, ուրախացավ, որ նորից կարող է գտնել, և ուզեց

(Շար. Ա. Էջէն)

ղելու հարցը։ Տեսակցութեան մը ընթացքին ճշդեց թէ որեւէ որոշում չէ տուած այդ ուղղութեամբ, բայց Լիբանանի «չէզոքացման» ծրագրին առթիւ իր կառավարութիւնը կ'ուզէ առանց պայմանի օգնութիւն ստանալ բոլոր պղրիւրներէն, ցարդ, ըսած է Քերամէ, Լիբանանը տնտեսական եւ ընկերային օգնութիւն ըստացաւ Միացեալ Նահանգներէն։

Նշանակուած վարչապետը հերքեց այն լուրերը որոնց համաձայն նախկին նախագահ Քամիլ Շամուն պիտի դառնայ «ծանրակչիռ դաւաճանութեան» համար, բայց չըսաւ թէ յանձնախումբ մը պիտի հաստատուի «պզտին չհոսուն իսկ համար» քննելու համար նախկին վարչակարգին անձնասիրութեանց զոհ ընկերութիւնը։

Գալով ամերիկեան դեսպանին միջամտութեան՝ լուծում մը գտնելու համար տաղնապին, Սաէպ Սալամ յայտարարեց թէ «օտար միջամտութիւն մըն է Լիբանանի ներքին խնդիրներուն»։ Ընդդիմադիր պարագլուխը դատապարտեց նաեւ իր այն կոմնակիցները որ պատասխանած էին ամերիկեան դեսպանին հրաւէրին։ Այս վերջինը տեղեակ պահած է արտաքին նախարար Տըլըս իր նախաճեռնութենէն թէեւ լիբանանեան շրջանակները շատ չեն կարծեր որ ամերիկեան դեսպանը կարենայ լուծել տաղնապ մը որուն բուն եւ իրական պատճառները քանի դարու պատմութիւն ունին»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը ար-տակարգ նիստ մը գումարեց քննելու համար կիպրոսի հարցը։ Լոնտոն որոշած է կղզիին մէջ գործադրել Մաքմիլընի ծրագիրը, բայց Յոյները երբեք չեն ընդունիր որ Նիկոսիոյ մէջ Թրքական «երկրորդ կառավարութիւն» մը կազմուի։ Աթէնքի համաձայն բրիտանական կառավարութեան կողքին թուրք ներկայացուցիչ մը նշանակելով Լոզանի դաշնագրին 27 յօդուածը պիտի անտեսուի։ Յոյներու դժգոհութիւնը ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ, ինչպէս կը մտածեն միջազգային շրջանակները։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ խորհրդարանը բացառիկ նիստ մը գումարեց Պերլինի մէջ՝ Գերմանիոյ վերամիացման չուրջ։ Գերման նախարարներն ու երես-փոխանները խորհրդանշական իմաստ մը տուած էին այս ժողովին, գումարելով Պերլինի մէջ։ բոլորն ալ կը պահանջեն որ կարելի եղածին չափ շուտ իրականանայ երկու Գերմանիաներու վերամիացումը։

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆի իններորդ տարեդարձին առիթով Փէքինի մէջ մեծ տաղնապ մը եղած է, որու ընթացքին Մաուէչալ Փէնկ ապստամբութիւն մը ըրած է «ամերիկացի աչխարհակալներուն, որոնք ծանր հարուածը պիտի ստանան երբ չարունակեն մնալ Չինական հողամասին վրայ, աւելցնելով թէ Ֆորմոզա եւ միւս կղզիները մաս կը կազմեն ազատագրուած Չինաստանի»...։ Միւս կողմէ կռիւը կը չարունակուի ապստամբականներ-ու եւ համայնավարներու միջեւ։

ՍՊԱՆԻԱ տօնեց «Քառատիլիոյի օր»ը։ արդարեւ, 1936 Հոկտեմբեր մէկին էր որ Զօր։ Ֆրանքօ իշխանութեան գլուխ եկաւ։ Ներկայիս 63 տարեկան է։

ՄԱԿի մէջ Համբրչոլտ առաջարկեց որ օրակարգի վրայ արձանագրուի վինթափութեան հարցը։

ՆԻՒ ԵՈՐՔի գերմանական հիւպատոսարանին կարեւորագոյն անդամներէն մէկը պաշտօնազրկուեցաւ Պոնի կառավարութեան կողմէ, հրեայ լրագրողի մը հակասեմական ակնարկութիւններ ըրած ըլլալու յանցանքով։

ՑՈՐԴԱՆԱՆի թագաւոր Հիւսէյն խորհրդարանի վերամուտի նստաշրջանին յայտարարեց թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է բրիտանական կառավարութեան հետ եւ անդլիացի զինուորները չուտով պիտի հեռանան։ պարպումը պիտի սկսի Հոկտեմբեր 20ին։

ՖՈՒԹՈՒԼի միջազգային հանդիպումներու չարքին Զորեքշաբթի դիչեր Փարիզի մէջ Ցունաստան պարտուած է Ֆրանսային մէկի դէմ եօթով։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Օրեր եւ Ժամեր

ԱՂՔԱՏԱԲՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Deux Orchestres **Cotillons**

ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՊՐԱՍՔՈՒՄՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Կիւլպոլեան եւ զաւակը Սեդա, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Խաչատրեան եւ զաւակը Վարդգէս, Այրի Տիկին Պլանչառ եւ զաւակները Ստեփա եւ Ժողիան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կղերունի եւ զաւակները (Պոլիս), սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ աղգականին՝

Այրի Տիկ· ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի
(Ծնեալ Պիպէեան)

մահը։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ, Հոկտեմբեր 4, ժամը 10·45ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Գրիգորեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, Փրատոյի Մայր – եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի

յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

Այս առթիւ Այրի Տիկին Գրիգորեան եւ զաւակները հետեւեալ նուէրները կ'ընեն։— Հինգ հազարական ֆրանք «Յառաջ»ի բարեգործման, «Հայ – Բոյժ»ին, Կապոյտ Խաչին, Կարմիր Խաչին եւ Պալքեան Սրբազանին չիրիմի չինութեան։

×

Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գոճաղլեան եւ զաւակները՝ Գրիգոր եւ Հռիփսիմէ եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իրենց եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ԳՈՃԱՂԼԵՐԵԱՆի
(Լասիորթաբնակ)

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող բարեկամները։

×

Այրի Տիկին Փեփրոնէ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկ· Ժորժ Պրօնըր, Օր· Սիւզան Դաւիթեան եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ԽԱՉԻԿ ԴԱՒԻԹԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող-ները։

Ս· Խաչ Ընկերակցութեան տարեկան պարահանդէսը Լիւթէսիայի սրահներուն մէջ, Նոյեմբեր 16ին։

×

Ֆ· Կ· Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Դեկտեմբեր 31 դիչեր քսանին, Սալոն Սփլանտիտի մէջ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին։

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Փլաս տէ Ֆէթ Արթիւրին ճաչարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՇԱՒԻՒ·— Հ· Ց· Դ· «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21-ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան ժողովը Շաբաթ կէսօրէ վերջ, ժամը հինգին Մշակոյթի Տան սրահը (17 Րիւ Պլէօ)։

ՀԱՄԱՅՈՒՐԲ· Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը այս Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին։ 7 Պուլվ· տ'Անթէն, Պար տը Կլոզի սրահը։ Օրակարգ·— Ա) Պատմ· ժողովի զեկուցում, Բ) Հաչուետուութիւն, Գ) Վարչութեան ընտրութիւն, Դ) Զանազանք։ Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեչտ է։

ԹԻՑԱՍԵՂԱՆ

Ֆ· Կաթ· Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը մասնակցութեամբ շրջանային վարչութեան· թէյասեղան մը կազմակերպած է Տէր եւ Տիկին Խանճեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ։

Կիրակի (Հոկտեմբեր 5) երեկոյեան ժամը 8ին, Քաֆէ Նոայի մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը եւ բարեկամները։

ՇԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի նշանագրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս· Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սուրբ Պոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ։

12 Հոկտեմբեր 1958 ժամը 2·30ին

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ Եպս· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի·

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական

ԼՈՒԻ ՄԱՐՔՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտութեան։ Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւանատունը, Փարիզի եւ շրջանի հայ եկեղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բոլոր դասընթացքներու տեղական կրթական յանձնախումբերու մօտ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ որ այս Կիրակի, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա·ի օծման երրորդ տարեդարձին առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ Հայրապետական օրհնութիւն։ Բարեպաշտ ժողովուրդը կը հրաւիրուի մասնակցիլ այս արարողութիւններուն։

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Այս տարի, մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատամարտին 40րդ տարելիցը՝ Կիրակի, Հոկտեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ։ Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողութիւն՝ մասնակցութեամբ Պարագ Դասուն։

Յաւարտ պատարագի՝ աչխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս· քաղաքային եւ զին· բարձրաստիճան անձնաւորութեանց, զանազան ընկերակցութեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսիլիահայ գաղութին։

Պիտի խօսի՝ Ռազ· Բարեկ· Միութեան պատ· նախագահ Պ· Շ· ՏԻՐԱՆ ԹՒՔԻՒԵԱՆ։

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօռի ընդարձակ սրահին մէջ։ Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ շրջանի ընկերներուն համար։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Հայկական ընտիր պար եւ անակնկալներ՝ Արենուչներու կողմէ։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ուսումնական տարեշրջանը կը բացուի Զորեքշաբթի՝ Հոկտեմբեր մէկին։

Աբժանադրութեան համար ուշացողնե-րէն կը խնդրուի որ փութան դիմել Տեսչութեան։

COLLÈGE S. MOORAT
26, Rue Troyon, SÈVRES (S. & O.)
Tél. ; OBS. 18-28

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Պալըքէսիրցի Պետրոս Մութաֆեան (կօչակաբ) ամուսնացած է եւ զաւակի տէր, 1924ին Ցունաստանէն Ֆրանսա եկած է։ Կը խնդրուի տեղեկացնել Յակոբեան Յարեանի, 4 րիւ տը Լոնտրը, Ալֆորվիլ, (Սէն)։

ԹՂԹԱՍԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ԳՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16 bis, Bld. Sébastopol, Paris 4e
ANGLE RUE DE LA REYNIE

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, Paris 12e
4 bis, rue Vaillant Couturier, Argenteuil
166, Ave. Aristide Briand, Pavillons-sous-Bois
241, rue P. V. Couturier, Alfortville

Մասնաւորապէս ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներսը պիտի զարդարեն, իսկ դուրսը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ

ՆԱԵԻ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ **Linoleum, Plastique, etc.**

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՂՄԱՍԵԱՆ. ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 4 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI 4 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 8310 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4111

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ ՊԻՏԻ ԽԱՂԱՂԻ

—o—

Փոթորիկը չէ խաղցած դեռ Միջերկրականի ափերուն վրայ :

Խռովայոյզ կացութիւնը կը չարունակէ Ջլատել կեանքը Լիբանանի եւ Կիպրոսի մէջ :

Սեպտեմբեր 23ի բախտորոշ թուականը բարիք չբերաւ մայրիներու երկրին :

Բանակի ընդհանուր հրամանատարը վարչապետ դարձած՝ չկրցաւ դժբախտաբար վերահաստատել խաղաղութիւնը, որուն ա՛յնքան կը կարօտի Լիբանանի բնակչութիւնը՝ հինգ ամսուան եղբայրասպան կռիւներէ վերջ :

Պարզապէս տէրերն են, որ փոխուեցան : Ըմբոստները ու ընդդիմադիրները զարձան օրինաւոր կառավարութիւն, մինչ այս վերջնոյն երէկի պաշտպանները ապստամբութեան դրօշ պարզած են նոր վարչակարգին դէմ :

Բանակը, որ զօրավար Շեհապի հրաման մանատարութեան տակ չէր կրցած զսպել ապստամբական չարժումը, այժմ իր ամբողջ ուժով կը յարձակի Փիէր Ժէմայելի Փաղանգաւորներուն վրայ :

Հանրապետութեան նախագահն ու վարչապետ Րաչիտ Քերամէ կը մերժեն պահանջել հացում տալ նախկին կառավարութեան կազմնակիցներուն, որոնք կը պահանջեն դահլիճին մէջ առնել Շաուլ Մալիքը եւ քանի մը ուրիշ չամուսնականներ :

Իրազեկներու կարծիքով, ազգային կառավարութեան մը կազմութիւնը վերջ պիտի տայ ներկայ ձգտեալ վիճակին :

Վարչապետին համար դժուար պիտի ըլլայ վստահութեան քուէ ստանալ խորհրդարանէն, որուն մեծամասնութիւնը կազմնակից է Քամիլ Շամունի :

Փաղանգաւորները անհաչա դերք են բռնած, նոյնիսկ նախապար կ'առեւանգեն եւ իրենց պատանդ կը պահեն՝ իրենց պահանջները արժեցնելու համար :

Միւս կողմէ աւելի քան երբեք սուր հանդամանք ստացած է Կիպրոսի Թըրքաճուկը :

Անգլիոյ վարչապետ Մաքմիլլըն կը յամառի զործադրութեան դնել իր ծրագիրը, որուն դլխովին հակառակ են Կիպրոսի Յոյները ու հելլէն կառավարութիւնը : Թուրքերն են միայն, որ պահ են եւ արդէն իսկ նշանակած են բիւրնց պաշտօնակատարը Լոնտոնի մօտ :

Լոզանի 1923 Յուլիս 24ի դաշնագրին 27րդ յօդուածով Թուրքերը բացարձակապէս հրաժարած են Կիպրոսի վրայ ամէն իրաւունքէ : Այժմ օգտուելով Մաքմիլլընի ծրագրէն, Թուրք կառավարութիւնը իրաւունք ձեռք կը բերէ խառնուելու կղզիի ներքին գործերուն եւ կը յուսայ հետզհետէ զլալի զարձնել իր ներկայութիւնը այնտեղ :

Անգլիացիք պահ կ'երեւին իրենց բնաթացքէն : «Բաժանեա՛ զի տիրեսցես»ի քաղաքականութեան լաւագոյն օրինակ մը տուին Կիպրոսի խնդրին մէջ :

Աթլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղարն ու մնայուն ներկայացուցիչնե րու խորհուրդը չաբթուս տախտզարար զբաղեցան այս հարցով, լուծման միջին եղանակ մը գտնելու համար :

Մակարիոս Աբք.ի նոր ծրագիրը որոշ հետաքրքրութիւն առաջ բերած է միջազգային շրջանակներու մէջ : Հրաժարելով Էնոսիսէն (Յունաստանի հետ կցում), յոյն մետրապոլիտը կ'առաջարկէ Կիպրոսը զարձնել անկախ պետութիւն մը, զայն պահելով բրիտանական հսկողութեան մէջ :

Ե՞րբ կարելի պիտի ըլլայ իրարու հետ հաշտեցնել հակամարտ չահերը :

Ե՞րբ պիտի խաղայի Մերձաւոր Արեւելքը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԵՏ

ԱԼԺԵՐԻԱ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԵՏ

ՅԱՋՈՂԱՐԱՐԵՑ ՏԸ ԿՈՂ ՕՐԼԷԱՆՎԻԼԻ ՄԷՋ

●

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս զրած էինք, Զօր. Տը Կոլ Թիւրիէ երթալէ առաջ կարճատեւ այցելութիւն մը տուաւ Օրան, ուր տեսնուեցաւ զօրավարները Սալանի եւ Ելիի հետ : Վարչապետը զիմաւորելու համար օդակայան զացած էին նաեւ Ծովակալ Օպուանօ եւ զօր. Ռէթորէ :

Տը Կոլի կ'ընկերանային Բանակի Նահարար Պրուէյ եւ գնդ. Պոնեվալ :

Ժամը 9·45ին Վարչապետը գնաց Թիւրիէ. ինչպէս ծանօթ է, այս չրջանը 99 առհարիւր համեմատութեամբ «այո» պատասխանած էր հանրաքուէին : Առեւտրական կարեւոր կեդրոն մը, որ ունի մօտ 25·000 բնակչութիւն :

Թիւրիէի ժողովուրդին ուղղելով իր խօսքը, Տը Կոլ ըսաւ.— Այն, ինչ որ եղաւ կիրակի օր՝ Ալժերիոյ եւ Մայր Երկրի մէջ, Ֆրանսայի հետ միութեան փաստն է : Ես գիտեմ թէ պատմական այդ քայլին մէջ ինչ հոյակապ բաժին մը ունի Թիւրիէն, եւ չնորհակալ եմ անոր համար :

Այսուհանդերձ Օրլէանվիլը աւելի խանդավառ ընդունելութիւն մը վերապահած էր Վարչապետին : Բազաքը ամբողջու թեամբ վերաչինուած է 1954 Սեպտեմբեր 9ի երկրաշարժէն ի վեր (չորս տարի առաջ 63·000 տուներ վնասուած էին, 1500 հոգի սպաննուած եւ վեց հազար ուրիշներ վիրաւորուած էին) :

Տը Կոլ ժողովուրդին խանդավառ բացականչութիւններուն մէջ մտաւ քաղաք, որ զարդարուած էր Ֆրանսական եռագոյնով : Իր ճառին մէջ չէչտելէ եաք թէ կիրակի օրուան հանրաքուէով Մայր Երկրի եւ Ալժերիոյ ժողովուրդը մխութեան կամքը կը յայտնէին, կերտելու համար իրենց ապագան, աւելցուց :— Որոշուած է այլեւս : Միասին պիտի կերտեն իրենց ճակատագիրը : Այս ճակատագիրը պէտք է ըլլայ աւելի երջանիկ ու եղբայրական :

Շնորհակալութիւն յայտնելէ եաք ժողովուրդին, Վարչապետը չարունակեց.— Ինչ որ իրականացաւ կիրակի օր՝ եղբայրութեան կապն է : Օրլէանվիլը խորհրդանշանն է այն գործին՝ զոր բոլորս միասին պէտք է կատարենք Ալժերիոյ մէջ : Պիտի կերտենք այս ճակատագիրը, բոլորս, այր թէ կին, առանց զբաղելու կրօնական եւ համայնքային հարցերով : Արդ, քանի մեր ապագան, ապատութեան, հաւասարութեան եւ եղբայրութեան մէջ : Կեցցէ՛ Ալժերիան Ֆրանսայի հետ, կեցցէ՛ Ֆրանսան Ալժերիոյ հետ :

Այնուհետեւ, Զօր. Տը Կոլ, զօրավարներ Սալանի եւ Ժուխի հետ խառնուեցաւ ժողովուրդին մէջ եւ սեղմեց մահմետական ձեռքերը :

Կէսօրէ եաք այցելութիւն տուաւ Օրլէանվիլի զինուորական կեդրոններուն, որմէ եաք մեկնեցաւ Ալժէ :

Ուրբաթ առաւօտ Ալժէի մէջ կարգ մը խորհրդակցութիւններ ունենալէ եաք մեկնեցաւ Կոստանդին, ուր կէսօրէ եաք ճառ մը պիտի խօսէր Պրէչի հրապարակին վրայ :

× *Ալժերիոյ «ազատ կառավարութեան» փոխ նախագահ եւ բանակի նահարար Քրիմ Պելքասէմ յայտարարեց թէ Ալժերիոյ ժողովուրդին «վերիչխանութիւնը» ճանչցուած է արդէն բազմաթիւ երկիրներու կողմէ եւ Ֆրանսայի համար ամէն նէն տրամաբանական լուծումը պիտի ըլլայ՝ խորհրդակցիլ «Ալժերիոյ առժամեայ կառավարութեան» հետ : Մինչ այդ, աւելցուց «փոխ նախագահը» Ալժերիա «մեծ քայլերով կը յառաջանայ դէպի յաղթանակ» :*

ՇԱՄՈՒՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

« ԵԹԷ ՍՏԻՊԵՆ, ԿԸ ԿՌՈՒԻՆՔ »

ԿԱՒԵԼՑՆԷ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Հանրապետութեան նախկին նախագահ Քամիլ Շամուն որ միշտ Տհուբ-Շուէր է յայտարարեց թէ կը մերժէ ամերիկեան զեսպանին առաջարկները լուծուելու համար լիբանանեան տագնապը : Շամուն աւելցուց թէ իր հետեւորդները պատրաստ են կռուելու քաղաքացիական պատերազմի մը մէջ «եթէ ատիկա պարտադրուի » : « Մենք քաղաքացիական պատերազմ չենք փնտռեր, բայց եթէ մեզի պարտադրուի— լաւ, կը կռուինք» յայտարարեց Շամուն ամերիկեան զեսպանը՝ Րոպըրթ Մըրֆիին ընդունելէ եաք : Շամուն ուղղակի չմեկնաբանեց ամերիկեան առաջարկները բայց իրեն յայտնուեցան զեսպանին չորս կէտերը, համաձայնութեան եղր մը գտնելու համար Րաչիտ Քերամէի հետ, Շամուն ամէն մէկ կէտը քննատատեց եւ ճչզեց իր դիրքը, յատակ ձեւով.—

Ա) Ինք կը պնդէ «չէզոք» դահլիճի մը անհրաժեշտութեան վրայ. փոխանակ խառն դահլիճի մը, որուն համամիտ է իր հետեւորդներուն մէկ մասը :

Բ) Պ. Մըրֆի Քլինթօքի առաջարկները ընդլայնելու համար Քերամէի դահլիճը երեք – չորս չամուսնական առնելով մէջը « չեն զոհացներ իմ ժողովուրդս » :

Գ) Զեսպանին առաջարկը վստահութեան քուէի համար Քերամէի դահլիճին համապատասխան չեն Շամունի առաջարկին «չէզոք» դահլիճի մը համար, որով հետեւ Քերամէն չէզոք կարելի չէ նկատել :

Դ) Երեսփոխաններու թիւը 66էն 88ի բարձրացնելու առաջարկը կարելի չէ նկատի առնել ներկայ պայմաններուն մէջ : Քամիլ Շամունի անձնական ընդդիմութիւնը Մըրֆի – Քլինթօքի առաջարկներուն ծանր հարուած մըն է բոլոր անոնց համար որ կը յուսային լուծում մը գտնել այս ձեւով, վերահաստատելու համար խաղաղութիւնը :

Ամերիկեան ծրագիրը խիստ յարձակումի ենթարկուեցաւ նաեւ Քերամէի կողմէ : Զախակողմեան Թերթ մը կ'առաջարկէ նոյն իսկ որ ամերիկացի զեսպանը « անբաղձալի » յայտարարուի (Փերսօնա նօն կռաթա) : Ուրիշ Թերթ մը կը զրէ.— Ուշինկթընի մեր զեսպանատունը արդեօք կը խառնուի՞ ամերիկեան ներքինին գործերուն : Փո՞րձած է երբեք միջամտել Հանրապետականներու եւ Դեմոկրատներու կռիւներուն կամ սեւերու եւ ճերմակներու : Անդին աջակողմեան կուսակցութեան (ժողովրդական կուսակցութիւն) պաշտօնաթերթը կը զրէ.—

« Օտար զեսպանատուներու մէջ կ'ենթարկուին կառավարական զործերը » :

Միւս կողմէ ապահովութեան ուժերու երեք զլխաւոր պաշտօնեաները պաշտօնական եղան եւ փոխարինուած են բանակի սպաներով : Այս երեքը պաշտօնական եղած են իրրեւ համակիրներ նախկին վարչակարգին : Ասոնք են.— Ոստիկանութեան տեսուչը՝ Սալեհ Լապաքիտ, հրամանատար՝ գնդ. Սիմոն Զուէն եւ ներքին պահովութեան պատասխանատու՝ Ֆուատ Շամուն, եղբայրը նախկին նախագահին : Երեքը կը փոխարինեն՝ երկու քրիստոնեայ եւ մէկ մահմետական :

× *Ամերիկեան զեսպանը մամուլի առիւծ մը տուած է բացատրելու համար թէ ինչո՞ւ Քօֆթէյ – փարթի մը կազմակերպած էր որուն միջոցով փորձած էր լուծում մը գտնել լիբանանեան տագնապին : Իմ կարծիքով առաջարկուած ծրագիրը «ճիշդ ու ճիշդ զոհացուցիչ էր երկու կողմերուն » համար :*

Ինչպէս կ'երեւի ամերիկեան զեսպանը համաձայնութիւն մը զոյացուց Քերամէի

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մակի մէջ Ե. Միութեան ներկայացուցիչ Կրոմիքօ զատապարտեց Անգլիան ու Ամերիկան, որ տակաւին կը պահեն իրենց ուժերը Լիբանանի եւ Յորդանանի մէջ, պահանջելով որ չուտով պարպուին անոնք եւ առաջարկելով որ Մ. Ազգ. քի կացութեան չուրջ խորհրդակցութիւնները անմիջապէս սկսին : Ամերիկեան պատուիրակութեան զեկավար Լոճ անմիջապէս պատասխանեց Կրոմիքոյի, չեչտելով թէ խորհրդային նախարարը իր ճառին մէջ կը զործածէ «ձկնավաճառներու յատուկ հայհոյչներով լեցուն ոճ մը» :

ԱՐԱԲ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ փոխ նախագահ Ասալի, որ Սուրիոյ վերջին վարչապետն էր, Գահիրէ պնաց Նախագահ Նասըրի հետ խորհրդակցելու համար : Լիբանանեան մամուլին համաձայն, կարեւոր որոշումներ կրնան տրուիլ այս խորհրդակցութիւններու ընթացքին, նկատելով որ Նասըր եւ փոխ նախագահնե րուն միջեւ լուրջ տարակարծութիւն մը գոյութիւն ունի :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կը յայտարարեն թէ Ե. Միութիւնը հելլէական երկու ռումբեր եւս պայթեցուցած է, միւս կողմէ «Թաս» զործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Ե. Միութիւնը վերսկսաւ ջրածին իր փորձերուն, նկատելով որ Արեւմտեանները չեն զադրեցուցած իրենց փորձերը :

ԼՈՆՏՈՆԻ եւ Ուշինկթընի միջեւ խորհրդակցութիւնները սկսան Հոկտեմբեր 31ին Ժընեւի մէջ երեք արտաքին նախարարներու ժողով մը զումարելու խորհրդային առաջարկին չուրջ : Ամերիկա խանդավառ չէ այս առաջարկով, նկատելով որ ընդունելու պարագային Ֆրանսա պիտի չկարենայ մասնակցիլ :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ հակառակ Անգլիացիներու ձեռք առած ապահովութեան միջոցներուն, «Էոքա» կը չարունակէ իր մահափորձերը. առջի օր անգլիացի մը սպաննուեցաւ իսկ երկու դինուորներ ծանրօրէն վիրաւորուեցան : Միւս կողմէ, Աթլանտեան Ուխտի ժողովը՝ Կիպրոսի հարցին չուրջ, որ տեղի պիտի ունենար ուրբաթ օր, յետաձգուեցաւ երկուշաբթիի :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ հանքի ծանր արկած մը պատահեցաւ առջի օր՝ երեսուն հանքագործներ սպաննուեցան, 14 ուրիշներ վիրաւորուեցան : Հանքին մէջ, վեց հարիւր մեթր դետնին տակ, 188 հոգի կը դտնուէին երբ պայթում մը եղաւ. ազատարարները չուտով գործի լծուեցան եւ կարելի եղաւ փրկել 140 հոգի. այսուհանդերձ տակաւին 18 հոգի կը դտնուին հանքին մէջ, արդելափակուած :

ԻՐԱՔի կառավարութիւնը Իրաք Փեթրոլիում Քամփընիէն հինգ միլիառ Ֆը բանքի կանխավճար մը ուզեց՝ 1959ի առաջին եռամսեայի հաչոյն, պետութեան պիւտճէին հաւասարակչռելու համար :

Գ.Ա.Իրէի մէջ վերսկսաւ Մահմուտ Նամուքի դատավարութիւնը. ծագումով Թուրք եւ Ֆրանսական քաղաքացի, Նամուք կը մեղադրուի Եզիպտոսի ներկայ վարչակարգին դէմ աշխատելու յանցանքով : Մեղադրեալը առաջարկած է որ իր դատավարութիւնը տեղի ունենայ Գերա – զոյն Ատեանին առջեւ :

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Քուվէյթի Արաբական Լիկայի անդամակցութեան մասին չրջան ընող զրոյցները անհիմն են :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՆ ուսումնասիրեց Ալժերիոյ Ազատագր. ճակատի նկրտական եւ բարոյական օգնութեան խնդրանքը եւ որոշումներ տուաւ, որոնք զաղտնի կը պահուին :

Եւ Շամունի մէջեւ, բայց անչուշտ իր սպասածը չէր, քանի որ երկու կողմերը առաջին անգամ ըլլալով համաձայն են մէկ կէտի չուրջ՝ ամերիկեան առաջարկները մերժել եւ դատապարտել ...

ՏԻՐԱՆ ԶՐԱՔԵԱՆ = ԻՆՏՐԱ =

ՈՒՍՈՒՑԻՉ - ԳԱՍՏԻԱՐԱԿ

Ա.

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻԻՆ

Զանազան առիթներով փորձած եմ Տիրան Զրաքեանի (Ինտրա) անհատականութեան եւ գրականութեան անդրադառնալ: Ոչ անշուշտ հանդամանօրէն եւ ընդարձակ ծրագրով մը, որ խորապէս վերլուծական եւ համադրական ճիգ մը կը պահանջէ քննադատէն: Որովհետեւ՝ եթէ մեր գրականութեան մէջքանի մը բացառիկ անհատականութիւններ կան, Ինտրան անոնցմէ մէկն է եւ ամէնէն զարտուղին, թէ գրականութեամբ, թէ՛ նկարագրով եւ թէ՛ ընտանեկան ողբերգութիւնով, որուն զեղակատարն ինքն եղած է:

« Ներաչխարհ »ի հեղինակը մէկն է, որուն մասին միշտ կարելի է նոր եւ ինքնատիպ բան մը ըսել: Իմ փորձերս, իրբեւ դեղագէտ, բանաստեղծ, իմաստասէր, արուեստագէտ եւ մխիթք մը,պիտի չարունակուին անշուշտ մեկնաբանելու համար Տիրան Զրաքեանի պարագան, որովհետեւ ամէն առեն նոր երեւոյթի մը կը հանդիպիմ, ա՛յնքան ընդարձակ է նիւթը իր որակով:

Յօդուածներու այս չարքով պիտի ջանամ ներկայացնել Ինտրան իրբեւ ուսուցիչ – դաստիարակ: Իրբեւ նկարագիր եւ իր այն մտածումներուն մէջ, որոնցմով ժամանակին յայտնած է իր փորձառութիւնները եւ անոնցմէ հանած եզրակացութիւնները:

Ուսուցչական ասպարէզին հետեւած է երկար տարիներ: Ուսանողներուն մէջ հետքեր ձգած է: Սիրած են զինքը, համակառակ իր քմահաճոյքներուն, դիտակցելով որ մարդկօրէն շատ տառապած է:

Պաշտօնակիցներու, գրագէտներու եւ մանաւանդ իր աշակերտներէն ոմանց վերկայութիւններն ունինք, որոնք անկոնբուստ կերպով հասած են մեզի:

Նկարագրին մասին արտայայտուելէ առաջ փակագիծ մը բանանք, արդարացնելու համար մեր ընտրած «Ուսուցչութիւն եւ Գրականութիւն» խորագիրը:

Ոչ միայն Տիրան Զրաքեանի պարագան նկատի ունինք, իր գրագէտի եւ ուսուցչիհանդամանքներով,այլև բազմաթիւ ուրիշ գրագէտներ, որոնք միեւնոյն առեն ուսուցչութեան ասպարէզին հետեւած են:

Մեր մէջ ուսուցչութեան նուիրական գերը անտեսուած եւ ստորագնահատուած է: Մօտաւոր անցեալին եւ մանաւանդ ներկային, արտասահմանի մէջ, փոխուած չէ դրութիւնը, ընդհակառակն աւելի տխուր պայմաններու մէջ կը գտնուի ան:

Եւ սակայն մեր գրականութեան արժանաւոր ներկայացուցիչները ուսուցիչներ էին միեւնոյն առեն: Ասպարէզին բոլոր առաղուները, գրկանքները տարած են եւ ծառայած հայ գրականութեան: Ան – հատական զոհողութիւններ կրած է հայ ուսուցիչը, բայց հայ գրականութիւնը միշտ չահած է:

Տիրան Զրաքեանին ժամանակակից եւ անկէ եառ, մինչեւ այսօր, արժանաւոր գրագէտներու հոյլ մը ունինք:

Ահաւասիկ Թլկատինցին, գաւառի գրականութեան նահապետը եւ տաղանդաւոր ներկայացուցիչը: Ուսուցիչ եւ գրագէտ: Դպրոցի վարիչ: Մէկը որուն կրթական ասպարէզին մէջ ունեցած չարչարանքները (բառը շատ լաւ կը յատկանչէ այն վիճակը, որուն ենթարկուած էր ան) ոգեբերդութիւն մը կը ներկայացնէին իր ժամանակին: Իր գրականութիւնը կը պարտի ուսուցչութեան: Իր աշակերտը՝ Ռուբէն Զարդարեան, հէքեաթագիր եւ հրապարակագիր, վարպետ՝ մչակուած աչխարհաբարի մը: Ուսուցչական տարիներուն կը պարտի իր արձակ էջերը, օգտագործելով դասամիջոցներու հանդիստի պահերը, որուն վկան եղած եմ:

Հրանդ (Մ. Կիւրճեան) ուսուցիչ էր երբ գրի կ'առնէր «Պանդուխտի նամակները», ինչպէս նաեւ «Ազատամարտ» օրաթերթին մէջ այն էջերը, որոնք Աւօ ստորագրու-թեամբ լոյս կը տեսնէին, հայ գիւղական կեանքին նուիրուած թանկագին գրութիւններ: Դ. Վարուժան, Պոլսոյ մէջ ստորագրած քերթուածները եւ «Հացին երգը» գրի առած է, երբ ծննդավայրի վարժարանին տեսչութիւնը կը վարէր: Ցակոբ Օշական ինչ որ ստորագրած է ուսուցչութեան օրերէն կուգան մեր դրականեան: «Ծոնարհները», «Երբ պատան են», «Մնացորդաց» եռահատոր ընդարձակ վէպը, գրական – քննադատական բոլոր էջերը,«Համապատկեր հայ գրականութեան» հատորները, «Հայ Գրականութիւն» դասագիրքը եւ թատերական գործերը ուսուցիչ Օշականին վաստակն են: Վահան Թէքէեան իր քերթուածները ստորագրած է, երբ տեսուչ կամ ուսուցիչ էր:

Լ. Շանթ, ոչ միայն իր գրական – դարուեստական գործերը, վէպ, քերթուած, թատերգութիւն, այլեւ հայերէնի ուսուցման յատուկ ընթերցանութեան դիրքերը եւ քերականութիւնները ու գրաւոր դասերը պատրաստած է, երբ ուսուցիչ եւ վարիչ էր Համազգայինի ճեմարանին: Նոյնը նաեւ Ն. Աղբալեան, իր գրականութեան պատմութեան «ներածութիւնը» եւ «մատենագրական դասախոսութիւնները», բանասիրական պրպտումները բոլորն ալ ուսուցչութենէնմեզի հասած են: Ցիչե՞նք դարձեալ Ե. Սրմաքէշխանլեանը (Երուխան), որ պոլսական հայ ձկնորսներուն նուիրուած պատմուածքները, «Կեանքին մէջ» անունով, «Ամիրային աղջիկը» եւ «Հարազատ որդին» վէպերը ուսուցչութեան թուական – ներուն տուած է հայ գրականութեան: Ինչպէ՞ս չյիշել Սիպիլը, բանաստեղծ եւ դասագիրքերու հեղինակ, ինչպէս նաեւ Հր. Աստուրը իր « Դիմաստուերներով » եւ ուրիշ երկերով: Աւելի հիներէն՝ Եղիա Տէմիրճիպաշեան, բազմահոդմանի հեղինակ եւ ուսուցիչ: Այսպէս նաեւ Տիրան Զրաքեան, «Ներաչխարհ»ը, «Նոճաստանը» եւ բազմաթիւ գրութիւններ, ճանապարհորդական նօթեր եւ կենսագրական – ներ գրած է երբ ուսուցիչ էր:

Շարքը կարելի էր չարունակել տակաւին մինչեւ մեր օրերը, երբ հայ ուսուցիչը միեւնոյն առեն գրականութեան ըպաստաւորն է (ես յիշեցի անուններ, գերդարուեստական գրողներ, որոնք միեւնոյն առեն ուսուցչական ասպարէզին մէջ ծառայած են):

Ի՞նչ կարելի է եզրակացնել հետեւաբար: Հայ ուսուցչութիւնը, միշտ արժանաւորներուն եւ տաղանդաւորուն մասին է մեր խօսքը, իր նպաստը բերած է Հայ Գրականութեան: Ճիշդ է, ենթակաները ենթարկուած են ասպարէզին բոլոր զրկուարութիւններուն, անիրաւուած են, դժգոհութեան ձայներ բարձրացուցած են, բայց եւ այնպէս հայ գրականութիւնը երախտիքով կը յիշէ բոլորին անունները:

Տիրան Զրաքեան ալ զրկի իր եղբայրակիցներուն պէս ոչ միայն գրական – դեդարուեստական վաստակ մը ունեցած է, այլեւ աչակերտներուն համար պատրաստած է երկու ձեռնարկ: Առաջինը գրագիտութիւն մըն է, անտիպ, իսկ երկրորդը՝ գրական դէմքերու չարք մը կենսագրականներ, ուսանողներու համար գործածել:

Ուսուցչական չրջանէն մնացած ուրիշ աչխատութիւն մըն ալ ունի, որու խորագիրն է «Հոմանիչ բառեր», ածականներ եւ դոյականներ: Ցայտնի է որ մանաւանդ ճիգ թափած է գտնելու կարգ մը բառերուն հոմանիչները, ճշդելով ամէն մէկուն նրբութիւնը: Այսօր ալ տակաւին, նոյնիսկ գրողներ չփոթութեան կը մատնուին բառերու գործածութեան մէջ: Թէ որքան բծախնդիր եղած է Տիրան Զրաքեան բառերու առումները ճշդելու եւ գտնելու չարմար տեղը գործածելու աչխատութեան մէջ, «Ներաչխարհ» կենդանի վկայ մըն է այդ մասին:

Նմոյշի համար քանի մը ածականներ եւ դոյականներ պիտի տանք, իրենց հոմանիչներով եւ նչանակութեամբ, զոր ճըշդած է Ինտրա:

Հպարտ = Ինքզինքին միայն կարեւորութիւն տուող:

Գոռոզ = Իր արժանիքին ապաւինած՝ ուրիշները արհամարհող:

Վէս = Զգոնարհող՝ ո՛չ օրէնքի, ո՛չ իրաւանց եւ ոչ ճշմարտութեան առջեւ:

Ամբարտաւան = Լիբը ու վիրաւորիչ

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ

Կակիծս չատ խոր ու թարմ է՝ քաղաքակից, տարեկիցս եւ ազգականիս մասին այս քանի մը տողերը մամուլին տրուած պահուս:

Արշակ Սաֆրաստեան՝ վանայ Այդեստան մեծ թաղամասէն՝ մեծատոհմ գերդաստանի մը՝ Սաֆրոկանց Տունէն էր:

Իրենց պապենական տունը, ընդարձակ այգիով, Մեծ – Քէնտըրչի աղբիւրէն եւ Սօֆու – Դահնա կոչուած բազմազարեան ջրչեղջէն ոռոգուող պղպեղատու վրայ էր:

Կեդրոնական այդ երակին երկու կողմերը կը գտնուէին նաեւ հայ ունեւորներէն չատերու բնակարանները, այդիներու մէջ կորսուած: Անգլիական Հիւպատոսարանը եւ Աւտի – Դարի բարձունքին վրայ դեռեղուած Բողոքականաց – Շրջանակը եւ Նորաչէնի Եկեղեցին ու դպրոցը՝ անմիջական դրացիներն էին Սաֆրաստեաններուն:

Պատուականներու մէջ պատուական էր Արշակի մայրը: Իրմէ քիչ փոքր քոյրը նոյնպէս: Հայրը Սաֆար աղան քիչ մը

կերպով դոռոզ մը:

Անձնասէր = Իր ֆիզիքական անձը միայն հոգացող:

Եսասէր, եսամոլ = Իր բարոյական անձը սիրող:

Ինքնահաւան = Ինքզինքին հաւնած:

Անձնահաճ = Ինքզինքին հաւնած:

Ինքնապարծ = Իր վրայ պարծենցող:

Պարծենկոտ = Իր վրայ պարծենցող:

Սեգ = Արժանիքը չծածկող:

Խրոխտ = Ինքզինքը յարդելով չատորնացող:

Մեծամիտ = Մեծ ըլլալու կամ երեւալու հետամուտ:

Ամէն մէկուն իմաստը ճշդած է Զրաքեան: Զարմանալ կարելի է միայն հայերէնի լեզուին հարստութեան, ճոխութեան եւ բառերուն ունեցած նուրբ երանգներուն վրայ:

Ածականներէն եառ, առնենք նաեւ դոյականները:

Մազ = Ընդհանուր անուն մը բոլորին համար:

Ծամ = Մազի խուրձ մը (փերչեմ):

Գէս = Առատ մազերու ամբողջութիւն մը:

Բաշ = Գէս մը անասուններու համար, կռնակը ծածկող:

Վարս = Գեղեցիկ երկայն մազ:

Ստեւ = Անասուններու մազ, ստնտուրներու:

Զար = Անասուններու երկար վարս մը:

Չեր = Մինակ չի գործածուիր, այլ բարդ կերպով, (ալեհեր եւայլն):

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՅԾԱԿՆԱՀԱՐ ԾԱՌԸ

•

— « Դու ըմբռես ասում եմ,— Պէտք չէ որ այսպէս կանգնած մնաս: Սովորաբար անտառում չորացած ծառեր չեն պահում»:

— Ես քեզանից լաւ ըմբռեմ, թէ անտառում ինչ, կարելի է պահել, կամ չպահել »— նորից վրայ է տալիս նա :— Այ, երախաներիս համար «կոնֆետ» բերել չի կարելի : Նրանք ամէն ինչ ուտին դրա կարիքը չեն զգում »:

— Ասաց եւ ներս մտաւ սենեակ: Իսկ ես նստած եմ եւ զգում եմ որ մնալս անյարմար է արդէն բայց հեռանալն էլ ինչ որ չի ստացւում : Երախաները հեռու են քաչուել ինձնից եւ իրենց համար խաղին անում: Բայց ես չարունակում եմ նստած մնալ եւ մտածել նրա մասին, կայծակնահար ծառի մասին... ինձ վիրաւորել էր նրա վերաբերմունքը ... բարձրացայ տեղից եւ առանց դուռը փակելու ներս մտայ գնացի նրա մօտ :

— « Զուր տուր խմեմ » ասում եմ, չոգ է :

— Նա, քմծիծաղով, սառը ջուր է լցնում եւ լուռ մեկնում է դէպի ինձ : Խըմում եմ դժուարութեամբ : Խմել չէի ուզում: Խմում եմ եւ նայում նրան: Հանել է նա անտառապահի բաճկոնը եւ ես տեսնում եմ կանացի վերնազգեստով սովորական մի կին: Դժուար է իմանալ զայրացո՞ւմ է վրաս թէ ոչ: Հենց ջրամանը ետ եմ դարձնում, նա վրայ է բերում իսկոյն:

— « Վերջացրիր : Դեհ, հիմա մնաս բարեւ »:

— «Յատեսութիւն » պատասխանում եմ դիտմամբ եւ հեռանում եմ յիշեցնելով թէ ինչ էլ որ լինի, կայծակնահար ծառը պէտք է կարել:

— Քիչ հեռացայ տնակից եւ ծառերի եռեւից չրջեցի հայեացքս, տեսնեմ կանգնած է նա տան չէմքին եւ ժպտում է քնքուշ ու տխուր ժպտում է: Ցետոյ մօտեցաւ կաղնուն զրկեց, ինչպէս կինն է զրկում սիրած տղամարդուն եւ ինչ որ ասաց: Այո, այո, նա խօսում է կաղնի ծառի հետ, ես տեսայ թէ ինչպէս էին չարժում նրա տաք շրթները ...

Անտառապահը տարակուսանքով վեր ձգեց ուսերը: Աստ հիմա էլ դիտեր թէ ինչու էր Արեւհատը այդպիսի տարօրինակ բան արել :

— Այդ ամառ ես մի անգամ էլ համոզուեցի որ Արեւհատը բոլորովին էր այնպիսին չէ, ինչպէս ցոյց է տալիս իրեն, չարունակեց նա — չրջապատում բոլորն էլ միաբերան ասում են թէ զարմանալու ոչինչ չկայ· պարտադիր չէ որ բոլոր կանայք էլ կին լինեն, նա հանդիստ կարող էր տղամարդ ծնուել: Իսկ ես լսում եմ նրանց ասածները եւ միայն լուռ վրդովում եմ: Ամէն մէկի հետ էլ դժբախտութիւն է պատահում : Այնպէս է խփում որ մարդն է ոչնչացնում, դառնում այս կայծակնահատ ծառի նման, ոչ ծառ է, ոչ դերան: Բայց ժամանակին է անցնում թէ կեանքի ուժերը դերակչռում են դժբախտութեան հետզհետէ թուլացող ուժերին, եւ տխուր մարդը վերափոխուել: Ի զուր չեն ասում թէ երիտասարդութիւնը անցնում է, բայց յետոյ յաճախ է այդի գալիս, կրկնւում : Հենց այդպէս էլ պատահեց Արեւհատի հետ: Նոյնիսկ ոչ միշտ այդպէս կեանքն ու երիտասարդութիւնը անցնում է, բայց յետոյ յաճախ է այդի գալիս, կրկնւում : Հենց այդպէս էլ պատահեց Արեւհատի հետ: Նոյնիսկ ոչ միշտ այդպէս կեանքն ու երիտասարդութիւնը միշտ էլ խաղում էին Արեւհատի արեան մէջ, բայց նա այդ ծածկում էր օտարի աչքից ... Ահա թէ ինչ եմ ուզում պատմել: Մի անգամ դուրս եկայ ես իմ անտառամասից եւ իջնելով ձորը, քայլեցի դետափով: Մեր դետը մեծ չէ, կարծում չես ալ գտնի: Բայց այն ժամանակ այն տեղ ոսկի որոնողներն էին աչխատում :

Գետափին առուներ են փորում, ջուրն անցկացնելով նրանց միջով, լուանում են աւազը, ոսկի են հանում: Ի հարկէ, երբեմն գտնում էին, բայց ոչ չատ: Պատահեցի ես մի այդպիսի ոսկի որոնողի, իսկ նա թէ .. « բարի եկար սիրելիս : Լաւ եղաւ որ ես քեզ տեսայ: Ինչ առաջ այստեղով մի կնիկ —անտառապահ անցաւ, մտածեցի, թէ գործս փչացաւ, էլ ոչինչ չեմ գտնի : Բայց փառք աստուծու, որ զամարդ տեսայ, հիմա ամէն ինչ լաւ կը դնայ »:

— Դրանց, այդ ոսկի որոնողների մէջ մի հաւատ կայ, թէ աւազ լուանալու ժամանակ կին տեսան, կարծում են, յաջողութիւն չէինի գործին: Հայհոյեցի ես ի հարկէ մտքումս, իմ ոսկի որոնողին :

— « Եթէ գոնէ իմանայիր թէ ինչպիսի ոսկի էր որ անցաւ կողքովդ »:

— Հայհոյեցի, բայց եւ ուրախացայ— « դուցէ եւ անտառում յանկարծ կրկին բախտ վիճակուի տեսնել Արեւհատին »:

— Ո՞ւր գնաց նա — հարցնում եմ :

— Որին, էն կողմը — ցոյց է տալիս Սեւքարի ուղղութեամբ մեկնելով ձեռքը: Այ, գետնի տակ անցնի նա անտառում»:

— Ես ոսկի որոնողի հետ երկար զրուցի չդրի, գնացի նրա ցոյց տուած ճանապարհով: Այնտեղ խոտն այնպէս էր պատկել որ ես հեչտութեամբ գտայ Արեւհատի հետքը: Բայց չուտով այդ հետքը կորաւ բացատի կեդրոնում չարուած ժայռերի մօտ :

ՎԻԳԷՆ ՅԵՋՈՒՄԵԱՆ

(4 Շար.)

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆի Հայֆիլհարմոնիայի դահլիճին մէջ Սեպտեմբեր 17ին տեղի ունեցած է Հայաստանի բժիշկներու Ա. Համագումարը, մօտ հինգ հարիւր պատգամաւորներու եւ հիւրերու մասնակցութեամբ :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆի քաղաքային թանգարանին մէջ բացուած է Այվազովսկիի եւ Բաշինջաղեանի նկարներու ցուցահանդէսը՝ Երեւանի պետական պատկերասրահին կողմէ կազմակերպութեամբ : Այվազովսկիի գործերէն ցուցադրուած են «Փոթորիկէն առաջ», «Ձկնորսները ծովափին», «Նաւարեկեալները», «Փոթորիկ» եւայլն : Բաշինջաղեանի գործերէն ցուցադրուած են 62 կտորներ :

ԷՍՄՈՆԻՈՑ պետական համալսարանի աշխարհագրական ճիւղին հետեւող խումբ մը ուսանողներ այցելած են Հայաստան եւ ուսումնասիրած երկրին աշխարհագրական պայմանները : Էսմոնիացիները այցելած են թանգարանները, էջմիածին, Սեւան եւ հանդիպումներ ունեցած Երեւանի համալսարանի ուսանողներուն հետ :

ՊԱՏՈՒՈՍ իր պաշտօնն ու 25 անգլ. ոսկի ամսավարձը, ձգեց ու մեկնեցաւ Անգլիա, մտաւ քաղաքային տնտեսութեան ճիւղի համալսարանը, անկէ ելաւ անգլ. սպայի աստիճանով :

14 – 18ի եւ վերջին համաշխարհային պատերազմներու ընթացքին՝ մասնաւոր պաշտօնով անգլիական կառավարութեան կողմէ ղրկուեցաւ Մօտաւոր Արեւելք :

Առաջին աշխարհամարտէն յետոյ՝ Փարիզի մէջ Նուպար փաշայի ղեկավարու – թեամբ գումարուած եւ Ահարոնեանի խմբակցութեամբ զօրացած Ազգային Պատուիրակութեան մէջ՝ կարեւոր դեր խաղաց համեստ Արշակ Սաֆրաստեան :

Երբ Փարիզէն Ամերիկա նոյն Պատուիրակութիւնը Ուշինկթըն ղրկեց Գաբրիէլ Էֆ. Նորատունկեանը, իրեն թարգման – ընկեր տրուեցաւ Սաֆրաստեան :

Լոնտոնէն Փարիզ գալուն՝ ամէն առեն կայանը մեր տունն էր : Իմ ազգագրական երկունքներուս մօտէն ծանօթ, վերջին տասնեակ տարիներուն՝ լքեց քաղաքականութիւնը, նուիրուեցաւ պատմաբանասիրութեան :

— « Ա՛խ, Տիգրան, կ'ըսէր ինծի, եթէ քեզի պէս ես ալ կանուխէն ուշադրութիւն դարձուցած ըլլայի ազգագրական դիտութեան, ինչքա՜ն օգտակար պիտի եղած ըլլայի ազգիս ու մարդկութեան » :

Ուշ մնացած ըլլալով մէկտեղ՝ Արշակ Սաֆրաստեան կարճ միջոց մը զբաղած ամէն երկամեակին գումարուող Արեւելագէտներու Միջազգային Համաժողովնե – րուն աչքառու անդամներէն մէկը, խուրձի մը նախնիքներուն դիտակից ջատագովը :

Յարգանք իր յիշատակին :

ԶԻԹՈՒՆԻ

ՇԵՐՄԱՆ ԱՏԱՄՄ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Անցնող չաբաթներուն ընթացքին ամերիկեան հանրային կարծիքը յուզող հարցերէն մէկը իր լուծումը գտաւ Սեպտեմբեր 22ին : Նախագահ Այզընհաուըրի անմիջական եւ ղեկաւար խորհրդականներէն մին, Շերման Ատամս, ստիպուեցաւ իր հրաժարականը ներկայացնել ու քաշուիլ հանրային գործունէութենէն, որովհետեւ իր քաղաքական հակառակորդները լուր տարածած էին թէ նուէրներու փոխարէն կողմնակալութիւն ըրած է անհատի մը ի նպաստ : Ստացած նուէրնե՞րը — պան – դոկի իր ծախքերուն վճարումը կոլոֆային անուն առեւտրականի մը կողմէ, ինչպէս նաեւ նոյն անձին կողմէ Տիկին Ատամսի նուիրուած մուշտակէ վերարկուի մը գոյութիւնը : Քաղաքական հակառակորդնե – րուն ամբաստանութեան համաձայն, այս նուէրներուն փոխարէն Շերման Ատամս կարդ մը օգտակար տեղեկութիւններ տըւած էր կոլոֆային, որ կառավարական յանձնառութիւններ կը ստանձնէ :

Ամբաստանողները, որոնք Դեմոկրատ կուսակցութեան կը պատկանին, Շ. Ա. – տամսը վարկաբեկելով կ'ուզէին հանրային կարծիքը լարել Հանրապետական կուսակցութեան եւ Այզընհաուըրի ընդհ. քաղաքականութեան դէմ : Կարելի է հետեւցընել ուրեմն, թէ Շերման Ատամս ա – մերիկեան յառաջիկայ ընտրութիւններուն (նախագահական) առաջին զոհն է : Ասկէ կարելի է եղրակացնել նաեւ, թէ որքան բուռն պիտի ըլլայ քաղաքական ներքին պայքարը՝ Դեմոկրատներու եւ Հանրա – պետականներու միջեւ, ոչ միայն նախագահական ընտրութիւններուն ժամանակ, այլ նաեւ, աւելի մօտիկ ապագայի մը մէջ, Քոնկրէսի անդամներուն ընտրու – թեան ժամանակ (Նոյեմբեր ամսուն) :

Շերման Ատամս, չաբաթներէ ի վեր իր դէմ կատարուած վարկաբեկիչ ամբաս – տանութեանց մէկ պատասխան միայն ու – նէր. «Ճանցաւոր չեմ» կը կրկնէր, ընդունելով հանդերձ թէ անխոհեմութիւն զոր – ծած է կոլոֆային նուէրները ընդունե – լով : Կ'աւելցնէր թէ ամբաստանողներուն նպատակն է քաղաքականապէս «մեռցնել» դինքը եւ որոշ անվստահութիւն ստեղծել Այզընհաուըրի վարչական կազմակերպութեան չուրջ : Նախագահին խորհրդականը ի վերջոյ իր հրաժարականը ներկայա – ցուց, որպէս զի հակառակորդները դինքը իրը պատրուակ չկարենան գործածել նախագահ Այզընհաուըրի եւ Հանրապետական կուսակցութեան վարկը նուազեցնե – լու համար :

Հետաքրքրական է նշել, թէ Շ. Ատամսի դէմ սկսած պայքարին առաջին խոկ օրէն նախագահ Այզընհաուըր, յայտա – րարելով իր անկեղծ համոզումը Ատամսի անբասիրութեան մասին, աւելցուցած էր թէ այս վերջինին չատ պէտք ունի ինք, ու զայն կը նկատէ իր աջ բազուկը :

Արդարեւ, լրագրողները զայն կը կո – չէին Արզընհաուըրի «սպայակոյտի քա – ղաքային պետ» : Բայց ամէն անգամ որ Սպիտակ Տան հետապնդած քաղաքակա – նութեան մէջ ձախորդ բան մը պատա – հէր, հակառակորդները պատասխանատու կը բռնէին Ատամսը :

Ան էր որ, Այզընհաուըրի հիւանդու – թեան ժամանակ, վարեց Սպիտակ Տան ընթացիկ հարցերը : 1956ին, դոր օրինակ, Մ. Նահանգներու նախագահին մէկ ան – հանգստութիւնը 115 օր տեւեց. կենսա – կան կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներէն զատ, նախագահէն կախում ունեցող բո – լոր հարցերուն որոշումները Ատամսն էր որ տուաւ, մինչ փոխ – նախագահը, Նիք – սըն, կը նախագահէր Ազգային Ապահո – վութեան Խորհուրդի նիստերուն եւ կը ղբաղէր քաղաքական հարցերով :

Մինչեւ այս վերջին ամբաստանութիւն – ները, Շերման Ատամս ճանչցուած էր որ – պէս անբասիր եւ ամէն կասկածէ վեր անձ : Իսկ այս հարցին մէջ, չատ մը Ա – մերիկացիներու համար Ատամս ոչ թէ « ծախուած » է, այլ պարզապէս անխո – հեմ գտնուած է թոյլ տալով որ կոլոֆային վճարէ իր պանդոկին դրամը (3076 տո – լար), իր տիկնոջ նուիրէ մուշտակէ թան – կագին վերարկու մը եւ արեւելեան դորգ մը :

Ամերիկեան կարգ մը թերթեր, Ատամսը կը նկատեն քաւութեան նոխազ մը, անմեղ զոհ մը եւ կը յիշատակեն բազմաթիւ ծերակուտականներու անունները, ո – րոնք իրենց ընտրապայքարին համար ան – հրաժեշտ եղող հարիւր հազարաւոր տո – լարները ստացած են զանազան կազմա – կերպութիւններէ. եւ կ'աւելցնեն «եթէ Շերման Ատամս «ծախուած» է մուշտակէ վերարկուի մը եւ քանի մը հազար տոլարի համար, հապա այդ ծերակուտական – ներ՞րը ինչ են, թիւով 175 հոգի, որոնք իրենց ընտրութիւնը կը պարտին արհեստակցական սենտիֆաններու կողմէ իրենց տրամադրուած հսկայական դումարներ – րուն » :

Ցամենայն դէպս, ինչ այ ըլլայ իրականութիւնը, պարզ կը տեսնուի թէ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը որոշած է ոչ մէկ արգելքի առջեւ կանգ առնել՝ Քոնկրէսի եւ նախագահական ընտրութիւնները չահելու համար :

Թ. Ա. Թ.

ՎԱՏ ՑՈՒՇԱՐԱՐ

Ա.— Ինծի հինգ ոսկի կը պարտիբր, մոռցա՞ր :

Բ.— Ժամանակ կը ձգե՞ս որ մոռնամ . երկուքը մէյ մը կը յիշեցնես...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (268)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԺԸ.

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ

— Ես ութսուն տարեկան մարդ եմ, պարոն բժիշկապետ, ես չատ բան եմ տեսել : Առաջ խիստ վատ էին ժամանակները, իսկ հիմա գայլն ու գառը միասին են ապրում. մարդիկ ի – րենց գոներն ալ չըձեր ու ցերեկ բաց են թողնում, փակելու պէտք չունեն, որով – հետեւ էլ գողեր չկան : Կարող ես գլխիդ ոսկի գնել եւ անհոգ ուր որ ուզում ես գնալ : Ամէն տեղ ապահովութիւն է տի – րում : Թէ աղքատի խրճիթից, թէ հարստի անից միայն աղօթք ու գոհութիւն է լսում : Ոչինչ դժգոհութիւն չկայ :

Միշտ միեւնոյն զգուելի չողոքորթութիւնները, միշտ միեւնոյն անվերջ կեղծաւորութիւնները չափ չունէին : Եւ այդ խիստ էր : Պիտի ըսեմ նոյնիսկ կոպիտ՝ իր բազմակարող զաւկին հանդէպ :

Մինչ Արշակ, ուսման ծարաւի՝ սորվիլ կ'ուզէր գիշերաջան աքնութիւններով, միեւնոյն մեծակակ սենեակին մէջ, ամբողջ ընտանիքով պառկած, քարիւղի լամբի լոյսին տակ, անկողնի մէջ նստած, հայրը լոյսէն կ'արթննար եւ ծանր խօսքերով կը ստիպէր որ տղան մարէր ճրագը :

Բայց Արշակ «օծեալ տեառն» զաւակներէն էր : Ընտանեկան աննպաստ պայ – մաններուն հակառակ՝ տեսէք թէ ինչ բարձրութիւններու հասաւ : Համառօտ գիծերու մէջ պիտի տամ այդ վերելքը :

Իր թաղին Նորաշէնի ծխական դպրոցը կ'աւարտէ մեծ յաջողութեամբ եւ անմի – ջապէս կ'առնուի վարժարանին ուսուց – չական կազմին մէջ :

Տղայ տարիքէն յոյժ բարեմօյն ու քա – ղաքավարի բարեկամներ միայն ունէր :

Զգուսմի տէր՝ չի գոհանար իր առած տարրական ուսումովը : Լեզուներու յոյժ բաց իր միտքը կը ճգնի հայերէնէն, թուրքերէնէն, ու ֆրանսերէնէն յետոյ սորվիլ նաեւ անգլերէն :

Բողոքական չրջանակին մօտիկութիւնը կը ներչնչէ գինքը, որ անգլերէնի դասեր առնէ Պատուելի Տօքթ. Ռէյնոլտսէն (Ա – մերիկացի) :

Հասած էր արդէն իւրացման այն ան – ոիճաններուն, որ սահուն կը կարդար ա – մերիկեան լուրջ ամսագրեր :

Ազգականական կապով իրարու կապ – ուած առաջին օրէն իսկ, Արշակ կուզար նչանածիս տունը, երեկոն միասին անցը – նելու, միշտ անգլերէն թերթ մը թեւին տակ :

Թէ՛ խօսէինք, թէ՛ սեղանի առջեւ ըլ – լայինք, Արշակին աչքերը մէյ մը անգլե – րէն ամսագրին վրայ էին, մէյ մը դէպի սեղանն ու ճաշակիցները :

Տօքթոր Ռէյնոլտս, ուրբաննամեայ, երբ կը յուսար որսալ իր ուշիմ աշակերտին հաւատքը, դարձնել զայն լուսաւորչականութենէ բողոքականութեան, Արշակ զգուշացուց անկէ դաս առնելը : Հակառակ առոր՝ երբ Պիթլիսի մէջ անգլիական հիւպատոսարան մը կը հաստատուէր այդ օրերուն եւ Տօքթ. Ռէյնոլտսէն կ'ուզուէր հայ լեզուագէտ մը, Ամերիկացի բժիշկ միսիոնարը կը մատնանչէր իր «անենթարկելի» աշակերտը՝ Արշակ Սաֆրաստեան իբր թարգման նորաբաց հիւպատոսարանին :

Իր բախտէն, Պիթլիսի անգլիացի հիւպատոսը չուտով ետ կը կանչուէր, որով Արշակ կը նչանակուէր փոխ – հիւպատոս :

Անգամ մը երբ Սաֆրաստեան իր ծնողքին այցի եկաւ Վան, անգլիական դեր – հիւպատոսի պաշտօնական տարազով, բսպիտակ ձիու մը վրայ հեծած, fավազն ալ եռեւէն, չուկայի կեդրոնական երկար պողոտայէն իր անցքը՝ Վանի հայ եւ թուրք բնիկներուն համար աներեւակայելի դէպք մըն էր :

Պիթլիս չատ պզտիկ կուզար Արշակի լայն թռիչքներուն : Անդոսնեց դեր – հիւ – չողոքորթութիւնների մէջ պէտք էր որոնել երկրի ղեկաւոր թշուառութիւնը : Եւ այժմ կատարելապէս հասկնում էի այն ճառի ճշմարտութիւնը, որ Աւետը կարդաց ինձ եւ Մարոյին Ս. Տիրամօր տօնախմբութեան ժամանակ, թէ որպիսի վնասակար դեր են խաղում ժողովրդի ներկայացուցիչները նրա անբախտ վիճակի մէջ : Այն ժամանակ ես լսում էի միայն խօսքեր, թէ ի՞նչ է անում կղերը, եկաւավարութեան պաշտօնեան, դրամատէրը, եւ դրանց նմանները, — իսկ այժմ տեսնում էի նրանց կենդանի տիպարները : Դիցուք թէ, Աւետը լինէր մի կոնտուլ, մի պաշտօնական անձն, որ ուզադկուած էր երկրի դրութիւնը քննելու :

Նա իսօ չէր մանի գիւղացու խրճիթը, նա իսօ չէր գիմի սուված քաղաքացուն : Նա ամէն տեղ կը հանդիպէր այդ տեսակ չողոքորթների, եւ ի՞նչ զազափար կարող էր կազմել երկրի դրութեան մասին : Ի հարկէ, — լաւ : Նոյն իսկ երկրի բարձր կառավարութեան առջեւ՝ այդ մարդիկը վնասակար դեր են խաղում : Երբ հարս – տահարուածների բողքը հասնում է մինչեւ Բարձրագոյն Դուռը, երբ զանգատ – ւում են փաշայի, մուդուրի, գայմագա – մի, կամ այս եւ այն անիրաւի զեղծումների մասին ,— տեսար, ահա հաւաք – ուեցան չողոքորթները եւ, հակառակ բողքագրին, մի չնորհակալութեան հան – րագիր կազմեցին եւ ուղարկեցին Պոլիս : Ամէն բան քանդւում է : Հարստահար – ուածների ձայնը խեղդւում է, որովհետեւ չողոքորթներին աւելի են հաւատում, որովհետեւ նրանք են ժողովրդի ներկայացուցիչները, նրա «երեւելիները» : Դրանց չահերը կապուած են երկրի կեղեքիչների չահերի հետ, չատ հասկնալի է, որ նրբանց անիրաւութիւնները կը պաչտպա – նեն :

Աւետը, երեւի, չկարողացաւ իրան զսպել, ասաց.

— Անկարգութիւններ, այսուամենայնիւ, պատահում են : Իմ անցնելու միջոցին, Պարսկաստանի սահմանի գծի վրայ, սարսափելի բարբարոսութիւններ էին կատարուել : Քրդերի ջալալի կոչուած ցեղը անցել էր սահմանը եւ Պարսից հողի վրայ այրել էր տասնից աւելի Հայոց գիւղ – բայք : Նրանց անասունները աւարի էին առնուած, հովիւներին կոտորել էին : Այդ աւազակութիւնները այն աստիճան եր – կիւղ էին տարածել չրջակայքում, որ քաղաքացիների երթեւեկութիւնը բոլորովին դադարած էր. հունձքերը մնացել էին անխնամ, երկրագործները չէին համարձակւում դաշտը դուրս գալ :

Անցքը ճշմարիտ էր, հէնց այդպէս պատահել էր : Բայց Աւետը, չգիտեմ, ինչո՞ւ յիշեցրեց այդ, որ փոքր ինչ անքաղաքավարի երեւաց : Որովհետեւ այնտեղ ներկայ գտնուող քուրդ Շարիֆ բէկը ջալալիների ցեղապետն էր, որոնք զործել էին յիշեալ անկարգութիւնները : Այսպէս ձեւացրեց, իբր թէ չգիտէ, եւ, երեւի, նրան աւելի խոր խոցելու համար, աւելացրեց .

— Ես այդ բոլոր տեղեկութիւնները հաւաքել եմ, անպատճառ պէտք է հաղորդեմ, ուր որ հարկն է :

Վերջին խօսքերը ես բոլորովին անքաղաքական համարեցի. ի՞նչ հարկ կար այդ ասելու եւ քուրդ բէկին զրգռելու իր դէմ. նա մի՞թէ կը թողնէր, որ նրա թղթերը տեղ հասնէին. կ'ուզարկէր իր մարդիկը, թէ թղթատարին եւ թէ թղթերի հեղինակին կոտորել կը տար ճանապարհների վրայ : Աւետը մտածում էր մի տեսակ վրէժխնդիր լինել քրդին, որն, բնական չէր, որ նրա մասին մատնութեան նամակ էր գրել փաշային, այլ ինքն եւս անճամբ եկել էր Վան փաշային օգնելու համար, որպէս զի գանեն կատաւոր անձը :

Աւետի անակնկալ նկատողութիւններից յետոյ, երեք հայ «երեւելիները» չուարած կերպով միմեանց երեսին նայեցին, երեւի, խօսք էին որոնում քուրդ բէկին արդարացնելու համար : Առաջնորդը նոյն – պէս մտատանջութեան մէջ ընկաւ, իսկ փաչան չգիտէր, թէ որպէս պաչտպանէր իր հզօր աջակցին :

ՌԱՖՖԻ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Կիւլպոլեան եւ զաւակը Սեդա ,Տէր եւ Տիկին Օննիկ Իսկենտէրեան եւ զաւակը Վարդվէս, Այրի Տիկին Պլանշառ եւ զաւակները Սաելլա եւ Ժողիան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կղեռնի եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Զաւէն Տոլտուբեան եւ զաւակները (Պոլիս), սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ եւ աղգականին՝

Այրի Տիկ· ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆԻ
(Ծնեալ Պիպէռեան)

մահը: Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ, Հոկտեմբեր 4, ժամը 10·45ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Գրիգորեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, Փրատոյի Մայր – Եկեղեցիին մէջ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գոճապլըլեան եւ զաւակները՝ Գրիգոր եւ Հռիփսիմէ եւ ազգականները կը ծանուցանեն Ձէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իրենց եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՊԵՏՐՈՍ ԳՈՃԱՊԼԸՃԸՔԵԱՆԻ
(Լասիոթաբնակ)

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող բարեկամները :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.— Բարէսէր ամն հինգ հազար Ֆր·, Պ· Ալիքսանեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Խաեան (Ալֆորվիլ), Տիկին Խարբութեան, Տէր եւ Տիկին Բալուճեան, Պ· Յակոբեան հազարական, Պ· Գայխէրլեան հինգ հարիւր Ֆրանք :

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մելքոն կը նուիրեն երկու հազար Ֆրանք Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանի ընդարձակման ի նպաստ, իրենց անդրանիկ զաւակին Յակոբի – Ժան Լիւք ծննդեան առթիւ :

Հայ կարմիր Խաչի Փարիզի գարմանատան կը նուիրեն.— Պ· Պ· Քիւրտեան 500 Ֆրանք, Խաեան հազար, Գայմաքեան հինգ հարիւր, Պօղոսեան երեք հարիւր :

Հայ կարմիր Խաչի անտէր հիւանդներու Ֆոնտին կը նուիրեն.— Տիկին Զէրչեան երեք հարիւր Ֆրանք, Պ· Պ· Մուրատեան, Պաքալեան, Շմաւոնեան, Սաատէթեան հինգ հարիւրական Ֆրանք :

OCEANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿՐ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու ,Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան :

Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար :

Մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները .— Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան.— Պ· Գառնիկ Քիլարճեանի ձեռամբ քսան հազար Ֆրանք, Փոն տը Շէրիւի, Պ· Յովհ· Յովհաննէսեանի ամուսնութեան առթիւ հետեւեալ ազգայիններու նուէրներէն Պ· Պ· Կարապետ Մանուկեանէ հինգ հազար Ֆրանք, Ալէքսան Կոստանեանէ երկու հազար, Կարապետ Յովհաննէսեանէ երկու հազար, Սարգիս Յովհաննէսեանէ, Մարզարեանէ, Մանուէլ Պապիկեանէ, Հրանդ Ճալըյեանէ, Տիկին Թումաեանէ, Պոլտոյեանէ, Տիրան Վարդանեանէ, Տիգրան Կոստանեանէ, Կօչկարեանէ, Պօյաճեանէ, Գոթոյեանէ հազարական Ֆրանք, Պելֆորէն Պ· Գրիգոր Սէվտալեանէ հազար Ֆրանք :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Ֆ· Կապ· Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը մասնակցութեամբ չրջանային վարչութեան . Թէյասեղան մը կազմակերպած է Տէր եւ Տիկին Խանճեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ :

Կիրակի (Հոկտեմբեր 5) երեկոյեան ժամը 8ին, Քաֆէ Նոայի մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը եւ բարեկամները :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - liiterie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆԶՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Պապիկեան եւ Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Տէր Կրիկորեան կը ծանուցանեն Ծնունդը իրենց աղջկան եւ քոռնուհիին՝ ԱՍՏՂԻԿԻ :

1958, Սեպտ· 25, Անիէռ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ որ այս կիրակի, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա·ի օծման երրորդ տարելարձին առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ Հայրապետական օրհնութիւն: Բարեպաշտ ժողովուրդը կը հրաւիրուի մասնակցիլ այս արարողութիւններուն :

×

Կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ որ իր հաստատած հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնները սկսած են Հոկտեմբեր երեքին , ուսուցչուհի Տ· Ա· Թորոսեանի առաջնորդութեանը տակ, կանոնաւորապէս ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրեր , իրիկուան ժամը 7էն 9 , Բարեգործական Միութեան (19ա, Բիւ Վաճիթիւր)ի սրահին մէջ: Ծնողները կը հրաւիրուին արձանագրել իրենց երախաները եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ՝ ինչպէս նաեւ դասի օրերուն, տեղւոյն վրայ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· « Ռոստոմ » խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Փլաս տէ Ֆէթ Արթիւրին ճաշարանը: Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21 –ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութեան ժողովը Շաբաթ կէսօրէ վերջ , ժամը հինգին Մշակոյթի Տան սրահը (17 Բիւ Պլէօ) :

ՀԱՄԱԽԱՐԲ· Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին: 7 Պուլվ· տ'Անթէյն, Պար տը Կլոպի սրահը: Օրակարգ.— Ա) Պատմ· ժողովի վերկուցում, Բ) Հաշուետուութիւն, Գ) Վարչութեան ընտրութիւն, Դ) Զանազանք : Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

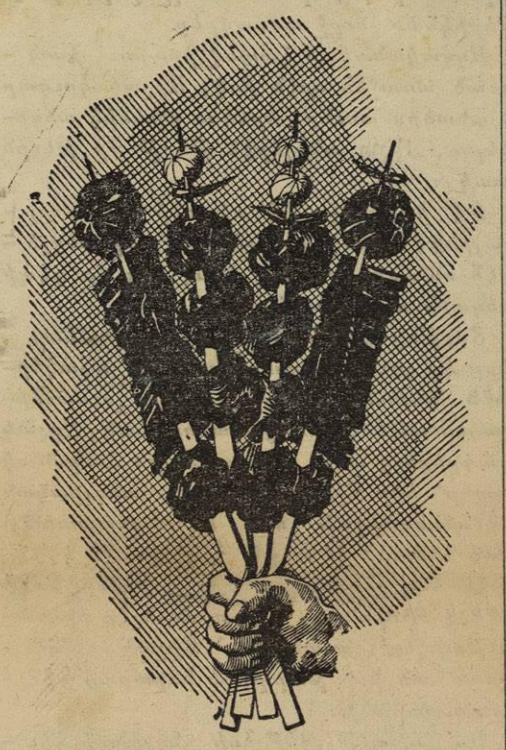
ՀԱՆԴԻՍԱԽՕՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս· Յովհ· Մկր– տիչ եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Բարգէն վրդ· Ապաճեան :

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչլիք», «քարսքի»
Bar Américain

ETABLISSEMENTS
G. HAGOPIAN
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
10, Rue du Caire, Paris 2·
Tél.: CEN. 78-44 et CEN. 66-96

ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԿԸ ԾԱԽԷ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ, ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ԷՆԹԵՐԼՈՔ — ԺԱՔԱՐ — ՄԱՑ ԱՆԿԼԷԶ — ՄԱՑ ՍԻՒԻՍ — ՖԻԼ Տ'ԷՔՈՍ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
(INTERLOCK, JACQUARD, MAILLE ANGLAISE, MAILLE SUISSE, FIL D'ECOSSE)

★

ԻՐԵՆՑ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ԳՈՅՆԵՐՈՎ
ՇԻՆՈՒԱԾ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԹՐԻՔՈՅԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

ԿԸ ԾԱԽԷ ՆԱԵՒ ԶՈՒՏ ԲՈՒՐԴԷ ԴԵՐՋԱՆ 2-28, 2-40 ԵՒ ԽԱՌՆ ԲՈՒՐԴՈՎ 1-26

ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆ
ԵՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԼԱՅՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
5
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
5 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8311 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4112

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ

Արձակուրդի կարճ դադարէն վերջ, Հայ Մշակոյթի Տան նորոգութեան ու սարքաւորման աշխատանքները վերսկսած են երկու շաբաթէ ի վեր :

Դանդաղ բայց յարատեւ, առաջ կը տարուի վերաշինութիւնը՝ համաձայն ճարտարապետ Պ. Արամ Թէրզեանի պատրաստած յատակագծին, որ պատկան իշխանութեանց հաւանութեան արժանացած է :

Տպարանէն վերջ, ուր կը տպուի «Ցառաջ» աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր, օգտագործելի վիճակի մէջ դրուած է գետնայարկի մեծ սրահը :

Կարգ մը անհրաժեշտ բարեփոխումներու լրացումէն վերջ, Ակումբ – Ընթերց – ցարանի յատկացուած այդ մեծ սրահը պիտի դրուի հանրութեան տրամադրութեան տակ : Կը յուսանք թէ պիտի չուշանայ այլեւս այդ օրը :

Մեր զանազան կազմակերպութիւնները պիտի ազատին այլեւս սրճարաններու անհամոյ մթնոլորտէն ու իրենց հաւաքոյթներն ու հրապարակային դասախօսութիւնները պիտի կրնան այնտեղ կատարել :

Շինարարական աշխատանքները կը տարուին միաժամանակ՝ ներկայանալի վիճակի բերելու համար առաջին յարկի մեծ սրահը, որ պիտի կրէ Շաւարշ Միսաքեանի անունը :

Մեր ողբացեալ խմբագրապետին մահուան առթիւ իր անմոռանալի յիշատակը յարգող ընթերցողներ ու բարեկամներ շուրջ երկու միլիոն նուիրեցին այդ սրահին համար : Ու նուէրները կը շարունակուին դեռ :

Վերջերս ալ Կրընոպլէն համեստ Հայուհի մը՝ Տիկին Վ. Օնպաշեան՝ իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ ընկերը Յարութիւն Օնպաշեանի յիշատակը յաւերժացնելու համար առանձնեց Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին յատկացուելիք սրահին չինու-թեան ու կահաւորման ծախքերը :

Տիկնոջ այս ղովելի մտածումը կոչուած է օրինակ հանդիսանալու :

Հայ Մշակոյթի Տան կեդրոնական յանձնախումբը հպարտ է այն վստահութեան համար, զոր ժողովուրդի բոլոր դասակարգերը ցոյց տուին իր ձեռնարկին հանդէպ :

Կաթիլ կաթիլ հանգանակուած գումարները արդէն հասած են միլիոններու : Շէնքը գնուած է : Աւերակի վիճակին մէջ գտնուող սենեակները սկսած են նորոգուիլ :

Սակայն կէս ճամբան ենք դեռ :

Նոր միլիոններ պէտք են՝ որպէսզի կարելի ըլլայ լրիւ գլուխ հանել չորս յարկերու համար նախատեսուած աշխատանքները :

Կեդրոնական յանձնախումբը հաստատակամ կը շարունակէ իր ջանքերը՝ ապահովելու հանրութեան անվերապահ աջակցութեան վրայ :

Հրատարակած է դրքոյկ մը, բացատրելու համար իր նպատակը եւ այն գերը, զոր կոչուած է կատարելու Հայ Մշակոյթի Տունը Ֆրանսահայ գաղութին մէջ :

Ու կրկին կոչ կ'ուղղէ բոլոր սրտցաւ հայրենակիցներուն, որպէսզի օժանդակեն իր ձեռնարկին, օր առաջ գաղութի տրամադրութեան տակ կարենալ դնելու համար իր Տունը :

Հայ Մշակոյթի Տունը կոչուած է դառնալու հայապահպանման կարեւոր կեդրոն մը : Ժամադրավայր մը՝ ուր իրարու պիտի հանդիպին համայնակուլ մայրաքաղաքի զանազան անկիւնները ցրուած մեր հայրենակիցները : Արտասահմանէն Փարիզ այցելող Հայերն ալ հասցէ մը պիտի ունենան վերջապէս :

Օգնե՛նք Հայ Մշակոյթի Տան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԻՆԳ ՏԱՐՈՒԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՏԸ ԿՈԼ.— ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՄԻԶԵՒ՝ ՖՐԱՆՍԱ ԵՂԲԱՐՑՐՈՒԹԻՒՆԸ ԸՆՏՐԵՑ

Ուրբաթ կէսօրէ ետք Կոստանդինի մէջ Զօր. Տը Կոլ պարզեց Ալժերիական իր քաղաքականութեան գլխաւոր կէտերը : Ինչպէս ծանօթ է, անհամբերութեամբ կը սպասուէր այս ճառին, որուած ըլլալով որ հանրաքուէի պայքարի ընթացքին ոչ մէկ խօսք եղաւ Ալժերիոյ մասին :

Վարչապետը անտեսական ու ընկերային ճակատներու վրայ իր պատրաստած հնգամեայ ծրագրին մասին խօսելով հանգրուանեց, չէջտը դրաւ եղբայրութեան եւ ներարարութեան վրայ :

ՀՆԳԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳԻՐԸ

Տը Կոլ հետեւեալ ձեւով ներկայացուց իր կառավարութեան հնգամեայ ծրագիրը՝ Ալժերիոյ համար :

1.— Ցառաջիկայ հինգ տարիներու ընթացքին Մայր Երկրի մէջ պետական մեքենային, բանակին, դատարանութեան եւ հանրային սպասարկութեանց մէջ պաշտօնի կոչուող երիտասարդներուն առնուազն մէկ տասներորդը ստիպողաբար պիտի առնուի արաբական Քապիլ եւ Մոզապիթ համայնքներէն :

2.— Հինգ տարուան ընթացքին Ալժերիոյ մէջ աշխատավարձքը պիտի բարձրանայ Մայր Երկրի մէջ արուած աշխատավարձքի մակարդակին :

3.— 250·000 հեկտար հող պիտի բաժնուի խլամ երկրագործներուն :

4.— Ալժերիա պիտի ճարտարարուեստականանայ՝ այս հինգ տարիներու ընթացքին : Այս մարզին մէջ կը մտնեն Սահարայի քարիւղին օգտագործումը, քիմիական եւ մետաղի ճուլարանները, մէկ միլիոն հոգիի համար բնակարաններու շինութիւնը, առողջապահական սպասարկութիւններու յաւելումը, ճամբաներու շինութիւնը· 400·000 հոգիի համար նոր գործեր պիտի հայթայթուին :

5.— Մինչեւ երեք տարի Ալժերիոյ երիտասարդութեան աւելի քան երկու երրորդը պիտի մտնէ· այնուհետեւ բոլորն ալ պիտի հետեւին կառնաւոր ուսումի :

Վարչապետը չէջտեց թէ բանակը պիտի չարունակէ իր մարդկային գործը՝ հինգ տարիներու ընթացքին : Առաջին առթիւ սակայն՝ պիտի իրականացուին գլխաւոր երկու հարցեր .— Երկու ամիսէն Ալժերիա պիտի ընտրէ իր ներկայացուցիչները՝ Մայր Երկրին համաձայնած իրաւունքներով· բայց, անոնց երկու երրորդը, առնուազն, պիտի ըլլայ մահմետական : Երկրորդ հարցը՝ ապագային կը վերաբերի, Ալժերիոյ եւ Ֆրանսայի անքակտելի միութեամբ :

Տը Կոլ, ներկայացնելէ ետք իր կառավարութեան ծրագիրը, կոչ մը ըրաւ ապստամբներուն .— « Դառնալով անոնց՝ որոնք Մայր Երկրին մէջ կը կազմակերպեն ողբալի մահափորձեր՝ եղբայրաբար պատերազմ մը, անոնց կ'ըսեմ .— ինչո՞ւ սպաննել : Հարկ է ապրիլ :

Ինչո՞ւ քանդել : Հարկէ չինել :

Ինչո՞ւ առել : Հարկ է գործակցիլ : Դադրեցուցէք այս անխնամ կռիւները, եւ անմիջապէս Ալժերիոյ հողերուն վրայ յոյսին ծաղկումը պիտի տեսնէք : Բանտերը պիտի պարպուին եւ ապագան պիտի ըլլայ բաւական մեծ՝ բոլորին համար, եւ մասնաւորաբար, ձեզի համար» :

Ապա, Զօրավարը, խօսքը ուղղելով այն պետութեանց որոնք զանազան ձեւերով միջամուխ եղած են եւ « իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ, մինչ իրենց ժողովուրդները կը տառապին մենատիրութեան տակ, կը յայտարարեմ իրենց .— Ինչ որ Ֆրանսան ի վիճակի է կատարելու այս տեղ, ինչ որ Ֆրանսան միայն ի վիճակի է իրագործելու, կրնա՞ք ընել... ո՛չ, ուրեմն, ձգեցէ՛ք, որ Ֆրանսան կատարէ :

Տը Կոլ իր խօսքը վերջացուց .—Մարդկութեան առջեւ այսօր երկու ճամբայ կայ միայն· պատերազմ եւ եղբայրութիւն : Ալժերիոյ մէջ, ինչպէս ամէն տեղ, Ֆրանսան ընտրած է եղբայրութիւնը : կեցցէ Հանրապետութիւնը, կեցցէ Ալժերիան, կեցցէ Ֆրանսան :

× *Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7·30ին Զօր· Տը Կոլ հասաւ Այաչիօ, ուր խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացաւ՝ 20 հազարի հասնող ամբոխի մը կողմէ :*

× *Ալժէրէն հասած լուրերու համաձայն, Զօր· Սալան նոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի, որուն տեղ պիտի նշանակուի մնայուն նախարար մը : Կը կարծուի թէ Զօր· Սալան բանակի ընդհանուր քննիչ պիտի նշանակուի :*

× *Կոստանդինէն կը հաղորդեն թէ հաւանական է որ մօտ աւուրներն Զօր· Տը Կոլ անգամ մը եւս երթայ Ալժերիա, աւելի հարցերը կարզադրելու համար :*

× *Տը Կոլի բացակայութեան՝ վարչապետի պաշտօնը յանձնուած է Փինէի :*

× *« Ալժերիոյ առժամեայ կառավարութիւնը» ճանչցաւ կինէի Հանրապետութիւնը, կը յայտարարուի Գահիրէի մէջ :*

Օր ը Օր ին

ՉՏԵՍ ՉԵՆՔ, Ի՞ՆՉ ԵՆՔ

Եթէ իմաստութիւնը ունիմ՝ ձայնաս – փիւռի գործիքին վրայ չբանալու այն ա – լիքները — որոնց հրամցուցած «երաժշ – տութիւնը » մարդ կը կատղեցնէ — կը խեղդեցնէ ու կը հիւանդացնէ — եւ բաւալու այն ալիքը, որ կը հրամցնէ նը – մոյշներ դասական երաժշտութենէն, յաճախ, լսած կ'ըլլամ «Մանուկ Բարիբեան» անունը :

Հայ երիտասարդը, բնիկ կիպրոսցի, «առաջին ջութակն » է Լոնտոնի Արեւմտեան նուագախումբին : Բացառիկ պատիւ մը, որուն արժանանալու համար մարդ պէտք է օժտուած ըլլայ բացառիկ տաղանդով մը :

Որովհետեւ, Անգլիոյ նման աւանդապաշտ հայրենիքի մը մէջ — ու Եւրոպա – կան շատ մը ուրիշ երկիրներու մէջ ալ — օտարական խաղաթացին դիւրին, դիւրին պատուանդանի մը վրայ չեն բարձրացներ ու չեն ծափահարեր : Մանաւանդ, երբ խնդրոյ առարկայ օտարածինը շառաւիղն է պզտըլիկ ժողովուրդի մը : Ժողովուրդի մը, որ ո՛չ թնդանօթ ունի, ո՛չ ալ հերթասայլ, ո՛չ մարտանաւ ունի, ո՛չ հիւլէական ռումբ, ո՛չ ալ հիւլէի մը չափ ուժ :

Լսեցի մեր արուեստագէտը չորեքշաբթի առտու ժամը 4ին, երբ կայանը կու տար Բիմսկի – Կորսաովի «Շէհէրզատէ»ն :

Խօսնակը արտասանեց «մեր տղուն » անունը ·

— Առաջին ջութակ, Մանուկ Բարիբեան ···

Եթէ յիշողութիւնս ինծի չի դաւաճաներ, այս երիտասարդը ուսուցիչներէն մէկն է Լոտնոնի Արեւմտեան Երաժշտանոցին :

Բացառիկ երեւոյթ մըն ալ այս մէկը : Կիպրոսէն Անգլիա երթալ, ջութակը թեւին տակ, ու այնտեղ երաժշտութեան դասեր ջամբել Անգլիացիներուն, հաւատալիք բան չէ : Որովհետեւ, հասկցուցի արդէն, Անգլիան Ամերիկա չէ եւ օտարական շփացնելու սովորութիւն չունի : Եթէ ինծի անձնապէս ծանօթ հանի մը մենք – աղա եւ օտարատեաց Անգլիացիները յանկարծակի եղած չեն, մեր Մաեւուկին շուայլուած պատիւներուն պատճառաւ, շատ պիտի զարմանամ ···

×

Լոնտոնի մէջ ունինք ուրիշ երաժշտագէտ մըն ալ — Ֆիլհէս Աբրահամեան : Երգեհոնի մասնագէտ ու երաժշտական բնաւդատ :

Կ'ուզէք հաւատացէք, կ'ուզէք մի հաւատաք, այս երիտասարդը, որ ատեն մը անձնական բարտուղարն էր Սըր Թոմըս Պիչըմի, կարծեմ մինչեւ այսօր ալ, երաժշտական գործերու եւ հանդէսներու մասին իր հեղինակաւոր կարծիք կը յայտնէ, ի դիմաց ծանրագլուխ ու մեծ – վայելուչ Թայմզի, այդ թերթին սիւնակներուն մէջ :

Եթէ Մանուկը Կիպրոսցի է, Ֆիլհիսն ալ շառաւիղն է Պանտրմացի ծնողքի մը, թէեւ իսկ արեւուն լոյսը առաջին անգամ տեսած է Թեմզի ափերուն վրայ :

Ի հարկէ ունինք ուրիշ տաղանդաւոր երիտասարդներու հոյլ մըն ալ, որ ցիրուցան եղած է : Այստեղ, այնտեղ, ամէն տեղ :

Դժբախտաբար, մենք պէտք եղած պատիւն ու փառաբանութիւնը չենք ընծայեր իրենց ու երբեմն, նոյնիսկ, երեսի վրայ կը ձգենք գիրենք, որպէսզի պաղին ազգէն եւ օտարին պարտէզէն դուրս չելլեն ու մեզի բարեւ չտան :

Ունինք ուրիշ թերութիւն մըն ալ — կը սպասենք որ նախ օտարը մեր արուեստագէտն ու մեր գրագէտը ծափահարէ : Մեր կարգին կը սպասենք :

Օտարը հաւնեցա՞ւ, գնահատե՞ց, ուրեմն «բան մը կ'արժէ եղեր» :

Ապահովաբար, եթէ, երէկ, Մանուկ Բարիբեան մը «մինակ մեզի համար» նուագահանդէս մը տար, մարդ տեղէն չէր շարժեր :

Բայց, եթէ այսօր տայ, ամէն մարդ, լեղապատառ, սրահէն ներս կը վազէ՝ ատրոռ գտնելու համար : Որովհետեւ ·

— Անգլիացին անգամ իրեն կը հաւնի, աղբար, ըսել է որ ···

Ցտես չենք, ի՞նչ ենք :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՔ ՄԵՌԵԱԼ
ԲԱԶՄԱԹԻԻ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

Նոր եւ ծանր դէպքեր պատահեցան Ուրբաթ օր Պէյրութի մէջ : Հինգշաբթի գիշեր արդէն աւելի քան հազար Փաղանգաւորներ գլխաւորութեամբ Փիէր Ժէմայէլի քալեցին պատերազմական նախարարութեան վրայ : Բանակը որ խիստ հրահանգներ ստացած է կարգը պահելու համար, քանի մը զգուշարարութիւններ ըրաւ բայց անօգուտ եւ սկսաւ կրակել : Շտապական ցուցարարներէն երեք հոգի մեռան եւ հինգ հոգի վիրաւորուեցան :

Ուրբաթ առաւ նոր յոյժ մը տեղի կ'ունենար, այս անգամ չորս հազար հոգիի մասնակցութեամբ :

Բանակը անգամ մը եւս կրակ բացաւ Փաղանգաւորներուն վրայ : Այս անգամ եօթը հոգի վիրաւորուեցան : Համաձայն «Նիւ Եորք Հերըլտ»ի թղթակցին այս չորս հազար հոգին կուգային «Տօրայի մահմետական եւ հայկական թաղամասէն» : Բոլոր ցուցարարներուն գլխաւորութիւնը ստանձնած են մասնաւորաբար կիները : Ասոնք փորձեցին դադրեցնել երթեւեկը ճամբաները գոցելով պատնէշներով : Ապա մեծ քանակութեամբ փնէօներ թիզեցին ճամբուն վրայ, կրակ տալով, կառքերու անցքը արգիլելու համար : Երբ զինուորական ուժը փորձեց

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՄԱՆԵԱՆ եւ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ը.

Դատապարտելու համար Օրմանեանը, կը բաւէր կարդալ Գրիգոր Զօհրապի ... պաշտպանողականը: Բայց ուզեցի քիչ մը լայն բանալ պատմութեան վարագոյրը՝ նոր սերունդին առջեւ, խորհելով որ չատեր դժուար թէ գտնէին կարգ մը նիւթեր ու վկայութիւններ, աչ ու ձախ անկիւններու մէջ կորսուած, այլ չատ կա – բեւեր՝ պատմական տխուր չրջանի մը ուսումնասիրութեան համար:

Կարապետ Տէրունեանի կինը, հարուստ բամբիչ մը, Աղաւնի Հանըմ, կը մեռնի: Կնոջ եղբայրը, Նշան Գազազեան, կը դիմէ Օրմանեանի, որպէսզի Շէյխ իւլ Իսլամի Դրան կողմէ յայտարարութիւն մը ճարէ՝ նախ քան հանըմին մահը ամուսնալուծուած հռչակելու համար Տէրունեանը: Նպատակ՝ ժառանգութենէ զրկել կնոջ ամուսինը:

Այստեղ երկար պատմութիւն մը, — կինը ամուսնալուծուած էր՝ երբ մեռաւ, կաթողիկոսը կոնդակ տուած էր արդէն ապահարզանի, ատիկա չետ – մահու վճիռ էր, չէր, էր, չէր եւ զրէք այստեղ ափ մը եւայլն՝ կարեւոր չէ, թէեւ Գրի – գոր Զօհրապ «արդարացուցիչ բան մը» չի գտներ այդ «անկանոնութեանց» մէջ:

Զօհրապ կանգ կ'առնէ ծանրակչիռ ամբաստանութեան մը վրայ: Օրմանեան, որպէսզի իրաւազրկէ Տէրունեանը, քագքիր կուտայ կառավարութեան.

« Ձէնէվրա շէհրընա սավուշուպ՝ էլա՛ն օբատա իգամէք իթմէէմտէ պուլունան » Տէրունեան ...

Ժընեւ յեղափոխականներու բոյն ճանչցուած էր Թուրք կառավարութեան մըտքին մէջ: Տէրունեան երբեք ժընեւ բնակած չէր, Օրմանեան դիտէր ասիկա: Անիկա կենցաղասէր եւ խառնակեաց մէկն էր, հեռո՛ւ ազգային ղպայումէ, մանաւանդ յեղափոխական ըլլալու չափ նկարագրէ եւ անձնազոհութենէ: Օրմանեան ա՛ս ալ դիտէր: Ասով հանդերձ չվարանեցաւ անոր հակառակը դրելու Շէյխի դատարանին, աններելի մեծ տալու համար Տէրունեանի ժառանգական դատին »:

Անողո՛ք, անողո՛րմ, այսքա՛ն միայն կրնար ըլլալ Զօհրապ, որ « լրտես » եւ « կեղծարար » կ'անուանէ իր պաշտպանեալը, զՕրմանեան:

Քննիչ Ցանձնաժողովին տեղեկագիրը, զոր Շահրիկեան կը համարի խոչոր գերօ մը՝ իրրեւ աչխատանք եւ արժէք, Զօհրապ ներկայացուցած « լրտեսական ու կեղծարարական » նոյն խնդրոյն մասին կուտայ հետեւեալ եզրակացութեան.—

« Նկատելով որ ազգի մը Պատրիարքին կողմէ՝ ազգային մը վերաբերմամբ, պաշտօնագրերու մէջ, այդօրինակ բառերու գործածութիւնը քնաւ չի կրնար նեղելի ըլլալ,

« Քանի որ սոյն թագրիրի խնդրին մէջ ո՛չ Համիտեան բռնակալութեան եւ ո՛չ ալ պետական ոեւէ պաչտօնէութեան կողմանէ բռնադատութիւն մը գոյութիւն չու – նէր եւ չէր կրնար ունենալ,

« Ցիշեալ թագրիրին այն ժամանակուան հասկացողութեամբ բաղաքականապէս անուանարկիչ հանգամանք ունեցող վերոնչանակեալ արտայայտութիւնները դատապարտելի կը գտնէ»:

Զարմանալի՛ դատարան: Պաչտպան կողմը... մեղադրող է դարձած:

Այս ընթացքով, ընթերցողը հետա – քրքիր է անչուչտ թէ մեր քաղցրանուն նահատակը, Գրիգոր Զօհրապ, ի՞նչպէս, ի՞նչպէս պիտի հասնի եզրակացութեան մը, որ նպաստաւոր ըլլայ Օրմանեանի: Ահաւասիկ, Սրենցի բառերով, «փաստաբանական արուեստը Խղճմտանքի Ձայնին դէմ »:—

« Հարկաւ այս տղեղ վարմունքը ոչ անձնական չահի, ոչ անձնական հակառակութեան համար կատարեց: Իր նպատակը, Տէրունեանի գաղը մերժել տալով՝ Գարակէօզեաններուն ծառայել էր եւ անոնցմէ օգուտ մը քաղել էր ազգին համար: Եւ իրօք ալ յաջողեցաւ »:

Օրմանեան... մաքրուեցա՛ւ: Լրտեսութիւն ըրաւ, ազգին համար ըրաւ, ճակատին մուրը սրբուեցա՛ւ:

Իրա՞ւ:

Զօհրապ համոզուած չէ ինք եւս: Ուստի կ'աւելցնէ, այս անգամ, «Խղճմտանքի Ձայն»ով:—

« Բայց, այս նիւթական օգուտին դէմ, գործուած զանցառութիւնը ոչ մէկ կերպով կրնայ արդարացնել, ապա թէ ոչ այսուհետեւ օրէնքն ալ, բարոյականն ալ աճուրդի դնելու է »:

Կարելի՞ բան է թոյլ տալ, որ պատրիարք մը վտանգէ անհատի մը կեանքը կամ հալածանքի ենթարկէ ոեւէ կրեսոս, հարստութիւնը սեփականութիւն դարձը – նելու համար, ըսենք, ազգին:

Այս խնդրոյն դատաստանին մէջ, եւ ընդհանրապէս, դիս կը հետաքրքրէ ո՛չ Զօհրապի ներողամտութիւնը, ո՛չ Շահ – րիկեանի խստաղատութիւնը, ո՛չ օրուան դաղջ երեսփոխաններուն ծիւն տրամադրութիւնը, ոչ իսկ Օրմանեանի ինք – նարզարացումը՝ ապուշ ձեւանալու ձեւով:— Թագրիրը քարտուղարն է զրեր, ինք ալ, լեզուագէ՛տ, դիւանագէտ Օրմանեանը, ստորագրեր է միայն իրրեւ պատրիարք:

Մէկ բան միայն կը հետաքրքրէ դիս, այստեղ: Թագրիրին այդ ծանր ամբաստանութիւնը կատարուած է, ինչպէս Քննիչ մարմինն ալ կ'ընդունի, առանց բռնադատութեան՝ ո՛չ Ապտիւլ Համիտի, ոչ ալ « պետական ոեւէ պաչտօնէութեան» պահանջով:

Այս կէտն է միայն կարեւոր՝ ինծի համար:

Համակերպութեան տեսութիւնը, որ կը կազմէ Զօհրապի պաչտպանողական կառուցման պորտաքարը, «համբուրէ՛ ձեռքը՝ զոր չես կրնար կտրել» առածով ծանօթ աւանդութիւնը, զոր ժողովրդական իմաստութեան վկայութիւն կը համարին ոմանք, փուլ կուգան այս միակ ապացոյցով: Օրմանեան եղկդը չէր, ինչպէս Զօհրապ կը կարծէր, որ կը խոնարհէր՝ երբ քամին փչէր, — չատ խոնարհելով, միչտ խոնարհելով, ճի՛չտ մէկքէն 90 աստիճան ծռած եղէգ մըն էր Զօհրապի եղէգը, զոր կարելի չէր այլեւս չտկել:

Եղէգ մըն էր որ ծռած կը մնար՝ երբ հով չկար: Օրմանեան զործեր կը կատարէր, մեղապարտ զործեր, առանց բռնադատութեան:

Հիմա տեսնենք այդ զործերը եւ քննենք « համակերպութեան» տեսութեան ազէտը:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ց. Գ.— Այս յօդուածաշարքը, զոր սկսայ՝ դէմ դիմաց դնելու համար երկու սերունդներու ներկայացուցիչներ, Օրմանեան եւ Շ. Միսաքեան, երբ կ'երկարեմ երիտասարդ ընկերներու փափաքով՝ իրրեւ պատմութեան դաս, ծնունդ տուած է նամակագրի մը հետեւեալ հարցումին.— Որքան ալ հետաքրքրական, ի՞նչ օգուտ ունի դատել անձ մը որ մեռած, պատմութեան անցած է այլեւս: Պատասխան.— Հիմակ ալ չունի՞ք պատրիարքներ եւ կաթողիկոսներ, որոնք կրնան քեւլադրութիւններ գտնել նման որոնումներ:

ՏԻՐԱՆ ԶՐԱՔԵԱՆ = ԻՆՏՐԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ - ՊԱՍՏԻԱՐԱԿ

Բ.

ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԻԲՐԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Տիրան Զրաքեան այցելու ուսուցիչ էր հայերէնի, ֆրանսերէնի, զրականութեան, պատմութեան, բնապատմութեան (մասնաւորաբար բուսաբանութեան, զոր չատ կը սիրէր եւ մասնաւոր նախասիրութիւն մը ունէր այդ առարկային հանդէպ: Բոյսերու համար իր ունեցած սէրը եկած ըլլալու էր իր զաչտային պտոյտներէն Սկիւտարի չուրջը):

Այդ դասը մանաւանդ կենդանի կը դառնար եւ հետաքրքրական, չնորհիւ զծագրութիւններու, զոր կը ներկայացնէր գիտակցութեամբ եւ ճըշդութեամբ: Կաւիճի քանի մը հարուածներով երեւան կը բերէր թռչուններու զեղեցիկ զլուխներ եւ ծաղիկներու տեսակներ: Հմուտ էր բոյսերու ճանաչման մէջ: Կրնար զիւրութեամբ վայրի բոյսերու զիտական անունները տալ:

1908 տարիներուն զինքը կը ներկայացնէին վայելուչ եւ առինքնող արտաքինով, լուրջ մտաւորական մը, պաչտօնին մէջ ճշդապահ եւ բծախնդիր: Դասարան կը մտնէր խոր լռութեան մէջ, ամբողջ ժամ մը իր տպաւորող չունչին տակ կը պահէր բովանդակ դասարանը:

Այդ լուրջ մտաւորականը սակայն յաճախ կ'ունենար բարկութեան նոպաներ: Աչակերտական կատակներու չէր հանդուրժեր: Անգամ մը մելանով լեցուն կաղամար մը արձակած է աչակերտներէն մէկուն, ֆրանսերէն ըլլալ (էքրը) բային սահմ. ներկան սխալ խոնարհած ըլլալուն համար:

Ուսուցչական կեանքէն կը պատմուի (1908էն առաջ) Պէրպէրեան վարժարանին մէջ եր. Տէր Անդրէասեանին հետ ունեցած ծեծկուռւքը, որուն գլխուն զարկած է հաստ օրագրութիւնը, նրբանցքին մէջ: Ինք եղած ըլլալով նախայարձակն ու պատասխանատուն, Ռեթէոս Պէրպէրեան խստօրէն յանդիմանած է զինքը եւ պաչտօնէ զադրեցուցած: Ասկից պատահած ըլլալու է «Ներաչխարհ»էն առաջ, քանի որ այս զրքին յառաջաբանը զրած է ուսուցչապետը, հետեւաբար կրնար զինքը կրկին պաչտօնի կոչած ըլլալ:

Կը թուի թէ բարկութեան նոպաները հետզհետէ տեղի տուած են, այնպէս որ իր աչակերտներէն Պ. Ց. Սվաճեանի վկայութեան համաձայն, երբ այս վերջինին հանդիպ բարկացած էր օր մը, յաջորդ օրը, զգալով իր յանցանքը եկած եւ ներողութիւն խնդրած է, որովհետեւ համոզուած է որ այդ բարկութեամբ սա տանային հնազանդած է ... :

Ուսուցչութեան կը միանայ նաեւ քաղչութիւնը: Նոյնիսկ դասերու պահուն: Պ. Ց. Սվաճեանին իսկ վկայութեամբ, յաճախ դասաւանդութիւնը լքած է եւ Ս. Գիրքը բանալով անկէ զանազան մասերու մեկնաբանութիւնը տուած է: 1915ին Պէզազեան վարժարանէն կը հեռանայ, սակայն կը չարունակէ զալ Մպղըի – Գիւղ, ուր իր աչակերտներէն ամէնէն հաւատարիմները կը հաւաքէ կայարանին մօտիկ զաչտին մէջ, ծառի մը տակ եւ կը սկսի Ցայտնութեան Գրքի Մեկնութիւնը կատարել: Արդէն այդ թուականներուն կը յանձնարարէ իր քաղաքներուն հետեւիլ չարաթապահներու Բերայի ժողովասրահը:

Երբ զինուոր կ'երթայ Խաիրնէ, Գրքի Բիլիսէ, կը զրէր.— « Բայց երբ իմ դասերուս որոնց յանձնուելը կը զրէք, չէք ըսեր թէ որո՞ւ յանձնուեցաւ կամ ի՞նչ վիճակի մատնուեցաւ Ս. Գրքի դասը: Աւա՛զ, անոր ճակատագիրն է եղեր անպատճառ ընդհատուիլ:» Ինչպէս կը տեսնուի, միայն Ս. Գրքի դասով կը հետաքրքրուի: Միւս դասերը մոռցած է այլեւս ...:

Երբ Տիրան Զրաքեան իր աչակերտին Պ. Ց. Սվաճեանին, հիւանդանալը կը լսէ, հետեւեալը կը զրէ.— « Հետաքրքիր եմ դիտնալու ինչ որ այս օրերս Տէրը ըրաւ քեզի: Կ'ուզեմ լսել հիւանդութեանդ մասին զոր հարկադրուեցաւ քեզի զրկել, եւ կ'ուզեմ իմանալ այն խորհուրդները զոր սիրտիդ թելադրեց: Ասոնց տեղեկանալ կ'ուզեմ ո՛չ թէ վկայել զեղազործիդ ձեռքով, այլ Ս. Գրոց աչակերտիդ, Աստուծոյ Աւետարանին ծանօթիդ բերնէն: Վասն զի յոյս ունիմ որ անգամ մը ճըշմարտութիւնը տեսած ըլլալուդ համար, յստակ կերպով տեսած, զեղի հիմա պատահածն ալ, եւ որոշակի հասկցած ըլլաս Տէրոջդ խրատը »: ...

Պէտք է արձանագրել թէ Տիրան Զրաքեանի ներդործութիւնը իր աչակերտներուն վրայ եւ դասաժամերու պահուն, չատ զօրաւոր եղած է: Իր աչակերտներէն մէկուն վկայութեանը համաձայն, չատ լաւ խօսող մըն էր մանաւանդ երբ իր սիրած առարկան ըլլար: Աչակերտները կ'ապրէին քով: Նոյնիսկ երբ դասը կ'աւարտէր եւ ինք կը մեկնէր, աչակերտները մաղնիսացած, նստարաններուն վրայ զամուած կը մնային, եւ ոչ ոք կը փորձէր դասամիջոցներուն դուրս եկած քիչ մը կազդուրելու համար:

Այդ թուականներուն է որ Պէզազեանի աղջկանց եւ Պէրպէրեան վարժարաններէն 5 – 6 հոգի իր զաղափարներուն կը հետեւէին:

Ց. Օչականէն ալ վկայութիւն մը ունինք.— « Գիտէինք թէ դպրոցներուն մէջ անոր ժամերը յատկացուած էին Ս. Գրքի ընկկուզեալ ընթերցումին ու անոր ժպիտը դէմքին վրայ չզոցուող բաժակ մըն էր աներկրային ծաղիկի մը»:

Անուրանալի է որ սիրուած ուսուցիչ մըն էր նոյնիսկ իր արտառոցութիւններով: Իր երբեմնի աչակերտները կ'առասջարկեն իր զինուորական փրկանքը հայթայթել եւ զերծ պահել զինքը զինուորական ծառայութենէ: Զրաքեան կը մերժէ այդ առաջարկը:

Իրրեւ ուսուցիչ պաչտօնավարած է քսան տարիներ 1895 – 1915: Նախ զասարական վարժարաններու մէջ: Տնօրէնութիւն ըրած է Կէլիպօլու, Պաֆրա, Մալկարա եւ վերջը Պոլսոյ մէջ Պէրպէրեան, Պէզազեան եւ Կեդրոնական: Մալկարայի մէջ բարեկամացած է Գրազէտ Արտաչէս Յարութիւնեանին հետ եւ յետոյ՝ զբաղուած:

Իր նկարագիրը փոփոխութեան ենթարկուելով, այցելու ուսուցչի դասերն ալ հետզհետէ կը պակսին: Որովհետեւ դա սերուն հանդէպ աչակերտներուն հետաքրքրութիւնն ալ կը սկսի նուազիլ:

915ին արդէն կը լքէ զպրոցը եւ կը դառնայ քարոզիչ չարաթապահութեան բեմին:

Պէրպէրեան վարժարանի աչակերտած ըլլալու հանգամանքը կը բաւէ բնորոչելու իր նկարագրին քանի մը գծագրերը, որոնք այդ հաստատութեան ուսանողներուն եւ կրթական մթնոլորտին յատուկ են: Գրազէտ Նիկողոս Սարաֆեան, հետեւեալ կերպով կը յատկանչէ այդ պարագան.— « Անոնց, Պէրպէրեան վարժարանի ուսանողները, մեծ մասը յայտնի դարձան ծայրայեղ եսասիրութեամբ, մեծմոլիկութեամբ ու պոռոտախօսութեամբ: Իմաստասիրելը եղաւ չատերուն մեզքը, որ պատճառ դարձաւ իրենց չափազանց վերացականութեան: Եւ բոլորը զրեթէ, եւրոպական եւ արեւելեան իմաստասիրութիւնները կրկնելէ, աղկաղկելէ զատ բան չըրին »:

Ուրիշ վկայութիւն մըն ալ իր աչակերտներէն Բագարատ Թեւեանէն ունինք.— Զրաքեան կարծես այլեւս մաս չէր կազմեր կեանքին: Անիկա տարուած էր տեսակ մը կրօնական քարոզչութեամբ, իր բեղուն միտքին նրբութիւնները վատնելով Յովհաննու Ցայտնութեան գլուխին մեկնաբանութիւններուն մէջ: Համայնապէտ Զրաքեանէն մնացած էր միայն Ս. Գրքի դասերուն կառչած բազմախօս չարաթապահ մը:

Դիչերներն իսկ կը փութար վարժարան, սրահի մը մէջ հաւաքուած տղոց քարոզելու համար կենաց խօսքը եւ պատճառաբանելով՝ ճշդելու համար աչխարհի մօտալուտ վախճանը: Իր մոլեռանդութիւնը որքան ընդվզեցուցիչ՝ իր վաստակու –

Մարդ եղայ եւ չեմ գիտեր թէ ինչպէս ու ինչո՞ւ համար։ Տեսայ զիս, որ կայի մի մեծ քաղաքի մէջ, ուր ամէն կողմ շարժում էր, եռանդ, աղմուկ։ Ամէն մարդ իր գործին էր նայում, ոչ ոք ինձ նկատում էր։ Ես էլ ինձ համար էի, ինձ հետ էի միայն։ Ես էի ինձ համար աշխարհ։ Ես էի ինձ համար ամէն բան։ Ես էի ինձ համար ամէն ինչ։ Ես էի ինձ համար ամէն ինչ։ Ես էի ինձ համար ամէն ինչ

վերցնել այս բոցավառ պատկէրը, յար – ձակումի ենթարկուեցաւ ցուցարարներուն կողմէ բիւրերով եւ զաւազաններով :

× Ամերիկայի արտաքին նախարարու – թիւնը յայտնեց առջի օր թէ Պէյրութի իր դեսպանը Լիբանանցիներու առաջար – կին վրայ է որ միջամտած է եւ փորձած լուծել տագնապը : Կը չեչտուի նաեւ թէ հակառակ զոհ պաղ ընդունելութեան, դեսպանը հրաժարած չէ իր ծրագրէն եւ ցարդ կը փորձէ կողմերը համոզել : Ա – ռաջարկած է նախագահ Շամունին որ երկրէն հեռանայ բայց Լիբանանի նախ – կին նախագահը բացարձակապէս մերժած է :

× Շաբաթ առտու Զօր· Ֆուատ Շե – հապ, նոր նախագահը խորհրդակցութեան կանչած է նախարարները եւ կուսակցա – կան պարագլուխները լուծում մը գտնելու համար :

× « Նիւ Եորք Հերըլտ»ի Թղթակիցը կը ճշդէ նաեւ թէ առեւանգումներու նոր հոսանք մը կայ Պէյրութի մէջ, իսկ վեր – ջին երկու օրուան դէպքերուն զոհերուն թիւը համաձայն Մորիսի երեք չէ այլ 7 մեռեալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ· Կիպրոսի Ցոյներուն ուղղուած պատգամով մը զանոնք հրաւի – րեց կարելի բոլոր միջոցներով ընդդիմա – նալ բրիտանական ծրագրին գործադրու – թեան, աւելցնելով թէ «այդ ծրագիրը անգլեւթրքական գործակցութեան ար – դիւնք է» : Միւս կողմէ էոֆա սաստկա – ցուց իր պայքարը, բազմաթիւ մահա – փորձեր ընելով ապահովութեան ուժե – րուն դէմ : Անգլուհի մը սպաննուեցաւ Ֆամակուսթի մէջ, ուրիշ մը վիրաւոր – ուեցաւ : Էոֆա թռուցիկներով յայտարա – րած էր թէ Անգլիացիները զէշ վերաբե – րում մը ցոյց կուտան յոյն կիներուն հանդէպ, հետեւաբար՝ Ցոյներն ալ նոյն եղանակով պիտի վարուին Անգլիացինե – րուն հետ :

ՁԻՆԱԿԱՆ կռիւը կը չարունակուի, հետզհետէ աւելի սաստիկ· առջի օր հա – մայնավար «Միկ»երը վար առին աղդայ – նական Սէ–46 փոխադրական օդանաւ մը : Միացեալ Նահանդներէն զէպի Ֆորմոզա ճամբայ ելած են օդային – ծովային կա – րեւոր ուժեր :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը կը փափաքի վերահաստատել դիւանագիտական իր յա – րաբերութիւնները Եուկոսլաւիոյ հետ, խզուած՝ տարի մը առաջ, երբ Պելկրատ ճանչցաւ Արեւելեան Գերմանիոյ կառա – վարութիւնը : Միւս կողմէ վարչապետ Ատընաուըր մամուլի ասուլիս մը տալով, անդամ մը եւս չեչտը դրաւ Գերմանիոյ վերամիացման վրայ :

ՁԱՑՆԱՍՓԻՒՌի եւ հեռատեսիլի թեմ – ինիսէնները որոշած են չարունակել իրենց գործադուլը մինչեւ որ գոհացում ստա – նան : Գործադուլ պիտի ընեն պլխաւորա – բար կիրակի եւ օտնական օրերը : Աչխա – տաւորները յաւելում կը պահանջեն, նը – կատի առնելով որ կարեւոր պաչտօնեայ մը ինչպէս օրինակ էնժենիէօր թէֆինիսիէն մը 38·500 ֆր· կը չահի ամսական :

Ա.ԹԷՆՔի չրջանակները կը յայտարարեն թէ Կիպրոսի հարցին չուրջ Սփաքի բա – նակցութիւնները եթէ ձախողին՝ Յունաս – տան պոյքոթի պիտի ենթարկէ Ատլան – տեան Ուխտը, որուն անդամ է նաեւ Թուրքիա :

ՔԱՆԱՏԱՑԻ Վարչապետ Տիֆենպաքէր Նոյեմբեր հինգին Փարիզ պիտի գայ Զօր· Տը Կոլի հետ տեսնուելու համար :

ԼԻԹԼ ՐՈՔի սեւերու եւ ճերմակներու պայքարը կը չարունակուի հակառակ Բարձր· Ատեանի որոշումին, կառավարիչ Ֆոպիւս յայտարարեց թէ երբեք թոյլ պիտի չտայ որ զպրոցները խառն ըլլան· այդ պարագային՝ սպառնալով փակ պա – հել բոլոր հաստատութիւնները :

ՁԱՓՈՆԻՆ առեւտրական պատուիրա – կութիւն մը ընաց Մոսկուա, խորհրդային պետավարներու հետ երկու երկիրներու առեւտրական գործակցութեան չուրջ խորհրդակցելու համար :

ՁԵՆՈՍԼՈՎԱԿԻԱ աւելի քան չորս մի – լիառ ֆրանք արժէքով երկրագործական պիտոյքներ պիտի տայ Ինտոնեզիոյ կա – ռավարութեան :

ԿԱՒԻ չրջանի ողողումներու նիւթական վնասները կը հասնին միլիառներու, թէեւ վերջնական հաչուեկչիռը չէ եղած ցարդ : Անձրեւները վերսկսան Շաբաթ օր, նոյն սաստկութեամբ :

Այրի Տիկին Ռեբեկա Թէլլալեան եւ զա – ւակները, Ժիւլիէթ Թէլլալեան, Տէր եւ Տիկին Փիէռ Գայապալեան եւ զաւակնե – րը, Տէր եւ Տիկին Նուրհան Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սաեփան Մուրատեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մարիամ Պահատուրեան եւ զաւակները Ժան, Աւետիս եւ Վարդվէս սրտի խո – րունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, հօր, մեծ հօր, փէսին եւ քե – ռայրին՝

ՍԵՊՈՒՀ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆԻ

մահը, 77 տարեկան հասակին, իր բնա – կարանին մէջ, 61 բիւ տը լա Պար, Անկէն :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը երկուչաբթի, 6 Հոկտեմբեր, կէս օրէ վերջ ժամը 15·45ին իր բնակարանը, եւ մարմինը կ'ամփոփուի Էփինէյի գերեզ – մանատունը :

Հաղորդակից· միջոցները·— Կառ տիւ Նոռէն ժամը 15ին, իջնել Լա Պար :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Գրիգորեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ, Փրատոյի Մայր – եկեղեցիին մէջ հոգե – հանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի

յիչատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիչատակը յարգողները :

Այս առթիւ եղած նուէրները որոնց ցանկը յայտարարուած էր Ուրբաթ օր, ստանալ « Ցառաջ »էն, (բացի Պալաճեան Սրբ· շիրիմին նուէրէն, յանձնուած Մարսէյլ) :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Վասպուրականի Հայր· Միութեան կեդր· վարչութիւնը խոր կըս – կիծով կ'ողբայ հանրային գործիչ եւ պատմաբան

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆի

մահը եւ իր ցաւակցութիւնները կը ներ – կայացնէ ողբացեալին հարազատներուն, Հայաստան թէ արտասահման, այս տը – խուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար Ֆր· յատկացնելով չքաւոր հայրե – նակից մը :

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; Répuɔlique

Շաբաթ, Հոկտ· 18, ժամը 20·30ին

ՖՐԱՆՔԵԻՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե· ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա· ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
Մեր աղդային անմահ երգիծաբան
Յ· ՊԱՐՈՆԵԱՆի
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ· ժ· Մ· ՍԻԼՆՑԿԻ
Առաջին անգամ ըլլալով ֆրանսե – րէն լեզուով, հայ Մոլիէռը ծանօ – թացնելու համար օտարներուն :

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝
Հայկուհի Խտըշեան, Աւետիս Մի – սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի – վիէ Մաթօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռու – բէն Ասլանեան, Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ, Ժրնըվիէվ Լըֆ – լեռ եւ Իւպեր Քլանէ :

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻ – ՍԻՐԵԱՆ, թեմինիֆ խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ :

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա – թօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ – ՊԷՍԵՐԵԱՆ :

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300 :
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻԻԹ· 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ· 25–46 :
Միսիրեան՝ ՄՕԼ· 86–04 :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրուի տեղեկացնել թէ ա – տամնաբոյժ Հրաչ Տաւճեանի երկրորդ աչխատանոցին հասցէն է՝ 13 Ավրնիւ տը լա Վիլրնէօվ, Վիլրփէնթ (*Սեւրանի կից*) : *Փարիզի հասցէն կը մնայ* 12 բիւ Բօչամպօ, (Թրիւտէն 64–57) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Քաղաքապետարա – նի շէեղ սրահներուն մէջ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Հայ Աղբ·ի վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Տիկին Ասրինէ Շիմշիեան (Ամերիկա) իր ապաքինման առթիւ տասը հազար Ֆրանք :

Պ· Արթաքի Թուհլաճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եղած ենէ – տեւեալ նուէրները՝ Տէր եւ Տիկին Վ· Զիթունի տասը հազար, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Գազանճեան հինգ հազար, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Աճէմեան երեք հա – զար, Գլիւպ Տիամանթէրի իր ըկներէն – րէն հաւաքուած է հինգ հազար, Պ· Խա – չուր Խըտրեանի ձեռամբ :

Յաւարտ պատարագի՝ աչխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս· քաղաքային եւ զին· բարձրաստիճան անձ – նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լեահայ գաղութին :

Պիտի խօսի՝ Ռազ· Բարեկ· Մխիթեան պատ· նախագահ Պ· Շ· ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷ – ԵԱՆ :

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ – ռի ընդարձակ սրահին մէջ : Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ չրջանի ըն – կերներուն համար :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայ – կական ընտիր պար եւ անակնկալներ՝ Սրենուչներու կողմէ :

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Նոյեմբեր 23ին

ԾԱԽՈՒ Է

Վերսայլ կառք մը՝ 1955, *չատ լաւ վի – ճակի մէջ՝* 14·000 *քիլոմեթը :*

Tel : BOT . 86-68

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· « Ռոստոմ » խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9·30ին Փլաս տէ Ֆէթ Արթիւրին ճաչարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Հոկտեմբեր երկուքին : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան չաբաթը երկու անգամ, Հինգչաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէվերջ ժամը 6–8, ուսուց – չութեամբ Պ· Վահրամ Մխիթիքի : Արձա – նագրութիւնները եւ դասաւանդութիւն – ները նոյն օրերը Սահակ – Մեսրոպ գըպ – րոցին մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկր – տիչ եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Բարդէն վրդ· Ապտաեան :

×

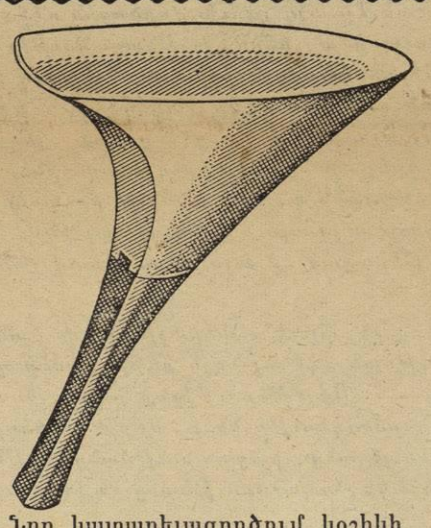
ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն· Ընկերակցութիւնը կը ծանու – ցանէ որ իր հաստատած հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնները սկսած են Հոկ – տեմբեր երեքին, ուսուցչուհի Տ· Ա· Թորոսեանի առաջնորդութեամբ տակ, կանոնաւորապէս ամէն երեքչաբթի եւ Ուրբաթ օրը, իրիկուան ժամը 7էն 9, Բարեգործական Միութեան (19ա, Րիւ Վանթիւր)ի սրահին մէջ : Ծնողները կը հրաւիրուին արձանագրել իրենց երախա – ները եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ՝ ինչպէս նաեւ դասի օրերուն, տեղւոյն վրայ :

ԾԱԽՈՒ Է

Կամ վարձու դերձակի չարմար խանութ մը, միակը իր միջավայրին մէջ, կուսէն – վիլի կայարանին մօտ : Եաին սենեակ մը եւ խոհանոց մը :

Դիմել նամակով Պ· Համբարձումեանի, կուսէնվիլ (Ս· է Ուազ) :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ չայջոդած է ձեւընկալի* (մաթիէռ փլաստիճ) *եւ ալիւմինիումի միացու – մով չինել անբեկանելի* (էնճասապլը) *եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :*

Դիմել՝

VANPLAST
(Վ Ա Ն Լ Ե Ա Ն)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներ հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-38

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

MORY et Cie
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԻՆԹՈՒՐԻՍԹ – ՄՈՍԿՈՒԱյէն ստացած է մենաչնորհեալ իրաւասութիւնը ծրարներ ղրկելու Խորհրդային Միութիւն : Բոլոր տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, ստա – ցողը ոչ մէկ վճարում ունի ընելիք : Ղրկողը ինք կը պատրաստէ ծրարը իր կողմէ գնուած եւ ընտրուած հագուստներով եւ ապրանքներ :
Սքատար ծրար չենք պարտադրեր : Սակայն միայն նոր ապրանք կ'ընդու – նինք : Ներկայիս ծրարները աւելի արագ կը հասնին :
Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83
10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD
ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՑԱՆԱԼ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 7 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8312 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4113

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՐՔԱՆ ՊԻՏԻ ԴԻՄԱՆԱՅ

—o—

Մինչ Թուրքիա անտեսական – ելմտական աննախընթաց տագնապի մը մէջ կը գալարուի, վարչապետ Մենտէրէս ան – խոռով կը շարունակէ գործադրել իր «ի – նարաբական» ծրագիրները :

Թուրքերէն թերթերը ամէն օր արձա – գանգ կը դառնան նոր գործարանի մը կամ ճարտարարուեստական նոր հիմնարկու – թեան մը բացումին : Դեմոկրատ կու – սակցութեան «անիմաբինելի» վարչա – պետը ութ տարիէ ի վեր սանձարձակ կը գործէ՝ առանց աղգուելու աջէն ու ձա – խէն իրեն դէմ ուղղուած յարձակումնե – րէն :

Իր մօտիկ գործակիցներէն Քէօփրիւլիւ Մէհմէտ Ֆուատ ,որ տարիներով արտա – քին նախարար էր եղած եւ ուրիշ նախա – րարներ չկարենալով հանդուրժել իր մե – նատիրական քաղաքականութեան, հետ – գհետէ՝ քաշուեցան դահլիճէն, մինակ ձը – գելով գինքը իր կարգ մը համախոհնե – րուն հետ :

Մենտէրէս ո՛չ մէկ կարեւորութիւն կ՚ընծայէ նաեւ Հալք կուսակցութեան քննադատութեանց : Ու ամէն առթիւ կը պախարակէ անոր «մեծահամբաւ» նա – խագահը՝ Իսմէթ Ինէօնիւն, որ անզօր կատաղութեամբ կը չարունակէ իր բուռն յարձակումները գեմոկրատ կուսակցա – պետին դէմ :

Թուրքիոյ ելմտական կացութիւնը գայլուն չէր արգէն Իսմէթի օրով : Սա – կայն երբ այս վերջինը 1950ին Մենտէ – րէսի յանձնեց երկրին գեկը, չրջաբերու – թեան մէջ 0·9 միլիառ թրքական լիրա միայն կար : 1957ի վերջը այս գումարը բարձրացած էր 3·4 միլիառի :

Ուրեմն Դեմոկրատ կառավարութեան օ – րով տպագրական մեքենան չարունակ բանած է՝ ի վերջոյ քանի մը ամիս առաջ յանգելու համար թրքական դրամի թա – ւալգլոր անկման :

Ներածումներու գլխէն Թուրքիոյ պարտքը օտար երկիրներու՝ կը ներկա – յացնէ ութ հարիւր միլիոն տոլարի պատ – կառելի գումար մը : Տարիներէ ի վեր ո՛չ մէկ երկիր վարկ կը բանար Թուրքիոյ , որ չէր վճարեր իր ստացած ապրանքնե – րուն փոխարժէքը : Այդ պատճառով ալ թրքական հրապարակէն քաշուած էին ապրուստի համար անհրաժեշտ ու կենսա – կան ապրանքներ ո՛չ միայն Ամերիկա – գի ապրուստի, այլ նոյնիսկ Գերմանիոյ, Անգա – գիայի եւ Իտալիոյ պէս մեծ քաղաքներու մէջ :

Ելմտական նախարար Հասան Փոլաթ – քան Փարիզի ու Ամերիկայի մէջ բանակ – ցութիւններ վարելով յաջողեցաւ կարե – ւոր փոխառութիւն մը ապահովել Թուր – քիոյ, 259 միլիոն տոլար : Այս գումարին հարիւր միլիոնը կուտան Միացեալ Նա – հանգները, յիսուն միլիոնը Գերմանիա , 25 միլիոնը Եւրոպայի վճարման հիմնա – գրամը, տասը միլիոնը Անգլիա, 37·5 միլիոնը արտածումի – ներածումի գրա – մատունը, մնացեալը Եւրոպայի տնտեսա – կան միութեան անգամ երկիրները :

Սեպտեմբեր 30ին Անգարա հասած է Մ. Նահանգներու ելմտական նախարար Մի – ՓԸր էրհէթ : Իրմէ առաջ Թուրքիոյ մայրաքաղաքը գացեր էր արգէն արտա – քին նախարարութեան, տնտեսական գոր – ծերու Խորհրդական Տակլըս Տիլըն՝ ա – մերիկեան մասնագէտներու պատուիրա – կութիւնով մը : Իսկ Սեպտեմբեր 27ին Պոլիս այցելած էին Եւրոպայի հիմնա – գրամի կազմակերպութենէն երեք հոգի :

Այս բոլոր այցելութեանց նպատակն է թէ թիկունք կանգնիլ Թուրքիոյ, տնան – կութենէ փրկելու համար զայն :

Ո՞րքան պիտի գիմանայ սակայն փոխ առնուած գրամը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԸ ԿՈՂ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

●

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԵԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ե. Հանրապետութիւնը ծնաւ, պաշտօ – նական յայտարարութիւնը հրատարակ – ուեցաւ «Պաշտօնաթերթ»ին մէջ : Մինչ – ժամանակ ճչգուեցաւ հանրաքուէին վերջ – նական արդիւնքը .— 45·840·642 արձա – նանագրուած , 36·893·979 քուէարկող , 36·486·251 հոգի քուէարկած են , 31·066–502 «այո» եւ 5·419·749 «ոչ» :

Ժողովուրդին խանդավառութիւնն ու համակրանքը՝ նոր վարչակարգին հան – դէպ, անգամ մը եւս հաստատուեցաւ Զօր. Տը Կոլի ճամբորդութեամբ : Ալժե – րիայէն եաք Վարչապետը գնաց Ալճիռ , ուր ճառ մը խօսեցաւ ժողովուրդին, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով իր չուրջ : Տը Կոլ ըսաւ նաեւ թէ այսուհետեւ Ֆոր – սիքա երեք երեսփոխան պիտի տայ :

Տը Կոլ գնաց նաեւ Պասթիա , ուր հե – տաքրքրուեցաւ ժողովուրդին կարիքնե – րով : Քաղաքապետը, պատասխանելով Վարչապետին մէկ հարցումին, ըսաւ թէ Ֆորսիքա չուրի, դպրոցի, ճամբաներու եւ տուներու պէտք ունի, ինչպէս նաեւ կ՚ուզէ միլոցները՝ հրդեհներու դէմ պայ – քարելու համար :

Տը Կոլ խոստացաւ ամէն ձեւով օգտա – կար ըլլալ, քանի որ ստեղծուած է այլեւս ազգային միութիւնը : Այնուհետեւ ճառ մը խօսեցաւ ժողովուրդին, մասնաւորա – պէս չեչեելով .— Դարձեալ մեծ ժողո – վուրդ մը ըլլալու վրայ ենք, ինչ որ տե – սայ ճամբորդութիւններուս ընթացքին :

Մարսէյլ աննախընթաց ընդունելութիւն մը վերապահած էր իրեն : Փողոցները, տանիքներն ու պատուհանները կը յոր – դէին բազմութեամբ : Մարսէյլ ոտքի է – լած էր, ընդունելու համար Ե. Հանրա – պետութեան հիմնադիրը : Թաղապետա – րանի պաշտօնական արարողութենէն եաք, ուր Կասթոն Տէֆէռ ճառ մը խօսե – ցաւ, Վարչապետը կառքը նստելով ուղ – ղուեցաւ դէպի նահանգապետարան . ճամբան, խառնուեցաւ ժողովուրդին մէջ եւ սեղմեց իրեն երկարող ձեռքերը : Նա – հանգապետարանին մէջ խանդավառ ճառ մը խօսեցաւ, յիշելով պատերազմին յա – ջորդող օրերը եւ այսօր՝ Ֆրանսայի յայտնած վստահութիւնը, Ֆրանսացինե – րու ապագային համար : Տասը վայրկեան խօսեցաւ, որմէ եաք «Մարսէյեզ»ը եր – գուեցաւ, բոլորին մասնակցութեամբ :

Կիրակի օր խօսեցաւ Լիոնի մէջ , ուր յայտարարեց .— Այսօր կը ծնի Հանրա – պետութիւն մը, որուն համար կ՚ըսուի թէ հինգերորդն է . բայց, իրականին մէջ՝ Հանրապետութի՛ւն մըն է :

Տը Կոլ չէշտելէ եաք թէ հիմա «ապա – գան կը գտնուի մեր առջեւ» եզրակացուց . — կը տեսնենք թէ Ֆրանսա կը գրաւէ իր տեղը, որուն արժանի է, այսինքն՝ մե – ծերուն մէջ առաջին տեղը :

Ուշադրաւ է նաեւ Տը Կոլի այն յայ – տարարութիւնը, որուն համաձայն Մայր երկրի երեսփոխաններուն թիւը, որ ներ – կայիս 542 է , պիտի իջնէ 460ի : Անշուշտ վերջնական որոշում մը չէ ասիկա , բայց հաւանական է , որ նոր վարչակարգը ըն – դունի երեսփոխաններու թիւին նուազու – մը, Տը Կոլի գլխաւորութեամբ :

Տակաւին չէ ճշդուած նաեւ ընտրական ձեւը : Ցատակ եւ մէկ բան .— պիտի ըլ – լայ միանուն կամ բազմանուն ցանկով : Հաւանական է որ երկրորդը յաղթէ :

Վարչապետը, որ բաւական յոգնած էր այս ճամբորդութենէն, վերադարձաւ Քոլոմպէ լէ Տէօ գ՚իկլիզ, հանգչելու հա – մար :

Օրը Օրին

ԼՈՑՍԸ ՈՒՐԿԷ՞ ԿՈՒԴԱՅ ...

Եթէ մարդիկ կը կարծեն թէ գրական ճակատի վրայ լոյսը կը ծագի Փարիզէն ... կը սխալին : Ցանախ առիթը ունեցած ենք յիշելու «լոյս»ի նոր խաղաթը . յի – շողութիւնները թարմացնելու համար կրկնենք .— Պոլիս ... :

Արդարեւ, Թուրքիոյ մեր հայրենակից – ները սկսած են թխել «արդիական» ո – տանաւորներ . խառնապուր եփելու պէս բան մը :

Վերջին թղթաթերով ստացուած *Մար – մարայի* մէջ 8 – 10 հատ հրամցուած է ընթերցող հասարակութեան : Նորագոյն այս բերքողները «վկայական» մըն ալ ստացած են թերթին խմբագրութենէն, որ կը շեշտէ թէ «երեւոյթը աւելի քան խը – րախուսիչ է» : Վա՛յ մեզ :

Կրնայ ըլլալ սակայն, որ մեր խելքը չհասնի այս արդիականութեան : Ահա թէ ինչու պիտի փորձենք քանի մը հատ ար – տագրել, ամբողջութեամբ, ճառաչի ըն – թերցողներն ալ մասնակից դարձնելով .. մտքի այս գրօսանքին : Ճաշակեցէ՛ք .—

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔ

Սուտ չէր խօսած բնաւ
Բայց տեղ վերջին անգամ
Երբ .
Կեցէք հիմա կուգամ ըսաւ
Ու չեկաւ :

(Շահնուր Գարաարթինեան)

Գալիքը չէ եկած, հարցը հոն չէ, բայց դժբախտութիւնը հոն է, թէ գրողը կրնայ դարձեալ ... գալ, հայ գրականութեան մէջ :

Ուրիշ մը՝ «Տակառներ» խորագիրով .—

Տակառ մը՝
Տակառի մը վրայ
Ան ալ ուրիչի մը վրայ
Տակառներ պարապ
Իրարու վրայ
Տակառ մը
Տակառի մը տակ
Ան ալ ուրիչի մը տակ
Տակառներ ստրուկ
— Անհրաժեշտ —
Տակ տակի
Վրայ վրայի
Մէկը միւսը տակ —
Միւսը վրան :

(Ա. Պէզիրճեան)

Տակառներն ալ՝ պարապ, դժբախտա – բար թէ բարեբախտաբար՝ չեմ գիտեր : Բայց, տակ տակի ... ներոդութիւն, վրայ վրայի պարապ այս տակառները Պոլսոյ մեր նորագոյնները չե՞ն յիշեցներ արդ – եօք, բոլորն ալ տակ տակի, կամ վրայ վրայի , գլուխներ պարապ, գանկեր դա – տարկ, — անհրաժեշտ ,— չնեցուելու հակամէտ ... :

Կայ աւելի հաճելին ու ... անհասկը – նալին : Հասարակ մահկանացուներս կր – նա՞ենք հասկնալ մեծն – մեծ գաղափար – ները : Ամէն պարագայի մէջ, հրամ – ցնենք .—

ԵՐԿՏՈՂ

Ան մարդկութիւնը
Զոր մուրացի ինքզինքէս
Շահագործել փորձեցին
Հասկա՞ց ...

Ո՛չ բարեկամ, չհասկցանք, հասկնա – լիք ալ չունինք ...

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՓԷՔԻՆ ԴԱԴՐԵՑՈՒՑ ՔԵՄՈՅԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Համայնավար Չինաստանի Պատերազ – մական նախարարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ եօթը օրուան համար կը դադրեցնէ ազգայնական կղզիներու ռմբա – կոծումը : Շաբթուան ամէնէն կա – րեւոր անակնկալը կը նկատուի այս յայ – տարարութիւնը եւ կը կարծուի թէ չի – նական տագնապը պիտի լուծուի, խաղաղ միջոցներով : Մառեչալ Փէնկ Թեհ Հիւ, Փէքինի ճայնասփիւռէն յայտնելով իր կառավարութեան որոշումը, աւելցուց թէ այս միջոցին կը դիմեն, որպէսզի Ֆորմոզա կարենայ ուսեստեղէն հասցը – նել Քեմոյի բնակչութեան եւ խորհը – դակցութիւններ ըլլան երկու Չինաստան – ներու միջեւ, պայմանաւ որ ամերիկեան ռազմանաւերը մեկնին չինական ջուրե – րէն . չինական հարցը, աւելցուց ան, Չի – նացիներու միջեւ պէտք է կարգադրուի եւ ոչ թէ Ամերիկայի հետ :

Միւս կողմէ, Վարչաւայի մէջ վեց – րորդ անգամ ըլլալով ամերիկեան եւ չի – նական դեսպանները հանդիպում մը ու – նեցան : Աւելի քան երկու ժամուան ի – րենց խօսակցութիւնները անելի մատ – նուեցան, բայց դեսպանները յոյս յայտ – նեցին որ խաղաղ լուծում մը պիտի գտ – նուի : Լաւատեղեակ շրջանակներու կար – ծիքով, Վարչաւայի չինեւամերիկեան այս բանակցութիւնները տակաւին բաւական կրնան երկարիլ :

Խրուչչեւ իր կարգին մամուլի «Թաս» գործակալութեան յայտարարեց թէ Ս. Միութիւնը չինական խնդիրին մէջ միջա – մուխ պիտի ըլլայ այն ատեն միայն՝ երբ Միացեալ Նահանգները յարձակում մը գործեն համայնավար Չինաստանի վրայ : Ամերիկայի Նախագահ Այզընհաուըր ճշդեց .— Պիտի կռուինք այն ատեն՝ երբ Ֆորմոզա յարձակումի ենթարկուի :

ՏԻՐՈՒՆԻ .— ՏԻԿԻՆ ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Ցաւով կ՚իմանանք, որ Տիկին Ակիւլինէ Պօյաճեան, Դպրոցասէր Տիկնանց վար – ժարանի վարիչ – տնօրէնուհին մեռած է կիրակի գիշեր Ռէնոսի վարժարանին մէջ : Վերջերս անկողին ինկած էր արկածի մը հետեւանքով :

Ողբացեալը չուրջ 80 տարեկան, Այրին էր Համբարձում Պօյաճեանի (Մուրատ) ու Պոլսէն մինչեւ Սելանիկ ու Փարիզ ու – նեցած է հարնային գործունէութիւն :

Յուղարկաւորութեան մանրամասնու – թիւնները յայտնուի :

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

●

ՁԵՄԱՅԷԼ – ՇԵՀԱՊ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պէյրութէն կը հեռագրեն Նիւ Եորք Հե – րըլտին թէ առեւանգումները կը չարու – նակուին Լիբանանի մէջ, եւ երբեք չէին հասած Ուրբաթ գիշերուան սաստկու – թեան : Համաձայն Սաէպ Սալամի՝ առե – ւանգուածներու թիւը, երկու կողմէն, հինգ հարիւրը կ՚անցնի :

Փաղանգաւորներու պարագլուխը՝ Փիէռ Ձեմայէլ չարաթ օր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Զօր. Շեհապի եւ նշանակուած վարչապետ Րաշիտ Քերամէի հետ : Տե – սակցութենէն եաք, Ձեմայէլ յայտարա – րեց թէ չատ լաւատես է : Լաւատեղեակ շրջանակները կը կարծեն թէ փաղանգա – ւորները կ՚ընդունին թեր քուէարկել Քե – րամէի կառավարութեան, այս վերջինն ալ կը համաձայնի երկու երեք չամուննա – կան նախարար առնել իր նորակազմ դահլիճին մէջ :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՏԻՐԱՆ ԶՐԱՔԵԱՆ = ԻՆՏՐԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ - ԳԱՍՏԻԱՐԱԿ

Գ.

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՐ ԴՊՐՈՑԻ ԴԵՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

Տիրան Զրաքեան դպրոցավարութեան եւ մանկավարժութեան իր սկզբունքներն ունէր, որոնց կը հետեւէր մասնաւորա – բար ուսուցչական ասպարէզին վերջին տարիներուն: Մտքի իր բացառիկ վիճակը յաճախ կը կղզիացնէր ղինքը պաշտօնա – կիցներու չըլլանակին մէջ :

Այդ տեսակէտով նշանակալից է Պոլսոյ « Վերածնունդ » ուսանողական պարբե – բականին մէջ (Ա. տարի, թիւ 3, Յուլիս 1912) լոյս ընծայած մէկ ուշագրաւ յօդ – ուածը, «դպրոցին խաբէութիւնը » խո – րագրով, որ հակառակ զրեթէ կիսադար – եան ժամանակամիջոցին, չատ մը կէտե – րով կը պահէ իր այժմէութիւնը :

Պիտի փորձեմ զլխաւոր կէտերը տալ, այնպէս ինչպէս ինք խմբագրած է հարա – պատութեամբ, առանց որեւէ մեկնաբա – նութեան :

Ա.— Թող ուսանողները թոյլ տան ինձ որ մեղքնամ զիրենք: Ես, ուսուցիչ, բա – ւական համոզուած չեմ դպրոցներուն օգ – տակարութեանը, ցորչափ մնան այն վի – ճակին մէջ ուր կը գտնուին: Եւ ոչինչ պիտի փոխուի եթէ դպրոցը չփոխուի :

Բ.— Աչակերտութիւնը կը կարծէ թէ պիտի օգտուի փորձառութենէն ու իմաս – տութենէն իրենց դասախօսներուն, այս – ինքն այն մարդոց որ ուսանողներու ան – քննադատ խմացականութիւնն ունին ի – րենց ձեռքին մէջ, ուստի եւ աւելի կամ նուազ խորադրօմ ազդեցութիւններով ա – նոնց ապառնի գործունէութեան ճակա – տագիրը պիտի ուրուագծեն :

Գ.— Ո՞վ է այն ընթացաւարտը որ ի – րեն աւանդուած ծանօթութիւնները իւ – րացուցած ըլլայ ա՛յնպէս՝ որ կարենայ ճշդիւ վերարտադրել զանոնք, — ուսուց – չին կամ ունկնդրի մը օժանդակութեան : Որքա՛ն պարապներ իր ունած ո՛րեւէ մէկ ճիւղին ամբողջութեան մէջ. որքան սխալ կապակցութիւններ, քանի՛ թիւրիմացու – թիւններ, անճշդութիւններ, չափազան – ցութիւններ, ամենեւին չըմբռնուած ու թուխակարար կրկնուող դաղափարներ :

Դ.— Ես որքա՛ն մարդիկ կը ճանչնամ, զիս ալ միասին, որ դպրոցին մէջ սեր – ուած դասերէն խեղճուկրակ թափերը – փուքներ միայն ունին իրենց մտքին մէջ, որոնք իբր ուրիշ բանի չեն ծառայեր քան իբր միջոցներ մերթ հին ընկերներու հետ դպրոցական կեանքը վերակոչելու, իբրեւ երբեմն արժէքաւոր այլ վաղուց իրենց դոյութեան բանաւորութիւնը կորսըն – ցուցած եւ առառաւելն կատակաբանու – թեանց առարկայ ըլլալու բոլորովին ար – ատքոյ եւ անպիտան կարեւորութիւնը միայն ունեցող բաներ :

Ե.— Անոնք որ անդաչափ կամ ճարտա – րապետ պիտի չըլլան, որ որեւէ չափա – զիտական ասպարէզի պիտի չհետեւին, ի՞նչ ըրած են անոնք իրենց երբեմնի բազ – մակնճիռ անհատնում չղթայազօդումները տառերու, թիւերու, նշաններու , են – թադրելով, չռայլօրէն, որ քիչ չատ յա – ջողած ըլլան ժամանակաւ առանց օժան – դակութեան եւ անվրէպ ընթացքով որեւէ ապացուցում ի գլուխ հանելու :

Զ.— Ակնածանքով, յոյսերով ու յա – ւակնութեամբ տիրացուած այդ երբեմնի ստացուածներուն վրայ կը փռուի այսօր ծիծաղելիօտ սկեպտութիւնը որ աւերակ – ներուն բաղեղին պէս, անոնց քայքայման ամօթը կը սքօղէ :

Է.—Ո՛րքան յամպէտ սպառում ուրեմն ուսուցչական ջանքերու եւ աչակերտա – կան ճգանց. ի՞նչ հարկ ուրեմն ուսանելի նիւթոց այն դէպին զոր ուսանողը պարտի իւրացնել, եւ որմէ պիտի մնայ լոկ այն փոքր առհարիւրը զոր տղուն մասնագի – տութիւնը պիտի պահէ ու զարդացնէ ի վնաս զրեթէ բոլոր մնացեալին :

Ը.— Դպրոցը աւելի՞ յաջող է արդեօք ուսանողին կարողութիւնները մշակելու գործին մէջ: Ի՞նչ կ'ընէ զարգացնելու համար զգացողութիւնը, խմացականու – թիւնն ու կամքը, այսինքն այս մարդ – կային ընդհանուր կարողութիւնները հաս – ցընելու համար աւելի ներդաշնակ, աւելի արդիւնաւոր համաձայնութեան մը աս – տիճանին :

Թ.— Ես չեմ դիտեր վարժարան մը որ կամքէ զուրկ մէկուն կամք տուած ըլ – լայ. բանականութեամբ ազքատ մէկուն բանականութիւն հայթայթած, որոշելու, դատելու ճշդութիւն պարգեւած, նրբա – ցուցած, մաքրագործած, ընդարձակած ըլլայ զգալու կարողութիւնն անոր որ ունէր բութ ու կրայոյզ ու միակողմանի զգացողութիւն: Արդարեւ մարմնամարզական յատուկ կերպեր կան բաղուկնե – րու դնդերները զօրացնելու, հնչառու – թիւնը կրթելու, կեցուածքը չիտակ պա – հելու համար , եւ ուսուցիչը գիտակ է այդ կերպերուն: Որո՞նք են, ո՞ւր են ու – րեմն յատուկ եղանակներն ալ որոնցմով զգալու, խորհելու, կամենալու կարողու – թիւնները կրթուէին:

Ժ.— Անհատական կարողութիւններ կան, կ'արժէր տեսնել թէ ինչ կ'ընէ դպ – րոցը զանոնք մշակելու համար: Մէկ բա – ռով ըսեմ թէ ինչ կ'ընէ. եթէ չ'արգիլեր, զէթ կը դժուարացնէ, կը յապաղեցնէ ա – նոնց աճումն ու ծաղկումը: Ըստ ընդհան – րական ու նուիրական ծրագրին, ա՛յնքան բան ունի աւանդելիք, պիտանի թէ ան – պէտ, անհրաժեշտ թէ աւելորդ, ուստ – նողներն ի մի կաղապար ձուլելու ա՛յն – քան հանդստաւէտ ու ապիկար դպրու – թիւն մը կայ դպրոցները վարող, նոյն – իսկ դպրոցները յատաջ բերող, որ ատեն ու հնար չկայ իւրաքանչիւր մասնայատ – կութիւնները խրախուսելու, իւրաքան – չիւրը մշակելու իր տեսակին մէջ: Ասիկա ցոյց կուտայ թէ որքան մտացածին է համայնապէտ մարդու այն տիպարը զոր դպրոցը տեսլական դրած է իրեն :

ԺԱ.— Թոյլ տալ աչակերտին որ իրեն անյարմար առարկաներ թերի կերպով ուսնի, ձգել է որ պարապներ, սխալ իմա – ցումներ, անկապութիւններ, հակասու – թիւններ մնան ու ամին իր ծանօթու – թեանց մէջ եւ ի վերջոյ անդործածելու – թենէ փճանան. ուստի ժամավաճառ ընել է ուսանողը: Ի վնաս տղուն որ կրնար անձնատուր ըլլալ իրեն մասնաւորապէս օգտակար բաներու, եթէ դպրոցն եղած ըլլար զէթ մերձաւորապէս այնքա՛ն բա – նաւոր ու արդիւնաւոր, որքան է ինքն իր մէջ՝ բնականոն մտքի որեւիցէ կամ :

ԺԲ.— Որչա՛փ անակնկալներ կան ու – սանողներու բնական տրամադրութեան մէջ. չկա՞ն միթէ այնպիսի պատանիներ որ զոր օրինակ գիտական բաժնի ճիւղե – րէն գիտականագոյնին յարմար ըլլալով հանդերձ կատարեալապէս տրամադիր ըլ – լան նաեւ հետեւելու գրական բաժնի ա – մէնէն գրական դասին: Յայտնի է թէ այնքան տղաքներ կան որ տարամերժօրէն դեղարուեստի ճիւղի մը յարմարութիւն ունին, եւ որոնց մեծագոյն հաճոյքն է զոր օրինակ գծել ու նկարել, կամ ուրիշներ որ ժամանակնին կ'անցուցնեն քերթուած – ներ փորձելով, կարդալով վսեմ հեղի – նակները, ու դասերուն մեծ մասէն բացա – կայ են, երեւակայութեամբ, քանի որ ա – նոնց մէջ ոչ մէկ գոհացում կը գտնէ ի – րենց զեղեցկատենչ հոգին:

ԺԳ.— Այսօր իրողութիւնն այն է թէ ոչ մէկ աչակերտ, զոր օրինակ երկրոր – դական վարժարանի մը մէջ, հնարաւո – րութիւն ունի իր առանձին կարողութիւն – ները մշակելու. կը նեղուի զինքն իր կոչ – ման առաջնորդող միջոցներուն կծծութեա – նէն, զինքն այլուր քաշկռտող դասերու բռնաւորութենէն կը չարչարուի, իրրեւ թէ ուղուած ըլլար դպրոցը նմանցնել աչ – խարհքին ուր ամէն մարդ իր բաղձանք – ներուն առարկաները զոյղն ինչ գտնելու համար պէտք է հանդուրժէ անթիւ ան – հաճոյ բաներու, եւ ատոնց զինով յաջողի մերձենալ իր նպատակներուն :

ԺԴ.— Մարդ պատրաստել, բայց յար – մար այն կեանքին զոր միայն կրնայ ապ – րիլ, պատրաստել որոշ տեսակի գործու – նէութեան մը մարդը. այս է կամ պէտք է ըլլայ դպրոցին գոյութեան բանաւորու – թիւնն իսկ: Ուստի եւ դպրոցը պարտի ընծայել ուսանողին թէ՛ ինչ որ անհրա – ժեշտ է անոր մարդկային էութեան, եւ թէ՛ անոր անհատական կազմին զարգաց – ման :

ԺԵ.— Դպրոցը կ'ընձեռէ՞ այն հիմնա – կան սկզբունքներն առանց որոնց կեանքը ոչինչ կ'ունենայ մարդկային, հետեւա – բար դպրոցն ալ կ'ըլլայ անարժէք ու վը – նասակար , դաստիարակութիւն կոչուածն ալ ցնորք կամ սուտիւն: Եթէ արդարեւ վարժարանն այդ հիմնական դաղափար – ներն ու ծանօթութիւնները կ'աւանդէ , կը ներեմ իրեն իր բոլոր միւս անբաւա – ւորութիւններն ու վնասները: Կրնար նոյն իսկ բանտ մը, տարապարհակ աչխատու – թեանց վայր մը ըլլալ յայնժամ, եւ դըպ – րո՛ց պիտի ըլլար նորէն:

ԺԶ.— Հիմնական ծանօթութիւնները ը – սելով կը հասկնամ նախ ծանօթութիւնն այն խորին տարբերութեան որ կայ հո – գեբանական երեւոյթներու եւ ուրիշ որ եւ է տեսակէ երեւոյթներու միջեւ : Ցե – տոյ, ծանօթութիւնն այն գաղափարնե – րուն զոր հոգեբանութիւնը կ'անուանէ ա – ռաջին կամ վարիչ սկզբունքներ, եւ ո – րոնց ամբողջութիւնն է բանականութիւ – նը: Կը հասկնամ գարձեալ ինչ որ կը բխի անոնցմէ, այսինքն Աստուծոյ, հոգւոյ գոյութեան եւ անմահութեան, կենաց՝ ուստի նաեւ մահուան նպատակներուն , պարտականութեան եւ կրօնքին խոկու – թեան ծանօթութիւնները :

ԺԷ.— Կ'երեւակայեմ որ ընթերցողնե – րուս ամէնէն ... բանգէտները կը ծիծա – ղին հիմա : Իրենց մէջ գուցէ կան որ ծա – նօթ են հոգեբանութեան եւ բարոյագի – տութեան, եւ սակայն կը խնդան երկու պատճառաւ. նախ՝ վասն զի կը նկատեն թէ մեծ մասամբ կ'աւանդուի արդէն ինչ որ նչանակեցի. երկրորդ որովհետեւ մը – նացեալն աւանդելը միջնադարեան , հա – կագիտական ու ամօթալի է ըստ իրենց :

ԺԸ.— Միջնադարեան, հակագիտական է կ'ըսեն, մնացեալը աւանդել, մնացեա – լը՝ այսինքն կրօնական դիտելիքները : Նախ, հակագիտական չէ ուսուցանել զա – նոնք, վասն զի կը քաղուին անոնք գի – տութիւններէ. այն վերացական թէ թանձրացեալ դիտութիւններէն, որ մաս կը կազմեն խմացաբանական դիտու – թեանց :

ԺԹ.— Արդարեւ եթէ մարդ պատրաս – տելու աչխատութեան էական գործողու – թիւններէն մին է մարդկային արժանաւո – րութեան գերագոյն տիտղոսն ու մարդ – կային գործունէութեան իսկական վարի – չը՝ բանականութիւնը կազմող ստուգու – թեանց, բնական է որ պարզուի ծանօ – թացուի անիկա որքան հնար է, որքան մարդկային հասողութիւնը թոյլ կուտայ: Ուստի եւ այն ճշմարտութիւնները զոր բանավարութիւնն (ռեզոնիրման) ատակ է ըստ օրինի բղխեցնելու անկէ՝ աւանդուին խնամով եւ արդիւնաւորապէս :

Ի.— Բացարձակապէս անրաղդատելի կարեւորութիւնը կը հարկադրէ մեզ զայն ճանչցնել ոչ թէ սոսկ այն ուսանողներուն որոնց զարգացումը թոյլատու կը նկա – տենք ատոր, այլ նաեւ աւելի դեռատիներ – րու, զոր դպրոցավարք ընդհանրապէս տհաս կը համարեն այդ կարգի առարկա – յից ուսման, ինչ որ կը նչանակէ թէ ո՛չ կարողութեանց հասունացման կարգէն տեղեակ են բաւական, ոչ աւանդելի ա – ռարկային ընդդէմ, ոչ ալ այն միջոց – ներէն զոր ճշմարիտ համոզութիւնն ու ման – կավարժութիւնը կ'ընձեռեն՝ որեւէ դի – տելիք մատչելի, իւրանալի ընծայելու համար :

Ի՞.— Ո՞ւրկէ պիտի ծնէր յարաբերա – կանին գաղափարը, եթէ բացարձակին գաղափարը չըլլար: Արդ, եթէ յարաբե – րական բաները, բոլոր այն իրերը որ զգայարաններուն տակ կ'իյնան, այսինքն բոլոր տիեզերքը, ուստի եւ եթէ յարաբե – րականին գաղափարը կը համապատաս – խանէ իրականութեան մը, անշուշտ ա – ւելի մեծ իրաւամբ բացարձակին գաղա – փարն ալ կը համապատասխանէ իրակա – նութեան մը, եւ բուն իսկ իրականու – թեան, այն է Աստուծոյ :

ԻԲ.— Ուառնակել, չփոթել է բարւոյն ու չարին, ճշմարտին ու սուտին, գեղե – ցկին ու տգեղին, պարզապէս բանակա – նութիւնն անդամալուծել է, զարձընել զայն անզործածելի, ուստի եւ թոյլա – տրել է չահու եւ հաճոյքի պաչտամունքն ու մարդոց վայրավատին գլորումն յա – ռարգ անասնութեան: Եւ վերջապէս եղ – ծել, զօսացնել եւ անհնար զարձնել է մտքին բարձրագոյն գործունէութեան այլ եւ այլ եղանակները՝ Արուեստն ու Գիտութիւնը :

ԻԳ.— Այս աւերն է ահա զոր գործելու վրայ է դպրոցը: Անաչառօրէն քննեցէք ձեր չուրջը, եւ սոսկումով պիտի տեսնէք յառաջխաղացութիւնն ու լրութիւն այս

ՁԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

ՄՄԲ.— Ակադեմական Լեւոն Յովհան – նիսեան, որ երկու տարի առաջ մասնակ – ցած էր Բժշկութեան պատմութեան ժե. միջազգային համագումարին (Մատրիտ), վերադարձին զանազան հաւաքոյթներու մէջ (երեւան) բանիցս պատմած եւ նը – կարագրած է իր ճամբորդութիւնը՝ ըստ իր նօթերուն, որ ահաւասիկ :

1956 Թուականի աչնանը (Սեպտեմբեր 22–29) Մատրիտում կայանալիք Բժշկու – թեան պատմութեան միջազգային ժե. համագումարի աչխատանքներին մաս – նակցելու համար, Խորհ. Միութենից ուղարկուեցինք ես եւ բժիչկ Պետրովը :

Այնտեղ մենք պէտք է հանդէս գայինք զեկուցումներով : Ընկերս Մե – նիկովի տեսութեան մասին՝ մարդու բը – նութեան վերաբերեալ : Իսկ ես Հայաս – տանի եւ արուաստահմանի զրադարանն – րում գտնուած հայ բժշկական ձեռագրե – րի մասին :

... Ինքնաթիռը Մոսկուայից դուրս ե – կաւ Սեպտեմբերի 18ին : Նոյն օրը հա – սանք Փարիզ, ուր հարկ եղաւ սպասել 3 օր, քանի որ Մատրիտ տանող ինքնաթի – ռի բոլոր տոմսերը մինչ այդ սպառուած էին :

Այդ երեք օրը մենք յատկացրինք դի – տելու Ֆրանսիայի մայրաքաղաքի տե – սարժան վայրերը, պատմական յուչար – ձանները, արուեստի գլուխ – գործոցնե – րը, որոնցով այնքան հարուստ է Փա – րիզը : Երեք օրը, ի հարկէ, չատ քիչ ժա –

աւերին ... :

ԻԴ.— Ո՛չ ուսումը ուրեմն, ո՛չ մարդ – կային եւ անհատական կարողութեանց արդարակիւռ զարգացման միջոցները, եւ ոչ կեանքին ուղեցոյց ըլլալ սահմանուած սկզբունքները կը տրուին ուսանողին որ – քան եւ ինչպէս որ անհրաժեշտ է : Եւ խո – րին անպիտակցութիւն մը մարդկային պէտքերուն եւ դպրոցավարութեան, մի – ահեծան կը թագաւորէ : Վարժարաննե – րուն մէջ ամէն բան վերիվայր յեղաշրջե – լի, ամէն բան վերստին կազմակերպելի է ուրեմն : Եւ մինչեւ այդպիսի հիմնիվեր նորաստեղծում մը՝ սերունդներ պիտի չարունակեն խարուիլ ու մոլորիլ :

Իրրեւ եզրակացութիւն՝

ԻԵ.— Իմ բոլոր դիտողութիւններս կը վերաբերին այն դպրոցներուն, որոնց վա – րիչ մարմիններուն վարդապետութիւնը Նիւթապաչտութիւնն է : Հաճոյքով ու հիացումով է որ կրնամ հաստատել թէ, ինչպէս ամենուրեք, մեր մօտերն իսկ կայ դպրոց մը, որ եթէ ուսման ու անհատա – կան զարգացման տեսակէտներուս հան – դէպ իսկապէս չատ տարբեր չի թուիր ուրիշ դպրոցներէ, բայց երրորդ տեսա – կէտիս հանդէպ կը կանգնի. գերագոյն առաւելութիւններով, իրրեւ տիպար մը հոգեբանական եւ բարոյական ու կրօնա – կան կրթութեան, զէթ ի մէջ այն անդի – տակից, անդեկ, անօգուտ ու վնասակար դպրոցներուն բաղմութեան, որ անոր ոտ – քերուն տակ մօտն ու հեռու կը կենան իրրեւ տիպարութեան ամրոցներ :

×

Ինչպէս ընթերցողներս նկատեցին, Տի – րան Զրաքեանին համար դպրոցներու ծը – րագրին մէջ ամէնէն անհրաժեշտը, ամէ – նէն անյետաձգելին բացարձակին, Աս – տուածոյ, հոգւոյ անմահութեան մէկ խոս – քով կրօնական դաստիարակութեան տըր – ուելիք նիւթերն են : Արդէն հոս չարա – թապահութեան քարոզիչ – առաքեալ ին – տրայի ձայնը կ'առնենք : Այնտարակոյս այժմէական բաղմաթիւ տեսակէտներուն հետ, որոնցմով մեր դպրոցներու ծրա – գիրները օժտուած կ'ուղէր տեսնել, «Նե – րաչխարհ»ին հեղինակը, համոզումով ու հաւատքով իրրեւ անտեղիտալի ճշմար – տութիւն, 1912ին արդէն, անկիւնադարձ մը կ'ունենայ : Վերապնահատման կ'են – թարկէ իր բոլոր տեսակէտները, դրական վաստակը, ընտանեկան կեանքը, կինը , զաւակը, տարուելու համար կրօնական, մխտիք քարոզութիւններով :

Այս արդէն Ինտրայի կեանքին վերջին գլուխն է, ուսումնասիրուելիք առանձին նիւթ մը :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

մանակաշրջան էր այդ ամէնի համար, եւ մենք չատ բան տեսնել չկարողացանք : Բայց ինչ որ յաջողուեց տեսնել, այն էլ մեզ վրայ բաւական մեծ տպաւորութիւն թողեց :

Մենք ամէնից չատ ժամանակ յատկա – ցրինք Լուվրի թանգարանը, յատկապէս նրա հնագիտական եւ գեղարուեստական բաժինները դիտելուն : Լուվրի գեղար – ուեստական բաժնում մենք երկար կանգ առանք հնադոյն քանդակագործութեան հիասքանչ կոթողների, ինչպէս նաեւ աշ– խարհահռչակ նկարիչներ՝ Լէոնարդո դա Վինչիի, Ռաֆայէլի, Վելասկէզի եւ այլ վարպետների գործերի առաջ :

Հաղիւ ժամանակ գտանք դիտելու նա – եւ այնպիսի հետաքրքրական պատմական յուշարձաններ, ինչպիսիք են անյայտ զինուորի գերեզմանը, Կոնկորդայի հրա– պարակի կոթողը : Մենք բարձրացանք Էյֆէլի աշտարակը : Շրջեցինք փողոց – ներում ու պողոտաներում, ամէնուր աչքի էին զարկում սուր հակադրութիւնները,— մի կողմում՝ ծայրայեղ չքեղութիւն, միւս կողմում՝ չքաւորութիւն ու սէր ծախող աղջիկներ :

Սեպտեմբերի 22ի վաղ առաւօտեան մենք հրաժեշտ տուեցինք Փարիզին : Ան– ցանք Ֆրանսիայի դաշտավայրերը , Պի – րենեան լեռնաշղթան : Ահա եւ Սպանիա– յի բլրաշատ հարթութիւնները :

Մադրիտում, ուր նոր էր աւարտուել ներքին բժշկութեան հարցերին նուիր – ուած միջազգային համագումարը, մեզ սկզբում ընդունեցին նրա պատուիրակ – ների տեղ եւ տարան այդ համագումարի աշխատանքի վայրը : Որոնումներից յե – տոյ վերջապէս մենք գտանք այսպէս կոչ– ուած սպանական Մշակոյթի Տունը եւ մեր համագումարի պատուիրակներին : Պարզուեց որ համագումարի հանդիսաւոր բացումն արդէն կատարուել էր նախորդ օրը : Գործնական մասն սկսուելու էր յա– ջորդ օրը :

Ծանօթանալով համագումարի աշխա – տանքների ծրագրին, մենք այն չատ հե– տաքրքրական եւ բովանդակալից գտանք : Նախատեսուած էին բաւական թուով ու– շադրաւ զեկուցումներ, զրօսարշաւներ , եւայլն :

Մեզ վրայ հաճելի տպաւորութիւն թո– ղեցին համագումարի կազմակերպչական յանձնախմբի նախագահ Փրոֆ. Պեդրօ Խնտրալգօն եւ քարտուղար Բելլիացի Փրոֆ. Զոնդերվորսը : Վերջինս առան – ձին սիրալիրութիւն եւ ուշադրութիւն էր ցուցաբերում մեր հանդէպ, հետաքրք – րուում էր մեր աշխատանքներով, հոգ էր տանում մեր յարմարութիւնների մասին : Կազմակերպչական մեծ ընդունակութիւն– ներով օժտուած այդ դիտնականը համա – զումարի աշխատանքներում նշանակալից դեր կատարեց :

Մեզ տեղաւորեցին Մադրիտի լաւագոյն հիւրանոցում, որ գտնուում էր քաղաքի կենդրոնում, տուեցին բժշկութեան պատ– մութեան վերաբերեալ բաւական հարուստ գրականութիւն՝ մեծ մասամբ սպաներէն լեզուով :

Առաջին երեկոն մենք անցկացրինք ըզ– բօսնելով եւ ծանօթացանք քաղաքի հե – տաքրքրական մի քանի յուշարձաննե – րին(*) : Համագումարի աշխատանքների ծրագրի համաձայն, յաջորդ օրը նշանակ– ուած էր դիտական ճանապարհորդութիւն դէպի Սպանիայի հինաւուրց մայրաքա – ղաքը՝ Տոլեդօ :

Ճանապարհ ընկանք վաղ առաւօտեան :

Հիանալի հանրակառքը սլանում էր լայն կպրապատ ճանապարհով : Կանաչ , բլրաշատ հարթութեան վրայ այս ու այն– տեղ երեւում էին գեղեցիկ տեսարաններ, այգիներով շրջապատուած գիւղական գեղեցիկ տնակներ :

Կողքիս նստած Սպանացի բժիշկը, որ համագումարի կազմակերպչական մարմ– նի անդամներից մէկն էր, ամբողջ ճա – նապարհին խոր յափշտակութեամբ պատ– մում էր Տոլեդոյի, նրա երբեմնի մեծու– թեան, պատմական ու գեղարուեստական յուշարձանների մասին :

Ճանապարհի գեղեցկութի՛ւնն էր պատ– ճառը, թէ Սպանացի բժշկի հետաքրքրա– կան զրոյցը, Տոլեդոն Մադրիտից բա – ժանող հարիւր կիլոմետր տարածութիւնը մենք բոլորովին աննկատելի անցանք :

Տոլեդոյում ես համոզուեցի, որ Սպա– նացու խօսքերում սնապարծութիւն չկար : Քաղաքը իրաւ արժանի էր հիացմունքի : Դժուար է Տոլեդոն համեմատել ժամանա– կակից որեւէ քաղաքի հետ, քանի որ այն– տեղ աչքի է զարնում միջնադարի կոլո – րիտը (գոյն): Մեծ քաղաք չէ Տոլեդոն, նա ընդամէնը ունի երեսուն հազար բնա– կիչ, բայց դիտելու եւ հետաքրքրութեան արժանի չատ բան կայ այն տեղ : Մենք տեսանք Միջնադարեան ճարտարապետու– թեան հիանալի կառուցումներ, գեղար – ուեստի կոթողներ :

Ահա Մետրոպոլիտէն հոյակերտ տա – ճարը՝ վիթխարի մի կառուցում սքանչելի սիւներով ու կամարներով, քանդակնե – րով ու որմնանկարներով : Տաճարը զար– դարում են Միքէլ Անջելոյի, Տիցիանի , Վան Դէյկի, Ռուբենսի, Վելասկէզի, Գո– յայի, Գրեկոյի եւ ուրիշ մեծ վարպետ – ների գործերը : Որ տպաւորութիւն թո – ղեց մեզ վրայ այդ հիասքանչ տաճարը : Զարմանալի չէ որ նա ժամանակին մեծ տպաւորութիւն էր թողել եւ խորհրդաւոր մթութիւնով պատուած Սպանա – յու մէջ :

Տոլեդոյում այցելեցինք նաեւ յայտնի նկարիչ Էլ – Գրեկոյի տուն – թանգարա – նը : Ծնուած լինելով Կրետէում, Էլ – Գր– եկոն, որի իսկական անունն է Դոմինի – կօ Թէոսոկոպուլի, երկար տարիներ ապ– րել է Տոլեդոյի իր համեստ տանը եւ մա– հացել այնտեղ : Տունը յետագայում վե – րականգնել են եւ վերածել թանգարան – պատկերասրահի, ուր մենք տեսանք ինչ– պէս Գրեկոյի, այնպէս էլ սպանական այլ նկարիչների բարձրարուեստ չատ ստեղ – ծագործութիւններ :

Մենք եղանք արհեստանոցներում, ուր պատրաստում են Տոլեդոյի վաղուց հըր– չակուած զարդեղէնները՝ ապարանջան – ներ, մատանիներ, զարդատուփեր, ինչ – պէս նաեւ սպանական թուր, սուսեր, խե– ցեղէն իրեր : Այդ արհեստանոցները ար – ուեստների եւ արհեստների զարգաց էին յիշեցնում :

Մեզ հրաւիրեցին ներկայ լինել հանդի – սաւոր ցլամարտին, որ կազմակերպուած էր ի պատիւ բժիշկների մեր համագու – մարի մասնակիցներին :

Կրկէսի շէնքը հսկայական էր, անհա – մեմատ մեծ՝ Տոլեդոյի նման փոքր քա – ղաքի համար : Այնտեղ տանիք ունէր մի– այն վերնասրահը, իսկ խոյարանը (ա– ռէն) , շրջաբոլոր կարգերը եւ օթեակնե– րը բաց էին : Նստարանները քարից էին, ցանկացողը կարող էր որոշ վճարով ըս – տանալ ինչ որ փափուկ նիւթով կխսով չափ լցուած պարկ, որ դնում էին նստա – րանի վրայ :

Կրկէսը լեփ – լեցուն էր :

Ակադեմիկոս Լ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(1)

(*) Փարիզի մէջ , իր զրոյցին ընթացքին, Փրոֆ. Յովհաննիսեան ըսաւ թէ լսած էր որ «Մատրիտի մէջ կ'ապրի Համբարձումեան անունով միլիոնատէր Հայ մը», բայց դժբախտաբար չէ կրցած տեսնել եւ ճանչնալ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սեպտեմբերը 14 – 28 Պերլինի մէջ տեղի ունեցաւ այս տարուան ցուցահանդէսը , որ իննսերորդն է 1950էն ի վեր : Երբեմնի մեծ մայրաքաղաքը, որ 1945էն ի վեր եր– կու մասի բաժնուած է, իր արեւմտեան մասին մէջ ունի 1926էն ի վեր հաստատ– ուած ցուցադրութեան յատուկ մեծ տա – ղաւարներ յիսուն հազար քառ.մեթր տա– րածութեամբ. իսկ բացօթեայ տարածու– թիւնը մեծցուած է 125·000 ք.մ. ընդար– ձակութեամբ ծաղկաստաններով, զրօսա – տեղիներով , կրկէսով եւ չրջաբոլորակ պարտէզներով : Այստեղ է որ կը ցցուի 1926ին շինուած ձայնասփիւռի աշտարա– կը, 150 մեթր բարձրութեամբ, որ կը յի– շեցնէ Փարիզի էյֆէլեան աշտարակը :

Պերլինի արեւմտեան չրջանը, որքան որ կղզի մըն է ռուսական զրաւեալ գօտիին մէջ պաշտպանութեամբ միւս երեք մեծ պետութիւններուն՝ Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի, նոյն ատեն արեւմուտքի պատուհանն է : Այստեղ է որ արեւմուտ– քը եւ արեւելքը դիմաց կը լրտեսեն : Այս տեղ է որ անընդհատ չինա– բարութիւններ կը կատարուին օժան– դակութեամբ Արեւմտեան Գերման Դաշնակցային Հանրապետութեան եւ կը սարքուին ժողովներ, հանդիսութիւններ՝ գրեթէ ամէն մարզի նուիրուած : Քաղա – քային հաստատութեանց օժանդակու – թեամբ ամէն տարի կը կրկնուին տաս – նօրեակներ եւ չարթօրեակներ չարժանը– կարի, թատրոնի, երաժշտութեան եւ այլ արուեստներու նուիրուած : Ուրեմն ճար– տարարուեստի ցուցահանդէսը կը լրացնէ նիւթական կեանքի պատկերը՝ արեւմտ – եան Պերլինի եւ արեւմտեան Գերման – նիոյ : Այս պարագային արեւմտեան Պեր– լինը ոչ թէ պատուհան մըն է միայն, ուրկէ նոյնիսկ ներս կը խուժեն չարթա– կան 4 — 5000 արեւելեան Գերմանիոյ դժ– գոհները, այլ ցուցափեղկ մը՝ ուրկէ կ'օգտուին 5 – 600·000 այցելուներ , դի– տելու համար ճարտարարուեստի նուա– ճումները՝ մասնագիտութեան եւ առօր – եայ կեանքի համար : Բոլոր հանդէսներէն եւ ցուցադրութիւններէն կրնան օգտուել արեւելեան Պերլինի մէկ միլիոն բնակիչ – ները եւ ռուսական գօտիի ամբողջ բնակ– չութիւնը մասնայատուկ դիւրութիւններ վայելելով :

Արեւմտեան Պերլինի ճարտարարուես– տական ցուցահանդէսը անչուշտ չի կր– նար մրցիլ Հանովըրի կամ Ֆրանքֆոր– թի մեծ տօնավաճառներուն հետ, բայց կը ներկայանայ աւելի ամփոփ եւ աւելի գործնական լայն հասարակութեան հա – մար : Իսկ պերլինեան արտադրութեանց վաճառման դիւրութիւնները՝ արտածող– ներու համար առանձնապէս հետաքրքրու– կան են : Պերլինի առեւտրական դրասեն– եակը մեծ դիւրութիւններ կ'ընծայէ ա – րեւմտեան Գերմանիա կամ այլ երկիր ապրանք ծախողներուն :

Առեւտրական սենեակը կը հոգայ Պեր– լինի արտադրութեանց արտածումը , որ ըստ չարք մը վիճակագրութիւններու դո– հացուցիչ է : Պերլինի անզործներու թիւը վաթսուն հազարի իջած է այժմ, մինչդեռ քանի մը տարի առաջ երեք հարիւր հա – զար կը հաշուուէր :

Ցուցադրուած առարկաները այնքան չատ են որ դժուար է յիշատակել զանոնք առանձնապէս . այստեղ կը պարզուի ամ– բողջ գերմանական ճարտարարուեստը՝ երկրագործական մեքենաներէն մինչեւ հաշուամեքենաները, առանին ելեքտրա – կան գործիքները, ձայնասփիւռը, հեռա– տեսիլը եւ հիւլէական ռէաքթորը : Մե – ծագոյն հաստատութիւնները կը ներ – կայացնեն իրենց նորագոյն կատարելա – գործութիւնները գործնական ճարտարար– ուեստի մէջ : Այս տարի հազարէ աւելի են ցուցադրող հաստատութիւնները եւ 17 օտար երկիրներ ունէին իրենց մասնաւոր տաղաւարները :

27 Սեպտեմբեր, Շաբաթ կէսօրին 500·– 000երորդ այցելուն, արժէքաւոր հետա – տեսիլ գործիք մը նուէր ստացաւ ցուցա– հանդէսէն :

Պ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

Ասլանը իր խօսքերով բռնուեցաւ, մը – տածեցի ես : Ոստիկանութեան պետը այդ քաղաքավարի ձեւով նրանից պաշտօնա – կան թղթեր էր պահանջում : Նա չէր բա– ւականանում Ասլանի լոկ խօսքերով, թէ նա Արզրումի նահանգապետից բաց հրա– մանագիր է ստացել իր ուղեւորութեան համար, անցել է այս կամ այն ճանա – պարհով, եւ այլն : Փաշան հասկացաւ ոս– տիկանութեան պետի միտքը, ինքն էլ խորամանկութեամբ հաստատեց նրա ա – սածը .

— Այո, այո, պարոն բժշկապետը մեր նահանգում մեր պատուելի հիւրն է : Մենք պէտք է ամէն հնարներ գործ դնենք՝ դիւրացնելու նրա ուղեւորութիւնը եւ ա– մէն վտանգից պահպանելու, թէեւ այդ մեր նահանգում պատահել չէ կարող :

— Շնորհակալ եմ ձեր ուշադրութեան համար, Վսեմաշուք տէր, — ասաց Ա– լանը հեռուից գլուխ տալով : — Դուք այնքան բարի էք եւ այնքան ողորմած դտնուեցաք դէպի ինձ, որ ես մինչեւ ան– գամ պէտք չունեցայ Արզրումի նահան – գապետի յանձնարարական նամակը առա– ջուց ներկայացնել ձեզ, տեսնելով , որ դուք , առանց յանձնարարականի եւս , ցոյց էք տալիս ամէն պատրաստակամու – թիւն օգնելու ինձ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԺԸ.

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆ

Բայց քուրդ բէկը, որպէս քաջ աւա – զակ էր իր ասպատակութիւնների ժամա– նակ, նոյնպէս վարպետ կառուղ էր երե– ւում եւ խօսքի բանակռուի մէջ : Նա բա– ւական սառն կերպով հարցրեց .

— Պարոն բժշկապետ, դուք ո՞ր ճանա– պարհով անցաք : Լաւ է, որ յիշեալ ան – կարգութիւնների միջոցին ձեզ որ եւ իցէ վտանգ չէ պատահել :

Փորձողութիւնն սկսուեցաւ, մտածեցի ես : Հարցը բաւական խորամանկութեամբ էր դրուած. մեծ երկիւղով սպասում էի, թէ Ասլանը որպէս պէտք է դուրս դալ դրա միջից : Նա խիստ անփոյթ կերպով պատասխանեց .

— Ինձ հետ վտանգ պատահել չէր կա– րող, որովհետեւ ես դեռ Արզրում գըտ– նուած ժամանակ, տեղային ֆրանսական հիւպատոսը ինձ զգուշացրեց Քրդերի այդ ժամանակուայ յուզմունքի մասին, եւ նա– հանգապետից մի բաց հրամանագիր ա – ռեց ,որ ամէն տեղ ինձ պահապան ձիա– ւորներ տան, որքան թուով եւ պահան – ջելու լինէի ես : Եւ ես ճանապարհներին մի չատ խումբերով ձիաւորներ ունէի ինձ հետ :

— Այդ լաւ էք արել, պարոն բժշկա – պետ, այդպիսի զգուշութիւններ միշտ պէտք են, — ասաց քուրդը, որպէս մի վրդովուած որսորդ, որի գնդակը չեղ – ուում է նպատակից, թէ եւ նա իր վըր – դովմունքը ցոյց չտուեց : — Դուք, երե– ւի, թիմարայ կոմերո՞վ անցաք :

— Ոչ : Ես Արզրումի քարաւանի ճա – նապարհով ուղղակի եկայ Բայազիդ, այնտեղից անցայ Մակու, որտեղ պատա – հել էին յիշեալ անկարգութիւնները , այնտեղից Մոյ, յետոյ Թարվիզ, յետոյ Ուրմիոյ ծովակի արեւելեան ափերով դը– նացի Ուրմի, այնտեղից եկայ Բաչ կա– լէ, որտեղից Խօշաբայ ձորով Վան հա – սայ :

Քուրդը աւելի չուարեցաւ : Ասլանի ցոյց տուած ուղեւորութեան դիծը բոլորովին չեղուում էր այն տեղերից, որ կոզմով անցել էր նրա որոնած կասկածաւոր անձ– նաւորութիւնը : Այստու ամենայնիւ, նա վերջին փորձը եւս դործ դրեց, ասելով .

— Եթէ դուք Խօշաբայ ձորը թողնէիք եւ բռնէիք Զօլ – Զիմանի ճանապարհը , անպատճառ կը հանդիպէիք Հայոց մի նշանաւոր վանքի տօնախմբութեան, որ չատ հետաքրքիր կարող էր լինել մի եւ – րոպայի ճանապարհորդի համար :

Քուրդի խօսքը Ս. Տիրամօր վանքի մա– սին էր, որտեղ յայտնուել էր կասկածա – ւոր անձնաւորութիւնը : Ասլանը պատաս– խանեց .

— Ես անցնելու միջոցին, որպէս լսե– ցի, տօնախմբութիւնը արդէն վերջա – ցած էր. ուխտաւորներ սկսել էին վերա – դառնալ դէպի իրանց տները :

Քուրդը այլ եւս ոչինչ չդտաւ իր խուզ քննութիւնը առաջ տանելու : Ոստիկանու– թեան պետը, Լաթիֆ – բէկը, որ բոլոր ժամանակ լուռ էր, դիմեց փաշային այդ խօսքերով .

— Լաւ կը լինէր, որպէս Արզրումի նահանգապետը նախապէս հոգացել է , մենք եւս ապահովէինք պարոն բժշկապե– տի ճանապարհորդութիւնը մեր թղթե – րով : Մեր նահանգում նա մեր հիւրն է :

Ցետոյ դարձաւ դէպի Ասլանը, հար – ցրեց .

— Եթէ չեմ սխալւում, դուք մի օրից յետոյ թողնելու էք մեր քաղաքը, ուրե– մըն թղթերը չուտով պէտք է պատրաս – տել : Միայն հարկաւոր կը լինէր , որ դուք վաղը ձեր ձեռքում ունեցածները ուղ – ղարկէիք մեզ, որպէս դի մենք եւս նրանց համեմատ պատրաստէինք մերը :

Թղթակիցները մասնաւորաբար կը չնչեն կիներու մասնակցութիւնը նոր «ընդղիմադիրներու» պայքարին։ Անոնք են որ վերջին օրերը գլուխը կը պտնուին փաղանգաւորներու բոլոր ցոյցերուն։ Գործադուլը կը շարունակուի եւ պատնէշները ցարդ վար առնուած չեն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ բրիտանական ուժերը խիստ միջոցներու դիմեցին՝ երբ անդլիացի զինուորականի մը կինը սպաննուեցաւ։ 650 հոգի ձերբակալուած են։ 250 Ցոյներ վիրաւորուած՝ ոստիկաններու կողմէ։ Երկու հոգի սպաննուած են։ Ցուն նաստանի քաղաքական չրջանակները, Մակարիոս Արք.ի մասնակցութեամբ, իրենց դիրքը ճշդեցին. վճռապէս կ'ընդդիմանան անգլիական ծրագրին եւ կը մտածեն հեռանալ Աթանտեան Ուխտէն։ Խորհրդարանական կարգ մը խմբակցութիւններ կը պահանջեն կառավարութեան հրաժարումը։

ՑՈՐԴԱՆԱՆԻ եւ Իսրայէլի սահմանին վրայ զինամարտ մը եղաւ զինուորներու միջեւ. Իսրայէլացիները հերքեցին այն լուրը՝ որուն համաձայն երկու զոհ տը – ւած են իրենք։

ՎԻԵՆՆԱՅի մէջ վերջացաւ հիւլէական ուժի միջազգային Բ. համագումարը, որմէ եռք յայտարարուեցաւ թէ այս կազմակերպութեան նպատակն է «հիւ – ղէական ուժը տրամադրել խաղաղու – թեան, առողջապահութեան եւ աչխարհի յառաջդիմութեան»։

ԱՐԱԲ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախարար Ֆաուզի Նիւ Եորք, մասնակցելու համար ՄԱԿի ժողովին, ուր պիտի ղեկավարէ արաբական պատուիրակութիւնը։ Ֆաուզի տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թունուզի ներկայացուցիչին եւ Համըրչոլտի հետ, ժողովին մասնակցելէ առաջ։

ԱՐԺԱՆԹինի Նախագահ Ֆրոնթիսի ը – րոչումով, քաղաքական բոլոր հաւաքոյթները արգիլուեցան մէկ ամսուան համար։ Այս որոշումը տրուեցաւ ուսանողներու եւ ոստիկաններու միջեւ պատահած կռիւ մը եաք, որու ընթացքին մինը ուսանողներ եւ 15 ոստիկաններ վիրաւորուեցան։ Իսկ Փերոնականները 24 ժամուան գործադուլ մը ըրին, ապրուստի սղութեան դէմ բո – ղոքելու համար։

ԿԱՒի մէջ կացութիւնը բարելաւուելէ եաք, դարձեալ ծանրացաւ. ժողովուրդը կ'ապրի սարսափի մէջ եւ չարունակ օդ – նութեան կոչեր կ'ըլլան ձայնասփիւռէն. կարգ մը չրջաններու մէջ երթեւեկը արգիլուած է, նկատելով որ ճամբաները ծածկուած են ցեխով եւ լպրծուն են։ Անձրեւը կը չարունակէ տեղալ, հետզհետէ աւելի սաստիկ։

ԱԼԺԵՐԻԱՅի ահաբեկիչներու չրջանակներուն մէջ խուզարկութիւնները կը չարունակուին։ Պանդոկի մը մէջ, 43 րիւ տը Փափրըրի, չորս հոգի ձերբակալուեցան։ Նիսի մէջ Տէ. Խ. Թէն ձերբակալուեցան Ցուլիս 18ին ըսպաննուած ալժերիացիի մը չորս ոճրագործները։ Ֆլամարի մէջ, Փլաս Հիւնկել, պայթում մը եղաւ, նիւթական վնասներ պատճառելով, իսկ ոստիկանութեան կողմէ գտնուեցաւ նաեւ պայուսակ մը, որ կը պարունակէր պայթուցիկներ։ Քննութիւնները սկսած են։ Պուլոնը – Պիյանքուրի մէջ երեք ահաբեկիչներ կրակ բացին Ռընօ գործարանի պահակներուն վրայ, որոնք չվնասուեցան։ Ահաբեկիչ – ները յաջողեցան փախչիլ։

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԻՐԱԿԻՆ.— Ֆութպոլի միջազգային հանդիպումներուն կարգին Ֆրանսա պարտութեան մատնեց Աւստ – տրիան մէկի դէմ երկուքով։ Բայց Լիոնի մէջ՝ մարմնամարզի մրցումին՝ Իտալիա-Ֆրանսա, այս վերջինը պարտուեցաւ 110 կէտի դէմ 91ով։ Ուրիշ ծանր պարտու – թիւն մը Ֆրանսայի համար Շառլ Իւմէդ Պերլինի մէջ կորնդուց Եւրոպայի ախոյեանի իր տիտղոսը։ 12րդ բառնտին Իւմէդ լքեց մրցումը դերմանացի Շոլցի դէմ, այս վերջինին տալով նոյն առեն իր տիտղոսը՝ Եւրոպայի ախոյեան։

× «Ցաղթական կամաւոր»ի մեծ մրցու – մը չահեցաւ իլլանտացի ձի մը՝ Պալի – մոս։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փորթ տի – Թալիի խումբէն՝ 4250 ֆրանք Մշակոյթի Տան Նոր Սերունդի սրահին։ Ստանալ «Ցառաջ»էն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրուի տեղեկացնել թէ ա – տամնաբոյժ Հրաչ Տարօնեանի երկրորդ աչխատանոցին հասցէն է՝ 13 Ավընիւ տը լա Վիլընէօվ, Վիլըփէնք (Սեւրանի կից)։ Փարիզի հասցէն կը մնայ 12 րիւ Րօչամպօ, (Թրիւտէն 64–57)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հաւուրքի Գարակէօզեան վարժ. Նախ. Սանուց Մխիթեան նախաձեռնութեամբ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ազգային բարեբար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԻՕԶԵԱՆի

հոգւոյն ի յիչատակ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարանճագի Հայր. Մխիթեան Պօմոնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, Այրի Տիկին Անի Օհանեանի եւ իր զաւակին, Այրի Տիկին Հաւաս Օհանեանի, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Օհանեանի, Պ. Եդուարդ Օհանեանի, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Օհանեանի, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կարապետեանի եւ բոլոր պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր, եղբօրորդւոյն, սանուկին

ՑԱԿՈԲ ՕՀԱՆԵԱՆի

կսկծալի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՐ

Թուլոնէն Ե. Ադամեան հազար Ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, երի – ցուհի Ա. Տէր Արսէնեանի մահուան առ – թիւ։

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Հոկտեմբեր երկուքին։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան չաբաթը երկու անգամ, Հինգչաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէվերջ ժամը 6–8, ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Մխիթիքի։ Արձանագրութիւնները եւ դասաւանդութիւն – ները նոյն օրերը Սահակ – Մեսրոպ ղըզրոցին մէջ։

ԾԱԽՈՒ Է

Կամ վարձու դերձակի յարմար խանութ մը, միակը իր միջավայրին մէջ, Կուսէն – վիլի կայարանին մօտ։ Եաին սենեակ մը եւ խոհանոց մը։

Դիմել նամակով Պ. Համբարձումեանի, 14 Ավընիւ Ալպեռ Սառօ, Կուսէնվիլ (Ս. է Ուազ)։

Pension de Famille
Պ. ԱԻԱԳԵԱՆՑ
Mortcerf (S. et M.)
ՀԱՆԳԻՍՏ, ԱՊԱՔԻՆՄԱՆ, ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
Confort
Ամառ — ձմեռ։ Փորք տը վէն – սէնէն 50 քիլոմեթր, օդաւէտ, պարտէզ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Քաղաքապետարանի շէնքի սրահներուն մէջ

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս տարի, մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատա – մարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկտեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեց – ւոյն մէջ։ Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու – թիւն՝ մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն։

Ցաւարտ պատարագի՝ աչխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձ – նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսէ – լահայ գաղութին։

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹՒՔԻԼ – ԵԱՆ։

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ – ռի ընդարձակ սրահին մէջ։ Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ չրջանի ընկերներուն համար։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Հայ – կական ընտիր պար եւ տնակնկալներ՝ Արենուչներու կողմէ։

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 23ին

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Հինգչաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է գաղափօսութիւն մը, այս Զորեքչաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին, Ազգ. Տան մէջ, Ա. յարկ։ Դասախօս՝ Օննիկ Ալթունեան։ Կը խնդրուի ճչդապահ ըլլալ։

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՕՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՒ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միու – թիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, այս կիրակի ամբողջ օրը, առաւօտուընէ՛կ, այս կիրակի ամբողջ օրը, սովորական սրահին մէջ։

Այս առթիւ Լիոնէն Տէր Թորգոմ քհնյ. Բօսթաքեան հոգեհանգստեան հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 նահատակներու խնկելի յիչատա – կին եւ պիտի քարոզէ։

Կը խօսի Սիսակ Սիսլեան (Կրընոպլէն)։ Կը հրաւիրուին չրջակայ բոլոր հայրենա – կիցները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանու – ցանէ որ իր հաստատած հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնները սկսած են Հոկ – տեմբեր երեքին, ուսուցչուհի Տ. Ա. Թորոսեանի առաջնորդութեանը տակ, կանոնաւորապէս ամէն երեքչաբթի եւ Ուրբաթ օրեր, իրիկուան ժամը 7էն 9, Բարեգործական Միութեան (19ա, Րիւ Վանքիւր)ի սրահին մէջ։ Ծնողները կը հրաւիրուին արձանագրել իրենց երախա – ները եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ՝ ինչպէս նաեւ դասի օրերուն, տեղւոյն վրայ։

ԱՂՔԱՏԱԲՆԱԿ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Deux Orchestres Cotillons
ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐՔԱՓՈՒՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան դրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

ԹՂՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԳՈՑՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
THOMLAC
16 bis, Bld. Sébastopol, Paris 4e
ANGLE RUE DE LA REYNIE
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, Paris 12e
4 bis, rue Vaillant Couturier, Argenteuil
166, Ave. Aristide Briand, Pavillons-sous-Bois
241, rue P. V. Couturier, Alfortville
Մասնաւորապէս ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներսը պիտի զարդարեն, իսկ դուրսը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ
ՆԱԵԻ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ Linoleum, Plastique, etc.
Դիւրամատչելի դիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՂՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Gros TISSUS-LAINAGES demi-Gros
Etablissements AGEDER
ԱՃԱՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
67, RUE DE CLÉRY, PARIS 2e - TÉL. CEN. 48-12
Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկաբաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով։
Մասնաւորապէս մանթոյի, բոպլի, թայէօռի եւ ժիւփի համար։
Բոլոր fօնֆէքսիօնէօռներուն, եւ մեքենով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատան մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
8 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8313 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4114

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

—o—

Հինգերորդ Հանրապետութիւնը կեան – քի կոչուեցաւ Հոկտեմբեր հինգի կիրակի օրը, երբ պաշտօնաթերթը հրատարակեց վերջնական բնաւիրը նոր Սահմանադրու – թեան :

Այժմ Ֆրանսա կը դտնուի նոր դարա – գլուխի մը սեմին :

Զօրաւոր Տը Կոլլի կառավարութեան առջեւ կը բացուի գործունէութեան նոր շրջան մը :

Տարակոյս չկայ, որ Սահմանադրու – թեան վաւերացումը ջախջախիչ մեծա – մասնութեամբ՝ մեծապէս աւելցուցած է վարչապետին եւ իր դահլիճին վարկը յաչս մայր հայրենիքի եւ անդրծովեան երկիրներու ժողովրդեան :

Սակայն յաղթանակը լրիւ պիտի ըլլայ ա՛յն օրը միայն, երբ Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները յարգելու եւ դոր – ծադրութեան հսկելու կոչուած մարմին – ները աշակից դառնան անոնց :

Այսինքն երբ նոր ընտրելիք խորհր – դարանին անդամները բացարձակ մեծա – մասնութեամբ պատկանին այն հոսանք – ներուն, որոնք Սեպտեմբեր 28ին «այո՛» պատասխանեցին հանրաքուէին :

Կուսակցութիւնները սկսած են արդէն նախապատրաստական աշխատութեանց ընտրական պայքարին համար, որ այս անգամ աւելի քան երբեք հետաքրքրա – կան պիտի ըլլայ :

Կառավարութիւնը չարթնուս պիտի ճչդէ ընտրութեանց բուն թուականը եւ պիտի հրատարակէ ընտրական նոր օրէնքը :

Երրորդ Հանրապետութեան հեռաւոր օրերէն սկսեալ մինչեւ այսօր բուռն վէճի առարկայ դարձած է ընտրական դրու – թիւնը :

Բազմաթիւ եղանակներ փորձուած են : Սակայն ցարդ կարելի չէ եղած հաւասա – րապէս բոլոր հոսանքներուն համար ըն – դունելի ձեւ մը դտնել :

Ֆրանսա չի նմանիր ուրիշ երկիրներու, ուր ընտրական պայքարը կը մղուի երկու երեք ղլխաւոր կուսակցութեանց միջեւ : Եւ ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան մէկ քուէարկութեամբ : Մեծամասնութեան քուէն չահող թեկնածուն կ'ընտրուի : Հա – մեմատականի մնալու եւ երկրորդ քուէ – արկութիւն կատարելու խնդիր չունին ա – նոնք :

Բազմազան կուսակցութիւններ կան այս երկրին մէջ : Այդ պատճառով ալ ընտրու – թեանց ժամանակ անոնք կը ստիպուին « խմբակցութիւններ» կազմել՝ համա – ձայն իրենց զաղափարական մօտիկու – թեան : Ան հասարակ ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան երկու անգամէն եւ հա – մեմատականի մնացողները «հասկացո – ղութեան» կուգան վերջին պահուն :

Պատահած է յաճախ, որ համեմատա – կանի մնացած թեկնածուներուն մէջ ձա – խակողմեանը առաւելագոյն քուէն ստա – ցած ըլլայ : Երկրորդ ընտրութեան առնն հակառակորդ կուսակցութիւնները կը միանան՝ պարտութեան մատնելու համար զայն : Եւ փոխադարձաբար :

Զօր. Տը Կոլլի կողմնակիցները կազմած են նոր կուսակցութիւն մը, որ կը կոչ – ուի «Միութիւն նոր Հանրապետութեան համար» : Ընտրական պայքարին կարեւոր մասնակցութիւն պիտի բերէ այս կազ – մակերպութիւնը՝ ամէն տեղ Տը Կոլլի հա – ւատարիմ թեկնածու մը ներկայացնելով : Մրագիրն է «ո՛չ այլ, ո՛չ ձախ» :

Աջակողմեան եւ ձախակողմեան միւս ծանօթ կուսակցութիւնները ալ կը պատ – րաստուին ճակատիլ՝ յաղթանակը չահե – լու համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՅԱՋՌԼԵՑԱՆ

—o—

ՆՈՐ ԿՌԻԻՆԵՐ
ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Մինչ կը կարծուէր թէ Շեհապ – ճէ – մայէլ տեսակցութիւնը առիթ պիտի տար որ կացութիւնը հանդարտի, նոր ղէպքեր տեղի ունեցան Պէյրութի մէջ, երկու – չաբթի :

Ինչպէս կ'երեւի երկու կողմերու հետ Շեհապին ունեցած տեսակցութիւնները արդիւնք չեն տուած, հաւանաբար նչա – նակուած վարչապետ Բաչիր Քարամէ տեղի չէ տուած փաղանգապետներու պայ – մաններուն : Հակառակ այս պարագային, առաջին առթիւ լաւատեղեակ շրջանակ – ները կարծեցին թէ տագնապը խաղաղ լուծում մը կը գտնէ եւ մամուլը անդամ իր լեզուն փոխեց : Բոլոր թերթերը երբեւ խմբագրական հրատարակած էին տեղե – կատուութեան նախաբարին մէկ յօդուա – ծը, որ կոչ մըն էր համերաշխութեան :

Այս քաջալերական երեւոյթներէն ետք կացութիւնը մէկ անգամէն աւելի ծանր – բացաւ :

Առաջին անդամ ըլլալով, երկուշաբթի օր, բանակը ծանր զէնքեր գործածեց « նոր ըմբոստներուն » դէմ, որոնք կը շարունակեն գործադուլը :

Ծանր զէպքեր պատահած են Էյրէֆիէի մէջ ուր բազմաթիւ վիրաւորներ կան եւ քանի մը մեռեալ : Ինչպէս երէկ ալ գրած էինք, քրիստոնեայ կիները մեծ դեր կը խաղան այս կռիւներուն մէջ եւ երբ պատնէշներ չկարենան կանգնել, մարդիկ իրենք պատնէշի դեր կը կատարեն ճամ – բաները փակելու համար : Լիբանանեան տագնապին երկրորդ շրջանին 16րդ օրն է արդէն : Այդ կողմ կեանքը դադրած է , Զահլէի մէջ մէկ օր «սուգի օր» նչանակ – ուեցաւ, իրրեւ բողոք եւ ամէն ոք տղո – թեց :

Պայթումները վերսկսան քաղաքին մէջ աւելի սաստկօրէն, առջի դիշեր : Որոշ թիւ մը չկայ մեռեալներու, Ֆիկառօ կը գրէ :— Երկու մեռեալ՝ Փաղանգապետներ – րու կողմէ : Քաղաքին հիւանդանոցը կը յայտնէ թէ 3 դիակ ընդունած է օրուան մէջ, բայց ուրիշ աղբիւրներ, վեցէն ինը մեռեալ կը հաշուեն :

Նախագահ Ֆուատ Շեհապ կը չարունա – կէ իր խորհրդակցութիւնները, բայց ինչ – պէս գրեցինք առանց արդիւնքի . ամէն ճիզ կը թափէ սակայն՝ « ազգային համերաշխութիւն» մը ստեղծելու հա – մար, իր իսկ բառերով : Շեհապ տեսնուե – ցաւ Փաղանգապետներու պարագլուխ Փիէր Ճեմայէլի հետ եւ յայտնեց թէ . — «Շատ լաւատես է», այդ տեսակցութենէն ետք, ապա տեսած է Բաչիր Քարամէն : Այս վերջինը յայտարարած է թէ խօսակ – ցութիւնը չատ «քաջալերական » էր :

× Սեպտեմբեր 21էն ետք, ինչպէս կ'ե – րեւի, թերթերը վերսկսած են հրատա – րակուիլ Հոկտեմբեր երկուքին : Նոր ըս – տացանք «Ֆիդ»ի եւ «Ազդակ»ի վերջին թիւերը (Հոկտ. 2էն 5) :

Զայնասփիւռը հաղորդեց թէ երեքչաբ – թի առաւօտ նոր բախումներ եղած են Պէյրութի մէջ եւ երեք Փաղանգապետներ սպաննուած : Բազմաթիւ ռումբեր ար – ձակուած են նախկին ըմբոստներու վա – ճառատուներու վրայ :

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԸ
ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

Լոնտոնի Նախարարաց Խորհուրդը ժո – ղով մը դումարեց, քննելով Կիպրոսի հետզհետէ ծանրացող կացութիւնը, կա – ռավարիչ Ֆութի տեղեկագիրը, Աթէնքի դիրքը եւ Սփաքի առաջարկը՝ Անգլիա , Յունաստան – Թուրքիա ժողով մը դու – մարելու մասին :

Օր ըստ Օրէն

«ՀԻՆԳԸ – ՄԷԿՆՈՑԸ »

Պոլսոյ *Հիւրիէթ* թերթին Յուլիս 13ի թիւին մէջ մեր աչքերով կարդացինք հե – տեւեալ թրքաբարոյ հեռագիրը՝ գաւա – ռական շրջանէ մը :

— *Թուրդութլու, Յուլիս 12*.— Մէն – մէտ էօզտէն անունով մէկը, այսօր, կէս – օրուան ատենները , իր կնոջ հետ, գործի գացած պահուն, ճամբուն վրայ կը տեսնէ որ էշ մը մէկ անգամէն երեք ձագ աշ – խարհ բերեր է··· Ասոր վրայ, Մէհմէտ էօզտէն, կնկանը վիզէն կախուած ունի *հինգը – մէկնոցը* կը հանէ եւ իշուն գլուխը կ'անցընէ : Խեղճ մարդը ֆառասուն տարիէ ի վեր ամուսնացած էր, բայց իր կինը մէկ հատիկ զաւակ ալ աշխարհ բե – րած չէր ···

×

Պատուական բարեկամ մը, մեզի դրկեր է ամերիկեան թերթի մը մէջ հրատարա – կուած յօդուած մը, որուն մէջ Ամերիկու – հի մը, որ տարի մը Պոլսոյ Հոմ Սէուլհի եւ Բայըրթ Քոլէճին մէջ դասաւանդէ ետք, Ամերիկա վերադարձեր է, վերջերս ասուշ – լեզու բաներ կը գրէ ի պատիւ Թուրքերուն :

Մեր պատուական բարեկամը կը յանձ – նարարէ մեզի·

— Սա թրքասէր օրիորդին ադուռը դաս մը տուէք՝ թերթին մէջ :

Ի՞նչ դաս :

Ցիսուն, վաթսուն, եօթանասուն, հա – րիւր տարիէ ի վեր դաս կ'առնեն մեզմէ եւ ուրիշներէն, բայց բա՛ւն սորված չո – ւնին : Սորվելիք ալ չունին :

Օդափոխութեան համար — կամ գուր – ծով — կ'երթան Թուրքիա կ'երթան : Թուր – քիա կոչուածն ալ մեզի ծանօթ Պոլիսն է : Մնացածը տեսնելիք բան չէ :

Ու Վոսփորի ափերուն վրայ, Թուրքեր սիրո՞վ, հաճոյո՞վ, խանդավառու – թեա՞մբ կ'ողջունեն զիրենք·

— Հրամմեցէ՛ք , բարի եկաք, հացդ բարի··· Ի՞նչ կ'ուզէք··· *Փախլաւա՞*, *պէօրէ՞ք*, *խաատայի՞ֆ*, *մուհալլէպի* ··· Ուրիշ տեսակի *փախլաւաներ* ալ ունինք··

Հիւրասէրները այս անուշեղէն եւ մը – սեղէն — խայծերը օրամցնելէ ետք, ու – րիշ ըսելիքներ ալ ունին·

— Անշո՛ւշտ դուք ձեր ընելիքը մեզմէ աղէկ գիտէք, բայց մենք ալ *ի՛չ* – շատ փորձառութիւն ունինք հաղաքական գոր – ծերու մէջ··· Շատ փոն կը մնանք , եթէ ձեր վերադարձին, մեր մասին *խըչախ* բաներ գրէք··· Մեր հին պատմութեան մասին խօսելու պէտք չունինք··· *էֆէնտիմ* անցած գացած բաներ են ··· Նիտակը կ'ուզէք նէ, եղածն ալ բան մը չէր···Մեր Սուլթանիներէն *բանի* մը հատը, բարկու – թեան նոպայէ մը ետք, հրամայեր են որ *բանի* մը Հայ, *բանի* մը Յոյն, *բանի* մը Քիւրտ, *բանի* մը Լազ, *բանի* մը Լիբա – նանցի ջարդուին, որպէսզի *խըրտներնին* իջնէ : Եղածը այս է··· Անանկ որ ատ Հա – յերուն, Յոյներուն *մասալները* դուք ալ չկրկնէք··երբ – եմ բարով, եկող տարի նո – րէն հրամեցէք ··· *Թէլ խաատայիֆ* ու – նինք, *խայմախ* ունինք, *թաւուք կէօքսու* ունինք եւ ուրիշ բաներ ալ··· *Զոճուխ* չէք, կը հասկնամ··· Ա՛խ, այս «ուրիշ բաները» շատ ծառայեցին մեր դատին···

Այո՛, դուրսէն Թուրքիա գացող *կեա – վուրները* շատ լաւ կը հասկնան : Ի հարկէ *չօճուխ* չեն : Այդ «բաներուն» համը առ – նողը, ա՛լ Հայերուն եւ Յոյներուն ցա – ւերո՞վ կը զբաղի, խե՞նթ ես, ինչ ես ··· Թուրքը իրեն հիւր գացող – ուհիներուն համար անգամ *մուհալլէպի* ունի··· վը – բան ալ վարդի ջուր :

Գացողներէն ոմանք, եթէ գրիչ բռնել գիտեն, իրենց վերադարձին, կ'ելլեն յօդ – ուած ու գիրք կը գրեն Թուրքերը կը ներկայացնեն իրենց հայրենակիցներուն : Նոյնիսկ *մեզի* այո՛, այո՛ նոյնիսկ *մեզի*·· Այդ յօդուածներուն ու այդ գիրքերուն մէջ աւելի սուտ ու սխալ կայ *բան* ցորե – նի հատիկ՝ մեր մայրիկներուն եփած հե – րիսայիին մէջ :

Դաս տալէն ձանձրացանք : Մէկ բան կը մնայ ընելիք — փրցնել իրենց ձիտէն կախուած «հինգը – մէկնոցը», որուն վը – րայ գրուած են «քրիստոնեայ, մարդա – սէր, հայասէր» բառերը եւ անցընել զայն կատուի մը գլուխը ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

—o—

Մեր խմբագրատունը այցելեցին.— Պ. Տիրան Պապիկեան, ծանօթ փաստաբան, Պէյրութէն որուն զաւակը՝ նաեւ փաստա – բան՝ երեսփոխան է Լիբանանի խորհրդա – րանին :

Տիկին Լօլա· Սասունի (Պէյրութէն) որ ներկայ եղած է Հ· Օ· Մ·ի Շրջ· ժողովին (Ամերիկա) իրրեւ Լիբանանի պատգամաւոր :

ԶԻՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

ՅՈՒՑԵՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՓՈՐՄՈԶԱՅԻ ՄԷՋ

Ռմբակոծումները չաբաթ մը դադրե – ցնելու փէքինի յայտարարութիւնը որոշ գոհունակութիւն մը առեղծեց Ուաշինկ – թընի մէջ : Ամերիկեան Արտաքին նախա – րարութիւնը պաշտօնական յայտարարու – թիւն մը ըրաւ այս ուղղութեամբ, չեչ – տելով թէ համայնավար Չինաստանի ո – րոշումը թէեւ քարոզչական բնոյթ կը կրէ, բայց եւ այնպէս յուսատու քայլ մըն է՝ դէպի դինադադար : Հարցը կ'ու – սումնասիրուի Միացեալ Նահանգներու եւ Ազգայնական Չինաստանի կողմէ :

Գալով ամերիկեան ռազմանաւերու հարցին, անոնք կը գտնուին միջազգային ջուրերու մէջ, կը ճչդէ Ուաշինկթըն :

Համայնավար Չինաստանի մամուլի պարծակալութիւնը հետապտռեց փէքինի

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Վարչապետէն եւ Ներքին նախարարէն զատ վիճաբանութեանց մասնակցեցան նաեւ զաղութներու նախարարները :

Լոնտոնի կառավարութիւնը յուսակօրէն յայտարարած է արդէն, թէ համաձայն է մասնակցելու երեքներու ժողովի մը, ուր պիտի ներկայացուին նաեւ կիպրոսի եր – կու համայնքները, պայմանաւ որ այդ ժողովը դումարուի բրիտ· ծրագրի հիման վրայ : Այսուհանդերձ, անգլիական կառավարութիւնը պատրաստ է այդ ծրա – գրին մէջ փոփոխութիւններ մտցնել՝ եթէ չհաղորդուած կողմերը համաձայնին : Բայց նման ժողովի մը յաջողութիւնը կա – խում ունի Աթէնքի դիրքէն, կ'աւելցնեն անգլիացի դիւանագէտները :

Միւս կողմէ, կղզիին մէջ խիստ միջոց – ներ ձեռք առնուեցան, պայքարելու հա – մար էոթայի դէմ : Կղզիին իշխանութիւն – ները կը մտածեն թէ Մակարիոս Արք·ի դիմադրութեան կոչը համաձայնութեան բոլոր յոյսերը ի դերեւ հաննէ :

Կիպրոսի հարցը մեծապէս կը չահագր – գռէ նաեւ Ատլանտեան Ուխտը, որուն հերթական խորհուրդը երկուշաբթի օր ժողով մը գումարեց Փարիզի մէջ, մաս – նակցութեամբ՝ Յունաստանի ներկայա – ցուցիչ Մելասի : Ժողովէն ետք յայտա – րարուեցաւ թէ Թուրքիոյ, Անգլիոյ եւ Յունաստանի ներկայացուցիչներուն չը – նորհիւ տեսակէտներու «որոշ մերձե – ցում » մը եղաւ· ուշագրաւ է մանաւանդ այն պարագան՝ թէ Յունաստան պայման չդրաւ իր մասնակցութիւնը՝ «կլոր սե – ղան»ի մը հանդիպումին :

ՓՈՔՐ ԵՒ ՃՆՇՈՒԱԾ ԱԶԳԵՐՈՒ "ՊԱՇՏՊԱՆԸ"...

Ա.

Կոյր պէտք է լինել չտեսնելու համար, որ աշխարհի խաղաղութեան սպառնացող վտանգին դլխաւոր պատճառը կը հանդիսանայ Մոսկուան, ձգտումած վիճակի մէջ պահելով Միջին Արեւելքը, մասնաւորա – պէս արաբական աշխարհը, նաեւ Ծայր. Արեւելքը: Մոսկուայի քաղաքական վա – րիչները յաջողեցան որոշ չափով իրենց քարոզչական մութ աշխատանքներով եւ դրամական աջակցութիւններով համոզել արաբական աշխարհի որոշ երկիրներ, թէ պէտք է կռուիլ արեւմուտքին դէմ իբրեւ օտար տիրապետողներու, որոնք կը մի – ջամտեն արաբական աշխարհի ներքին դործերուն: Թէ Խորհրդային Ռու – սիոյ ներկայութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ լոկ բարեկամական եւ մարդասիրական հանդամանք ունի: Թէ Արեւմտեան պե – տութիւններու ներկայութիւնը օտար ազ – դեցութեան ենթարկելու նպատակ կը հե – տապնդէ: Այսինքն ճիշդ հակառակը, ինչպէս տեղի ունեցած է Խորհրդային Ռուսիոյ քառասուն տարուան տխուր դործունէութեան ընթացքին, մինչ ա – ռաջնորդուելով Լենինի այն պատգամէն ու խորհուրդներէն, ինչպէս, կ'ըսէր ու կը դրէր իր ընկերներուն. « Երբ անհրա – ժեշտութիւն կայ, մի' քաշուիք, պէտք է դործադրել եւ դործ ածել խորամանկու – թիւնը եւ ճարպիկութիւնը ձեր նպատակ – ներուն հասնելու համար »:

Եւ այսօր ալ Խորհրդային Ռուսիոյ մե – նատէրը, վարչապետ Խրուշչեւ, հա – ւատարիմ իր ուսուցչապետ Լենինի պատ – գամին, կը դործածէ այդ միջոցները, մերթ սպառնալիքներով, մերթ իբրեւ պաշտպանը փոքր եւ ճնշուած ազգերուն եւ մերթ յանուն աշխարհի խաղաղու – թեան:

Ինչպէս Մոսկուայի պաշտօնական թեր – թերը «Իզվեստիա» եւ «Պրաւտա» իրենց յաճախակի խմբագրականներով ահազանդ կը հնչեցնեն թէ «Անգլեւամերիկեան մի – ջամտութիւնը վտանգ մը կը կազմէ հա – մաշխարհային խաղաղութեան, խաղա – դասէր բոլոր ժողովուրդները կը սպասեն որ ամերիկեան եւ բրիտանական զօրքերը անմիջապէս հեռանան Միջին Արեւելքէն: Մոռնալով այն տասնեակ երկիրները, ուր տասնեակ տարիներէ ի վեր Մոսկուան ամուր նստած է զէնքի ուժով եւ տորկա – ցած վիճակի մէջ կը պահէ այդ ժողո – վուրդները, չբջատուած բոլշեւիկեան զօրքերով եւ երկաթեայ պարիսպներով:

Խորհրդային Ռուսիոյ վարիչներու կը – բաւեր եւ բանաւոր սպառնալիքները ու պահանջը օգուտ չբերին, անմիջապէս հե – ռացնելու Լիբանանէն եւ Զորդանանէն, անգլեւամերիկեան զօրքերը եւ նրանց ըս – պառնալիքները մնացին անհետեւանք: Մինչդեռ խորքին մէջ Մոսկուան կ'ուղէր համաւորներու անունին տակ տեղական իրենց գործակալներու եւ 5րդ զօրասիւնի խորհուրդով, զօրք մտցնել, յանուն փոքր եւ ճնշուած ազգերու պաշտպանութեան, ինչպէս մտան ղէնքի ուժով, կովկասեան, Պալթեան եւ արեւելեան երկիրները: Խորհրդային Ռուսիոյ քաղաքական վա – րիչները իրենց կենդանի գործով ակիզբէն մինչեւ մեր օրերը, ժխտեցին ազգ եւ հայրենիքի գաղափարը, ի՞նչպէս կ'ըլ – լայ, որ այսօր կ'ուզեն պաշտպան հան – դիսանալ փոքր եւ ճնշուած ազգերուն, երբ բոլշեւիկեան զօրաբանակներով ճըզ – մեցին եւ խորտակեցին մի չարք ազատ եւ անկախ երկիրներ, տորկացնելով ռուսա – կան բոլշեւիզմի ահաւոր տիրապետու – թեան տակ: Ճիշդ կը դրէր «Ալ – Ամալ » արաբական թերթը թէ «Լիբանանցիք բա – ցայայտ կերպով երաշխիք կը պահանջեն իրենց գոյութեան համար: Ամերիկեան ու – ժերու Լիբանան ներկայութիւնը մեծա – գոյն սատարն է մեր անկախութեան պաշտպանութեան ասիկա մենք կ'ըսենք բոլշեւիկներուն եւ բոլոր չհաղորդըս – ուղներուն »: Միեւնոյն ազգերու ար – տակարգ ժողովին մէջ ի պատասխան Խորհրդային Ռուսիոյ արտաքին նախա – րար Պ. Կրոմիքոյի յարձակումներուն, բրիտանական արտաքին նախարարը, չատ ճիշդ յայտարարեց թէ «Սովետներու կողմէ զէնքերու առաքումներն են դէպի Մի – ջին Արեւելք, որ ստեղծած են լարուած այս կացութիւնը, Խորհրդային Ռուսիոյ ջանքերով է, որ միջազգային ջազդրդուռ – թիւն ստեղծուած է, որ կը հակասէ միշտ Սովետներու յաճախակի խաղաղասիրա – կան կոչերուն: Սովետները փոքր ազգերը միշտ ջնջած են եւ ստրկացուցած, ձեղ օրինակ դժբախտ Հունդարիան »:

Ռուսիոյ համայնավար կուսակցութեան տիրապետութեան քառասուն երկար տա – րիներու տխուր փորձը ցոյցտուաւ, որ Խորհրդային Ռուսիոյ քաղաքական վա – րիչները աւելի վատթար կերպով ծաւա – լապաշտական քաղաքականութիւն կըտա – նին օտար հողամասեր եւ օտար մեծ ու փոքր երկիրներ բռնօրէն եւ զէնքի ուժով դրաւելու համար, քան թէ երբեմնի ցա – րական Ռոմանովներու տունը, որ մօտ երեք հարիւր տարուան կեանք ունեցաւ: Եւ դաղտնիք չէ բոլորի համար, որ Մոս – կուայի վարիչները իրենց սպառնալիք – ներով ու բարեկամական կապերով կ'ու – զեն որ կը ձգտին բոլոր ներելի և աննե – լի միջոցներով իրենց ձեռքը անցընել եւ տիրապետել Միջին Արեւելքին, երբ աչ – խարհ տեսաւ, թէ համայնավարութեան ծաւալումը վնասակար է աշխարհի խա – դաղութեան եւ թէ փոքր ազգերու ազա – տութեան եւ անկախութեան: Հունդարիոյ վերջին թարմ ողբերդութիւնը, Յարդը, կոտորածը, Մոսկուայի հազարաւոր հրա – սայլերով ու սաւառնակներով, պիտի սիրոյ այն խօսքերը, որոնք այնքան ծի – ծաղելի ու տաղտկալի են թուում կեանքի հմայքը կորցրած թերահաւատներին, բայց որոնք մի մի յայտնութիւններ են նորաբողբոջ սիրոյ սրտերի համար:

Ամէն անդամ, որ նայում էի նրա դարմանալի պայծառ աչքերին, որոնց մէջ կարծես արեւն էր վառւում. ամէն ան – դամ, որ լսում էի նրա կենսաթրթիռ ծի – ծաղը, որի մէջ կարծես գարնանային չա – րաճճի վտակ էր քչքչում. ամէն անդամ, որ առնում էի նրան գիրկս եւ ականջիս մօտ լսում կուսական կրծքի հեւքը, այ – տերիս վրայ զգում նրա թաւիշ – մազերի էլեկտրականացնող չփումը, — ինձ տի – րում էր այնպիսի մի խենթ զգացում, որի ազդեցութեան տակ պատրաստ էի գործել եւ ամենամեծ առաքինութիւնը, եւ ամե – նամեծ ոճիրը — միայն թէ նա հրամա – յէր:

Սիրո՞ւմ էր ինձ նոյնպէս, — այդ ես այժմ չգիտեմ, բայց այն ժամանակ լիո – վին հաւատում էի, որ չի կեղծում, երբ հաւատացնում էր, թէ սիրում է, եւ եր – դւում էր, թէ մահն անդամ չի կարող անջատել մեզ իրարից:

Այդ ժամանակ վերջին դասարանի ու – սանող էի եւ չուտով պիտի աւարտէի ի – րաւագիտական համալսարանը: Վստահ երիտասարդական թարմ ուժերիս եւ մա – նաւանդ հասարակական լայն գործունէ – ութեան բուռն ախնջանքիս վրայ՝ լցուած էի փառաւոր ապագայի վառ յոյսերով: Ողեւորուած այդ ապագայով եւ խրա – խուսուած երջանիկ սիրով, բուռն եռան – դով, առանց հանդիստ առնելու, պատ – րաստում էի աւարտական դիսերտա – ցիաս, որը ապագայ մեծութեանս ու փառքիս հաստատուն հիմնաքարը պիտի հանդիսանար:

Բայց ...

Օ՛հ, այդ «բայց»ը...

Այժմ էլ, երբ ամէն ինչ կորած է, ամէն ինչ խորտակուած վերջնականապէս ու անդարձ, այժմ էլ, երբ յիշում եմ այդ վայրկեանները, քիչ է մնում ճչամ հո – դեկան կարեվէր մի ցաւից — այն աս – տիճան վայրկեանները դեռ եւս չեն կոր – ցրել ինձ համար իրենց սրութիւնը:

Սակայն չարունակեմ պատմութիւնս...

Մի անդամ, երբ հեռու հիւսիսում ու – սանողական մենակեաց սենեակումս փակ – ուած, դիսերտացիան վերջին գլուխներն էի գրում, մի նամակ ստացայ, որի մէջ ապշեցուցիչ անողոք անկեղծութեամբ գը – րում էր նա, որ իր սիրոյ նախկին հա – ւատիացումները ընդունելի իրբեւ ցաւա – լի թիւրիմացութիւն եւ աշխատելի մոռա – նալ իրեն, որովհետեւ ինքն ուրիշի կին է լինելու չուտով: «Գիտեմ, այս բանը շատ էլ հաճելի պիտի չլինի քեզ համար, բայց ինչ արած, աշխարհս մէջ ամէն բան պատահում է եւ ամէն բան կարող է պա – տահել » — այսպիսի հեղնակա՞ն ասեմ, թէ դիւական անխիղճ խօսքերով էր վեր – ջացնում նամակը:

Սկզբում կարեւորութիւն չտուի այդ նամակին. կարծում էի, թէ մի կատակ է այդ, որով չարաճճին ուզում է մի խաղ խաղալ ինձ հետ կամ փորձել իմ սէրը: Բայց յետագայում որքան եղաւ զար – մանքս, յետոյ զայրոյթս եւ, ի վերջոյ, յուսահատութիւնս, երբ իրար եռեւից գրած նամակներիս եւ հեռագիրներիս եւ ոչ մէկի պատասխանը ստացայ: Ու երբ այս խենթացնող լռութիւնից յետոյ, կա – տարեալ յուսահատութեան մէջ, ինչ ա – նելիքս չդիտէի, անսպասելի կերպով ըս – տացայ մի լրկոնական հեռագիր. «ա – մուսնացայ»: Մի բառ միայն եւ ուրիչ ո – չինչ: Այս հեռագիրը տուել էր, երեւի, նրա համար, որ այլեւս չձանձրացնեմ ի – րեն նոր նամակներով ու հեռագիրներով:

Սկզբում այդ հեռագիրն ինձ այնքան էլ չազդեց, որովհետեւ արդէն նախապատ – րաստուած էի, բայց յետոյ նկատեցի, որ քարացում, հոդեկան թուլութիւն է եկել վրաս. իսկ երբեմն էլ, մանաւանդ գի – շերները, երբ քնել չէի կարողանում եւ ուղեղս գործում էր հիւանդագին յուզ – ման մէջ, ինձ թուում էր, թէ խելագար – ւում եմ:

ՆԱՐ ԴՈՍ

(1 Շար.)

ՄԵՐ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յօսեցանք արդէն, Սեպտ 20ի(*) մեր խմբագրականով, « ՀԱՑԱԳԻՏԱԿԱՆ... » խորագրին տակ, Հայաստանի Գիտու – թիւններու Ակադեմիային կից լեզուի ինս – տիտուտի ծրագրին մասին, այն է՝ հրա – տարակել հայ լեզուի բառարաններու շարք մը:

Այդ շարքին մաս կը կազմեն.—

1.— Բացատրական երկհատոր բառա – րան մը, չուրջ 3520 էջ:

2.— Հայ լեզուի դարձուածքներու բա – ռարան:

3.— Ակադեմական բազմահատոր (չուրջ 15 – 20 հատոր) բառարան մը:

4.— Բարբառային բառարան:

5.— Օտար բառերու բառարան:

6.— Հոմանիշներու բառարան:

7.— Ճովհ. Թումանեանի համարար – բառը:

8.— Ուղղագրական ընդարձակ բառա – րան:

9.— Հայ – ռուսերէն եւ ռուս – հայե – րէն բառարան:

Այս առթիւ կ'ուզենք յայտնել մէկ քանի վերապահութիւններ, որոնք կապ ունին ընդհանրապէս հայ լեզուի եւ մասնաւո – րապէս ինստիտուտի կողմէ հրատարակ – ուելիք բառարաններուն հետ:

Մեր վերապահութիւնները կրնանք բաժնել երեք գլխաւոր մասերու.

Ա.) Պարտիա ու պոլիտիկ չմտցնել գրա – կանութեան եւ արուեստի մէջ:

Բ) Վերադառնալ մեսրոպեան ուղղա – գրութեան:

Գ.) Օտար բառեր չգործածել (գոնէ ա – նոնց գործածութիւնը իջեցնել նուազա – գոյնի):

չմոռացուի ժողովուրդներու յիշողութեան մէջ: Վարչապետ Խրուշչեւ ժամանակին կը դատապարտէր իր ուսուցչապետ Սթալի – նը, սակայն երբ անցաւ իշխանութեան գլուխ, աւելի վատթար կերպով կը հետե – ւի երբեմնի իր ուսուցչապետի գործելա – կերպին: Եւ ներկայ քաղաքական խառ – ւակայդ աշխարհին մէջ իր տխուր եւ մեծ բաժինը ունի Խրուշչեւ:

« Խաղաղ համակեցութեան » գաղափա – րը որու անունով կը խօսի յաճախ վար – չապետը, դեղեցիկ խօսքեր են, որ կը ծա – ռայեն միայն իբրեւ վարագոյր, իսկ վա – րագոյրի ետեւ ըստ ռուսական բոլշեւիզ – մի, դաւադիր աշխատանք, միշտ եապոյի դերին մէջ, յառաջացում եւ ծաւալում բոլոր տեսակի միջոցներով, դէպի Միջին Արեւելք, կանդ չառնելով դրամական եւ դինուորական ոչ մի օժանդակութեան առջեւ: Լիբանանի եւ Զորդանանի ճակա – տի վրայ որոշ չափով անյաջողութիւն կը – րելուց յետոյ, վարչապետը, չունէը առաւ դէպի Փէքին, Ծայրագոյն Արեւելք, իր բարեկամ Մաօցեթունկի հետ, նոր ճա – կատ եւ նոր թատերաբեմ ստեղծելու:

Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Պարտիան եւ պոլիտիկը մաս կը կազմեն հրապարակագրութեան: Եթէ անպատճառ պէտք է սոցիալիզմ կառուցանել, թող փորձեն կառուցանել գրականութենէն դուրս, արուեստէն դուրս, լեզուէն դուրս: Մարքսը եւ մարքսականութիւնը չեն կրնար ներշնչման աղբիւր դառնալ դրողին եւ արուեստագէտին համար: Մենք եւս ընկերվարական ենք, բայց մեր ընկերվարութիւնը ճերմակ ընկերվարու – թիւն է: Մենք հետամուտ չենք գրակա – նութիւնը պարտիացնելու, այլ հետամուտ ենք Պարտիա՛ն գրականացնելու:

Ուրիշ առեն ըսած ենք, թէ մենք խստ – օրէն «պահպանողական » ենք լեզուական հարցերու մէջ, մինչ խստօրէն «յառաջ – դիմական» են Երեւանի թէ ակադեմիա – նները, թէ' ինստիտուտները եւ թէ գրող – ները իրենք: Մեր պահպանողականութիւ – նը յառաջդիմութիւն է, իսկ Երեւանցի – ներու յառաջդիմութիւնը յետադիմու – թիւն է: Սոցիալիզմը կեանքի մէջ կը կա – ռուցուի, ո՛չ թէ լեզուի մէջ: Ի՞նչ իմաստ ունի, ի վերջոյ, «յաջող»ը գրել «հա – ջող, իսկ «Ճովհաննէս»ը՝ «Հովհաննէս»:

Մասնակի վերաղարձ մը հին ուղղա – գրութեան՝ կատարուեցաւ արդէն Երեւա – նի մէջ: Կ'ուզենք, որ այս վերաղարձը ըլլայ ամբողջական եւ առանց պայմանի:

Արդ՝ անհիմնաստ, աւելորդ եւ անպէտ աշխատանք մըն է պատրաստել ուղղա – գրական բառարան մը, ուր յաջողը պիտի մնայ «հաջող» եւ Ճովհաննէսը՝ «Հով – հաննէս»: Այս պարագային՝ մեզի տրուա – ծը ո՛չ ուղղագրական պիտի ըլլայ, ո՛չ ալ մանաւանդ բառարան:

Դարձեալ, աւելորդ եւ անիմաստ է պատրաստել համանիշներու բառարան մը, ուր թէ բուն բառերը եւ թէ համանիշնե – րը սոցիալիզմի հետքերը պիտի կրեն ի – րենց վրայ:

Հինգ, տասը կամ քսան տարի ետք, այսբառարանները մէկ կոմմպիտիդրուն: Կ'արժէ՞ տասը տարի աշխատիլ՝ այս ան – փառունակ ճակատագրին ենթարկուելու համար ի վերջոյ: Մեր կարծիքով՝ ոչ, չարժէր:

Ուղղագրական բառարան մը, նոր ուղ – ղագրութեամբ, ոչ իր նպատակին կրնայ ծառայել, ոչ ալ դոյութեան իմաստ կր – նայ ունենալ: Մենք կը նախընտրենք բը – նաւ բառարան չունենալ, քան ունենալ բառարան մը, ուր մարքսեան դիալեկ – տիկան աւեր գործած է:

Ուստի՝ կ'ըսենք — Վերադարձէք մես – րոպեան ուղղագրութեան ոչ միայն երբ բառարան կը պատրաստէք, այլեւ երբ քերթուած կամ վէպ կը գրէք, յօդուած կամ խմբագրական կը գրէք:

Մեր ուզածը, աւելորդ է կրկնել, ոչ թէ մասնակի վերաղարձն է, այլ ամբող – ջական վերաղարձը:

Հայաստանեան գրականութիւնը չատ աւելի մաչելի եւ սիրելի պիտի դառնայ

(*) Տես Յառաջ Սեպտ. 26:

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

(ՄԻ ԿՈՐԱԾ ՄԱՐԴՈՒ
ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ)

Այս յիշատակարանն իմ ձեռքը ընկաւ պատահական կերպով, թէ ինչպէս — հե – տաքրքրական չէ: Սա մի մեծ տեսր էր, որի մէջ «կորած մարդը», ինչպէս ինքն էր ենթավերնագրել իր յիշատակարանը, երկար տարիներ, համարեա թէ օրը – օ – րին գրի է անցրել իր անհատական կեան – քի անցուդարձը:

Բոլոր կողմնակի, անհետաքրքրականը բաց թողնելով, ես ընտրեցի եւ մի ամ – բողջական պատմուածքի վերածեցի. մի – այն այն գրանցումները, որոնք յիշատա – կարանի ուղն ու ծուծն են կազմում եւ պարզում «կորած մարդու» ողբերդութիւ – նը:

Այս էլ ասեմ. «կորած մարդը» իր յի – շատակարանի այն մասը, որ վերաբե – րում է իր անկման ողբերդութեան, վեր – նագրել է «Ես եւ Նա»: Այդ վերնագրով էլ տալիս եմ տպագրութեան:

ՆԱՐ – ԴՈՍ

Ե Ս

Ես սիրում էի նրան: Կրկնեմ արդեօ՞ք

ԿՈՑԾԻԿ

Ա. ՀՈՍՈՎ

ՓՈՐՁԱՎՈՐԸ

Ա

Ֆաշտի դռան երեսը Իմամ Ալի Ռեզայի տաճարի մոտ կանգնած էր Ռուստամ Ղազարյանը, ձեռքերը գրպանները խրած, ոտքերը իրար խաչած, ու ինչ-որ մտածմունքի մեջ ընկած, նայում էր ներսից դուրս եկող ուխտավորների հոսանքին։ Ռուստամը ոչ մի կերպ չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչպես կարելի է այդքան ուրախ ու զվարթ լինել, երբ ամբողջ տարածքը ծածկված է մարդկային դիակներով, ամենուր լսվում են ողբի ու հառաչանքի ձայներ, ամենուր տիրում է մահվան սարսափելի մղձավանջը։

Ռուստամը ինքն էլ էր ուրախ, որ ողջ է մնացել, որ ինքն էլ չի դարձել այդ դիակներից մեկը, բայց նրա ուրախությունը ոչ մի կապ չուներ այն ուրախության հետ, որ զգում էին ուխտավորները։ Ռուստամը ուրախ էր, որ ինքը ողջ է մնացել, որ ինքը չի մեռել, որ ինքը կարող է շարունակել իր կյանքը, որ ինքը կարող է վերադառնալ Հայաստան, տեսնել իր հարազատներին, իր ընկերներին, իր գյուղը, իր տունը, իր ընտանիքը։ Ռուստամը ուրախ էր, որ ինքը ողջ է մնացել, որ ինքը չի մեռել, որ ինքը կարող է շարունակել իր կյանքը, որ ինքը կարող է վերադառնալ Հայաստան, տեսնել իր հարազատներին, իր գյուղը, իր տունը, իր ընտանիքը։ Ռուստամը ուրախ էր, որ ինքը ողջ է մնացել, որ ինքը չի մեռել, որ ինքը կարող է շարունակել իր կյանքը, որ ինքը կարող է վերադառնալ Հայաստան, տեսնել իր հարազատներին, իր գյուղը, իր տունը, իր ընտանիքը։

23րդ ազգաբարութիւնը՝ Միացեալ Նա – հանգներու դէմ որոնց «նաւերն ու օդա – նաւերը անցած են համայնավարներու սահմանը »։

Թայփէի մէջ զօր. Զանկ Քայ Չէք, իր զվարաւոր զործակիցներուն եւ ամերիկեան զեսպանին հետ յաջորդական զալոնի ժողովներ կը զումարէ։ Կը կարծուի թէ տարակարծութիւն մը կայ Միացեալ Նա – հանգներու եւ ազգայնական զաշնակից – ներու միջեւ։ Ըստ երեւոյթին Ամերիկա – ցիները կ'աշխատին զինադադար մը կընքել, բայց Զանկ Քայ Չէք հաւատաք չընծայեր համայնավարներու խոստումնե – րուն։ Ազգայնական Զինուժոտանի կառա – վարութիւնը զեկոյց մը հրապարակեց, ուր կը չեշտուի թէ համայնավարներու յայտարարած «սաղայելական» պինդ – զարը ուրիչ բան չէ եթէ ոչ «փոթորիկէն առաջ՝ խաղաղութիւն» մը եւ կ'առա – ջարկէ որ «ամերիկացի եւ չին ժողո – վուրդները զօրացնեն իրենց միասնակա – նութիւնը՝ որուն դէմ զաւադրութիւն մը կը սարքեն համայնավարները» ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ԶՈՐՍԷՆ սկսեալ զրօչի տակ պիտի կանչուին բոլոր այն Ֆրան – սացիները, որ ծնած են 1938 Սեպտեմբեր 11էն Նոյեմբեր 16։

ԱՐԱԲ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ սուրիացի փոխ նախագահ Սապրի Ասալի իր հրա – ժարականը տուաւ. իրեն զէմ մեղադ – րանքներ եղած էին՝ որ 1954ին Իրաքի նախկին վարչակարգին հետ մէութիւն մը կազմելու վրայ կ'աշխատէր։ Ամէն պա – րագայի մէջ այս հրաժարականը կը նը – կատուի առաջին քայլը՝ իշխանութիւնը Դահիրէի մէջ կեդրոնացնելու համար ։ Արաբական չրջանակներու համաձայն Նասր մերժած էր ընդունիլ Ասալիի հրա – ժարականը ։

ՊԻՈՍ ԺԲ. պապը ծանրապէս հիւան – զացաւ երկուշաբթի առաւօ, երբ կը հան – զատանար Քասթէլ – Կանտոլֆոյի մէջ ։ Հակասական լուրեր տարածուեցան ամ – բողջ օրը հռոմէական չրջանակներուն մէջ, նոյնիսկ Վատիկան լուրը։ Ինչպէս կ'երեւի Պապը ուղեղային արիւնախտում մը ունեցած է եւ զիտակցութիւնը կոր – սընցուցած։ Վերջին լուրերու համաձայն հանգիստ զիշեր մը անցուցած է եւ երեք – շաբթի առաւօ Վատիկան հասած է զուի – ցերիացի այն բժիշկը որ 1953ին փրկած է Պապը։ Հաղարաւոր հաւատացեալներ ամ – բողջ զիշերը ապօթած են Իտալիոյ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հեռատեսիլին տեսակցու – թիւն մը տալով խորհրդային վիտուն մը յայտարարեց թէ իրենք երբեք չեն ձա – խողած «Սպուտնիկ» արձակելու ժամա – նակ, աւելցնելով թէ կը յուսան որ ան – զրմէնողոտային առաջին մարդը խոր – հրդային մը պիտի ըլլայ ։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ կառավարութիւնը բուռն բողոքագիր մը յանձնեց Պուկարիոյ կառավարութեան որ «կը փորձէ միշտ – մուխ ըլլալ եուկոսլաւիոյ ներքին գործե – րուն»։ Երկու երկիրներու միջեւ նոր պայքարը ծայր տուաւ, երբ պուլկար զեկավարները սկսան իրենց ժողովուրդին ազգայնական զգացումները զրգռեն՝ Մա – կեդոնիոյ կապակցութեամբ ։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ծովային ուժերու ընդհ. հրամանատար ծովակալ Ռայթ յայտարարեց թէ հաւանական է որ Ֆ. Միութիւնը Միացեալ Նահանգներէն աւե – լի սուզանաւեր ունի, բայց նաւատորմի – զին ուժը կարելի չէ գնահատել թուական համեմատութեամբ ։

ԳԱՀԻՐԷի կիսապաշտօնական Ալ Կու – հուրիէ թերթին համաձայն Սուէզի մի – զպին ընթացքին Ամերիկա եւ Թուրքիա պիտի տապալէին սուրիական վարչակար – գը, իսկ եգիպտական միջամտութեան մը պարագային Երզ նաւատորմիղը պիտի ուղղուէր արեւելեան Միջերկրական, Գա – հիրէի իշխանութիւնները չփոթի մատնե – լու համար ։

ԿՈՆՔՈՒԻՐի ակադեմիայի անդամ ըն – տրուեցաւ Հերվէր Պաղէն, ս Ֆրանսի Քարքոյի յաջորդը։ Կոնֆուրին ամէնէն ե – րիտասարդ ակադեմականն է ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Թուֆէնկճեանի եւ իր պարագաներուն, իր քրոջ՝ Տիկին Փոլա – մի մահուան տխուր առթիւ։

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան խնամակալութիւնը, ուսուցչական կազ – մը, պաշտօնէութիւնը եւ Սանուց Միու – թիւնը, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Նու – պար Ճէլալ, Օր. Վարդուհի Ճէլալ, Ճէ – լալեան եւ Պօյաճեան ընտանիքները յա – ւով կը ծանուցանեն՝

Տիկին ԱԿԻՒԼԻՆԷ ՄՈՒՐԱՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆի

մահը , որ տեղի ունեցաւ 5 Հոկտ. Դպ – րոցասէրի հաստատութեան մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու – նենայ հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 9, կէս – օրէ յետոյ ժամը 2·30ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ։

Մարմինը պիտի ամփոփուի Պանէօ Փարիզիէն զերեզմանատան հայ մտաւո – րականներու դամբարանին մէջ։

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Ֆլօրա Շէօհլաեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Տէր Թովմասեան, իրենց քրոջ Այրի Տիկին Անժէլ Քրիսեանի կսկծալի մահուան առթիւ, ջերմ չնորհակալու – թիւններ կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ նամակով՝ իրենց ցաւակ – ցութիւնները յայտնեցին ։

×

Լիոնի Եկեղեցւոյն Տիկնանց Միութիւ – նը չնորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Մ. Էժտահարեանէ երկու հազար ֆրանք իր ապաքինման առթիւ։

Լիոնի Ազգ. Տիկնանց Միութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Մ. Էժ – տահարեանէ հազար ֆրանք իր ապաքին – ման առթիւ ։

×

Խորապէս զգացուած երկարատեւ հի – ւանդութեանն չրջանին ինծի հանդէպ ցոյց տրուած համակրանքի զգացումնե – րէն, կուզամ հրապարակաւ իմ խորին չնորհակալիքը յայտնել Լիոնի Ազգ. Մի – ութեան, քահանայ հայրերու, քարտու – ղարուհիին, Լիոնի, Փարիզի, Մարսէյ – լի, Պորտոյի, Վալանսի, Ս. Էթիէնի, Ս. Շամոնի, բոլոր հայրենակիցներուս, ազ – գականներուս, բարեկամներուս ու ծա – նօթներուս, որոնք զրաւոր եւ կամ այցե – լութիւններով, ըլլայ տունը , ըլլայ հի – ւանդանոցը, իրենց անկեղծ եւ քաջալե – րական խօսքերով, մեծապէս նպաստեցին հոգեկան տրամադրութիւնս վեր պահե – լու։

Մ. ԷԺՏԱՀԱՐԵԱՆ

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; République

Շաբաթ, Հոկտ. 18, ժամը 20·30ին

ՖՐԱՆՔԵԻՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծաբան
Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆի
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂՔԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ. Ժ. Մ. ՍԻՆՑԳԻ
Առաջին անգամ ըլլալով ֆրանսե – րէն լեզուով, հայ Մոլիէռը ծանօ – թացնելու համար օտարներուն։

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

Հայկուհի Խտրշեան, Աւետիս Մի – սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի – վիէ Մաքօ, ինչպէս նաեւ, Ռու – բէն Ասլանեան , Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ , Ժրընվիէվ Լըֆ – լեռ եւ Իւպեր Քլանէ ։

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻ – ՍԻՐԵԱՆ, թեթիւթ խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ ։

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա – քօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ – ՊԷՍԵՐԵԱՆ ։

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300 ։
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻՒԹ. 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ. 25–46։
Միսիրեան՝ ՄՕԼ. 86–04 ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի Նշանագրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սոր – պոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ ։

12 Հոկտեմբեր 1958 Ժամը 2·30ին

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե – տական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ Եպս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի ։

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ չըր – ջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտու – թեան։ Պիտի ըլլան արտասանութիւններ , խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալ – ներ ։

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակնե – րը՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւա – նատունը, Փարիզի եւ չրջանի հայ եկե – ղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բո – լոր դասընթացքներու տեղական կրթա – կան յանձնախումբերու մօտ ։

× Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձու – թիւնը կը տեղեկացնէ թէ Սուպոնի մէջ տեղի ունենալիք Մշակոյթի Փառատօնին զաղոյներուն թիւրութիւն տալու համար, վարձուած է օթօքառ մը որ պիտի մեկնի կիրակի օր Փուէնթ տը Շաւիլէն ժամը ճիշդ 1·45ին եւ կիյմիներէն եւ ժամը 14– ին։ Փափաքողներէն կը խնդրուի չբա – թէն առաջ արձանագրուիլ հոգաբարձու – թեան անդամներուն մօտ ։

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՄ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միու – թիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով , այս կիրակի ամբողջ օրը, առաւօտուընէ, այս կիրակի ամբողջ օրը, սովորական սրահին մէջ ։

Այս առթիւ Լիոնէն Տէր Թորգոմ քհնյ. Բօսթաքեան հոգեհանգստեան հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 նահատակներու խնկելի յիշատա – կին եւ պիտի քարոզէ ։

Կը խօսի Սիսակ Սիսլեան (Կրընոպլէն)։ Կը հրաւիրուին չրջակայ բոլոր հայրենա – կիցները ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ իր ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարե – ւոր օրակարգ ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կազմակերպած է դասախօսութիւն մը, այս Զորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին, Ազգ. Տան մէջ, Ա. յարկ ։ Դասախօս՝ Օննիկ Ալթունեան։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց.Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան սրահը ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներ – կայ պիտի ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկա – յացուցիչը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Իսիի Զաւարեան կո – միտէի ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 21– ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կապ. Խաչի մասնա – ճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը , այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, «Ա – հարոնեան» ակումբին մէջ։

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս տարի , մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատա – մարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկ – տեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր եկեղեց – ւոյն մէջ։ Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու – թիւն՝ մասնակցութեամբ Պարոյց Դասուն։ Ճաւարտ պատարագի՝ աշխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ պին. բարձրաստիճան անձ – նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լահայ գաղութին։

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԻՒՔԻԷ – ԵԱՆ։

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ – ռի ընդարձակ սրահին մէջ։ Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ չրջանի ըն – կերներուն համար ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։ Հայ – կական ընտիր պար եւ տանակնկալներ Արեւուշներու կողմէ ։

ԱՂՔԱՏԱԹՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE Vի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Deux Orchestres Cotillons
ՁԱՆԱԶԱՆ ԱՔՐԱՏՈՒՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77 73

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանու – ցանէ որ իր հաստատած հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնները սկսած են Հոկ – տեմբեր երեքին , ուսուցչուհի Տ. Ա. Թորոսեանի առաջնորդութեանը տակ, կանոնաւորապէս ամէն երեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրեր, իրիկուան ժամը 7էն 9 , Բարեզործական Միութեան (19ա, Րիւ Վանքիւր)ի սրահին մէջ։ Ծնողները կը հրաւիրուին արձանագրել իրենց երախա – ները եկեղեցւոյ քարտուղարութեան մօտ՝ ինչպէս նաեւ դասի օրերուն, տեղւոյն վրայ ։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը ։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈԳԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիղայի եւ անցաղրի բոլոր ճեա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու ,Քա – նատա , Թուրքիա , Լիբանան ։
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՕՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու – թեան համար ։
Մանրամասնութեանց համար դրել՝
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
9
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
9 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8314 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4115

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ՓԱՍՏԸ

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէն յատկա – նշական եղաւ երկու տեսակէտով :

Մէկ կողմէ երեւան եկաւ, որ զօրավար Տը Կոլ իր ջատագոված վաղափարականով եւ հետապնդած քաղաքականութեամբ անվերապահ վստահութիւնը կը վայելէ Ֆրանսայի եւ անդրծովեան հողամասե – րու հոծ զանգուածներուն :

Միւս կողմէ ջախջախիչ պարտութիւն մը արձանագրեց համայնավար կուսակ – ցութիւնը, որ չարժման մէջ դրած էր իր քարոզչական ամբողջ մեքենան՝ ձախո – ղութեան զատապարտելու համար նոր Սահմանադրութիւնը :

Պարտուեցան նաեւ ծայրայեղ ազա – կողմեականները, հերձուածող ընկերվար – կանները ու Մենդէս Ֆրանսի կուսակից արմատականները, որոնք «ոչ» պատաս – խանած էին հանրաքուէին :

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցու – թիւնը իր ամէնէն փայլուն շրջանը ապ – րեցաւ աղատագրութեան վաղորդայնին, երբ հովը տարբեր ուղղութեամբ կը փչէր :

Յաղթական դաշնակիցներու կողքին կը գտնուէր Խորհրդային Միութիւնը, որ 1941 Յունիս 22էն ի վեր ճակատ փոխած էր, իբրեւ հետեւանք իր երկկի դաշնակ – ցին — Հիթլերական Գերմանիոյ — դա – տաղիր յարձակման :

Ճակատ փոխած էին նաեւ՝ նոյն թուա – կանէն սկսեալ՝ այս երկրի համայնավար – ները : Ու երբ պատերազմը վերջացաւ յաղթանակով, այս վերջիններն էին, որ լայնօրէն օգտագործեցին առիթը :

Կուսակցութեան չարքերը անհամե – մատօրէն ստուարացան մէկ օրէն միւսը : Զօրավար Տը Կոլի գահլիճին մէջ մտած համայնավար նախարարներ՝ պլիւարու – թեամբ ընդհ. քարտուղար Մորիս Թո – րէզի :

Մեղրալուսինը երկար չտեւեց սակայն :

Մինչ Խորհրդային Միութիւնը իր դիր – քերը ամրապնդելէ վերջ Պալքաններու եւ Կեդրոնական Եւրոպայի մէջ՝ կռնակ կը դարձնէր իր դաշնակիցներուն, որոնցմէ կը բաժնուէր «երկաթէ վարագոյր»ով մը, Ֆրանսայի համայնավարներն ալ գահլիճէն դուրս ձգուելով՝ կը վերագա – նէին ընդդիմադիրի իրենց նախկին դիր – քը :

Յետպատերազմեան հանրաքուէներու եւ ընտրութեանց առեն կարեւոր յաջո – ղութիւններ արձանագրեցին՝ դեղեցիկ խոստումներ ընելով բանուոր դասակար – դին եւ դժգոհ տարրերուն : Խորհրդա – րանին մէջ առաւելագոյն թիւով երեսփո – խաններ ունեցան :

Հինգ միլիոն քուէներ ապահովեցին ի – րենց թեկնածուներուն՝ նոյնիսկ 1956 Յունուար երկուքի ընտրութեանց առեն :

Սակայն անկէ ի վեր համայնավար կու – սակցութեան վայրէջքը սկսաւ ու կը շա – րունակուի մինչեւ այսօր : Հունգարիոյ 1956ի աշնան դէպքերը մեծ հարուած մը տուին աշխարհի բոլոր համայնավարնե – րուն, որոնց աչքերը բացուեցան :

Անոնք տեսան թէ ինչպէս օր ցերեկով բոլշեւիկեան հրասայլերու եւ թնդանօթ – ներու դժոխային կրակը արեան հեղեղի մը մէջ խեղդեց ազատասէր ժողովուր – դի մը յեղափոխական խոյանքը : Հասկը – ցան որ անամէջ բառեր էին համայնավար տեսարանութեան քարոզած վսեմ սկզբ – բունքները ժողովուրդներու ինքնորոշ – ման իրաւունքին եւ օտար լուծի ենթա – կայ ազգերու ազատագրութեան մասին :

Սեպտեմբեր 28ին մէկ միլիոն քուէ կորսնցուց Ֆրանսայի համայնավար կու – սակցութիւնը :

Ո՛րքան պերճախօս է այս փաստը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 23 ԵՒ 30

465 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ՄԻԱՑՆ
ՆՈՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԴԵԿՏ. 14ԻՆ

Ե. Հանրապետութեան գահլիճի առա – ջին ժողովը դումարուեցաւ երեքշաբթի օր : Օրակարգի ղլխաւոր հարցն էր ընտ – րութեան ձեւը : Բազմաթիւ նախարարներ, կ'առաջարկէին որ ընտրութիւնները կա – տարուին ցանկերով : Կարծիքի փոխանա – կութիւնները երկար չտեւեցին սակայն, մանաւանդ՝ երբ Զօր. Տը Կոլ դադրնիլ չէր պահեր իր նախասիրութիւնները :

Ժողովէն ետք Տեղեկատուութեան նա – խարար Ժակ Սուսթել ղեկուցում մը կարդաց, յայտարարելով թէ գահլիճի խորհուրդին ժողովը տեղի ունեցաւ Մա – թինեոնի մէջ, Զօր. Տը Կոլի նախագա – հութեամբ : Առաջին առթիւ, Ներքին Նա – խարար փելըթիէ տեղեկութիւններ տը – ւաւ կառի չրջանի ողողումներուն եւ ա – ղէտին հետեւանքներուն չուրջ : Կառավա – րութիւնը որոչեց անմիջապէս երկու հա – րիւր միլիոն ֆրանք դնել նախարարին տրամադրութեան տակ : Սուսթել իր զե – կուցումը վերջացուց ընտրական հարցով. — Խորհուրդը ընդունեցաւ միանուն ըն – տրութեան սկզբունքը՝ Մայր Երկրին համար եւ ուսումնասիրեց Ալժերիոյ եւ անդրծովեան հողամասերու ընտրական վարչակարգը :

Նախարարը պաշտօնական իր զեկոյցէն ետք կարդ մը բացատրութիւններ տուաւ : Ֆրանսա պիտի բաժնուի երեսփոխանա – կան աթոռներու համապատասխան տա – ձանապրութեանց : Ճշդուած է նաեւ Մայր Երկրի երեսփոխաններուն թիւը՝ 465 : Այն թեկնածուները որ առաջին ընտրու – թեան բացարձակ մեծամասնութիւն մը պիտի ապահովեն՝ ընտրուած պիտի ըլ – լան : Երկրորդ չրջանին նկատի պիտի առ – նուի պարզ մեծամասնութիւնը : Իւրա – քանչիւր թեկնածու՝ կը ներկայացնէ 93 հազար հոգի : Այսուհանդերձ, չորս չրջ – աններ՝ Լոզէր, Արիէժ, Պաս – Ալփ, Հոթ – Ալփ եւ Պելֆորի չրջանը, հակա – ռակ իրենց փոքրաթիւ բնակչութեան՝ պիտի տան երկու ներկայացուցիչ :

Հիմակուհիմա անդրծովեան հողամա – սերու ընտրաձեւը փոփոխութեան պիտի չենթարկուի : Ալժերիոյ համար՝ համակ – րանքները կ'երթան ցանկի սիսթեմին :

Մայր Երկրին մէջ ընտրական պայքա – րին համար երեք չաբթուան ժամանակա – միջոց մը ճշդուած է : Ընտրութիւնները պիտի ըլլան Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին :

Հանրապետութեան Նախագահի ընտ – րութիւնը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմ – բեր 14ին : Թէեւ տակաւին թեկնածուները ճշդուած չեն, բայց կարգ մը չրջանակնե – րու մէջ արդէն կը խօսուի զօրավար Տը Կոլի մասին :

× Միանուն ընտրաձեւի որոչումին յայտարարութենէն քիչ ետք Անկախնե – րու համբակին նախկին քարտուղարը՝ Ռէյմոն Քլէթիէն յայտարարեց թէ թեկ – նածու է Էօրի մէջ՝ Մենդէս – Ֆրանսի դէմ : Միանուն ընտրաձեւի առաջին թեկ – նածուն :

× Պոնի Ֆրանսական դեսպան Ֆրան – սուա Սէյտու օտար մամուլի ներկայա – յուցիչներուն առջեւ խօսք առնելով յայ – տարարեց թէ Ֆրանսա որոչած է չինել հիւլէական իր ռումբը՝ առանց ուրիչի օգնութեան :

× Փարիզի մէջ Սեպտեմբեր 29էն մին – չեւ Հոկտեմբեր վեց 1:3 Ալժերիացիներ ձերբակալուած են ոստիկանութեան կող – մէ :

ԼԻԲԱՆԱՆ
ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԾԱՆՐ Է

21 ՎԻՐԱՒՈՐ ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Երկկ դրած կինք արդէն թէ բանակ – ցութիւնները ոչ մէկ արդիւնք տուին եւ նոր ու ծանր դէպքեր պատահեցան Պէյ – րութի մէջ :

Վերջին լուրերու համաձայն երեքշաբ – թի օր 21 հոգի վիրաւորուած են եւ ամէն ոք կը վախնայ քաղաքացիական պատե – րազմէ :

Այս վիրաւորներէն 13ը հանրակառ – քերու մէջ էին երբ յարձակումը պատա – հեցաւ : Նիւ Եորք Հերըլտի թղթակիցը կը դրէ թէ զինուորական բանբեր մը յայ – տարարեց թէ «մոլեռանդութեան վաճա – ռորդներ են » բոլոր յարձակողները : Բա – նակին հետ բախումի մը ընթացքին ութ կիներ վիրաւորուած են Դամասկոսի ճամբուն վրայ :

Ճիւնիի մէջ, ուր կը բնակի նորընտիր նախագահ Ֆուատ Շեհապ, զինուորները դէնք պարպած են «նոր ըմբոստներուն » վրայ որ կ'ուզէին պատնէշով մը փակել դիւղին հիւսիսային ճամբան :

Փաղանգաւորներու պարագլուխ Ճեմա – յել նոր տեսակցութիւններ ունեցաւ նախ Շեհապի ապա Քամիլ Շամունի հետ : Ապա Ճեմայել ազդարարեց իր կողմնա – կիցներուն որ խուսափին քանդումներէ եւ մահափորձերէ :

Երկու կողմերու մէջ պատահած վայ – րագութիւնները եւ անոնց նկարագրու – թիւնը մեծապէս ազատած է ժողովուր – դին վրայ որ սարսափի տակ կ'ապրի : Ճեմայել յայտնեց նոր կառավարութեան թէ եթէ կարգ մը չէզոքներ եւ հին ընդ – դիմադրութեան պարագլուխները չարու – նակէն անդիտանալ ներկայ կացութիւնը, այս վերջինը շատ աւելի պիտի ծանրա – նայ :

Բանակցութիւնները կը չարունակուին բայց ոչ մէկ ապահովութիւն կայ որ տեղ մը յանգին :

Ճեմայել յայտարարեց.— Մասնաւորա – պէս զղացուած ենք կիներու հերոսութե – նէն. անոնք քաջաբար կը կռուին առաջին չարքերուն վրայ : Այս կիներէն ութ հա – տը հիւանդանոցն են՝ վիրաւորուած բա – նակին կղմէ Դամասկոսի ճամբուն վը – րայ »:

Գործադուլը կը չարունակուի : Շեհապ տեսնելով երեսփոխաններու հետ պիտի չանայ եղրակացութեան մը հասնիլ եւ միացեալ ժողով մը դումարել «ազգային համերաչխութեան» համար :

Նշանակուած վարչապետ՝ Բաչիա Քա – րամ մամուլի տեսակցութեան մը ըն – թացքին հունգարական գործակալութեան հետ յայտնած է թէ «կարգը եւ խաղա – ղութիւնը չուտով պիտի վերահաստատ – ուին Լիբանանի մէջ» :Քարամէ ըսած է նաեւ թէ.— Լիբանանը միաք ունի բարե – մական յարաբերութիւններ հաստատել բոլոր երկիրներու հետ առանց նկատի առնելու անոնց քաղաքական կամ ընկե – րային վարչաձեւը, եւ մանաւանդ արա – բական երկիրներու հետ :

Համամաչն մամուլի գործակալութեանց երեք փաղանգաւորներ սպաննուած են ե – րեքշաբթի օր :

ՊԱՊԻՆ վիճակը յանկարծ ծանրացաւ Զորեքշաբթի առտու, մինչ նախորդ օրը բաւական լաւացած էր : Կարելի չէ եղած նաեւ Պապը Ս. Պետրոս փոխադրել հա – կառակ որ ըստ աւանդութեան հոն պէտք է մեռնի, թէեւ սահմանադրութիւնը նա – խատեսած է նաեւ այն պարագան որ վա – տիկանէն դուրս մեռնի : Աչխարհի մեծա – գոյն մասնագէտ բժիչկները Քաթոլիկ – Կանտօլֆօ եկած էին եւ կաթողիկէ աչ – խարհը կ'աղօթէ :

Օրը Օրին

ՏԻԿԻՆ ՄՈՒՐԱՏ

Վաստակաւոր հանրային աշխատաւո – րուհի մը, որ աւելի քան 50 տարի է մեր կրթական ասպարէզին մէջ դարձած է դէմք մը : Բարեկեցիկ ընտանիքի պատ – կանող երիտասարդուհի մըն էր, երբ Է – սաեանի նախակրթարանի բաժնին մէջ կ'աւանդէր աշխարհագրութեան դասեր : Ուրեմն ապրուստի անհրաժեշտութիւնը չէր, որ նետած էր զինք կրթական ասպա – րէզի մէջ, այլ «գործելու» անհուն տ – անսպառ եռանդը, որ մինչեւ իր կեանքին վերջին տարիները պահեց իր կորովը եւ յարատեւութիւնը :

Դպրոցասէր Տիկնոջ ընկերութեան վերջին անդամներէն մէկն է, որ կ'անհ – տանայ իր մահով, Օր. Պալթազարեանն և Տիկին Ե. Աւետիսեանէ, Տիկին Միհաս – եանէ վերջ : Քիչ են մեր մէջ կին գործի – ները, որոնք արհամարհելով տեղական նեղմտութիւնները, երիտասարդ տարիքէն սկսեալ ուզած են իրենց ուժերը ի սպաս դնել մեր ժողովուրդին : Այդ բիչերէն էր Տիկին Մուրատ (Օր. Ակիւլինէ Ճէլալ – եան), որ իր ամուսնոյն հնչակեան Մու – րատի եղերական մահէն ետքը, (կախա – զան հանուած կեսարիոյ մէջ, 1915ին), բոլորովին նուիրուեցաւ Դպրոցասէրին, Պոլսէն Յունաստան, ուրկէ Մարսէյլ եւ ի վերջոյ Փարիզ :

Անխոնջ այս ուրսուհամեայ Հայուհին, աշխարհը շրջած է ի նպիղիր իր ստանձ – նած գործին յաջողութեան : Ամէն դու – զարկած : Գիտէր ամէնէն համեստէն մին – չեւ ամէնէն պարարտ բսակները բանալ տալու գաղտնիքը : Ցաւառ՝ իր սկզբ – բունքներուն մէջ, շատ անգամ իր շրջա – պատն էր որ կը զիջէր իրեն եւ բիչ չէ թի – ւը անոնց, — խնամակալուհի թէ ուսու – ցիչ – ուսուցչուհի, — որոնք ստիպուած են հեռանալ, չկարենալով ստիպել զինքը որ տեղի տայ այս կամ այն կարգա – դրութեան :

Իր տիրական դէմքը հոմանիշ էր Դպրոցասէրին, անոր խոր թերիները կը վերագրուէինիրեն, առանց մտածելու նա – եւ այն դժուարութեանց մասին, որոնց յաղթած էր տարիներու ընթացքին, լաւ կամ գէշ օրերուն, գաղթականութեան թէ պատերազմի շրջանին :

Այս վերջին 40 տարուան ընթացքին անկարելի էր երեւակայել Դպրոցասէրը առանց Տիկին Պօյաճեանի : Այժմ կը բաժ – նուի իր սիրած գործէն : Բայց ոդջ կամ մեռած՝ Դպրոցասէրը կարելի չէ յիշել առանց Տիկին Մուրատին :

ՆՈՃԻ

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ Արտաքին նախարար Շէն Եի փկջինի մէջ յայտա – րարեց թէ Միացեալ Նահանգները մեծ սխալ մը կը գործեն Քեմոյի ամրակոծ – ման ընդհատումը բացատրելով իբրեւ ակարութեան նշան : Միացեալ Նահանգ – ներու համար, աւելցուց ան, մէկ ելք կայ միայն՝ միջամուխ չըլլալ Զինաստանի ներքին գործերուն եւ Ֆորմոզային հե – ռացնել իրենց դինեալ ուժերը : Միւս կողմէ, լեհական թերթերը կը գրեն թէ չինեւամերիկեան յառաջիկայ հանդիպում – մը, որ տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, վճռական կրնայ ըլլալ Ֆորմոզայի տագ – նապին համար :

ԳԱՀԻՐԻի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ Նախագահ Նասը կազմած է Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան կեդրոնա – ձիգ կառավարութիւնը եւ գործադիր մարմիններ՝ երկու նահանգներու համար : Նոր կառավարութեան մէջ մնացած է միայն մէկ սուրիացի՝ Աքրամ Հորանի : Սապրի Ասալիի հրաժարականը ընդուն – ուած է :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԶԳԵՐՈՒ ՆՈՅՆ ՊԱՇՏՊԱՆԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բ.

« Ամերիկեան ռազմատորմիղը պողպատէ դաղաղներու պիտի վերածենք Լիբանանի Ջուրերուն մէջ» : Վարչապետ Վրուչեան այսպէս կը յայտարարէր իր վերջին ճառերին մէջ, սակայն երբ ամերիկեան զօրքերը Լիբանանի Ջուրերէն յամաք ելան Պէյրութ քաղաքը Վրուչեանի ձայնը չլսեցինք : Մոսկուայի վարիչնե րը առիւծ են երբ իրենց դէմ կանգնած է Թոյլը եւ ակարը, սակայն շատ զղոյշ են եւ կը սարսափին ուժէն եւ ճշմարտու թիւնէն :

Փոքր ազգերու չարքին կը պատկանէր եւ դարաւոր հինաւուրց հայ ժողովուրդը, որ 1921 փետրուարեան քառասունօրեայ դիմադրական հերոսական կռիւներէն յետոյ, Ազրբէյջանի եւ Վրաստանի վրայով ռուսական բոլշեւիկեան զօրքերը, կռիւով եւ արիւնով մտան Հայաստան եւ հայ ժողովուրդի ազատ խորհրդարանի չէնքին վրայէն ղէնքի ուժով իջեցուցին Հայոց ազգային եռագոյն դրօշակը եւ անոր տեղը դրին Մոսկուայի կարմիր դրօշակը : Կարմիր դրօշակը , որ կը խորհրդանշէ յանուն ռուսական բոլշեւիզմի յաղթանակին համար, թափուած 30 – 35 միլիոն ժողովուրդներու անմեղ արիւնը, որ կը խորհրդանշէ Ռուսիոյ ցրտաշունչ Սիպերիոյ աքսորավայրերու ճամբարնե րը, որտեղ անհետ կորան տասնեակ մի լիոնաւոր ռուս եւ ոչ ռուս քաղաքացի ներ, իբրեւ հակայեղափոխականներ :

Եւ այդ օրը Ազրբէյջանի մայրաքաղաք Բաքուէն, Մոսկուայի զործակալ Տօքտոր Թաթար Նարիմանով, կը հեռագրէր Ան դարա Մուսթաֆա Քեմալին « Հայաստանը ազատուած է Դաշնակներու լուծէն » : Մուսթաֆա Քեմալ այդ ուրախ լուրի առիթով, նոյն օրը Թուրքիոյ ազգային ժողովին մէջ կը յայտարարէր . «Ղարաբաղի Հայաստանի խնդիրը ընդմիշտ փակուած է եւ մենք այժմ անմիջական կեր պով կապուած ենք մեր բարեկամ Ռուսեր ուն հետ» :

Մուսթաֆա Քեմալ, սակայն կը մոռանար, որ իր ճառէն մօտ երկու եւ կէս տարի առաջ «ղարաբաղի Հայաստանի» քաջարի զաւակները առաջնորդութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, փախուստի մատնեցին Սարտարապատի, Ղալաքիլիսէի եւ Բաշաբարանի ճակատամարտներուն մէջ :

Տրապիզոնի մէջ այդ օրերուն էր, որ Թուրքիոյ յայտնի զինուորական Վեհիպ փաշան դառնութեամբ կը յայտարարէր . « պէտք է հաշտուիլ այն մտքին հետ, որ Հայերը այս անգամ մեզ յաղթեցին» : Բայց աւա՛ղ, մեր հայրենակիցներու մէջ դեռ մարդիկ կան, որոնք հայ ժողովուրդի այդ ծանր օրերուն կ'ապրէին հանդիսա կերպով արտասահմանի մէջ եւ կը պտըտէին Փարիզի եւ Նիւ Եորքի պողոտաներուն վրայ եւ իրենց օրերը կ'անցը նէին սրճարաններու մէջ, այսօր կը յայտարարեն թէ «Թուրքը տուաւ Հայաստանի անկախութիւնը » :

Թուրքը ոչ թէ տուաւ, այլ Թուրքը Տարօնի աշխարհէն, Երզրումէն, Տրապիզոնէն եւ վասպուրականէն, եկեր հասեր էր մինչեւ Սարտարապատ եւ Բաշաբարան, անցնելու համար մինչեւ Երեւան, Թալէաթներու եւ Էնվէրներու ուխտին համաձայն, վերջ տալու եւ փակելու կովկասահայութեան խնդիրը : Ռուսական բոլշեւիզմը իր երկրին մէջ քանդեց ու աւերեց եկեղեցիները վերածելով ախոռներու ու մթերանոցներու, սակայն յաջողեցաւ արտասահմանի եկեղեցիներու մի ջոցաւ քանդել ու աւերել մարդկանց հոգիները ու սրտերը :

1921 Մարտի 16ին Մոսկուայի մէջ բոլշեւիկ – քեմալական դաշինքի առաջին յօդուածով կ'արձանագրուի « բովանդակ Թրքահայաստանը կը նկատուի թրքական հող» : Թուրքիոյ պատգամաւորները այս ուրախ լուրը Մոսկուայէն հեռագրով կը յայտնեն Անգարա : Անգարայի Թրքական

ՁԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

Բ.

Ճուլը բաց էին Թողնում խոյարան (արեճա) : Ճարպիկ ցլամարտիկները (թոռերէատոր) կարմիր զործուածքներով զբաղեցնում էին ցուլին, որ յարձակւում էր այդ զործուածքների վրայ, բայց ցլամարտիկները ճկուն շարժումներով փոխադրում էին կարմիր զործուածքը մի կողմից միւսը, իսկ ցուլը անընդհատ վազելով եւ յարձակուելով այդ զործուածքի վրայ, վերջիվերջոյ հասնում է յոդնածութեան ծայրասահմանին, Այն ժամանակ բեմ էր դուրս գալիս նիզակամարտիկը (փիքատոր) : Վերջինը զինուած է երկար նիզակով, նրա ձին՝ խիտ ցանցով պատած : Կատաղած ցուլը յարձակւում է նիզակամարտիկին վրայ, բայց ոչ մի վնաս չի կարողանում հասցնել ոչ հեծեալին, ոչ էլ նժոյգին : Հեծեալը նիզակահարում է ցուլի մկնդը եւ հեռանում :

Գրգռուելով կարմիր զործուածքից եւ սուացած վէրքից, ցուլն այս ու այն կողմն է նետւում :

Վերջապէս խոյարան է մտնում ցլապանը (մաթատոր), սուսերակիրը (էսփատոն), որ երկար սուսերով մահացու հարուածներ է հասցնում ցուլին :

Հանդիսականների որոշ ընդոստ ծափահարութիւնների տակ սպանուած ցուլն ընկնում է : Այնուհետեւ ցլամարտիկնե րից մէկը կտրեց ցուլի ականջները եւ բարձր բռնած, մեծ սխրագործութիւն կատարած մարդու դէմքով անցաւ խոյարանի միջից : Յետոյ այդ ականջները նա նետեց հանդիսականների մէկին՝ հաւանարար իր սրտի տիրուհուն :

Այնուհետեւ ցուլի դիակը ձիերով դուրս տարան եւ խոյարան բաց Թողեցին մի ուրիշ ցուլ : Այդ օրը մասնակցում էին ցլամարտէն հինգ ցլամարտիկներ եւ հինգ ցուլ : Պէտք է ասել թէ այդ արիւնոտ տեսարանը մեզ ոչ մի բաւականութիւն եւ հաճոյք չպատճառեց եւ մեզ համար բոլորովին անհասկանալի մնաց հանդիսականների զեղուրութիւնը :

Մեր համաժողովին մասնակից սպանացի Ալբարացինին վերադառնալիս՝ հարցրի թէ ի՞նչպէս է որ Սպանիայի նման բարձր մշակոյթ ունեցող երկրում սրբում են ոչ մի դաստիարակչական նշանակութիւն չունեցող այնպիսի մի տեսարան, ինչպիսին ցլամարտն է : Նա պատասխանեց, որ ցլամարտի դէմ արտայայտուղներ կան, սակայն նրանց ձայները ապարդիւն են անցնում, որովհետեւ Սպանիայում այն դարձել է բաւականին արմատացած զուարճութիւն : Նա պատմեց նաեւ ցլամարտի ժամանակ պատահած դժբախտ դէպքերի մասին :

Տոլեդոյից վերադառնալիս՝ մենք հրեան բլրակների վրայից դիտեցինք այդ հետաքրքրական քաղաքը, իր հինաւուրց ճարտարապետական կառոյցներով :

Սեպտեմբերի 24ին առաւօտեան, սպանական մշակոյթի տան երկու լսարաններում միաժամանակ սկսուեցին դիտական նիստերը : Առաջին լսարանում ընթերցումներ էին զեկուցումներ ծրագրային թեմաներով, իսկ երկրորդում՝ զանազան այլ թեմաներով :

Ես տարել էի ինձ հետ մի չարք ցուցադրական նիւթեր՝ դիտական հիմնարկու թեանց եւ համագումարի անդամներին նուիրելու համար : Այդ նիւթերի թւում էին Հայաստանի Բժշկութեան Պատմու թիւնը՝ հինգ հատորով, Հայաստանի բժշկութեան պատմութեան վերաբերեալ չքեղ ալբոմներ, Մխիթար Հերացու Ջերմանց Մխիթարութիւնը զրքի ռուսերէն Թարգմանութիւնը, Հայաստանի Գիտու թիւնների ակադեմիայի կողմից հրատարակուած բժշկութեան պատմութեան հատորները, եւն. :

Թէ նուէրները եւ թէ ցուցադրական նիւթերը մեծ հետաքրքրութիւն յառաջ բերին : Նուէրը ստացողները ջերմօրէն արտայայտում էին իրենց գոհունակութիւնը եւ շնորհակալութիւնը :

Այդ օրուան դիտական ժողովը վերջանալուց յետոյ, մենք մեկնեցինք Պրադօ զեղարուեստական Թանգարանը : Վերջինը մեզ վրայ գրեթէ նոյն տպաւորութիւնը Թողեց, ինչ որ Լուվրը՝ Փարիզում : Հիացմունքով կանգ էինք առնում սպանական ականաւոր նկարիչներ Գոյայի, Գրեկոյի, Վելասկէսի, Մուրիլլոյի սքանչելի զործերի առաջ : Մի չարք նկարներ, յատկապէս կրօնական բովանդակութեամբ , մեզ զարմահրին իրենց ահագին մեծութեամբ :

Կլոր սեղանների վրայ զրուած էին հանաքի զրուագային աշխատանքներ (էնֆրիւսթասիոն) :

Սեպտեմբերի 25ի նիստից յետոյ համագումարի անդամներէն հրաւիրեցին դիտելու բժշկական համալսարանի պատմաբժշկական զրքերի ցուցահանդէսը , որ տեղաւորուած էր մի քանի դահլիճներում : Այստեղ հաւաքուած էին 15 – 16րդ դարերում տպագրուած բժշկական աշխատութիւնները, գլխաւորապէս լատիներէն լեզուով, պատահում էին նաեւ արաբական օրինակներ ֆրանսերէն, սպաներ էն, իտալերէն եւ այլ լեզուներով :

Ըստ զրացուցակի, ցուցահանդէսում ներկայացուած էր 1120 զիրք, այդ թւում բժշկութեան զրեթէ բոլոր հին դասական աշխատութիւնները : Այդ հաւաքածոն իր հարստութեամբ հաւանաբար եզակի պէտք է համարուի : Համագումարին մասնակցողներին հիացմունքին արժանացան Ավիցենայի եզն Սինա Քանոնը , մանկաբարձութեան ,սիֆիլիզի եւ այլ հիւանդութիւնների մասին տպագրուած խոշոր հատորները :

Նոյն չէնքում էր տեղաւորուած նաեւ մարդակազմութեան Թանգարանը , որ տեղ, սակայն, մենք երկար չմնացինք ,— ուսանողները քննութեան էին յանձնում եւ մենք չցանկացանք մեր ներկայութեամբ խանգարել այդ աշխատանքնե րին : Յետոյ մենք անցանք նոյն չէնքի մի մեծ դահլիճ, ուր բժշկական համալսարանի տնօրէնը մեր համագումարի մասնակիցներին հիւրասիրեց այսպէս կոչուած « պատուոյ դինիով» :

Յաջորդ օրը, ցերեկուան նիստում զեկուցումով հանդէս եկայ նաեւ ես : Կէս օրին սպանական մշակոյթի տանը համար նուիրելու համար : Այդ նիւթերի թւում էին Հայաստանի Բժշկութեան Պատմութիւնը՝ հինգ հատորով, Հայաստանի բժշկութեան պատմութեան վերաբերեալ չքեղ ալբոմներ, Մխիթար Հերացու Ջերմանց Մխիթարութիւնը զրքի ռուսերէն Թարգմանութիւնը, Հայաստանի Գիտու թիւնների ակադեմիայի կողմից հրատարակուած բժշկութեան պատմութեան հատորները, եւն. :

Թէ նուէրները եւ թէ ցուցադրական նիւթերը մեծ հետաքրքրութիւն յառաջ բերին : Նուէրը ստացողները ջերմօրէն արտայայտում էին իրենց գոհունակութիւնը եւ շնորհակալութիւնը :

Այդ օրուան դիտական ժողովը վերջանալուց յետոյ, մենք մեկնեցինք Պրադօ զեղարուեստական Թանգարանը : Վերջինը մեզ վրայ գրեթէ նոյն տպաւորութիւնը Թողեց, ինչ որ Լուվրը՝ Փարիզում : Հիացմունքով կանգ էինք առնում սպանական ականաւոր նկարիչներ Գոյայի, Գրեկոյի, Վելասկէսի, Մուրիլլոյի սքանչելի զործերի առաջ : Մի չարք նկարներ, յատկապէս կրօնական բովանդակութեամբ , մեզ զարմահրին իրենց ահագին մեծութեամբ :

Կլոր սեղանների վրայ զրուած էին հանաքի զրուագային աշխատանքներ (էնֆրիւսթասիոն) :

Սեպտեմբերի 25ի նիստից յետոյ համագումարի անդամներէն հրաւիրեցին դիտելու բժշկական համալսարանի պատմաբժշկական զրքերի ցուցահանդէսը , որ տեղաւորուած էր մի քանի դահլիճներում : Այստեղ հաւաքուած էին 15 – 16րդ դարերում տպագրուած բժշկական աշխատութիւնները, գլխաւորապէս լատիներէն լեզուով, պատահում էին նաեւ արաբական օրինակներ ֆրանսերէն, սպաներ էն, իտալերէն եւ այլ լեզուներով :

Ըստ զրացուցակի, ցուցահանդէսում ներկայացուած էր 1120 զիրք, այդ թւում բժշկութեան զրեթէ բոլոր հին դասական աշխատութիւնները : Այդ հաւաքածոն իր հարստութեամբ հաւանաբար եզակի պէտք է համարուի : Համագումարին մասնակցողներին հիացմունքին արժանացան Ավիցենայի եզն Սինա Քանոնը , մանկաբարձութեան ,սիֆիլիզի եւ այլ հիւանդութիւնների մասին տպագրուած խոշոր հատորները :

Նոյն չէնքում էր տեղաւորուած նաեւ մարդակազմութեան Թանգարանը , որ տեղ, սակայն, մենք երկար չմնացինք ,— ուսանողները քննութեան էին յանձնում եւ մենք չցանկացանք մեր ներկայութեամբ խանգարել այդ աշխատանքնե րին : Յետոյ մենք անցանք նոյն չէնքի մի մեծ դահլիճ, ուր բժշկական համալսարանի տնօրէնը մեր համագումարի մասնակիցներին հիւրասիրեց այսպէս կոչուած « պատուոյ դինիով» :

Յաջորդ օրը, ցերեկուան նիստում զեկուցումով հանդէս եկայ նաեւ ես : Կէս օրին սպանական մշակոյթի տանը համար

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

(ՄԻ ԿՈՐԱԾ ՄԱՐԴՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ)

Առաջ, երբ բնաւ չէի կասկածում նրա սիրոյն եւ լիովին հաւատացած էի, որ նա իմս է լինելու, իմս անբաժան ու յաւիտեան, ինձ թւում էր, թէ այնպէս ուժգին չէի սիրում նրան, ինչպէս այժմ, երբ նա զաւաճանել էր ինձ եւ ես արդէն կորցրել էի նրան առմիշտ ու անդարձ : Այդպէս է լինում միշտ. սիրոյդ առարկան կրկնակի սիրելի է թւում նրան կորցնելուց յետոյ :

Այլեւս չէի հասկանում, թէ ինչ է պատահում ինձ. այնպիսի մի դատարկութիւն էի զգում չուրջս եւ ներսս, որ կարծես ուղեղս հանել էին զանկիցս եւ ինձ նետել մի անապատ՝ թափառելու սոսկալի ամայութեան մէջ աննպատակ ու անվերջ, առանց ձգտումների, առանց իտէալների, առանց փրկութեան որեւէ յոյսի : Մի բան միայն զգում էի. չատ պարզ ու չատ որոշակի. դա վրէժի թոյնն էր, որ կաթիլ առ կաթիլ կուտակւում էր սրտիս մէջ եւ սպառնում պայթելու այն աղջկայ դլխին, որ այնքան անխղճօրէն անարգել էր ոչ միայն իմ ամէնէն նուիրական զգացումները, այլեւ ինձ իբրեւ մարդու , եւ սպառ – սպառ ջախջախել բոլոր յոյսերս, իմ ամբողջ ապագան : Քանի նա չէր զաւաճանել ինձ, ես մի արծիւ էի՝ հոգով ու մտքով բարձրունքներում սաւառնող, այժմ զարձել էի թեւերը կտրած ողորմելի մի ճնճղուկ՝ զետնի վրայ ցատկտող : կարո՞ղ էի ես այդ ներել նրան : Ու վճռեցի անողոք լինել դէպի նա նոյնքան, որքան անողոք եղաւ նա դէպ ինձ :

«Ես չկամ, Թող ինձ հետ նա էլ չլինի» — ասացի. ու մի օր վեր կացայ Թողի համալսարանն էլ, դիսերտացիան էլ, ամէն բան եւ եկայ վճիռս իրագործելու : Բայց այստեղ ինձ այնպիսի մի յուսահատութիւն էր սպասում, որի մասին բնաւ չէի մտածել,— զաւաճան աղջիկը մեկնել էր արտասահմանն իր, ինչպէս իմացայ, չատ հարուստ, ամուսնու հետ :

Ցուսալքումը նորից եկաւ սիրեց ինձ նոր թափով եւ այնքան ուժեղ, որքան վրէժի, զղացումս մնացել էր անյաղթուրդ : Այն դիտակցութիւնը, որ ես կատարելապէս զինաթափ եմ եղած, պարզապէս խելագարեցնում էր ինձ : Ու եկաւ մի րոպէ, որ քիչ մնաց ձեռք բարձրացնէի. ինքս ինձ վրայ հոգեկան անտանելի տառապանքներիս մի անդամից վերջ տալու համար : Բայց յետոյ մտածեցի , որ այդ արդէն չափազանց փոքրոդոգութիւն կը լինէր, եւ, բացի այդ, յոյս ունէի, որ վաղ թէ ուշ կը հանդիպէի նրան ինձ հասցրած անարդանքի փոխ հատուցումը տալու :

Հոդեկան այս դրութեանը նորից յաջորդեց ծայր աստիճան անտարբերու թիւն ու անզգայութիւն դէպի ամէն ինչ : Ուժեղ ցնցումներ էին պէտք՝ ինձ այդ անտարբերութիւնից եւ անզգայութիւնից հանելու համար, եւ այդ ցնցումները ես ուրիշ բանի մէջ չզտայ, բայց եթէ միայն ծախու կանանց եւ դիւերներ լուսացնող ընկերներիս չրջանում : Կեանքի ճահիճը կամաց – կամաց ծծում էր ինձ եւ ես չէի նկատում այդ : Ու, երբ նկատեցի, չատ ուշ էր. ես կորած մարդ էի արդէն :

Երբեմնի իրաւապետութեան վերջին դասարանի ուսանող, փառաւոր ապագայի յոյսերով լեցուն, հասարակական լայն զործունէութեան երազանքներով թեւաւորուած, — այժմ զարձել էի զատարանների նրբանցքների կեղտոտ սեղան – ների վրայ խնդրանքներ զրող, զանազան մութ զործեր պաշտպանող, միշտ արբած եւ միշտ քնատ մի աբլավատ՝ այդ զղուելի տիպի բոլոր բացասական յատկանիշ – ներով :Եւ իմ ամբողջ ողբերգութիւնը այն էր , որ ես լիովին զղում ու դիտակցում էի այդ սոսկալի անկումը, բայց եւնել այդ տիզմից անզօր էի. ճահիճն արդէն չատ էր. ինձ ծծել իր խորքը : Եւ մի անդամ, որ խաչ էի քաշել ինձ վրայ, յարութիւն առնելու այլեւս անկարող էի զղում ինձ :

Մի անգամ, — այդ մեր յարաբերութիւնների խզման հինգերորդ տարումն էր,— փողոցում բոլորովին պատահական կերպով, երես առ երես հանդիպեցի նրան — իմ սիրոյ նախկին առարկային : Այդ հանդիպումն այնքան անսպասելի էր ինձ համար, որ ես կարծես կայծակնահար զամուեցի. տեղն ու տեղս նրա առջեւ եւ ապշութիւնից ծափ զարկեցի ակամայ : Ըստ երեւոյթին, նա սաստիկ վախեցաւ այդ անակնկալից եւ, ինչպէս նկատեցի, սկզբում բնաւ չճանաչեց ինձ : Եւ չէր կարող ճանաչել, որովհետեւ իր ճանաչած նախկին միշտ լաւ հագնուած, լայնաթիկունք եւ լայնակուրծք 24 – 25 տարեկան դեղեցիկ ուսանողի տեղ այժմ տեսնում էր իր առջեւ կեղտից պլպլացող հնամաշ վերարկուով, մազակալած երեսով, արհեստաւոր արբեցողի կարմիր քթով, կուրծքը ներս ընկած սպասատակաւոր մի մարդ, որի բերանից էժանագին գինու , ծխախոտի եւ սխտորի հոտ էր փչում : Իսկ նա ամէնեւին չէր փոխուել կամ, աւելի ճիշդը փոխուել էր դէպի այնքան լաւը, որ ոչ մի զեղագետ – նկարիչ չէր կարող նրա մէջ որեւէ փութ զտնել . նախկին մի քիչ նիհար, չարաճճի աղջիկը զարձել էր բարձրահասակ , փարթամ մի կին, որի մօտով անկարելի էր անցնել առանց ետ նայելու : Իսկ հագուստը :

ՆԱՐ – ԴՈՍ

(2 Շար.)

ԿԱՅԾԵՑԻՐ

Ֆ. ՀԱՍՈՒ

ԺԴ.

ՂՎՎՎՎՅՈՒՓ

Շարժում – բնակի վերելքով ուղեկցվող ուղեղային ցնցում. տրամադրություն մեծ ուրախության եզրին։ Ներքին ճնշում և ամբողջական անհանգստություն։ Հոգնածություն և ամբողջական անտարբերություն ամեն բանի նկատմամբ։ Ինքնագնահատականի բարձրացում։ Ինքնավստահություն, ինքնագոհություն, ինքնամոլություն։ Ինքնավստահության կորուստ, ինքնանվաստացում, ինքնամեղադրանք։ Ինքնասպանության մտքեր։ Ինքնասպանության փորձ։ Ինքնասպանություն։ Ինքնասպանության մտքերի կամ փորձերի ժխտում։ Ինքնասպանության մտքերի կամ փորձերի խոստով

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ բախումները կը չարու – նակուին յոյն ազգայնականներու եւ բա – նակին մէջեւ : Առջի օր անգլիացի զին – ուոր մը սպաննուեցաւ ու երեք ուրիշներ վիրաւորուեցան Նիկոսիոյ մէջ, իսկ կըզ – պին արեւմտեան շրջանին մէջ թուրք զինուոր մը սպաննուեցաւ եւ երկու անգ – լիացի զինուորներ վիրաւորուեցան : Ա – թէնքի շրջանակներուն համաձայն Ցու – նաստան Ատլանտեան Ուխտին առաջար – կած է Մակարիոս Արք.ի ծրագիրը, իր – բեւ տաղնապը լուծելու լաւագոյն միջոց :

ՓԼՒՐԻՆի ձայնասիւնին համաձայն 79 միլիոն 200·000 չին կամաւորներ կը վար – ժուին պատերազմի «արուեստ»ին :

ՄԱԿի մէջ խորհրդային ներկայացու – ցիչ Կրոմիքօ յայտարարեց թէ Ս. Միու – թիւնը վերսկսաւ հիւլէական եւ ջրածին իր փորձերը հաւասարելու համար Անգ – լեւամերիկացիներուն ,

ԱՆԳԼԻՈՑ Վարչապետ Մաքմիլըն Պոն դնաց Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուէր – ի հետ տեսակցութիւն մը ունենալու համար : Երկու Վարչապետները պիտի խորհրդակցին Միջին Արեւելքի, Չինաս – տանի եւ Արեւելք – Արեւմուտքի միջեւ վերջերս ստեղծուած լարուած կացու – թեան շուրջ, հաւանական է որ Արտաքին նախարարներն ալ մասնակցին խորհր – դակցութիւններուն :

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ հրաւէրով Հոկտեմբերի երկրորդ կիսուն Մոսկուա պիտի երթայ Կոմունքա՝ լեհական կարեւոր պատուի – րակութեան մը հետ, պաշտօնական բա – ցատրութիւնը այն է, թէ երկու երկիր – ները «պիտի զօրացնեն եղբայրական ի – րենց կապերը» եւ առեւտրական նոր հա – մաձայնութիւնները պիտի կնքեն :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Վարչապետ Ատընաուէր իր չքախումբին հետ այցելեց Պրիւսէլ ցուցահանդէսը, տեսակցութիւն մը ունե – ցաւ Պոտուէն թագաւորին հետ եւ մեկ – նեց Ճաշեց, որմէ ետք վերադարձաւ Պոն :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մամուլի դործակալութեան համաձայն համայնա – վար երեսփոխանները զաղտնի յարաբե – րութիւններ հաստատած են Պոնի Խորհր – դարանին 27 երեսփոխաններուն հետ , ո – րոնց անունները չեն յայտարարուած :

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ բողոքագիր մը յանձ – նեց Թուրքիոյ կառավարութեան, խորհր – դային օդային սահմաններուն բռնաբար – ման դէմ. Մոսկուա կը յիշէ վերջերս ա – մերիկեան օդանաւի մը Հայաստան անց – նելու պարագան եւ կը զգուշացնէ Թուրք կառավարութիւնը՝ հետեւանքներուն հա – մար :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի բաղաբապետարա – նի շէնք սրահներուն մէջ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 23ին

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելած է արդէն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթի՝ Հայաս – տանի Սեպտեմբերի Թիւը (9) մեծ մասով նուիրուած Փալատիւի բանակումին : Պատկերազարդ : Երիտասարդութիւնը հե – տաքրքրող ճոխ բովանդակութիւն՝ հա – յերէն եւ Ֆրանսերէն :

Բաժանորդագրուեցէք եւ բաժանորդա – գրեցէք ձեր երիտասարդ բարեկամները, դիմելով հետեւեալ հասցէին.—

Գրիգոր Փափազեան, 25 *բիւ Մար – սիալ – Պուտէ, Շաւիլ :*

Տարեկան բաժնեգին՝ 600 *Ֆրանք :*

Արտասահման՝ 800 *Ֆրանք :*

ՃՇԴՈՒՄ .— «Եւրոպացի»ի կիրակի օր – ուան «Օրը Օրին»ին առթիւ ընթերցող մը կը խնդրէ ճշդել թէ ջուլթակահար Մա – նուկ Բարիկեան բնիկ Կիպրոսցի չէ, այլ՝ Ատանացի, եւ ուսումը ստացած է Կիպ – րոս :

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան խնամակալութիւնը, ուսուցչական կազ – մը, պաշտօնէութիւնը եւ Սանուց Միու – թիւնը, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Նու – պար ձէլալ, Օր. Վարդուհի ձէլալ, ձէ – լալեան եւ Պօյաճեան ընտանիքները ցա – ւով կը ծանուցանեն՝

Տիկին ԱԿԻՒԼԻՆԷ ՄՈՒՐԱՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆի

մահը , որ տեղի ունեցաւ 5 Հոկտ. Դպ – րոցասէրի հաստատութեան մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու – նենայ հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 9, կէս – օրէ յետոյ ժամը 2·30ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Մարմինը պիտի ամփոփուի Պանէօ Փարիզիէն դերեզմանատան հայ մաս – րականներու դամբարանին մէջ :

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տի – կին Սրբուհի Տէրտէրեանի, Տէր եւ Տիկ. Սեդրակ Թադէոսեանի (Վիէն) իրենց պա – ւակներուն եւ ընտանեկան պարագանե – րուն, Պ. Աւետիս Տէրտէրեանի մահուան տխուր առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Խաչ Ընկերակցութեան նախաձեռ – նութեամբ այս կիրակի, ժամը 10·30ին , հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մա – տուցանէ Գերապայծառ Ա.Ժատունի վանց հոգւոյ Պօղոս ձէօհէրեանի :

×

Հաւըրտի Գարակէօղեան վարժ. Նախ. Սանուց Միութեան նախաձեռնութեամբ , հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուց – ուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ազգային բարերար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի

հոգւոյն ի յիշատակ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Սալեան (Ամերիկա) , Տէր եւ Տիկին Հայկազ Տէր Աբսէնեան և զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Արփիար Տէր Աբսէնեան եւ զաւակը (Փա – րիզ), Օր. Վիկթորիա Տէր Աբսէնեան (Ամերիկա) իրենց խորին չհորհակալու – թիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ի – րենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

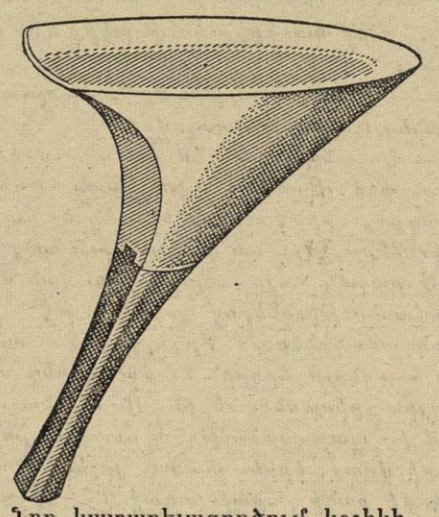
Երիցուհի ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՏԷՐ ԱՐՍԷՆԵԱՆի

մահուան առթիւ :

ԾԱԽՈՒ Է

Վերապոյ կառք մը՝ 1955 , չատ լաւ վի – ճակի մէջ՝ 14·000 քիլոմէթր :

Tel : BOT . 86-68

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

***Առաջին** հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաթիէռ փլաստիք) եւ ալիւմինիոմի միացու – մով չինել անբեկանելի (էնֆասապլը) եւ նկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :*

Դիմել՝

VANPLAST

(Վ Ա Ն Լ Է Ա Ն)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Téléphone : OPEra 01-08

Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36

» 33-3/

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի նշանագրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սոր – պոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :

12 *Հոկտեմբեր 1958 ժամը 2·30ին*

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե – տական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵպՓ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի·

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական

ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՆի

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտու – թեան : Պիտի ըլլան արտասանութիւններ , խմբերգներ , մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հանելի անակնկալ – ներ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակնե – րը՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւա – նատունը, Փարիզի եւ շրջանի հայ եկե – ղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բո – լոր դասընթացքներու տեղական կրթա – կան յանձնախումբերու մօտ :

× Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձու – թիւնը կը տեղեկացնէ թէ Սոռպոնի մէջ տեղի ունենալիք Մշակոյթի Փառատօնին դացողներուն դիւրութիւն տալու համար, վարձուած է օթօբաս մը որ պիտի մեկնի կիրակի օր Փուէնթ տը Շաւիլէն ժամը ճիշդ 1·45ին եւ կիյմիներէն եւ ժամը 14– ին : Փափաքողներէն կը խնդրուի չարա – թէն առաջ արձանագրուիլ հոգաբարձու – թեան անդամներուն մօտ :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Հոկտեմբեր երկուքին : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան չարաթը երկու անդամ , Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէվերջ ժամը 6–8, ուսուց – չութեամբ Պ. Վահրամ Մխիթիքի : Արձա – նագրութիւնները եւ դասաւանդութիւն – ները նոյն օրերը Սահակ – Մեսրոպ ղըպ – րոցին մէջ :

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՒ .— *Հաճընի Հայր. Ընդհ. Մխու – թիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով , այս կիրակի ամբողջ օրը, առաւօտուընչկ, այս կիրակի ամբողջ օրը, սովորական սրահին մէջ :*

Այս առթիւ Լիոնէն Տէր Թորգոմ քհնյ. Բօսթաքեան հոգեհանգստեան հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 նահատակներու խնկելի յիշատա – կին եւ պիտի քարոզէ :

Կը խօսի Սիսակ Սիպէեան (Կրընոպլէն) : Կը հրաւիրուին ընկայ բոլոր հայրենա – կիցները :

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

*Նոր վիճակի մէջ*ՍԷՆԺԷՈ *մեքենաներ .— Մէկ պուքօնիէօ 71 – 30 (ֆուփ–փիլոմ) , մէկ պուքօնիէօ մը, 175, օթօմաթիք, եր – կուքը հաւասար շասիի վրայ : Պուքօնիէռ սան ֆուփ – փիլ (սէնժէռ) եւ երկու սիւրժըտէօզ Իւնիոն – սփեսիալ : Դիմել՝*

DALIAN

72, Ave, Victor Hugo, Clamart (Seine)

MIC. 40-46

ՕՐ. ԺԱԳԸԼԻՒՆ ՏԷՐ-ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

Մարսէյլի Նոր Սերունդէն

ԸՆԿ. ԼԵՒՈՆ ԳԸԼԸՃԵԱՆ

Մարսէյլի Նոր Սերունդէն

Ամուսնացած , 5 Հոկտ. 1958

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Թադէոս Գը – ըճեան եւ Տէր եւ Տիկին Երուանդ Տէր Մեսրոպեան հետեւեալ նուէրները կ'ընեն.

«Ցառաջ»ին 15·000 *Ֆրանք , «Հայ – Բոյժ»ին* 15·000, *Մարսէյլի Համազգայի – նին* 10·000, *Կապ. Խաչի Շրջ. վարչու – թեան* 10·000, *Մշակոյթի Տան «Ե. Մի – սաֆեան» սրահին* 10·000 :

(Մշակոյթի Տան եւ «Հայ – Բոյժ»ի նը – ւէրները ստանալ «Ցառաջ»էն) :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ իր ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարե – ւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ .— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խում – բի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ .— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ իր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներ – կայ պիտի ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկա – յացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ .— Հ. Ց. Դ. Իսիի Ջաւարեան կո – միտէի ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 21– ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ .— Ֆ. Կապ. Խաչի մասնա – ճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը , այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, «Ա – հարոնեան» ակումբին մէջ :

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Այս տարի , մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատա – մարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկ – տեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեց – ւոյն մէջ : Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու – թիւն՝ մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն :

Ցաւարտ պատարագի՝ աշխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձ – նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լահայ զաղութին :

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷ – ԵԱՆ :

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօ – ռի ընդարձակ սրահին մէջ : Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ շրջանի ըն – կերներուն համար :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայ – կական ընտիր պար եւ անակնկալներ : Արենուշներու կողմէ :

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԳՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16 bis, Bld. Sébastopol, Paris 4·
ANGLE RUE DE LA REYNIE

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, Paris 12·
4 bis, rue Vaillant Couturier, Argenteuil
166, Ave. Aristide Briand, Pavillons-sous-Bois
241, rue P. V. Couturier, Alfortville

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներսը պիտի զար – դարեն, իսկ դուրսը պիտի պահպա – նեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ

ՆԱԵԻ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ **Linoleum, Plastique, etc.**

Դիւրամատչելի դիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՂՄԱՍԵԱՆ . ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
10
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
10 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8315 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4116

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Մինչ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է և Մաօ-յէթունկի թնդանօթները լռած են, անկին Մերձաւոր Արեւելքը կը շարունակէ մտահոգութիւն պատճառել միջազգային դիւանագիտութեան :

Աւելի քան երկու շաբաթէ ի վեր Լիբանանի քաղաքական – զինուորական պետը կը գտնուի նոր վարիչներու ձեռքը, սակայն խաղաղութիւնը չէ վերահաստատուած դեռ : Կողմերը անխախտ կը մնան իրենց դիրքերուն վրայ : Մինչեւ – դաւթեան փորձերն ալ ցարդ ապարդիւն մնացին :

Րաչիտ Քարամէի դահլիճը տակաւին չէ ներկայացած երեսփոխանական ժողովին՝ իր քաղաքական ծրագիրը պարզելու եւ վստահութեան քուէ պահանջելու համար : Ցոյս ալ չկայ որ ներկայանայ՝ մինչեւ որ զոհացում չստանան երկկի օրինապահները — Շամունի կողմնակից – ները :

Փիէր Ճէմայէլի փաղանգաւորները վճռած են ղէնքը վար չդնել : Կիներն ալ ըստ կըսած են կռիւներուն մասնակցիլ անոնց կողքին :

Կրեմլինի վարիչները առիթէն կ'օգտուին՝ իրենց համակրութիւնը յայտնելու համար երկկի ընդդիմադիրներուն :

Որուչչեւ չնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած է վարչապետ Րաչիտ Քարամէի՝ ողջունելու համար Լիբանանի ժողովուրդին պայքարը «իր հայրենիքի եւ անկախութեան պաշտպանութեան համար » : Ու կը մակթէ, որ «լիբանանեան հողը կրելի եղածին չափ չուտ ազատագրուի օտար դրաւիչներէն » :

Իր պատասխանին մէջ վարչապետը յայտ կը յայտնէ, որ «Լիբանանի եւ Խորհրդային Միութեան յարաբերութիւններուն չնորհիւ խաղաղութիւնը պիտի վերադառնայ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ» :

Միւս կողմէ ինը ամսուան փոխանցման չրջանէ մը վերջ, արաբական Միացեալ Հանրապետութեան նախագահ Ազատէկ Համալ Նասր հինգ հրովարտակներով հիմնական փոփոխութիւններ մտցուց կառավարական կազմին մէջ :

Կեդրոնական կառավարութիւնէն զատ կազմուած են նաեւ երկու նահանգային գործադիր խորհուրդներ :

Կեդրոնական կառավարութիւնը բաղկացած է 22 անդամներէ, վեցը սուրիացի, որուն մէկը՝ Աքրամ Հաւրանի՝ փոխվարչապետ է եւ գաւառական նախարար միանգամայն : Միւս երկու փոխ – վարչապետները եւ նախարարները եգիպտացի են :

Սուրիական նահանգի գործադիր խորհուրդը 14, եգիպտականը 15 անդամներ ունի :

Նախագահ Նասր հետզհետէ կ'ամրապնդէ իր դիրքերը, հաստատ հիմերու վրայ դնելով Միացեալ Հանրապետութիւնը :

Եգիպտական օրէնքները աստիճանաբար պիտի գործադրուին նաեւ Սուրիոյ մէջ : Ամէնէն կարեւորն է հողերու սեփականութեան օրէնքը, որ կոչուած է բարձրացնելու ընչազուրկ դասակարգի ապրուստի մակարդակը :

Իրաքի մէջ նոյնպէս Յուլիս 14ի յեղափոխութեան վարիչ Ապտէլ Քէրիմ Քասըմ չէզոքացնելով իր մրցակիցը՝ վարչապետ Ապտէլ Սալամ Արէֆը՝ յաջողած է բռնելու կայուն վիճակ մը :

Գալով Կիպրոսի թնճուկին, յոյսեր կան որ չուտով կարելի պիտի ըլլայ գտնել պատուաւոր լուծում մը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾ
ԻՐԱՔԻ ԵՒ ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՂՏԱՏ — ՋԱԽՈՂԱԾ
ՔՈՒՐԱԾԻ — ՅԱՋՈՂԱԾ

Իրաքի մէջ Նասրի կողմնակից տարբերու կազմակերպած պետական հարուածը ճգմուեցաւ կառավարական ուժերու կող – մէ : Երեսուն բարձրաստիճան սպաներ բանտարկուեցան : Գնդ. Արէֆ, որ փոխ վարչապետ եւ Ներքին նախարար էր, ձերբակալուեցաւ : Նախկին վարչապետ Ռաչիտ Ալի, որ վերջերս տակաւին աքսորէն վերադարձած էր, հսկողութեան տակ առնուեցաւ :

Գնդ. Արէֆ որ վերջերս պաշտօնանկ եղած եւ Պոնի դեսպան նշանակուած էր, ձերբակալուեցաւ՝ երբ մերժեց Արեւմտ. Գերմանիա երթալ :

Գալով Ռաչիտ Ալիի, հսկողութեան տակ առնուեցաւ՝ իբրեւ ապահովութեան միջոց : Արդարեւ, յեղափոխութեան հեղինակները զայն նկատի առած էին իբրեւ վարչապետ՝ զօր. Քասըմի սպանութենէն եւք : Ալի ծանօթ է իբրեւ բուռն նասրական : 1941ին Նացիներու թելադրութեամբ Իրաքի մէջ պետական հարուած մը պիտի ընէր՝ որ ճգմուեցաւ Անգլիացիներու կողմէ :

Նախագահ Նասրի կողմնակիցներուն ծրագրած պետական հարուածը տեղի պիտի ունենար երկուշաբթի առաւօտ : Բ. Բիւրօյի սպաները, որոնք հաւատա – րիմ են զօր. Քասըմի, երեւան հանեցին դաւադրութիւնը : Բանակը անմիջապէս գործի լծուեցաւ. հրաւայքերն ու ղնդա – պիրներով զինուած զօրապունդերը զրա – ւած էին Պաղտատի կիսաւեր ճամբաներն ու քառուղիները : Կէսօրուան մօտ, ամէն վտանգ հեռացած էր արդէն : Դաւադրութեան բոլոր գլխավորները ձերբակալ – ուած, լուսարձակի զրուիչն հաստատ – ուած կէս գիշերէն մինչեւ ժամը չորս :

Իր գործակիցներուն պատրաստած պե – տական հարուածին առաջքն առնելով, վարչապետ Քասըմ, որ չափաւորական՝ մարդ է, տակնուվրայ լուծուած չի նկա – տեր : Նասրի հետեւորդները պարտուե – ցան, բայց մտահոգիչ այլ վտանգ մը կը սպառնայ Իրաքի անդորրութեան ։— Քիւրտերը :

Ինչպէս ծանօթ է, Քիւրտերը երկար տարիներէ ի վեր անկախ Քիւրտիստան մը ստեղծելու երազը կը փայփայեն : Միայն Իրաքի մէջ մէկ միլիոն են անոնք եւ զլխաւորաբար հաստատուած Քերքու – քի եւ Մուսուլի չրջանները, որոնք քա – րիւղի մեծ կեդրոններ են : Եթէ Քիւրտերն ալ գործի անցնին, զօր. Քասըմի վարչա – կարգը վճռական օրեր կրնայ ապրիլ, քանի որ իր գործակիցներուն մէջ իսկ ընդդիմադիրներ կան եւ կ'ուզեն միանալ Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ

Փաքիստանի Հանրապետութեան Նա – խագահ զօր. Միրզա պատերազմական վիճակ յայտարարեց երկրին մէջ, Խորհրդարանը լուծեց եւ քաղաքական կազ – մակերպութիւնները արգիլեց :

Այս որոշումը գործադրելու համար, զօր. Այուպ Խան իր ձեռքը առաւ երկրին քաղաքական թէ զինուորական իշխանու – թիւնները եւ յայտարարեց թէ այս մի – ջոցառումը «էական էր՝ ազգային չահե – րու պաշտպանութեան համար» :

Հանրապետութեան Նախագահը յայ – տարարեց թէ «Փաքիստանցիներու բա – ցարձակ մեծամասնութիւնը վստահու – թիւն չունէր կուսակցութիւններու վար – չակարգին վրայ. անկարելի է գործա – գրել սահմանադրութիւնը եւ նոյնիսկ յառաջիկայ ընտրութիւններով կարելի չէ բարելաւել երկրին ներքին կացութիւնը» :

Բանակը իր հսկողութեան տակ առած է երկիրը եւ զինուորական կառքերու երթեւեկը անպակաս է մայրաքաղաքին մէջ :

Փաքիստանի Նախագահը կը մտածէ Սահմանադրութիւնը բարեփոխել եւ « հայրենասէր անձնաւորութիւններու հետ խորհրդակցաբար պատրաստել նոր Սահմանադրութիւն մը՝ որ համապա – տասխանէ մահմետական ժողովուրդին բազձանքներուն» : Այս սահմանադրու – թիւնը հանրաքուէի պիտի դրուի :

Նախագահ Միրզա չէշտեց թէ փաքիս – տան պիտի չփոխէ իր արտաքին քաղա – քականութիւնը եւ պիտի յարգէ բոլոր համաձայնագիրներն ու իր անդամակ – ցութիւնը՝ զանազան կազմակերպու – թիւններու :

Փաքիստանի վարչակարգին փոփոխու – թիւնը պիտի ազդէ երկրին ներքին քա – ղաքականութեան վրայ :

ԼԻԲԱՆԱՆ
ՐԱՇԻՏ ՔԱՐԱՄԷ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻ

ՇԵՀԱՊ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ ԿՈՒԶԷ ԿԱԶՄԵԼ

●

Լիբանանի ընդհանուր կացութիւնը որ զգալապէս ծանրացած էր վերջին օրերը ստիպեց նախագահ Շեհապը որ նոր լուծում մը փնտռէ. ինչպէս պրած էինք բանակցութիւնները որեւէ արդիւնք չտուին. երկու կողմերը ոչ մէկ զիջում չէին ուզեր ընել : Ի վերջոյ հինգշաբթի առաւօտ նշանակուած վարչապետ Րաչիտ Քարամէ կը ստիպուէր քաշուիլ եւ զօր. Շեհապ կը մտածէր զինուորական կառավարութիւն մը կազմել :

Այս որոշումը տրուած էր, համաձայն « Նիւ Եորք Հերըլտ»ի թղթակիցին կառավարութեան մէկ ժողովէն եւք, ուր դահլիճին անդամները բացարձակ լիազօրութիւն կուտային Շեհապի իր հաստատած ձեւով կարգադրելու համար տագնապը : Մէկ գիշերուան մէջ մթնոլորտը աւելի լարուած դարձաւ երբ երեք ամերիկեան ռազմանաւեր առեւտրական նաւեր որ ամերիկեան ուժերը սկսին երթեւեկել քաղաքին մէջ, հսկողութեան համար : Առջի գիշեր Շեհապ զնաց ամերիկեան դեսպանին մօտ, նոր տեսակցութեան մը համար : Լատտեղեակ չրջանակները կը յայտնեն թէ Շեհապի պարտադրուած է ցրուել այս «ընդդիմադիր կառավարութիւնը » եւ հաստատել զինուորական դահլիճ մը : Այս ճնշումը եկած է բանակին չէզոքներէն, ինչպէս նաեւ նախկին ընդդիմադիրներէն, որոնք խիստ մտահոգուած էին վերջին օրերու ծանր դէպքերէն : Մը – նաց որ Լիբանանի խորհրդարանին 37 անդամները, այսինքն երեք ձայնի առաւելութեամբ (66 երեսփոխան կայ) հաւ – ղորդեցին Շեհապին թէ որոշած են դէմ քուէարկել Քարամէի դահլիճին : Այս յայտարարութիւնը պատճառ դարձաւ որ Շեհապ ճղճղէ թէ վստահութեան քուէի համար խորհրդարանը նիստի պիտի չհրաւիրէ :

Փաղանգաւորները յայտարարեցին թէ վերջին 24 ժամուան ընթացքին իրենցմէ չիսուն հոգի ձերբակալուած են բանակին կողմէ : Դէպքեր պատահեցան նաեւ Սայդ Սալամի տան առջեւ :

ԹԱՇՔԻՆԹի մէջ երեքշաբթի օր բազ – մութեան ափրիկեւասիական երկիրներու դրողներու համագումարը՝ չիսուն եր – կիրներու 170 դրողներու մասնակցու – թեամբ : Խրուչչեւ նամակ մը ղրկած է համագումարին ,չեշտելով դրողներու դե – րը՝ «աշխարհակալներու դէմ մղուող ժողովուրդներու ազգային պայքարին մէջ ...» :

ՊԻՈՍ ԺԲ. ՎԱԽՃԱՆԱԾ

Հինգշաբթի առտու ժամը 3·56ին Վա – տիկանի ձայնասփիւռէն հայր Փելեկրինօ, պաշտօնական բաները, կը յայտնէր աշխարհին թէ ։— Սրբազան Քահանայապետը վախճանած է ժամը 3·52ին : Մօտ երեսուն հոգի կը չրջապատէին Պապը երբ մեռաւ , մինչ հազարաւոր հաւատացեալները քանի մը օր է արդէն Ս. Պետրոսի բակը եւ եկեղեցիին մէջ կը սպասէին նոր հրաչքի մը :

Մինչեւ վերջին վայրկեանը, Պապը դիմադրեց այն ծանր ուղեղային տագնապներուն զոր կրեց կիրակիէն ի վեր :

Երեքշաբթի օր Վատիկանի ձայնասփիւռը 28 լեզուով աշխարհի 485 միլիոն կաթոլիկներուն կոչ կ'ընէր որ աղօթեն :

Պիոս ԺԲ. քանի մը ժամ վերապահելէ եւք իր դիտակցութիւնը երեքշաբթի , չորեքշաբթի առտու ուղեղային նոր տագնապ մը զոհ կ'երթար եւ մահաքունի մէջ կ'իյնար : Ժամէ ժամ Վատիկանի ձայնասփիւռը կը հաղորդէր առողջական վիճակը որ կը ծանրանար եւ յուսահատական կը յայտարարուէր չորեքշաբթի իրիկուն ժամը վեցուկէսին : Քասթէլ – կանտոլֆօ փութացած էին Եւրոպայի մեծագոյն մասնագէտ բժիշկներ՝ եթէ ոչ փրկելու, առնուազն երկարելու համար մեծ հիւանդին կեանքը : Իտալական կարգ մը թերթեր որ չորեքշաբթի առտու հաղորդած էին Պապին մահուան լուրը կը դրաւուէին ոստիկանութեան կողմէ :

82 տարեկան ծերունի մըն էր, Պիոս ԺԲ. սակայն մինչեւ վերջին օրերը պահած էր իր եռանդը եւ աշխատանքի բացառիկ կորովը, որոնք հիացում եւ զարմանք կը պատճառէին բոլորին : Համայնապետական միտք, նոյնիսկ գիտական , կարտինալ Խօժէն Փաչելլի ծնած էր 1876, Մարտ 2ին, երկար առեն եղած է Պիոս ԺԱ.ի քարտուղարը, ապա Պապ ընտրուած 1939 Մարտ երկուքին : Անկախ մեծ եկեղեցական մը ըլլալէ, Պիոս ԺԲ. բացառիկ զարգացումի տէր մտաւորական մըն էր, լեզուագէտ էր (9 լեզու գիտէր) եւ 70ը անց էր երբ սկսած էր ռուսերէն եւ արաբերէն սորվիլ : Նոյն ձեռնհասութեամբ ճառեր կը խօսէր զանազան եւ տարբեր նիւթերու մասին եկեղեցական հարցերէն դուրս : Տակաւին վերջերս կ'արտայայտուէր Սիոնիզմի մասին, հիւլէական ռումբի, ծննդաբերութեան , աշխատանքի, դրամագլուխի, բանուորական դասին եւն. եւն. :

1949ին կը յայտարարէր թէ պիտի բանադրուին բոլոր կաթոլիկները որ չարքային համայնավար կը մնան : Խօսած է աւելի քան 2 հազար ճառ, անձնապէս ընդունած է աւելի քան տասը միլիոն այցելու : Կարելի է անվարան ըսել թէ չկայ դիտական կամ բանասիրական ճիւղ մը որ փակ մնացած ըլլայ իր մտքին կամ հետաքրքրութեան առջեւ :

Պիոս ԺԲ. նաեւ մեծ եկեղեցական մըն էր եւ քրիստոնեայ աշխարհը զայն կը

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Մեր խմբագրատունը այցելեց Բժ. Երուանդ Արզումանեան՝ նախագահը Իտալիոյ գաղութային վարչութեան : Բժ. Արզումանեան հինգշաբթի օր մեկնեցաւ եւ – րեւան անձնապէս հրաւիրուած ըլլալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն, ներկայ ըլլալու յոբելենական հանդիսութեանց :

Էջմիածին մեկնեցան նաեւ Պ. Երուանդ Հիսիւսեան (Միլանոյէն), Պ. Սարգիս Քիւրքճեան (Լոնտոնէն) եւ ինչպէս կը – րած էինք Պ. Պ. Ս. Քարեան եւ Յակոբ Տէր Յակոբեան :

Էջմիածնէն հրաւիրուած էր նաեւ պրոֆ Համաստեղ որ անձնական պատճառներով չէ կրցած երթալ :

ՔՂ ԿԵՑ ՔՂ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ)

Ա.

Փարիզէն առաւօտուն կիրակի էր։ — Արեւը տակաւին չէր ծագած եւ Տիւրմէնի Եփեմի կեանքը կը հոսէր իր սովորական հանդարտ հունին մէջ։ Հին ու նոր Փարիզ, իրենց հարիւրաւոր տարիներով, իրենց ցաւերով ու ուրախութիւններով, իրենց ոսկի ու արիւն քրտինքով, իրենց ոճիրներով ու առաքինութիւններով, իրենց հանճարներով ու յիմարներով, իրենց հարստահարիչներով ու հարստահարեալներով, իրենց ամբարտաւան հարուստներով ու խղճալի աղքատներով, իրենց ամբարտաւան աղքատներով ու խղճալի հարուստներով, իրենց ամբարտաւան ու խղճալի մարդերով, իրենց ամբարտաւան ու խղճալի կիներով, իրենց ամբարտաւան ու խղճալի երեխաներով, իրենց ամբարտաւան ու խղճալի ամէն բանով, ինչ որ կայ աշխարհի վրայ, կը շարունակէին իրենց ընթացքը, ինչպէս որ ամէն օր կ՚ընեն սկսած օրէն ի վեր, երբ Աստուած ստեղծեց աշխարհը։

Ու, երբ չորս ժամ ետքը, նոյն իսկ Աստուած ալ կարծես թէ հոգնած ըլլալով, կը հանգչէր, Տիւրմէն Եփեմ ալ, իր ընտանիքին հետ, կը հանգչէր իր ամէնէն հարմարաւէտ բազկաթոռներուն մէջ։

Ան, իր ծերութեան ամէն հանգստութեան մէջ, կը զգար, որ ինքը ամէնէն երջանիկ մարդն էր աշխարհի վրայ։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի կինը, ամէնէն սիրելի աղջիկը եւ ամէնէն սիրելի փեսան։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի թոռնիկը, ամէնէն սիրելի ընկերը, ամէնէն սիրելի ծառան, ամէնէն սիրելի կատուն, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար իր տան մէջ։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի տունը, ամէնէն սիրելի փողոցը, ամէնէն սիրելի թաղը, ամէնէն սիրելի քաղաքը, ամէնէն սիրելի երկիրը, ամէնէն սիրելի աշխարհը։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի սովորութիւնները, ամէնէն սիրելի ճաշերը, ամէնէն սիրելի գինին, ամէնէն սիրելի ծխախոտը, ամէնէն սիրելի ծխամորճը, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար աշխարհի վրայ։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի հագուստները, ամէնէն սիրելի գլխարկը, ամէնէն սիրելի կօշիկները, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կը հագնէր ինքը։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի ժամանցները, ամէնէն սիրելի զբօսանքները, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կը սիրէր ինքը։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի գործերը, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կը գործէր ինքը։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի մտքերը, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կը մտածէր ինքը։ Ան ունէր իր ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար իր տան մէջ, իր ընտանիքին մէջ, իր թաղին մէջ, իր քաղաքին մէջ, իր երկրին մէջ, իր աշխարհին մէջ։

Ան, իր ծերութեան ամէն հանգստութեան մէջ, կը զգար, որ ինքը ամէնէն երջանիկ մարդն էր աշխարհի վրայ։

Ան, իր ծերութեան ամէն հանգստութեան մէջ, կը զգար, որ ինքը ամէնէն երջանիկ մարդն էր աշխարհի վրայ, որովհետեւ ան ունէր ամէնէն սիրելի կինը, ամէնէն սիրելի աղջիկը, ամէնէն սիրելի փեսան, ամէնէն սիրելի թոռնիկը, ամէնէն սիրելի ընկերը, ամէնէն սիրելի ծառան, ամէնէն սիրելի կատուն, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար իր տան մէջ, իր ընտանիքին մէջ, իր թաղին մէջ, իր քաղաքին մէջ, իր երկրին մէջ, իր աշխարհին մէջ։

Ան, իր ծերութեան ամէն հանգստութեան մէջ, կը զգար, որ ինքը ամէնէն երջանիկ մարդն էր աշխարհի վրայ, որովհետեւ ան ունէր ամէնէն սիրելի կինը, ամէնէն սիրելի աղջիկը, ամէնէն սիրելի փեսան, ամէնէն սիրելի թոռնիկը, ամէնէն սիրելի ընկերը, ամէնէն սիրելի ծառան, ամէնէն սիրելի կատուն, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար իր տան մէջ, իր ընտանիքին մէջ, իր թաղին մէջ, իր քաղաքին մէջ, իր երկրին մէջ, իր աշխարհին մէջ։ Ան, իր ծերութեան ամէն հանգստութեան մէջ, կը զգար, որ ինքը ամէնէն երջանիկ մարդն էր աշխարհի վրայ, որովհետեւ ան ունէր ամէնէն սիրելի կինը, ամէնէն սիրելի աղջիկը, ամէնէն սիրելի փեսան, ամէնէն սիրելի թոռնիկը, ամէնէն սիրելի ընկերը, ամէնէն սիրելի ծառան, ամէնէն սիրելի կատուն, ամէնէն սիրելի ամէն բան, որ կար իր տան մէջ, իր ընտանիքին մէջ, իր թաղին մէջ, իր քաղաքին մէջ, իր երկրին մէջ, իր աշխարհին մէջ։

ԿԱՅԾԵՐ

Ֆ. ՀԱՍՈՅ

ՂՎՓՓՎՈՅՓՓ

Օրինակներ շատ կան այնպիսի, որ զարմանալի ուժով են իր վրայ յուզում մարդուն և ստիպում նրան ամբողջ կյանքում մի որևէ ուղղությամբ գործել։ Ես ինքս էլ ունեցել եմ մի այդպիսի օրինակ, որ ինձ համար միշտ կենդանի կմնա։ Ես այդ ժամանակ տասնհինգ տարեկան էի։ Ապրում էի հայրենի գյուղում։ Մի անգամ, ձմռան մի ցրտաշունչ գիշեր, մեր դռան ծեծելու ձայնից արթնացանք։ Հայրս վեր կացավ, վառեց լամպան և գնաց դուռը բացելու։ Ես էլ հետևեցի նրան։ Դռան առջև կանգնած էր մի անծանոթ մարդ, որ ասաց, թե ինքը հեռավոր գյուղից է եկել, և որ գիշերը ճանապարհին ավազակներ են հարձակվել իրա վրա և ամբողջ փողը խլել։ Ասաց, որ ինքը ոչ մի միջոց չունի տուն հասնելու, և խնդրեց, որ հայրս մի ձի տա իրան։ Հայրս ձի չուներ, բայց ուզեց օգնել խեղճ մարդուն և ինձ ուղարկեց հարևանից ձի բերելու։ Ես գնացի և ձին բերի։ Հայրս ձին տվավ մարդուն, և նա հեռացավ։ Ես ուզում էի տուն գնալ, բայց հայրս ասաց, որ ինքն էլ ինձ հետ կգնա, որովհետև ուզում է ինձ հետ խոսել։ Ես ուրախ եղա, որ հայրս ինձ հետ խոսելու է ուզում, և ինքս էլ ուզում էի նրան մի շատ կարևոր բան ասել։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ես ուզում եմ ուսումնարան գնալ, և որ ես ուզում եմ ուսուցիչ դառնալ։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ես ուզում եմ ուսուցիչ դառնալ, որովհետև ուսուցիչը ամենից լավ մարդն է աշխարհում։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ես ուզում եմ ուսուցիչ դառնալ, որովհետև ուսուցիչը ամենից լավ մարդն է աշխարհում

նկատէ իրրեւ մեծագոյն պապերէն մէկը որ մասնաւորաբար աչխատած է խաղա – ղութեան համար, այլ բան ալ արդէն իր անունին մաս կը կազմէ (Փաչէլլի) եւ զարմանալի չէ որ ինք ծանօթ ըլլայ իբ– րեւ «Պապը՝ խաղաղութեան»։

Առաջին անգամն է որ Պապ մը կը մեռ– նի Վատիկանէն դուրս, բայց առաքելա– կան սահմանադրութեան 31րդ յօդուածը նախատեսած է այս պարագան եւ Պիոս ԺԲ.ի մարմինը Հինգշաբթի իրիկուն կամ Ուրբաթ առաւօտ կը փոխադրուի Ս. Պետ – րոս։ Իր մահով, տեղապահի առաքելա– պաշտօնը կը ստանձնէ երիցագոյն կար – տինալը՝ Թիսերան։ Վատիկանի գործե– րը կը ղեկավարէ երրորդութիւն մը կազ– մուած կարտինալներ՝ Թիսերանէ, Վան – րոյէ, եւ Քանալիէ։ Պիոս ԺԲ. մինչեւ մահը ամբողջացուց կարտինալներու կազ– մը որ 70 պէտք է ըլլայ բայց ներկայիս 56 է որոնց երեքը կը պատնուին երկաթեայ վարագոյրէն անդին (Հունգարիա, Եուկո– սլաւիա եւ Չեխոսլովաքիա)։

Նոր Պապը պէտք է ընտրուի վախճան – եալ Քահանայապետէն մինչեւ 18 օր վերջ ամէնէն ուշը, այսինքն մինչեւ յա – ռաջիկայ Հոկտեմբեր 27ին։

Քանի օր է հաւանական թեկնածուներ – րու մէջ ձայնասփիւռը եւ մամուլը կը յի– շեն յաճախ Ծիբանեաւոր – պատրիարք Գրիգոր – Պետրոս ԺԵ. Ագաջանեանի ա – նունը։ Այս մասին կարելի չէ անշուշտ ոչ մէկ նախատեսութիւն ընել որովհետեւ հաւանական չի թուիր թէ նոր Պապը ի – տալացի չըլլայ։ Իտալացիներու կարգին կարելի է յիշել կարտինալ Ռօնքալլի, պապական նախկին նուիրակ եւ ներկայիս Վենետիկի առաջնորդ – պատրիարք և կարտինալ Սիրի Ճենուայի արքեպիսկո – պոս։ Այն բացառիկ պարագային երբ ո– րոշուի օտար պապ մը ընտրել կրնայ պատահիլ որ Ֆրանսացիներու եւ Ամերի– կացիներու միջամտութեամբ ձայները՝ կեդ – րոնացուին արեւել. ծէսի ներկայացուցիչ կարտինալ Ագաջանեանի վրայ։

Պիոս ԺԲ.ի մահով կաթոլիկէ աչխար– հը կը կորսնցնէ իր մեծագոյն եկեղեցա – կան դէմքերէն մէկը եւ մարդկութիւնը՝ մեծ մտաւորական մը։

———o———

ԱԹԵՆՔԻ մէջ Մակարիոս Արք. դատա– պարտեց կիպրոսի մէջ անկուսիի մը սպանութիւնը, աւելցնելով թէ այդ ոճ – րափորձը կրնան Անգլիացիները գործած ըլլալ՝ խռովութիւններ ստեղծելու հա – մար։

ՄԻԱՑեԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ բոլոքգիր մը յանձնեցին Մոսկուայի կառավարու – թեան Հայաստան ինկած ամերիկեան օ – դանաւին անհետացած 11 հոգիին մասին տեղեկութիւններ ուզելով. վեց հոգիի ածխացած մարմինները Սեպտեմբեր 24– ին յանձնուած են արդէն ամերիկեան լը– խանութեանց։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի Ճշմարգրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սոր – պոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ։

12 Հոկտեմբեր 1958 *Ժամը 2·30ին*

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապե– տական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ Եպս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ·

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ չըր– ջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտու – թեան։ Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալ– ներ։

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակնե– րը՝ որոնք կը գտնուին եկեղեցւոյ դիւա – նատունը, Փարիզի եւ չրջանի հայ եկե – ղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բո– լոր դասընթացքներու տեղական կրթա – կան յանձնախումբերու մօտ։

× *Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձու – թիւնը կը տեղեկացնէ թէ Սուպոնի մէջ տեղի ունենալիք Մշակոյթի Փառատօնին դացողներուն դիւրութիւն տալու համար, վարձուած է օթօբաս մը որ պիտի մեկնի Կիրակի օր Փուէնթ տը Շաւիլէն ժամը ճիշդ 1·45ին եւ Կիյմինիէէն եւ ժամը 14– ին։ Փափաքողներէն կը խնդրուի չարա – թէն առաջ արձանագրուիլ հոգաբարձու – թեան անդամներուն մօտ։*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Ճորճ Ղազարեանէ 2500 ֆրանք (Ֆրէդնոյէն), խմբագրատունն իր այցելութեանը առի – թով։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Խաչ Ընկերակցութեան նախաձեռ – նութեամբ այս կիրակի, ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մա – տուցանէ Գերապայծառ Այտունի վանո հոգւոյ Պօղոս Ձէօհէրեանի։

×

Հաւըրտի Գարակէօղեան վարժ. Նախ. Սանուց Մխութեան նախաձեռնութեամբ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուց– ուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ազգային բարերար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

հոգւոյն ի յիշատակ։

×

Այրի Տիկին Ազատուհի Սարգիսեան եւ զաւակը Անի կը ծանուցանեն թէ այս կի– րակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ԹՈՐՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ եւ ծնողաց Սարգիսեան ամբողջ ընտա – նիքին։

Կը հրաւիրուին հանդուցեանիներու յի – շատակը յարգողները։

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Այս տարի, մեծաչուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատա – մարտին 40րդ տարելիցը՝ Կիրակի, Հոկ– տեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեց – ւոյն մէջ։ Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողու – թիւն՝ մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն։

Ցաւարտ պատարագի՝ աչխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձ– նաւորութեանց, զանազան ընկերակցու – թեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսի – լահայ գաղութին։

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԻՒՔ – ԵԱՆ։

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆէօ– ռի ընդարձակ սրահին մէջ։ Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ չրջանի ըն– կերներուն համար։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Հայ– կական ընտիր պար եւ տնակնկալներ՝ Արենուչներու կողմէ։

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; République

Շաբաթ, Հոկտ. 18, ժամը 20·30ին

ՖՐԱՆՔԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծարան
Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆի
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ. Ժ. Մ. ՍԻԼՆՑՓԻ

Առաջին անգամ ըլլալով ֆրանսե– րէն լեզուով, հայ Մոլիէռը ծանօ– թացնելու համար օտարներուն։

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

Հայկուհի Խտրշեան, Աւետիս Մի– սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի– վիէ Մաթօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռու– բէն Ասլանեան, Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ, Ժրնըվիեվ Լըբ– լեռ եւ Իւպեր Գլանէ։

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻ– ՍԻՐԵԱՆ, թեթնիք խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ։

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա– թօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ– ՊԿՍԷՐԵԱՆ։

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300։
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻՒԹ. 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ. 25–46։
Միսիրեան՝ ՄՕԼ. 86–04։

Օր. ԱԼԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Նշանուած

5 Հոկտեմբեր, 1958

կնքահայրութեամբ Պ. ՍԱՀԱԿ ՔԻՒՐԿ– ՃԵԱՆի։

Կրօնաւոր Մարսէլ

Այս առթիւ ուղած են հետեւեալ նուէր– ները.— Մշակոյթի տան՝ Պ. Սահակ Քիւրկճեան հինգ հազար ֆրանք, Պ. Կի– րակոս Ղազարեան՝ 5 հազար, Պ. Սար– գիս Կիւմիւշեան հինգ հազար։ (Ստանալ «Ցառաջ»էն)։

Կրընոպլի կապոյտ Խաչի դպրոցի Ֆոն– տէն.—

Պ. Կիրակոս Ղազարեան հինգ հազար ֆրանք, Պ. Կարպիս Թորոսեան երեք հա– զար, Տիկին Ովսաննա Թորոսեան երկու հազար, Պ. Սարգիս Ղազարեան հազար, Պ. Ղազար Ղազարեան հազար, Տիկին Ա– զատուհի Կիւմիւշեան երկու հազար ֆր.։

Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆութպոլի խումբին.— Պ. Տիգրան Ղազարեան հինգ հազար ֆրանք, Պ. Պ. Սարգիս Ղազար – եան, Ղազար Ղազարեան, Կարպիս Թո – րոսեան հազարական։

Կրընոպլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին.— Պ. Պ. Կարպիս Թորոսեան, Ղազար Ղա – զարեան, Սարգիս Ղազարեան հազարա – կան ֆրանք։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խում– բի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր– աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներ– կայ պիտի ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկա – յացուցիչը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Իսիի Ջաւարեան կո– միտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21– ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կապ. Խաչի մասնա – ճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, «Ա– հարոնեան» ակումբին մէջ։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի Հայ – րապետական մաղթանք վեհափառի ծը – նընդեան յիսնամեակին եւ զոհակալու – թեան Գ. տարելիցին առթիւ։

Կը պատարագէ Արժանաչնորհ Տ. Թով– մաս Ա. Քհց. ՄԻՆԱՍԵԱՆ։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԻՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՊԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Deux Orchestres Cotillons
ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՔՐԱՔՈՒՈՒՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77 73

ՑԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ա. Պատմագրեանի երաժչտական – կր– թական գործունէութեան քառասնամեա – կին նուիրուած յարդանքի երեկոն տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 6, ժամը 21ին, փոխանակ Հոկտեմբեր 21ին, ինչպէս որ յայտարարուած էր ասկէ ա – ռաջ, Սրբազանի եւ հովանաւոր մարմնի քանի մը անդամներու էջմիածին մեկնու– մին պատճառով։

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՒ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միու – թիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, այս կիրակի ամբողջ օրը, առաւօտուընչկ, այս կիրակի ամբողջ օրը, սովորական սրահին մէջ։

Այս առթիւ Լիոնէն Տէր Թորգոմ քհնյ. Բօսթաքեան հոգեհանգստեան հանդի – սաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 նահատակներու խնկելի յիշատա – կին եւ պիտի քարոզէ։

Կը խօսի Սիսակ Սիսլեան (Կրընոպլէն)։ Կը հրաւիրուին չրջակայ բոլոր հայրենա– կիցները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Դեկտեմ – բեր քսանին, Սալոն Սիլանտիւի մէջ։

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

AU BEAU NOYER
Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ SAMEDI 11 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8316 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4117

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ"Ը

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին վաղը կիբակի կը տօնէ յիշատակը Հայ Մշակոյթի անմահ ռահվիրաններուն, — Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրովբայ, Եղիշէի, Մովսէսի Քերթողին, Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն եւ Ներսէսի Կլայեցւոյն:

Իսկ էջմիածնի օրացոյցը այսօրուան համար կ'ըսէ «Տօն ազգային եւ եկեղեցական՝ ի յիշատակ գիւտի Նշանագրացն Հայոց եւ Թարգմանութեան Սուրբգրոց»:

Տասնեակ տարիներ առաջ, քանիցս արծարծուելէ վերջ այս էջերուն մէջ, կարելի էր եղած քով քովի բերել կարգ մը մտաւորականներ՝ Թարգմանչաց տօնը վերածելու համար «Մշակոյթի Օր»ուան:

1932ին դրքոյկ մըն ալ հրատարակուած էր «Հայ Մշակոյթի Օրը» անունով՝ ծանօթ դէմքերու աշխատակցութեամբ:

Փորձը երկար չտեւեց սակայն:

Մեծութիւններէն մեծ սրահէն վերջ, հանդէսներ տեղի ունեցան աւելի համեստ սրահներու մէջ, մինչեւ որ բոլորովին մոռցուեցաւ:

Եւ ահա՛ քանի մը տարիէ ի վեր Փարիզի Հայոց Եկեղեցին է, որ տէր կանգնած է այդ տօնին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ պանծացնելով Հայոց լեզուն, իր զրոյցներու հարիւրաւոր աշակերտներուն բերնով:

«Հայ Մշակոյթի Օր»ը պէտք է ըլլայ տարեկան հայութեան մեծագոյն տօնը:

Հայբենասիրական պարտականութիւն է տարին մէկ օր յիշատակել մեր անմահ մատենագիրները, որոնք «Թարգմանիչ» համեստ անունին տակ կերտած են հին պերճ դարու մեր Ոսկեդարը: Ոգեկոչել Ս. Մեսրոպը, որ յօրինած է մեր աքանչելի այբուբենը: Մովսէս Խորենացին եւ «քանդակագործ քաջ եպիչէ»ն, որոնք իրրեւ անկորնչելի դանճ ժառանգ ձգած են մեզի մեր անցեալ փառապանծ պատմութիւնը՝ իր դիւցազնական դրուագներ – բով: Գրիգոր Նարեկացին ու Ներսէս Շնորհալին, որոնց անմահ ազօթքներն ու ոսկեհիւս շարականները մինչեւ այսօր քաղցրալուր կը հնչեն մեր վանքերու եւ եկեղեցիներու կամարներուն տակ: Դա – ւիթ Անյաղթն ու մեր բոլոր յայտնի կամ անյայտ ղրչի մշակները, որոնք իրենց ստեղծագործութիւններով, թարգմանու – թիւններով կամ ձեռագրերու ընդօրինա – կութեամբ ճոխացուցած են մեր գրակա – նութեան եւ մշակոյթի անդաստանը:

Շնորհիւ անոնց է, որ հայ ժողովուրդը պահպանած է իր ազգային դիմագիծը եւ այսօր հպարտութեամբ ու ճակատա – գայ կը ներկայանայ քաղաքակիրթ աշխարհին առջեւ:

Ոսկեդարու մեր դասական մատենա – գիրներու երկերը հիացում կ'առթեն օ – տար պատմագէտներու եւ բանասէրնե – րու, որոնք յատկապէս հայերէն դրաբար կը սորվին՝ որպէսզի իրենց ուսումնա – սիրութեանց համար առաւելագոյն չա – փով օգտուին հայկական աղբիւրներէն:

Օտար գիտնականներն են, որ «Թագու – հի Թարգմանութեանց» պատուաւոր մակ – դիրը տուած են մեր ղրաբար Աստուա – ծաշունչին: Իսկական հրաշակերտ մը:

Գիտնա՛նք գնահատել մեր քաղաքակր – թական ու մշակութային արժէքները:

Չանա՛նք արժանի ըլլալ մեր անմահ մատենագիրներուն՝ անվթար պահելով Հայոց ոսկեղինիկ լեզուն եւ զայն փո – խանցելով մեր զաւակներուն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՆԱԶԸՄ ԱՔԱՐԻ՝ ՎԱՐԶԱՊԵՏ

ՇԱՄՈՒՆ ԴԷՄ Է

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Լիբանանի նշանակուած վարչապետը՝ Քարամէ, տեսնելով թէ մեծամասնութիւն պիտի չկարենայ գոյացնել իր կառավարու – թեան չուրջ, իր հրաժարականը տուաւ Նախագահ Շեհապի: Այս պարագան յաղթանակ մը կը համարուի Շամունի կողմնակիցներուն համար:

Քարամէ նախապէս յայտարարած էր արդէն թէ պատրաստ է քաշուելու՝ Լի – բանանի չհերուան համար. «երբ կացու – թիւնը որեւէ զոհողութիւն կը պահանջէ մեզմէ, չենք կրնար մեր դիրքը գերա – դասել հայրենիքի չհերուն»:

Բայց Քարամէ Նախագահ Շեհապի յայտնելէ եւաք թէ կը հրաժարի կառա – վարութիւնը կազմելու պաշտօնէն, տե – սակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց թէ միշտ կը պահանջէ ամերիկեան ղօր – քերու հեռացումը՝ Հոկտեմբերի վերջը, առանց որեւէ պայմանի:

Միւս կողմէ Լիբանանի կառավարու – թեան պաշտօնական մէկ զեկոյցը կը հաստատէ թէ Քարամէ գրաւոր դիմում մը ըրած է ամերիկեան դեսպանին՝ որ ղօրքերը հեռանան «ինչ որ ալ ըլլան պայմանները»:

«Ազգային համերաշխութեան» դահլիճ մը կազմելու նպատակով՝ Նախագահ Շեհապ իր մօտ կանչեց ըմբոստ պարա – գլուխ Սալամն ու Փաղանգաւորներու ղե – կավար Ճեմայէլը եւ անոնց բացատրեց դինուորական դահլիճ մը կազմելու իր ծրագիրը: Շեհապի կարծիքով տագնապը լուծելու ուրիշ միջոց չկար:

Համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով Շեհապ դահլիճը կազմելու պաշտօնը յանձնեց Աքարիի: Նոր կառավարութիւնը կը բաղկանայ վեց հոգիէ, չորս զինուո – րական եւ երկու քաղաքացի: Վարչապե – տէն զատ ոչ–զինուորական մըն է Արտա – քին նախարարը՝ Ֆիլիփ Թաղլա:

Այսուհանդերձ կը կարծուի թէ կարելի պիտի չըլլայ համերաշխութիւն ստեղ – ծել. Պասթայի մէջ մօտ երկու հազար հոգի ցոյց մը ըրին՝ յայտարարելով թէ չեն ընդունիր Քարամէի հրաժարականը: Ըմբոստներու պարագլուխներէն Սաէպ Սալամ յայտարարեց թէ «համակիր չըլ – լալով հանդերձ զինուորական դահլիճի մը՝ անոր դէմ պիտի չպայքարի»:

Ամէնէն կարեւորը սակայն նախկին նա – խագահ Շամունի դիրքն է: Իր կուսակ – ցութեան 27 երեսփոխաններուն հետ ժո – ղով մը գումարելով Շամուն որոշեց ընդ – դիմանալ զինուորական դահլիճին: Ան – համաձայնութեան գլխաւոր պատճառը կը նկատուի Արտաքին նախարար Թաղլա: Շեհապ կողմնակից է որ ան մաս կազմէ նոր կառավարութեան, իսկ Շամուն դէմ է:

Մինչ այս մինչ այն փկէր ճեմայէլ յայտարարեց թէ խաղաղ գործադուլը պիտի չարունակուի, այնքան ատեն որ տագնապը չէ լուծուած, աւելցնելով թէ կացութիւնը կրնայ շատ աւելի ծանր – նալ՝ եթէ չուտով լուծում մը չգտնուի:

Վերջին լուրերուն համաձայն, ներկայ լարուած մթնոլորտին մէջ Շեհապ դործա – կալ կը մտածէ կառավարութիւնը կազ – մելու պաշտօնը յանձնել Բաչիր Քարա – մէի, պայմանաւ որ նոր դահլիճը ունե – նայ 14 անդամ, եօթը չամունական եւ եօթը ընդդիմադիր:

Ամերիկեան հրթռայլերը կը չարունա – կեն հսկել Պէյրութի բոլոր փողոցներուն մէջ:

ՊԱՊԻՆ ՄԱՀԷՆ ԵՏՔ

ՄԱՄՈՒԼԸ ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Միջազգային մամուլը, ձայնասփիւռը եւ հեռատեսիլը ամբողջովին նուիրուած են Պիոս ԺԲ.ի մահուան: Իտալիոյ մէջ երեք օրուան սուգ յայտարարուած է, ներկայացման բոլոր սրահները փակ են. ինչպէս նաեւ զպրոցները: Պիոս ԺԲ.ի մահէն մինչեւ յաջորդ Պապին ընտրու – թիւնը Վատիկանի գրոչմաթուղթերուն եւ դրամներուն վրայ պիտի կնքուի.— Սէ – տէ վաճանքէ (թափուր աթոռ): Պրիւ – սէլի գուցահանդէսին մէջ Վատիկանի տաղաւարը փակուած է:

Եկեղեցական եւ կրօնական չրջանակ – ներէ դուրս ալ Պապին մահը մեծ յու – զում պատճառեց: Այդընհանուրը կը յայ – տարարէ.— Աչխարհը աղքատացաւ Պապին մահով, մինչ Նախագահ Քոթի կը յիչէ Պիոս ԺԲ.ի համակրական զգացում – ները Ֆրանսայի հանդէպ:

Սպանիան որոշած է տասնօրեայ սուգ: Իսկ Մոսկուայի «Թաս» գործակալու – թիւնը մահուան լուրը հաղորդած է ա – նանց որեւէ մեկնութեան:

Կը մնայ անչուշտ գլխաւորը հարցը՝ յա – ջորդ Պապը: Աւելորդ է անդամ մը եւս յիչել թէ բոլոր թերթերը եւ ճայնա – փիւռը չորս «կարեւլիներուն» մէջ առաջին տեղը կուտան կարտինալ Աղաջանեանի:

Ներկայիս Վատիկան ունի 55 կարտի – նալ, որոնց 18ը Իտալացի, վեցը Ֆրան – սացի, երեքը Ամերիկացի, երեքը Սպա – նիացի, երկուքը Գերմանացի, երկուքը Քանատացի, մէկը Հայ, եւն. եւն.: Ա – ռաջին անդամ ըլլալով Իտալացիները մե – ծամասնութիւն չեն կազմեր, ինչ որ ա – ռիթ կուտայ չատերուն մտածելու թէ վերջ դնելով քանի մը դարերու աւան – դութեան, այս անգամ Պապը կրնայ իտալացի չըլլալ:

Ձորս «Փափապիլի»ներու կարդին ը – սինք արդէն, բոլոր թերթերը եւ հեռա – տեսիլը կը յիչեն կարտինալ Աղաջանեա – նը.— «Փարի – Փրէս» կը գրէ.— Կարելի է մտածել կարտինալ Աղաջանեանի պէս մէկուն մասին, բացառաբար խելացի եւ պատրաստուած:

Ֆրանս – Սուար.— Անուն մը որ կը կրկնուի չաճախ կարտինալ Աղաջանեանի անունն է, Պատրիարք Հայ Կաթողիկէ ե – կեղեցիին, որուն պաշտօնական բնակա – վայրը Պէյրութ է, բայց աւելի չատ Հռոմ կ'ապրի: Կարտինալ Աղաջանեանի ընտ – րութիւնը պիտի ընդհատէր այն դարաւոր աւանդութիւնը, որուն համաձայն Պապը պէտք է իտալացի ըլլայ, միեւնոյն ատեն պիտի յայտնէր վտառւոր ձեւով կաթո – ղիկէ եկեղեցիին այն բաղձանքը որն է՝ դարդացնել կապերը արեւելեան եկեղե – ցիի՝ քրիստոնեաններուն հետ:

Օսօր.— Կարտինալ Աղաջանեան՝ կովկասցի այս կրօնաւորը եկեղեցւոյ իչխաններուն ամէնէն նշանաւորներէն մէ – կըն է: Օսօրի յաջորդ թիւը մանրամաս – նութիւններ հրատարակելով կարգ մը թերկնածուներու մասին թեր ու դէմ կար – ծիքներ կը հրատարակէ.—

Կարտինալ Աղաջանեան.— Թեր.—կով – կասցի, իր ընտրութիւնը ոչ մէկ «ազգա – յին դիւրաղդացութիւն» կը վերաւորէ: Փրօփականտա – Ֆիտէի պէս, ուչադրու – թիւն գրաւած է իր դիւանագիտութեամբ եւ չատ լայն գարգացումով: Դէմ.— Հա – կառակ որ ինը տարեկանէն Հռոմ է, օ – տար մըն է եւ իր ընտրութիւնը կրնայ նկատուիլ իրրեւ տեսակ մը «պատերազ – մական յայտարարութիւն» Ռուսիոյ դէմ:

Իւմանիթէ.— Եթէ Իտալացի մը չըլլայ կարտինալ Աղաջանեանի ընտրութիւնը ա –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ալժերիոյ Ազատագր. ճակատի Թու – նուզի Բիւրօն հրատարակեց «առժամեայ կառավարութեան» մէկ հրամանագիրը, որուն համաձայն՝ ալժերիական հան – րապետութեան առաջին կառավարու – թեան հաստատման եւ օտար երկիրներու կողմէ ճանաչման առթիւ, կարգ մը բան – տարկեալներ ընդհանուր ներման պիտի արժանանան: Ազատ պիտի արձակուին այն բոլոր բանտարկեալները, որոնք կը պահուին Ազատագր. եւ Ազգ. ճակատնե – րու կեդրոնատեղիները, ի բացառեալ ա – նոնցմէ, որոնք դատապարտուած են ծա – նրը դատաճանութեան համար: Ազատ պի – տի արձակուին նաեւ կարգ մը ֆրանսա – ցի զինուորներ եւ ժընեւի կարմիր Խաչի միջոցով պիտի դրկուին իրենց ընտանիք – ներուն քով: Այս որոշումը հաղորդուած է նաեւ ժընեւի Միջազգային կարմիր Խա – չին:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ բրիտանական ուժերուն պարպումը սկսաւ, առաջին զօրաբաժինը Ամմանէն ճամբայ ելաւ դէպի Ակապա.

ԹՈՒՐՔԻԱ. մերժեց խորհրդային այն բողոքը, որուն համաձայն Ամերիկացի – ները Արարատեան չրջանը կ'օգտագործեն լրտեսութեան համար, խորհրդային հո – ղամասին վրայ օդապարիկներ դրկելով:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ յառաջիկայ տարինե – րուն Ֆրանսերէնի փոխարէն ռուսերէնը լեզուն պիտի դասաւանդուի իրրեւ երկ – րորդ օտար լեզու: Անգլերէնը կը պահէ իր առաջին տեղը՝ օտար լեզուներու մէջ: Խորհրդային 15 փրոֆէսէօրներ ժամանե – ցին Գահիրէ՝ ռուսերէնը դասաւանդելու համար երկրորդական վարժարաններու մէջ: Յառաջիկայ տարի ռուսերէնի 40 դասընթացքներ պիտի բացուին:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ. բողոքագիր մը յանձ – նեց Հունգարիոյ կառավարութեան, փեչտայի այն մեղադրանքին դէմ՝ որ Պելկրատ միջամուխ եղած է իր ներքին գործերուն. Թիթոյի կառավարութիւնը բացարձակապէս կը մերժէ այս մեղա – դրանքը ընդունիլ:

ԼԵՀ երիտասարդ գրագէտ Մարէք Հլասքօ, որ վերջերս ստացած էր լեհա – կան գրականութեան առաջին մրցանակը ապաստանած է Արեւմտեան Պերլին եւ քաղաքական տարագիրի իրաւունք խնդ – րած:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ուղեվարները 24 ժամ – ուան գործադուլ մը ըրին հինգչաբթի օր. Հատանական է որ կացութիւնը ծան – րանայ այսօր, որովհետեւ վերոնական 62 սէնտիքաներ որոշած են գործադուլ ընել, բողոքելու համար ապրուստի սը – ղութեան դէմ:

ԼԵՀԱԿԱՆ մամուլի համաձայն պուլ – կարական հաստատութեան մը անօրէնը՝ Մենասեան, մահուան դատապարտուած եւ գնդակահարուած է Սոֆիայի մէջ, «հաստատութեան 110·00լեւան գրպանած ըլլալու» ամբաստանութեամբ: Գան – ձապահը, որ գործակցած էր Մենաս – եանի, քանի տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ: Անցեալ տարի քանի հոգի գնդակահարուած էին նման «յան – ցանքներու» համար:

Ե. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ հեռանալու համար 15 օրուան պարտադիր ժամ տրուեցաւ. ամե – րիկեան ճայնասփիւռի Սի. Պի. Իւ. ընկ – երութեան ներկայացուցիչին, որ հա – գորդած էր թէ Սթալինը սպաննելու հա – մար դաւադրութիւն մը կազմակերպուած էր. այս ուղղութեամբ խորհրդային դեսպանը բողոքագիր մը յանձնած էր արդէն Ուաչինկթընի կառավարութեան:

ՆԵԻԱՏԱՑԻ անապատին մէջ (Ամերի – կա) «երրորդ անդամ» ըլլալով հիւլէա – կան ստորերկրեայ պայթում մը եղաւ. փորձը յաջողութեամբ պսակուած է:

ՀԱՅՑ ԵՐԳԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Գո՞նձ մըն է մեր լեզուն, ոսկեղէն եւ հրաշափառ: Գանձ մը զարերու հիացում մը վրան :

Գո՞նձ մըն է եւ մեր երգը, բարախուն եւ տաք:

Այս երկու զանձերով բարձր ենք մեր թշնամիէն :

Ժողովո՛ւրդ Հայոց, ազգային դժբախտութի՞ւնը տուաւ քեզի՝ որպէսզի տոկաս, թէ յաւերժալոյս հոգիդ՝ որպէս զի անմահանաս, չեմ գիտեր, բայց գիտեմ թէ չարական զարձած լեզուովդ եւ խունկ ու զմուռս զարձած երգովդ կը կախարդես աստուածներն անգամ :

Ոչի՛նչ, ոչի՛նչ աւելի զեղեցիկ է քան մեր երգը: Հայերէն երգը նախ բանաս - տեղծութիւն է իր տիեզերական կախարդանքով(*): Ի՛նչ պատկեր է, Աստուած իմ, եւ ի՛նչ զգացում·—

Արեւ էր ամպի տակին,
Սուրբ Յակոբ ճամբի տակին,
Մի էնպէ՛ս աղբեր ուզիմ՝
Հրեղէն ձին թամբի տակին :

Քառեակ մը՝ ներքին յանգով, բայց փոքրիկ եւ աննման խճանկար մը, — ա - բե՛ւը ճամբուն վրայ, հայ երիտասարդը հրեղէն ձիուն վրայ՝ ինչպէս զիւցազն մը, ինչպէս Ողիսեւս: Եղբօր սէրը, այնքան համբաւաւոր, այնքան դնահատուած, հայ ազգկան սիրտին պրիսմակին մէջէն, զերբնական էակի մը կը կերպարանափոխէ հարազատը :

Ի՛նչ բոց է այս, ի՛նչ փրփրուն սէր, եւ ի՛նչ բանաստեղծութիւն, կրծե՛մ քու հոգիդ, Հանճարդ Հայկեան ·—

Հէ՛ռն սարէն մարդ ա գալի,
Սարը կրակ ա տալի,
Առաջըս աղլուխ բացաւ,
Իմացայ վարդ ա տալի:

Նոյն ներքին յանգին խաղը՝ ուրիշ քառեակով մը: Եւ պատկերներու բաց - խփում մը ճափոնական հայ - գայներու ձեւով, բայց աւելի զեղեցիկ, — սիրա - կա՞ն է որ կ'իջնէ բլուրն ի վար, ու սիրող աղջկան այնպէս կը թուի թէ կրակ է առած սարը, իր սրտին կրակովը, եւ երբ սիրականը թաչկինակ կը փռէ իր ծուն - կերուն վրայ՝ կը կարծէ թէ վարդով լեցուած է իր զիրկը :

Այսպէ՞ս է մեր երգը: Հայ հոգին քամուներ կաթկթեր է մեր հայրենիներուն եւ անտունիներուն մէջ: Պրիսմակ մըն է հայ երգը, որուն մէջէն կը դիտէք Հայաս - տանեայց երկրին ձիւնոտ զարուններն եւ բոցավառ աչունները, Ջէյրան եարերը եւ կարշնեղ մշակները: Հոռովէլներու եր - կի՛րն է մեր բնաչխարհը, որ կը Թրթռայ, կը Թրվռայ եւ կը ծփծփայ հոգիէ հոգի: Նարօտի մը պէս, ապրշումի Թե - լերով՝ հայ երգը իրարու կը կապէ մեր սիրտերը:

Քանի՛ կը Թրթռան այս երգերը, քանի՛ կ'երգեն մեր երգչուհիները, կ'ապրի՛ հայ ժողովուրդը զարէ զար :

×

Կը յիշեմ Փարիզեան զիշերները, երբ երգի խնջոյք կուտար մեզի հայ տագնապաւոր արուեստագիտուհին, Հայկանուշ :

Կը յիշեմ Փարիզեան կիրակիները, երբ կը դղրդային սրահները, քանի բեմ կը բարձրանար երգի այս քրմուհին՝ զոր չատ կը սիրէ հայ ժողովուրդը, վասնզի հայ աղջիկն է ան՝ կարմիր սոլերը ոտքերուն ու կանանչ զօտին մէջքին, սարերու հովին եւ լեռներու ալբիւրին երգը չրթներուն :

Ու կիրակին կը կերպարանափոխուէր հրաշագեղ անտառի մը, ուր կ'երգեն սոխակները, ուր կը արնգահարեն ջուրերը, ուր սրբասպասութիւն կը կատարեն զեփիւռները, մինչ յաւերժահարսները ամբոխա կը մատռուակեն, եւ աստուածները ուրախ են ու հոգարտ իրենց տեղ - ծագործութեամբ :

Ու կիրակիս կը լեցուէր անուշահոտութեամբ, ճառագայթներով եւ երաղներով:

Մեր ժողովրդական երգչուհին, (այս - պէ՛ս է իր տիտղոսը, զոր տուած է ինքը՝ ժողովուրդը), հայ երգը կը հաղուեցնէր իր արքայական ամէնէն չքեղ եւ ինքնատիպ զգեստաւորումով: Այն տեն, կ'ածէր մեր հոգին, կ'երջանկանար, կը բացուէր, կը ծաղկէր ու մենք կ'աղաղակէինք·— Ա՛զդ ենք, հոգիով հարուստ, մշակոյթով հարուստ, արուեստով հարուստ :

Հայկանուշ ձայնական կամ հագագային ազգայնութեամբ դպրոց հիմնեց հայ երգին պատմութեան մէջ:

Առաջին անգամ ե՛ս եմ զործածած այս բացատրութիւնը, — ձայնի ազգութիւն : Զանձրացա՛յ քննադատներու «մասնագիտական » չոր բառահիւսութենէն, որ ինծի կը թուի fսիլոլոժի: Ատեն է որ փնտռենք, արուեստին մէջ, հոգերնախօսական երեւոյթներու բացատրութիւնը: Նըման երեւոյթ մըն է ինչ որ կ'անուանեմ « ձայնի ազգութիւն », — հայ աղջկան մը պէս երգելու եղանակը: Լաւագոյն երգչուհին այն է որ երբ կ'երգէ որեւէ լեզուով՝ կ'երգէ իւրացնելով նոյն լեզուին բնաչխարհիկ ամբողջ չնորհքը: Այստեղ հարց կը ծագի, Թէ կա՞յ «հագագի փիլիսոփայութիւն մը» այնպէս ինչպէս կ'ընդունի Թէոտոր տը Պանվիլ,— բայց տեղը չէ այստեղ քննելու այդ հարցը :

Ձայնի ազգայնութեամբ՝ Շահ - Մուրատեանէն եաքը կուգայ Հայկանուշ Թորոսեան :

Առաջինը կատարեց իր դերը,—ամբողջ ժամանակաշրջան մը Թրթռաց իր ձայնով: Հայութենէ «հրաժարածներն» իսկ վերադարձան ամօթահար: Կախարդուեցան սուլթաններն անգամ : Խոստովանինք որ Շահ - Մուրատեանի այդ յաղթանակին մէջ վճռական դեր կատարեց Կոմի - տաս վարդապետի փառքը :

Հայկանուշ չհեռացաւ Ֆրանսայէն՝ եթէ չհաշուենք ասուպի պէս երեւում մը Պելճիքայի, Գերմանիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ, վերջերս՝ Սպանիոյ եւ Փորթուգալի մէջ: Ես, եւ իր բարեկամները, յաճախ քննադատած ենք զինք որ Հայկանուշ իր ձայնին համայքը չտարաւ, չպտրտցուց հեռաւոր զաղութները:

Ձայնը, զոր Աստուած տուեր էր Շահ - Մուրատեանի, կոչած են թէմպո տ'օո: Ձայնը, զոր Աստուած տուեր է Հայկանուշի, կարելի է կոչել թէմպո փաոֆիւմէ, եւ ի՛նչ փաոֆէօմ,— միւռոն՝ Հայաստանի լեռներուն, հովերուն, ծաղիկներուն, ճառագայթներուն խմորումով արտադրուած :

×

Եւ ահա երաժշտական ճարտարարուեստը կուգայ կատարել մեր ցանկութիւնը :

Սալերով կը տարածէ սփիւռքին մէջ Հայկանուշի ձայնը եւ արուեստը :

Այս բառին գիւտը կը պարտինք կապիս Ալէմշահի: Կը զանգատէր Թէ չունէինք տիսք բառին համապատասխան բառ մը, որով կարելի ըլլար կազմել ածանցումներ ու բարդութիւններ, ինչպէս Ֆրանսերէնի մէջ տիսմոֆիլ, տիսմոթէք, եւայլն: Հայերէն սալ բառն էր գտիր վերջերս ու կը ներկայացնէր Յառաջի... ակադեմիային: Սալ բառը ծանօթ է ընդհանրապէս իբրեւ պողպատեայ զանգուած մը, որու վրայ զարբինը կը ծեծէ երկաթի կտորներ՝ ձեւ տալու համար անոնց: Բայց սալ բառը կը նշանակէ նաեւ, մեր հին մատենագրութեան մէջ , « տափակ քարի կտոր» որով կը սալարկեն ճամբաները, նաեւ «տափակ մետաղի կտոր» : Աւելցնենք որ զաւառական բարբառներու մէջ ունինք սալ բառը միշտ այն նշանակութեամբ Թէ տափակ քար մըն է որ կը դրուի ճամբէզիք խաղողին վրայ՝ հնձաններու մէջ, կամ պանիրի վրայ՝ պանրագործութեան ընթացքին, նոյնիսկ պանիրի տափակ չերտ նշանակութեամբ :

Միանգամ այս բառը, ածանցումներու եւ բարդութեանց ընդունակ, կը կարծեմ Թէ կրնայ արտայայտել նաեւ տիսք բառին իմաստը լիովին (**) :

Արդ, Հայկանուշ հրապարակ հանած է չարք մը հայերէն երգեր՝ սալերու վրայ, տիսքերու վրայ :

Ընդամէնը երկու սալ :

Առաջին սալին վրայ՝ Հայրի՛կ, հայրիկ (Սպենդիարեան): Կանչէ՛, կոու՛կ (Կոմիտաս): Հով արէք (Կոմիտաս): Քէլէ, էլէ՛ (Կոմիտաս): Մի լար (Ռ. Մելիքեան): Պարերգ (Սարգսեան): Սիրերգ (Սրուանձտեանց): Ուստի՞ գուբաս, զարիր բլբուլ (Սպենդիարեան): Գութանեդ (Կոմիտաս): Հոյ նար (Մարգսեան):

Երկրորդ սալին վրայ՝ Տէր, ողորմեա, Ո՛վ զարմանալի, Ուրախ լեր (Կոմիտաս): Ինձ մի խնդրի (Սիւնի) : Եար նազան իմ (Ալան Յովհաննէս): Մայր Արաքսի (Հ. Թորոսեան): Կ'անձրեւէ, տղաս (Հ. Պէրպէրեան): Խնձորի ծառի տակին (Մեհրապեան): Գեղջկուհին (Պարթեւեան): Թռչէի՛ (Ա. Սաթեան): Սեղանն է առատ (Ա. Խաչատրեան):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Յովհ. Թումանեան կը գրէ Թէ ժողովրդական երգերու միջազգային գնահատութեան մը ընթացքին՝ առաջնութիւնը տրուած է սերպական երգերուն, իսկ երկրորդ դասուած են հայկական երգերը :

(**) Տգեղ եւ երկար են երգապնակ, ձայնապնակ, ձայնաթիթեղ բառերը, ռոտնիֆ կը գործածուին երբեմն, — կարելի չէ ածանցում եւ բարդութիւն եւս կապել :

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Սեպտեմբերի 28ին, առաւօտեան, համագումարին մասնակցողներս հանրակառքերով մեկնեցանք էլ - էսկորիէլ քաղաքը ,ուր մենք դիտեցինք վանքը եւ դրադարանը :

Գրադարանի ահագին դահլիճում , որ ունէր 54 մեթր երկարութիւն, զրուած էին մեծ պահարաններ եւ ցուցադրական սեղաններ՝ հնագոյն դրքերով եւ ձեռագրերով, որոնց մեծ մասը արաբերէն է - ին՝ բժշկական կամ բնագիտական բովանդակութեամբ: Գրադարանի միւս բաժիններում ցուցադրուած էին Որիբասի, Ավիցեննայի, Նոստրադամուսի եւ բժշկական այլ դասական հեղինակների աշխատութիւնները :

Թէեւ մի քանի անգամ զրադարանը եթարկուել էր տարերային աղէտների , (այդ Թուում՝ 1671 Թուականի 15 օր տեւած հրդեհը), որոնք մեծ վնասներ էին հասցրել զրադարանին , բայց այն չարունակում էր մնալ հարուստ՝ ունենալով մօտ երկու հազար արաբերէն, 580 յունարէն, 72 հրէերէն եւ երկու հազար լատիներէն ձեռագրեր: Գրադարանում զըտնուած զիրքերի Թիւը հասնում է 50 հազարի :

Բժշկական պատմարանի համար այդ , ինչպէս եւ Մատրիտի բժշկական համալսարանի զրքերի ցուցահանդէսը մեծ նշանակութիւն ունէր :

Էսկուրիէլի հետաքրքրութեան արժանի վայրերից է ԺԶ. դարի տաճարը, որ վերածնութեան չրջանի ճարտարապետութեան մը հոյակապ նմոյշ է: Վանքն ունի բարձր աշտարակներ, զեղեցիկ բակ եւ այլն: Ցատակը կառուցուած է սպանիական մարմարից : Վանքի պատերին մենք տեսանք բազմաթիւ նկարներ, հիմնականում կրօնական բովանդակութեամբ: Դրանց Թիւը, Սպանացիների ասելով , տասը հազարից աւելի է :

Այդ վիթխարի չինութեան կառուցումն սկսուել է Սպանիայի Փիլիպպոս Բ. Թագաւորի օրով եւ տեւել է քսան տարի : Շէնքի կառուցման վրայ աշխատել են օրական աւելի քան երեք հազար բանուորներ: Կառուցուած լինելով ի պատիւ Ցըրանացիների դէմ տարած յաղթանակի, յետագայում այդ վանքը զարձաւ արքայական ընտանիքի անդամների պանթէոն: Այդտեղ Թաղուած են սպանական Թագաւորները՝ Փիլիպպոս Գ.ից սկսած:

Պանթէոնը կառուցուած է զետնի տակ: Այնտեղ իջնելիս մենք ճանապարհին տեսանք փոքրիկ մատուռներ: Արքաների մարմարէ զաղաղները, որ ունէին բրոնզէ զարդագանդակներ, զրուած էին որմախորշերում :

Դագաղներից մէկը մակագրութիւն չունէր: Մեզ բացատրեցին Թէ այդ պատրաստուած էր Ալֆոնս Գ.ի, Սպանիայի վերջին Թագաւորի համար: Երբ Սպանիան հանրապետութիւն յայտարարեց , Ալֆոնսը հեռացաւ եկրից եւ նրա մահանալուց յետոյ մարմարէ զագաղը մնաց դատարկ: Հետեւեալ ինը սենեակներում կառուցուած էին զամբարաններ ինֆանտներ (Սպանիայում և Փորտուգալիայում այսպէս են կոչւում Թագաւորների այն երեխաները, որոնք գահի անմիջական ժառանգորդներ չեն): Դրանցից առանձնապէս զեղեցիկ էր Դոն Խուան դի Ավստրիայի մարմարակերտ գամբարանը իր սքանչելի քանդակներով :

Այստեղ ուշադրաւ է նաեւ ԺԸ. դարում կառուցուած արքայական պալատը, հիանալի նկարներով ու զորգերով, Սեւրրան ճենապակեայ զործերով, որոնց հեղինակները ականաւոր վարպետներ էին: Մենք երկար կանգ առանք «ճակատամարտը» կոչուած զահլիճում, որ սպանական Թագաւորների, առանձնապէս Փիլիպպոս Բ.ի մղած ծովային ու ցամաքային ճակատամարտերը պատկերող նկարների մի հարուստ պատկերասրահ է :

Այնուհետեւ ճաշարանում հիւրասիրուելուց յետոյ մենք մեկնեցինք Վաել Դէ Լոս Սայդոս կոչուած բլրաչատ զեղեցիկ վայրը, ուր Թագուած են քաղաքական պատերազմի զոհերը: Պանթէոնի մի մեծ բլրակի վրայ էր, ժայռի ներսում , բայց նրա կառուցումը զեռ աւարտուած չէր: Այնուհետեւ մենք լինքնաչարժներով չրջագայեցինք ժայռի չուրջ :

Սեպտեմբերի 23ին, առաւօտեան զեկուցումներից յետոյ տեղի ունեցաւ բժշկութեան պատմութեան մշտական կոմիտէի նիստը: 20 անդամներից բաղկացած կոմիտէի կազմում էինք նաեւ Պետրովը եւ ես :

Նիստում որոշուեց յաջորդ համագումարը հրաւիրել 1958 Սեպտեմբերին, Մոնփէլիէում: Առաջարկուեցին ծրագրային Թեմաներ, «Մոնփէլիէի նշանակութիւնը բժշկութեան պատմութեան մէջ » եւ « Միջնադարեան հիւանդանոցային ձեռնարկութիւնների պատմութիւնը » :

Ապա մեզ հրաւիրեցին Ալկալա դէ Հենարէս քաղաքը, ուր անցկացրինք համագումարի եղրափակիչ նիստը եւ փակման հանդիսակատարութիւնները: Մենք հաւաքեցինք եկեղեցու տիպի մի ընդարձակ զահլիճում , որի պատերից մէկի վրայ կառուցուած էին աստիճաններ՝ հեռատեսների համար: Աստիճանի երկու կողմերում կանգնած էին միջնադարեան հագուստով մարդիկ՝ բրոնզէ զաւազանները ձեռքին: Հրաժեշտի ու չնորհակալութեան խօսքերով հանդէս եկան համագումարի մի քանի անդամներ :

Համագումարի քարտուղար Փրոֆ. Զոնդերվորոտը(Բելգիա) , ի մէջ այլոց , նշեց խորհրդային երկրի պատուիրակութեան դերը համագումարում :

Մենք չրջեցինք Ալկալա դէ Հենարէս - սում՝ հին մշակոյթի տէր այդ քաղաքում: Եղանք մի չէնքում, ուր դեռ ԺԵ. դարում եղել է համալսարան՝ բժշկական բաժանմունքով: Սերվանտեսի անունը կրող հրապարակում ներկայ եղանք ինքնագործութեան փառատօնին: Այստեղ մեծ հիացմունք պատճառեցին անդալուզեան պարերը իրենց ճկունութեամբ ու թափով: Երեկոյեան տեղի ունեցաւ հրաժեշտի ճաշկերոյթ,ուր հանդէս եկան համագումարի նախագահը, քարտուղարները, տարբեր երկիրների բժիշկներ եւ բժշկական ընկերութիւնների պատուիրակներ :

Հոկտեմբեր 2ին մենք դուրս եկանք Մատրիտից: Գիշերեցինք Փարիզում , իսկ յաջորդ զիշերը մեզ ողջունեց լոյսերով ողողուած հարազատ Մոսկուան :

Ակադեմիկոս Լ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

(*) Փարիզի մէջ, իր զրոյցի ընթացքին Փրոֆ. Յովհաննիսեան պատմեց թէ պատմական այս յիշատակարանները այցելութեան ժամանակ՝ երբ կը յայտնարէ Թէ ինքզինք օտար չի զգար հնդարեան այս Թաղամասերուն մէջ, պատուիրակները զարմանքով կը նային իր երեսը: Կը յիշեցնէ Հայոց կիլիկեան թագաւորութեան կապերը Սպանիոյ հետ · Սպանացի պատուիրակը իր կարգին կը հաստատէ Փրոֆ. Յովհաննիսեանի խօսքը՝ աւելի եւս մեծ զարմանքի մէջ ձգելով բժիշկները:

ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ

(ՀԵԼԼԱԴԱՑԻ ՀԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄԸ)

Բ.

Տիգրան երկաթի Պոլիս վերադարձին եւ իր քաղաքական քայլերուն պիտի չհեռեւինք: Կը նախընտրենք զայն վերադառնել Հելլադայի մէջ, ուր առաջին անգամ Փիրէա ցամաք կ'ելլէ 1896ին: Աթէնքի մէջ յաղթական ընդունելութիւն կ'ըլլայ իրեն: Այն առենուան ամբողջ մամուլը կը ներբողէ Տիգրանը եւ խանդավառու-թեամբ կը խօսի անոր հելլենասիրական յօդուածներուն եւ հելլէններու ազատագրական պայքարին հանդէպ անոր զգացումներուն մասին: Այն տարիներն էն, երբ տակաւին պզտիկ Հելլադան կ'ապրէր կրետէի հետ իր միացումը իրականացած տեսնելու ցաւով: Աթէնքի զրական շրջանակները փառահեղ ընդունելութիւն մը կը վերապահեն հայ բանաստեղծին, որ այնքան լաւ պիտի յուզել: Բալամասը, Սթրաթիլիսը, Սուրիսը, Ենատիոսը եւ ուրիշներ ուրախութեամբ կը տօնեն Տիգրանի Հելլադա գալուստը: Սիրայօժար կ'օգնեն անոր ճիգերուն՝ Հայերու ի նպաստ հանդանակութիւններուն, անոր նպատակի ամբողջացման:

1896 Հոկտեմբեր 7ին, Տիգրան դասախօսութիւն մը կուտայ «Պարնասոս»ի մէջ: Այդ թուականը պատմական կը մնայ: Երկիոս Ա. Թաղաւորի ներկայացուցիչը, համալսարանը, ուսանողները, առեւտրական աշխարհը, մամուլը, փաստաբաններ, բոլոր զրողները եւ մանաւանդ բազմաթիւ կիներ կ'աստուածացնեն դասախօսը, որ բոցավառ չունչով կը խօսի իր հայրենիքին եւ Հելլադայի մասին: Ճաշկորդ օրը, Տիգրան երկաթ պատուա-կալ անդամ կ'ընտրուի «Պարնասոս»ի եւ անդամ՝ «Ազգային Ընկերութեան», այսինքն Մակեդոնական Կոմիտէի: Ճեռասպային Տիգրան երկաթ կը զրէ Հելլադայէն իր տպաւորութիւնները, որոնք իր գրչէն ելած ամէնէն զեղեցիկ եւ ամէնէն յուզիչ էջերն են:

Հելլադայի մէջ անցուցած երկու ամիսը բանաստեղծին համար իր կեանքին ամէնէն անոյշ շրջանն է: Վերջապէս, Նոյեմբերի սկիզբները կը վերադառնայ Փարիզ, իր պայքարը չարունակելու համար: Այլեւս միայն իր հայրենակիցներուն ճակատագրով չի զբաղիր: Զինք չատ կը զբաղեցնէ նաեւ կրետական հարցը: Ա. Թէնքի իր բարեկամները կը խրախուսեն զինք: Սակայն աւելի վերջ կը պայթի 1897ի պատերազմը եւ անոր հետեւանքները խորապէս կը խոցեն Հելլադան պաշտող Տիգրանի զիւրազգած հոգին:

Նոյն տարուան Հոկտեմբերին ընդմիշտ կը մեկնի Փարիզէն եւ կ'երթայ Եղիպտոս, նորէն քանի մը օր եւս Աթէնք մնալէ ետք: Սակայն հոն ծանրօրէն կը հիւանդանայ: Կեանքը նահատակութիւն կ'ըլլայ, եւ չղայնոտութիւնը զաղթնա-կէտին կը հասնի հիւանդանոցին մէջ, ուր

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՓՈՑՐԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

—o—

Կոկիկ սրահ մը, համեստօրէն կահաւորուած բեմ մը, ճակատը Վատիկանի դրօշին կողքին Ֆրանսական եւ հայկական եռագոյնները:

Այստեղ է որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր հինգին կիրակի կէսօրէ յետոյ Առնուվիլի Անարատ Յղութեանց Քոյերուս դպրոցական հանդէսը:

Նետուած հեռաւոր արուարձանի մը անկիւնը դժուարին չրջապատի մը մէջ, զերբնական ճիգ կը թափեն այս քոյրերը, հայեցի դաստիարակութիւն տալու տեղացի մեծ մասամբ թրքախօս մանուկներուն:

Արձակուրդի չրջանին, փողոցներէն փրկելու համար հայ երախաները, հաւաքեր են իրենց հաստատութեան մէջ, սիրտ մաշեցուցեր, հայերէն, երգ եւ արտասանութիւններ սորվեցուցեր են, ու այս հանդէսով կուզան ներկայացնել իրենց տքնաջան աշխատանքի արդիւնքը անոնց ծնողքներուն:

Հանդէսը կը հովանաւորէր Գերապայծառ Ամատունի, ներկայ էին նաեւ Ժոզրզապետ Գաֆթանճեան վարդապետ, կը մտնէ զարմանալու համար: Անհետաքրքրելի ողբերգութիւն մը կ'ապրի եւ կը վշտակրի՝ տեսնելով, որ երեղները յօդս կը ցնդին եւ յոյսերը կը փշրուին: Անմոռանալի Տ. Բոթրոքոքինոսի ղերկուած իր վերջին նամակները ցոյց կուտան իր վշտահար հոգիին ապրումները: Բայց իրենները ղրկուած նամակներն ալ նուազ աղեկէզ չեն:

Վերջապէս կուգայ օրը հեռանալու եպիսկոպոսէն, կարգ մը գործողութիւններէ հետք, որ զինք սարսափելիօրէն կը սպառէն: Հիւանդ ու սպառած՝ կը հասնի Պոլիս, մօրն ու եղբօրը քով եւ կը հաստատուի Փրինկիփոյի մէջ: Այս փոփոխութիւնը կորով կուտայ իրեն: Կը յուսայ, որ իր խախտած առողջութիւնը պիտի բարելաւուի: Սակայն բարելաւումը առժամեայ է: Նենգ հիւանդութիւնը զարձեալ ղայն կը պարուրէ իր ցանցերուն մէջ: Այլեւս ուրուական մըն է: Ոտքերը բըռնուած են: Մահը հետզհետէ կը մօտենայ: «Քրիստոսի չարչարանքները մէկ օր տեւեցին, — կը ղրէ յուսահատօրէն, — իմ չարչարանքներս ամիսներ կը տեւեն»: Ատեն մը եղաք, 1899 Դեկտեմբեր մէկին, Տիգրան երկաթ կը մեռնի մօրը ղրկին մէջ: Իր վերջին խօսքերը սիրոյ խօսքեր էին. «Ֆրանսա, Ֆրանսա, Աթէնք, Աթէնք»: Մինչեւ վերջին չունչը կը յիշէ երկու երկիրները, որոնք զինք սիրեցին, երկու մայրաքաղաքները, ուր ապրեցաւ իր ամէնէն երջանիկ օրերը: Փարիզը, ուր զարդացուց իր միտքը, եւ Աթէնքը, ուր վաղանցուկ փառք մը վայելեց:

ԵՈՐՂՈՍ ԲՐԱՅԻՔԱՍ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՇԱՄՇԱԴԻՆԻ Զինչին պիւզի աշխատաւորներու սեփական միջոցներով ձեռնարկուած է դպրոցի չէնքի մը չինութեան. քարային աշխատանքները աւարտած են արդէն: Նորակառոյց այս չէնքը ոչինչով եւս պիտի մնայ պետական միջոցներով կառուցուած դպրոցներէն, իր մեծութեամբ եւ յարմարութիւններով: Ամէն օր 20 – 25 բանուորներ կ'աշխատին չինարարութեան վրայ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ արուեստագէտ քարտաշներէն Ա. Մինասեան վերջերս պատրաստած է պղինձէ դեղեցիկ սափոր մը, որուն բարձրութիւնը 32, իսկ տրամագիծը 15 սանթիմեթր է. սափորին վրայ կան հայկական զարդաքանդակներ:

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ֆութպոլի Բ. խումբի ախոյեանական մրցումներուն մէջ ցարդ առաջին տեղը կը զրաւէ Երեւանի «Սպարտակ»ը, որ 25 խաղերու մէջ չահած է 36 կէտ: Երկրորդ տեղը կը զրաւէ Թիֆլիսի «Բուրեվեստնիկ»ը, որ 26 խաղերու մէջ չահած է 36 կէտ:

ինչպէս նաեւ տեղւոյն հովիւը:

«Ով մեծասքանչ»ով կը բացուի հանդէսը: Կենդանի պատկերներ, խմբերգներ, արտասանութիւններ իրար կը յաջորդեն: Շատերը չեն հասկնար իրենց ոչ երգածը, ոչ արտասանածը, բայց եւ այնպէս կ'երգեն ու կ'արտասանեն հպարտօրէն ու կը ծափահարուին: Կտորները ընտրուած են խնամքով ազգային ոգի ներչնչող եւ հայրենասիրական:

Որքան դնահատելի զործ են կատարած այս քոյրերը հայերէն լեզուն վառ պահելու մտահոգութեամբ: Վստահ եմ որ խանդավառ ծափահարութիւններու մեծ մասը կ'երթար մանուկներէ աւելի զիրենք վարժեցնող քոյրերուն:

Գերապայծառ Ամատունի խօսքը ուղղելով ներկաներուն ըսաւ ի մէջ այլոց.—

«Առնուվիլի Հայութիւնը բախտաւոր է որ ունի հոգածու քոյրերու այս հաստատութիւնը: Անոնք կը սորվեցընեն հայ երախաներուն, հին մեծ ազգի մը ժառանգութիւնը եղող մեր Մեծասքանչը՝ հայերէնը»:

«Առաւելագոյն չափով պէտք է օգտուի Առնուվիլը այս առիթէն, որովհետեւ մեր ազգային զգացումները միայն հայերէնով կրնանք արտայայտել իրարու, պիտցէք դնահատել անոր արժէքը»:

«Մեր երկիրներուն մէջ, մեր լեզուն կը կորչին երբ հայերէն խօսէինք, հոս լեզու կորոյ չկայ պէտք չէ սակայն որ անտարբեր մնալով, մենք մեր ձեռքերով կտրենք մեր լեզուն»:

Մանուկներու կողմէ սահուն կերպով երգուած Ալէմշահի, «Իմ հեռաւոր հայրենիք»ով վերջ գտաւ հանդէսը խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ — (Ցառաջ) — Վերջին պահուն, Ֆութպոլի «Տիվիզիօն ա'Օնէօր»ի եւ «Փրոմոսիօն լիկ»ի մրցումները, 28 Սեպտեմբերի հանրաքուէի պատճառաւ յետաձգուած էին, ինչպէս նաեւ 28 Սեպտեմբերին կրընոպլի մէջ տեղի ունենալիք, Հայ Մարզականի մրցումը ընդդէմ՝ «Մէրժէր Օփոր»ի: Այդ օրը մեր պահեստի խումբը Տրոմ – Արտէշի Ա. չարքի երկրորդ ախոյեանական խաղը կատարեց ընդդէմ Իւ. Էս. Թրէսթի Ա. խումբին, հակառակ անոր որ մեր տղաքը զօրացուցած էին Ա. խումբի մի քանի խաղացողներով, պարտուեցան մէկի դէմ երկուքով: Իսկ անցեալ կիրակի օրուան երրորդ ախոյեանական մրցումը ընդդէմ Ա. Էս. Առսթուզի, հակառակորդին դաշտին վրայ, հաւասար մնաց (0 – 0):

Մեր մարզիկները, իրենց վրայ դրուած յոյսերը ի դերեւ հանելով, եղանակի ամէնազէշ երկու խաղերը խաղցան:

Եղանակի փայլը մեր դաշտերուն կը պատկանի, որոնք ցարդ կատարած են ախոյեանական երեք մրցումներ եւ երեքն ալ յաղթած՝ ընդհ. դասաւորման մէջ առաջին տեղը պահելով:

Ցառաջիկայ կիրակի, Ա. խումբը կը մեկնի Կրընոպլը, կատարելու համար եղանակի երրորդ մրցումը ընդդէմ Մէրժէր Սփորի: Իսկ մեր ժխնիոր խումբը կը մեկնի Ռոման՝ մրցելու համար Ավիրոն Ռոմանէզի դէմ, լիկի բաժակախաղի առիթով:

Անշուշտ Կրընոպլի եւ Ռոմանի մարզասէր հայ հասարակութիւնը պիտի փութայ մարզադաշտ քաջալերելու համար մեր զոյդ խումբերու նորահաս մարզիկները:

Ա.ՋԱՏ – ՄԱՐՋԻԿ

ԾՐԱՐՆԵՐ

ԴԷՊԻ Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX, 20, Rue Royale, Paris-8

կը հաղորդէ թէ.—

Միակ հաստատութիւնն է Ֆրանսայի մէջ որ մենաշնորհը ունի — համաձայն ինքնուրիստէն եւ Օֆիս տէ Շանճէն ստացած արտօնութեան — ծրարներ ղրկելու Ս. Միութիւն իր իսկ ապրանքներով:

Եթէ որոշած էք նուէր – ծրարներ ղրկել ձեր ազգականներուն եւ մտերիմներուն, այս հաստատութեան մօտ կը գտնէք բոլոր անհրաժեշտ առարկաները մատչելի գիներով: Այս գիներուն մէջ են առաքման ծախքերը, մաքսը, ապահովագրութիւնը մինչ որ Թոյլ կուտայ ստացողին առանց ծախքի ստանալ ապրանքը:

Ծրարին յանձնումը ապահովուած է Ս. Միութեան բոլոր հանրապետութեանց մէջ առաւելագոյն մէկ ամսուան ընթացքին, ինչպէս արդէն կը վկայէ ստացման թուղթը ստորագրուած ենթակային կողմէ: (Շեկոցց)

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

(ՄԻ ԿՈՐԱՑ ՄԱՐԴՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ)

Նուագողը մի պատանի էր, իտալական լայնեզր գլխարկով: Այնքան մեզանուշ, այնքան դիւթիչ էր նուագած եղանակը, որ Զիւլէտտան կարծում էր թէ իր սրտի լարերի վրայ են նուագում:

Նա մեքենայաբար կիսով չափ դուրս հանուեց պատուհանից եւ լսում էր ամենայն ուշադրութեամբ: Իր ամբողջ էութեամբ լսողութիւն դարձած, ագահօրէն կլանում էր մարմինը փշաքաղող այն դիւթիչ ձայները, որ պատանի երաժիշտը հնչեցնում էր ջութակի լարերից, ինչպէս ադրիւրի ակունքը դուրս է հոսեցնում իր քչքչան ականակիտ ջուրը, անբռնազբօսիկ ու սահուն: Շունչը պահել էր որ ոչ մի հնչիւն չթողնի: Սքանչացման այդ յունքը դոհարի պէս խաղում էր նրա աչքերի մէջ:

Վերջապէս լռեցին ջութակի հնչիւնները եւ հնչիւնների հետ կարծես ամէն ինչ լռեց բնութեան մէջ:

Ո՞վ ես դու, նայիր վերեւ, պատանի մաէստրօ, — կանչեց բարձրից Զիւլէտտան:

Պատանի երաժիշտը նայեց վերեւ:

— Հանիր գլխարկդ, երեսդ լաւ չեմ տեսնում:

Պատանի արտիստը վերցրեց լայնեզր գլխարկը, երկայն մազերը գլխի մի շարժումով ետ դրեց ճակատից եւ նայեց վերեւ: Ինչ հրաշալի աչքեր, բայց լուրջ ու խոհուն եւ թախծալի, ինչպէս այն եղանակը, որ մի քիչ առաջ նուագում էր նա: Ինչ գրաւիչ դէմք, բայց դունատ ու տխուր՝ ինչպէս մարմարէ մի անդրի: Ինչ բարձր եւ հպարտ ճակատ, որի վրայ փայլում էր ոչ – երկրային մի վեհութիւն:

— Ի՞նչ է անունդ — կանչեց Զիւլէտտան:

— Անտոնիո:

— Անտոնիո, նուագիր ինձ համար դարձեալ մի բան:

Ու նորից հնչեցին լարերն առաջուանից աւելի փայլաքուղ ու դիւթիչ, եւ Զիւլէտտան պատուհանին դամուած՝ չէր յագենում լսելուց, մինչեւ որ լարերն իրենց վերջին սիրակէզ հառաչանքն արձակեցին ու մարեցին:

— Անտոնիո, ասա ինձ, ո՞վ ես դու:

— Ես որբ եմ:

— Ո՞վ էր հայրդ:

— Մի բանուոր, որը մեքենայի տակ ջարդուեց ու մեռաւ:

— Մա՞յրդ:

— Մայրս զնաց հօրս հետեւից:

— Ի՞նչ ես անում:

— Ոչ մի հարազատ:

— Կ'ուզե՞ս, ես քո քոյրը լինեմ, դու իմ եղբայրը: Ա՛ս կը խնդրեմ հօրս որ դու մեր տանն ապրես եւ ինձ համար այսպիսի եղանակներ նուագես: Հայրս բարի է, չատ է սիրում ինձ եւ միշտ կատարում է խնդիրքս: Դու այլեւս ստիպուած չես լինի փողոցէ – փողոց թափառել մի կտոր հացի համար: Մենք չատ հարուստ ենք:

— Ես չատ հպարտ եմ, սենեորինա:

— Իմ անունը Զիւլէտտա է:

— Ես հպարտ եմ, սիրուն Զիւլէտտա:

— Մենք չենք խլի քո հպարտութիւնը, Անտոնիո:

— Կը խլէք, երբ ինձ մի կտոր հաց տաք:

Զիւլէտտան մի ղրամ նետեց նրա ոտքերի առջեւ եւ բարկացած հեռացաւ պատուհանից: Բայց խլոյն էլ նորից մօտեցաւ պատուհանին:

— Անտոնիո, — կանչեց նա:

Պատանի երաժիշտը, որ վերցրել էր ղրամը եւ ուղում էր հեռանալ, կանգ առաւ եւ վեր նայեց:

— Չամաձայնիր դոնէ ամէն երեկոյ, ճիշդ այս ժամին, կուգաս կը կանդնես պատուհանիս տակ:

— Կուգամ: Բայց ոչ նորից սրա համար — ասաց Անտոնիոն, ցոյց տալով ձեռքի ղրամը:

— Ա՞յլ:

— Գեղեցկութեան համար:

Այս անգամ պատանի երաժշտի ոտներին առջեւ ընկաւ դեղեցիկ աղջկայ կրծքի կարմիր մեխակը:

3.

Ու դալիս էր:

Ամէն երեկոյ, երբ արեւի վերջին ճառագայթները էլեկտրական լոյսեր էին վառում պալացցօների պատուհաններին, Զիւլէտտայի լսողութիւնը փարաչուտ էին մի չտ նոր, մի չտ դիւթիչ հնչիւնները:

— Անտոնիո, մի թէ՞ այնքան հպարտ ես, որ չես համաձայնի բարձրանալ ինձ մօտ, իմ սենեակում նուագելու:

Անտոնիոն լուռ բարձրացաւ Զիւլէտտայի սենեակը:

— Անտոնիո, մի թէ՞ այնքան հպարտ ես, որ չես համաձայնի ինձ հետ մի դբօսանք կատարելու ծովի վրայ:

Լուսնի կաթնագոյն լոյսի տակ, ծովի հանդարտ ջրերի վրայ մեղմիկ սահում էր մակոյկը եւ դիշերային անհուն խաղաղութեան մէջ տարածւում էին դիւթական հնչիւնները:

Ամբողջ բնութիւնը, կարծես լսողութիւն դարձած, ականջ էր դնում այդ հնչիւններին, որոնք թեւատարած, սահուն ու թեթեւ, թռում, տարածւում էին չորս բոլորը եւ մարում ծովի խաղաղ ջրերի մէջ, պարզ ու թափանցիկ օդի մէջ:

ՆԱՐ – ԴՈՍ

(4 Շար.)

պահով է :

Ֆիկարօ.— Կարտինալ Աղաջանեան, Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք, 63 տարեկան, իր ընտրութիւնը պիտի ընդհատէր այն դարաւոր աւանդութիւնը որուն համաձայն Պապը խոտլացի կ'ըլլայ միշտ :

Փարի-ժուռնալ.— Աւթոյները՝ կարտինալ Աղաջանեան խորագրին տակ կը գրէ.— Պայքարը պիտի տարուի այս երկուքին միջեւ (կարտինալ Սիմի եւ արք. Մոնթինի), եւ այս պարագային ժողովը պիտի որդեգրէր ուրիշ ձեւ մը՝ չէզոքի մը ընտրութիւնը, այսինքն՝ օտարի մը, այսինքն հայ կարտինալ Աղաջանեանին : Այս վերջինին տարիքը, 63, տարիքն է կարտինալ Փաչելլիին, երբ Պապ ընտրուեցաւ : Դիւանապետի փառաւոր անցեալ մը ունի եւ ի վերջոյ կրնայ այս մրցումին յաղթականը դուրս գալ : Երբ կարտինալ դարձաւ աշխարհ ուրախացաւ, նոյնիսկ Ամերիկան : Ծնած Կովկաս, հակահամայնավար, ապրած է անհաւատ Ռուսաստանի մէջ եւ կարտինալ նշանակուեցաւ իր արժանիքներուն համար : Կը ներկայանայ իբրեւ խորհրդանշանը՝ յաղթական պայքարի մը համայնավարութեան դէմ, իր ընտրութիւնը «զօրաւոր Պապ » մը կը դնէր եկեղեցիին գլուխը :

× « Հաւանականներուն» թիւը հետզհետէ կը պակսի անշուշտ, հինգշաբթի իրիկուն Ֆրանսական հեռատեսիլը երեք փափաքելի կը տեսնէր՝ կարտինալներ՝ Ռօնքալլի, Սիմի եւ Աղաջանեան, բայց յաջորդ առտուն արդէն ձայնասփիւռը կը ճշդէր թէ համաձայն Վատիկանի լաւատեղեակ շրջանակներուն յաջորդ Պապն ալ Իտալացի մը պիտի ըլլար, ինչ որ ամէն հաւանականը կը թուի :

× Ցուշարկաւորութեան արարողութիւնները պիտի տեւեն ինը օր : Ուրբաթ օր մարմինը փոխադրուեցաւ Ս. Պետրոս, ուր ամէն օր հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի : Վերջին օրը ականաւոր եկեղեցական մը դամբանականը պիտի խօսի :

× Մինչեւ յաջորդ Պապին ընտրութիւնը տեղապահ ընտրուեցաւ կարտինալ Մաղելլա, կարտինալ Թիսըրանի տեղապահութիւնը տեւեց տասը ժամ :

× Ցաւակցական հեռագիրները կը տեղան Վատիկան աշխարհի չորս կողմէն, ուշագրաւ են Նասրի եւ Պուրկիպայի հեռագրերը : Ֆրանսական կառավարութեան ցաւակցութիւնները ներկայացուց արտաքին նախարար Քուվ տը Միւրվիլ :

× Ուշագրաւ է թէ բոլոր թերթերը Ֆրանսայի մէջ «Լա Քրուա»էն մինչեւ «Իւմանիթէ», Իտալիոյ մէջ «Օսեռվա-թօռէ Ռոմանոյ»էն մինչեւ «Ունիթա»լայն էջեր նուիրած են Պապին, մանաւանդ խմբագրականները, ծանրանալով անոր տարած աշխատանքին վրայ յանուն խաղաղութեան եւ ընտանեփութեան : Կը յիշուի նաեւ Պապին ելոյթը հիւլէական ռումբին դէմ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի յիշատակ Գիւտի նշանագրացն Հայոց, թարգմանութեան Ս. Գրոց, Սրբոց թարգմանչաց եւ Հայ Մշակոյթի, Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ :

12 Հոկտեմբեր 1958 ժամը 2·30ին

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայրապետական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ Եպս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի·

Նախագահութեամբ՝ Ակադեմական ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր հայերէնի դասընթացքներու ուսուցչական կազմին եւ աշակերտութեան : Պիտի ըլլան արտասանութիւններ, խմբերգներ, մեներգներ եւ խմբական հայկական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսակները՝ որոնք կը դանուին եկեղեցւոյ դիւանատունը, Փարիզի եւ շրջանի հայ եկեղեցիներու հոգաբարձութիւններու եւ բոլոր դասընթացքներու տեղական կրթական յանձնախումբերու մօտ :

× *Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը տեղեկացնէ թէ Սուպոնի մէջ տեղի ունենալիք Մշակոյթի Փառատօնին գացողներուն դիւրութիւն տալու համար, վարձուած է օթօբառ մը որ պիտի մեկնի կիրակի օր Փուէնթ տը Շաւիլէն ժամը ճիշդ 1·45ին եւ կիյմինէէն եւ ժամը 14-ին : Փափաքողներէն կը խնդրուի չարաթէն առաջ արձանագրուիլ հոգաբարձութեան անդամներուն մօտ :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ս. Խաչ Ընկերակցութեան նախաճեռնութեամբ այս կիրակի, ժամը 10·30ին, հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցանէ Գերապայծառ Ա.Ա. Տէրունի վասն հոգւոյ Պօղոս ձէօհէրեանի :

×

Հաւուրբոի Գարակէօզեան վարժ. Նախ. Սանուց Միութեան նախաճեռնութեամբ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի մատուցուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ ազգային բարերար՝

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

հոգւոյն ի յիշատակ :

×

Այրի Տիկին Ազատուհի Սարգիսեան եւ զաւակը Անի կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ԹՈՐՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ եւ ծնողաց Սարգիսեան ամբողջ ընտանիքին :

Կը հրաւիրուին հանդուցեաններու յարաբերութեան եւ յարգողները :

ԿՐՃՆՈՂԸ.— Կապ. Խաչը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները՝ Տիկին Մինասեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Նազար Նազարեան (Լա Քոթ Սէն Անտրէ) հազար ֆրանք :

ԱՐԱՐԱՅԻ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս տարի, մեծաշուք կերպով կը տօնուի Արարայի ճակատամարտին 40րդ տարելիցը՝ կիրակի, Հոկտեմբեր 12ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյն մէջ : Առաւօտուն՝ հոգեհանգստեան պատարագ եւ եկեղեցական արարողութիւն՝ մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն :

Ցաւարտ պատարագի՝ հաշխարհական հանդիսութիւն՝ ի ներկայութեան Ֆրանս. քաղաքային եւ զին. բարձրաստիճան անձնաւորութեանց, զանազան ընկերակցութեանց ներկայացուցիչներու եւ Մարսէլահայ գաղութին :

Պիտի խօսի՝ Ռազ. Բարեկ. Միութեան պատ. նախագահ Պ. Շ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԼԵԱՆ :

Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօռի ընդարձակ սրահին մէջ : Մասնաւոր կարգադրութիւն տեղական եւ շրջանի ընկերներուն համար :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Հայկական ընտիր պար եւ անակնկալներ՝ Սրենուշներու կողմէ :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Հոկտեմբեր երկուքին : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան չաբաթը երկու անգամ, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ կէսօրէվերջ ժամը 6–8, ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Մխիթիքի : Արձանագրութիւնները եւ դասաւանդութիւնը նոյն օրերը Սահակ – Մեսրոպ ղեկավարութեան մէջ :

ՀԱՆՃՐՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 38րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, այս կիրակի ամբողջ օրը, առաւօտուընէ, այս կիրակի ամբողջ օրը, սովորական սրահին մէջ :

Այս առթիւ Լիոնէն Տէր Թորգոմ քհնյ. Բօսթաքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 հահատակներու խնկելի յիշատակին եւ պիտի քարոզէ :

Կը խօսի Սիսակ Սիսլեան (Կրընոպլէն) : Կը հրաւիրուին շրջակայ բոլոր հայրենակիցները :

ՎԵՐԱՄՈՒԽ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ կրօնական ընկերութեան եւ Ֆ. կ. Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 16ին : Դասաւանդութիւնը տեղի պիտի ունենայ չաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 6 – 8, հինգշաբթի կէսօրէն առաջ ժամը 10 – 12, ուսուցչութեամբ Պ. Անդրանիկ Սարգիսեանի : Արձանագրութիւնը եւ դասաւանդութիւնը տեղի կ'ունենան նոյն օրը : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց.Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՒԻ.— Հ. Ց. Դ. Իսիի Ջաւարեան կռմիէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21-ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, «Ա-հարոնեան» ակումբին մէջ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի Հայ բապտեական մաղթանք Վեհափառի ծը – նընդեան յիսնամեակին եւ պահակալութեան Գ. տարելիցին առթիւ :

Կը պատարագէ Արժանաչնորհ Տ. Թովմաս Ա. Քհնյ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալութիւնը :

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՒԻՆ
Վիղայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան :
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ-ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար :
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 – PARIS (9e)

ETABLISSEMENTS
G. HAGOPIAN
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
10, Rue du Caire, Paris 2e Tél.: CEN. 78-44 et CEN. 66-96
ՇԱՍ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԿԸ ԾԱԽԷ ՀԵՏԵՒԵԼ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ, ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ԷՆԹԵՐԼՈՔ — ԺԱՔԱՐ — ՄԱՑ ԱՆԿԼԷԶ — ՄԱՑ ՍՒՒԻՍ — ՑԻԼ Տ'ԷՔՈՍ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
(INTERLOCK, JACQUARD, MAILLE ANGLAISE, MAILLE SUISSE, FIL D'ECOSSE)
★
ԻՐԵՆՑ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ԳՈՅՆԵՐՈՎ
ՇԻՆՈՒԱԾ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԹՐԻՔՈՑԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ ՐՈՎ
ԿԸ ԾԱԽԷ ՆԱԵՒ ՁՈՒՏ ԲՈՒԼՎԱՐ ԴԵՐՁԱՆ 2-28, 2-40 ԵՒ ԽԱՌՆ ԲՈՒԼՎԱՐՈՎ 1-26
ՇԱՍ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆ
ԵՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԼԱՅՆ ԳԻՒՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
12
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
12 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8317 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4113

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔ

Այսօր՝ Կիրակի՝ մասնաւոր հանդիսութեամբ կը տօնուի Այրենյան Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ընտրութեան երրորդ տարեդարձն ու ծննդեան 50ամեակը:

Բազմաթիւ աշխարհական ու կրօնական հրաւիրեալներ, պաշտօնական ու ան-պաշտօն հայրենակիցներ այս հանդիսութեանց ներկայ գտնուելու համար պացին Էջմիածին, — ոմանք Փարիզէն անց-նելով:

Մայր Աթոռը ինք ստանձնած է հրա-ւիրեալներու մէկ մասին ծախքերը՝ Մոս-կուայէն սկսեալ:

Գերապոյն Հովհաւոր Խորհուրդն է յղա-ցած այս հանդիսութեանց զեղափարը: Ձենք գիտեր ի՞նչ նպատակով:

Գահակալութեան տարեդարձ եւ ծննդ-եան յիսնամեակ տօնելու համար կ'ար-ժէ՞ր որ Մայր Աթոռը ա՛յդքան ծախքե-րու տակ մտնէր:

Գերապոյն Հովհաւոր Խորհուրդի այս կարգադրութիւնը իսկապէս զարմանք պատճառած է արտասահմանի մէջ:

Շատ ցաւալի պիտի ըլլար, եթէ միայն հանդիսութիւնները պիտի դիտեն անոնք, որ հազարաւոր քիլոմեթրներ կտրելով մինչեւ Հայաստան գացին:

Հանդէսներու յայտապիրը չունինք: Պատգամաւորները իրենք ալ չէին գիտեր մանրամասնութիւնները:

Փարիզի կրօնական ընկերակցութեան ներկայացուցչական ժողովը փափաք յայտներ է, որ Էջմիածին հաւաքուող-ները զրաղին մեր ազգային – եկեղեցա-կան – կրօնական հարցերով: Այդ թեմա-դրութեան հեղինակները մասնաւորաբար նկատի ունեցեր են Էջմիածին — Անթի-լիաս վէճը, որ դժբախտաբար «երկփեղ-կում» առաջ բերած է Մերձ. Արեւել-քի մեր հայրենակիցներուն մէջ:

Սակայն Հովհաւոր Գերապոյն Խորհուր-դը իր ծրագրին մէջ այդպիսի խնդիր մը չունի: Եթէ Էջմիածնի մէջ դումարուած լիքը պաշտօնական ներկայացուցչական ժողով մը ըլլար, նախագէս օրակարգը կը զրկուէր թեմերուն, որպէս զի ազգա-յին պատկան մարմինները քննէին հար-ցերը եւ բանաձեւ հանէին:

Մինչդեռ այդպիսի օրակարգ չէ զըր-կուած: Հետեւաբար կը կարծենք թէ Փարիզի կրօնական ընկերակցութեան բաղձանքը բոլորովին անպաշտօն եւ ան-պատկան հանդամանք կը ներկայացնէ:

Իսկ եթէ պայմաններէն ու ներկայացած առիթէն օգտուելով Էջմիածնի մէջ փոքր մը կառարուի ժողով դումարելու եւ նը-ման հարցերով զբաղելու, տարակոյս չկայ որ որուելիք որոշումները ո՛չ մէկ պաշտօնական ընոյթ պիտի կրեն: Այդ ժողովը՝ լաւագոյն պարագային՝ պիտի ըլլայ զուտ խորհրդակցական:

Ցաւալի է, որ Մայր Աթոռը ըս-կսած է մասնաւոր հետաքրքրութիւն մը ցոյց տալ Սփիւռքի հայութեան հանդէպ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին արեւ-մտահայ ծագումը հաւանաբար որոշ դեր կը կատարէ այս ուղղութեամբ:

Իր գահակալութենէն անմիջապէս վերջ Վազգէն Ա.ի դէպի արտասահման ուղե-ւորութիւնը եւ Թեմերուն ուղղած բազ-մաթիւ կոնդակները — արեւմտահայ լեզուով — ապացոյցներ են, որ մասնա-ւոր ջանքեր կ'ըլլան Էջմիածնի դծով խոր-հրդային ազդեցութիւնը տարածելու ար-տասահմանի հայութեան մէջ:

Տարապոյր Հայութիւնը աչքերը ուղղած է միշտ դէպի Արարատ ու Վազարշա-պատ՝ սիրով ու կարօտով, սպասելով այն երջանիկ օրուան՝ երբ պիտի վերադառ-նայ իր ազատ հայրենիքը:

Պէտք է մշտաւառ պահել հայրենասի-րական այդ զգացումը առանց քաղաքա-կան չահագործման առարկայ դարձնելու զայն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՐԱՄԷ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՀԵՌԱՆԱԼ

ՃՈՒՄՊԼԱՔ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՇԱՄՈՒՆԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչ կը սպասուէր որ պինուորական պահլիճի մը կազմութեամբ կացութիւնը հանդարտի Լիբանանի մէջ, Բաչիր Քա-րամէ, որ հրաժարած էր կառավարու-թիւնը կազմելու պաշտօնէն, յայտարա-րեց թէ մեկնելու նպատակ չունի: Ար-զարեւ, Քարամէի հեռացման լուրը նոր ցոյցերու տեղի տուաւ: Պատթայի եւ Թրիփոլիի ապստամբները իրենց ներկա-յացուցիչը կ'ուղէին տեսնել կառավարու-թեան զլուխը:

Սակայն Հովհաւոր Գերապոյն Խորհուր-դը իր ծրագրին մէջ այդպիսի խնդիր մը չունի: Եթէ Էջմիածնի մէջ դումարուած լիքը պաշտօնական ներկայացուցչական ժողով մը ըլլար, նախագէս օրակարգը կը զրկուէր թեմերուն, որպէս զի ազգա-յին պատկան մարմինները քննէին հար-ցերը եւ բանաձեւ հանէին:

Մինչդեռ այդպիսի օրակարգ չէ զըր-կուած: Հետեւաբար կը կարծենք թէ Փարիզի կրօնական ընկերակցութեան բաղձանքը բոլորովին անպաշտօն եւ ան-պատկան հանդամանք կը ներկայացնէ:

Իսկ եթէ պայմաններէն ու ներկայացած առիթէն օգտուելով Էջմիածնի մէջ փոքր մը կառարուի ժողով դումարելու եւ նը-ման հարցերով զբաղելու, տարակոյս չկայ որ որուելիք որոշումները ո՛չ մէկ պաշտօնական ընոյթ պիտի կրեն: Այդ ժողովը՝ լաւագոյն պարագային՝ պիտի ըլլայ զուտ խորհրդակցական:

Ցաւալի է, որ Մայր Աթոռը ըս-կսած է մասնաւոր հետաքրքրութիւն մը ցոյց տալ Սփիւռքի հայութեան հանդէպ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին արեւ-մտահայ ծագումը հաւանաբար որոշ դեր կը կատարէ այս ուղղութեամբ:

Իր գահակալութենէն անմիջապէս վերջ Վազգէն Ա.ի դէպի արտասահման ուղե-ւորութիւնը եւ Թեմերուն ուղղած բազ-մաթիւ կոնդակները — արեւմտահայ լեզուով — ապացոյցներ են, որ մասնա-ւոր ջանքեր կ'ըլլան Էջմիածնի դծով խոր-հրդային ազդեցութիւնը տարածելու ար-տասահմանի հայութեան մէջ:

Տարապոյր Հայութիւնը աչքերը ուղղած է միշտ դէպի Արարատ ու Վազարշա-պատ՝ սիրով ու կարօտով, սպասելով այն երջանիկ օրուան՝ երբ պիտի վերադառ-նայ իր ազատ հայրենիքը:

Պէտք է մշտաւառ պահել հայրենասի-րական այդ զգացումը առանց քաղաքա-կան չահագործման առարկայ դարձնելու զայն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մինչ կը սպասուէր որ պինուորական պահլիճի մը կազմութեամբ կացութիւնը հանդարտի Լիբանանի մէջ, Բաչիր Քա-րամէ, որ հրաժարած էր կառավարու-թիւնը կազմելու պաշտօնէն, յայտարա-րեց թէ մեկնելու նպատակ չունի: Ար-զարեւ, Քարամէի հեռացման լուրը նոր ցոյցերու տեղի տուաւ: Պատթայի եւ Թրիփոլիի ապստամբները իրենց ներկա-յացուցիչը կ'ուղէին տեսնել կառավարու-թեան զլուխը:

Սակայն Հովհաւոր Գերապոյն Խորհուր-դը իր ծրագրին մէջ այդպիսի խնդիր մը չունի: Եթէ Էջմիածնի մէջ դումարուած լիքը պաշտօնական ներկայացուցչական ժողով մը ըլլար, նախագէս օրակարգը կը զրկուէր թեմերուն, որպէս զի ազգա-յին պատկան մարմինները քննէին հար-ցերը եւ բանաձեւ հանէին:

Մինչդեռ այդպիսի օրակարգ չէ զըր-կուած: Հետեւաբար կը կարծենք թէ Փարիզի կրօնական ընկերակցութեան բաղձանքը բոլորովին անպաշտօն եւ ան-պատկան հանդամանք կը ներկայացնէ:

Իսկ եթէ պայմաններէն ու ներկայացած առիթէն օգտուելով Էջմիածնի մէջ փոքր մը կառարուի ժողով դումարելու եւ նը-ման հարցերով զբաղելու, տարակոյս չկայ որ որուելիք որոշումները ո՛չ մէկ պաշտօնական ընոյթ պիտի կրեն: Այդ ժողովը՝ լաւագոյն պարագային՝ պիտի ըլլայ զուտ խորհրդակցական:

Ցաւալի է, որ Մայր Աթոռը ըս-կսած է մասնաւոր հետաքրքրութիւն մը ցոյց տալ Սփիւռքի հայութեան հանդէպ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին արեւ-մտահայ ծագումը հաւանաբար որոշ դեր կը կատարէ այս ուղղութեամբ:

Իր գահակալութենէն անմիջապէս վերջ Վազգէն Ա.ի դէպի արտասահման ուղե-ւորութիւնը եւ Թեմերուն ուղղած բազ-մաթիւ կոնդակները — արեւմտահայ լեզուով — ապացոյցներ են, որ մասնա-ւոր ջանքեր կ'ըլլան Էջմիածնի դծով խոր-հրդային ազդեցութիւնը տարածելու ար-տասահմանի հայութեան մէջ:

Տարապոյր Հայութիւնը աչքերը ուղղած է միշտ դէպի Արարատ ու Վազարշա-պատ՝ սիրով ու կարօտով, սպասելով այն երջանիկ օրուան՝ երբ պիտի վերադառ-նայ իր ազատ հայրենիքը:

Պէտք է մշտաւառ պահել հայրենասի-րական այդ զգացումը առանց քաղաքա-կան չահագործման առարկայ դարձնելու զայն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Մինչ կը սպասուէր որ պինուորական պահլիճի մը կազմութեամբ կացութիւնը հանդարտի Լիբանանի մէջ, Բաչիր Քա-րամէ, որ հրաժարած էր կառավարու-թիւնը կազմելու պաշտօնէն, յայտարա-րեց թէ մեկնելու նպատակ չունի: Ար-զարեւ, Քարամէի հեռացման լուրը նոր ցոյցերու տեղի տուաւ: Պատթայի եւ Թրիփոլիի ապստամբները իրենց ներկա-յացուցիչը կ'ուղէին տեսնել կառավարու-թեան զլուխը:

Սակայն Հովհաւոր Գերապոյն Խորհուր-դը իր ծրագրին մէջ այդպիսի խնդիր մը չունի: Եթէ Էջմիածնի մէջ դումարուած լիքը պաշտօնական ներկայացուցչական ժողով մը ըլլար, նախագէս օրակարգը կը զրկուէր թեմերուն, որպէս զի ազգա-յին պատկան մարմինները քննէին հար-ցերը եւ բանաձեւ հանէին:

Մինչդեռ այդպիսի օրակարգ չէ զըր-կուած: Հետեւաբար կը կարծենք թէ Փարիզի կրօնական ընկերակցութեան բաղձանքը բոլորովին անպաշտօն եւ ան-պատկան հանդամանք կը ներկայացնէ:

Իսկ եթէ պայմաններէն ու ներկայացած առիթէն օգտուելով Էջմիածնի մէջ փոքր մը կառարուի ժողով դումարելու եւ նը-ման հարցերով զբաղելու, տարակոյս չկայ որ որուելիք որոշումները ո՛չ մէկ պաշտօնական ընոյթ պիտի կրեն: Այդ ժողովը՝ լաւագոյն պարագային՝ պիտի ըլլայ զուտ խորհրդակցական:

Ցաւալի է, որ Մայր Աթոռը ըս-կսած է մասնաւոր հետաքրքրութիւն մը ցոյց տալ Սփիւռքի հայութեան հանդէպ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին արեւ-մտահայ ծագումը հաւանաբար որոշ դեր կը կատարէ այս ուղղութեամբ:

Իր գահակալութենէն անմիջապէս վերջ Վազգէն Ա.ի դէպի արտասահման ուղե-ւորութիւնը եւ Թեմերուն ուղղած բազ-մաթիւ կոնդակները — արեւմտահայ լեզուով — ապացոյցներ են, որ մասնա-ւոր ջանքեր կ'ըլլան Էջմիածնի դծով խոր-հրդային ազդեցութիւնը տարածելու ար-տասահմանի հայութեան մէջ:

Տարապոյր Հայութիւնը աչքերը ուղղած է միշտ դէպի Արարատ ու Վազարշա-պատ՝ սիրով ու կարօտով, սպասելով այն երջանիկ օրուան՝ երբ պիտի վերադառ-նայ իր ազատ հայրենիքը:

Պէտք է մշտաւառ պահել հայրենասի-րական այդ զգացումը առանց քաղաքա-կան չահագործման առարկայ դարձնելու զայն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՊԻՆ ՄԱՐՄԻՆԸ Ս. ՊԵՏՐՈՍ ՓՈՂԱԴՐՈՒԵՑԱԻ

Առաջին անգամ ըլլալով պատմութեան մէջ. Պապին յուղարկաւորական թափօրը անցաւ Ցաւալիեենական Քաղաքի փողոց – ներէն մինչեւ Ս. Պետրոս: Երեք ժամ տեւեց անցքը եւ թափօրը որ ժամը 2ին ճամբայ ելած էր Քասթէլ – Կանտոլֆո – յէն, ժամը հինգին, Ուրբաթ իրիկուն, հասաւ Ս. Պետրոս: Իսկ թափօրին զլուխը կը նշմարուէին Հանր. Նախագահ՝ Կրոնքի, Վարչապետ Ֆանֆանի, կառավարութեան բոլոր անդամները, դեսպանները եւ Հռոմի եկեղեցական բարձրաստիճան անձնաւորութիւնները, առանց հաշուելու մէկ միլիոնի հասնող բազմութիւնը ամբողջ ճամբուն երկարութեան: Երկուշաբթի օր տեղի կ'ունենայ Թաղման արարողութիւնը: Վախճանեալ քահանայապետը իր կտակով փափաք յայտնած է Թաղուիլ Վատիկան, Ս. Պետրոսի զերեզմանին դիմացը:

Աշխարհի բոլոր կողմերէն կարտինալ – ները կը փութան Հռոմ: Անոնցմէ քանի մը հատը սակայն պիտի չկարենան նե – կայ ըլլալ Թաղման եւ փակարանի ժողո – վին: Ասոնց կարգին՝ կարտինալ Միծէն – թի, Հունգարիոյ առաջնորդը որ 1956ի դէպքերէն ի վեր ապաստանած է ամե – րիկեան դեսպանատունը, կարտինալ Սթեփինաք, Զաղրէպի արքեպիսկոպոսը որուն բնակութիւնը պարտադրուած է եւ որ կը տառապի ծանր հիւանդութենէ մը, չինացի կարտինալ՝ Թոմաս Թիէն Փէքինի արքեպիսկոպոսը, Պոն աքսորուած, որ ծանրօրէն վիրաւորուած է,

Հաւանաբար Պելժիոյ առաջնորդը 84 տարեկան, կարտինալ Վան Ռոյ չկարենայ նաեւ մասնակցիլ արարողութեանց: Կի – րակի օր Ֆրանսայի հինգ կարտինալները (վեցերորդը՝ Թիսըրան արդէն Հռոմ է) կը մեկնին Վատիկան:

Նոր Պապը պէտք է ընտրուի մինչեւ Հոկտեմբեր 29ը: Աւելի ճիշդը մինչեւ այդ թուականը փակարանի ժողովը պէտք է բացուի: Պապին ընտրութեան համար փակարանը կը հաւաքուի: Փակարանը (քոնքլաւ) առաջապէս կը նշանակէ բա – նալիի տակ պահել (fermeture): Կար – տինալները որ ընտրութիւնը պիտի կա – տարեն «բանալիի տակ» կը պահուին այ – սինքն որեւէ կապ չունին դուրսի աշխար – հին հետ մինչեւ ընտրութիւնը: Բաց նա – մակները եւ կերակուրը կը փոխադրուին մասնաւոր վերելակներով: Օրական չորս անգամ ընտրութիւն կրնան կատարել, ա – մէն անգամ բոլոր քուէաթուղթերը կը վառուին եւ բարակ ծուխ մը կը բարձրա – նայ Ս. Պետրոսի Տաճարէն: Կը նշանակէ թէ Պապը չէ ընտրուած: Երբ ընտրուի՝ քուէաթուղթերուն կը խառնուի յարդ եւ թանձր ծուխ մը կը բարձրանայ — Պա – պը ընտրուած է:

Ընտրուելու համար թեկնածուն պէտք է ապահովէ ձայներու 2/3ը եւ մէկ աւելի, ներկայիս 55 կարտինալի վրայ 37 ձայն անհրաժեշտ է: Պապ ընտրուելու համար որչափ որ աւանդութիւն է, սակայն օ – րէնք կամ պայման չէ որ կարտինալ ըլ – լայ: Եպիսկոպոս մը, կրօնաւոր մը եւ նոյնիսկ աշխարհական մը կրնայ Պապ ընտրուիլ:

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Մամուլը եւ ձայնասփիւռը միշտ կը խօսին կարտինալ Ագաջանեանի մասին: Ուշադրաւ է նկատել որ Փափապիլինե – րու միակ անձն է որ առիթ կուտայ այ – գան անվերապահ հիացումի եւ համակ – րանքի բոլորին կողմէ: Միայն նպաստա – ւոր կարծիքներ կան իր մասին բոլոր թերթերուն մէջ:

Ռոնպա.— Եկեղեցւոյ իշխաններէն ան որ ամէնէն ուշադրաւն է՝ կարտինալ Ս. – ղջանեանն է, որ հակառակ իր ազգու – թեան Փերսօնա Կրաթա է Հռոմէացինե – րու մօտ:

Փարիզիէն Լիպէռէ.—Որովհետեւ կարգ մը թերթեր հաւանական կը գտնէին կար – տինալ Ագաջանեանի ընտրութիւնը — բացառիկ համաութեան տէր մարդ մը, բնաւորութեան մեծ ազնուութիւն ունե – ցող — խաղացի պապ ուղղները կ'ա – ռարկեն թէ հիւլէական դարուս կարելի չէ եկեղեցւոյ ճակատագիրը յանձնել այս Սուրբ մարդուն որ պիտի տարտափէր ար – դի աշխարհի բարդութիւններէն:

Ֆոռիէռէ Տէլլա Սեռա.— Հաւանական չէ որ ոչ – Իտալացի մը ընտրուի, այդ կրնայ պատահիլ միայն եթէ կարտինալ – ներու դասուն նոր վիճակը պահանջէ: Աւելորդ է, այս պարագային բոլոր ա – նուններուն անդրադառնալ, որովհետեւ մէկ անուն կայ որ միւս բոլոր անուննե –

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՇՆԱՆ ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆ

Il pleure dans mon cœur
Comme il pleut sur la ville
Paul Verlaine.

Կրկին իմ հոգում
Իջաւ, մշուշոտ, արցունք անձրեւող
Տրտում իրիկուն.
Իմ սրտում անցաւ
Մահացող ծաղկանց բոյրը ցաւ բերող,
Համբոյրը խոնաւ.
Կրկին պաղ միգում.
Ամպոտ երկինքը. մեռած յոյսերի
Թաղումն է սգում:
Հողմը սրարշաւ
Հոգուս դալկացած ծաղիկ յոյսերի
Թերթերը տարաւ ...
Անջատման ցաւոտ.
Ձայներ դողացին ու հեզ դալկացան
Հեռուում անծանօթ:
Կըրակներն անձայն
Լացող ամպերի միգում անսահման
Թոշնեցի՞ն, անցա՞ն ...
Անձրեւն անընդհատ
Մաղում է վհատ թաղումի կոծով, —
Տխուր, յուսահատ ...
Իմ հոգու մէջ է՛լ
Աշուն է իջել անամոթ լացով
Իմ հոգու մէջ է՛լ ...

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ՅՈՒՆԱՀԱՅՑ ԹԵՄԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ԿԸ ԿԱՊՈՒԻ

«Ազատ Օր»ի Հոկտեմբեր ութի թիւէն կ'իմանանք թէ յունահայ թեմական Ժո – ղովի հերթական նիստը Հոկտեմբեր հին – գին նկատի առնելով կարգ մը պարագա – ներ որոշած է, 39 ներկայ պատգամա – ւորներէն 37ի ձայնով (2 ձեռնպահ).—

Ա.) Վերջ տալ Ս. Էջմիածնի Վեհափառ Հայրապետին եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խոր – հուրդին ու մեր Թեմին միջեւ գոյութիւն ունեցող ձեւական կապին, մինչեւ որ Ս. Էջմիածին ձերբազատուի իր այսօրուան կապալեաներէն եւ գտնէ ազատ ու անկաշ – կանդ գործելու իր անկախութիւնը եւ

Բ.) Յունահայ Թեմը եռանդով մասնակցիլ Մեծի Տաճճ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւոր վերին իշխանութեան »:

Ժողովին ամբողջական զեկոյցը կը հը – րատարակենք յաջորդով:

Հոկտեմբեր ութին յունահայ Թեմին Ա. – ռաջնորդ Սահակ վրդ. Այվազեան մեկ – նած է Պէյրութ, ընկերակցութեամբ Ազգ. Կեդր. վարչութեան անդամ՝ Տօքթ. ե. Արշակունիի:

Հոկտեմբեր 12ին Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ Սահակ վարդապետ եպիս – կոպոս պիտի ձեռնադրուի:

ՕՐՄԱՆԵԱՆ եւ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ

(ՀԵԼԼԱԴԱՑԻ ՀԱՅ ԲԱՐԵԿԱՄԸ)

Թ.

Ֆրանսական մաքին ճկունութիւնը, — քննական եւ որոնողական աշխատու - թեանց տիպար առաջնորդ, — վերջին պատերազմէն է՛ֆքն էր, որ հրապարակ նետեց բարդ տեսութիւն մը, «սխալելու իրաւունքը» (լը տռուա ա լ'էռռէօր):

Ի՞նչ է սխալը, կը հարցնեմ ես ինծի՝ երբ կը դատեմ Օրմանեանը:

Ու կը պատասխանեմ, առաջին առ - թիւ, թէ սխալը... սխալ բառ մըն է, խրտուիլակային զազափար մը՝ վախցնե - լու համար զպրոցականները: Ծագումով՝ մոզական ու կրօնական բառ մը, զոր, յե - տագային, չատ օգտագործեց քրիստո - նէութիւնը՝ սկզբնական նշանակութեան կապելով մեղքի զազափարը: Այսպէս, կարզապահական մեկնութենէն եաքը, որ ծանօթ է յանցանք բացատրութեամբ, ստեղծուեցաւ ախտաբանական արտա - յայտութիւնը, որ ծանօթ է մեղանչում բառով, իր օպսեսիոններով ու փոպիննե - րով, Ֆրոյտին չա՞տ սիրելի:

Սխալավախութեան մէջ չեմ ուզեր խը - րել ոեւէ գործիչ՝ չհափանելու համար ամէն ազատութիւն, ու Փիլոնի հետ կ'ըն - դունիմ թէ «իշխանութիւն ամենայն սը - խալ է եւ վրիպակ»: Ժողովուրդը, նոյն - քան իմաստուն, կ'ըսէ.— Ով որ կը զոր - ծէ, սխա՛լ ալ կը գործէ:

Արդ, օրէնք է որ աշխատանքը իր վախճանով միայն դատուի,— այստեղ արդէն արդարանալի է սխալը:

Համակերպութեան տեսութիւնը, սա - կայն, զոր Գրիգոր Զօհրապ կը գործածէ իբրեւ ղրահ՝ պաշտպանելու համար Օր - մանեանը, դուրս կ'իյնայ նման պաշտ - պանութեան մը իրաւունքէն: Համակեր - պութիւնը ծանօթ է սխալին ի սկզբանց (ա փոխոռի) եւ ոչ թէ ի յետնագոյնէ (ա փոսթէոխոռի): Բայց Զօհրապ, համա - կերպութեան վարդապետութենէն եաքը, հրապարակ կը նետէ նաեւ ներողականու - թեան տեսութիւնը ըստ... Վոլթէրի: Արդարեւ այն որ կը պաշտպանէր Քալաս արդեօպանը, իր Փիլիսոփայական բառա - րանին մէջ՝ երկար կանգ կ'առնէ ներո - ղականութեան վրայ, պատճառաբանելով թէ «բոլորս ալ թրծուած ենք սխալներով ու թերութիւններով, ուստի փոխադար - ձաբար ներենք իրարու՝ մեր տխմարու - թիւններուն համար,— ա՛յս է բնութեան առաջին օրէնքը»: Ու կը վերջացնէ- «Նե - րենք իրարու, որովհետեւ թոյլ ու թերա - կատար ենք բոլորս, ընդունակ՝ փոփո - խամտութեան եւ սխալներու: Եղէգը, որ հովէն խորտակուած՝ պառկած է ցեխին մէջ, պէ՞տք է որ ըսէ ղրացի եղէգին, որ ինկած է տարբեր ուղղութեամբ.— Պառ - կէ՛ ըստ իմ ուղղութեանս, այլապէս պի - տի պահանջեմ որ արմատախիլ տանին քեզ այրել»: Զօհրապ եւս այս տրամա - բանութեամբ կը վերջացնէ իր պաշտպա - նողականը.—

« Օրմանեան ոմանց աչքին հրեշտակ, միւսներուն համար սատանայ մըն է: Ըստ իս՝ ոչ մին է եւ ոչ միւսն է,— մահկա - նացու էակն է ան՝ որ իր կիրքերն ու իր պակասութիւնները, իր առաքինութիւն - ներն ու յանցանքները ունի: Ռասինի բա - ռերով՝ անիկա կրնայ ըսել. «Ես ոչ այս մեծ ղրուատիքներուն, ոչ ալ այդ ծանր անարժանութեան մարդն եմ»: Օրման - եան հանրային խղճմտանքին առջեւ կը ներկայանայ մէկ կողմէն մեծ թերացում - ներով եւ մեծ անկանոնութիւններով, միւս կողմէ ազգին մատուցած չատ մը ծառայութիւններով, եւ հինգ տարի տե - ւող քաւութեամբ »:

Դատարան կը հոսի այս ամէնը: Չեմ սիրեր նման ճամարտակութիւններ: Ինծի հաճելի է մտնել դիւանները:

Օրմանեանի համակերպութեան մեղքե - րը թեթեւցնելու համար՝ Զօհրապ ինք - զինք կը նետէ ներողականութեան մեղքե - րուն մէջ:

Արդ, պատմութեան մեծագոյն ներո - ղականները կը խփեն իրենց բերանը՝ երբ հարցը կը վերաբերի հայրենադրժու - թեան, ազգային իրաւունքներէ հրաժար - ման:

Գրեցինք թէ Օրմանեան ընդունակ էր մեղքեր գործելու՝ առանց բռնազատու - թեան: Այդ փաստէն եաքը, կը խնդրեմ որ հաստատէք ինծի թէ Օրմանեան ինք չդրեց, այլ իրեն դրել տրուեցաւ այն նա - մակը, զոր կ'ուղղէր Եւրոպայի հայ ու - սանողութեան, թելադրելով օրինակ առ - նել Ժընեւի յոյն ուսանողներէն, որոնք ցոյցեր կատարած էին ի նպաստ Թուր - քիոյ: Կը խնդրեմ որ ըսէք ինծի թէ ե - ղե՞ր էր Օրմանեան թէ ուրիշ բան՝ երբ հրահանգ կուտար Մշոյ եւ Բաղէշի ա - ռաջնորդներուն՝ դիւրացնել Սասուն ա - պստամբներուն ձերբակալութիւնը կառավարական պաշտօնէից հետ խորհր - դակցաբար եւ համաձայնութեամբ: Կը խնդրեմ որ յայտնէք ինծի թէ հրեշտա՞կ էր Օրմանեան թէ սատանայ՝ երբ, 1905 Հոկտեմբեր 5ին, Պատրիարքարանը ոս - տիկանական խուզարկութեան ենթարկե - լու պահանջ կը ներկայացուի, եւ այդ պաշտօնը կը յանձնուի պատրիարքին, այս վերջինին հրահանգով խուզարկու - թիւնը կը կատարեն երկու լրտեսներ բա - րապանի հագուստով:

Եւ ահա Լա Հէյլի հեռագիրը:

1899ին, գարնան մէջ, կը դումարուի Լա Հէյլի « Խաղաղութեան Միջազգային Ա. Վեհաժողովը, որու կը մասնակցի նաեւ Թուրքիա, այն պայմանով որ իր ներքին գործերը օրակարգի նիւթ պիտի չդառնան: «Հայ կուսակցութիւնները »

Բ.

Հելլադայի տարաբախտ բարեկամին· Տիգրան Երկաթի մասին գրած քննադա - տական ուրուագծիս առթիւ, Եորդա - Քացիմպալիս վերջերս ինձի նուիրեց իր ունեցած սակաւաթիւ օրինակներէն մէկը դժուար գտանելի եւ թանկագին հատորի մը: Անմոռանալի Տիգրան Երկաթի կող - մէ գրուած ֆրանսերէն ուսումնասիրու - թիւն մըն է, «Քոսթիս Բալամաս»ի խո - րագրով: Ցառաջաբանը գրած է Ժան Մէհանտրը, որ ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ Բերիքլիս Եանորուլոսը:

Եանորուլոսի յառաջաբանէն կ'իմա - նանք, որ Տիգրան առաջագրած էր ամ - բողջ դիրք մը գրել հելլենականութեան մասին, բայց մահը թոյլ չտուաւ, որ ամ - բողջացնէր գայն: Այսպէս՝ Տիգրանի փո - կուած ձեռագիրը, «Հելլենական գրական շարժում» ընդհանուր խորագրով, կը պարունակէ միայն մէկ մասը ամբողջ գործին, ստորաբաժնուած երկու մասե - րու· 1·— Հելլենական հոգին եւ 2·— Գրականութիւնը: Այս երկու մասերը կը բաղկանան տասներկու գլուխներէ· Ա· մաս·— 1· — Ժողովրդական երգեր, 2· — Հելլենական կեանք, 3·— Կրօնքը, 4· — Կրթութիւնը: Բ· մաս·— 5·— Բա - նաստեղծութիւնը, 6·— Աթենացի քաղա - քացի մը, 7·— Հրապարակագրութիւն: 8·— Վէպը, 9·— Պատմուածքը, 10·— Թատրոնը, 11·— Ժամանակակից գաղա - փարներու ազդեցութիւնը, 12·— Լեզուի հարցը:

Ինչպէս իր յառաջաբանին մէջ կը չե - շտէ Եանորուլոս, այս կիսատարա ձեռա - գիրը «լեցուն է հանճարը յատկանշող միտքերով, պատկերներով, ուրուագծե - րով, դիտողութիւններով»: Բայց «բա - նաստեղծութիւն » գլուխը միակն է, որ լրիւ է այս ամբողջ գործին մէջ, զոր հա - յազգի վարպետը չկրցաւ ամբողջացնել: Այսուհանդերձ, իր նախասիրածն էր ան, կարծես անով կ'ուզէր ապացուցանել Հել - լադայի հանդէպ իր սէրը եւ կը գրար, որ այս գործը իրեն պիտի ապահովէր Ա - թէնքի ճանաչումը: 1897ի ամրան, երբ ինքզինք լրջօրէն հիւանդ զգաց, անհա - ւատալի յամառութեամբ չարունակեց նոր սկսած իր գործը Աթէնքի մէջ եւ իր առողջական վիճակի պահանջած տեղա - փոխութեանց ընթացքին: Աթէնք վերա - դարձէն եաք՝ Եղիպտոսի, ապա Պոլսոյ մէջ,— միշտ նոյն սուր ցաւերով, զորս կը խորացնէր աշ ձեռքին անդամալու - ծումը եւ կը ստիպէր ձախով գրելու, — անդադար մշակեց «Հելլենական գրական շարժումը», մինչեւ իր մահուան նախօր - եակը, մէկ Դեկտեմբեր 1899»:

Իսկապէս հերոսական եւ անընկճելի հոգի մըն էր Տիգրան Երկաթ, ինչպէս կ'երեւայ Պոլսէն Բերիքլիս Եանորուլոսի ղրկած իր մէկ նամակէն ալ·

« ... Միշտ անկողնոյ մէջ եմ, միշտ հիւանդանոցը: Ջանց կ'առնեմ ձեղի ը - սել, թէ որքան տառապեցայ եւ որքան կը տառապիմ դեռ: Աւերակոյտ մըն եմ միայն: Ձեռքերս, բաղուկներս ոսկոր են

Գ.

Ինչ ըսեմ ձեզի Օրմանեանի մասին, որ չգրեցի: Ինչ ըսեմ ձեզի Զօհրապի մասին, որ չգրեցի: Ինչ ըսեմ ձեզի Զարդարեան

ԿԱՅԾԵՐ

Ֆ. ՀԱՍԱՆ

ԱԼ.

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տիրոյ մը կասպեցայ ոտքերէն, ինծի համար ոչինչ եղաւ ամբողջ տունը եւ ամբողջ աշխարհը։ Մտիկ կ՚ընէի, որ արտաքին ոչինչ մը կար, միայն ես կայի։ Ես ալ ոչինչ մը կ՚ընէի։ Ամբողջ ժամանակ մը անցաւ, որ չգիտեմ թէ ես ինչ եղայ եւ ան ինչ եղաւ։ Ես կ՚ուզեմ հաւատալ, որ ան ալ ինծի պէս ոչինչ մը եղաւ։ Ոչինչ մը եղանք իրարու համար։

Ինչպէս կասպած էինք, այնպէս ալ ոչինչ մը եղանք իրարու համար։ Ոչինչ մը եղանք իրարու համար, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր շուրջ։ Ոչինչ մը կար մեր շուրջ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր մէջ։ Ոչինչ մը կար մեր մէջ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր առջեւ։ Ոչինչ մը կար մեր առջեւ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր ետեւ։ Ոչինչ մը կար մեր ետեւ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր վրայ։ Ոչինչ մը կար մեր վրայ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր ներքեւ։ Ոչինչ մը կար մեր ներքեւ, որովհետեւ ոչինչ մը կար մեր միջեւ։ Ոչինչ մը կար մեր միջեւ

րէն վերադաս է, ունի բոլոր դրական կողմերը եւ ոչ մէկ բացասական կողմ՝ այդ՝ կարծինալ Գրիվոր Աղաջանեանն է, Հայոց պատրիարք եւ «Հաւատոյ տարածման միաբանութեան» պետ։ 63 տարեկան է, եւ մեծ տաղանդի տէր մարդ մը, զարգացած է, լաւ ծանօթ է Վատիկանի վարչական հարցերուն, եւ սուրբ գիտութեան, բազմաթիւ լեզուները կը խօսի ու կրնոյ կարդայ՝ ռուսերէն։ Եթէ ձայներու մեծամասնութիւնը ապահովէ, կ'ունենանք մօրուսաւոր պապ մը։

Իտալական այս կարեւոր օրաթերթը կը շարունակէ խորհրդածել կարտինալ Աղաջանեանի ընտրութեան շուրջ եւ կ'եզրակացնէ որ եթէ առաջին առիթ անոր ու նունը առաջարկուի փակարանի ժողովը շատ կարճ կը տեւէ, հակառակ պարագային երկար կը տեւէ։

× Ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի ներկայացնէ մէկ պետական նախարար եւ երկու ակադեմական Պիոս ԺԲ-ի յուղարկաւորութեան։ Արտաքին նախարար Տըլըս պիտի ներկայացնէ Այզընհաուըրը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ե. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Նախարարաց Խորհուրդի առաջին ժողովը տեղի ունեցաւ Որլէանի Ժոթիէ նախագահութեամբ, որմէ ետք Տեղեկատուութեան նախարար Ժակ Սուաթել յայտարարեց թէ վերջնական ընդունուած է ընտրական օրէնքը՝ Մայր երկրին, անդրծովեան հողամասերուն եւ Ալժերիոյ համար։ Ալժերիոյ մէջ ընտրութիւնները պիտի ըլլան ցանկերով։ 66 երեսփոխան պիտի ընտրուին, որոնց 21ը Եւրոպացի եւ 45ը մահմետական։ Խորհրդարանը պիտի դուրմարուի Դեկտեմբեր 9 – 11։ Իսկ Խորհրդարանի արտակարգ նիստը՝ ամէնէն ուշը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 15ին։

ԻՄԱՆԻԹ Մարսէյ Աւերվէնի «ինքնաքննադատութենէն» երեք օր ետք կը հրատարակէ Մորիս Թորէզի մէկ ճառը, ուր համայնավար պարագլուխը ընդունելէ ետք թէ կուսակցութիւնը կորսնցուցած է իր ձայներուն աւելի քան քսան առ հարիւրը, խոստովէն կը քննադատէ Ալժերիոյ Աղատագր. Ճակատի մահափորձերը ։— « Հարկ է յստակօրէն ըսել, թէ Ֆրանսայի մէկ Աղատագր. Ճակատին կողմէ գործադրուած մեթոտները չծառայեցին ալժերիացի ժողովուրդին արդար գործին, որուն օժանդակեան են միշտ Ֆրանսացի յեղափոխական բանուորները։ Եթէ Աղատագր. Ճակատը կը մտածէ այս ձեւով հանրային կարծիքը ահաղանդի մատնել, կը սխալի։ Հանրային կարծիքը կը լարէ իրեն դէմ։ Փոխանակ համակրանք չահելու, կը կորսնցնէ»։ Թորէզ իր եղրակացութեան մէջ յոյս կը յայտնէ որ «կուսակցութիւնը» վերստին գտնէ իր նախկին դիրքը։

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ Ազգ. Տօնին 47րդ տարեդարձին առիթով Զանկ Քայ Չէք ճառ մը խօսելով չէշը դրաւ ամբողջ հողամասը աղատագրելու հարցին վրայ եւ կոչ ըրաւ որ Աղգայնականները զօրացնեն իրենց կամքը։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Ուրբաթ օր պայթեցուց վեցերորդ ջրածին ռումբը՝ Սեպտեմբեր երեսունէն ի վեր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Եկեղեցւոյ Կրթ. Կեդր. Մարմինը չնորհակալութեամբ ստացած է 2500 Ֆր. Տիկին Մանուչակ Բուտաղեանէ իր կեսրոջ ա – պաքինեան առիթ, երկու հազար Ֆրանք Պ. Արմէն Բուտաղեան իր մայրիկին ա – պաքինման առիթ, հինգ հազար Ֆրանք Պ. Սեպուհ Զաւրուչեանէ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասիի գործարանատէր ԿԻՐԱԿՈՍ – ԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ, կուգան ծանուցանել, որ բացած են մէօպլ է տեֆորասիոնի վաճառատուն մը, ուր պիտի գտնէք չատ աժան, արդիական եւ ճաշակաւոր կարասիներ, վճարման դիւրութիւն։ Այցելեցէք մէկ անգամ եւ դոհ պիտի մնաք։

Գործարան։—

36, Ave, David Dellapiane

Վաճառատուն։—

51, Rue, d' Endoume

Marseille.

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 – PARIS (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9ին միջեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Խաղամապետարանի շէնքի սրահներուն մէջ

×

Հ. Ց. Դաշնակցութեան Օրը Վիէնի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ։ Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՊՕՄՈՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

Վերաբացուած է Հոկտեմբեր երկուքին։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան չարաթը երկու անգամ, Հինգշաբթի եւ Շարաթ կէսօրէվերջ ժամը 6–8, ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Միսթիքի։ Արձանագրութիւնները եւ դասաւանդութիւն – ները նոյն օրերը Սահակ – Մեսրոպ դըպրոցին մէջ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ

Ամենայն Հայոց Հայրապետին Վաղուէն Ա. Կաթողիկոսի ծննդեան յիսնամեայ եւ գահակալութեան Գ. տարեդարձին առիթ, այս կիրակի տեղւոյս Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հայրապետական մաղթանք։

Կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը։

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութեան ժողովը պատիւ ունի հրաւիրելու Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուիլ 45րդ ընդհ. ժողովին, որ պիտի գումարուի Շարաթ օր, 29 Նոյեմբեր, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Միութեան կեդր. դրասենեակին մէջ, 250 Ֆիֆթի էվընիւ, Նիւ Եորք, Ն. Ե.։

Եթէ օրինաւոր մեծամասնութիւն մը ներկայ չըլլայ վերոյիշեալ թուականին, այս ծանուցումը պիտի նկատուի իբրեւ երկրորդ հրաւէր ընդհ. ժողովի, որ պիտի գումարուի Շարաթ եւ կիրակի, 13 եւ 14 Դեկտեմբեր, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Օթել Ռուվելթի մէջ, Մէխիսըն էվընիւ եւ 45րդ փողոց, Նիւ Եորք, Ն.Ե.։

Բոլոր իրաւասու անդամները որ ներկայ պիտի ըլլան այս ժողովին, օրինական մեծամասնութիւն պիտի կազմեն։

ՕՐԱԿԱՐԳ։— 1· Ընդհ. տեղեկագիր 1957 տարեշրջանի։ 2· Ընդհ. հաշուետուութիւն 1957 տարեշրջանի։ 3· Ընտրութիւն կեդր. վարչ. ժողովի՝ իրենց պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած անդամներու տեղ։ 4· Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ։ 5· Ուղերձներ։

Ի դիմաց կեդր. վարչ. ժողովի առաջնադպիր՝ Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, առենադպիր՝ Մ. Մ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ։

Նիւ Եորք, Սեպտ. 10, 1958։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ալբի Տիկին ողնակ Բալուեան կը նուիրէ հազար Ֆրանք, ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանի ընդարձակման, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Ակիւլինէ Մուրատ Պօյաճեանի մահուան առիթ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտոյի Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ կրօնական ընկերութեան եւ Ց. Կ. Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 16ին։ Դասաւանդութիւնը տեղի պիտի ունենայ չաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 6 – 8, հինգշաբթի կէսօրէն առաջ ժամը 10 – 12, ուսուցչութեամբ Պ. Անդրանիկ Սարգիսեանի։ Արձանագրութիւնը եւ դասաւանդութիւնը տեղի կ'ունենան նոյն օրը։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

×

Վալանսի Հայ Ազգ. Միութեան դպրոցի դասընթացքները կը սկսին Հոկտ. 16ին։ Կը դասաւանդէ Սահակ աւագ քհնյ. Պալիկեան, 4 Փլաս Պէլա։ Արձանագրութեան համար դիմել Տէր Հօր։

×

Եկեղեցւոյ Հովանաւորութեան տակ գտնուող Պուա Քոլոմպի, Ժանթիլլի, Պանեէօ Քաչանի, Շաւիլի եւ Պէլվիլ-Լիլայի, կեդրոնի եւ կիրակնօրեայ վարժարաններու, հինգշաբթի օրուան դասընթացքներու արձանագրութիւնները կը կատարուին եւ դասաւանդութիւնները պիտի սկսին չուտով։

Կը խնդրուի բոլոր ծնողներէն որ իրենց զաւակները առաջնորդեն չբլանի ղըպրոցները։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց.Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց.Դ. Անի կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է անխտիր, անդամատեարները մխասին բերել։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տէր եւ Տիկին Տաբօնեան, Պ. Էմմէր – եան, Տէր եւ Տիկին Մարզարեան, Պ. Պ. Եաղըճեան, Ա. Պարկիրճեան, Կէօվճեան, Թէրզեան, Գաբիկեան, Ղազէրեան, Գրիգորեան կը նուիրեն հազարական Ֆրանք, ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլ – լիէի օդափոխութեան կայանի ընդարձակման։

×

Այբի Տիկին Գրիգորեան եւ զաւակները (Մարսէյլ) կը նուիրեն հինգ հազար Ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի բարենպաստակ ձեռնարկներուն, ողբ. Կարապետ Գրիգորեանի հոգեհանգստեան առիթ։

Տէր եւ Տիկին Մոսկոֆեան (Թուլօն) կը նուիրեն երկու հազար Ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, Մինաս Յովհաննէսեանի մահուան տա – րելիցին առիթ։

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն ։—

Տէր եւ Տիկին Խաչէրեան երկու հազար Ֆրանք, Պ. Գարագաշեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Խաչիկեան հազար Ֆրանք։

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8e

Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Համաձայն ինքուրիսքի հետ ստորագրած պայմանագրին ամէնէն կարճ ժամանակամիջոցին ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՑԱՆՁՆԵ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ։

Առաջնակարգ ապրանքներ, թէքսթիլ, հագուստ, ներքնազգեստ մատչելի պիներով։

Ցաճախորդներուն տրամադրութեան տակ են, մեր դրասենեակին մէջ։

Բոլոր ծախքերը (մաքս – ապահովագրութիւն եւն.), ապրանքներուն դիներուն մէջ հաշուուած են, ստացողը ոչ մէկ վճարում կ'ընէ, ծրարներու յանձնումը ապահովուած է եւ ստացողին կողմէ ստորագրուած։

Ստացագիրը կը ղրկուի ուղղին։

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

ԱՂՓԱՏԱԹՆԱՄՈՒՏ ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V-Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Deux Orchestres **Cotillons**

ՁԱՆԱԶԱՆ ԱՔՐԱՖՈՒԹՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77 73

MORY et Cie

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՆԹՈՒՐԻՍԹ – ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ ստացած է մենաշնորհեալ իրաւասութիւնը ծրարներ ղրկելու Խորհրդային Միութիւն։ Բոլոր տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, ստացողը ոչ մէկ վճարում ունի ընելիք։ Ղրկողը ինք կը պատրաստէ ծրարը իր կողմէ գնուած եւ ընտրուած հագուստներով եւ ապրանքներ։

Սքատար ծրար չենք պարտադրեր։ Սակայն միայն նոր ապրանք կ'ընդունինք։ Ներկայիս ծրարները աւելի արագ կը հասնին։

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

METRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՑԱՆԱԼ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
14
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
14 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 8318 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4119

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՈՍ ԺԲ.

Պիոս ԺԲ.ի մահը մեծ յուզում առաջ բերաւ ո՛չ միայն կաթոլիկ եկեղեցւոյ, այլեւ ամբողջ աշխարհի մէջ :

Միջազգային մամուլը միահամուռ կ'ողբայ կորուստը Հռոմի քահանայապետին, որ արտակարգ կարողութիւններով օժտուած բացառիկ դէմք մըն էր :

Նախ քան Ս. Պետրոսի գահին վրայ բազմիլը փայլուն դիրքեր գրաւած եւ բեղուն գործունէութիւն էր ունեցած :

Քսաներեք տարեկան էր երբ քահանայ ձեռնադրուեցաւ : Շարունակելով իր ուսումը՝ 25 տարեկանին արդէն իսկ վկայուած էր իբրեւ վարդապետ աստուածաբանութեան, քաղաքային օրէնսդիտութեան եւ կանոնական իրաւունքի :

Կարթինալ Գասպարի տեսնելով երիտասարդ վարդապետին բնածին ընդունակութիւնները՝ զայն մղեց դէպի դիւանագիտական ասպարէզը :

Այդ ճիւղին մէջ մեծ ծառայութիւններ մատոյց Վատիկանի, Բենեդիկտոս ԺԵ. Պապի օրերէն սկսեալ :

Մոնսէնեոր Փաչէլլի դիւանագէտի մեծ համբաւ կը վայելէր արդէն՝ երբ 1929ին ծերանալով դարձաւ ու տարի մը վերջ յաջորդեց կարթինալ Գասպարիի իբրեւ արտաքին գործոց վարիչ Պիոս ԺԱ. Պապին :

Իր հմայքն ու հմտութիւնը ա՛նքան մեծ էին, որ երբ 1939ին Պիոս ԺԱ. վախճանեցաւ, կարթինալ Փաչէլլին անմրցակից թեկնածուն էր Ս. Պետրոսի աթոռին :

Քահանայապետ ընտրուեցաւ երկրորդ աշխարհամարտի նախօրեակին : Ի զուր անցան իր ջանքերը՝ արգիլելու համար պատերազմի պայթումը :

Զեն մոռցուած իր բուռն բողոքները Լեհաստանի, Ֆինլանտայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի դէմ կատարուած յարձակումներուն առթիւ :

Քսան տարուան ընթացքին չդադրեցաւ երբեք «խաղաղութիւն» քարոզելէ : Բայց ոչ Մոսկուայի պէս :

1941 Յունիսին Խորհրդային Միութեան դէմ յարձակած առեն՝ Հիթլէր եւ Մուսոլինի խնդրեցին իրմէ, որ խաչակրութիւն յայտարարէ բոլշեւիզմի դէմ : Պիոս ԺԲ. մերժեց : Վարձատրութի՞ւնը :

Կրեմլինի վարիչները 1945ի գարնան խաչակրութիւն սկսան կաթոլիկ եկեղեցիին դէմ : «Լուծարք»ի ենթարկեցին Ուկրայինայի կաթոլիկ եկեղեցին, հերձուած առաջ բերելով : Նոյնը ըրին Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ եւ Սորվը զայն իշխանութեան ենթակայ բոլոր երկիրներուն մէջ :

Մոսկուա պատերազմ յայտարարած էր Վատիկանի դէմ :

Մեր Մինուճար հայրենիքն ալ զերծ չմնաց այս «պատերազմ»էն :

1945 Յունիս 16ին՝ էջմիածնի մէջ Գէորգ Զ. Զէօրէքճեան կաթոլիկոսի ընտրութենէն վերջ, պատգամաւորները «միաձայնութեամբ» բանաձեւ մը քուէարկեցին Վատիկանի դէմ ...

Հրամանը վերէն տրուած էր, Մոսկուայէն, ուր այդ օրերուն միահեծան կ'իշխէր «ժողովուրդներու արեւ – առաջնորդ»ը եւ որուն համար նոյն պատգամաւորները կ'ըսէին թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսական Տեղապահին խոստացեր էր ընդարձակել Հայաստանի սահմանները ... :

Պիոս ԺԲ. կրօնապետն էր 484 միլիոն կաթոլիկներու, ցրուած հինգ ցամաքամասերու վրայ :

Հակառակ Խ. զարու աշխարհիկ ուղեգիծին, մեծ դեր կը կատարէ դեռ կրօնքը մարդոց կեանքին մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՁՅԱՋՈՂԵՑԱՆ ԼՈՒԻՍԻՆ ԵՐԹԱԼ

ԲԱՑԱ ՓԻՈՆԻԷ Ա.Ի ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ Է

Շաբաթ օր Ամերիկացիները յանդուգն փորձ մը ըրին առաջին արուեստակա՛ն արբանեակը գրկելով դէպի լուսին : Ար – դէն մեծ հաւանականութիւն չկար որ Ռահվիրա Ա. (Փիոնիէ 1) հասնի լուսին, ուղղակի կորելով 320·000 քիլոմեթր, որ աշխարհը հը բաժնէ լուսինէն : Ժիւլ Վերնի երազը պիտի իրականանա՞ր : Ամէն պարագայի մէջ պէտք է ընդունիլ որ Փիոնիէ 1ի կատարած ճամբորդութիւնը արդէն մեծ քայլ մըն է դէպի լուսին եւ ծանօթութիւնները բերաւ գիտուններուն աշխարհէ մը՝ որ ցարդ անծանօթ էր ա – նոնց :

«Ռահվիրա 1», 130·000 քիլոմեթր կտրեց ժամական 40·000 քիլոմեթր արա – գութեամբ, բայց կէս ճամբան արդէն ուղղութենէն թեթեւօրէն չեղիլ սկսաւ : Հակառակ ասոր սակայն, Ռահվիրա 1·ռաջին արբանեակն է որ հեռացաւ աշխարհի ձրջապտոյտէն (Օպիք Թեռեսթր) եւ մտաւ անծանօթ աշխարհ մը : Այդ անծանօթ աշխարհէն, չնորհիւ ռատիօներու եւ հեռատրական զանազան գործիքներու կրցաւ այնպիսի տեղեկութիւններ հաղորդել Քափ – Քանավերալի կեդրոնին, ո – րոնք անծանօթ էին մինչեւ հիմա և մեծապէս օգտակար են ապագայ փորձերուն համար : Ռուսերը անգամ ընդունեցան թէ «բացառիկ» բան է եղածը, նոյնիսկ անյաջողութեան պարագային :

Կիրակի դիշեր արդէն Ռահվիրա 1· ը կըսաւ թէ չեղիլ, թէ արագութիւնը կորսընցնել եւ թէ բարձրութիւնը, եւ երկուշաբթի առաւօտ ժամը հինգին, կը յայտարարուէր թէ արբանեակը վերադարձած է աշխարհի ձրջապտոյտին մէջ եւ պիտի կազմալուծուի :

Երկու օր ամբողջ աշխարհը իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է այս ճամբորդած, նոր դարաշրջան մը կը բանայ :

ՊԱՊԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25ԻՆ

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ՝ ԱՆՑԱՏԱԿ ՀՈՐ ՄԸ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ԳՐԷ « ՖՐԱՆՍ – ՍՈՒԱՐ »

— Կարթինալներու ժողովը որոշեց պապական ընտրութեան վերջնական թուականը : Փակարանը պիտի բացուի Հոկտ. 25ին ընտրելու համար Պիոս ԺԲ.ի յաջորդը : Մինչեւ այդ ատեն տալ կարթինալ Աղաջանեանին :

Ֆրանս – Սուար.— Անյատակ հոր մը պիտութեան :

Փարի – Փրէս.— Իտալիոյ համայնավար մամուլը արդէն իսկ պայքար կը տանի նախ տեղապահ՝ կարթինալ Մաղելլայի դէմ : Իրականին մէջ եկեղեցւոյ դիրքը համայնավարութեան հանդէպ պարզէ, Պիոս ԺԲ. անոր մէջ դատապարտեց բոլոր ազատութիւններու ջնջումը : սկսելով կրօնի ազատութենէն : Գալով վարչապետ Ֆանֆանիի՝ նախընտրու – թիւններ ունի՞, իր ընտանիքն ալ չի պիտեր : Ոմանք կ'ըսեն թէ չատ չեշտուած համակրանք մը ունի հայ կարթինալ Ա – ղաջանեանի հանդէպ : Այս պարագային՝ Ֆանֆանի գրեթէ միակ Իտալացին է որ կ'ընդունի «օտար» Պապի մը գաղափարը :

Իլ Ճիոռնօ.— Օտարներէն մէկը որուն չեն սպասեր Հռոմի մէջ, որովհետեւ արդէն Հռոմ կը մնայ քանի մը ամիսէ ի վեր իբրեւ «Հաւատոյ տարածման միաբանութեան» պետ՝ կարթինալ Աղաջանեանն է : Երբ Պիոս ԺԲ.ը գինքը նշանակեց հան – դուցեալ կարթինալ Սթրիլիի տեղ, ոչ միայն մեծ ժողովրդականութիւն չհան – ցաւ այլ սկսան խօսիլ անոր մասին իբրեւ ամէնէն հաւանական յաջորդը՝ Փաչէլլիներուն :

Այսօր անկարելի է բացատրել այս խանգավառութեան պատճառները, բայց Կովկաս ծնած այս մարդուն հրապոյրը գինքը առասպելի մը վերածեց : Բայց ի՞նչպէս կարելի է այսքան չուտ մոռնալ որ Իտալացի չէ : Տակաւին հոս չենք հասած որ կարենանք առաջուընէ օտարի մը վրայ հաշուել : Աւելին՝ արեւելքցիի մը : Ամէն պարագայի մէջ օտարպապի մը պատրաստելի կարթինալ Աղաջանեանի հաւանականութիւնները չատ մեծ են :

× Լիբանան ալ իր կարգին երեք օր – ուան սուգ յայտարարեց Քահանայապետին վախճանման առթիւ : Զօր. Շեհապ ցաւակցական հեռագիր մը ղրկած է Վատիկան :

× Ցաւակցութիւններու չարքին յիշենք Մոսկուայի ռուս ուղղափառ եկեղեցին. Պիոս ԺԲ.ի մահուան առթիւ «Իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Հռոմէական Եկեղեցիին » :

× Համայնավար պաշտօնաթերթ՝ Ունիթայի մէջ Փալմիրօ Թոլիաթի իր խմբագրականին մէջ կը գրէ.— Պիոս ԺԲ. ժամանակակից բեմին ամէնէն ուշագրաւ դէմքերէն մէկն էր :

× Վատիկանի լատատեղեակ շրջանակ – ները կը հերքեն այն լուրը, որուն համաձայն Պապը զաղանի կտակ մը ձգած է, որուն մէջ կը յայտնէ թէ ով կը փափաքի իրեն յաջորդելու համար :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐՇԱԿ ՍԱՖՐԱՍՏԵԱՆ

Մտերիմ չէինք Բ. Աշխարհամարտէն առաջ, բայց մտերմացանք արիւնի հիւղ տարիներուն :

Եթէ ամապատ հաշուած ճգնաւոր մըն ալ չէր, առնուազն կը փորձէր նմանիլ ճգնաւորի մը : Մոլեռանդ հրիստոնեայ չըլլալով հանդերձ, կարծես կը հաւատար, թէ մարմինը պէտք չունէր սնունդի կամ շնորհիով վրայ – գլուխի եւ պերճանք էր աթոռ մը կամ հանգստանալու տեղ մը ունենալ :

Արդարեւ, ամէն կապ կտրած էր «աշխարհիկ բաներուն » հետ : Պատառ մը հաց, բաժակ մը կաթ ու լեցուն ծխամորճ մը եւ արդէն աշխարհի ամէնէն երջանիկ մարդն էր՝ իր գիրքերով շրջապատուած :

Վասպուրականցին հանրածանօթ է իր բոցավառ հայրենասիրութեամբ :

Վասպուրականցի Արշակը հանրածանօթ էր իր բոցավառ հայրենամոլութեամբ :

Իր կարծիքով՝ վերը կար Աստուած, վարն ալ՝ հայ ժողովուրդը : Ուրիշ բա՛ն չկար այս երկրագունդին վրայ : Երբեմն, ի հարկէ, պատուոյ տեղ մը կը գիջէր Գերմանացիին : Բայց այդ գիջումին մէջ անգամ կարեւոր դեր մը կը կատարէր հայրենիքի սէրը : Որովհետեւ Հայոց պատմութեան մասին «ամէն արժէքաւոր գործ Գերմանացիէ ևն տուել » :

Աշխարհի բոլոր ազգերն ալ իր աչքը կը մտնէին, եթէ հաստատէին, թէ հին խուրիները այսօրուան Հայերն են եւ հայ ժողովուրդը հայկական բարձրաւանդակին վրայ թառած էր Ջրհեղեղէն ալ առաջ : Թերեւս արեւին եւ լուսնին ծնունդէն ալ առաջ :

Ո՞վ կը համարձակէր կրկնել իրեն՝ պատմութեան վարժապետէն լսած իր դասը .

— Մեծն Տիգրան Լուկուլլոսէն պարտուեցաւ ...

Ո՛չ, պարտուողը Լուկուլլոսն էր ... Առիթը չէր փախցներ գետնէ գետին, պատէ պատ զարնելու համար Հռոմի եւ Աթէնքի պատմիչները ալ, — «Ամէնքն էլ ստախօս » :

Կը յիշեմ : Անգամ մը տունս թէյի հրաւիրած էի գինք, մեր պատմութեան մասնագէտ մեծահարուստ էրիճ Քինկը եւ երկու տասնեակ լեզուներու ստուգաբան – նուիրեան մասնագէտ Սթիւրրրթը, որ հայերէն ալ գիտէր : Ու մեր ողբացեալ Արշակը փորձեց «ապացուցանել» անոնց, թէ անգլերէնի հայրը հայերէնն էր ... Ձյաջողեցաւ :

Իր լեզո՞ւն : Չէր նմաներ մեր գործածած լեզուին : Իրարու խառնած էր գրաբարը, արեւելահայերէնը, արեւմտահայերէնը եւ Վանի բարբառը : Մինչեւ վերջը ալ պնդեց, թէ իր գիտցածը հայերէն էր, իսկ մեր գիտցածը՝ «լեւանտէներու լեզու» :

Հանրայինի, հաղաբական կեանքի մէջ, զանազան «ենթադրութիւններ» եղան իր մասին : Վստահ եմ, որ նոր տարօրինակ – կութիւններէն ո՛չ մէկը կրնար ամբաս – տանեալի մը աթոռի վրայ նստեցնել գինք :

« Մեզի » հետ չէր, բայց կարծուածին չափ ալ «մեզի» դէմ չէր : Ընդհակառակն, միշտ անոյշ բառ մը ունէր ի պատիւ մեր ողբացեալ ընկերներուն, որոնք այսօր մեզի հետ չեն :

Բայց կ'ողբար «իրենները», որոնք օր մը լսեցին այդ ողբը եւ ճամբու դրին գինք կուսակցութենէն :

Հին սերունդին շառաւիղներէն մէկն էր : Այն սերունդին, որ հայրենիքին օդն ու ջուրը ծծեց ի տղայ տիոց եւ չմոռցաւ անոնց հոտն ու համը՝ վաթսուն տարի օտար հայրենիքներու մէջ թափառելէ ետքը ալ :

Արշակ Սաֆրաստեանն ալ կը մտնէ դասը մեր ողբացեալ հայրենասէրներուն, որոնց համար Հայաստանը ամէն բանէ վեր էր : Ու կուգար ամէն բանէ առաջ :

— Լուսերո՛ւն մէջ պառկի, կ'ըսէ մեր իմաստուն ու բանաստեղծ ժողովուրդը՝ իր ննջեցեալներուն դագաղին ի տես :

Որքա՜ն արժանի էր մեր դժբախտ Արշակը այդ մաղթանքին :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԸՆԿ. ՏՈՔԹ. Յ. ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆ

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Որ ցաւով կ'իմանանք թէ ընկ. Տոքթ. Յ. Քիւթիւքեան յանկարծամահ եղած է երէկ, երկուշաբթի առաւօտ, իր զբօսանատան մէջ, Ալֆորվիլ :

Ողբացեալ ընկերը բնիկ Թալասցի է, աւարտած է Պէյրութի ֆրանսական բժշկական վարժարանը, մասնակցած է կարմրակաան չարժման, եւ Հայաստանի Հանրապետութեան կազմութեան առաջին օրերուն փութացած է Հայաստան : Ցետոյ, անկախութեան կորուստէն ետքը, անցած է Պարսկաստան եւ ի վերջոյ եկած հաստատուած՝ Փարիզի արուարձաններէն Ալֆորվիլի մէջ, ուր կը զործէր լուիկ մնջիկ :

Հաւատարիմ իր կուսակցութեան, անթերի կը կատարէր իր ընկերական պարտականութիւնները, կը հետաքրքրուէր Փարիզի հայ մտաւորական չարժումներուն :

Կ'աչխատակցէր Յառաջի Տոքթ. Ց. Կիլկեցի ծածկանունով :

Մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները այրիին՝ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի եւ իր պարագաներուն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ

—o—

Պ. Հրանդ Թորոսեան քանի մը ամիս առաջ հրատարակած է Ֆրանսերէն լեզուով Հայոց համառօտ պատմութիւն մը, ակադեմական Լուի Մարլինի յառաջաբանով (1): Գիրքը, որ կը պարունակէ 210 էջ, որոնց կը հետեւին պատկերներ եւ քարտեր, կը բաժնուի երեք մասերու. Ա) պատմական դէպքեր (9–165), Բ) մտածողական (167–177), Գ. յաւելուածներ (179 – 238):

Կարեւորագոյն եւ ինքնատիպ մասը պատմական բաժինն է: Այստեղ Պ. Թորոսեան ամփոփած է Հայոց պատմութեան դէպքերու մէկ, դանազան շրջաններու նուիրուած, լաւ բաժնուած եւ տրամաբանական կերպով իրարու կապուած, այնպէս որ պատմութեան ընթացքը չի փլչիր – թիր եւ պատմուածքը, անօգուտ մանրամասնութիւններէ եւ տակաւին չստուգուած ենթադրութիւններէ զերծ մնացած, նիւթին ընդհանուր տեսութիւն մը կ'ընծայէ ընթերցողին: Ջուտ պատմագրական դէպքերուն մէջեւ, երբեմն ալ դեռեւս չեզոքացած է նկարագրուած շրջաններուն կարգ ու սարքին, ազգային եւ միջազգային քաղաքականութեան եւ այլն վերաբերեալ դիտողութիւններ, որոնք կը նպաստեն դէպքերուն հասկացողութեան (թէեւ երբեմն քիչ մը յոռետես՝ ներքին տարակարծութեանց մասին):

Թող Պ. Թորոսեան ինծի թոյլ տայ նոյնչափ չզնահատելու իր մատենագիտութիւնը որ բաւական քմահաճ է. այն – պէս որ դիտական Ժողովրդականացման այս դրքին մէջ կը յիշատակուին իբր կարեւորագոյն աղբիւրներ (երկրորդական – ները պէտք է որ միայն ծանօթութեանց մէջ յիշատակուին) պարբերաթերթի կարճ յօդուածներ մանրամասնութիւններու մասին գրուած, մինչդեռ երբեմն գուտ հիմնական աղբիւրներ անտեսուած են: Այսպէս աշխարհագրական մասին մէջ (թիւ Գ. էջ 173) յիշուած են ոչ էլիզէ Ռըքլիւի, ոչ ալ Պլանչարի գրութիւնները (Հայաստանի նուիրուած երկար գրքոյկներ « Տիեզերական Աշխարհագրութիւն» վերնագիրով գոյք ընդարձակ գործերուն մէջ): եթէ ընթերցողը հրապուրուի եւ միտքը դնէ հայերէն սորվիլ, պիտի անդրադառնայ որ իր փափաքին հասնելու ճար չկայ. քանի որ լեզուին եւ գրականութեան (թիւ ե. էջ 175) վերաբերեալ մատենագիտութեան մէջ ոչ մէկ քերականութիւն գոյութիւն ունի:

Զրպետեանը, Փէթըրմանինը, Ֆինգինը, Տիրրինը, Լաուէրինը, Կիւլեանինը, Հայնցինը կրնան հինցած կամ սպառած ըլլալ, բայց կան տակաւին Մէյեէինը գրաբարին համար, Աբեղեանինը, Կոզ – եանինը եւ ստորագրողիսը աշխարհաբարին համար: Բաղդատական քերականութեան համար, Հիւպշման, որ յիշատակուած է աշխարհագրական բաժնին մէջ իբրեւ տեղւոյ անուններու նուիրուած ուսումնասիրութեան հեղինակ, ներկայ բաժնին մէջ անտեսուած է, ինչպէս նաեւ Ջէնն մէջէ եւ նաեւ Ա.Ճաուեան, որ սակայն եւրոպական լեզուներով ալ գրած է: Թիւ Է. բաժնին մէջ (էջ 176, դեպարուեստ) կրնար նաեւ յիշատակուիլ Ա.Խաչատրեանի գիրքը, որ շատ յստակ կերպով կը նկարագրէ հայկական ճարտարապետութիւնը եւ նոյնիսկ մասնագէտ չէ – զողին կը հասկցնէ անոր յատկանիշերը, ժողովրդականացման գիրք կարդացողը կը փնտռէ ոչ թէ ճոխ մատենագիտութիւն մը որ զինքը շլմորեցնէ, այլ ընդհանուր դիտելիքներու չուրջ մատչելի գիրքերու համառօտ ցանկ մը որ իր մատենագիտական պրպտումները դիւրացնէ:

Ցաւելուածները երկու տեսակ են. մէկ կողմէն հին կամ նոր գործերու ընդարձակ ցանկ կտորներ (179 – 218). միւս կողմէն աշխատակիցներու կողմէ գրուած մասնաւոր գլուխներ (219 – 238): Արտասովոր է որ մասին մասնաւոր ըսելիք չկայ. ընտրութիւնը անձնական ճաշակի խնդիր է: Թերեւս նախընտրելի էր սակայն տարբեր կերպով դասել, կամ տարբեր կերպով կտրել քաղուածները. Տակիտոս պատմիչին որուն վկայութիւնը շատ կարեւոր չէ քանի որ աւանդած դէպքերուն ականատես չէ եղած եւ, հայեւհռոմէական պատերազմի աղբեցութեան տակ, շատ նպաստաւոր կերպով չէր կրնար արտայայտուիլ Արտաշատի եւ Տիգրանակերտի մէջեւ բնակեալ «այն փոփոխամիտ, դանդաղամիտ, վատանդին առջեւ՝ վախկոտ, մատնութեան պահուն միշտ պատրաստ ժողովուրդներուն» մասին (էջ 190):

Օր. Հայկանուշ Թորոսեան շատ սահմանափակ տեղւոյ մէջ (219–229), յաջողած է շատ ճշդրիտ պատկեր մը դնել հայկական երաժշտութեան: Գուցէ քիչ մը խստութեամբ կը դատէ արեւմտահայ երաժիշտները. բայց այս դատողութիւնը տեսակէտի խնդիր է եւ անոր յօդուածը մեծապէս հետաքրքրական է:

Պ. Ա. Խաչատուրեանի յօդուածը, որ նոյնպէս շատ կարճ է (230 – 238), յստակ եւ խտացուած ձեւով բոլոր դիտելիքները կ'ամփոփէ հայկական ճարտարապետութեան թէ՛ պատմութեան եւ թէ՛ ոճերուն մասին:

Մատենագիտութեան մեթոտին մասին ըրած վերապահումներս պէտք չէ մոռցնեն պատմագրական ինքնատիպ մասերուն առաւելութիւնները, այսինքն տրամաբանական չարադասութիւնը, ընթերցման դիւրութիւնը, աւելորդ մանրամասնութիւններէ զուրկ ընդհանուր մաքրութիւնը, որոնք այս գիրքը յանձնարարելի կը դարձնեն:

Ֆ. ՖԻՉՏԻ

(1) H. Thorossian, ' Histoire de l'Arménie et du Peuple Arménien ", Paris 1957.

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻԻՆ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԿԵՉԱՌԵՑՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գիտութիւնները ակադեմիայի հրատարակութեամբ լոյս կ'տեսնէ միջնադարեան դործիչ ու բանաստեղծ Խաչատուր Կեչառեցոյ ստեղծագործութիւնների քննական բնագիրը՝ ուսումնասիրութեամբ եւ ծանօթագրութիւններով(*): Այդ աշխատանքը հմտութեամբ ու բարեխղճութեամբ է կատարել բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու Մայիս Աւդալբէկեանը:

Խաչատուր Կեչառեցին չունի մեծ հրատարակ ու լայն ժողովրդականութիւն, բայց նա ուշադրաւ դէմք է 13 .. 14րդ դարի մեր միջնադարեան իրականութեան մէջ որպէս մտաւորական ու բանաստեղծ:

Բանասիրութեան մէջ մինչեւ վերջին ժամանակները Խաչատուր Կեչառեցու մասին չի եղել յստակ պատկերացում: Տարակարծութիւններ ու վէճեր են եղել նրա անձնաւորութեան, ապրած ժամանակաշրջանի, կեանքի ու գործունէութեան վերաբերեալ, աւելին՝ անորոշ են եղել Կեչառեցուն պատկանող բանաստեղծական գործերը: Մայիս Աւդալբէկեանի ներկայ աշխատանքը լրացնում է մեր բանասիրութեան մէջ եղած այդ բացը. առաջին անգամ հրատարակ է հանւում Խաչատուր Կեչառեցու ստեղծագործութիւնների ճշդուած, գիտական բնագիրը եւ բազմակողմանի, մանրամասն հետազոտութեամբ լուսաբանւում Խ. Կեչառեցու կեանքը, հասարակական ու գրական գործունէութիւնը:

Յանկանում ենք ամէնից առաջ խօսել Խաչատուր Կեչառեցու ստեղծագործութիւնների բնագրերի պատրաստման մասին:

Բնագիր պատրաստելը սովորաբար համարւում է բանասիրական աշխատանք, որն իր հարկէ ճիշդ է: Սակայն միջնադարեան գրականութեան բնագրերի պատրաստումը ունի մի իւրայատկութիւն, յայտնի է որ մեր միջնադարեան հեղինակների գործերից շատ քչերի ինքնագրերն են հասել մեզ եւ այդ գործերը դարերի ընթացքում տարբեր գրչութեամբ ու արտագրութեամբ պահպանել են իրենց գոյութիւնը, ենթարկուելով փոփոխութիւնների, ներմուծելով գրիչների ապաւաղումներ, խոտորումներ եւն.: Սովորական երեւոյթ է եղել նաեւ որեւէ ստեղծագործութեան տարբեր հեղինակներին վերագրելը, էլ չենք խօսում ժամանակաշրջանի, տեղի եւ այլ պատճառների ու թիւրիմացութիւնների մասին:

Ահա թէ ինչու միջնադարեան գրականութեան բնագրերի պատրաստողը ոչ միայն պէտք է խորապէս գիտենայ տուեալ հեղինակին, այլ եւ այն ժամանակաշրջանն ու միջավայրը, որտեղ հանդէս է եկել այդ հեղինակը:

Մ. Աւտալբէկեանի պատրաստած Խաչատուր Կեչառեցու երկերի բնագրերը գիտական արժանահաւատութիւն են ներշնչում: Այդ բնագրերը ցոյց են տալիս, թէ որքան խոհեմութիւն եւ քննատեղեակ է պատրաստողը Խ. Կեչառեցու գործունէութեան, աշխարհահայեացքի, դեղարուեստական ըմբռնումների ու ճաշակի, ոճի ու լեզուի հարցերում. Դրա շնորհիւ Մ. Աւտալբէկեանը ճշդել է Խաչատուր Կեչառեցուն պատկանող տաղերը, պարզել, որ որոշ տաղեր, որոնք ձեռագրերում հասել են Կեչառեցու անունով, գրիչների սխալ վերագրութիւններն են:

Գնահատելի է Աւտալբէկեանի աշխատանքը «Պատմութեան մեծին Աղեքսանդրի» (Աղեքսանդր Մակեդոնացու պատմութիւնը) թարգմանութեան մէջ պահպանած կափանների հեղինակը որոշելու գործում: Բանասիրութեան մէջ յայտնի է, որ ձեռագրերում այդ կափանները, մասամբ հայրենների ձեւով, մասամբ էլ քառատող ոտանաւորների ձեւով պատկանում են տարբեր հեղինակների (Ֆրիկ, Խաչատուր Կեչառեցի, Գր. Աղթամարցի, Զաքարեա Գնունեանց եւն.): Մ. Աւտալբէկեանը այդ կափանների միջից առանձնացրել է Խաչատուր Կեչառեցու հեղինակութիւնները, նիւթերու հետեւողական դարդացմամբ: Բանասիրութեան մէջ վէճեր են եղել նաեւ Աղեքսանդրի պատմութեան մէջ պահպանուած բառառնութիւնների մասին. Մխիթարեան հայադէտ Հ. Յովհաննէս Տէր-Մկրտչեան կարծում էր, որ այդ բառերը հնդկերէն են, մինչ Ա. Աբրահամեան ապացուցանում է, որ դրանք հնդկերէն չեն, այլ հնդկական ծագում ունեցող բառեր են, որոնք հայերէնի մէջ մտել են պարսկերէնի միջոցով:

Մ. Աւտալբէկեանի աշխատանքը Խաչատուր Կեչառեցու ստեղծագործութեան ուսումնասիրութեան գործում մեծ նշանակութիւն ունի, նա ոչ միայն հրատարակել է Խաչատուր Կեչառեցու գործերը, այլ եւ ուսումնասիրել է նրա ստեղծագործութեան առանձնայատկութիւնները, նրա ոճի եւ լեզուի առանձնայատկութիւնները, նրա գրական ազդեցութիւնները, նրա ստեղծագործութեան ժանրերի ու ձեւերի առանձնայատկութիւնները:

Մ. Աւտալբէկեանի աշխատանքը Խաչատուր Կեչառեցու ստեղծագործութեան ուսումնասիրութեան գործում մեծ նշանակութիւն ունի, նա ոչ միայն հրատարակել է Խաչատուր Կեչառեցու գործերը, այլ եւ ուսումնասիրել է նրա ստեղծագործութեան առանձնայատկութիւնները, նրա ոճի եւ լեզուի առանձնայատկութիւնները, նրա գրական ազդեցութիւնները, նրա ստեղծագործութեան ժանրերի ու ձեւերի առանձնայատկութիւնները:

(*) Մ. Թ. Աւդալբէկեան, «Խաչատուր Կեչառեցի », Երեւան, 1958:

ԵՍ ԵՒ ՆԱ

(ՄԻ ԿՈՐԱԾ ՄԱՐԴՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ)

Երբ վերջին հնչիւնները թրթռալով մարեցին դերեզմանոցային լռութեան մէջ եւ արտիստուհուհացաւ բեմից, ամբողջ դահլիճը դեռ եւս պահ մը նստած էր լուռ ու անշարժ, կարծես անհնարին քաղցը մի երազանքի մէջ կախարդուած: Ու յետոյ յանկարծ, որպէս մի դերեզմանոց մէկէն յարութիւն առին, ամբողջ դահլիճը շարժուեց ու թնդաց որոտաձին:

Բռնվինի... Անտոնիո Բռնվինի ... Անտոնիո ... հանճար... նոր Սարադիվա – բիուս ...

Եւ ամէն ոք չտապում էր դէպի կուլիս անձամբ սեղմելու երիտասարդ հանճարի ձեռքը եւ իր հիացքն ու չնորհակալութիւնը յայտնելու նրան:

Երիտասարդ մաէստրօն յոգնած էր: Փակուեց իր սենեակում եւ յայտնեց որ այլեւս ոչ ոքի չի կարող ընդունել:

Բայց ահա մտնում են եւ յայտնում որ մի կին ուզում է նրան տեսնել:

— Անկարող եմ ընդունել:

— Թախանձում է ասատիկ. շատ նշանաւոր անձի ամուսինն է:

Ու տալսի են աղնուազարմ տոհմի մի բարձրաստիճան մարդու անունը, որից կախուած է հազարաւոր մարդկանց բախտը:

— Թող մտնի:

Գեղեցիկ՝ ինչպէս Ռաֆայէլի Մադոն – նան, հագնուած՝ ինչպէս մի թագուհի, շտապով մտաւ մի նորաձի կին եւ ուղղակի ընկաւ երիտասարդ հանճարի ոտների առջեւ ...

— Անտոնիո, ես քո Զիւլիէտան եմ, եւ սիրում եմ քեզ ...

Երիտասարդ մաէստրօն այլայլուած՝ բարձրացրեց գեղեցկուհուն: Նրա աչքերը վառւում էին ինչ որ տարօրինակ փայլով, նման այն հրացայտ հայեացքին, որ նա, դեռ եւս պատանի խեղճ երաժիշտ, նետեց իր սարին ծաղումը ու հպարտութիւնն այնքան մեծամտօրէն արհամարհող պալացցոյի բարձունքն ի վեր:

Առանց մի խօսք արտասանելու, ձեռքը ծոցը կոխեց, հանեց յուշատետրը, յուշատետրից — խնամքով պահած թղթի մի կտոր եւ մեկնեց Զիւլիէտային:

Զիւլիէտան առաւ, նայեց եւ յանկարծ կաս – կարմիր կտրեց:

— Կարդացէք, սենիօրա, կարդացէք,— ասաց Անտոնիօն, տեսնելով, որ նա ծայր աստիճան չփոթուած, չի համարձակւում աչքերը վեր բարձրացնի:

Ու հազիւ լսելի ձայնով Զիւլիէտան կարդաց իր նամակը.

« Հայրս ասաց, որ իմ եւ ֆո միջեւ ամենից անդունդ կայ: Մենք վերեւն ենք, դու ներքեւը: Էլ մի գա: Մոռացիր ինձ»:

Անտոնիօն նամակը ետ առաւ նրա թուլացած ձեռքից եւ, նորից խնամքով պահելով յուշատետրում, ասաց.

— Աւա՛ղ, սինեօրա, ներեցէք ինձ, որ եւ չլսեցի ձեզ եւ թէպէտ այլեւս չեկայ ձեզ մօտ, բայց չմոռացայ ձեզ, այլապէս ձեր այս նամակը այսպէս խնամքով չէի պահի ինձ մօտ: Սա մի անգնահատելի գանձ է, որ դուք պարգեւեցիք ինձ, եւ այս գանձը աչքիս լոյսի պէս կը պահեմ մինչեւ մահս, որովհետեւ եթէ ձեր այս նամակը չլինէր, ես թերեւս չլինէի այն, ինչ որ եմ այժմ: Ես չմոռացայ ձեզ, այո. բայց ինչպէս երեւում է, դուք մոռացել էք այն անդունդը, որ մեզ բաժանած էր իրարից: Դուք վերեւն էիք,— ես ներքեւը, եւ այդ ձեզ իրաւունք էր տալիս արհամարհանքով նայելու դէպի ներքեւ: Բայց դուք հաշուի չէիք առել, որ ներքեւ գտնուողները երբեմն թեւեր են առնում, թռչում վերեւ եւ վրիժառութեան զգացումով լեցուն: Այն օրը, որ դուք ձեր բարձունքից արհամարհանքս, ես երդուեցի վրէժ առնել եւ դրա համար մերժեցիք ինձ. — ներքեւ գտնուածի համար ուրիշ միջոց չկար, բայց եթէ միայն բարձրանալ, մինչեւ բարձրանալ անդադար բարձրանալ, մինչեւ որ իր ձեռակերտ ապարանքի բարձունքից ինձ վրայ նայող քմահաճոյքն ինքը գայ իմ անձեռակերտ բարձունքի առջեւ ծնրադրելու: Այսօր ես հասայ իմ նպատակին: Բայց նորից սիրել նրան ով խաղում է ուիչի նուիրական զգացումների հետ) ով տարբերութիւն է դնում վերեւի եւ ներքեւի միջեւ, առաջ, սինեօրա, ես չեմ կարող:

Այսպէս էր վերջանում իտալական սիրավէպը:

Մի սիրավէպ՝ յար եւ նման իմ սիրավէպին մի սուր հակադրութեամբ միայն. այստեղ ես էի — իմ բուրժուական միջավայրի հարազատ ծնունդը, տաքուկ ապրելու սովոր, կամազուրկ, փափկամարմին մի ինտելիգենտ, որ առաջին իսկ հարուածից ընկնում է այլեւս չելնելու համար, իսկ այնտեղ նա — աշխատաւոր ժողովրդի ծոցից ելած անապատան, թափառական մի պատանի իր միջավայրի երկաթակուռ կամքով, որով զինուած, ոչ թէ ընկճւում է ինձ պէս առաջին իսկ հարուածից, այլ ընդհակառակը, ով գիտէ ինչ դժուարութիւններ յաղթահարելով – լով հետզհետէ բարձրանում է մինչեւ դլխապտոյտ բարձունքները, որպէս զի այնտեղից իր վրիժառութեան թոյնը թափի իր մարդկային արժանապատուութիւնն արհամարհողների իրեն նուաստացնողների դլխին:

Բարձրանալ, միշտ բարձրանալ, անդադար բարձրանալ ... Օ՛, ինչ հրաշալի վրիժառութիւն, որի համար, սակայն ես անընդունակ եղայ:

Եւ այսուհետեւ ի՞նչպէս չհաւատամ իմ դասակարգի ճակատագրին, որին բնական մի անէծքով դատապարտուած՝ նա հետզհետէ այլասերուելով պիտի դառնայ ինձ պէս իրրեւ փտած ծառի կոճղին բուսած մի մզլած մակաբոյծ եւ չքանայ անհետ, տեղի տալով նրանց որոնք ներքեւից բարձրանում են վերեւ ...

ՆԱՐ – ԴՈՍ

(6 եւ վերջ)

ԿՈՑԾԻԼ

Ֆ. ՀԱՍՏ

Գ.

ՓՈՅՈՒՂՈՒ

Մեր տան դիմաց մի հին, որ տասը հոգի էր ապրում, ընտանիք էր ապրում, մի հին տուն կար, որի մեջ ապրում էին տասը հոգի, տասը հոգի, որոնցից ամենափոքրը տասը տարեկան էր, իսկ ամենամեծը՝ հիսունհինգ տարեկան։ Բոլորն էլ ապրում էին մի սենյակում, որի պատուհանները դեպի մեր տունն էին նայում։ Ես հաճախ էի նրանց տեսնում, որովհետև մեր տունն էլ շատ մոտ էր։ Ես տեսնում էի, որ նրանք ամեն առավոտ վաղ են արթնանում, ամեն առավոտ վաղ են սկսում աշխատել։ Ես տեսնում էի, որ նրանք ամեն առավոտ վաղ են սկսում աշխատել, որովհետև ամեն առավոտ վաղ էր, երբ ես արթնանում էի։ Ես տեսնում էի, որ նրանք ամեն առավոտ վաղ են սկսում աշխատել, որովհետև ամեն առավոտ վաղ էր, երբ ես արթնանում էի, և

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ – ՆԱՄՐ յարաբերութիւնները կը ձգտուին: Արդարեւ Թունուղի պատուիրակը՝ յայտնեց թէ Արաբական Լիկան կը գտնուի մէկ հոգիի ծառայութեան տակ: Այս ուղղակի ակնարկութիւնը Նասրի դէմ առիթ տուաւ որ Ա. Մ. Հ.եան պատուիրակը դուրս ելլէ ժողովէն: Թունուղի պատուիրակը յուշագիր մը յանձնելով Գահիրէ ճղռեց թէ Թունուղի եւ Ա. Մ. Հ.ի միջեւ սակէ եաք որեւէ գործակցութիւն անկարելի է: Կը կարծուի նաեւ թէ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները կրնան խզուիլ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ յարդ կարելի չեղաւ լուծում մը գտնել: Քարամէ – ձեմայէլ տեսակցութիւնն ալ նորութիւն մը չբերաւ: Օռիան թերթը ազդարարութիւն մը կ'ընէ Զօր. Շեհապի, չեչեելով թէ ինչ բաւեն վիճաբանութիւնները, պէտք է նախագահը կատարէ իրաւարարի իր դերը ու տագնապը լուծէ: Սակայն Շամուն տեղի չի տար եւ չուզեր «Քարամէ գահլիճ մը», նոյնիսկ եթէ ընդլայնուի: Միւս կողմէ Զօր. Շեհապ ընդհանուր հրամանատարի իր պաշտօնը յանձնեց գնդ. Թուֆիք Սալեմի, որ ցարդ միայն ազարապետ էր:

ՓԵՒՐՈՆԻ ձայնասփիւռը կէրակի օր յայտարարեց թէ 15 օրով պիտի երկարաձգուի Քեմոյի ռմբակոծութեան պարբը: Մանօթ է որ կարմիր Չինաստանը առջի չաբթու եօթը օրուան դադար մը չնորհած էր «մարդասիրական» նպատակներով, թոյլ տալու համար ազգայնական Չինաստանի որ պարենաւորէ Քեմոյը: Այս նոր դադարը կարելի չէ բացատրել: Կը կարծուի թէ կրնայ արդիւնքը ըլլալ Վաշինկթընէ բանակցութեանց (Ամերիկա-Չինաստան): Այղնհաուըր յայտարարած է այս առթիւ «լաւ լուր մըն է»:

ԹԻԹՕ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ կիրակի օր Զենիքայի մէջ հարիւր հազար հոգիի առջեւ: Եուկոսլաւիոյ նախագահը չեչռեց թէ.— Եուկոսլաւիան ներկայիս այն երկիրն է որ ամէնէն չատ յարձակման ենթարկուած է: Թիթօ դատապարտած է Ա. Միութիւնը, Չինաստանը, Պուլկարիան եւ Ալպանիան որ հինգ ամիս զաղափարական յարձակում կը զոր ծեն Եուկոսլաւիոյ վրայ:

× Անաստաս Միկոյեան Ա. Միութեան առաջին փոխ – նախագահը կիրակի օր ընդունած է Մոսկուայի Եուկոսլաւիոյ դեսպանը:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ազգային խորհուրդը ժողով մը գումարած էր Շաբաթ եւ կիրակի: Ասոք առաւ նախկին վարչապետ Ժորժ Պիտօ որ վերջերս հիմնեց Քրիստոնեայ Ժողովրդավարութիւնը: Ժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց Պիտոյի համաձայնութեամբ, ուր կ'ըսուի.—Ապահովել կառավարութեան կայունութիւնը: Շարունակել Ալժերիոյ մէջ Տը Կոլի այն քաղաքականութիւնը զոր ճշդեց Կոնստանդինի ճառին մէջ: Ֆրանք-եւ ափրիկեան միութիւնը հաստատել եւ անոր ճակատագիրը միացնել միացեալ Եւրոպայի: Զարկ տալ անտեսական մարդին:

ՆԿԱՐԻԶ ՎԱԼՄԻՆԳ «Ֆովիզմ»ի հայրը մեռաւ առջի դիչեր: 82 տարեկան էր:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ջերմապէս կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն անյապաղ պատասխանել իրենց ղրկուած *մանաւանդ* ներուն, որպէսզի չստիպուինք դադրեցնել թերթին առաքումը:

Վարչութիւնը ի վիճակի չէ ապառիկ թերթ ղրկելու:

Փափաքելի է որ ինչպէս տեղական մամուլի սովորութիւնն է բաժանորդագրութիւնները վճարուին ԿԱՆԽԻԿ:

× Հակառակ մեր բազմաթիւ ազդերուն ոմանք կը շարունակեն «*Յառաջ*»ի *Շէֆ – Փօսթալի* թիւին վրայ ղրկել գումարներ որ յանձնելի են ուրիշ թերթերու կամ կազմակերպութեանց, կը ստիպուինք անգամ մը եւս յիշեցնել որ «*Յառաջ*»ի Շէֆ – Փօսթալը՝ 15069 – 82 վերապահուած է ՄԻԱՅՆ ԹԵՐԹԻՆ (բաժնեգին, ծանուցում, գործակալութիւն):

Ասկէ զատ բոլոր գումարները կը խնդրուի ղրկել *Մանաւ – քարթով*:

Շնորհակալութեամբ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Համայնքը կը մասնակցի ամբողջ քրիստոնեայ աշխարհի սուգին հոգեհանդստեան պաշտօնով մը վասն հոգւոյ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ.

ԵՐՋԱՆԿԱՑԻՇԱՏԱԿ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

Զոր պիտի մատուցանէ

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ Հ. Կ. Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս. Խաչ եկեղեցին, 10պիս, Րիւ Թուէն, Փարիզ (5): Ներկայ իրրեւ հրաւէր կը նկատուի:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Քաղաքապետարանի շրջեղ սրահներուն մէջ

×

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը վիճակի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցասէրի 1957 - 1958 տարեշրջանի քննութեան ներկայացող չորս աշակերտուհիներէն պրէվէի վկայական ստացած են հետեւեալ երեք աշակերտուհիները.— Մարզարիտ Պրանտընպուրժէ (Փարիզ), Անահիտ Վարդանեան (Պորտոյէն) եւ Արուսեակ Պալեան (Մոնպըլիվնէն):

Նախակրթարանի բաժնէն Սէրթիֆիքա ստացած են, եօթնի վրայ վեց հոգի, Աղաւնի Կարապետեան, Ժընեւ Անտոնեան, Անի Պօտուքեան, Զուարթ Եղիշէեան, Գոհարիկ Գիճիրեան եւ Աղաւնի Մարանիոզեան:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկին Ակիւլինէ Մուրատ Պօյաճեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Դպրոցասէրի Տիկնոջ վարժարանին կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկին Գ. Լայընս (Գալիֆորնիա) 25 տոլար: Պ. Ալպէր Աչճեան 10 հազար ֆրանք: Տէր եւ Տիկին Իչքալայեան, Տիկին Աննա Ֆրէնկեան, Տիկին Աննա Սարաճեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Ցա – կոբեան հինգ հազարական ֆրանք, Պ. Վահէ Ֆրէնկեան երեք հազար, Տիկին Բարսեղեան (Շաթու) երեք հազար, Օր. Ա. Զայեան երկու հազար, Տիկ. Աննիկ Պաստըրմաճեան երկու հազար, Տիկին – ներ՝ Վ. Մերճանեան, Ռ. Ֆրէնկեան, Ռ. Պինէճ Բալայեան, Լիլա Մարտիրոսեան, Ս. Փանոսեան, Շաքէ Գալայճեան հազարական ֆրանք, Տիկին Թադուհի Մարկարոսեան 250 ֆրանք:

ՇԱՀԱՐԸ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ « Շ. »Ի ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ
(1907–1957)

Ձամբորդական նոթեր
Ուսումնասիրութիւններ
Գրական էջեր, Տոմսեր
եւ խմբագրականներ

Յառաջեան՝ ՇԱՀԱՐԸ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Տպարան՝ « Յ ա ռ ա ջ »
704 էջ
Գ Ի Ն ՝ 2·000 Ֆ Ր.
Թղթատարի ծախքով 2200 ֆր.:
Դիմել՝ ՅԱՌԱՋԻՆ:

Օր. ՋԱՐՈՒՀԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ
(Շաւիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն)
ՎԱՐԴԱՆ ՍԱՐԳԱՄԱՊԵԱՆ
Նշանուած
Շաւիլ Վիլըժիւիֆ
Կնքահայրութեամբ Պ. Աստուր Փիրլեանի:

Այս ուրախ առթիւ ընկերը Մովսէս Տէր – միրճեան հինգ հազար Ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան: Մաղթանք «Յառաջ»էն:

ՇՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Ամի կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է անխտիր, անդամատեսրնին բերել:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խմբի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ ե – րեկոյ ժամը 21ին, «Ռէժան»ի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԷ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (Թիւ. 199 – 200, Յուլիս – Օգոստոս).— Նորին Վեհափառութիւն Ազգիս – Օգոստոս Ա. Կաթողիկոսի Ս. Էջմիածին Այցելութիւնը Ամերիկահայ Թեմերուն (Ամերիկայի Հայոց Թեմ) – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Ժողովներ – Ամերիկահայ Թեմերու Հոգեւոր Ժողովներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Ատենապետներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Ատենադպիրներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Գանձապետներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Ներկայացուցիչներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Անդամներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Պատուոյ Անդամներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Պատուոյ Ատենապետներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Պատուոյ Ատենադպիրներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Պատուոյ Գանձապետներ – Ամերիկահայ Թեմերու Ազգային Վարչութիւններու Պատուոյ Ներկայացուցիչ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
15
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
15 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8319 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4129

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Բազմաթիւ ներքին ու արտաքին ազ – դակները դեր կը խաղան Լիբանանի ներ – կայ տագնապին մէջ :

Ներքին ազդակներուն մէջ ամէնէն կա – րեւորն է երկրին ազգաբնական կազմը :

Վերջերս թերթ մը 17 կը հաշուէր Լի – բանան բնակող ցեղերու թիւը : Ասոնց մէջ քաղաքական կարեւոր դեր խաղա – ցողները երեք են ,— Մարոնիները, իս – լամ Արաբներն ու Տիւրզիները :

1841ին, 1845ին եւ 1860ին, Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի օրով, Տիւրզիները չար – դեցին լեռնային Լիբանանի Մարոնիները՝ *մասնաւորաբար Զահլէի, Ձէյր էլ Քամա – րի, Հասպէյայի, Ռաշէյայի եւ վերջին անգամուն նոյնիսկ Դամասկոսի մէջ, ուր ապաստանած էին Զարդէն ազատուող – ները : Օսմանեան բանակի զինուորները կարեւոր բաժին ունեցան այս Ջարդերուն մէջ, որոնք յուզեցին Եւրոպայի հանրա – յին կարծիքն ու կառավարութիւնները : Միայն Անգլիացիք էին՝ որ պաշտպան կը կանգնէին Տիւրզիներուն եւ Թուրք կա – ռավարութեան :*

Նափոլէոն Գ.ի մարտանաւերը Պէյրութ ցամաք հանեցին Ֆրանսական զօրաբաժին մը, որ խաղաղութիւնը վերահաստատեց եւ 1861ին Լիբանան ստացաւ ներքին ինք – նավարութիւն՝ օսմանեան վերիշխանու – թեան տակ, քրիստոնեայ կառավարիչով մը : Առաջին եւ վերջընթեր կառավարիչ – ները եղան հայ կաթոլիկները ,— Տավուտ փաշա եւ Յուլհ. փաշա Դուլումճեան :

Ինքնավար լեռնային Լիբանանը ստեղ – ծուած էր քրիստոնեաներուն համար :

Առաջին աշխարհամարտէն վերջ հողա – տար Ֆրանսա ընդարձակեց անոր սահ – մանները՝ կեանքի կոչելով Մեծ – Լիբա – նանը : Մայրաքաղաքը՝ Պէյրութ : Գլխա – ւոր քաղաքը՝ Տրիպոլիս, մեծամասնու – թեամբ իսլամաբնակ :

1948ի արաբ-իսրայէլեան պատերազ – մէն վերջ Պաղեստինի Արաբները մեծ թի – ւով ապաստան գտան Լիբանանի հիւսիս – կալ հողին վրայ, աւելցնելով Իսլամնե – րու թիւը :

Մեծ – Լիբանանի բնակչութեան թիւը շուրջ մէկուկէս միլիոն է այժմ, ինչ առ կէս քրիստոնեայ եւ իսլամ :

Այս երկու տարրերը համերաշխօրէն կ'ապրին՝ օսմանեան տիրապետութեան բարձումէն սկսեալ մինչեւ այսօր :

Նոյնիսկ վերջին տագնապի ընթացքին՝ Մայիս 10էն մինչեւ 23 Սեպտեմբեր՝ նա – խագահ Շամունի դէմ ուղղուած ապըս – տամբական շարժման մէջ Իսլամներու կողքին կային նաեւ քրիստոնեաներ , ինչպէս Մարոնիներու պատրիարք Մէուշ – ի, Հանրապետութեան նախկին նախա – գահ Պշարա էլ Խուրի եւ իրենց բազմա – թիւ համախոհները :

Ուրեմն իսլամի եւ քրիստոնեայի կռիւ չէ որ տեղի կ'ունենար ամբողջ հինգ ա – միս : Տագնապը կրօնական չէր , այլ քա – ղաքական :

Բանակի ընդհանուր հրամանատարը զօ – րավար Շեհապ քրիստոնեայ էր : Ընդդի – մադիրները ջախջախիչ մեծամասնու – թեամբ իսլամ էին :

Կացութիւնը փոխուած է հիմա :

Զօրավարը եղած է հանրապետութեան նախագահ : Ըմբոստները զրաւած են օրի – նաւոր կառավարութիւն, մեծամասնու – թեամբ կազմուած իսլամներէ :

Իսկ քրիստոնեաները զարձած են ընդ – դիմադիր՝ չուզելով ճանչնալ նոր կառա – վարութիւնը :

Տագնապը ծանրացած է եւ կը սպառ – նայ ստանալ կրօնական հանդամանք, ինչ որ խիստ ծանր ազէտ մը պիտի ըլլայ Լիբանանի համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՊԱՊՐ՝

ԻՏԱԼԱՑԻ ՄԸ ԿԱՄ... ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

*Իտալական — աւանդական զարձած — առած մը կ'ըսէ թէ «ով որ իրրեւ պապ վիակարան կը մտնէ կարտինալ դուրս կ'ելլէ» : Եթէ անգամ մը եւս այս ասա – ուածքը իրականութիւն դառնայ կարելի է ըսել որ կարտինալ Ագաջանեան Պապ պի – տի չընտրուի : Արդարեւ միջազգային մա – մուլը միշտ կը չարունակէ կարեւոր տեղ մը տալ Մխիթարեանը – Պատրիարքին , ո – րուն հանդէպ , կրկնենք մենք ալ, բոլորը միայն անվերապահ յարգանք եւ գնահա – տանք ունին : կարելի չէ անուշադրութեան մատնել բոլոր թերթերու կարծիքը տալ, գժրախտա – բար , բայց այս անգամ ալ անդրադառ – նանք «Լը Մ... յօդուածին նուիրուած պապական ընտրութեան : « Ո՞վ պիտի ըլ – լայ Պիոս ԺԲ.ի յաջորդը» խորագրին տակ ,ժան Տ'Օսփիթալ, շահեկան յօդուած մը նուիրած է բոլոր «Փափապիլի»ներ – րուն : Նախ «անկարելիները» : Ասոնց կարգին «Մոնտ»ի յօդուածագիրը կը դնէ օտարները եւ կը չեշտէ թէ Պապը իտալա – ցի պիտի ըլլայ , բայց կ'աւելցնէ — իսկ եթէ .. կարտինալ Ագաջանեանը չահէր : Ինչ հաւանականութիւն կայ : Բայց ո՞վ պիտի : Օտա՞ր է : Այո, եթէ նկատի առ – նենք թէ Հայ է, ծնած Կովկաս : Ո՛չ, քա – նի որ Հռոմ եկած է երբ 11 տարեկան էր եւ հոն ըրած է իր ասպարէզը, իտալերէն կը խօսի հռոմէական չեշտով մը եւ ամէ – նէն ընտանի դէմքերէն է Վատիկանի » :

Ինչ անկէ, ժան Տ'Օսփիթալ կը նկա – ատէ թէ պէտք է 55 կարտինալներու վրայ ջնջել 36 հատը (37 օտար կայ) կը մնայ ուրեմն .— 19 հատ, այսինքն 18 իտալա – ցի եւ կարտինալ Ագաջանեան :

Վերջին մասին մէջ « Մոնտ »ի յօդուա – ծագիրը աչքէ անցնելէ վերջ «կարելիները» կ'անցնի «հաւանականներուն» եւ այս առթիւ կրկին կը խօսի Հայ Կաթոլիկ Պատրիարքին մասին.— «Կարտինալ Ա – գաջանեան, Կիլիկիոյ Հայոց Պատրիարք, որուն պատրիարքարանը Պէյրութ է , բայց ինք պետն է «Հաւատոյ տարած – ման միաբանութեան» : Երիտասարդներէն մէկն է՝ 63 տարեկան, օտար՝ ծնունդով, Հռոմէացի՝ հոգիով : Դիւրահաղորդ է եւ պարզ իր ապրելակերպով : Սահուն կեր – պով կը խօսի ոուսերէն, իտալերէն, Փը – րանսերէն, անգլերէն եւ կը տիրապետէ արեւելեան 6 – 7 լեզուներու, իր հայ – բաւը, երբեք չի դադրիր բարձրանալէ :

Ցիշենք որ «Մոնտ»ի յօդուածագիրը, հաւանական Իտալացիներու կարգին կը յիշէ մասնաւորաբար կարտինալ Ռուֆի – նի, կարտինալ Սիռի, կարտինալ Միմմի, կարտինալ Ռոնքալլի, կարտինալ Լեոքա – ոո :

ՕՌՕՐ անգամ մը եւս կը յիշէ կարտի – տինալը զրելով.— Ան՝ որուն անունը ա – մէնէն չատ կը կրկնուի կը մնայ կարտի – նալ Ագաջանեան, որ չատ մեծ մասնաւոր – կան համբաւ ունի, եւ տարապէր մըն է : Ուրեմն իր ընտրութիւնը ոչ մէկ ազգա – յին զիւրազգածութիւն չի վիրաւորեր :

× Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ Ս. Պետ – րոսի մէջ տեղի ունեցաւ Թաղման արարո – ղութիւնը : Պապին Տարմինը զրուեցաւ ե – րեք զաղաղի մէջ եւ ամփոփուեցաւ Ս. Պետրոսի զամբարանին մէջ : Այս արա – րողութեան ներկայ էին Փաչելլիները, կարտինալներու դասը, դիւանագիտական մարմնի անդամները : Դամբանական խո – սեցաւ Գերապայծառ Պաչէլի : Ցիշեց Պիոս ԺԲ.ի կեանքին գլխաւոր էջերը եւ վեր – ջացուց.— «Իր մահով մեծ լոյս մը կը մարի աշխարհի վրայ եւ նոր աստղ մը կը վառի երկինքին մէջ» : Յուղարկաւորու – թեան ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսայի ար – տաքին նախարար՝ Քուվ տը Միւրվիլ, Գերմանիոյ՝ Ֆոն Պրենթանօ եւ Ամերի – կայի՝ Տըլլըս :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ԲԱՅՑ ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԷ ԼՈՒԾՈՒՄ

ՎԱՀԻՏ ՍՈԼՂ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Փաղանգաւորները կը չարունակեն ընդ – հանուր զործադուլը : Կռիւները չեն զադ – րած քրիստոնեայ եւ մահմետական տար – ըերու միջեւ : Պէյրութի ծխախոտի զոր – ծարանին երեք բանուորները սպաննուած են հրացանաձգութեան մը ընթացքին : Անցորդ մը զոհ զացած է վիրաւած զէն – ներու : Կիսապաշտօնական աղբիւր – ներու համաձայն չորս Հայեր սպաննուած են Փաղանգաւորներու եւ նախկին ապըս – տամբներու միջեւ եղած բախումներու ընթացքին :

Պասթայի ըմբոստները սպաննեցին նա – եւ նախկին վարչապետ Սամի Սոլհի զար – միկը՝ Վահիտ Սոլհ : Այս վերջինին ոճ – րագործներուն շուրջ վէճ մը ծագած է : Մահմետականները թէ քրիստոնեաները չեն ուզեր անոր պատասխանատուութիւ – նը ստանձնել : Փաղանգաւորներու բան – բերը յայտարարեց թէ քննութիւն մը բացուած է Վահիտ Սոլհի ոճրագործնե – րը պտնելու համար : Ծանօթ է սակայն, որ նախկին վարչապետին զարմիկը մահ – ուան դատապարտուած էր Պասթայի ըմբոստներուն կողմէ :

Միւս կողմէ Ամերիկացիները լրևնց հրաստյլերն ու զինուորական կառքերը լեցուցին « Մարին Ֆիոլըր» փոխադրա – նաւուն մէջ : Այս ձեւով ամերիկեան ու – ժերը կազմ ու պատրաստ են՝ Հոկտեմբեր 25ին լիբանանեան ջուրերէն հեռանալու համար :

Հակառակ քաղաքական խառնակ կա – ցութեան հետեւակազօրքի հրամանատար զօր. Ատամս Հոկտեմբեր25ին պիտի մեկ – նի՝ իր ուժերուն հետ, վերջ դնելով ա – մերիկեան միջամտութեան, որ այնքան աղմուկ ստեղծեց Լիբանանի մէջ թէ այ – լուր :

Լատաեղեակ շրջանակներուն կարծի – քով լիբանանեան կառավարութիւնը կազ – մուած պիտի ըլլար զիշերը , Բաչիր Քարամէի վարչապետութեամբ . Արտա – քին նախարար՝ Ֆիլիփ Թաղալ : Կը կար – ծուէր թէ համաձայնութիւն գոյացած է 14 նախարարներով դահլիճի մը չուրջ, բայց ցարդ յստակ լուր մը չկայ : Հաւա – նական է որ ձախողի Քարամէի այս փոր – ձըն ալ, քանի որ նախկին նախագահ Շա – մունի կողմնակիցներուն դրած պայման – ները չեն յարգուած : Ամէն պարագայի մէջ, երբ նոր կառավարութիւնը կազ – մուի՝ ազգային միութեան նկարագիրը պիտի տրուի անոր :

Լիբանանի առեւտրական բոլոր ընկե – րութիւնները սպառնացին չորեքշաբթի օր սկսիլ ընդհանուր զործադուլի՝ եթէ կը – ռիւները եւ առեւանգումները վերջ չգա – նեն երկրին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԻՆԲԻ մէջ մամուլի ասուլիս մը տա – լով՝ Մակարիոս Արք. յայտարարեց թէ պատրաստ է ընդունելու եօթը տարուան ինքնավարութեան շրջանի մը պայմանը , կղզիին ամբողջական անկախութենէն ա – ռաջ : Ատանաեան Ուխտի միջամտու – թեամբ տաղնապին լուծումը չատ քիչ հաւանականութիւն ունի : Մակարիոս Արք. աւելցուց թէ ինք պատրաստ է մասնակցելու որեւէ ժողովի՝ ուր կարդ մը պայմաններ պիտի դնէ : Ցունաստանի Արտաքին նախարար Ադորէֆ յայտարա – րեց թէ հիմակուհիմա իրենց յարաբերու – թիւնները չատ դէշ են Թուրքիոյ հետ : Կիպրոսի մէջ անգլիացի զինուոր մը եւս վիրաւորուեցաւ, բազմաթիւ ռումբեր արձակուեցան նիւթական մեծ վնասներ պատճառելով :

Հ· Յ· Դաշնակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի կեդրոնական Կոմիտէն սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանէ իր շրջանի մը – տաւորական ընկերներէն

ՏՈՔԹ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆԻ
(Յ· ԿԻԼԻԿԵՑԻ)

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ 13 Հոկտեմբեր երկուշաբթի օր, Ալֆորվիլի իր բնակարանին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը այս Ուրբաթ ժամը 3·30ին Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԼԻԿԱՑԻՆ մէջ Թունուզի պատուիրակին Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դէմ կատարած յար – ձակումները մեծ ազմուկ ստեղծեցին ա – րաբական մամուլին մէջ : Գահիրէի թեր – թերը կը զրեն թէ Պուրկիպա կը հետեւի այն քաղաքականութեան եւ մեթոտին – րուն՝ զոր կը կատարէր Իրաքի նախկին վարչապետ Նուրի Սայիտ , աւելցնելով թէ Պուրկիպա պիտի ենթարկուի Նուրի Սայիտի ճակատագրին : Միւս կողմէ Լի – կայի խորհուրդը միաձայնութեամբ զա – տապարտեց Թունուզի կառավարութեան բռնած դիրքը, իսկ Գահիրէի ձայնա – փիւռը խստօրէն քննադատեց Պուրկիպայի ներկայացուցիչը, որ Գահիրէն մեկնե – ցաւ :

ՄԱԿի մէջ Ֆրանսա պաշտօնապէս յայ – տարարեց թէ Թունոյին անկախութիւն պիտի տայ 1960ին :

ՊԱԳՏԱԹի ճառատիւրը յայտարարեց թէ Իրաք տնտեսական համաձայնութիւն – ներ կնքած է Ֆ· Միւնհեան եւ Արաբ· Միացեալ Հանրապետութեան հետ :

ԱՖԼԱՆԹԱՑի մէջ (Ամերիկա) սինակոկ մը ուժանակով օդը հանուած է , ոսոխ – կանութիւնը յայտարարեց թէ «մասնա – ղէտ»ի մը զործն է ասիկա : Զոհ չկայ բայց նիւթական վնասները մեծ են, Նա – խագահ Այզընհաուըը «ցաւալի» որակած է միջադէպը :

ԼՈՆՏՈՆի մէջ բացուեցաւ հրէական համազումար մը, որ պիտի քննէ Իսրա – յէլցիներու կացութիւնը՝ մասնաւորա – պէս համայնավար աշխարհին մէջ :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ոստիկանութիւնը թոյլ չէ տուած որ Ազիերիոյ «առժամեայ կառա – վարութեան վարչապետ» Ֆերհաթ Ապաս Հռոմէն օդանաւ առնէ՝ Գահիրէ երթալու համար :

ԼԸ ՄՈՆՏի Հոկտեմբեր 12–13 թիւը կը – բաւուած է Ալժիրի մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի «Փրաւտա» թերթը կը զրէ թէ Մաքմիլլըն – Ատընաուըը տեսակ – ցութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի Եւ – րոպայի համար, չէշտելով թէ Մաքմիլլըն Պոն զացած էր, Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ միութիւն մը ստեղծելով Ֆրան – սան մեկուսացնելու համար :

ՊՈՆի մէջ Վարչապետ Ատընաուըը ըն – դունեցաւ խորհրդային դեսպանը՝ Սմիր – նով, որուն հետ երկար խորհրդակցու – թիւն մը ունեցաւ զերմանական հարցին չուրջ : Դիւանագիտական շրջանակները ոչ մէկ հաւանականութիւն կը տեսնեն՝ որ Ատընաուըը – Սմիրնով տեսակցութեամբ Գերմանիոյ վերամիացման չուրջ զրա – կան որոշումներ տրուին :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՋԻՆԱՍՏԱՆ երեսունե – րորդ սպառնալիքը ըրաւ Միացեալ Նա – հանգներուն :

ՆԵՒԱՏԱՑի մէջ Ամերիկացիները հիւ – լէական զօրաւոր ռումբ մը պայթեցու – ցին·փորձը յաջողութեամբ պսակուած է :

ԹԱՇԿԻՆԵՏի ափրիկեասիական քառա – սուն երկիրներու համագու – մարը վերջացաւ , որոշուեցաւ Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ զարկ տալ զրականութեան եւ մշակոյթին : Յաջորդ համագումարը տեղի պիտի ունենայ 1960ին, Գահիրէի մէջ :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՔՈՎԸ Ի ՎԵՐ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ

Ա.— ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ԼԵԶՈՒԻՆ

Քիչ անդամ կեանք մը կը տարազուի խօսքին մէջ անոնց, որոնք օրը օրին մաշեցան, հրապարակագրական եւ հանրային ճակատներու վրայ։

Կեանք մը, անչուշտ այն առումով՝ որ, օրերուն եւ ժամերուն հետ հանրային սերմանուածքի դարձուած միտքեր կամ ապրումներ կարենային մարդ մը յատկանշել, նկարագիր մը յայտնաբերել, անկախաբար պարագայական վկայութիւն ներէ։

1500ական թուականներու մեր լրագրութիւնն ու հրապարակագրութիւնը,— մասնաւորաբար «Արեւելք»էն ասդին (1884), — չէ՛ջանի ընդհանուր հետաքրքրութիւններուն, իրապաշտօրէն արձագանուն ձգտումներուն եւ ապագային թէ անհատական հետամտութիւններու վկայական մըն է։

1850 – 1880ական թուականներու խարխափումներէն, զարթօնք բացատրութեամբ նուիրագործուած հանրականօրէն կենդանի չարժումէն ետք, կը յայտնուին մարդիկ՝ որոնք նոր օրերու նոր պահանջներուն հետ հաշտ կը քալեն, — չեն ալ վարանիր բարեչքական (Էվոլիւթիֆ) յանդգնութիւններու մասին մտածելու։

Սակայն, չեչտակի կերպով 1908ի Ազդակն է՝ որ «Մասիս»ով, «Արեւելք»ով, ապա նաեւ «Հայրենիք»ով պատմականացած հիմնական յեղաշրջումներու նախընթացը՝ յեղափոխականութեան թափով մը կը բերէ, կը կապէ մեր օրերուն։

Չենք կրնար ժխտել 1860 – 1890ական թուականներուն ազգային մեր տպանքներուն, զալարումներուն, կոտրակումներուն, ընդվզումներուն եւ պոռթկումներուն փառքը, ինչպէս նաեւ այն ճշմարտութիւնը՝ որ ցրեան մկրտութիւնն էր մեզ ոգի պահող ցեղային — պատմական հիմնական ազդակը, հայ յեզափոխութեան նախօրեակին։ Ատկէ ե՛տք ալ, մանաւանդ։

Այսուհանդերձ, քաղաքական թէ ազգային զարթօնքի այս չարժումին մէջ՝ գրական կամ լեզուական յեղափոխութեան մը փաստը իրագործուած վաստակ ու ժառանգ պիտի չկարենար մնալ, եթէ 1900ական թուականներու եւ մինչեւ 1920 երկարող փոխանցման չրջանի մտաւորականութիւնը, մասնաւորաբար 1908–1915ի կարճատեւ ազատութեան եւ 1918 – 1923ի յետ եղեռնի սկզբնական տարիներուն, չուզէր եւ չկարենար, արեւմտականացուցմի մչակութային ըմբռնումով մը, եւ համապատասխան քաղաքակրթական հաստատութեամբ, հայ լրագրութիւնն ու լեզուն պատուաստել, սրել, «ոզեղինացնել», — չունչ ու կեանք տալով անոր, արտայայտութեան բարձրադոյն կարելիութիւններով, ու ինքնին նուաճում մը կարենալ դառնալու մչակութային արժանիքներով։

Շաւարշ Միսաքեանի մէջ հրապարակագիրը յատկանշող ամէնէն վաւերական ու անմեռ արժանիքը՝ լեզուի կենդանութեան այս ըմբռնումը եղաւ։ Գործիք մը չէր հայերէնը, իրեն համար։ Միջոց մը չէր, որուն «ինչ»ութեան կամ «ինչպէս»ութեան մասին փոյթ ունենալ՝ ան լորդ ուշադրութիւն եւ կիրք կը նկատուէր ատեն մը։ (Մինչեւ այսօր ալ ...)։ Նպատակ մըն էր։ Կրօն մը։ Դաւանանք եւ հանգանակ։

Իր անմիջական աչխատակիցներէն Գեղամը (Բարսեղեան)՝ տարբեր ծայրայեղութիւն մըն էր անչուշտ, «Ազդակ»ի առջին իսկ օրերէն։ Բառերուն վրայ յաճախ «արուեստակեալ»ութիւն մը ծանրացնող խուզարկու մը, որուն ճիգին եւ ընդհանրապէս բռնադրօս կիրքին կրնանք համաձայն չըլլալ։

Միսաքեանի համար ալ ձայնական կամ հնչական բծախնդրութիւնը ընտանի ըլլալէ չէր դադրեր։ Սակայն, փօնէթիմի ըզգայարանքին հետ, ու այդ զգայարանքը հակակչռելու չափ զօրեղ, ունէր նաեւ դոյնին, պատկերին, իմաստին, լեզուի հիմնական օրէնքներուն հետ միշտ հաշտ կարենալ մնալու ժուժկալութիւն մը։ Զուսպ, լուրջ, սեղմ, արագ։

1908 – 1958, «Ազդակ»ի յիսնամեակին անդրադարձումով մը, պիտի կարենա՞ինք այդ հանդէսին մէջ փնտռել ու գտնել՝ սերունդի մը չքեղ իրագործումներէն անկախ՝ անհատապէս Միսաքեանի ան կորուստ արժանիքները, — փոյթ չէ թէ անոր մարմնաւոր գոյութիւնը կամ ներկայութիւնը չունենայինք այսօր մեզի հետ։

Պիտի հաստատենք, յիսուն տարիներու հրապարակագրական իր վաստակին մէջ, «Արեւմտահայերէնի ախոյեանը», — այնպէս՝ ինչպէս խորհրդանշէն եւ արդարօրէն կը վերլուծէ Նարդունի, անոր հատընտիր էջերու մէկտեղումին («Օրեր եւ ժամեր») առթիւ, հանգամանօրէն «Թիւ տալով» արժանաւոր մչակին։ Ինք եւս, իր կարգին, արեւմտահայերէնի արձակագիրներէն Գ. Նարդունի չի գոհանար հետեւականային հաստատումներով, եւ կը փորձէ, արագ այլ չեչտակի, Միսաքեանի այդ պաշտամունքին եւ վաստակին ետեւ փնտռել նկարագիր մը, մարդ մը, ոգուն պիրքերն ու բառերը՝ քերականական կամ պարզօրէն, միամակարդակօրէն իմաստական բովանդակութենէ աւելի, ոգեկան պարունակութիւն մը ունին։

Լեզուին գիտութիւնը՝ կ'ենթադրէ քննախօսական ներքին ապդակներու փնտռտուք մը, որեւէ զրաղէտի բառին եւ խօսքին ետեւ։ Շ. Միսաքեանի լեզուն, այս պարտադիր թելադրանքին մղումով, մեզ դէմ առ դէմ կը դնէ մարդու մը հետ, որուն արտայայտութեանն կերպը համազրոյթ մըն է հոգեկան, զգայական եւ իմացական ներքին գործօններու։ Հիմա մարդիկ ժամանակ եւ միջոց չունին անդրադառնալու, «հասկնալու»՝ թէ ի՛նչ կ'ըսենք այս հաստատումով։ Ո՛վ պիտի ըզբաղի լեզուական մարզանքներով ...։

Արեւմտահայերէնին պեղեցկութիւնը կամ կենդանութիւնը՝ պաչտպանելի հրաբզատութիւն մը ըլլալու անոր մչակութային արժէքը պիտի չնուիրագործէին, եթէ Միսաքեաններ, իրենց անհատական ոճին հետ, ցեղային տատրոգելիներով հասունցած լեզուի մը զրոյմը տուած չըլլային անոր։

Ուրիշնե՛ր ալ ունեցանք մենք,— իրենց հոգիով ու պատմուճանով զրագէտներ եւ բանաստեղծներ — , ինչպէս Վարուժանը, Մեծարենցը, Տէրեանը եւ միւսները՝ մինչեւ Շահնուր, որոնք այդ լեզուին բոլոր անկարելի զեղեցկութիւնները բերին արեւուն։ Լեզուական տարբե՛ր արժանիքներով յատկանչուող բազմաթիւ հրապարակագիրներ ալ ունեցանք,— ունինք, բարեբախտաբար, մինչեւ այսօր (Թաշեան, Մխիթարեան)։

Երբ կը ստորագծենք Միսաքեանի իրագործումներուն այս կամ այն նկարագիրը, — չենք անտեսեր կամ հերքեր միւսներուն որակը։

Կ'ուզենք չեչտել միայն, որ Միսաքեանի համար կիրքմ մը, մոլեռանդօրէն պաչտպանուած կրօն մը եղաւ լեզուի պաչտամունքը։ Եւ, անհերթէթ ու անճիւղ չէ ըսել, եղաւ վարակիչ կիրք մը, նո՛յն ծաւալով եւ դաւանանքով ապրող նորեր եւս առնելով իր չունչին եւ թափին տակ։

Չի պատմեր *Միսաքեանի* լեզուն։ Չի ներկայացներ։ Զրսեր։

Կը թելադրէ, կ'ոգեշնչէ։

«Ընել» մը չէ իր լեզուն։ — «Ըլլալ» մըն է։

Եւ ասո՛վ է որ մեծ են զրագէտներն ու հրապարակագիրները։

Թղթատեցէ՛ք «Օրեր եւ ժամեր»ը, ու տաքնալէ ետք անոր չունչին հետ՝ Նարդունիի ներածականին կրակով՝ պիտի կարենաք ապրիլ Միսաքեանի լեզուին էութիւնը։

Բայց մենք հազիւ սկսանք խօսիլ յիշատակի այդ վսեմ մատեանին մասին։

Թոյլ տուէք ըսել նաեւ մնացեալը՝ յաջորդով։

ՄԻՆԱՍ ԹԻՕԼԻՕԼԵԱՆ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ՄՈՆՐԷԱԼԻ ՄԷՋ

—o—

«ԲԱՐԳԱՒԱԾ ՔԱՄԸՆՈՒԷԼԹՀ ՄԸ ԲԱՐԳԱՒԱԾ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԸ ՄԷՋ»

Քոնպայի մէջ Պ. Հրանտ Թորոսեան ստորագրած է ընդարձակ յօդուած մը Մոնրէալի տնտեսական ժողովին մասին։ Ստորեւ կուտանք հանի մը հատուածներ։—

Մոնրէալի մէջ դումարուած Բրիտանական Քամընուէլթհի ժողովը վերջացաւ լաւատես տրամադրութիւններու տակ, եւ սա համոզումով որ այս հաւաքականութիւնը, իրրեւ ընտանիք մը՝ ապատ ազդերէ բաղկացած, վճռական դեր մը ունի կատարելիք համաչխարհային անտեսութեան մէջ։ Այս համոզումը արտայայտուած է հրապուրիչ կարգախօսով մը, «Բարգաւաճ Քամընուէլթհ մը բարգաւաճ աչխարհի մը մէջ»։

... Այս լաւատեսութիւնը կ'արդարացնայ այն իրողութեամբ որ Մեծն Բրիտանիա — հակառակ իր տնտեսական ուժին անկման, եւ աստիճան մը, վերջին պատերազմէն ի վեր անոր քաղաքական ազդեցութեան տկարացումին — յաջողած է դէչ ազդակ պահպանել միութիւնը Քամընուէլթի ծոցին մէջ։

Այս Հաւաքականութիւնը իր հոգերուն մէջ ունի 650 միլիոն բնակչութիւն որուն 360 միլիոնը Հնդիկ։ Ան, ցեղերու զանազանութենէ անկախաբար, իր հոգերուն մէջ կը տնուցանէ այլեւայլ տեսակէտով իրարմէ զգալապէս տարբեր ազգեր. ոմանց տնտեսութիւնը բարգաւաճ է, ուրիչներունը՝ քիչ զարգացած ըլլալով, պէտք ունի զրամագլուխի զոր առաջինները չեն կրնար բաւարար քանակութեամբ հայթայթել անոնց, զանազան պատճառներով։ Հարկ եղած է որ Մեծն Բրիտանիա իր ամբողջ զարաւոր ճարտարութիւնն ու փորձառութիւնը գործ դնէ հակասութիւնները մեղմացնելու, չահերը իրարու հետ հաչտեցնելու համար։

Ցայտնուած լաւատեսութիւնը, սակայն, չափազանցուած կը թուի ըլլալ երբ յիչենք այն գործնական միջոցները՝ որոնք Մոնրէալի մէջ նկատի առնուած են ապագայ բարգաւաճումի մը համար։ Որովհետեւ, այդ միջոցներուն իրականացումը մեծ չափով կախում ունի Քամընուէլթհի մաս չկազմող օտար երկիրներէ, ասոնց առեւտրական եւ մաքսային քաղաքականութենէն, փոխատուութիւն ընելու եւ ճարտարարուեստի կամ երկրագործութեան մէջ զրամ դնելու կամքէն կամ կարողութենէն։ Կախում ունի նաեւ միջազգային կազմակերպութիւններէն, ինչպէս Դրամական Ֆոնտը եւ Վերաչէնութեան եւ Տնտեսական Զարգացումի Դրամատունը։

Մոնրէալի ժողովը կ'ընդունի այս պարագան երբ յայտնէ որ օտար պետերը պիտի կրնար մեր գրական ածուին մէջ ինքնատիպ ծաղիկ մը դառնալ։

Բրիքսթիթօ, 1 Օգոստոս 1912

Ձեր երկտողը սպասուած հաճոյքը չպատճառեց ինծի. չեմ գիտեր ինչո՞ւ ուղած էիք խարուսիկ պատրանքը տալ բոլոր այն վայելքներուն, որոնք հազիւ ըսկսած, լմնցած են արդէն, յաւիտենական սպասումի մէջ ձգելով զիս։

Ուրեմն ինչո՞ւ այդքան ջղայնութիւն, այդքան թախիծ եւ դառնութիւն, ինչո՞ւ այդ ցաւագին աւելութիւնը ձեր գրչին հանդէպ, որ ... Անոր համար որ հիանդ, տառապող հոգիի՞ մը կը գրէք, բրեւիթրա փափկանկատութեամբ մը վախնալով թերեւս որ ախտաւոր մարմինիս եւ հոգիիս ցաւագին տպաւորութիւններուն բռնանդրադարձումը կը նչմարեմ հոն. ու կը լռէք յանկարծ, սպասելով ձեր գաւաթի մուսային, որով կարելի ըլլայ ժպիտներով ողողել հոգիս եւ այսպիսով ձեր մխիթարութեան բաժինը բերել տառապողին եւ անբուժելի ցաւերուս։ Շնորհակալ եմ ձեր փափկանկատութենէն, բայց պիտի նմանէիք այն լաւատես բժիչկին, որ դեռ դեղ կը թափէ հիւանդին դագաղէն ներս, որ լոյսի յորդառատ ողողումներ կը փորձէ կուրցած աչքերու յաւիտենական խաւարին չուրջ։

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(1 Շար.)

ԱՆԾԱՆՕԹ ՀՈԳԻ ՄԸ

ԱՏՐԻՆԷ ՍԷՖԷՐԵԱՆ.

—o—

ՄՄԲ.— Հաճոյքով հրատարակութեան կուտանք Ողբ. բանաստեղծ Մերուժան Պարսամեանի անտիպ մէկ ուսումնասիրութիւնը, նուիրուած անծանօթ հոգիի մը, Ատրինէ Սէֆէրեանի յիչատակին, որ օժտուած էր բանաստեղծի խառնուածքով, ինչպէս իր ժամանակին տարաբախտ Հերանոյշ Արշակեան։

Երբ վաղամեռիկ բանաստեղծ Հերանոյշ Արշակեանի կեանքը եւ բանաստեղծութիւնները 1910ին կը ներկայացնէի փոքր հատորով մը, միտքս չէի կրնար անցը – նել որ օր մը դարձեալ առիթը պիտի տրուէր ներկայացնելու ուրիչ տաղանդ մը, դրեթէ նոյն տառապանքով եւ նոյն հոգիի սարսուռներովը մարած։

Կ'ակնարկեմ ծանօթ զրագիտուհի Տիկին Զարուհի Գալէմքեարեանի քրոջ, Ատրինէ Սէֆէրեանի, որ անցեալ տարի մեռաւ։

×

Առաջին անդամ իրմով ճանչցայ Մեծ – Կղզին։ Ու զրեթէ միայն անոր համար կ'ուզղուէի դէպի այդ բնութեան հրաչալի օթեւանը, որ իմ անորոչ երազներուս պէս՝ տարտամութիւնով եւ արեւով չըբաղատուած, կ'օրօրուէր կապոյտ ջուրերուն գիրկը։

Լանիի բարձունքին վրայ, կաղամախիներու եւ բուրումնաւէտ չոհիներու ընտանութեանը մէջ, օրրաթոռի մը գըզուանքին խորը թաղուած, կը ժպտէր անխառն եւ մաքուր հեղնութիւնով մը։ Ամէնէն աւելի յոռետես էր ան, եւ ամէնէն աւելի ժպտուն։ Երբեմն սեղանակից եւ – զած եմ իրեն, եւ Ատրինէ պիտցած է իմ տպաւորութիւններուս զառնութիւնը ա – մօքել զուարթ ակնարկութիւնով, հեգ – նախառն խօսքերով։

Բնութեան այդ հրաչալի անկիւնին մէջ, իր երազատենչ եւ ծայրայեղօրէն զգայուն հոգին, մինակ չէր զգար երբեք։ Ամէն օր նոր զեղեցկութիւն մը կը նչմարէր։ ամէն վայրկեան նոր նոր ամպի մը ժպաւէնը կ'ներկարէր երկինքին վրայ՛, նոր թռչունի մը ձայնը, նոր միջատի մը ըզգիւնը իր ականջը կը թրթռացնէր։

Այդ բարձունքին վրայ, մարդ փափաքը կը զգար բոլոր իր ուժովը ազատակելու, Սէն Ժորժ որ Պուէհլիէի խօսքը։— «Բնութենէն զատ հրաչալի բան չկայ»։ Հոյակապ չըջանակ մը ունէր այն վայրը, ուր կը բնակէր Սէֆէրեան։

Մէկ քանի տեսակցութիւններ բաւեցին, որպէսզի իր մէջ զտնեմ խորհրդանըշուող բարութիւն մը, քաղցր համակրութիւն մը եւ հաճելի բարեկամուհի մը։

Օր մը, արեւոտ եւ պայծառ օր մը, մեր ճաչէն վերջը ինքզինքս նետեցի անտառին հովերուն մէջ, ու պահ մը մոռցած ճառագայթներին զաւաղրութիւնները, կեանքին պատրանաթափութիւնները եւ մտահոգութիւնները, անփոյթ եւ անտարբեր հեչտամոլի մը պէս, ծառերուն վրայ բարձրացայ, վար ցատկեցի, ծաղիկներ հաւաքեցի, զվարկս եւ ափս պտուղներով առլցուն, եկայ իր մօտ։

— Այսօր երջանիկ կը զգամ ինքզինքս, ըսի, անոր համար որ անձիս վրայ չեմ խորհիր. զուք առիթը տուիք ինծի պահ մը հիանալու բնութեան վրայ ...։

Ժպտեցաւ եւ հեղնօրէն պատասխանեց.

— Պիտի ըսե՛մ ...

Հասկցայ միտքը։ Հեղնել կ'ուզէր դիս, եւ ներեցի իրեն որ ամէն ակնարկութիւն ընէ ինծի։

Կը փափաքէր որ զրէի իրեն։ Բայց ա – կամայ, միշտ տխուր չեչտ մը կը դնէի իմ նամակներուս մէջ, կ'ուզէի խուսափիլ, կ'ուզէի չանդրադառնալ երբեք իր հիւանդութեանը վրայ. բայց չէ՞ որ զբաղութիւնը չէի կրնար ըլլալ։

×

Անգամ մը կարդանք անոր նամակները, եւ պիտի տեսնէք որ անծանօթ մեծ հոգի մը պիտի բարախէր Ատրինէի մէջ, եթէ ապրէր, եւ իր թոքերը առողջ ըլլային, պիտի կրնար մեր գրական ածուին մէջ ինքնատիպ ծաղիկ մը դառնալ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Թ. 2ԱՏՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(273) «ՅԱՌԱՋԻ ՓԵՓՈՒՆԸ

Եղ հասկանալի էր, որ Լուսինեն ոչ միայն ինքն էր ուզում ամուսնանալ Արմենի հետ, այլև ծնողները նրան էին հրահրում։ Ամուսնությունը կարող էր ապահովել նրանց ապագան։ Արմենը ուսանող էր, ուրեմն նրանք կարող էին հույս դնել, որ նա կավարտի համալսարանը և կդառնա ինժեներ։ Ինչպես ասացինք, Լուսինեն էլ էր ուզում ամուսնանալ Արմենի հետ։ Նա սիրում էր նրան, բայց ինքն էլ գիտեր, որ Արմենը ոչ մի ապագա չունի։ Նա ուսանող էր, ուրեմն ոչ մի միջոց չուներ։ Ամուսնանալ նրա հետ նշանակում էր ամբողջ կյանքով դատապարտել աղքատության։ Ինչպե՞ս կարող էր Լուսինեն ամուսնանալ Արմենի հետ, եթե նա չէր սիրում նրան։ Ինչպե՞ս կարող էր նա ամուսնանալ Արմենի հետ, եթե նա սիրում էր Ռուբենին։

Ռուբենը հարուստ էր։ Նա ուներ մեծ տներ, ագարակներ, ոսկի, արծաթ, ամեն ինչ։ Ռուբենը կարող էր ապահովել Լուսինեի ապագան։ Ռուբենը կարող էր նրան տալ այն, ինչ Լուսինեն ուզում էր։ Ռուբենը կարող էր նրան տալ ամեն ինչ, բացի սիրուց։ Ռուբենը չէր սիրում Լուսինեն։ Նա ուզում էր նրան միայն իր համար։ Նա ուզում էր նրան տիրանալ, ինչպես տիրանում են ինչ-որ առարկայի։ Նա ուզում էր նրան ունենալ, ինչպես ունենում են ինչ-որ առարկա։

Լուսինեն գիտեր այդ։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը չի սիրում իրեն։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան միայն իր համար։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան տիրանալ, ինչպես տիրանում են ինչ-որ առարկայի։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան ունենալ, ինչպես ունենում են ինչ-որ առարկա։

Լուսինեն գիտեր այդ, բայց նա ուզում էր ամուսնանալ Ռուբենի հետ։ Նա ուզում էր ամուսնանալ Ռուբենի հետ, որովհետև նա սիրում էր Ռուբենին։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը չի սիրում իրեն։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան միայն իր համար։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան տիրանալ, ինչպես տիրանում են ինչ-որ առարկայի։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան ունենալ, ինչպես ունենում են ինչ-որ առարկա։

Լուսինեն գիտեր, որ Ռուբենը չի սիրում իրեն։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան միայն իր համար։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան տիրանալ, ինչպես տիրանում են ինչ-որ առարկայի։ Նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան ունենալ, ինչպես ունենում են ինչ-որ առարկա։

Լուսինեն գիտեր այդ, բայց նա ուզում էր ամուսնանալ Ռուբենի հետ։ Նա ուզում էր ամուսնանալ Ռուբենի հետ, որովհետև նա սիրում էր Ռուբենին։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը չի սիրում իրեն։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան միայն իր համար։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև նա գիտեր, որ Ռուբենը ուզում է նրան տիրանալ, ինչպես տիրանում են ինչ-որ առարկայի։ Նա սիրում էր Ռուբենին, որովհետև

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ տեղական մը՝ Հօրմէ Լիւթվիկ, ձերբակալուած – ցաւ Մոսկուայի հաշուոյն լրտեսութիւն ընելու համբաստանութեամբ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը, մաս – նաւոր համաձայնութեամբ մը 7·500·000 տոլարի օժանդակութիւն մը պիտի տա – նայ (երեք միլիառ ֆրանք) :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Գերազոյն Առեանը զարձեալ պիտի քննէ խորհրդա – յին լրտես Ռուտոլֆ Ապէլի հարցը : 1957 Յունիսին ձերբակալուած այս ռուս լրտեսը երեսուն տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էր· իր տան խուզար – կութիւնը երեւան հանած է բազմաթիւ փաստաթուղթեր եւ մասնաւորապէս՝ միքրօ – ֆիլմեր :

ՌԱՀՎԻՐԱՑ – Ա· ամերիկեան հրթիռը՝ որ արձակուած էր դէպի լուսին, պատ – մական յաջողութիւն մը արձանագրելէ հազ իր թիրախին չհասած վերադարձաւ երկիր եւ տարանջատուեցաւ Խաղաղա – կանի վրայ : Նոյեմբեր 4–5ին Ամերիկացի պիտնականները նոր փորձ մը պիտի ընեն՝ երեք հրթիռներ արձակելով դէպի լու – սին :

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ թերթի մը համաձայն աշ – խարհի ամէնէն տարիքոտ մարդը՝ Սա – յէտ Ալի, կը բնակի Սպահանի մօտակայ գիւղերէն մէկուն մէջ· 189 տարեկան է ան, ծնած է Քարիմ Շիրազի իշխանու – թեան օրով, որ Լուի ԺԵ·ի ժամանակա – կից էր :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ Տնտեսական նախարար էրհարթ յայտարարեց թէ Պո – նի կառավարութիւնը 16 միլիառի տնտե – սական օժանդակութիւն մը պիտի ընէ Հնդկաստանի :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Համայնքը կը մասնակցի ամբողջ քրիստոնեայ աշ – խարհի սուգին հոգեհանգստեան պաշտօ – նով մը վաղն հոգւոյ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ.

ԵՐՋԱՆԿԱՑԻՇԱՏԱԿ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

Զոր պիտի մասուցանէ

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՒ Հ· Կ· Ծ· Վ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս· Խաչ եկեղեցին, 10ալիս, Բիւ Թուէն, Փարիզ (5) : Ներկայս իրրեւ հրաւէր կը նկատուի :

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան նախաձեռնութեամբ, Հաճնոյ հերոսա – մարտի 38րդ տարեդարձի առթիւ ուխ հաղար դիւցաղներու նոյեկեղեցոյ, հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց Ս· Յ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի առաւօտ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ ա – նոնց յիշատակը յարգողները, յետ պա – տարագի մատաղ Ազգային տան մէջ :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտոյի Ս· Ցակոբ եկեղեցւոյ կրօնական ընկերութեան եւ Ֆ· Կ· Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 16ին : Դասաւանդութիւնը տեղի պիտի ունենայ չաբաթը երկու ան – գամ, երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 6 – 8, հինգշաբթի կէսօրէն առաջ ժամը 10 – 12, ուսուցչութեամբ Պ· Անդրանիկ Սարգիսեանի :Արձանագրութիւնը եւ դա – սաւանդութիւնը տեղի կ'ունենան նոյն օրը : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

Վալանսի Հայ Ազգ· Միութեան դպրոցի դասընթացքները կը սկսին Հոկտ· 16ին : Կը դասաւանդէ Սահակ աւագ քհնյ· Պա – պիկեան, 4 Փլաս Պէլա : Արձանագրու – թեան համար դիմել Տէր Հօր :

×

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ գտնուող Պուա Քոլոմպի, Ժանթիլլի, Պանեէօ Քաշանի, Շաւիլի եւ Պէլվիլ–Լի – լայի, կեդրոնի եւ կիրակնօրեայ վարժա – րաններու, հինգշաբթի օրուան դասըն – թացքներու արձանագրութիւնները կը կատարուին եւ դասաւանդութիւնները պիտի սկսին չուտով :

Կը խնդրուի բոլոր ծնողներէն որ իրենց զաւակները առաջնորդեն չրջանի դըպ – րոցները :

Այրի Տիկին Աննիկ Մինէճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչատուրեան եւ զաւակ – ները, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Մկնըկի – ճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նա – ւասարդեան եւ զաւակները, Պ· Ա· Ալէք – սանեան, Պ· Մ· Երկանեան եւ Տէր եւ Տի – կին Թիւյսիւզեան և զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պէրպէրեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, քեռնկա – լին եւ աղգականին

ՀՄՐԱՆ ՄԻՆՃԵՃԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Ուրբաթ Սալ – փեթրիէր հիւանդանոցին մէջ, 63 տարե – կանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի հինգշաբթի 16 Հոկտ· , ժամը 10·30ին , Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէոնի գե – րեզմանատունը :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Թէլլալեան ընտանիքը եւ բոլոր պարա – գաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամ կամ ղրաւոր իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ

ՍԵՊՈՒՀ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ՆՈՒԻՐ

Ֆ· Կ· Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է տասը հա – զար ֆրանք Պ· Հաճի Յովսէփ Սահակեա – նէ, իր թոռան ծննդեան առթիւ :

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; République

Շաբաթ, Հոկտ· 18, ժամը 20·30ին

ՖՐԱՆՔԵԻՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե· ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա· ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծաբան
Ց· ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ· Ժ· Մ· ՍԻԼՆՑՔԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսա – ըէն լեզուով, Հայ Մոլիէռը ծանօ – թացնելու համար ծոտարներուն :

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

Հայկուհի Խտըշեան, Աւետիս Մի – սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի – վիէ Մաքօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռու – բէն Ասլանեան , Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ , Ժընըվիէվ Լբֆ – լեռ եւ Իւպեր Քլանէ :

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻ – ՍԻՐԵԱՆ, թեմպիֆ խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ :

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա – քօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ – ՊԷՍԵՐԵԱՆ :

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300 :
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻՒԹ· 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ· 25–46 :
Միսիրեան՝ ՄՕԼ· 86–04 :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ· Ց· Դ· Փարիզի Շրջ· կոմիտէն իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ըն – կերուհի Էլլէն Բիւզանդին իր ամուսնոյն ընկեր Օննիկ Քիւթիւկեանի տխուր մահ – ուան առթիւ : Եւ փոխան ծաղկեպսակի հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Ֆոնտին :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ''ՕՐ''Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ
ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ
Վեցերորդ թաղամասի Քաղաքապետարա – նի շէնք սրահներուն մէջ

×

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը Վիէնի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ : Մանրամասնու – թիւնները յաջորդով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր, Շաբաթ իրիկուն ,
Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պանեէօ Քա – չանի մասնաճիւղին կողմէ :

Այս կիրակի 19 Հոկտեմբեր, ժամը 17 – կէս դիշեր : Աղդ· Տան մէջ , 32 բիւ տը Թրէվիզ :

× *Նոյն մասնաճիւղին հաւաքոյթները ամէն չորեքշաբթի երկրկ Սէն Ռընէ, Ա – վընիւ տ'Արբէօյ, Պանեէօ :*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն սոխպողարար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Մի – սաքեան» խումբի ընկերները այս Ուր – բաթ, ժամը 21ին Պուա Քոլոմպի կայա – րանի ծանօթ սրճարանը :

ՎԻԵՆ·— Հ· Ց·Դ· Ալի կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է անխտիր, անդամատուրները մխասին բերել :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Րաֆֆի» խում – բի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ և – րեկոյ ժամը 21ին, «Ռէժան»ի վերնայար – կը : կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ·— Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սով – րական հաւաքատեղին : կարեւոր օրա – կարգ :

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Արդութեան» խումբի փողովը այս Շաբաթ իրիկուն , ընկեր Մ· Տէմիրճեանի բնակարանը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէի ընդհ· ժողովը , այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, բաժակ մը թէյի շուրջ՝ Պ· Մասունեի ճաշարանը, բիւ տ'Ալէէ – սանտրի, մէթրօ Սանթիէ կամ Ս· Տընի :

Օրակարգ՝ Պարահանդէսի կարգադրու – թիւններ եւ ուրիչ կարեւոր հարցեր :

Ոչ ոքի հրաւիրագիր չի դրկուիր : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՂՔԱՏԱՔՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՄԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Deux Orchestres **Cotillons**
ՁԱՆԱԶԱՆ ԱՔՐԱՖՍՅՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան պրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77 73

ԱԻԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Աւետարանչական ժողովներ տեղի կ'ու – նենան այս երկուշաբթի, երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի իրիկունները , ժամը 8·30 – ին, Իսիի Հայ Աւետարանական եկեղե – ցիին մէջ, 28 Ավընիւ Պուրկէն :

Կը խօսի՝ վեր· Յ· Հէլվաճեան : Կը մեներգէ Օր· Ս· Տէր – Աթանասեան : Վկայութիւն՝ Պ· Սարգիս Եսայեան :

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու ,Քա – նատա , Թուրքիա , Լիբանան :
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու – թեան համար :
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL· COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

Gros TISSUS-LAINAGES demi-Gros
Etablissements AGEDER
ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
67, RUE DE CLÉRY, PARIS 2 - TÉL. CEN. 48-12
Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկաբաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով : Մասնաւորապէս մանթոյի, բոպլի , թայէօռի եւ ժիւփի համար :
Բոլոր ֆօնֆէֆսիօնէռներուն, եւ մեթրոյ ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատան մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 16 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8320 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4121

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՐՑԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՁՈՂ

Մէկէ աւելի արտաքին ազդակներ դեր կատարեցին ու կը շարունակեն կատարել Լիբանանեան տագնապին մէջ:

Առաջին աշխարհամարտը ազատագրած էր Լիբանան ու Սուրիան օսմանեան լուծէն: Երկրորդը վերջ տուաւ հոգատարութեան՝ դարձնելով զանոնք անկախ պետութիւններ:

Անգլիա զաւաղրական ամէն միջոցի դիմեց՝ այդ երկիրներէն դուրս քշելու համար իր դաշնակիցը:

Ու յաջողեցաւ պահ մը դրաւել Ֆրանսայէ՝ սակայն լքած դիրքերը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, մինչեւ որ նոր ազդակներու մղումին տակ անփառունակ նահանջի դիմեց ինք ալ:

Անոնցմէ ամէնէն կարեւորն էր արաբական նորարծարծ զարթօնքը, որ ի յայտ եկաւ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին, աստիճանաբար զարգացաւ տարիներուն հետ եւ ներկայիս կը չարունակէ վարակել արաբախօս բոլոր հողամասերը, Պարսից ծոցէն մինչեւ Ատլանտեանի ափերը:

1948ի արաբ-իսրայէլեան պատերազմը կարեւոր զարճակէտ մը եղաւ համարա-բական ազգային իդէալը զարթնելու տեսակէտէն:

Հրէական վտանգին առջեւ զրացի բոլոր արաբ երկիրները միացան:

Անգլիա, որ 1945ին նախաձեռնարկ էր եղած հիմնելու Արաբական Լիկան՝ յուսալով իր կողքին ունենալ իսլամական աշխարհը, չատ չանցած իրեն դէմ ցցուած զտաւ զայն:

Նորազարթ արաբական ուժին առաջին հարուածը ստացաւ Անգլիա, որ Պաղեստինէն վերջ լքեց Եգիպտոսն ու Սուէզը: Հարուստ հողամասերու եւ ռազմավիտական առաջնակարգ դիրքերու հետ միա-ժամանակ կորսնցուց իր քաղաքական հմայքն ու անպարտելիութեան համբաւը:

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ լքած դիրքերը եկան զրաւել այն երկու մեծ ուժերը, որոնք աւելի քան տասը տարիէ ի վեր զէմ զէմի կանգնած՝ իրենց ձեռքին մէջ կը պահեն աշխարհի ճակատագիրը:

Արեւելքի եւ Արեւմուտքի, բռնատիրութեան եւ ազատութեան պայքարը օրէ օր աւելի զգալի կը զառնայ:

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ այդ ուժերու մրցակցութիւնը երեւան եկաւ արաբ-իսրայէլեան պատերազմէն անմիջապէս վերջ:

Խորհրդային Միութիւնը 1947 Նոյեմբերին Պաղեստինի բաժանման, այլ խօսքով հրէական անկախ պետութեան մը ստեղծումին ի նպաստ քուէարկած ըլլալով ՄԱԿի մէջ, իրեն զէմ հանած էր ամբողջ արաբական աշխարհը:

Կրեմլինի վարիչները մաքիաւէլեական ճարպիկ դիւանագիտութեամբ մը չատ չանցած յաջողեցան սիրաշահիլ Արաբները:

Մինչ 1948ին Զեխոսլովաքիայէն օգտա-նաւ ու զէնք կը զրկէին Իսրայէլացիներուն՝ Արաբներուն զէմ կռուելու համար, քանի մը տարի վերջ սկսան դինել Եգիպտոսն ու Սուրիան ի հեճուկս Իսրայէլի:

Այս նոր քաղաքականութիւնը սկսած էր իր պտուղները տալ, երբ միւս ուժը՝ Ամերիկա՝ հրապարակ իջաւ եւ իր կողմէ փորձեր կատարեց սիրաշահելու Արաբները ու իսլամական աշխարհը: Մանաւանդ որ քարիւղի հսկայ հարստութիւններ ունէր արաբական թերակղզիին մէջ:

1956ի աշնան Սուէզի ծանօթ տագնապին առեն Մոսկուա եւ Ուաշինկթըն մրցումի ելան իրարու հետ՝ սիրաշահելու համար նախագահ Նասերն ու աղգայնականները:

Քայլ մը աւելի առաջ երթալով, Ամերիկա հրապարակ նետեց «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը»:

Լիբանանի տագնապին ծագումը, զարգացումն ու չարունակութիւնը պէտք է փնտռել այս երկու հակամարտ ուժերու բախումին, մեծերու մրցակցութեան մէջ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՏԸ ԿՈԼԻ ՀՐԱՒԱՆԳՈՎ ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՀԵՌԱՑԱՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ԱԶԱՏ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժերիոյ յառաջիկայ ընտրութիւնն – րուն համար Վարչապետ Տը Կոլ կարգ մը հրահանգներ ղրկեց Զօր. Սալանի, մասնաւորապէս չեչտելով որ Նոյեմբեր 23ի ընտրութիւնները տեղի ունենան ազատ պայմաններու մէջ եւ կարելիութիւն արուի որ բոլոր հոսանքներուն պատկանող կազմակերպութիւնները ցանկեր ներկայացնեն: Ընտրապայքարին մասնակցելու իրաւունք ունին բոլոր թեկնածուները, ինչ որ ալ ըլլայ իրենց ծրագիրը. այս իրաւասութիւնը չունին անոնք՝ որ մասնակցած են կամ կը մասնակցին ահաբեկչական գործունէութեանց:

Այսուհետեւ թերթերը պիտի չզրաւուին, այնքան ատեն որ զատական հետապնդումի չեն ենթարկուած:

Պաշտօնական իշխանութեանց համակրանքը վայելող ցանկերը պէտք չէ ըլլան: Վարչապետին տուած հրահանգներուն մէջ ամէնէն ուշագրաւն է հետեւեալը.— Այն զինուորականները կամ պաշտօնեաները որ Ալժերիոյ մէջ ծառայած են մէկ տարի՝ ընտրութիւններուն մասնակցելու իրաւունք չունին:

Զօր. Տը Կոլ իր հրահանգները կը վերջացնէ չեչտելով թէ այլեւս ժամանակը եկած է՝ որ զինուորականները հեռանան քաղաքական բնոյթ կրող բոլոր կազմակերպութիւններէն, ի՛նչ որ ալ ըլլան ի-րենց անդամակցութեան պատճառները:

Ինչպէս ծանօթ է, այս հրահանգնի պիտի ենթարկուէին մասնաւորապէս այն զինուորականները որ կ'անդամակցէին փրկութեան կոմիտէին: Երեքշաբթի առաւօտ Ալժէի մէջ զօրավարութեամբ Սահարայի եւ Ալժերիոյ փրկութեան կոմիտէն, քննելու համար Վարչապետին հրահանգները, բայց զօր. Մասիւ վիճաբանութենէն առեղ չտուաւ, ուղղակի յայտարարելով.— Վարչապետին հրահանգները զործադրելով՝ կը հեռանանք Ալժերիոյ եւ Սահարայի փրկութեան կոմիտէէն:

Այս պարագան որոշ դժգոհութիւն յա-տեղծած է կոմիտէի անդամներուն մէջ, որոնք փորձած են ընդդիմանալ զօրավարին հեռացման, բայց Մասիւ չէչտելէ առաք թէ «պնդելու հարկ չկար», սրահէն դուրս ելած է՝ ուրիշներու հետ:

Դժգոհներու մէջ կը զտնուին մասնաւորապէս մահմետական քաղաքացիները, որոնք այլ եւս չեն ուզեր մնալ կոմիտէին մէջ:

Ինչպէս ծանօթ է Ալժերիոյ եւ Սահարայի փրկութեան կոմիտէն կազմուած էր Մայիս 13 դէպքերուն ընթացքին եւ մեծապէս զիւրացուց Զօր. Տը Կոլի յաղթանակը: Կը սպասուէր որ Վարչապետը զինուորականներուն արգիլէր մաս կազմել քաղաքական բնոյթ կրող կազմակերպութեանց, բայց այսքան երկարաձգումը կը բացատրուի հանրաքուէին թուականով. պարզ է թէ Տը Կոլ սպասեց հանրաքուէի արդիւնքին՝ զինուորականներու վերաբերեալ իր հրահանգները տալու համար:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԵՐԿՈՒ ՓԱՂԱՆԳԱՒՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՄԷՋ

Զորեքշաբթի օր կարգը վերջապէս վերահաստատուեցաւ Պէյրութի մէջ: Զօր. Շեհապ ընդլայնեց զահլիճը երկու փաղանգաւոր առնելով.

Քարամէի նոր զահլիճին մաս կը կազմեն. Փիէռ Ժեմայէլ, փաղանգաւորներու պարագլուխը եւ մեղմ չմուռնական մը՝ Րէմոն Էտէ: Այս զահլիճը պիտի զործէ միայն մէկ – երկու ամիս մինչեւ որ խաղաղութիւնը վերջնականապէս վերահաստատուի եւ կիրքերը հանդարտին:

Ներկայ կառավարութեան մէջ Բաչիր Քարամէ կը մնայ վարչապետ եւ կը ստանձնէ նաեւ ելմտական, տնտեսական եւ տեղեկատուութեան նախարարութիւնները: Ուէյնի՝ նախկին վարչապետ կը զառնայ արտաքին նախարար (ծանօթ է որ նախապէս Թաղլոն էր այս պաշտօնին գլուխը, ինչ որ Շամունի ընդդիմութեան տեղի տուած էր): Ճեմայէլի կը տրուի հանրօգուտ չինուածոց, լուսաւորութեան եւ երկրագործութեան նախարարութիւնը, Րէմոն Էտէ կը զառնայ ներքին (նախապէս նաեւ ընկերային հարցերու եւ հաղորդակցութեանց նախարար:

Ամերիկեան զօրքը հեռացնող նոր ռազմանաւ մը մեկնեցաւ Պէյրութէն:

Այս ձեւով առաջին առթիւ լուծուած կը թուի Լիբանանի տագնապը որ ծագած էր Մայիս ութին եւ նոր ու ծանր բնոյթ մը ստացած էր Սեպտ. 23էն ի վեր երբ նորընտիր նախագահ Զօր. Շեհապ կառավարութեան կազմութիւնը կը յանձնէր Տրիպոլիսի ընդդիմադիր պարագլուխ՝ Րաչիտ Քարամէի:

Այսօր կողմերը հաւակացողութեան եկած են եւ Քարամէ տեղի տուած Շամունականներու պայմաններուն՝ ընդլայնելով զահլիճը:

Կարգը վերահաստատուելէ առաջ, կը յայտարարուէր թէ երեքշաբթի օր նոր դէպքեր պատահած են եւ ութ մեռեալ կայ:

ՎԱՂՈՒԱՆ ՊԱՊՐ՝

ԻՏԱԼԱՑԻ ՄԸ ԿԱՄ... ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

Երէկուան մեր այս խորագիրը, վերջնական ձեւով կ'ամփոփէ Պիոս ԺԲ.ի յաջորդին մասին բոլոր կարծիքները եւ նախատեսութիւնները. արդարեւ ծանօթ է որ 37 օտար կարտինալներուն մէջ ոչ մէկը, բացի կարտինալ Ազաջանեանէն կրնայ քահանայապետ զառնալ, մասնաւորապէս քաղաքական պատճառներով: Այս առթիւ Ժորժ Քեթման կը զրէ «Ժուռ տը Ֆրանսի» մէջ.— «Երկու ձգտում կայ Վատիկանի մէջ, առաջինը որ կ'ուզէ «կրօնական» պապ մը իսկ երկրորդը որ ան չուշտ, ոչ պաշտօնապէս, կ'ուզէ «քաղաքական» պապ մը: Այս վերջինները ունին երկու թեկնածու.— Կարտինալներ՝ Լեռքառօ եւ Ազաջանեան: Այսինքն Վատիկանի ձախթեւին ներկայացուցիչները եթէ կարելի է ըսել թէ նման հոսանք մը գոյութիւն ունի այն իմաստով զոր զուրսը կը տրուի: Գերապայծառ Լեռքարօ կը ներկայացնէ.— «Ընկերային պապ» մը... Իսկ կարտինալ Ազաջանեան, Կովկասցի մըն է, անոր ընտրութիւնը պիտի յայտնէր փառաւոր ձեւով եկեղեցւոյ հաչտութեան փափաքը աշխարհի քաղաքական երկու մեծ պլոքներուն մէջեւ:

× Ֆրանսական հեռատեսիլը Հռոմի իր թղթակիցին բերնով հաւանական «պապ» ներկայացուց կարտինալ Ազաջանեանը, թուելով անոր ընտրութեան առաւելութիւնները եւ իմաստը:

Մեր ողբացեալ աշխատակիցը՝
ՏՈՒՔԱ· ԿԻՎԻԿՑԻ
(1894 – 1958)

ԱՇՈՏ ՍԱՓԹԵԱՆ ՄԵՌԱՒ

Վերջին թղթաթերով ստացուած Հայաստանէն թերթերը՝ «Սով. Հայաստան» եւ «Գրական Թերթ» կը զուժեն Աշոտ Սաֆթեանի մահը: Ծանօթ երաժշտագէտ՝ որուն զործերը մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելեն Հայաստանի թէ արտաստանի մէջ: Տակաւին կ'անդրադառնանք իր կեանքին եւ զործին:

ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԹԵՆՔԻ ԿԱՐՕՑ ՀԱՑԵՐՈՒՆ

«Թայմզ»ի ժընեւի թղթակիցը կը հաղորդէ թէ Կիւլպէնկեան Ֆոնտը հարիւր հազար տոլարի յատկացում մը ըրած է 85 հայ ընտանիքներու, որոնք Աթէնքի մէջ կ'ապրին նիւթական դժնդակ պայմաններու տակ: Այս նպատակով Միացեալ Ազգերու ենթակայ Բարձր Կոմիսէրը եւ հելլէն կառավարութիւնը իրենց կողմէ, պիտի մասնակցին այս օժանդակութեան, առաջինը հարիւր հազար տոլարով, երկրորդը՝ 95·160 տոլարով:

Աթէնքի մէջ կամ մօտերը պիտի հաստատուի կայան մը Գալուստ Կիւլպէնկեանի անունով: Միացեալ Ազգերու Բարձր Կոմիսէրին կողմէ կատարուած քննութեան մը նայելով, Յունաստանի մէջ 1957ի կիսուն տակաւին 1735 զաղթական հայ ընտանիքներ կային, ընդամէնը հինգ հազար անդամով՝ ծայրայեղ թշուառութեան մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԱՇՔԻՆԵՑի ափրիկէասիական երկիրներու զրողներու համագումարը վերջացաւ, ինչպէս զրած էինք երէկ. վերջին թղթաթերով ստացուած Հայաստանեան թերթերէն կ'իմանանք թէ համագումարին մասնակցած են նաեւ հայ զրողներ՝ Սիլվա Կապուտիկեան, Գ. Սեւունց, Հր. Յովհաննիսեան, Ստ. Ալազազեան եւ ուրիշներ:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ յոյն ազգայնականները կը չարունակեն իրենց մահափորձերը՝ անգլիացի զինուորներու դէմ. առջի վերջին երկու ռումբեր արձակուեցան բրիտանական բանակին պատկանող երկու կառքերու վրայ:

ՄԱԿի մէջ Անգլիա յայտարարեց թէ ջրածին փորձերը վերջնականապէս պիտի չդադրեցնէ՝ այնքան ատեն որ զինաթափութեան ընդհանուր ծրագիրը չէ ճշդուած: Միւս կողմէ, Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ Միացեալ Նահանգները չեն ուզեր ջրածին զէնքերու արգիլումը ինչպէս նաեւ հիւլէական փորձերու ընդհատումը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՅԾԵՐ

Ֆ. ՉՈՍՐ

ԺԴ.

ՀՈՒԳ

— Նոյեմբեր երեք, ուրեմն, ուրբաթ, — խորհրդաւոր ձայնով ասաց Խաչատուր Ասլանեանը, — ուրբաթ որ ամսի երեքին, ես ալ ինձ համար կ՚ընտրեմ այդ օրը, որպէսզի ինձ համար ալ ուրբաթ մը ըլլայ, ու ես ալ ուրբաթ մը ունենամ, ինչպէս ամէն մարդ ունի իր կեանքին մէջ։

Ֆիքրէթ Ասլանեանը, որ ամուսնացած էր տասնհինգ տարի առաջ, ժպտեցաւ ամուսնոյն այս խօսքերուն վրայ, ու ըսաւ.

— Ինչո՞ւ ուրբաթ մը ունենալու համար պէտք է որ երեքին ծնած ըլլանք։ Ես ալ ուրբաթ մը ունեցած կ՚ըլլայի, եթէ ծնած ըլլայի ութին։

— Ութին ծնած ըլլայիր, ութ ամսուան կ՚ըլլայիր հիմա, — ըսաւ Խաչատուր։

— Ութ ամսուան ալ ըլլայի, ուրբաթ մը պիտի ունենայի։

— Ութ ամսուան ալ ըլլայիր, ուրբաթ մը պիտի ունենայիր, — ըսաւ Խաչատուր, — բայց ութ ամսուան ալ ըլլայիր, ես պիտի չծնանայի։

— Ինչո՞ւ չծնանայիր, — հարցուց Ֆիքրէթ։

— Որովհետեւ ութ ամսուան ալ ըլլայիր, ես պիտի չծնանայի,

× *Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան վարչապետ» Ֆերհատ Ապասը վերամանական թերթի մը աշխատակիցին կատարած յայտարարութեամբ՝ բոլորս վին նոր նկարագիր մը կուտայ ալժերիական հարցին: Ըմբոստներու պարագլուխը առաջին անգամ ըլլալով կը յայտարարէ թէ Ֆրանսայի հետ խորհրդակցելու համար ոչ մէկ պայման կը դրուի իրենց կողմէ· ցարդ, խորհրդակցութեան համար Ազատագր· Ճակատը պայման կը դնէր Ալժերիոյ «անկախութեան» սկզբունքը:*

ՓԱԿԱՍՅԻ ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ խորհրդային վիտունները մօտ ատեն նէն երկու հրթիռներ պիտի արձակեն դէպի լուսին:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլի «Թաս» գործակալութեան համաձայն Մոսկուայի մէջ ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն, սպաներէն, իտալերէն եւ արաբերէն լեզուներով հրատարակուած է պիրք մը՝ նուիրուած ռուսական ուղղափառ եկեղեցիի գործունէութեան, յառաջարանին մէջ Մոսկուայի պատրիարք Ա-լեքսիս կը գրէ թէ այս հատորը օտարականներուն ցոյց պիտի տայ «եկեղեցիին եւ խորհրդային կառավարութեան յարաբերութիւնները, որոնց մասին սխալ կարծիք մը գոյութիւն ունի արտասահմանի մէջ»:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ նոր ռումբ մը եւս արձակուեցաւ սինակովի մը վրայ՝ Իլլինոյայի չորքանին մէջ, ոստիկանութեան համաձայն զոհ չկայ· վնասները միայն նիւթական են:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ· կապոյտ Խաչի կեդր. վարչութիւնը, բոլոր մասնաճիւղերը իրենց խորին վշտակցութիւնները կը յայտնեն Միութեան նախագահուհի Տիկին Էլլէն Բիւզանդ Քիւթիւկեանի, իր ամուսնոյն Տքթ· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

×

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ողբացեալ ընկեր Յովհաննէս Քիւթիւքեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝

Հ· Ց· Դ· Կ· Կոմիտէի ընկերները կը նուիրեն՝ տասը հազար ֆրանք, Տիկին Տ· Միհաքեան երեք հազար, Պ· Սահակ Էլմիրեկեան հազար ֆրանք:

Այրի Տիկին Վարսենիկ Զուլլերեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Շահճիքեան յաւուղ կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ մօրեղբօր՝

ՎԱՐԴԱՆ ՁՈՒԼԼԵՐԵԱՆի

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 14ին իր բնակարանը, 2 Մոնթէ Պոնֆու, Լիոն:

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այս Ուրբաթ, ժամը 2ին Քառասնորդաց դերեզմանատունը (Լիոն):

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Այրի Տիկին Աննիկ Մինէճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Մկնդլեճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նազասարդեան եւ զաւակները, Պ· Ա· Ալէքսանեան, Պ· Մ· Երկանեան եւ Տէր եւ Տիկին Թիւյսիւզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պէրպէրեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, քեռկա-լին եւ ազգականին

ԷՄԻԱՆ ՄԻՆԷՃԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Ուրբաթ Սալ-փեթրիէր հիւանդանոցին մէջ, 63 տարեկանին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի հինգշաբթի 16 Հոկտ·, ժամը 10·30ին, փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Այրի Տիկին Աննիկ Մինէճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Մկնդլեճեան եւ զաւակները, Պ· Ա· Ալէքսանեան, Պ· Մ· Երկանեան եւ Տէր եւ Տիկին Թիւյսիւզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Պէրպէրեան ընտանիքը եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, քեռկալին եւ ազգականին

ԷՄԻԱՆ ՄԻՆԷՃԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Ուրբաթ Սալ-փեթրիէր հիւանդանոցին մէջ, 63 տարեկանին:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի հինգշաբթի 16 Հոկտ·, ժամը 10·30ին, փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէոնի դերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Այրի Տիկին Էլլէն – Բիւզանդ Քիւթիւքեան եւ զաւակը՝ Բէնօ (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քիւթիւքեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մանուշակ Ստամպոլցեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Շահոպեան, Այրի Տիկին Արփենիկ Շահպազեան եւ զաւակը (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Հրանտ եւ Հռիփսիմէ Այվազեան (Քալիֆորնիա), Պէղճեան ընտանիքը, Այրի Տիկին Հ· Տարեան եւ զաւակները, Պ· Ժ· Խուպէսերեան եւ Ստամպոլցեան ընտանիքը խորապատուով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ աղգականին՝

ՏՈՔԹ· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆի

մահը որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 13ին իր բնակարանը:

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 15·30ին Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ալֆորվիլի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանեկան դամբարանը:

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

× *Ալֆորվիլի Հ· Ց· Դ· Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէն կ'ողբայ յանկարծական մահը՝ իր ընկերոջ Տոքթ· Ց· ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆի, եւ այս առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի եւ ընտանեկան պարագաներուն:*

Օր· ՍՕՆԱ ԱՆՆԱՅԵԱՆ
ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԵԼԵԱՆ
Ամուսնացած
Շաւիլ 11 Հոկտ· 1958 Պօրտօ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ
ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ
Վեցերորդ թաղամասի Բաղաքապետարանի շէնքի սրահներուն մէջ

×

Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը Վիէնի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները յայտնուած են:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր, Շաբաթ իրիկուն,
Բաղաքապետարանի թատրոնին մէջ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պանէզօ Բանի մասնաճիւղին կողմէ:

Այս կիրակի 19 Հոկտեմբեր, ժամը 17 – կէս դիշեր: Ազդ· Տան մէջ, 32 բիս տը Թրէվիզ:

× *Նոյն մասնաճիւղին հատաքոյթները ամէն չորեքշաբթի էկլիզ Սէն Ռըմէ, Աւվընիւ տ'Արբէօյ, Պանեէօ:*

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle Gaveau

ՍԿՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; Répuɔlique

Շաբաթ, Հոկտ· 18, ժամը 20·30ին
ՖՐԱՆՔԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե· ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա· ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծաբան
Ց· ՊԱՐՈՆԵԱՆի
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ· Ժ· Մ· ՍԻԼՆՑՓԻ
Առաջին անգամ ըլլալով ֆրանսերէն լեզուով, հայ Մոլիէռը ծանօթացնելու համար օտարներուն:

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

Հայկուհի Խտրշեան, Աւետիս Միսիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլիվիէ Մաքօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռուբէն Ասլանեան, Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ, Ժրնըվիէվ Լըֆլեռ եւ Իւպեր Քլանէ:

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ, թեթնիք խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ:

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մաքօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒՊԼԷՐԵԱՆ:

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300:
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻԻԹ· 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ· 25–46:
Միսիրեան՝ ՄՕԼ· 86–04:

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 – PARIS (9e)

ԼԻՈՆ
ՇՔԵՂ ՊԱՐՍՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՔԵՐՄԷՍ՝

Լիոնի նորակառոյց եկեղեցւոյ կից Ազգային Տան բացումը պիտի կատարուի, Լիոնի եկեղեցաշէն Երիտասարդաց կողմէ կազմակերպուած չքեղ քերմէս եւ պարահանդէսով մը:

Բոլորը կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, այս հաճելի օրը միասեղ ծօնելու:

26 Հոկտեմբեր, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր:

Պիտի ըլլան՝ խաղեր, թոմպոլա, ճոխ պիւֆէ, պարեր:

Vente de Charité.

Մուտքը ազատ է:

ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Աւետարանչական ժողովներ տեղի կ'ունենան այս երկուշաբթի, երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի իրիկունները, ժամը 8·30 – ին, Իսիի Հայ Աւետարանական եկեղեցիին մէջ, 28 Ավընիւ Պուրկէն:

Կը խօսի՝ վեր· Յ· Հէքլմաճեան: Կը մեներգէ Օր· Ս· Տէր – Աթանասեան: Վկայութիւն՝ Պ· Սարգիս Եսայեան:

Pension de Famille
Պ. ԱԻԱԳԵԱՆՑ
Mortcerf (S. et M.)
ՀԱՆԳԻՍՏ, ԱՊԱՀՒՆՄԱՆ, ՇԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
Confort
Ամառ — ձմեռ: Փորք տը վէնսէնէն 50 քիլոմեթր, օդաւէտ, պարտէզ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ամիսդարաբար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 21ին Պուա Քոլոմպի կայարանի ծանօթ սրճարանը:

ՎԻԵՆ·— Հ· Ց·Դ· Ալեի կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է անխտիր, անդամատեարները մխասին բերել:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· «Բաֆֆի» խումբի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ ե-րեկոյ ժամը 21ին, «Ռիժան»ի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ·— Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Յ· Դ· «Արտութեան» խումբի փողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ընկեր Մ· Տէմիրճեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէի ընդհ· ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ց· Կ· ԽՍԶի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Բաժակ մը թէյի չուրջ՝ Պ· Սասունեի ճաշարանը, բիւ տ'Ալէէ – սանտրի, մէթրօ Սանթիէ կամ Ս· Տընի:

Օրակարգ՝ Պարահանդէսի կարգադրութիւններ եւ ուրիշ կարեւոր հարցեր:

Ոչ ոքի հրաւիրագիրը չի պրկուիր:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

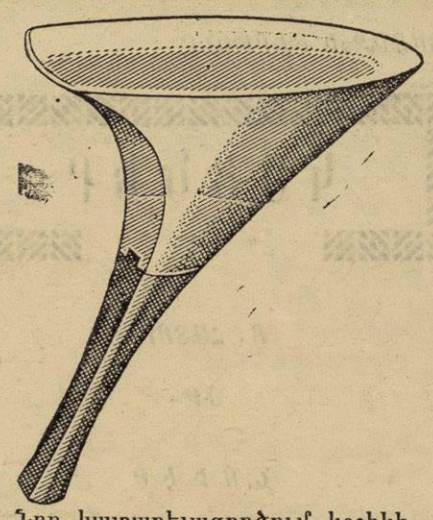
ՀԱՄԱՀԱՄԱՐԲ· Հայր· Միութեան Վանանի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ Պ· Գ· Սիմոնեանի սրճարանը: Օրակարգ·— Ա) Պատմ· ժողովի տեղեկագրի ընթերցում, Բ) Հաչուետուութիւն, Գ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտոյի Ս· Յակոբ եկեղեցւոյ կրօնական ընկերութեան եւ Ֆ· Կ· Խաչի դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 16ին: Դասատանդութիւնը տեղի պիտի ունենայ չաբաթը երկու անդամ, երկուշաբթի կէսօրէն վերջը ժամը 6 – 8, հինգշաբթի կէսօրէն առաջ ժամը 10 – 12, ուսուցչութեամբ Պ· Անդրանիկ Սարգիսեանի: Արձանագրութիւնը եւ դասատանդութիւնը տեղի կ'ունենան նոյն օրը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

Վալանսի Հայ Ազգ· Միութեան դպրոցի դասընթացքները կը սկսին Հոկտ· 16ին: Կը դասատանդէ Սահակ ուսուց· Պապիկեան, 4 Փլաս Պէլա: Արձանագրութեան համար դիմել Տէր Հօր:

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յայտնած է ձեւընկալի* (մաքիէռ փլաստիֆ) *եւ ալիւմինիումի միացում չինել անբեկանելի* (էնֆասապլը) եւ նկուն կօշիկի կրունկներ ամէն *բարձրութեամբ:*

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-3?

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
17
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
17 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8321 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4122

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Արտաքին ուժերու մրցակցութիւնը ճակատագրական կերպով իր հակազդեցութիւնն ունեցաւ Լիբանանի ներքին կեանքին վրայ: «Երկփեղկում» առաջ բերաւ բնակչութեան մէջ :

Անկախութիւնը լաւագոյն լուծումն էր Լիբանանի համար, որ դարերով տառապած էր օսմանեան լուծին տակ :

Ճշմարիտ հայրենասէրները՝ պէտք եւ կուսակիցներուն՝ ամբօրէն կառչած են անկախութեան դաղափարին, այդ վար – չաճեւին մէջ տեսնելով իրենց փոքրիկ երկրին բարօրութիւնը :

Լիբանանի աշխարհագրական դիրքը, ազգագրական բաղկացութիւնը, տնտեսական կացութիւնն ու պատմական առաքելութիւնը բնական կերպով ցոյց կուտան Լիբանանի հետեւելիք ճամբան, — անկախութիւն :

Դժնդակ կացութիւն ստեղծուեցաւ Լիբանանի համար՝ երբ վերջապէս մէկին հիմը դրուեցաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան՝ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ միացումով, նախագահ Նասրի մականին տակ :

Լիբանան եւ Սուրիա բախտակից էին եղած անցեալին մէջ, օսմանեան տիրապետութենէն վերջ նաեւ Ֆրանսական հոգատարութեան օրով :

Սահմանակից այս երկու երկիրներու բնակիչները նոյն լեզուն կը խօսին եւ նոյն բարքերն ունին: Դժուար է զանազանել մէկը միւսէն:

Ուստի եւ սահմանին մէկ կողմը պատահած դէպք մը անխուսափելիօրէն կ'անդրադառնայ միւս կողմին վրայ :

Զարմանալի չէ ուրեմն, որ Սուրիոյ դէպքերը երեք ամիս վերջ իրենց արձագանգն ունեցան Լիբանանի մէջ:

Համարաբական Միութեան կուսակից – ները քաջալերութիւն գտան Մոսկուայէն, որ ա՛նքան կը սիրէ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ:

Բոլշեւիկեան գործակալները յաջողեցան նոյնիսկ իրարու դէմ հանել Լիբանանի ասպնջական երկնքին տակ ապաստացած Հայերը : Գրգռեցին «յառաջդիմական» տարրերը՝ գանոնք մասնակից դարձնելով տեղացիներու ներքին վէճին : Մինչ Հայերու չահը կը պահանջէ հիւրընկալ բոլոր երկիրներու մէջ իրրեւ հաւատարիմ քաղաքացի խաղաղ ու չինարար աշխատանքի նուիրուիլ, առանց քաղաքականութիւն խաղալու :

Պայքարը անկախութեան կողմնակիցներուն եւ համարաբական միութեան յատուկներուն միջեւ՝ յանգեցաւ եղբայրասպանութեան, բաղմաթիւ զոհեր խլելով երկու կողմերէն ալ :

Առաջինները հաւանական վտանգ մը կանխելու մտահոգութեամբ դիմեցին պաշտպանութեանը Ամերիկացիներուն, որոնք երեք ամիսէ ի վեր զրաւած են Լիբանանի ռազմադիտական դիրքերը : Սակայն չուզելով կրակէն դուրս հանել չգանակները, կը մնան «դիտող»ի դերին մէջ: Անոնց ներկայութիւնը ո՛չ մէկ կերպով մեղմացուց տագնապը : Կարելի է ըսել նոյնիսկ, որ անհարկի միջամտութիւններ աւելի ծանրացուցին կացութիւնը :

Արաբական միացեալ հանրապետութեան կուսակիցները հինգ ամսուան պինեալ ապստամբութեամբ չկրցան պարտադրել իրենց տեսակէտը :

Ո՛չ յաղթական կայ այսօր եւ ոչ՝ պարտուած :

« Փրկութեան դաշլիճ»ին կազմութիւնը կ'ողջունենք իրրեւ նախաքայլ մը՝ դէպի կատարեալ խաղաղութիւն եւ եղբայրութիւն, որոնց ա՛նքան կարօտ է Լիբանան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՕՒԷԼ

ՍԱԼԱՆ. — Կ'ԱՐԳԻԼԵՄ ՑՈՅՑԸ
ԵՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԱԼԺԷԻ ՄԷՋ

Ալժէի ինուորականներուն տրուած հրահանգները մեծ յուզում պատճառեցին փրկութեան կոմիտէի ոչ – զինուորական անդամներուն մօտ: Արդարեւ, Վաշինկթընի պետին որոշումէն անմիջապէս ետք կո – միտէի 11 զինուորականները հեռացան՝ Զօր. Մասիւի դլխաւորութեամբ :

Ասիկա պատճառ մը եղաւ, որ տարա – կարծութիւն մը ծագի Փարիզի եւ Ալժէի միջեւ : Փրկութեան կոմիտէն կոչ մը ըրաւ՝ ժողովուրդը հրաւիրելով ընդհա – նուր գործադուլի եւ ցոյցի :

Բաժնուեցան Թունուզիկները, ուր կը չհետաքրքրուի թէ կացութիւնը ծանր է եւ Մայիս 13ի յաղթանակին արդիւնքները վտան – գուած են : Փրկութեան կոմիտէն Թունուզիկներուն մէջ կը յայտարարէ թէ վարչապետին որոշումը՝ ընտրապայքարը բոլորովին ազատ ձգելու համար համապատասխանութիւն եւ Ազատագրական Ճակատին տուած քաղաքական բնոյթ, թոյլ չտալով որ քաղաքականապէս անարատ մարդիկ ընտրուին :

Փրկութեան կոմիտէն կը քննադատէ նաեւ այն պարագան՝ որ զինուորական – ներուն կ'արգիլուի մասնակցիլ ընտրութեանց. «անոնք՝ որ փրկեցին Ալժերիան լքումէ, յուսահատութենէ եւ սարսափէ, կը սպիտին հեռանալ փրկութեան կո – միտէն, որուն չաղախը եղած էին» :

Ուրեմն՝ նկատի ունենալով այս պայմանները՝ փրկութեան կոմիտէն որոշած է ընդհանուր գործադուլ (հինգշաբթի կէսօրէ ետք) եւ ցոյց՝ Յորմի հրապարակին վրայ, բողոքելու համար քաղաքական կուսակցութիւններու դէմ եւ պահանջելով որ զինուորականները վերադառնան փրկութեան կոմիտէի մէջ :

Զօր. Սալան, որ փարիզ եկաւ ու Զօր. Տը Կոլի հետ խորհրդակցելէ ետք վերադարձաւ Ալժէ, զեկոյց մը հրապարակեց մասնաւորապէս չեչտելով թէ կ'արգիլէ ցոյցն ու գործադուլը :

Ալժէի ճայնասփիւռէն խօսեցաւ Զօր. Մասիւ, յայտարարելով թէ Զօր. Տը Կոլ որոշեց թէ ժամանակը եկած է այլեւս , որ զինուորականները հեռանան քաղաքական բնոյթ կրող կազմակերպութիւննե – րէն, հետեւաբար՝ իրենք քաջուեցան փրկութեան կոմիտէէն. « երբ Զօր. Տը Կոլ որոշումներ կուտայ երկրին դերա – գոյն չահերուն համար, իր պատճառները ունի՝ որոնք չի կրնար հրապարակել ան – չուշտ »:

Զօր. Մասիւ ժողովուրդին թելադրեց որ ցոյց եւ գործադուլ չընէ. «վստահութիւն ունեցէք մեր վրայ »:

Ալժերիոյ եւ Սահարայի փրկութեան կոմիտէն հեռագիր մը ղրկեց Պիտոյի, Տիւշէի եւ Մորիսի, խնդրելով որ անոնք դիրքորոշում մը ընեն՝ զինուորականներու հեռացման համար: Մինչդեռ Մորիս Ալժէ կը դանուէր եւ մամուլի ասուլիս մը տալով յայտարարեց .— Մեր պարտականութիւնն է հանդարտ կենալ :

Հակառակ անոր որ զինուորականներու վերաբերեալ վարչապետին տուած հրահանգները այնքան յուզում պատճառեցին Ալժէի մէջ, արտասահմանի քաղաքական շրջանակները զոհունակութեամբ դիմա – ւորեցին Տը Կոլի որոշումները:

× Ալժերիոյ Ազգ. Շարժումի պարագլուխ Մեսալի Համ մամուլին կատարած յայտարարութեամբ մը զոհունակութիւն կը յայտնէ որ իր կազմակերպութեան քաղաքական դիրքորոշումը իրականութիւն կը դառնայ այսօր Զօր. Տը Կոլի իշխանութեամբ եւ յոյս կը յայտնէ որ այս ձեւով լուծում մը դանուի Ալժերիոյ հարցին :

Օրը Օրին

ՆԱԽ ՈՒՐԻՇԸ ...

Խաչի Ճանապարհէն Լոյսի Ճանապարհը պիտի չանցնինք, երբե՛ք, եթէ չսթափինք ու մեր ուսերէն վար չնետենք սա վիպականութիւնը, որ շատ մը սայթաքումներու պատճառ եղաւ, երէկ, ու շատ մը սայթաքումներու պատճառ պիտի ըլլայ վաղն ալ :

Մեր ուժերուն, մեր շնորհիւներուն եւ մեր բաջութեան լիովին գիտակից բազմութիւն մը պիտի չըլլանք, երբե՛ք եթէ չարթննանք ու չդուժուինք սա միամտութենէն, որ երէկ, խորան բարձրացնել տուաւ մեզի օտար չաստուածներ եւ խորան բարձրացնել պիտի տայ ուրիշներն ալ, վաղը :

Մինչեւ այսօր ալ, իրարու կ'աւետենք՝ հպարտութե՞մբ ու պայծառափա՞յլ արտայայտութեամբ .

— Դուն գիտէի՞ր որ Անգլիոյ վարչապետը, կլեմսըոնը, ասկէ եօթանասուն տարի առաջ ըսեր է որ Հայաստանի ծառայել՝ կը նշանակէ խաղաղակրքութեան ծառայել ...

— Իրա՞ւ կ'ըսես... Ըսել է որ Անգլիացին մեզի հետ է ...

Կամ՝

— Դուն գիտէի՞ր որ անգլիացի զօրավարը, էլընպին, ասկէ խառասուն տարի առաջ, ըսեր է թէ իրեն համար պատիւ է եղեր որ իր բանակին մէջ Հայեր ըլլան..

— Իրա՞ւ կ'ըսես ...

— Հապա դո՞ւն ... Իմացե՞ր էիր որ Քլէմանսօն ...

— Այո՛, ժան էֆառն ալ ...

— Ես բեզի աւելի փառաւորը ըսեմ — Լեփսիւսը գրեր է որ ...

— Ամէնէն կարեւորը մոռցաք — Քայզերին զօրավարներէն մէկը, Լիւտէնտորֆը ըսեր է որ եթէ Հայերը Բագուի առջեւ դիմադրած չըլլային , ինք յաղթած կ'ըլլար ...

— Տղաք, մեծ ժողովուրդ ենք: Համեձա՞յն էք ...

— Եղբա՛յր, հարցումդ աւելորդ չէ՞...

երբ կլեմսըոն մը, էլընպի մը, Քլէմանսօ մը, Լոյտ Ճորճ մը, Փռէսաինէ մը, ծալ ուշէն մը ատանկ ադուո՞ր , ադուո՞ր բաներ ըսեր են , ա՛լ մե՞նք ուր մնանք... Եթէ անոնք մեզի հաւներ են , եթէ մեծ ազգերը մեզի հաւներ են, ինչպէ՞ս կարելի է որ մենք մեզի չհաւատա՞... կեցցէ՛ Հայոց ազգը ...

×

Այո, նախ ուրիշը, օտարը պէտք է ծափահարէ մեզ, որպէսզի կարգը գայ մեզի ու մենք ալ, միաձայնութեամբ, ծափահարենք այն ազգը, որուն շառաւիղներն ենք ...

Նախ ուրիշի՛ն աչքին «մեծ»նալու ենք ու յետո՛յ, մենք մեր աչքին ...

Օտարները, իրենց վարչապետներով, իրենց վարդապետներով եւ իրենց վարժապետներով պէտք է լուր տան արար աշխարհին թէ հայ ժողովուրդը բաջ է , որպէսզի մենք ալ սկսինք հաւատալ թէ իրա՛ւ բաջ ենք :

Ողբերգութի՛ւն :

Օտար զօրավարին բերնէ՞ն պէտք է լսած ըլլայինք՝ հաշիւով արտասանուած եւ խառասուն տարիէ ի վեր ծամծմուած իր « ճառ »ը, որպէսզի կարգը մեզի գայ օրհներգելու եւ պանծացնելու՝ բաջութիւնը Արարայի բարձունքին վրայ կրնուող մեր բուռ մը մարտիկներուն :

Այն առիւծասիրտ բաջերուն, որոնց գրոհն էր որ ճամբայ կը բանար « մեր շա՛տ սիրող » Դաշնակիցներու բանակին համար ու կը մօտեցնէր թուականը վերջնական յաղթանակին :

Արարայի ճակատամարտն ալ մէկն էր այն « վարդանանց »ներէն, որոնցմով կերտուեցաւ մեր պատմութիւնը :

Պիտի չսպասենք օտարներու ծափին ու ճառին, խորան բարձրացնելու համար այդ պատմութիւնը կերտող անմահներուն — շողշողուն համբաւի տէր հերոս բէ խոնարհ գինուորներ :

Մենք մե՛ր վրայ հաւատք ունենանք ու տեսնենք մեր բաջերը, մեր արժէքները եթէ կ'ուզեա՛ք՝ շնչաւոր էակներ ըլլալէ զատ ըլլալ նաեւ բաղաքական ու պետական ազգ: Խելքը գլուխը ազգ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇԼԻՃ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Ինչպէս երէկ ըրած էինք, այս լուծուած կը Թուի Պէյրութի մէջ, այս անգամ Համունականներու յաղթանակով ինչպէս դիտել կուտան օտար թղթակիցները:

Քարամէ, կրկին վարչապետ, կազմեց չորս հոգինոց դաշլիճ մը. երկու մահմետական, երկու մարոնի քրիստոնեայ , որուն անունն է «Հանրային Փրկութեան Դաշլիճ»: Լիբանանի այս երկրորդ տագնապը որ ծագած էր Սեպտեմբեր 23ին երբ Զօր. Շեհապ անցաւ իր պաշտօնին դլուխ, ցոյց տուաւ թէ փաղանգաւորները աւելի զօրաւոր են երկրին մէջ եւ իրենց ունեցած միջոցներն ալ աւելի ազդեցիկ: Այս ձեւով, Բաշիտ Քարամէ ըսթիպուեցաւ տեղի տալ : Զորեքշաբթիէն ի վեր քաղաքը սկսաւ տառնալ իր սովորական դիմագիծը , խանութները բացուեցան, երթեւեկը վերսկսաւ եւ պատնէշները վար առնուած :

«Նիւ Եորք Հերըլտ»ի Պէյրութի թղթակիցը կ'աւելցնէ սակայն թէ ազգայնական ընկերային կուսակութիւնը (սուրիական նախկին ապօրինի կուսակցութիւնը, ալ) դէմ է այս ձեւին եւ նոյնիսկ փորձած է արդելք հանդիսանալ որ նախարար ձեմայէլ Պէյրութ հասնի առջի առաւու :

Ընդհանուր ձեւով անչուշտ. ուրախութիւն կը տիրէ Լիբանանի մէջ, թէեւ կը դրէ «Նիւ Եորք Հերըլտ», քիչ մը կանխահաս կրնայ ըլլալ :

Ուրբաթ օր նոր կառավարութիւնը խորհրդարանին պիտի ներկայանայ վստահութեան քուէ ստանալու համար, ինչ որ Քարամէ չէր համարձակած ընել նախկին դահլիճով :

× Վերջին թղթաբերով ստացուած « Ազդակ » եւ « Այդ » օրաթերթերը կը դրեն թէ վերջին օրերուն քանի մը հայեր սպանուած են : Մար – Մըխայէլի մէջ երեք եղբայրներ՝ Աւետիս , Դաւիթ եւ Գրիգոր Ազալեան վիրաւորուելով հիւանդանոց փոխադրուած են, ուր Աւետիս եւ Դաւիթ մեռած են իրենց ստացած վէրքերուն հետեւանքով: Մըտըը Թաղին մէջ սպանուած են երեք երիտասարդներ՝ Պօյաճեան, Պարժեան եւ Տինասթեանեան: Պէտէվի փողոցին մէջ վիրաւորուած դնդակի զոհ դացած է Յովսէփ Տէր Յոհաննէսեան, որ քարիւղ կը ծախէր :

Ի. Մ[illegible] յուշդիքը մը յանձնեց Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան, դատապարտելով զայն որ միջամտուի Արեւելեան Գերմանիոյ ներքին դործերուն: Միւս կողմէ Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդարանին նախադահը յայտարարեց թէ երկու Գերմանիաներու դոյակցութիւնը կարելի չէ :

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՔՈՎԸ Ի ՎԵՐ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ

Գ.— ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԸ

Աւելի քան ոեւէ մարդ, մա՛նաւանդ ղեկավարը կամ արուեստագէտը ունի «ընդվզինք իրագործելու» պարտք մը :

Յարդ ըլլալ՝ արժանիք մը չէ : Անկախ ես այդ կոչումը՝ մեր կամքէն :

Արժանիքը պիտի կայանար անո՛ր մէջ՝ որ կարենայինք անհատականութիւն մը դառնալ :

Պարագան նոյնն է, մօտաւորապէս, ղեկավարին համար՝ յաչս ղրականութեան եւ արուեստի :

Գրականութեան մէջ անհատականու-թիւններ են անոնք միայն, որոնք ինքնատպութեամբ մը կը յատկանշուին : — Հետեւականներ չեն՝ այլ յառաջապահներ : Կրկնողներ չեն, այլ՝ անձնականութեամբ իրենք զիրենք պարտադրող անխառն արժէքներ :

Ճիշդ է, ի վերջոյ, որ՝ հետեւակ չըլլալու կամ չկրկնելու իրենց մեծութեան մէջ՝ ամէնէն ինքնատիպ ղեկավարներն իսկ կեանքէն ու մարդկային ներքին աշխարհէն կ'առնեն իրենց էութիւնը : Տարբեր խօսքով՝ սկզբնաստեղծ արուեստի ազբիւրներ չեն, ըստ էութեան : Իրենց ինֆիլտրատիւթիւնը կը կայանայ առաւելապար ճեւին մէջ, խորացման մէջ, ծաւալումին կամ «ի գործ ածում»ին մէջ :

Սակայն քիչ անդամ կը հանդիպինք, հայ ղրականութեան մէջ, քերթողներու կամ ղեկավարներու՝ որոնք պիտի կարենայինք ըսել, թէ իրե՛նք կան իրենց մտածումներուն, մտասեւեռումներուն, երգին ու ցաւին, պատմումին կամ պատկերացումներուն մէջ :

Մեղմէ շատերը պատուհանէն կը դիտեն կեանքն ու մարդիկ :

Կ'իմանան անոր մասին, կը տեսնեն դէպ, կը մօտենան անոր, — սակայն չեն մտներ անկէ ներս : Զայն չեն առներ իրենցմէ ներս :

Ինչո՞ւ կիրք են Միսաքեանի մտածումներն ու ղգայութիւնները :

Ինչո՞ւ մտասեւեռումներ զարձած են, ընդհանրապէս չարչրկող տպաւորանք, իր խորհուրդները, հատատումները, խորացումները :

Եւ ինչո՞ւ այնքա՛ն հաղորդական են անոնք, իրենց պարզութեամբ, բրտութեամբ, սրութեամբ եւ չէշտով՝ որ՝ կարծես, մենք մեզի հետ խօսած ըլլայինք ...

Քանի՞ հոգի հաճեցան բանալ «Օրեր եւ ժամեր»ու 650է աւելի էջերը, եւ կարդալ լրիւ (փոյթ չէ՝ թէ չատե՞րը այդ էջերէն կարդացած ըլլային արդէն, օրերու հեւքին հետ), որպէսզի անոնք ալ կարենա-

յին հաստատել մեզի հետ, թէ հայ մարդը յուզող բոլոր տեսակի ապրումները, բոլոր ժամանակներու խորխմաստ դէպքերը, հին թէ նոր բոլոր աղնիւ կիրքերը, ցեղին բոլոր յաւիտենական արժէքները, — յիշուած թէ մոռցուած բոլոր էատարբերը — , Միսաքեանի մէջ, սերտողութեան բերուած նիւթեր չեն : եկւոր չեն : կանչուած չեն : Խուրսէն չեն :

Միսաքեանի գրագէտի մկրտութիւնը՝ Հայութեան աւազանին մէջ է, այս հաստատումին ոչ սովորամոլական, ոչ թուբախային առումով :

Ի՞նքն է՞ որ կայ այդ բոլորին մէջ : Կրնանք ըսել՝ անոնք, այդ բոլորը, իրմո՛վ կան :

Եւ ղրագէտ — հրապարակագրի վերա-ղիրը, ղոր կուտանք Միսաքեանի, իրա-գործուած արժէք եւ արժանիք է, ո՛չ թէ աժա՞ն չնորհաբաշխութիւն կամ յետ մա-հու ծաղկեպսակ ...

Մտածումներու աշխարհը, որուն յա-րածուի ալիքներէն — մակընթացութի-ւններէն եւ տեղատուութիւններէն — մըզ-ուեցաւ ղրագէտը՝ հրապարակագիր Մի-սաքեանի միջոցաւ հայութիւնը բաժնելի ղարձնելու համար իր ընդվզումներուն, փոթորկումներուն, խանդավառութիւն-ներուն եւ ոգեշնչական խիղախումներուն, կը յատկանշէ անկրկնելի նկարագիր մը, անոր վաստակին մէջ :

Ոչ մէկ խմբագիր, հայ իրականութեան մէջ, կրցաւ հաղորդ մնալ հայ երիտա-սարդութեան՝ որքան Միսաքեան :

Զգոհացաւ պատուհանները միայն բանալով անոր առջեւ :

Բայ պահեց մանաւանդ դուռները :

Բայ պահեց իր հոգին,— անո՛ր հետ ու անկէ աւելի խոր ապրելով նոր սերունդ-ներու հոգեկան փոթորիկը, սպրդաղա-սութեան ղգացումը, չհասկցուած ըլլա-լու մտասեւեռումը, մա՛նաւանդ արդար դժգոհանքը :

Փայփայեց, բայց չչփացուց :

Ընդհակառակն : — Անններող ու խստա-բիր մնաց, դաժան ու անհաշտ եղաւ, ա-մէն անդամ որ դասալքութիւն կամ վա-րանում տեսաւ :

Եթէ թեւ տուաւ արժանաւորներուն, չվարանեցաւ սակայն ձաղկելու անժա-ռանգները :

Աւոր համար ալ, մէյ սիրելի մնաց :

Յարաբերական կամ վերաբերական այլ փափկութեան, այլապէ՛ս ալ բացատրելի այս դուրդուրանքին մէջ չէ, սակայն, Միսաքեանի արժանիքը :

Եթէ գրագէտն է որ պիտի վերաբերենք իր վաստակին ընդմէջէն, պիտի ուղենք՝ որ ամէն մարդ փորձէ երիտասարդու-թեան նուիրուած այդ էջերուն մէջ փնտրել արտայայտութեան անոր կերպին ինքնատպութիւնը, եւ այդ ինքնատպու-թիւնը չեշտաւորող թափը, խտութիւնը, սեղմութիւնը : — Ուրիշներ հատո՛ր պիտի թիւէին, ատիկ քիչը ըսելու համար ..

Ըսինք, մեր առաջին երկու հպանցիկ հաստատումներու կարգին, ինչ որ կարե-լի էր ու պէտք էր ընդգծել այս առթիւ :

Հիմնական այն միւս պիծերը, որոնք ա-նոր մտածումներու աշխարհը կը կազ-մեն, —

Ա) Ցեղին ձայնն է, իրրեւ պատմու-թիւն, դէպք, երկունք եւ վաստակ :

Բ) Ոգի՛ն է, ա՛յն՝ որուն յաւիտենու-թեան ամէնէն աւելի կը հաւատար : Ցը-նորքներ չէր հետապնդեր, խոստանալու համար՝ որ վա՛ղը մեզի կուտան մեր հո-ղերը, մեր երդիքները, մեր յիշատակա-րաններն ու պերեզմանները : Սակայն կը խարանէր նաեւ այն միւս դասալքութի-նը՝ զոր մեզմէ ոմանք սիրայօժա՛ր կ'ըն-դունէին, աստղալոյս ճամբաներու կամ լուսանցուղ հրապարակներու վրայ : Ըն-կրկելով, սայթաքելով, ցամքելով ....

Գ) Պայքարելու վճռակամութիւնն է, բոլոր տեսակի չարիքներուն դէմ, ցուր-տին ու տաքին դէմ, վատին եւ նենգին դէմ : Բացէ՛ք «խմբագրականներ»ու ստո-րաբաժանումը՝ իր հատորի վերջին մասին մէջ, ու պիտի գտնէք չարքը ա-հաղանգերուն, կռիւերուն եւ սթափումի հրաւէրներուն :

Դ) Արեւմտահայ լեզուի եւ գրական վաստակի պաշտամունքի է, մեր հարըս-տութեան գլխաւոր մարդու հպարտու-թեամբ, ճակատը բարձր ու ճի՛մը բերա-նը ...

Հատոր մը կարելի է կազմել հայերէնի տարբական իր «դասընթացք»ներով, — բառակազմական, թարգմանական, քերա-կանական այլանդակութիւններու եւ ան-ճաշակութեանց առիթով :

Քարացած ծանօթութիւններու կամ վա-նական մոլեռանդութեանց ատուկ մարդ չէր Միսաքեան : Ցեղասիրական ու նոյն-իսկ՝ յեղափոխական էր այս տեսակէտով ալ :

Սակայն չէր հանդուրժեր որ «կոլխոզ-եան բոստան»ի վերածեն հայերէնի ածու-ները, ծիլ ու ծղօտ առաթուր ճմռելով ...

Փակագիծ մը :— Ուրիշներ ալ, ու մենք ալ, համաձայն չէինք իր զարգ մը նա-խասիրութիւններուն եւ պնդումներուն : Բառակազմական թէ տատագարծական — ուղղագրական քանի մը կէտերու մէջ :

Սակայն չի ատուերտիր, ասով, այն պայծառ իրազութիւնը՝ որ Միսաքեան հաւատաք, յարգանք եւ պաշտամունք ու-նէր հանդէպ Մայրենիքին, աւելի քան ոչ ոք :

« Արի արանց » փաղանգին մաս կը կազմէր, — եթէ ոչ՝ լեռներուն վրայ, վճռաբար «քաղաքակիրթ մայթերու» վը-կեանքէն մահը, ստեղծած տառապանքին խղճահարութենէն ... :

Տխուր եմ, շատ տխուր, կը յուսամ սա-կայն որ կը ներէք ինծի . որովհետեւ ինչ-պէս ըսի, մարդկային միամտութիւնը, դոհացում կը գտնէ իր ցաւերը պատմե-լուն մէջ ու լսուած ըլլալու գոհունակու-թիւնը, զոր հեռաւորութեան մէջ նամա-կով միայն կարելի է ապացուցանել, իր միակ մխիթարութիւնը կ'ըլլայ » :

Այս նամակներուն անկեղծ չէշտը եւ պատկերացուցած հոգեկան տրամադրու-թիւնը ցոյց կուտան բանաստեղծը, որ կ'ապրէր Սէֆէրեանի մէջ :

Այդ բանաստեղծը վերջին աստիճան խղճամիտ, դժուարահաճ է : Մեծ վիշտե-րը միայն կեանք կ'առնեն անոր դրիչին տակ :

Շատ քիչ բան արտադրած է ան. այդ քիչը արդէն կը բաւէ իրեն լաւագոյն տեղ մը սահմանելու համար, արեւմտահայ դրականութեան կանացի անկիւնին մէջ :

Օրինակի համար Սէֆէրեան դրած է իմ Բարձիս ոտանաւորը, որ ծայրէ ծայր յա-ղող է իր ցաւագին արտայայտութեանը մէջ :

Ահաւասիկ այդ բանաստեղծութիւնը :

ԻՄ ԲԱՐՁԻՍ

Ո՛չ, չեմ ուզեր շիրմիս վրայ վարդծաղիկ,
Ֆահաճային հեւքն ընդհատ .
Ես չեմ ուզեր, հաւատացէ՛ք, սիրելիք,
Զեր արցունքի ուղխին առատ :

Զէ՛, պէտք չունիմ ես մոմերու եւ խաչի,
Ո՛չ պատանիի կանացի .
Զի խաչն արդէն սուր ուսերուս կըկառչի .
Ա՛հ, կեանիս մէջ շա՛տ լացի :

Պիտի չուզեմ երբ ժամս հնչէ բաժանման,
Ոչ ծով, ոչ լեռ եւ ոչ օդ .
Օ՛հ, փոյթըս չէ թէ հոս ձգեմ ամէն բան,
Ըլլան յոյսերս սրտայօդ :

Օ՛հ, իմ բարձըս կ'ուզեմ միայն որ ըլլայ
Անշունչ գանկէս անբաժան,
Բարձն անկողնոյս, բարձը գլխիս որ կու
Իմ ցաւերուս հետ դաժան: լայ

Ձերմակ պզտիկ իմ սիրական այդ կլոր
Բարձը գլխիս կապեցէ՛ք,
Զի միայն ա՛ն ծրծեց ցաւերն իմ բոլոր,
Մինչ հեծէի սրտաբեկ :

Մեհուրեան մէջ երբ ես լացի, տխրագին,
Բարձը ինծի փարեցաւ .
Երբ թոռմեցան ծաղիկները իմ ճակտին,
Ան սփոփեց վէրերիս ցաւ :

Բարձիկս ինէ չըլլա՛յ խլէք, սիրելի՛ք ,
Բարձիկս ճնճուղ, անընդման .
Զի ո՛վ գիտէ թէ հոն ալ մենք պէտք չունինք
Մեր բարձերուն ըսփոփման:

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(3 Շար.)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՈՒՄԱՐՈՒԻ ՓԱԿԱՐԱՆԸ

ԽՄԲ.— Պապական ընտրութեան առ-թիւ շահեկան նկատեցինք կարգ մը տե-ղեկութիւններ հրատարակել փակարանի ժողովին արարողութեանց եւ օրէնքին-բուն մասին :

Ընտրութեան օրուան նախօրեակին, բո-լորը կը հաւաքուին Սիքստինոսի մատու-ռին մէջ : Նախ չարական մը կ'երգուի, յետոյ կարտինալները թափօր կը կազմեն եւ, երկու առ երկու, կարգ մտած, հա-մաձայն իրենց աստիճանին, երիցագոյն կարտինալը ամէնէն վերջը, ճամբայ կ'ի-նան դէպի փակարան : Թափօրին երկու ն-պերքները ցցուած կը սպասեն պինուր-ները : Արեւը մարը մտնելէ վերջ, երբ հնչէ երրորդ զանգակը, արարողապետը կ'երեւի դրան վրայ՝ արտասանելու հա-մար բարձրաղաղակ.— «Դուրս օտարա-կանները» : Եւ փակարանին մէջ կը մնան միայն կարտինալները, անոնց սպասար-կուները : Դուռները կը կղպուին եւ պատ-կը քաշուի անոնց վրայէն, ներսէն եւ դուրսէն :

Այսօր կարտինալները ունին մասնաւոր յարկաբաժիններ, որոնք կը բաղկանան չորս սենեակներէ — երկուքը իրենց, եր-կուքը սպասարկուներուն համար : Այն կարտինալները, որոնք օծուած են հան-դուցեալ Պապին ձեռքով, իրենց խուցերը կը ծածկեն մանիլակազոյն թաւիշներով՝ իրրեւ սուգի նշան, իսկ միւս կարտինալ-ները՝ կանաչ թաւիշներով : Կերակուր-ները փակարան կը մտցուին այնպիսի ճամբով մը, որ կարելի չըլլայ հաղոր-դակցութիւն հաստատել կարտինալներուն եւ արտաքին աշխարհի միջեւ :

Ցաճախ ընտրութիւնը կարելի չըլլար կատարել մէկ կամ երկու օրէն : Կղեմէս Դ. Պապին մահուընէ վերջ (1262), կար-տինալները, 18 Հոդի, փակարան մտան, ուր մնացին 33 ամիս, մօտ երեք տարի, առանց իրարու հետ համաձայնելու՝ նոր Պապի մը ընտրութեան մասին :

Ու մինչ կարտինալները, փակարանին մէջ կը պայքարէին իրարու դէմ, արտա-քին աշխարհի մէջ անիշխանութեան մատնուած էր կաթողիկէ եկեղեցին :

Ընտրութեան ատեն Հռոմի մէջ կը գտնուէին Անճուի Կարոլոս իշխանը, որ Սիցիլիոյ թագաւոր էր եւ Հռոմի Սենատոր, եւ Պետրոս Ամիէլ, որ Հռոմի Սենատոր էր : Անոնք կը ներկայանային կարտինալներուն եւ կը պահանջէին որ անոնք շուտով ընտրեն նոր Պապ մը, որպէսզի Հռոմ վերադառնայ իր նախկին փառքին :

Կարտինալները, որոնք ֆրանսացի էին, կ'ուզէին որ Պապը ֆրանսացի ըլլայ, որպէսզի Հռոմ մնայ Ֆրանսայի ազդեցու-թեան տակ : Ասոնք կը պնդէին որ Պապը Հռոմի մէջ ընտրուի, որպէսզի Հռոմ կա-րենայ վերստանալ իր կորսնցուցած փառքը :

*Ամիսներ անցան, եւ կարտինալները չկրցան համաձայնիլ : Ամէն անգամ որ քուէարկութիւն կ'ըլլար, ֆրանսացի կարտինալները կ'ընտրէին Ֆրանսացի մը, իսկ իտալացի կարտինալները՝ Իտալացի մը : Ոչ ոք կրնար ձեռք բերել անհրաժեշտ երկու երրորդ քուէները, որպէսզի ընտրուի

ՏՕՆԱԽՐԱՏՆԵՐԸ ՎՃՌՎՈՒՄ ԵՆ ՆՈՐ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐ

Ս. ԿԱՓԱՆՑՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ս. Կապանցյանի անվան գյուղատնտեսական բարձրագույն վարժարանի դասախոսությունները ներկայումս ընթանում են նոր հաղթանակների ոգեշնչող մթնոլորտում։ Ուսանողները, ուսուցիչները, ինչպես նաև վարժարանի աշխատակիցները ամեն կերպ ձգտում են ամրապնդել կապը կյանքի հետ, ուսումնական գործընթացը հարստացնել գիտության նորագույն նվաճումներով։

Վարժարանի ուսանողները ամեն տարի մեծ թվով գործուղվում են արտադրական պրակտիկայի։ Նրանք աշխատում են կոլտնտեսություններում, սովխոզներում, մեքենա-տրակտորային կայաններում, ինչպես նաև գյուղատնտեսական հետազոտական հաստատություններում։ Այդ ամենը մեծ օգնություն է ցուցաբերում ուսանողներին՝ ավելի խորությամբ ուսումնասիրելու գյուղատնտեսության տեսական առարկաները, ծանոթանալու սոցիալիստական տնտեսության կազմակերպման ձևերին, ինչպես նաև ձեռք բերելու գործնական հմտություններ։

Վերջին տարիներին վարժարանի ուսանողները մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերում գյուղատնտեսական արտադրության մեքենայացման հարցերի նկատմամբ։ Նրանք ուսումնասիրում են մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատանքը, ծանոթանում են մեքենաների կառուցվածքին, սովորում են դրանց շահագործման և նորոգման կանոնները։ Ուսանողների մեծ մասը ստանում է տրակտորիստի, կոմբայնավորի, ավտոմեքենավարի որակավորում։

Ուսանողները ակտիվ մասնակցություն են ունենում նաև կոլտնտեսությունների և սովխոզների մշակույթի տների աշխատանքներին։ Նրանք կազմակերպում են գյուղացիների համար դասախոսություններ, զեկուցումներ, գրական երեկոներ, ելույթներ գյուղատնտեսական տեխնիկայի, ագրոտեխնիկայի և կենդանաբուծության հարցերի շուրջ։ Ուսանողները մեծ օգնություն են ցուցաբերում նաև կոլտնտեսությունների ղեկավարներին՝ տնտեսությունների կազմակերպման, հաշվառման և հաշվետվության հարցերում։

Վարժարանի ուսանողները ամեն տարի մասնակցում են Հայկական ՍՍՀ գյուղատնտեսական ցուցահանդեսին, որտեղ ներկայացնում են իրենց հետազոտությունների արդյունքները։ Ցուցահանդեսի ուսանողական բաժնում ներկայացված են ուսանողների կողմից կատարված հետազոտությունների, ինչպես նաև նրանց կողմից ստեղծված գյուղատնտեսական տեխնիկայի նմուշներ։

Վարժարանի ուսանողները ամեն տարի մասնակցում են նաև Հայկական ՍՍՀ գյուղատնտեսական ցուցահանդեսին, որտեղ ներկայացնում են իրենց հետազոտությունների արդյունքները։ Ցուցահանդեսի ուսանողական բաժնում ներկայացված են ուսանողների կողմից կատարված հետազոտությունների, ինչպես նաև նրանց կողմից ստեղծված գյուղատնտեսական տեխնիկայի նմուշներ։

Ս. Կապանցյանի անվան գյուղատնտեսական բարձրագույն վարժարանի ուսանողները ամեն տարի մեծ թվով գործուղվում են արտադրական պրակտիկայի։ Նրանք աշխատում են կոլտնտեսություններում, սովխոզներում, մեքենա-տրակտորային կայաններում, ինչպես նաև գյուղատնտեսական հետազոտական հաստատություններում։ Այդ ամենը մեծ օգնություն է ցուցաբերում ուսանողներին՝ ավելի խորությամբ ուսումնասիրելու գյուղատնտեսության տեսական առարկաները, ծանոթանալու սոցիալիստական տնտեսության կազմակերպման ձևերին, ինչպես նաև ձեռք բերելու գործնական հմտություններ։

Վարժարանի ուսանողները մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերում գյուղատնտեսական արտադրության մեքենայացման հարցերի նկատմամբ։ Նրանք ուսումնասիրում են մեքենա-տրակտորային կայանների աշխատանքը, ծանոթանում են մեքենաների կառուցվածքին, սովորում են դրանց շահագործման և նորոգման կանոնները։ Ուսանողների մեծ մասը ստանում է տրակտորիստի, կոմբայնավորի, ավտոմեքենավարի որակավորում։

Ուսանողները ակտիվ մասնակցություն են ունենում նաև կոլտնտեսությունների և սովխոզների մշակույթի տների աշխատանքներին։ Նրանք կազմակերպում են գյուղացիների համար դասախոսություններ, զեկուցումներ, գրական երեկոներ, ելույթներ գյուղատնտեսական տեխնիկայի, ագրոտեխնիկայի և կենդանաբուծության հարցերի շուրջ։ Ուսանողները մեծ օգնություն են ցուցաբերում նաև կոլտնտեսությունների ղեկավարներին՝ տնտեսությունների կազմակերպման, հաշվառման և հաշվետվության հարցերում։

Վարժարանի ուսանողները ամեն տարի մասնակցում են Հայկական ՍՍՀ գյուղատնտեսական ցուցահանդեսին, որտեղ ներկայացնում են իրենց հետազոտությունների արդյունքները։ Ցուցահանդեսի ուսանողական բաժնում ներկայացված են ուսանողների կողմից կատարված հետազոտությունների, ինչպես նաև նրանց կողմից ստեղծված գյուղատնտեսական տեխնիկայի նմուշներ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՅՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԻՍՏԻ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ՄԱՍԻՆ

Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի նիստի հանդիսավոր մասին հետևեցին մեծ ոգևորությամբ ու ուշադրությամբ։ Ներկաները ոտքի կանգնած ողջունեցին Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի նախագահության անդամներին, ՀԿ(բ)Կ Կենտկոմի, Հայկական ՍՍՀ կառավարության ղեկավարներին, ինչպես նաև Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի պատգամավորներին։

Նիստը բացեց Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի նախագահության անդամ ընկ. Ա. Ա. Ջամալյանը։

Նա ասաց, որ Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի նիստի հանդիսավոր մասին հետևելու են եկել Հայկական ՍՍՀ գերագույն խորհրդի պատգամավորները, ինչպես նաև հրավիրված հյուրերը։

Ընկ. Ջամալյանը հայտնեց, որ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒՋ պաշտօնապէս խղճց դիւա – նագիտական իր յարաբերութիւնները՝ Ա– թաթական Միացեալ Հանրապետութեան հետ: Պուրկիպայի եւ Նասրի միջեւ լուրջ տարակարծութիւն մը ծագած է, որ հետզհետէ սաստիկ բնոյթ կրնայ ստա – նալ: Միւս կողմէ Թունուզի մէջ երեւան ելաւ «Եուէֆիթսա» նոր զաւադրութիւն մը՝ քսան հոգի ձերբակալուելուն: Ա– կա եօթներորդ զաւադրութիւնն է այն օ– րէն ի վեր՝ երբ Նէօ – Տեսթուրի նա – կին քարտուղարը փախաւ Գահիրէ: Մա– րոքի թագաւորը յայտարարեց թէ Թու – նուզ եւ Մարոք միակամ են:

ՍԹԱԽՐՈՓՈԼի մէջ (Կովկաս) Մրուչչեւ յայտարարեց թէ եօթը տարիէն աշխարհ պիտի զարմանայ՝ տեսնելով խորհրդային տնտեսութեան յառաջդիմութիւնը:

ՓԵՇՏԱՑԻ իշխանութիւնները ազատ արձակեցին երեք գրողներ՝ որ հունգա – րական յեղափոխութեան վաղորդայնին ձերբակալուած եւ երեք տարուան բան – տարկութեան դատապարտուած էին իբ – րեւ «հակայեղափոխական»:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Համայնքը կը մասնակցի ամբողջ քրիստոնեայ աշ– խարհի սուգին հոգեհանգստեան պաշտօ– նով մը վասն հոգւոյ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ.

ԵՐՋԱՆԿԱՑԻՇԱՏԱԿ ՔԱՀԱՆԱՑԱՊԵՏԻ

Զոր պիտի մատուցանէ

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ Հ. Կ. Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս. Խաչ Եկեղեցին, 10պիս, Բիւ Թուէն, Փարիզ (5): Ներկայ իրենց հրաւէր կը նկատ – ուի:

×

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կիրակի օր, ժամը տասնին, Մարսիլիոյ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյն մէջ հանդէ – սաւոր ձայնաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ու յաւարտ պատարագի հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ՊԻՈՍ ԺԲ.

Սրբազան քահանայապետին հոգւոյն յա– ւիտենական հանգստեան համար:

Կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը:

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայրս. Միութեան նախաձեռնութեամբ, Հաճնոյ հերոսա – մարտի 38րդ տարեդարձի առթիւ ուր հազար ղուրպաններու ննջեցեալոց, հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց Ս. Յ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի առաւօտ:

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ ա – նոնց յիշատակը յարգողները, յետ պա – տարագի մատաղ Ազգային տան մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելած է արդէն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթի՝ Հայաս – տանի Սեպտեմբերի թիւը (9) մեծ մասով նուիրուած Փալատրիւի բանակումին: Պատկերազարդ: Երիտասարդութիւնը հե– տաքրքրող ճոխ բովանդակութիւն՝ հա – յերէն եւ ֆրանսերէն:

Բաժանորդագրուեցէք եւ բաժանորդա – գրեցէք ձեր երիտասարդ բարեկամները, դիմելով հետեւեալ հասցէին.—

Գրիգոր Փափազեան, 25 բիւ Մար – սիալ – Պուատ, Շաւիլ:

Տարեկան բաժնեգին՝ 600 ֆրանք:

Արտասահման՝ 800 ֆրանք:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Հատոր Բ. տպագրութիւնը

Վերջին ամիսներու Լիբանանի ծանօթ դէպքերու հետեւանքով, կարելի չէր ե– ղած որոշուած թուականին՝ Մայիսին, լոյս ընծայել Ս. Վրացեանի Հայաստանի Հանրապետութիւն հատորի Բ. տպագրու– թիւնը:

Կը տեղեկանանք, որ հատորի տպա– գրութիւնը արդէն աւարտած է եւ հրա– պարակ կը հանուի Հոկտեմբերին: Հա– տորը բաղկացած է մօտ 700 մեծադիր էջերէ եւ փայլուն թուղթի վրայ 70 էջ աւելի նկարներէ, լաթակազմ: Կեդրոնա– տեղին է Համազգայինի Գրատունը, Պէյրութ:

Այրի Տիկին Էլլէն – Բիւզանդ Քիւթիւք– եան եւ զաւակը՝ Բէնճ (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քիւթիւքեան եւ զա – ւակները, Այրի Տիկին Մանուչակ Ստամ– պոլցեան եւ զաւակները (Հայաստան), Ստամպոլցեան ընտանիքը, Տէր եւ Տիկին Շահաֆեան, Այրի Տիկին Արփենիկ Շահպազեան եւ զաւակը (Հայաս – տան), Տէր եւ Տիկին Հրանտ եւ Հռիփ – սիմէ Այվազեան (Քալիֆորնիա), Պէզճ – ճեան ընտանիքը, Հուռումեան ընտանիքը (Կիպրոս), Այրի Տիկին Հ. Տատրեան եւ զաւակները, Պ. Յ. Խուզիկեան եւ խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուս– նոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգա– կանին՝

ՏՈՔԹ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻՒԹԻՒՔԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 13ին իր բնակարանը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 15·30ին Ա– ֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Ա– ֆորվիլի դերեզմանատունը, ամփոփուե– լու համար իր ընտանեկան դամբարանը:

Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբը կ'ողբայ կսկծալի մահը, իր վարչութեան նախա – գահին՝ Տօքթ. Օննիկ Քիւթիւճեանի եւ այս առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի:

×

Ֆ. կապ. Խաչի Իսիի մասնաճիւղը եւ Արմեան զպրոցի հոգաբարձութիւնը ի – րենց անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տիկին Էլլէն Բիւզանդի եւ իր պարագաններուն Տոքթ. Քիւթիւքեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսա– կի 1000 Ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի տան:
(Տեսնալ «Յառաջ»էն):

×

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը Տօքթ. Քիւթիւճեանի մահուան առթիւ հինգ հազարական ֆրանք կը նուիրէ Մը– շակոյթի Տան Շ. Միսաքեան սրահին եւ կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայսրա– նին:

×

Տէր եւ Տիկին Վ. Նաւասարդեան կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք Հայ կար – միր Խաչի անտէր հիւանդներու ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի, ղրկացեալ Էմբրան Միքէեանի մահուան առթիւ:

×

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օգա– փոխութեան կայանին ընդարձակման ի նպաստ կը նուիրեն.— Պ. Ա. Տէր Յա – կոբեանց երկու հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մուքտէրեան երկու հազար, Պ. Սապունճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչերեան, Տիկին Աւագեան հազարական ֆր., Տիկին Սալմասլեան հինգ հարիւր, Պ. Յակոբ – եան հինգ հարիւր:

×

Հայ կարմիր Խաչի Անտէր հիւանդնե – րու ֆոնտին կը նուիրեն.— Տիկին Սրապ– եան հինգ հարիւր ֆրանք, Պ. Պ. Մէքր– մէճեան, Գալուստ, Սէֆէրեան, Վան – լեան, Ֆերհատեան, Ճէլքէրճեան եւ Պի – պալեան հինգ հարիւրական ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Քոնֆէքսիոնի աշխատանքի մը մէջ աշ– խատելու համար երիտասարդ կին մը կ'ուզուի: Դիմել՝

Maison Tavitian
19, Bd. Saint-Denis' Paris 2e

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Քաղաքապետարա– նի շէնք սրահներուն մէջ

×

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը վիճակ մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ: Մանրամասնու – թիւնները յայտնուած:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր, Շաբաթ իրիկուն, Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանէէօ Քա – չանի մասնաճիւղին կողմէ:

Այս Կիրակի 19 Հոկտեմբեր, ժամը 17 – կէս դիշեր: Ազգ. Տան մէջ, 32 բիւ տը Թրէվիզ:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Վարչութիւնը Պ. Պ. Գուրգէն, Հրայր եւ Վահէ Գրիգորեաններէ չնորհակալու – թեամբ ստացած է երեք հազար Ֆր., իրենց հօր ողբացեալ Կարապետ Գրիգորեանի մահուան քառասունքի հո – գեհանգստեան առիթով:

× *Հայաստանէն Տիկին եղիսաբէթ Սը– րապեան կը փնտռէ իր որդին Լեւոն (հօր անուն Յարութիւն) Սրապեան, որ կը կարծուի Ֆրանսա գտնուիլ:*

× *Սոֆիայէն Տիկին Ազատ Սէթեան կը փնտռէ իր եղբայրը Արիստակէս Կա – րինեան, որ կը կարծուի գտնուիլ Մեքսի– կա: Ծանչցողներէն կը խնդրուի տեղեկա– ցնել եկեղեցիին, 339, Ավընիւ տի Փրա– տօ:*

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; République

Շաբաթ, Հոկտ. 18, ժամը 20·30ին

ՖՐԱՆՔԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծաբան
Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆի
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ. Ժ. Մ. ՍԻԼՆՑՔԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսե– րէն լեզուով, հայ Մոլիէրը ծանօ– թացնելու համար օտարներուն:

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝

Հայկուհի Խտրշեան, Աւետիս Մի– սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի– վիէ Մաթօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռու– բէն Ալաճեան, Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ, Ժրնըվիէվ Լըֆ– լեռ եւ Իւպեր Քլանէ:

Բեմադրութիւն՝ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻ– ՍԻՐԵԱՆ, թեմնիֆ խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ:

Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա– թօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ– ՊԷՍԵՐԵԱՆ:

Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300:
Դիմել՝ Ալթունեան՝ ԿԻԻԹ. 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ. 25–46:
Միսիրեան՝ ՄՕԼ. 86–04:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Մի– սաքեան» խումբի ընկերները այս Ուր – բաթ, ժամը 21ին Պուա Քոլոմպի կայս– րանի ծանօթ սրճատունը:

ՎԻԵՆ.— Հ. Յ. Դ. Ազն կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար– տաւորիչ է անխտիր, անդամատեւորները միասին բերել:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Րաֆֆի» խում – բի ընկերական ժողովը, այս Ուրբաթ ե – րեկոյ ժամը 21ին, «Ռէժան»ի վերնայար– կը: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովո– րական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրա – կարգ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ընկեր Մ. Տէմիրճեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ա.Հարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Յ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Բաժակ մը թէյի չուրջ՝ Պ. Սասունեի ճաշարանը, բիւ տ'Ալէէ – սանտրի, մէթրօ Սանթիէ կամ Ս. Տընի:

Օրակարգ՝ Պարահանդէսի կարգադրու– թիւններ եւ ուրիշ կարեւոր հարցեր:

Ոչ ոքի հրաւիրագիր չի ղրկուիր:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

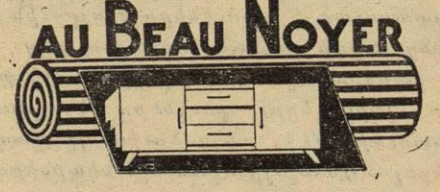
ՀԱՄԱՅԱՐՔ. Հայր. Միութեան Վա – լանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ Պ. Գ. Սիմոնեանի սրճատունը: Օրակարգ.— Ա) Պատմ. ժողովի տեղեկագրի ընթեր – ցում, Բ) Հաշուեքննութիւն, Գ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը հրաւիր – ուին բոլոր հայրենակիցները:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Տէսինի կրօն. Ընկերակցութիւնը, կը փութայ ծանուցանել Տէսինահայ հասա – րակութեան թէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին: Ս. պատարագ պիտի մա– տուցուի տեղւոյս Ս. Աստուածածնայ ե – կեղեցւոյ մէջ. Ամենայն Հայոց Հայրա – պետի վաղդէն Ա. Կաթողիկոսի ծննդեան յիսունեւրորդ եւ գահակալութեան Գ. տա– րեդարձի առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մարիամ Սրմայեան (Ուշագոյն) որ 1940ին Սելանիկէն Գերմանիա գացած է· անկէ Իտալիոյ վրայով Ֆրանսա անցած ըլլալ կը կարծուի: Իր ազգական անունը Ազատուհի: Տեղեկացնել՝
Հայթայեան Գէորգ՝
Rue Erévanian Ne 62, Léninakan
Arménie - U.R.S.S.
կամ Հ. Գալուստեան՝
150, Rue Lafayette, Vieune (Isère)

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՑԱՆԶՆԵԼԻ ՓՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ԱՂՓԱՏԱԹՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի ՇՐԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Deux Orchestres **Cotillons**

ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՐՏԱՀՈՍՈՒՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հետաձայնելով Միութեան դրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO 77-73

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI 18 OCTOBRE 1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8322 — 34EME ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4123

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽԱՂԱՂ ԵՒ ԱՐԴԱՐ ԼՈՒԾՈՒՄ

Հօրեղբայր ծը կոչ կ'ընուորականի ձըշ – գագաղուրեանաբ եւ վառականութեանաբ կը հաւատայէն իր առաջադրած քաղաքական – առաքելութիւնը այս հաստատ հաւատքով, որ վերջը յաշողի ժողովրդավարական սե – թեռով ու խաղաղ ճշդոցներով արդար լուծուա մը վասն Ալժերիոյ ցաւուա թնդրին :

Հարց առուած արտաքին գործոց – թիւնները ցոյց տուին, որ Վարսոյի եռեքին տագնապը կը վարուի այն առա պատճառով, որ խաղաղութիւնը վերադա – տաուի ծրջերդավարական հարաւային ա – փերուս վրայ :

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէն մեծապէս բարձրացուց վարչապետ տէկնակու – թիւնը սերքին եւ արտաքին ճապաոե – րուս վրայ :

Ազգասոլեան տղաժասերը տեսան թէ որքան ապերջ էր զօրաշարը իր լոս – տուներուս ոչէ : Ոչ պատասխանութիւնը ի՛նչպէս յարգեց ևոր Սահմանադրութեան արամադրութիւնները : Կիսեցան ապա – խութիւս տռչակեց : Ս տատպասքարը հան – րապետութիւս վարաս՝ կապուաց ոնա – լով Փրանսայի :

Սակայն բոլոր պաղձավայրերն ալ կ'օժտուին այսօ ներքին լայս ընքնավա – րութեամբ եւ կ'օգտուին մայր երկրի տնտեսական, ռազմական ու մշակութա – յին աջակցութենէն :

Ո՛չ ոչկ տղաժաս ընքնաբաւ է : Բոլորն ալ կը կարօտին Փրանսայը օժանդակու – թեան : Եոյնպէս Սարոք եւ Թունուզ, որ լիակատար ասկախութիւն ստացան, պէտք ուէին այս երկրի օգնութեան բո – լոր ժարդերուն մէջ :

Ալժերիա՝ աւելի քան ուրիշ որեւէ հո – պատաս՝ չի կրնար ապրիլ առանց Փրան – սան ունենալու իր թիկունքը : Այս ձշմար – տութեան համոզուած են այսօր ամէնէն Թունզ ազգայնականներն անգամ :

Ալժերիոյ Ազգային Ազատագրութեան ճակատը եւ «առժամեայ կառավարու – թեան » վարչապետ Ֆերհատ Ապպաս ըս – կըսած են աւելի հաշտարար դիրք բռնել : Բանակցութեան համար այլեւս իբրեւ նախապայման «անկախութեան ճանա – չում» չեն պահանջեր :

Զօրավար Ծը Կոլի ալժերիական քաղա – քականութիւնը մեծապէս տպաւորած է դիրենք :

Մայիս 13էն ի վեր մեծ փոփոխութիւն – ներ առաջ եկած են Փրանսական քաղա – քականութեան մէջ : Ալժերիոյ զինուորա – կանները ո՛չ Թունզ ազգայնամոլները չեն որ այլեւս կը յաւակնին պարտադրել ի – րենց կամքը :

Վարչապետը Հոկտեմբեր 9ի իր խիստ հրահանգներով արգիլեց զինուորականնե – րուն քաղաքականութեամբ զբաղիլ : « Փրկութեան կոմիտէ»ները զրկուելով զինուորական տարբկն՝ ո՛չ մէկ հեղինա – կութիւն պիտի ունենան այսուհետեւ :

Զօրավար Ծը Կոլ ուժեղ կերպով ձեռք առած է երկրին ղեկը : Վերջ գտած է այլեւս փոխանցման չքջանը, որ սկսած էր Մայիս 13ի «յեղափոխական» չարժումով :

Զօր. Սալան, Մասիւ եւ ընկերները իբ – րեւ կարգապահ զինուորականներ՝ անմի – ջապէս համակերպեցան վարչապետի հր – րամաններուն :

Նոյեմբեր 23ի ընտրութիւնները ազատ պայմաններու մէջ կատարուելով՝ հնա – րաւորութիւն պիտի տան կառավարու – թեան ժողովրդավար նոր կարգեր հաս – տատել Ալժերիոյ մէջ :

Անոնք որ Սեպտեմբեր 28ին «ոչ» քուէ – արկած էին, այժմ բոլորուած են զօրա – վարին չուրջ՝ հրապարակած անոր ալ – ժերիական քաղաքականութենէն , որ կը ձգտի խաղաղ ե արդար լուծումի մը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱԼԺԷԻ ՄԷՋ ՑՈՅՑ ՉԵՂԱՒ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼ ՅԵՏԱՁԳԵՑ

Ինչպէս գրած էինք, Ալժերիոյ եւ Սա – հարայի Փրկութեան Կոմիտէն թող – ցիկներ ցրուած էր առջի օր՝ ժողովուրդը հրաւիրելով ընդհանուր գործադուլի եւ ցոյցի, բողոքելու համար Զօր. Տը Կոլի կառավարութեան վերջին որոշումներուն դէմ : Բացի զինուորականներէն՝ Կոմիտէի անդամներուն երկու երրորդը համաձայն էր ընդհանուր գործադուլի եւ ցոյցի : Փոքրամասնութիւն մը միայն, գլխաւո – րութեամբ Նէօվրիթի, Սիտի Քարայի, Քուլոնտրի , եւ «Էքզո տ'Ալժէ»ի տնօրէն Ալէն տը Սէրինեի պատրաստած էր յայ – տարարութիւն մը, որ չհրատարակուե – ցաւ սակայն : Ալէն տը Սէրինեի կը զա – նուէր Փարիզ, ուր յայտարարեց թէ իր հրաժարականը գրկած եւ Ալժէի փրկու – թեան կոմիտէին : Միւս կողմէ ծանօթ կոլեան Քուլոնտր կ'աշխատէր համոզել ծայրայեղ իր ընկերները՝ որ հրաժարին գործադուլի ծրագիրէն :

Սկիզբը դժուար եղաւ համոզել ծայրա – յեղները, սակայն հետզհետէ անդրադար – ձան անոնք՝ որ իրենց ցոյցը ձախողու – թեան պիտի մատնուէր : Հինգշաբթի ա – ռաւօտ ամէն մարդ գործի վրայ էր ար – դէն. հետեւաբար այլեւս կարելի չէր մը – տածել ընդհանուր գործադուլի մը մա – սին :

Վերջապէս Փրկութեան Կոմիտէն դե – կոյց մը հրապարակեց, ուր կ'ըսուի թէ կոմիտէին մէկ պատուիրակութիւնը ըն – դունուած է զօր. Սալանի կողմէ, որուն տուած բացատրութիւններուն վրայ՝ « հայրենիքին դերագոյն շահերը պաշտ – պանելու մտահոգութեամբ եւ Փրկու – թեան Կոմիտէի միասնականութիւնը պա – հելու համար, Փրկութեան Կոմիտէն ի – կամիի եւ Ալժէի կոմիտէներուն հետ հա – մակարծիք՝ կ'որոշէ յետաձգել գործա – դուլը » :

Միւս չրջաններու Փրկութեան կոմի – տէներն ալ կոչ մը ըրին՝ գործադուլը յե – տաձգելու համար :

Արդարեւ, որոշուած ժամուն Ֆորոմի հրապարակին վրայ կը տեսնուէին լուսա – նկարիչներ, թղթակիցներ եւ զինուորա – կաններ ... :

Իրիկուան դէմ միայն մօտ հարիւր ե – րիտասարդներ զանազան բացատրու – թիւններ արձակեցին Զօր. Սալանի հաս – ցէին, որուն հետ խորհրդակցութիւն մը ունենալէ ետք դուրս կ'ելլէին պատուի – րակութեան մը անդամները : Զորս ձեր – բակալութիւններ եղան, որոնցմէ մէկը ... ոստիկան էր եւ նկատելով որ համա – զգեստ չունէր՝ իր պաշտօնակիցները կարծած են թէ ցուցարարի մը հետ գործ ունին : Շատ չանցած չորսն ալ ազատ ար – ձակուեցան :

Ընդհանուր գործադուլին եւ ցոյցին դէմ էր Ալժէի քաղաքական թէ զինուորա – կան չրջանակներուն մեծ մասը :Ալժե – րիոյ քաղաքապետներու դաշնակցութեան նախագահը, Պարեթօ, որ Փարիզ կը գտ – նուէր, յայտարարեց թէ դէմ էր խառնա – կութիւններուն. « կը հաստատենք Զօր. Սալանի կատարած յայտարարութիւնը՝ Փարիզի մէջ, եւ Զօր. Մասիւի յայտա – րարութիւնը՝ Ալժէի մէջ » :

Իսկ Ռոժէ Տիւչէ յաստակօրէն յայտա – րարեց .— Զօր. Տը Կոլի կողմէ արուած որոշումները պէտք է յարգուին :

Լիբանանի նոր կառավարութիւնը բա – ցառիկ լրատուութիւններ ուղեց վեց ամ – սուան համար , քաղաքացիները դինաթա – փելու եւ կարգը վերահաստատելու յա – ռաջադրութեամբ : Հաւանական է, որ Խորհրդարանը չախչախիչ մեծամասնու – թեամբ կամ միաձայնութեամբ քուէարկէ կառավարութեան պահանջը :

ՆԱՍՐ - ՊՈՒՐԿԻՊԱ ԿՌԻԻԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՑ

ԳԱՀԻՐԷ — ՊՈՒՐԿԻՊԱ ԱԼԺԵՐԻՈՑ ԴԷՄ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ — ԵԳԻՊՏՈՍ ԴԱՒ ԿԸ ՍԱՐՔԷՐ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ԴԷՄ

Թունուզի հանրապետութեան Նախա – գահ Հապիպ Պուրկիպա Ազգ. Սահմանա – դրական ժողովին առջեւ խօսք առնելով բացատրեց այն պատճառները՝ որոնց հա – մար Թունուզ դիւանագիտական իր յարա – բերութիւնները խզեց Արաբական Միաց – եալ Հանրապետութեան հետ :

Պուրկիպա նախ ճչդեց թէ ինք Արեւ – մտեան կողմնակից էր եւ կը մնայ արեւ – մտեան. « ես յայողեցայ Միացեալ Նա – հանգներու բարեկամութիւնն ու յարգան – քը ապահովել Թունուզի համար » :

Նախագահը ծանր բառերով արտայայ – տուեցաւ Գահիրէի դէմ .— « երկու տարի առաջ կը կարծէի թէ եգիպտոսի եւ Թու – նուզի միջեւ անհամակցողութիւն մը կար, բայց եօթը ամիսներէ ի վեր այլեւս չեմ հաւատար այդ տարակարծութեան . դաշտրութիւն մը երեւան եկաւ » :

Գալով Արաբական Լիկային, Պուրկի – պա ըսաւ թէ կարճ ժամանակի ընթացքին Լիկան պիտի դրուի անկեղծութեան եւ եղբայրութեան հաստատուն հիմերուն վրայ :

Գահիրէի Արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ Թունուզ կը փակէ իր դեսպանատունը եւ բոլոր պաշտօնեաները հրահանգ ստացած են, որ անմիջապէս վերադառնան Թունուզ : Գահիրէի նա – խարարութիւնը աւելցուց թէ Թունուզ խնդրած է Արաբ. Հանրապետութեան կառավարութենէն, որ նոյն միջոցներուն դիմէ Թունուզի իր դեսպանատունը պար – պելու համար :

Եգիպտական ձայնասփիւռը նոր թափ մը տուաւ հակաթունուզեան եւ մասնա – ւորապէս Պուրկիպայի դէմ իր սկսած պայքարին : Դիւանագիտական յարաբե – րութիւններու խզումէն ետք Գահիրէի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ Պուրկի – պա կը հետեւի « դաւաճան» Նուրի Սա – յիտի քաղաքականութեան եւ չեչտելէ ետք թէ Թունուզի « կառավարութիւնը արեւմտեան աչխարհակալներու գործա – կալն է» աւելցուց .— «Պուրկիպա դէմ է Ալժերիոյ անկախութեան ... դիւանա – գիտական յարաբերութիւններու խզումին դէմաւոր պատճառը ա՛յս է» :

Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատը մատ – հոգուած է Թունուզ — Գահիրէ այս հա – կամարտութեամբ եւ կը յայտարարէ թէ այս ձեւով Պուրկիպա լուրջ հարուած մը կուտայ Ալժերիոյ «առժամեայ կառավա – րութեան, որուն կեդրոնը կը գտնուի Գահիրէի մէջ :

Մայիս 13ի դէպքերէն ի վեր նախա – գահ Պուրկիպա առաջին անգամն ըլլալով տեսակցութիւն մը ընորհած է Փրանսացի լրագրողի մը, չահեկան յայտարարու – թիւններ ընելով : «Փարի – Փրէս » կը հրատարակէ այդ տեսակցութիւնը, որ գրաւած է ամբողջ էջ մը :

Արաբական Լիկայի հանդէպ իր դիրքը Պուրկիպա կը բացատրէ հետեւեալ ձե – ւով .— Նախ՝ մենք արաբական երկիր մըն ենք, բայց արաբական երկիր մը, որ իր աչխարհագրական դիրքին համար պէտք է գործակցի Արեւմուտքի հետ. երկրորդ՝ Թունուզ դէմ է բռնատիրութեան, ինչ – պէս՝ միջազգային համայնավարութիւնը : Թունուզ յարեցաւ Արաբական Լիկային, կ'աւելցնէ Պուրկիպա, բայց մեր եւ ե – գիպտոսի միջեւ մտահոգիչ հարցեր կա – յին : Ասոր պատճառը Թունուզի արեւ – մտեան քաղաքականութիւնն է : Եգիպ –

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

•

Հոկտեմբեր 12ին Էջմիածնի Մայր Տա – ճարին մէջ եղած են եկեղեցական հան – դիսութիւններ եւ մատուցուած Ս. Պա – տարագ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ծննդեան յիսնամեակին եւ գահակալութեան Գ. տարեդարձին առ – թիւ : Օրուան քարոզը խօսած է եղիպտո – սի թեմի առաջնորդ Մամբրէ Արք. Սի – րունեան : Հանդիսութեանց ներկայ է – գած են եկեղեցականներ եւ աչխարհա – կաններ՝ Հայաստանէն թէ արտասահմա – նէն, որոնց կարգին՝ Նուպար Գ. Կիւլ – պէնկեան (Լոնտոնէն), Բժ. Ե. Արզու – մանեան եւ Ե. Հիւսիսեան (Իտալիայէն), Յ. Տէր Յակոբեան եւ Ս. Քարեան Փա – րիզէն :

Հանդիսութեանց ներկայ եղած եւ վե – հափառը չնորհաւորած է նաեւ հռչակա – ւոր նկարիչ Մարտիրոս Սարեան :

Հայաստանի Վարչապետ Քոչինեան եւ ուրիշներ զրկած են չնորհաւորական հե – ռագիրներ :

ՏԱՐՈՒՆԻ .— ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՔԻԼԵՐՃԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք որ Հոկտեմբեր 14ին Միլանոյի մօտ վախճանած է Ղեւոնդ վարդապետ Քիլերճեան, 56 տարեկանին :

Հանգուցեալ վարդապետը բնիկ Խար – բերդցի, Փարիզի ժողովրդապետ եղած է 1948ին, ապա անցած Ամերիկա եւ Իտա – լիա :

Քիլերճեան վարդապետ Փարիզ եղած չրջանին վայելած է բոլորին համակրան – քը եւ չահած լայն ժողովրդականութիւն :

Տակաւին առիթը կ'ունենանք խօսելու իր մասին :

տոս, մանաւանդ Սուէզի միջադէպէն ետք, հետեւեցաւ «զրական չէկոթու – թեան», բայց այդ քաղաքականութեան միայն անունը մնացած է այսօր. Եգիպ – տոս կը հետեւի Ռուսերուն :

Թունուզի Նախագահը աւելի խիստ բառերով կը քննադատէ Նասրը, որ իր դերագահութիւնը կը փորձէ պարտադրել արաբական միւս երկիրներուն վրայ : Բայց արաբական բոլոր երկիրները չեն որդեդրեր այդ քաղաքականութիւնը, այդ պարագային՝ յետեալ երկիրները կը զտ – նան ... աչխարհակալներու գործակալ եւ դեկավարները՝ դաւաճան : Լիբանան, Յորդանան եւ Սուտան Եգիպտոսի դէմ բողոքեցին Ազահովութեան Խորհուրդին :

Հապիպ Պուրկիպա կը չեչտէ թէ Նասրի միապետական ձգտումները չեն կրնար ի – րականանալ արաբական բոլոր երկիրնե – րուն մէջ : Բազմաթիւ արաբ կառավա – րութիւններ ունին արեւմտեան քաղաք – կանութիւն : Եգիպտոս կը հետեւի Մոս – կուայի : Միւս կողմէ, կ'աւելցնէ ան , Թունուզի ոստիկանութիւնը յաջողած է ձերբակալել մարդիկ՝ որոնց վրայի փաս – տաթուղթերը ցոյց կուտան, թէ Նասր զինք, զրամ եւ մարդ կը զրկէր դաւա – դրութիւն մը պատրաստելու համար Թու – նուզի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ զինուորական նուագա – խումբին զեկավարը՝ Փեթրով, պաչտօ – նազրկուած է, նկատելով որ անհատա – պաչտ էր եւ միայն իր եւ տղուն երա – ժչտական գործերուն տպաւորութեամբ կը դրաղէր : Այն խմբավարները որ իրենց յայտարերին վրայ Փեթրովի գործերը չէ – ին զներ՝ անմիջապէս պաչտօնանկ կ'ըլ – լային, կ'աւելցնէ «Կարմիր Աստղ» թեր – թը :

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

(ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Կ'արժէ, որ արագ ակնարկ մը նետենք մեր կորուստներուն վրայ՝ մշակութային մարզի մէջ, օրուան տօնին առիթով :

Համաձայն Մեսրոպ Մաշիտոցեան կազմած ցուցակին, համայն աշխարհի մէջ ցրուած հայերէն ձեռագիրներու թիւը կը հասնի չուրջ 24·000ի (9 – 10·000ը՝ միայն Երեւանի մէջ) :

Հազար հինգ հարիւր տարուան ընթացքին միայն 24·000 գիրքե՞ր գրուած կամ ընդօրինակուած են ուրեմն. ոչ, իհարկէ : Ի՞նչ եղած են միւսները. չատ պարզ է :— ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԵՆ :

Ահա՛ քանի մը վկայութիւններ, որոնք կը ծառայեն հաստատելու մեր այս եզրակացութիւնը :—

Մովսէս Խորենացի, Մեսրոժան Արքեպծրունիի մասին խօսելու առիթով, կը գրէ. « ... Զորս մի անգամ գիրս գտաք՝ ետուք՝ այրէր» : Կաղանկատուացի եւս կ'ողբայ «զմատենից եւ զկտակարանաց հրկիզութիւն» : Ստեփանոս Օրբելեան իր կարգին կը վկայէ, թէ Ղափանի Բաղաբերդը գրաւուած տեղն թշնամին այրեց տասը հազար մատեաններ 1126ին : Դար մը ետք, 1241ին, «անթիւ գոյին կտակարանաց ի աստուածային գրոց», ինչպէս կ'ըսէ Գանձակեցի, սակայն անթիւ այդ գիրքերը կողոպտեցին թաթարները եւ ծախեցին ընչին դիներով :

Պասլպէքի գրաման տեղն կորուսեցան աւելի քան տասը հազար հայերէն ձեռագիրներ : Լենկթիմուր, Հայաստանի արշաւանքէն վերադարձին, բեռներով «հայերէն գրեանք» փոխադրեց իր մայրաքաղաքը՝ Սմրղանտ եւ հոն աշտարակի մը մէջ պահել տուաւ զանոնք : Յովհաննէս Կաբրեցի կաթողիկոս կը հաստատէ այս պարագան՝ Դորպատի համալսարանի ուսուցչապետներէն Կլոսիոսի գրած իր մէկ նամակին մէջ : Իսկ Ներսէս Գ. Կաթողիկոս կը գրէր, թէ աստուածպաշտութեան թշնամիները «բազում անգամ արշաւել կորուսին զկտակարանս եկեղեցւոյ » :

Մխիթար Ապարանեցի կը պատմէ, թէ իր օրերուն այլեւայլ կողմեր ցրուած հայերէն գիրքերը եթէ հնար ըլլար հաւաքել եւ «ժողովել ի մի վայր, աւելի գոյր քան զհազար բեռն» :

Մեր հին, պատմական արժէք ունեցող ձեռագիրներէն մինչեւ հիմա գտնուածները «նչխար մի համարելու է չգտնը – նուածներուն եւ չգտնուելիքներուն» հետ բաղդատմամբ, կը վկայէ Ալիշան :

Աղթամարի վանքին Ղուկաս գրապետը, Լենկթիմուրէն ազատելու համար հին մատեաններն ու մագաղաթները, տակառներու մէջ կը լեցնէ գանոնք եւ կը թաղէ : Եւ անշուշտ թաղուած ալ կը մնան դեռ :

Նոյն ճակատագրին ենթարկուած են բազմաթիւ այլ ձեռագիրներ արաբական եւ թաթարական արշաւանքներու առեն :

Վիլլոդ հայադէտը իր հայ – լատին բառարանին վերջը կը գրէ. «Ցայնժամ (1388ին) գրեթէ հայ գրեանքն ամենեք – եան մաշեցան ի հուր» :

Առաքել Դաւրիժեցի նոյնպէս կը վկայէ, թէ տպիտութեամբ պնդացած եւ ամայացած էր Հայոց աղը : Ոչ միայն չէին կարդար, այլեւ չէին իսկ գիտեր, թէ ինչ է գիրքը եւ ինչ զօրութիւն ունի : Մինչեւ իր կը նկատուէին գիրքերը, փա – տի կտորներու պէս նետուած այս ու այն կող՞ կամ հողով ու մոխիրով ծածկուած :

Միշտ առիթ՞նք նաեւ մեր Պատմահ՞ր վկայութիւնը այն մասին, թէ քրիս – տոնեայ «լուսաւորիչ»ները կ'այրէին, կը փճացնէին ինչ որ «հեթանոսական » էր կամ հեթանոսական շրջանի հետքը կը կրէր : Այս ձեւով եւ այս պատճառով ընդմիշտ կորսուեցան մեր դողթան երգերը, որոնք «հեթանոսութեան» գրոշմը ունէին իրենց վրայ :

Գերմեն պատմագէտը՝ Մոմսէն կը վկայէ, թէ Հայաստան «անյունացեալ» երկիր մը մնաց, երկար առեն ենթակայ ըլլալով հանդերձ Բիւզանդիոնի քաղաքական եւ մշակութային ազդեցութեան : Եւ ոեղծեց ինքնուրոյն մշակոյթ, ազգային չունչով ու գրոշմով :

Այդ մշակոյթէն չատ քիչ բան հասած է մեզի :

Ահա քանի մը ուրիշ վկայութիւններ աւելի մօտ ժամանակներու մասին.—

Վանքերու վանահայրերը իրրեւ նուէր Գալոյ ամիրաններուն կը ղրկէին ընտիր ղրչպիրներ, որոնք յաճախ կը կորսուէին անպիտութեան կամ անուշադրութեան պատճառով : Թոլմա Արծրունիի պատմութեան ձեռագիր մէկ օրինակը Մելքիւ՝ ամիրայի մը տան «թաւան ի – չի»էն գտնուեցաւ, կը հաստատէ Աբրահամ Ալիշանեան եւ կ'աւելցնէ. «Յոհաննէս կաթողիկոս կը գրէ, թէ Գէորգ Դպիր Հայաստանի գիւղերէն մէկուն մէջ տուն մը հիւրընկալուած էր : Գիշերը, ջուր խմելու առեն, կը տեսնէ, որ ջրամանին վրայ մագաղաթեայ ձեռագիր մը դրուած էր իրրեւ կափարիչ : Եւսեբիոս կեսարացիի «Քրոնիկոն»ն էր այս կափարիչը :

Ոմանք, թէ մեզ եւ թէ իրենք գիրենք մխիթարելու համար թերեւս, այս կորուստները կը նկատեն «աղերու մարսողութիւնը» :

Հաւանաբար, ճշմարտութեան բաժին մը կայ այս հաստատումին մէջ : Բայց հիմա, քսաներորդ դարուն, այլեւս ներելի չէ «մարսողութեան» այս ձեւը : Մը – եղանակով պէտք է ճշմարտութեան համար մտահոգ ըլլայ. պէտք չէ նաեւ մը – տահոգուի կիրքով.— եւ բնականաբար՝ բարոյականութիւնով, զգայականութիւնով. իր իսկ էսանսը սէրն է » :

Ասոր համար է որ հետաքրքիր եմ գիտնալու թէ Ալրինէն սիրա՞ծ է երբեք : Սէրը՝ բանաստեղծին մէջ ամէնէն զօրաւոր կերպով թրթռացող լարն է : Միշտ մարդիկը՝ երբ կը սիրեն, սովորականութենէ դուրս կ'ելլեն յաճախ :

Իր հիանդ հոգին թերեւս կը բաղձար սիրել, բայց մինակ էր, բոլորովին մինակ՝ իր Տխրութեան հետ :

Գարեգին Պէշկէօթիւրեանի ծանօթ Սրբինդը, որով կէս մը անմահացաւ Խար – բերդցի վաղամեռիկ երաժիշտ – բանաստեղծը, տարտամօրէն հանդիսութեան եղերք ունի Ալրինէ Սկֆէրեանի իմ բարձիս ոտանաւորին հետ : Պէշկէօթիւրեան՝ դեռ ապրիլ կ'ուզէ .

Ե՛կ, իմ սրինգ, իմ բարեկամ սրտագին .
Նիհար շրթներդ, ո՞հ, երերուն ,
Դի՛ր դալկահար իմ շրթներուն,
երգեմ ու լամ, լամ ու երգեմ
տրտմագին :

Տխրօրէն երթեւեկումը վէրքի մէ պէս կ'արիւնի Սկֆէրեանի հոգիին մէջ, ուր կեանքին հաւատքը չոզիացեր է. այնպէս որ երգելու ու լալու բաղձանքներ, չի անուցաներ բանաստեղծը, գիտէ նամքով, զուրգուրանքով կը հաւաքուին ու կը պահուին հիմա հին ձեռագիրները, որքան ալ աննչան, որքան ալ պակասաւոր ըլլան :

Օտար մը, Վիկտոր Լանկլուա, մեղմէ դար մը առաջ հաւաքեց եւ հրատարակութեան տուաւ Ռուբինեանց շրջանէն մնացած դիւանաթուղթեր ու վաւերաթուղթեր, որոնք կը ծառային իրրեւ աւտած որեւէ ժողովուրդի քաղաքական պատմութեան :

Հիմա, բոլոր այս կորուստներէն ետք, մենք պարտաւոր ենք զուրգուրալ մեր ունեցած քիչին վրայ : Մեր յիշատակած վկայութիւնները կարդալով, թերեւս չենք իսկ անդրադառնար, թէ կորսուած ձեռագիրները անդարմանելի բաց մը ձգած են մեր մշակոյթի պատմութեան մէջ :

Վերջացնենք այս տխուր պատմութիւնը, զարձեալ յիշատակելով Աբրահամ Ալիշանի մէկ վկայութիւնը :

« Օր մը,— կը պատմէ Ալիշան, — կրետացի հայ մը կը ներկայանայ Հայր Ալիշանի եղբօր եւ, ցոյց տալով ձեռագիրները մը, կ'ըսէ. «Այս տեսակ տասը կտոր ձեռագիրներ թաղեցինք կրետացի Հայու մը հետ, որ շատ կը սիրէր զանոնք» :

« Ալիշանի եղբայրը, ի լուր այս յայտնութեան, կը յուզուի. իսկ կրետացի Հայը, մեղմելու համար անոր յուզումը, կ'աւելցնէ. « Հոգ մի՛ ըներ, այդ ձեռագիրները շատ հին էին, շա՞տ հին ...» :

Ի տես եւ ի լուր մեր անթիւ անհամար կորուստներուն, ոմանք մտածեն թերեւս, կրետացի Հայուն պէս, թէ ոչինչ, հոգ ընելու բան չկայ, քանի որ կորսուած գիրքերը ,— թանկագին նչխարներ ,— «հին էին, շատ հին ...» :

Հին էին, ուստի՝ նաեւ աւաւել քան – կարժէք էին, քան նորերը :

Հին թէ նոր, մենք կը գուրգուրանք հայ գիրքին վրայ, որովհետեւ գիտենք, կը խոստովանինք մեր թուխ Աբամպղին՝ Ահարոնեանի հետ, թէ «մի գիրքը մի ազգ է, մի այրուբենը՝ մի ամրողջ գեղի պատմութիւն : Եւ այրուբենից ու գրքից դուրս ուրիշ պատմութիւն չկայ » :

(Աբաբգրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ՝ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒ ՀԵՏ ...

Ինչպէս գրած էինք, Փրակայի մէջ 16 լեզուներով լոյս տեսաւ Համաշխարհա – յին մարտեսի պաբբերաթերթին առաջին թիւը, ուր արաբական երկիրներու նե – քին գործերուն վերաբերեալ համայնա – վարներու նպատակներուն մասին չահե – կան յօդուած մը գրած է Պալէտ Պէքթաշ :

Սուրիոյ եւ Լիբանանի համայնավար կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղա – րը, Պալէտ Պէքթաշ, Սուրիայէն հեռացած էր Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան առեղծման նախօրեակին, եւ հաստատուած Փրակա՝ նկատելով որ համայնավար կուսակցութիւնը արգիլուած է յիշեալ երկիրներուն մէջ : Միչեցնենք՝ որ անցեալ չարաթ վերադարձաւ Դամասկոս, զաղտնի պատճառներով :

Ուշագրաւ է այն պարագան, որ մինչ Եւրոպայի եւ Ա. Միութեան մէջ համայնավարները անհաչտ պայքար կը մղեն ազգայնականներու դէմ, Պէքթաշ երկդիմի քաղաքականութիւն մը կ'որդեգրէ, երբ «զործունէութեան դաշտն » է՝ արաբական աշխարհը . —

« Ճիշդ է որ համայնավարներուն համար անհրաժեշտ է դնինակցիլ զանազան երկիրներու ազգայնական եւ ազգեցիկ արբերուն, բայց կ'աւելցնէ . «Ամէն պարագայի տակ, գլխաւոր նպատակակէտը պէտք է ըլլայ նոյնիքն կուսակցութեան «զօրացումը» :

« Համայնավարներու վերջնական նը – պատակը, կ'ընդգծէ ան մանաւորապէս, կը ձգտի Համայնավար կուսակցութեան «գերիշխանութեան» : Ասիկա, կը բացատրէ Պ. Պէքթաշ, պէտք է իրագործուի Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարին մէջ» :

Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'աւելցնէ .—

«Չի բաւեր խօսիլ այս չարժումին մէջ ընչազրկութեան տերապետութեան մասին : Պէտք է իրագործել այս տերապետութիւնը նոյնինքն պայքարի ընթացքին ու Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարի չրջանակին մէջ : Երբեք պէտք չէ մոռնանք այս նպատակը : Ի վերջոյ, Ազգային Բուրժուազիայի եւ հայրենասէր ազդեցիկ տարրերու հետ դինակցութիւնը նմանապէս անհրաժեշտ է : Այսուհան – դերձ, կուսակցութեան դերը, թէ այսօր թէ ապագային, պէտք է ներկայ ըլլայ մեր աչքին առջեւ » :

Ըստ երեւոյթին խօսելով Սուրիայէն իր հեռացման մասին : Եգիպտոսի հետ Միութեան վաւերացման նախօրեակին, Պէքթաշ կ'ըսէ .

« Փորձ մը եղաւ մեր կուսակցութիւնը լուծել տալու (գոնէ պաշտօնապէս եւ առժամապէս) ու քուէարկել նոր Սահմանադրութիւնը : Բայց կ'աւելցնէ .

« Երբեք չենք ընդունիր լուծել մեր կուսակցութիւնը եւ, այս առթիւ, համայնավար կուսակցութիւնը իրաւասու – թիւն չունի ինքզինքը լուծելու :

Երբեք պիտի չհրաժարինք մեր համայնավար կուսակցութենէն եւ դիտենք, որ անոր դերը կը չարունակէ մեծնալ եւ ապագային աւելի պիտի մեծնայ :

« Պուրժուա Ազգայնականները եւ Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'աւելցնէ .—

«Չի բաւեր խօսիլ այս չարժումին մէջ ընչազրկութեան տերապետութեան մասին : Պէտք է իրագործել այս տերապետութիւնը նոյնինքն պայքարի ընթացքին ու Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարի չրջանակին մէջ : Երբեք պէտք չէ մոռնանք այս նպատակը : Ի վերջոյ, Ազգային Բուրժուազիայի եւ հայրենասէր ազդեցիկ տարրերու հետ դինակցութիւնը նմանապէս անհրաժեշտ է : Այսուհան – դերձ, կուսակցութեան դերը, թէ այսօր թէ ապագային, պէտք է ներկայ ըլլայ մեր աչքին առջեւ » :

Ըստ երեւոյթին խօսելով Սուրիայէն իր հեռացման մասին : Եգիպտոսի հետ Միութեան վաւերացման նախօրեակին, Պէքթաշ կ'ըսէ .

« Փորձ մը եղաւ մեր կուսակցութիւնը լուծել տալու (գոնէ պաշտօնապէս եւ առժամապէս) ու քուէարկել նոր Սահմանադրութիւնը : Բայց կ'աւելցնէ .

« Երբեք չենք ընդունիր լուծել մեր կուսակցութիւնը եւ, այս առթիւ, համայնավար կուսակցութիւնը իրաւասու – թիւն չունի ինքզինքը լուծելու :

Երբեք պիտի չհրաժարինք մեր համայնավար կուսակցութենէն եւ դիտենք, որ անոր դերը կը չարունակէ մեծնալ եւ ապագային աւելի պիտի մեծնայ :

« Պուրժուա Ազգայնականները եւ Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'ընդգծէ ան մանաւորապէս, կը ձգտի Համայնավար կուսակցութեան «գերիշխանութեան» : Ասիկա, կը բացատրէ Պ. Պէքթաշ, պէտք է իրագործուի Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարին մէջ» :

Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'աւելցնէ .—

«Չի բաւեր խօսիլ այս չարժումին մէջ ընչազրկութեան տերապետութեան մասին : Պէտք է իրագործել այս տերապետութիւնը նոյնինքն պայքարի ընթացքին ու Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարի չրջանակին մէջ : Երբեք պէտք չէ մոռնանք այս նպատակը : Ի վերջոյ, Ազգային Բուրժուազիայի եւ հայրենասէր ազդեցիկ տարրերու հետ դինակցութիւնը նմանապէս անհրաժեշտ է : Այսուհան – դերձ, կուսակցութեան դերը, թէ այսօր թէ ապագային, պէտք է ներկայ ըլլայ մեր աչքին առջեւ » :

Ըստ երեւոյթին խօսելով Սուրիայէն իր հեռացման մասին : Եգիպտոսի հետ Միութեան վաւերացման նախօրեակին, Պէքթաշ կ'ըսէ .

« Փորձ մը եղաւ մեր կուսակցութիւնը լուծել տալու (գոնէ պաշտօնապէս եւ առժամապէս) ու քուէարկել նոր Սահմանադրութիւնը : Բայց կ'աւելցնէ .

« Երբեք չենք ընդունիր լուծել մեր կուսակցութիւնը եւ, այս առթիւ, համայնավար կուսակցութիւնը իրաւասու – թիւն չունի ինքզինքը լուծելու :

Երբեք պիտի չհրաժարինք մեր համայնավար կուսակցութենէն եւ դիտենք, որ անոր դերը կը չարունակէ մեծնալ եւ ապագային աւելի պիտի մեծնայ :

« Պուրժուա Ազգայնականները եւ Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'ընդգծէ ան մանաւորապէս, կը ձգտի Համայնավար կուսակցութեան «գերիշխանութեան» : Ասիկա, կը բացատրէ Պ. Պէքթաշ, պէտք է իրագործուի Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարին մէջ» :

Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'ընդգծէ ան մանաւորապէս, կը ձգտի Համայնավար կուսակցութեան «գերիշխանութեան» : Ասիկա, կը բացատրէ Պ. Պէքթաշ, պէտք է իրագործուի Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարին մէջ» :

Ազգային ազատագրութեան չարժումին մէջ ընչազրկութեան եւ անոր դրօշակիր՝ Համայնավար կուսակցութեան դերը նկատի առնելով, Պէքթաշ կ'ընդգծէ ան մանաւորապէս, կը ձգտի Համայնավար կուսակցութեան «գերիշխանութեան» : Ասիկա, կը բացատրէ Պ. Պէքթաշ, պէտք է իրագործուի Ազգային ճակատի համար մղուող պայքարին մէջ» :

ԱՆԾԱՆՕԹ ՀՈԳԻ ՄԸ

ԱՏՐԻՆԷ ՍԿՖԷՐԵԱՆ

—o—

Ձեմ ըսեր թէ Սկֆէրեանի այս բանաստեղծութիւնը արուեստի հրաչակերտ մըն է, որովհետեւ արուեստի գործ մը արտադրելու համար «Գերազանցութեան վայրկեան մը «ապրած ըլլալու է, ինչպէս կը հաստատէ Արսէն Ալեքսանդր իր Նը – կարչութեան պատմութեան հատորին մէջ : Եւ Սկֆէրեան այդ վայրկեանը չվրցաւ ապրիլ անշուշտ :

Հետաքրքիր եմ դիտնալու թէ Ալրինէն սիրա՞ծ է երբեք : Սէրը կրնար մխիթարութեան եւ յոյսի փոքրիկ հանգրուաններ պատրաստել անոր հեւացող կեանքին ճամրուն վրայ :

×

Poète, on est demi Dieu.

Ահա թէ ինչպէս կը ոահմանէ Ժան Ռիչփէն բանաստեղծը : Բանաստեղծը, աւելի ճիշդ է ըսել, այն գիծն է որ մարդը Աստուծոյ մը կը միացնէ : Այսինքն թերութեան եւ կատարելութեան խառնուրդ մըն է :

« Բանաստեղծութիւնը, ըսած է Էմակառ Փօ, միշտն կերպով եւ նոյնիսկ ոչ մէկ եղանակով պէտք է ճշմարտութեան համար մտահոգ ըլլայ. պէտք չէ նաեւ մը – տահոգուի կիրքով.— եւ բնականաբար՝ բարոյականութիւնով, զգայականութիւնով. իր իսկ էսանսը սէրն է » :

Ասոր համար է որ հետաքրքիր եմ գիտնալու թէ Ալրինէն սիրա՞ծ է երբեք : Սէրը՝ բանաստեղծին մէջ ամէնէն զօրաւոր կերպով թրթռացող լարն է : Միշտ մարդիկը՝ երբ կը սիրեն, սովորականութենէ դուրս կ'ելլեն յաճախ :

Իր հիանդ հոգին թերեւս կը բաղձար սիրել, բայց մինակ էր, բոլորովին մինակ՝ իր Տխրութեան հետ :

Գարեգին Պէշկէօթիւրեանի ծանօթ Սրբինդը, որով կէս մը անմահացաւ Խարբերդի վաղամեռիկ երաժիշտ – բանաստեղծը, տարտամօրէն հանդիսութեան եղերք ունի Ալրինէ Սկֆէրեանի իմ բարձիս ոտանաւորին հետ : Պէշկէօթիւրեան՝ դեռ ապրիլ կ'ուզէ .

Ե՛կ, իմ սրինգ, իմ բարեկամ սրտագին .
Նիհար շրթներդ, ո՞հ, երերուն ,
Դի՛ր դալկահար իմ շրթներուն,
երգեմ ու լամ, լամ ու երգեմ
տրտմագին :

Տխրօրէն երթեւեկումը վէրքի մէ պէս կ'արիւնի Սկֆէրեանի հոգիին մէջ, ուր կեանքին հաւատքը չոզիացեր է. այնպէս որ երգելու ու լալու բաղձանքներ, չի անուցաներ բանաստեղծը, գիտէ նամքով, զուրգուրանքով կը հաւաքուին ու կը պահուին հիմա հին ձեռագիրները, որքան ալ աննչան, որքան ալ պակասաւոր ըլլան :

Օտար մը, Վիկտոր Լանկլուա, մեղմէ դար մը առաջ հաւաքեց եւ հրատարակութեան տուաւ Ռուբինեանց շրջանէն մնացած դիւանաթուղթեր ու վաւերաթուղթեր, որոնք կը ծառային իրրեւ աւտած որեւէ ժողովուրդի քաղաքական պատմութեան :

Հիմա, բոլոր այս կորուստներէն ետք, մենք պարտաւոր ենք զուրգուրալ մեր ունեցած քիչին վրայ : Մեր յիշատակած վկայութիւնները կարդալով, թերեւս չենք իսկ անդրադառնար, թէ կորսուած ձեռագիրները անդարմանելի բաց մը ձգած են մեր մշակոյթի պատմութեան մէջ :

Վերջացնենք այս տխուր պատմութիւնը, զարձեալ յիշատակելով Աբրահամ Ալիշանի մէկ վկայութիւնը :

« Օր մը,— կը պատմէ Ալիշան, — կրետացի հայ մը կը ներկայանայ Հայր Ալիշանի եղբօր եւ, ցոյց տալով ձեռագիրները մը, կ'ըսէ. «Այս տեսակ տասը կտոր ձեռագիրներ թաղեցինք կրետացի Հայու մը հետ, որ շատ կը սիրէր զանոնք» :

« Ալիշանի եղբայրը, ի լուր այս յայտնութեան, կը յուզուի. իսկ կրետացի Հայը, մեղմելու համար անոր յուզումը, կ'աւելցնէ. « Հոգ մի՛ ըներ, այդ ձեռագիրները շատ հին էին, շա՞տ հին ...» :

Ի տես եւ ի լուր մեր անթիւ անհամար կորուստներուն, ոմանք մտածեն թերեւս, կրետացի Հայուն պէս, թէ ոչինչ, հոգ ընելու բան չկայ, քանի որ կորսուած գիրքերը ,— թանկագին նչխարներ ,— «հին էին, շատ հին ...» :

Հին էին, ուստի՝ նաեւ աւաւել քան – կարժէք էին, քան նորերը :

Հին թէ նոր, մենք կը գուրգուրանք հայ գիրքին վրայ, որովհետեւ գիտենք, կը խոստովանինք մեր թուխ Աբամպղին՝ Ահարոնեանի հետ, թէ «մի գիրքը մի ազգ է, մի այրուբենը՝ մի ամրողջ գեղի պատմութիւն : Եւ այրուբենից ու գրքից դուրս ուրիշ պատմութիւն չկայ » :

Զգայնութիւն եւ երեւակայութիւն : Սկֆէրեան կատարելապէս այդ երկու յատկութիւններն ալ ունենալ կը թուի : Ու – ՝ ապրիլ, եթէ սիրէր գեղեցկ դործեր պիտի կտակէր հայ գրականութեան :

Վերջին անդամ իմացած ըլլալով որ Ալրինէ գէշ վայրկեաններ կ'անցընէ, այցելել ուզեցի իրեն : Հեռուէն զգաց թէ ես եմ : Ու քովիններուն արգիլեց մօտենալ իրեն՝ իր սնարին : Իր բոէէքըրին կը պահէր միշտ, չէր ուզեր որ տեսնեմ գինքը, այլափոխուած, քայքայուած : Հեռուէն դիտեցի գինքը : Եւ իմ վերջին այցելութիւնս այնքան տխուր էր որ, վախճանը կռահեցի անմիջապէս եւ ճակատագրին դէմ զառնացած վերադարձայ :

Շաբաթ մը վերջը իր դժբախտ մահը իմացայ :

Ծանօթները ամէնքն ալ կը սիրէին Ալրինէն. կը սիրէին անոր վրդովիչ նայուածքին համար՝ որ կը խօսէր իրենց հետ. ձայնին համար՝ որ այնքան հիւանդ էր ու սրտայոյզ : Կը սիրէին զայն, որովհետեւ քիչ մը, եթէ կարելի է ըսել, գը – ւարթ յուզում կը զգար անոր ամէն մէկ չարժումին մէջ :

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(4 եւ վերջ)

ՏՈՒԹ ԿԻԼԻԿԵՑԻ

•

Փոքր էի երբ ղինքը ճանչցայ :

Ծանօթ իր հեզութեամբ ու բարու – թեամբ՝ դժուար էր սակայն իրեն մօտե– նալ : Ճիշդ է որ ունէր զօրաւոր ազդեցու– թիւն մեր վրայ : Այդ չէր պատճառը որ իր առջեւ զանազինք անհանդիստ : Այլ որովհետեւ միշտ ու միշտ ունէր իր խոր– հրդաւոր լռէութիւնը ու նաեւ խօսուն չէր : Իրեն զազանիք չէր այդ վիճակը : Եւ ատոր համար ալ քիչ կ'երեւար մեր հանդէսներուն : Սակայն երբ պատահա – բար մեր մէջ գտնուէր , հաւաքոյթները կը զարդէին հասարակ ըլլալէ : Պղտիկէն մինչեւ մեծ՝ կ'ըլլայինք աւելի վերապահ :

Զինքը մեծարելու մեր ձեւն էր ատի – կա :

Այնքա՜ն տպաւորիչ էր իր լրջախոհ դէմքը եւ ինքը այնքան ծանրաբարոյ : Սակաւախօս էր ու ինքնամփոփ : Բանաս– տեղծի մը պէս , որ էր արդէն : Պատերազ– մէն առաջ , երեւցած էր «Ցառաջ»ի մէջ իր մէկ քերթուածը , «Սուգը» , զոր սիրած էի ու սորված : Իրեն անակնկալ մը եղաւ՝ երբ , Զինադադարէն եաք , Սպաւօնին արտասանեցի :

Կը վերադառնայինք մեր չրջանը Սպա–

կոմեան Ընկերվարականները կը յայտ– նեն , թէ Ընկերվարութիւնը չի կրնար հաստատուիլ արաբական երկիրներու մէջ Համայնավար Կուսակցութեան միջոցաւ : Բայց դէպքերը կը հերքեն հակահամայ – նավար քարոզչութեան այս տեսակէտը եւ այսօր մենք հրաշալի առիթ մը ունինք . որուն չնորհիւ կրնանք միանալ բոլոր ազ– գային ուժերուն » :

Բայց երբ հարցը կը վերաբերի ազատ աշխարհի տնտեսական օժանդակութեան՝ Պէգթաշ կը փորձէ իր յօդուածին մէջ նուազեցնել Ափոյ , Ափրիկէի եւ Միջ ի Արեւելքի ազգայնական պետերուն ար – ժէքը եւ հարց կուտայ . «Վերջերս ո՞ւս – տազրուած երկիրներուն մէջ , Ազգային Գուրժուազիան միթէ չահագործե՞ց տե– ղական աղբիւրներն ու միջոցները՝ հոգա– յին հարցերը լուծելու համար : Կը կար – ծեմ որ ոչ » :

Այս առթիւ , ան բուռն կերպով դէմ կ'արտայայտուի այդ երկիրներուն ըլլա – լիք ոչ – համայնավար օգնութեան առա– ջարկներուն դէմ , ընդգծելով որ յետամը– նաց երկիրներու մէջ «օտար դրամագլո – լուխներու թափանցումը» միշտ կ'ահի , եւ համայնավարներէն պահանջելով , որ այդ ձգտումին դէմ պայքարին բեւէ ձեւով : Եւ այս կ'աւելցնէ ան , նպատակ չունի միայն Արեւմտեան Գերմանիոյ Ճափոնի եւ Իտալիոյ դրամագլուխները » :

Պէգթաշ կ'ամբաստանէ ազգայնական պետերը , թէ տեղի կուտան ոչ – համայ– նավար երկիրներու կողմէ եղած օժանդա– կութեան չահեկան առաջարկներու առ – ջեւ :

տօնէն եաքը : Ու միշտ իր նոյն ու աննչ – մար ժպիտով :

— « Այ տղա , էդ ո՞րտեղից մէջտեղ հանեցիր , մոռացել էի :

Եւ այդ օրուընէ , յարմար առիթներու համար , կը համարձակէի իրմէ խնդրել որ արտասանելիք բան գրէր : Չէ մերժած բնաւ :

Ու տարիներ՝ : Ինչպէս անցեալ տարի : Հիւանդ էր : Սրտի ցաւ ունէր : Երկար մը– նաց անկողին : Ինչ որ այնքան սիրտ ու – նէր , բարախուն , սիրտ մը բանաստեղծի :

Գացի այցի : Գոհ եղաւ : Իրեն երկարե– ցի Աշիկ Դաշտենցի «Խոզեղան» : Մեծ եղաւ ուրախութիւնը , քանի որ ժպիտը երկար տեւեց իր շրթներուն :

Շարաթ մը վերջ դարձեալ իր մօտ :

— « Գիտէի որ լաւ ժողովուրդ է եղել Տարօնի ժողովուրդը , բայց այդքան աղ – նիւ լինել ու այդքան չարչարուիլ ես չէի պիտեր » :

Դարձեալ իր սիրտը , մղկտացող , մարդ– կային , ու մարդանուէր : Այլ մանաւանդ ինքնամոռաց ու հայրենասէր : Եթէ պիս լսէը , հիմա իրեն պիտի կարդայի Վահան Տէրեանէն .

ՀՐԱՇԵՑ

Դու գրնում ես
Զր գիտեմ ո՞ւր
Լուռ ու տխուր ,
Հեզ գունատուող
Աստղի նման :
— ես գնում եմ
Տրտում մենակ ,
Անժամանակ
Ծաղկից ընկած
Թերթի նման :
Դու գնում ես
Զր գիտեմ ո՞ւր
Սրտակրտուր ,
Լացըդ պահած
Իմ հայեացքից :
—ես գնում եմ
Լուռ անտրտում ,
Բայց իմ սրտում
Ցաւ է անվերջ
Մահու կսկիծ :

ՉՕՀՐԱՊ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Concerts Chouteau

Ինչպէս ամէն տարի վերամուտին , կը սկսի իր նուագահանդէսներու չարքը : Շուքօ նուագախումբին վարչութիւնը ներկայիս կազմուած է Բընէ – Փիէռ Շու– թոյէ (Նախագահ) , Բոժէ Մորօնէ (քար– տուղար) եւ տագնապաւոր թաւջութա – կահար՝ Նահապետ Ալալէմճեանէ (գան – ձապահ) :

Նուագախումբը նուագահանդէս մը կու տայ այս երկուշաբթի յայտագիրը ունե – նալով Պէթհովէնի հեռաւոր գործերը .— Քօրիոլան , Քոնչեռթօ 1 · դաշնակի եւ նը– ւագախումբի համար եւ Եօթներորդ Հա – մանուագը : Ժամը 21ին Սալ Կավօ :

ՀԱՅ ԽՄԲԱՎԱՐՆԵՐ
Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

—o—

Ռումանիոյ «Նոր Կեանք» չաբաթաթեր– թէն կը քաղենք հետեւեալ լուրերը՝ Խ. Միութեան մէջ համբաւի տիրացած հայ խմբավարներուն մասին .—

Տ. Հայրապետեան Տաճիկիստանի Փիլ– հարմոնիայի սէնֆոնիք նուագախումբին դեկավարն է : Երկրին մայրաքաղաքին մէջ ամէն չաբաթ իր դեկավարած նուա – գահանդէսները վառ հետաքրքրութիւն մը կը ստեղծեն ունկնդիրներուն մէջ :

Աւետ Արզարեան Հիւսիսային Կովկասի Քիսլովոտոք քաղաքի Փիլհարմոնիայի դիմաւոր խմբավարն է :

Գ. Առաքելեան (երաժշտագէտ) Թուրք– մենիոյ Մուրվրզային Երաժշտանդէսներու Միութեան նախագահը (1950) եւ Աչխա– բատի օփերայի նուագախումբի դեկավա– րըն է : Միաժամանակ կը դեկավարէ սէնֆոնիք համերգներ :

Աչոտ Պետրոսեանց Երեւանի «Կոմի – տաս» երաժշտանոցի չրջանաւարտներէն է : Հիմնադիրն է , դեղարուեստական վա– րիչը եւ առաջին դեկավարը 1938ին հիմ– նուած ժողովրդական գործիքներու ուղ – պէքական նուագախումբին , որ Խ. Միու– թեան լաւագոյն երաժշտախումբերէն մէ– կըն է : Այս նուագախումբը 1957ին առա– ջաւ ոսկիէ չքանչան՝ ժողովրդական գոր– ծիքներու նուագախումբերու միութենա– կան մրցման մէջ : 1956ին այս նուագա – խումբը այցելեց Հայաստան , ուր ձեռք բերաւ բացառիկ յաջողութիւն մը :

Գուրգէն Կարապետեան Երեւանի երա – ժշտանոցի չրջանաւարտներէն է եւ 1955էն ի վեր կը վարէ Վորոնէժ քաղաքի սէնֆո– նիք նուագախումբը

Էլզա Մայիլեան , աղջիկը՝ ծանօթ երա– ժշտագէտ Անտոն Մայիլեանի (1880 – 1942) , աւարտած է Քիեւի երաժշտանոցը եւ անցեալ տարի առաջին անգամ ըլլալով վարեց Երեւանի Փիլհարմոնիայի սէնֆո– նիք նուագախումբը , բացառիկ յաջողու – թեան մը տիրանալով :

Էմին Խաչատրեան 1955ին տակաւին ու– անող էր Մոսկուայի «Գայքովսքի» երա– ժշտանոցին մէջ , երբ սէնֆոնիք համերգ մը դեկավարեց՝ պահանջկոտ հասարա – կութեան մը առջեւ : Իսկ այս տարի , ա – ռաջին անգամ ըլլալով դեկավարեց երե– ւանի սէնֆոնիք նուագախումբը , վառ հետաքրքրութիւն մը ստեղծելով ունկն – դիրներուն մէջ :

Մելիք Փաչաեւ , Ղարաբաղցի , աւար – տած է Լենինկրատի երաժշտանոցը եւ դլխաւոր դեկավարն է Մոսկուայի Մեծ Թատրոնին : Աւժեղ խառնուածքով օժ – տուած ու պարզեւատրուած սթալինեան մրցանակով , Մելիք փաչաեւ Խ. Միու – թեան օփերային համբաւաւոր դեկավար – ներէն մէկն է : 1953ին Փարիզի Լը Շան տիւ Մոնտ երգչախումբերու մեծ ընկե – րութիւնը «Կնեազիզոր» օփերայի ձայնա– գրման առթիւ մեծ մրցանակը պարգեւեց Մոսկուայի Մեծ Թատրոնի նուագախումբին՝ դեկավարուած Մելիք – Փաչաեւի կողմէ :

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆի մէջ իր աշխատանքներուն սկսած է բժիշկներու կատարելագործման հաստատութիւնը , ուր 120 բժիշկներ կը ծանօթանան հիւանդութիւններու ախտո– րոշման եւ բուժման նորագոյն մեթոտնե– րուն : Վերապատրաստման չրջանը հինգ ամիս է · դասախօսները փորձառու մաս– նագէտներ և անուանի դիտնականներ են :

ՀԱՑԱՍՏԱՆի Գիտութիւններու Ակադե– միային մէջ Սեպտեմբեր 27էն մինչեւ Հոկտեմբեր մէկ տեղի ունեցած է բար – բառագիտութեան խորհրդակցութիւն մը , Խ. Միութեան բոլոր ակադեմիաներուն եւ լեզուաբանական հաստատութիւններու ներկայացուցիչներուն մասնակցու – թեամբ , ժողովը քննարկած է բարբառնե– րու տեսութեան , բարբառային բառա – բաններ կազմելու եւ այլ հարցեր :

ԵՐԵՒԱՆի մէջ այս տարուան Նոյեմ – բերին կը սկսի հրատարակուիլ գրական – դեղարուեստական նոր ամսագիր մը՝ Լի– թերաթուրնայա Արմենիա , ռուսերէն լեզ– ուով : Այս հրատարակութիւնը պիտի հանդիսանայ Հայաստանի Գրողներու Միութեան օրգանը :

ԵՐԵՒԱՆի մէջ լոյս տեսած է Հայաս – տանի համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի օրգան՝ «Հայաս – տանի Աչխատաւորուհի» ամսագրին առա– ջին թիւը :

Աւ. Շիրվանզատէի ծննդեան հարիւ – րամեակին առիթով որոշուած է հրատա– րակել գրագէտին ամբողջական գործերը՝ տասը հատորով : Լոյս տեսած է արդէն Ա. հատորը , հետեւեալ բովանդակու – թեամբ .— «Նամուս» , «Զար ոգի»ն , «Ա – բամբի»ն :

ԿԱՐՄԻՐ ԱՂԲԻՒՐ գիւղին մէջ վերջին երկու տարիներու ընթացքին աւելի քան 120 բնակարաններ կառուցուած են :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻՆ Հոկտեմբեր երեքին Երեւան ժամանած են 35 հայ գրօսաչրջիկներ , որոնք քանի օր պիտի մնան հայրենիքին մէջ :

Հայերէն տառերով գրուած առաջին նախադասութիւնը Առակաց գիրքէն .

« ՃԱՆԱՉԵԼ ՔԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՁԻՐԱՏ , ԻՄԱՆԱԼ ԶԲԱՆՍ ՀԱՆՃԱՐՈՑ» :

× Աստուծոյ հետ խօսելու միակ լեզուն հայերէնն է : ԼՈՐՏ ՊԱՑՐԸՆ

× Եթէ ես Հայ ըլլայի , իրաւամբ ես գիս հպարտ պիտի զգայի այսպիսի լեզու մը ուսնենալուս համար :Դուք կրնաք պար– ծենալ ձեր լեզուով :

ՀԱՑՐ ԼՈՒԻ ՄԱՐԻՒՍ

× Գիտակցութիւնը ունեցէք , Հայե՛ր , ձեր բաղաքացիութեան :

ՖՏՈՒԱՐ ՍՈՒԼԻԷ

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

ԺԹ.

ՆՈՒԷՐ

Եւ որովհետեւ այդ տեսակ ընծաները ստացուում են համարեա ամէն տարի , այդ պատճառով նահանգական մեծ քաղաք – ների մօտ , մի քանի մղոն հեռաւորու – թեամբ · դէպի մայրաքաղաքը տանող ճանապարհի վրայ , չինուած են առանձին պալատներ , որ կոչուում են խալաթ–փու– չան , որ նչանակում է «խալաթ հագնելու տեղ : Այդ պալատների մէջն է կատար – ուում ընդունելութեան մեծ հանդէսը · բոլոր բաղմութիւնը լիանում է անուչա – հոտ չէրբէթներով եւ քաղցրաւենիքով : Ցետոյ նահանգապետը հագնում է խալա– թը , եւ բազմութեան առջեւն ընկած , մտնում է քաղաքը : Ամէն կողմից ողջու–

նում են նրան , ամէն կողմից օրհնում են ողջոյնած թագաւորին · Բերդը ատանում է նահանգապետից մեծ դումար , եւ այդ դումարը ծանրանում է դիւղացիների վը– րայ , որպէս մի բացառիկ արտակարգ հարկ , որ կոչւում է Խալաթ – փուլի , այսինքն խալաթի փող :

— Տեսնո՞ւմ ես , — աւելացրեց նա , — թագաւորը իր հին հագուստները ու – դարկում է նահանգապետներին , նահան – գապետները փառք են վայելում , իսկ ծախքերը խեղճ դիւղացին է տուժում ...

Ցետոյ Ասլանը բացատրեց եւ այն , թէ որքան նչանակութիւն ունեն մեծ մարդ– կանց հագուստները : Գանահարութիւնը սովորական պատիժներից մէկն է արե – ւելքում : Երբ մի երեւելի պաչտօնակա – լին պէտք էր գանահարութեան ենթար – կել , փոխանակ նրա անձը գանելու , տա – նում են նրա վերարկուն եւ հրապարակի վրայ ծեծում են :

— Երեւի , եթէ այդ վերարկուն թա – գաւորից ստացուած լինէր , չէին համար– ձակուի այնպէս վարուել նրա հետ :

— Անտարակոյս : Բայց եւ այն պէտք է ի նկատի ունենալ , որ եթէ նահանդա– պետը մի տարի խալաթ չը ստացաւ , նա կը կորցնէ իր բոլոր նչանակութիւնը . այդ արդէն նչան կը լինի թագաւորի դէպի նա ունեցած սառնութեանը , եւ ժողովուրդը այլ եւս նրանից չի վախենայ : Դու տեսար դիւերը այտեղի փաչային . չնայելով ա–

ռաջնորդարանի սաստիկ տօթին , նա մեծ բաւականութեամբ հագած ունէր այն թանձր մուշտակը , որը այս տարի տուր– թանից է ստացել :

Ասլանը բացատրեց ինձ , թէ որքան ու– րիչ չահեր եւս կապուած են խալաթների բաչխման հետ : Խալաթ բերողները , բուն մեծի մասին , լինում էն արքունիքի սպա– սաւորները եւ սենեկապետները : Այդ մարդիկը ամենեւին ոռճիկ չեն ստանում : Բաւական էր նրանց մի այսպիսի ծառա – յութիւն կատարել , մէկի համար խալաթ տանել , եւ նրանց մի քանի տարուայ ո– ճիկը կարելի էր միանգամից ստացուած համարել :

— Ինչպէս փաչայի քարտուղարինը , — ընդմիջեցի ես :

— Այո , նա եւս ոռճիկ չունի , կամ թէ ունի , անպատճառ չատ չնչին բան կը լի– նի : Նրա եկամուտները բխում են դըլ – խաւորապէս այդ տեսակ չանճնարարու – թիւններ կատարելուց , երբ փաչայից մէ– կի համար ընծայ է տանում :

Սկսեալ սուլթանի պալատից մինչեւ վերջին մուդիրի գրասենեակը , ամէն տեղ նոյն կարգերն են տիրում . մեծերը ընծա– ներ են տալիս փոքրերին եւ նրանցից փող են ստանում . եւ այսպէս կաշառակե– րութիւնը աստիճանարար վերեւից իջնում է ցած : Հարցրէք այս եւ այն պաչտօնա– կալին , թէ որքան ոռճիկ էք ստանում : Նա ոռճկի մասին կ'ամաչէ խօսել , որով–

հետեւ չատ չնչին է , բայց առանց ամա – չելու եւ մինչեւ անգամ պարծենալով կ'ա– սէ ձեզ , թէ տարին չորքան «եկամուտ » ունեմ : Բոլոր եկամուտները բխում են մթին աղբիւրներից , եւ այնքան սովորա– կան են դարձել , որ ամէն մի մեծաւոր , երբ պաչտօն է յանձնում իր ստորադրեա– լին , նրան կամ բոլորովին ոռճիկ չէ նը– չանակում , կամ եթէ նչանակում է մի չնչին բան , բացարձակ ասում է նրան · «այդքանն ինձանից կը ստանաս , այդքան էլ եկամուտ կ'ունենաս » :

— Ապա ո՞ւր են գնում պետութեան դանձարանից դուրս եկած ոռճիկները , — հարցրի ես :

— Մոչոր պաչտօնակալների դրպանը , — պատասխանեց Ասլանը .— իսկ մանր պաչտօնակալները բաւականանում են մի– այն «եկամուտներով» :

— Դու կարծո՞ւմ ես , փաչան այդ ճչ ուղարկելով , չահի նպատակ է ունեցել :

— Ես այդ չեմ կարծում : Եւրոպացի – ների հետ նրանք բոլորովին այլ կերպ են վարուում : Նա այդ ձին ուղարկելով , կամեցել է կաչառել ինձ : Եթէ ես նրա քարտուղարին , այն ոսկիները չատյի , նա աւելի ուրախ կը լինէր : Բայց ես չկա – մեցայ նրան պարտական մնալ :

ԲԱՖՖԻ

(Շար.)

Օր· ԿԱԼԻՓՍԻ ՋԷՔԻԵԱՆ
Պ· ԳԷՈՐԳ ԷՔԻՆՃԵԱՆ
Ամուսնացած
5 Հոկտեմբեր, 1958, Լիոն

Այս առթիւ Փողհարեան եւ Ջէքիեան ընտանիքները կը նուիրեն·—Հինգ հազար Ֆրանք Փարիզի Հայ Մշակութային Տան, հինգ հազար Ֆրանք Լիոնի Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին, երեք հազար Ֆր· «Ցառա-Յ»ի բարգաւաճման համար, երեք հազար Ֆր· Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին :

ՆՈՒԻՐ

Մէօտոնէն Տիկին Եղրաքսի Մանուկ – եան իր ամուսնոյն ապաքինման համար փոխան մատաղի կը նուիրէ երկու հազար Ֆրանք, Իսիի Խրիմեան զպրոցին, հա – զար Ֆր· «Ցառայ»ի տարածման, հազար Ֆր· Մշակոյթի Տան, եւ հազար Ֆր· ալ ծերանոցներուն համար : (Մատնալ «Ցա-ռայ»էն, բացի Խրիմեան զպրոցի նուէ – րէն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Կ· Տէօնէրեան հրապա – րակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր կազմակերպութիւններուն, ընտա – նիքներուն եւ անհատներուն որոնք ծաղ – կեփունջերով, հեռագիրներով եւ նա – մակներով շնորհաւորեցին Սոնայի (Ան – նայեան) եւ Սարգիս Տէօնէրեանի ամուս-նութիւնը :

Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Կ· Հալաճեան (կնքահայր) չորս հազար Ֆր· կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շ· Մխաքեան սրահին : Ոմն հինգ հազար Ֆր· կապոյտ Խաչի Պորտոյի մասնաճիւղին : Սահակ Յանդէտեան հազար եւ Կ· Տէօնէրեան 15 հազար Մշակոյթի տան Շ· Մխաքեան սրահին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ Համայնքը կը մասնակցի ամբողջ քրիստոնեայ աշ-խարհի սուգին հոգեհանգստեան պաշտօ-նով մը վասն հոգւոյ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ ԺԲ.
ԵՐԶԱՆԿԱՑԻՇԱՏԱԿ ՔԱՀԱՆԱՑԱՊԵՏԻ

Զոր պիտի մատուցանէ
ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ Հ· Կ· Ծ· Վ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, Ս· Խաչ եկեղեցին, 10պիս, Րիւ Թուէն, Փարիզ (5) : Ներկայս իրրեւ հրաւէր կը նկատ – ուի :

×

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կիրակի օր, ժամը տասնին, Մարսիլիոյ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյն մէջ հանդի – սաւոր ձայնաւոր Ս· պատարագ պիտի մատուցուի ու յաւարտ պատարագի հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի
ՊԻՈՍ ԺԲ.

Սրբազան քահանայապետին հոգւոյն յա-ւիտենական հանգստեան համար :

Կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը :

×

Փարիզի Հաճնոյ Հայր· Միութեան նախաձեռնութեամբ, Հաճնոյ հերոսա – մարտի 38րդ տարեդարձի առթիւ ուր հազար դիւցազներու ննջեցեալոց, հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց Ս· Յ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի առաւօտ :

Կը հրաւիրուին հայրենակիցները եւ ա – նոնց յիշատակը յարգողները, յետ պա – տարագի մատաղ Աղգային տան մէջ :

ՊԱՐԱՆՅԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Պանէլօ Քա – շանի մասնաճիւղին կողմէ :

Այս Կիրակի 19 Հոկտեմբեր, ժամը 17 – կէս պիշեր : Ազգ· Տան մէջ, 32 բիս տը Թրէվիզ :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Տէսինի կրօն· Ընկերակցութիւնս, կը փութայ ծանուցանել Տէսինահայ հասա – րակութեան թէ, այս Կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին : Ս· պատարագ պիտի մա-տուցուի տեղւոյս Ս· Աստուածածնայ Ե – կեղեցւոյ մէջ Ամենայն Հայոց Հայրա – պետի Վազգէն Ա· Կաթողիկոսի ծննդեան յիսունեւրորդ եւ դահակալութեան Գ·տա – րեդարձի առթիւ :

Pour tous vos Travaux
d'Appartements
ADRESSEZ-VOUS
au jeune Artisan Peintre
ARMENAK VARTANIAN
42, Rue des Jeuneurs — Paris - 2e
Devenez son Client :
Vous ne le regretterez pas !

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ-ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա-կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քա-նատա, Թուրքիա, Լիբանան :
Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդու-թեան համար :
Մանրամասնութեանց համար դրել՝
M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL· COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն·— Հ· Յ· Դ· Անի կոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Շաբաթ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան ակումբին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պար-տաւորիչ է անխտիր, անդամատեարնկրը միասին բերել :

Իսի·— Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սով-րական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրա – կարգ :

Շաիլ·— Հ· Յ· Դ· «Արշութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն, ընկեր Մ· Տէմիրճեանի բնակարանը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Վալանս·— Հ· Յ· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէի ընդհ· ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Բաժակ մը Թէյի շուրջ՝ Պ· Սասունիի ճաշարանը, րիւ տ'Ալէէ – սանտրի, մէթրօ Սանթիէ կամ Ս· Տընի :

Օրակարգ՝ Պարահանդէսի կարգադրու-թիւններ եւ ուրիշ կարեւոր հարցեր :

Ոչ ոքի հրաւիրագիրը չի պրկուիր :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՄԱՀԱՅՐ· Հայր· Միութեան Վա – լանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ Պ· Գ· Սիմոնեանի սրճարանը : Օրակարգ·— Ա) Պատմ· ժողովի տեղեկագրի ընթեր – ցում, Բ) Հաշուետուութիւն, Գ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն : Կը հրաւիր – ուին բոլոր հայրենակիցները :

ԶՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ· Մ· ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Ցիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԷ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

THEATRE PAUL FARALICQ
21, Rue Yves-Toudic
Métro ; Répu3lique
Շաբաթ, Հոկտ· 18, ժամը 20·30ին
ՖՐԱՆՔԵՒՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ե· ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ
Հիմնադիր – դեկավար
ԴԵՐԱՍԱՆ Ա· ՄԻՍԻՐԵԱՆ
Կը ներկայացնէ
Մեր ազգային անմահ երգիծաբան
Յ· ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԲԱՐԸ
MAITRE BALTHAZAR
Թարգմ· Ժ· Մ· ՍԻԼՆՑՓԻ
Առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսե-րէն լեզուով, հայ Մոլիէրը ծանօ-թացնելու համար օտարներուն :
ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ՝
Հայկուհի Խտրշեան, Ալեխս Մի-սիրեան, Ռոժէ Մարլաֆ եւ Օլի-վիէ Մաքօ, *ինչպէս* նաեւ, Ռու-բէն Ասլանեան, Ռոպէր Ժոնս, Ժագ Փելիսիէ, Ժրնըվիէվ Լըֆ-լեռ եւ Իպեր Ֆլանէ :
Բեմադրութիւն՝ ԱԻԵՏԻՍ ՄԻ-ՍԻՐԵԱՆ, թեմնիֆ խորհրդական Ռոժէ Մարլաֆ :
Ֆրանսերէնի վերածեց Օլիվիէ Մա-քօ, *դիմայարդար՝* ԿԱՐՊԻՍ ԽՈՒ-ՊՊԷՍԵՐԵԱՆ :
Տոմսերու գին՝ 500 եւ 300 :
Դիմել՝ Ալֆոնեան՝ ԿԻԽԹ· 51–84
Բալուեան՝ ՓՐՕ· 25–46 :
Միսիրեան՝ ՄՕԼ· 86–04 :

ETABLISSEMENTS
G. HAGOPIAN
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
10, Rue du Caire, Paris 2· Tél.: CEN. 78-44 et CEN. 66-96
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԿԸ ԾԱԽԷ ՀԵՏԵՒԵԼ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ, ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ԷՆԹԵՐԼՈՔ — ԺԱՔԱՐ — ՄԱՅ ԱՆԿԼԷՋ — ՄԱՅ ՍԻՒԻՍ — ՖԻԼ Տ'ԷՔՈՍ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
(INTERLOCK, JACQUARD, MAILLE ANGLAISE, MAILLE SUISSE, FIL D'ECOSSE)
★
ԻՐԵՆՑ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ԳՈՅՆԵՐՈՎ
ՇԻՆՈՒԱԾ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԹՐԻՔՈՅԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
ԿԸ ԾԱԽԷ ՆԱԵՒ ԶՈՒՏ ԲՈՒՐԴԷ ԴԵՐՋԱՆ 2-28, 2-40 ԵՒ ԽԱՌՆ ԲՈՒՐԴՈՎ 1-26
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆ
ԵՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԼԱՅՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ,

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
19
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
19 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8323 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4124

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՄԵԾԱՍՔԱՆՉ"ԻՆ ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անոնք որ անցեալ կիրակի ներկայ եղան Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ կազմակերպուած հանդէսին, հպարտու-թեամբ լեցուեցան :

Ֆրանսական մշակոյթի այդ հոյակապ տաճարին մէջ ժամերով արձագանգ տըւին հայ երգն ու բանաստեղծութիւնը :

« Մեծասքանչ»ին փառաբանութիւնն էր խնդրոյն :

Սրտի անհուն հրճուանքով լսեցինք ծագկատի աղջնակներու եւ մանչուկներու բերնէն մեսրոպեան ոսկեղինիկ լեզուին քաղցրահնչիւն բառերը : Ըմբռնեցինք անոնց «հեղաճկուն» պարերը :

Հանդէսը կը զուգադիպէր Թարգման-չայ ոճնին, սակայն իրականին մէջ կի-րակի օրուան ոճնակատարութիւնը չէր նմաններ այն հանդէսներուն, որոնք ժա-մանակին կը յատկանշէին «Հայ Մշակոյ-թի Օր»ը :

Ցարգելու համար աւանդութիւնը, օր-ուան նախագահն ու եկեղեցւոյ քարտու-ղարը հակիրճ խօսքերով փառաբանեցին մեր մշակոյթի ռահվիրաները եւ պանծա-ցուցին Ոսկեդարը կերտող մեր անմահ-ները : Որմէ վերջ ասպարէզը ազատ ձգե-ցին փարիզեան շրջանի հարիւրաւոր ա-չակերտուհիներուն եւ աշակերտուհիներուն առջեւ, որոնք էլեկտրականացած մթնո-լորտի մէջ հետաքրքրութիւն եւ համակ-րանք սահմանեցին իրենց շուրջ :

Ներկաները տեսան թէ ինչե՛ր կարելի է ընել պատ մը զոհողութեամբ, մտա-նող ոգին բարեացակամութեամբ :

Ծնողքները անհունօրէն հպարտ էին եւ ուրախ՝ տեսնելով իրենց փոքրիկներուն ճոխորէլը հայերէն լեզուով :

Պզտիկները իրենք ալ խանդավառուած էին : Սորպոնի բեմին կը տիրապետէին : Իրենց փոքրիկ դասարաններու նեղ շրջա-նակէն դուրս ելած՝ հարիւրաւոր աչա-կերտներ ի մի հաւաքուած տեսնելով, ի-րենք զիրենք դօտեպնդուած կը զգային :

Հանդիսականներու անվերապահ ծա-փահարութիւնէն քաջալերուած, աւելի ինքնավստահ կը դառնային :

Գեղեցիկ էր երեւոյթը :

Շնորհաւորութեան արժանի են ծնող-քները, որոնք իրրեւ զիտակից Հայեր, Հայրենասիրական պարտականութիւն կը նկատեն հայերէն սորվեցնել իրենց զա-ւակներուն :

Արեւելքի մեր հայրենակիցները տարօ-րինակ պիտի գտնեն մեր այս գնահա-տանքի խօսքը : Որովհետեւ անոնց համար չատ բնական երեւոյթ է փոքրիկներուն հայկական վարժարան յաճախելը : Մայ-րենի լեզուն հայերէնն է : Տան մէջ օտար լեզու չեն խօսիր : Ու կը զարմանան երբ լսես իրենց, որ մեր զաւակները հայերէն դրել – կարդալ չեն գիտեր :

Եթէ չեն գիտեր, ո՞վ է մեծապոյն յանցաւորը : Ամէնէն առաջ ծնողքը : Ան-մեղ երախան կը սորվի ինչ լեզու որ կը խօսուի տան մէջ :

Արեւմուտքի մշակոյթով բարձր երկիր-ներուն մէջ չատ մեծ է այլասերման, ու-ծացման եւ ձուլման վտանգը :

Այդ ահաւոր վտանգին դիմակալելու համար նոյնքան մեծ ճիգերու կը կարօ-տինք :

Ինքնապաշտպանութիւն՝ յանուն ազգա-պահպանման :

Ա՛յս պէտք է ըլլայ մեր նշանաբանը ափիւռքի մէջ :

Ու ամէն բանէ առաջ՝ գուրգուրա՛նք հանդէպ հայ լեզուին :

Դարաւոր ու փառաւոր պատմութեան մը ժառանգորդներն ենք :

Դառնա՛նք աւանդապահը մեր սրբու-թեանց :

Պաշտե՛նք մեր «մեծասքանչ»ը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԼԻՐԱՆԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՄԻԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՄԲ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ՝ ՔԱՐԱՄԷԻ

Լիբանանեան խորհրդարանը մեծամեծ-նութեամբ վստահութիւն յայտնեց Քա-րամէի կառավարութեան :

66ի վրայ չհասան երեսփոխաններ ներ-կայ էին խորհրդարանի արտակարգ ժո-ղովին : Հինգ ամսուան քաղաքացիական կռիւներէ ետք առաջին անգամ ըլլալով միաձայնութիւն կը գոյանար, ի նպաստ կառավարութեան, որ ըստ երեւոյթին, ի վիճակի է երկրին մէջ խաղաղութիւնն ու կարգը վերահաստատելու :

Ժողովը չատ կարճ եղած է. քառասուն վայրկեան : Զորս հոգի միայն խօսած են :

Երեսփոխաններն ու հանդիսատեսները վայրկեան մը յոտնկայս լռութիւն պահած են քաղաքացիական կռիւներու զոհ պա-ցած 1500 Լիբանանցիներու յիշատակին, որմէ ետք Վարչապետ Քարամէ խօսք ա-ռած է.— «Այս կառավարութիւնը կըր-նանք կոչել ազգային փրկութեան գա-լիճ : Մեր առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլայ՝ զօրացնել ազգային միու-թիւնը : Կառավարութեան քաղաքակա-նութիւնը պիտի ըլլայ այն՝ որ Սեպտեմ-բեր 23ին առաջարկեց Նախագահ Շեհապ :

Քարամէ յայտարարեց թէ կառավա-րութիւնը կ'առաջադրէ ապահովութիւնը վերահաստատել երկրին մէջ, պինդ թափել քաղաքացիները, արաբական աշխարհին հետ սերտ կապեր հաստատել, զօրավիգ կանգնիլ Արաբական Լիկայի եւ ՄԱԿին : Վարչապետը եզրակա-ցուց, մասնաւորապէս չեշտելով թէ «պի-տի պահպանուի Լիբանանի ղերիշխանու-թիւնը, պիտի պաշտպանուի անոր անկա-խութիւնը՝ որովհետեւ արաբական ազատ եւ անկախ երկիր մըն է ան » :

Քարամէի ճառը արժանացաւ խանդա-վառ ծափերու, բոլոր երեսփոխաններու կողմէ անխտիր :

Բացառիկ լիազօրութիւնը քուէարկուե-ցաւ վեց ամսուան համար եւ խորհրդա-րանի նախագահ Օսէյրան ժողովը փակ-ուած յայտարարեց :

Միւս կողմէ կատարեալ հանդարտու-թիւն կը տիրէ երկրին մէջ, բնականոն կեանքը վերսկսած է, բոլոր վաճառա-տուներն ու խանութները բաց են, փո-ղոցներու մէջ եռուզեռ եւ խճողում՝ ինչ որ ցոյց կուտայ Պէյրութի սովորական պատկերը :

Ամերիկեան վերջին դիւանագործը կը պատրաստուին մեկնիլ : Այսօր – վաղը կը հրապարակուի նաեւ Միացեալ Նահանգ-ներու Լիբանանի ուժերու ընդհանուր հր-րամանատարին պաշտօնական յայտարա-րութիւնը :

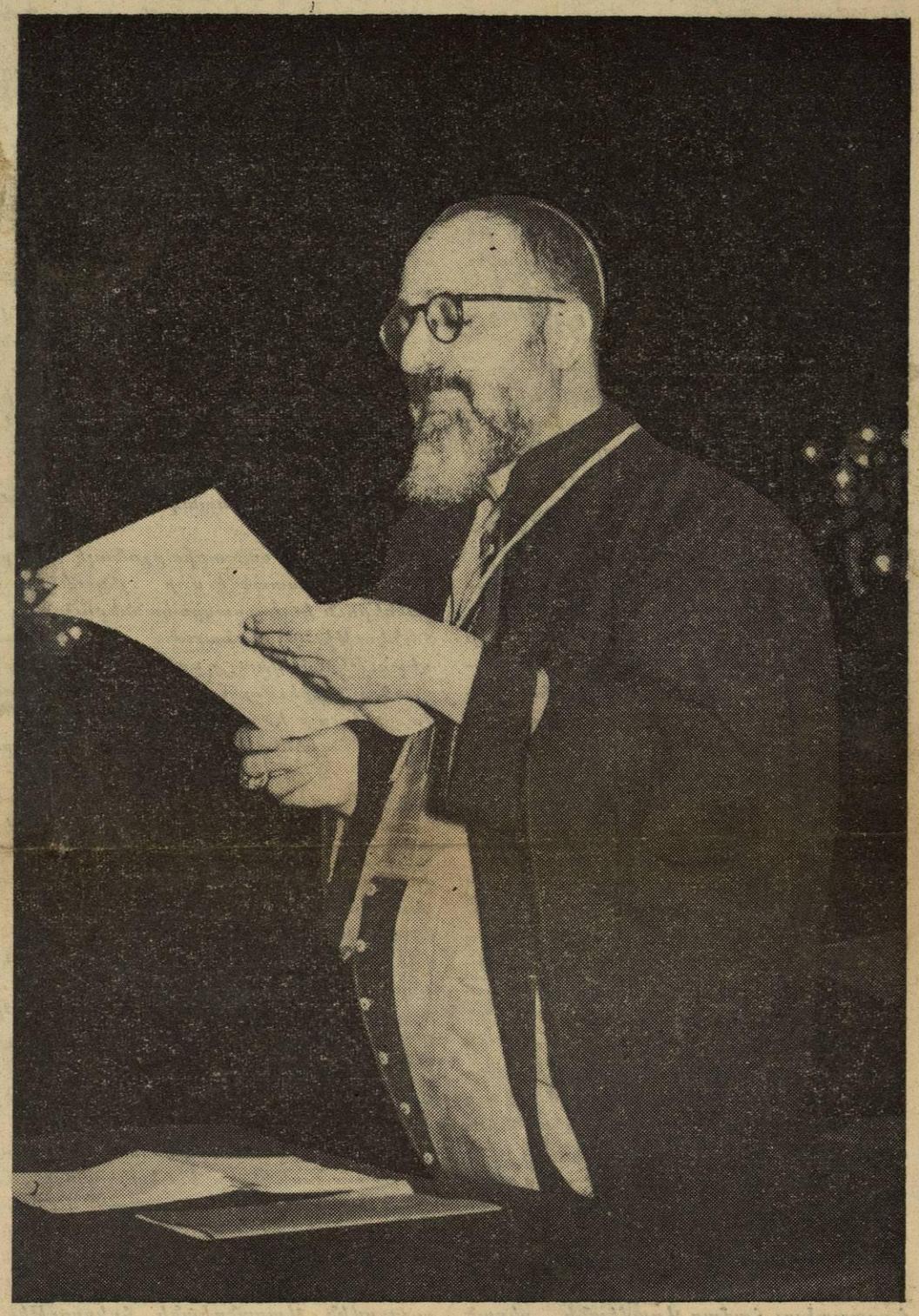
«Ֆիկարօ»ի Պէյրութի թղթակցին հա-մաձայն, փոխ վարչապետ Ճեմայէլ յայ-տարարած է թէ կարգը վերահաստատա-ուելէ ետք միայն խորհրդարանի կազմը պիտի աւելնայ՝ որպէսզի բոլոր հատ-ուածներն ալ իրենց ներկայացուցիչները ղրկեն : Այսինքն՝ երեսփոխաններու թիւը 66էն պիտի բարձրանայ 88ի :

× Մոսկուայի «Փրաւտա»ն դոհունա-կութիւն կը յայտնէ Քարամէի կառա-վարութեան կազմութեան համար, աւել-նելով թէ նախկին նախագահ Քամիլ Շամունի «դաւերը լուրջ վտանգ մը կը ներկայացնեն երկրին համար » :

ՊՐԻՒՍԷԼի ցուցահանդէսը իր դուռնե-րը փակեց չաբաթ դիշեր : 48 միլիոն այ-ցելու ունեցած է : Ցառաջիկայ ցուցա-հանդէսին համար իրենց թեկնածուները դրած են՝ Փարիզ, Լոնտոն, Քարաքաս, Վիէննա եւ Մոնրէալ :

ՎԱՂՈՒԱՆ ՊԱՊՐ՝

ԻՏԱԼԱՑԻ ՄԸ ԿԱՄ...

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

ՄՄԲ.— Օրաթերթերէն ետք, ստորեւ կը հրատարակենք իտալական մեծ շաբա-թաթերթերէն՝ *Թէմփոյի* յօդուածը, նը-ւիրուած կարտինալ Ագաջանեանին :

« Մեծապոյն հաւանականութեամբ Պա-պընտրելի նկատուած երկու կարտինալ – ներէն մէկուն անունը հայահնչուն է. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Ագաջանեան՝ Պատ-րիարք աշխարհացիր Հայոց Կաթողիկէ համայնքին :

Ծնած է Կովկասի մէջ 18 Սեպտեմբեր 1895ին : Իր բոլոր ուսումները կատարած է Հռոմի Հաւատոյ Տարածման վարժա-րանին մէջ՝ ուր ղրկած է զինքը Թիֆլի-սէն, 1906ին, տեղւոյն կաթողիկէ առաջ-նորդը :

Վարժարանին աշակերտութեան շնոր-հած ունկնդրութեան մը ընթացքին, այն առենուան Պապը՝ Պիոս Ժ. օրհնելով ու չոյելով հայաչուի սիրուն մանուկը, հե-տեւեալ խօսքերը ըսած էր. « Օր մը ոչ միայն եպիսկոպոս այլ եւ պատրիարք պիտի ըլլաս դու» : Իրաւամբ, 1937ին, երբ կաթողիկէ Հայոց Պատրիարքը՝ Աւե-տիս Պետրոս ԺԲ. վախճանեցաւ, Քահա-նայապետին մարդարէութիւնը կատար-ուեցաւ եւ Ագաջանեանին վիճակեցաւ պատրիարքական յաջորդութիւնը :

Պիոս ԺԲ. կարտինալութեան աստիճա-նին բարձրացուց զինքը 1946ին :

Կեանքին մեծ մասը անցուցած է Հռոմի մէջ : Բայց Ռուսաստանի մէջ ալ քանի մը տարի անցուցած է հովուական գործու-նէութեամբ : Հռոմ վերադարձին նշա-նակուած է փոխ – մեծաւոր Պապական Լեւոնեան Հայկական Վարժարանին եւ այնուհետեւ միշտ զբաղած է արեւելեան երկիրներու կրօնական կեանքին կազմա-կերպութեամբ :

Ռուսական յեղափոխութիւնը եւ հա-մաշխարհային պատերազմը հետացուցած են զինքը իր ընտանիքէն եւ ծննդավայ-րէն : Մէկ անգամ միայն կրցած է վերա-տեսնել իր մահամերձ հայրը եւ ալ երբեք լուր չէ ստացած երկաթեայ վարագոյրէն անդին մնացած մօրմէն ու քրոջմէն :

Աշխարհէն ու անոր նիւթական չահերէն անջատուած մարդ, ընտանիք մը իսկ չու-նի եւ հայրենազուրկ է : Հայութիւնը այ-սօր տարագիր է աշխարհի մէջ եւ այդ մեծ Հայն ալ՝ աշխարհի քաղաքացի մը : Շնորհիւ այս հանդամանքին ալ կրնայ ըլլալ որ վերջ գտնէ աւելի քան չորս դա-րէ ի վեր տեւող աւանդութիւնը որով Պապը իտալացի մը կ'ըլլայ միշտ :

Ահա թէ ինչու, յաջողութեան մեծ յոյ-սերով, կարտինալ Ագաջանեանի թեկնա-ծութիւնը կրնան առաջարկել կարգ մը Հռոմանիստ կարտինալներ եւ օտարներն

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՄԱՆԵԱՆ եւ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ժ.

12 տարի պատրիարքական աթոռին վրայ մնալէ ետքը, բախտը ուզեց որ Օրմանեան մնայ ամբաստանեալի աթոռին վրայ նոյն համեմատութեամբ երկար, «հինդ տարի՝ քաւելու համար մեղքը», ինչպէս կ'ըսէ Զօհրապ։

Անկումէն երեք տարի ետքն էր, երբ ազգ. երեսփոխան Ա. Վռամեան պատահարար կը գտնէ ռուսերէն հաստատիր դիրք մը, ուր հրատարակուած նամակ մը կը բովանդակէր կարգ մը «յայտնութիւններ», որոնք «անհամապատասխան էին նախկին պատրիարքին դիրքին, պաշտօնին եւ ազգին կողմէ իրենց ցոյց տրուած վստահութեան»։

Վռամեան կը թարգմանէ նամակը եւ կը ներկայացնէ Ազգ. Երեսփ. Ժողովին, 1911 Յուլիս 8ին։

Արդարեւ, ռուս դեսպանը, Զինովիեւ, կը հաղորդէր Կովկասի փոխարքային թէ դեսպանատան թարգմաններէն Նիկոլայեւ կարգ մը տեղեկութիւններ է քաղած Օրմանեանէն՝ տեսակցութեան մը ընթացքին։—

Առաջին՝ էջմիածնայ մէջ 1906ին դուրս մարուած Ժողովը ոչ թէ եկեղեցական, այլ կուսակցական հանգամանք ունէր։

Երկրորդ՝ Պոլսոյ պատրիարքը կ'ընդունի որ կաթողիկոսին իրաւասութիւնները պէտք է ենթարկել Սինոդին։

Եւ երրորդ՝ թելադրանքներ «կուսակցականները խելքի բերելու մասին»։

Առենապետաց Դիւանը կը հրաւիրէ Օրմանեանը՝ բացատրութիւն տալու։

Օրմանեան կը պատասխանէ թէ «իր խօսակցութիւնը խեղաթիւրեալ եւ այլափոխեալ» ներկայացուած է։ Նոյնիսկ դիտել կուտայ թէ «կուսակցականները խելքի բերելու մասին» որեւէ խօսք չէ ըրած, չմոռնալով աւելցնել թէ ռուսերէն բնագրին մէջ գրուած բառը պէտք է թարգմանել «զգահնէք», եւ ոչ թէ «խելքի բերէք»։ Այստեղ հարցը այն չէ թէ Օրմանեան ռուսերէն գիտէ՞ր՝ նման ուղղում մը կատարելու համար, եւ աւելի՞ բան Վռամեանը, այլ այն թէ աւելորդ չէ՞ր բառին իմաստին կառչիլ՝ պնդելէ ետք թէ երբեք թելադրած չէ «խելքի բերել կուսակցականները»։

Ռուսերէն գրքին մէջ կայ հատուած մը եւս, ուր վկայութիւն կը տրուի թէ Օրմանեան նամակները գրած է էջմիածնայ եպիսկոպոսներուն՝ կուսակցականներու վերաբերեալ ակնարկութիւններով։

Այս մասին դիւանը, երկար հարցաքննութենէ մը ետքը, կը բանաձեւէ իր եզրակացութիւնը։

1.— Նկատելով որ ռուսերէն այդ գիրքին գատ որեւէ գրաւոր փաստ չկայ՝ հաստատելու համար Վռամեանի բերած ամբաստանութիւնները.

2.— Նկատելով որ Նիկոլայեւի եւ Օրմանեանի միջեւ կատարուած խօսակցութեան վկայ չկայ՝ հաստատելու համար պատմուած ձեւին ճշդրտութիւնը.

3.— Նկատելով որ Օրմանեան յայտարած է թէ «խեղաթիւրուած եւ այլափոխուած է իր խօսակցութիւնը», իսկ կարելի չէ Նիկոլայեւի բերնով ստուգել խօսակցութեան հարազատութիւնը.

4.— Նկատելով որ ռուսերէն գիրքը «ոչ ոքի կողմէ վաւերականութիւն ստացած հրատարակութիւն մը չէ».

Սահնապետաց դիւանը կ'որոշէ անհետեւանք թողուլ այս ամբաստանութիւնը՝ Տոքթ. Ճէլալի ձեռնպահութեամբ եւ «միւս անդամներու քուէից մեծամասնութեամբ»։

Սա «քուէից մեծամասնութիւն» բացատրութիւնը հրաշալի՛ է Տոքթ. Ճէլալի ձեռնպահութեան քով։ Մանաւանդ «մեծամասին» այս մարդոց պատճառաբանութիւնը, որ կը թուի թէ հիմնուած է հին հռոմէական դատաքննական օրէնքներու վրայ.

Թէսթիս ունուս, թէսթիս նուլլուս։

Այսինքն՝ մէկ վկան վկայ չէ։ Հռոմայեցիները ուրիշ ասութիւն մըն ալ ունին.— Ինչի՞ս պէտք զեղեցկութիւնը՝ երբ հիացող չկայ։ Ու բարեփոխելով՝ ի՞նչ իմաստ ունի ամբաստանութիւնը, երբ դատող չկայ։

Օրմանեանի հեռաւոր մանկլաւիկներէն մին, Սամսոն Չէրքէզեան, որ ի Թիֆլիս, երկար յօդուածաշարք մը կը հրատարակէր Հովիտի մէջ 1911ին, «կօշմարն անցնում է» ընդհանուր խորագրով, Օրմանեանի պաշտպանութեան նուիրուած։ Այս յօդուածաշարքը լոյս տեսաւ նաեւ առանձին հատորով, «Օրմանեանը զրպարտութեան ցանցերում» խորագրով, նոյն տարին, 1911ին։

Էջ 166 կը կարդամ.— «Ազատամարտ լրագրի մէջ հրատարակուած է իր Թիֆլիսի թղթակցի այն տեղեկութիւնը թէ Օրմանեանը քննիչ Լբժինին վկայութիւն է տուել այն մտքով՝ իբրեւ թէ 1906 Թուի էջմիածնի կեղր. Ժողովը Դաշնակցականների ժողով է եղել։ Օրմանեան երեք օրէց յետոյ հերքեց այդ տեղեկութիւնը՝ համարելով այն չինծու եւ հիմնովին սուտ, եւ բուռն կերպով բողոքեց այդ նոր պրովոկացիայի դէմ այս խօսքերով. «Ո՛չ Ռուսաց դեսպանատունը ինձի դիմում ըրեր է, ոչ հարցուփորձ տեղի ունեցեր է, ոչ վկայութիւններ տուեր եմ, ոչ ցուցումը զաղտնի պահելու առիթ եղեր է»։

Ժողովը միշտ 1906 Թուականի Ժողովն է։ Բայց տարբեր պատմութեան մը զանգն է որ կը հնչէ։ Երկու այս ամբաստանութիւնները եւ արդարացումները հաչտեցնել իրարու հետ... իմ գործս չէ, — ընթերցողը թող գտնէ, ես կը պատմեմ միայն, նիւթ կուտամ։

Եւ ահա այդ նպատակով՝ ձեզի ուրի՛շ պատմութիւն մը։

Օրմանեան, «պատրիարքանալէ» ետք, չա՞տ քննադատած է մեր յեղափոխականներուն եւ կուսակցականներուն դործունէութիւնը, մանաւանդ եւրոպական պետութեանց վրայ դրուած հայկական յոյսերը, Արեւմուտքին մեղի պարզեւած մայրամուտի երաղները։

Այժմ ճաշակեցէք յայտնութիւն մը, խակամ՝ յայտնութիւն։

Երբ կը մեղադրուէը Լա Հէյ ղրկուած հեռադրին համար՝ Օրմանեան, որ կը ծաղրէր եւրոպական միջամտութեանց վրայ յոյս դնողները, արտասահմանեան չարժումներէն բարիք ապասողները, ա-րեւմտեան երկիրներու մէջ Թուրքիոյ դէմ թշնամութիւն սերմանողները՝ իբրեւ անօգուտ աշխատանք, յանկարծ կը յայտարարէ.— «Գիտնալու էք որ ՓՐՕ ԱՐՄԵՆԻԱ թերթը գրեթէ ե՛ս լեցուցած եմ. հեռագրական ամենամեծ լուրերէն շատերը ե՛ս տուած եմ. ասոնք կ'ընէի լրիկ մնջիկ»(*)։

Ինչ կը մնայ, որ Օրմանեան յայտարարէ թէ... Նախկին Դաշնակցական էր ինք։ Այլապէս ի՞նչ կը նշանակէ ինքզինք ներկայացնել աշխատակից կամ թղթակից ՓՐՕ ԱՐՄԵՆԻԱ թերթին, որ Դաշնակցան ձեռնարկ եւ հրատարակութիւն էր բոլորովին, Վարանդեանի հակողութեան տակ, ժան Լոնկէի խմբագրական քարտուղարութեամբ, ֆրանսացի մեծանուն մտաւորականներու եւ զրագէտներու աշխատակցութեամբ։

Երկու տէրոջ ծառայելու վարժութի՞ւն մը թէ չիտնութիւն ստեղծելու փորձ մը։

Շփոթութիւն ստեղծելու փորձը կատարած է Օրթաքէօյի եւ Պէշիքթաշի պետրեղմանատուներու պատմութեան մէջ։

Կառավարութիւնը կ'ուզէր զրաւել հայկական այս ղերեզմաննոցները։ Օրմանեան հրաշալի խաղ մը կը խաղայ Թուրքերուն դլխուն վրայ։

(*) Այս յայտարարութիւնը կը գտնէք, բառ առ բառ նոյնը, Տեղեկագիր նախորդ պատրիարք Օրմանեանի դէմ եղած ամբաստանութեանց քննիչ յանձնաժողովի, տպուած Պոլիս 1910, էջ 24, Ա. սիւնակ։ Չմոռնալ որ այս յանձնաժողովը որոշակի կը մատնէ իր համակրանքը եւ նպաստաւոր վերաբերմունքը հանդէպ Օրմանեանի։

Օրմանեանի այս յայտարարութիւնը կրնամ գտնել նաեւ, ծածկուած ձեւով, Ազգապատումին մէջ, Գ. հատոր, էջ 5299, (ուշադրութիւն,— 4699 էջէն ետքը ոստումով մը գրուած է 5000, ինչ որ ցնդած են հրատարակիչները վրիպակով մը, բայց չեն ցնդած որ կրկնուած է 4110 էջը, իսկ 4124 էջէն ետքը ցատկած են 4129)։

Վռամեանի ամբաստանութիւնը տեսնել Ատենապետաց Դիւանի Տեղեկագրին մէջ, տպ. 1911 Դեկտեմբերին, աւելի ընդարձակ՝ Դիւանի ատենագրութեան մէջ։

ԵՐԿՈՒ ԱՄԲՈՒՆԵՐ

Ցաւերէնական քաղաքին ազօթատեղի — ներէն ներս ու մայթերուն վրայ, օրերէ ի վեր ծնրադրած էր բազմահազար մարդոց բազմութիւն մը՝ յաւիտենութեան յանձնելու համար այն, որ չաղկապն էր եղած իր եւ այն Ուժին միջեւ, որուն հանդէպ պաշտամունք մը ունի։

Այդ ամբոխը այն ինքնակամ պանդուխտն է, որ ներքին աշխարհ մը ունի։ Հոդեւոր ապրում մը։ Հզօր ու անկապտելի աղերս մը՝ իր էութեան եւ այն Ուժին միջեւ, որուն գոյութեանը կը հաւատայ։ Առկուած է անով։ Կը դիրչնչուի ու նաեւ կը խթանուի անկէ։ Եւ, միանդամայն, կը սանձուի անկէ՝ առանց զգալու անոր անմիջական պարտադրանքը կամ իշխանութիւնը իր վրայ։

Այդ ուժը բարոյական արժէք մըն է իրեն համար։ Իմաստ մը եւ իմաստութիւն մը։ Զինք առօրեային ու հասարակէն կամ աշխարհիկէն թէ ժամանակաւորէն վերացնող եւ հոդեպէս բարձրացնող դերարժէք մեծութիւն մը, որուն, ինքնակամօրէն, հպատակած է անոր։ Թերեւս ըմբռնած չէ դայն։ Այդ անծանօթին գոյութիւնը, սակայն, կը զգայ ոչ միայն իր շուրջ՝ որ համայնական կամ տիեզերական ներդաշնակութիւնն է՝ իր անչեզնի օրէնքներով, այլեւ՝ իր իսկ անձին մէջ, երբ իր առօրեան «դիտութեամբ թէ անգիտութեամբ» կը չեղեցնէ բարոյական այն ըմբռնումներէն, որոնք հիմն իսկ են, կամ՝ պէտք է որ ըլլան նոյն այս Ուժին։ Հասկնալի է, որ կ'ակնարկեմ խիղճին, որ աստուածայինին նչոյլն է մարդուն մէջ։

Անտարակոյս, չատերու մօտ հաւատքը դիտակցութենէ մը աւելի հոգեվիճակ մըն է։ Մտապատկերուած Ուժին հանդէպ պաշտամունք մը, — Ո՛ւժին՝ որուն ոչ միայն դոյութեան, այլեւ անոր հանդէպ իր պաշտամունքին պահանջն ունի ինք։ Բարիին ակնկալութիւնը՝ չարին կամ չարիքին հանդէպ։

Այդ հոգեվիճակին առարկայական կամ նիւթեղէն մտապատկերումը միակերպ չէ եղած ու չէ՝ նոյնիսկ միեւնոյն հարիւր-նին ներքեւ ու միեւնոյն ժամանակաշրջանին։ Տարաձեւ ու տարերանդ պաշտամունքներուն ընթացքին, սակայն, միա-ձեւ ու անփոփոխ է մնացած, մարդ էակին մէջ, հոգեւոր պահանջը՝ դերագոյն ուժի մը գոյութեանը՝ իր վրայ։ Ուժի մը, որ զինք մղէ ձգտումի մը, եւ որուն ձգտումը ըլլայ անհատական թէ ընդհանրական բարօրութիւնը։

Հոգեւոր այս ապրումը, — որ, թերեւս, կը կորսնցնէ իր իմաստը՝ արտայայտումի իր կարգ մը ձեւերուն մէջ՝ անրացատրելի այլ անվիճելի գոյութեան փաստը պահելով հանդերձ եթէ ոչ Աստուծի մը, այլ՝ Աստուածութեան մը մասին, — անպարտադիր ու ինքնաբուխ իր էութեամբ բարոյական արժէք մըն է, անտարակոյս։ Մարդուն մէջ՝ դերագոյն արժէքը մարդկային։

×

Ամբոխներէն միւսը ունի, ապահովաբար, հոգեւոր ու բարոյական ըմբռնումներու ինքնաթելադրանքը կամ պահանջը։ Բայց չունի զանոնք արտայայտելու հնարաւորութիւնը։ Ունի նաեւ ներքին աչխարհ մը, անտարակոյս։ Սակայն, անոր այդ ներքին աշխարհը նման է պաշարուած բերդի մը, որ տեւապէս ենթակայ է յարձակումի, եւ որ անանելու հնարաւորութիւններն ու իրաւունքը չունի։ Անոր հոգեւոր ապրումները ենթակայ են ստրատագասումի մը, այնքան ուժեղ ու այնքան անկարեկիր, որ իր դրաչխը մղած է ապաղակելու՝ ձայնակցելով մամբոխներէն ... առաջինին, — «ոչ միայն հացիւ»։ Այդ ամբոխը չի ծնրադրեր։ Ոչ ալ կ'աղօթէ։ Թերեւս կ'ընէ՝ իր նեղլիկ սենեակին անկիւնը, կամ՝ երկչոտ կերպով ապրելով հնարհտուած աղօթատեղիի մը կիսաբաց դռնէն ներս, զաւթին սատւերոտ մենութեանը մէջ մրմնջելու համար ազերսը իր հոգւոյն ու այն ուժին միջեւ, որուն գոյութեանը կը հաւատայ։ Զայն կը նկատէ աւելի դերագոյն ուժէն, որ իր անմիջական չրջապատին մէջ կ'ապրի, եւ նչանաբանը, որ նիւթականին դերագասութիւնը կը պարտադրէ հոգեւորին, հոգեկանին — նոյնիսկ իմացականին վրայ, վերածած է «խալաթի» մը։ Ու պարտադրած է պաչտամունք մը անոր հանդէպ, զինք համարել տալով նկան այդ պաչտամունքին արտայայտիչը։

Այդ ամբոխը եւս պարբերաբար կ'ենթարկի փորձի։ Կը խռնուի։ Կ'ալեկոծուի։ Ցուցադատաւորներու եւ նչանախօսքերու, լեզու մը կը տարածէ իր վերեւ։ Ցաճախ կը բացագանչէ։ Իրեւ թէ կ'ողեւորուի։ Իրեւ թէ կը պահանջէ։ Իրեւ թէ կը բանաձեւէ։ Իրեւ թէ կ'արտայայտէ «իր» ցանկութիւններն ու «իր» տեսակէտները։ Մինչ, իրականին մէջ, այդ պարագաներուն եւս, իր հոգին ու իր մտածումը լռեցուցած է, իր հետ փորձ տանելով միայն իր ձեռքերն ու իր լեզուն,— այս վերջինը այլեւ ոչ միայն ընտելացած, այլեւ յանձն առած ըլլալով կրկնելու այն — ու միայն այն, — ինչ որ թելադրուած է իրեն ...

Այս երկու ամբոխներէն առաջինը հոգեւոր եւ մտաւոր արտայայտութիւններու աղատութիւնը ունի։ Տէրն է իր անձին՝ ինքնակամ ենթակայումով մը ան-րոյն իր, որու մասին իր ըմբռնումին մէջ հիմնաւորած է մարդ էակին ստուեր ծակերպ էութեան ներդաշնակ բարոյական մը։ Կամ՝ նոյն այդ բարոյականին վրայ է հիմնաւորած իր տիրոջ գոյութիւնը։

Ամբոխներէն երկրորդը իր ներքին ձայներուն համապատասխան իր կեանքը դասաւորելու ազատութիւնը չունի։ Կը «կառավարուի» ոչ միայն իբրեւ քաղաքացի, այլեւ, բայց մանաւանդ՝ իբրեւ մտածող ու զգացող։ Անկաչկանդելին,— մտածումը — չզթայուած չէ՝ անկարելի ըլլալուն պատճառաւ։ Բայց, «բանն Աստուծոյ»ն, որ արտայայտիչն է մտածումին, սանձուած է։ Իմացական ու զգայական աչխարհը սեղմուած ու մթագնած է իր անձին չուրջ։ Իրեն — իբրեւ մարդու — եւ աչխարհին — իբրեւ չրջապատի — միջեւ յարաբերութեանց հարմար բնաչնորհ օժիտները՝ ունկն, ակն ու լեզու, «անհատական սեփականութիւն» չեն։ Ունկնդիր է՝ միայն սահմանուածին։ Ականատես՝ միայն տրամադրուածին։ Ու արտայայտիչ՝ միայն թելադրուածին։

×

Պայքարը, որ երկու աչխարհները դէմ առ դէմ է դրած այժմ, իր խորքին մէջ, ուրիշ բան չէ, բայց եթէ կռիւ մը՝ այս երկու ամբոխներէն մէկուն դերակչռութեան։

Կռիւը՝ ընդմէջ մարդկայինին ու մարմնայինին, — եթէ կարելի է ու ամբողջական՝ վերջին որակումը։

Եւ որովհետեւ անոնցմէ առաջինը կը բխի մարդուն իսկ էութենէն, անվիճելի պէտք է համարիլ, որ մարդը, ինչ պար-

ԿԱՅԾԵՐ

Ա. ՀԱՍՈՒ

ՔՔ.

ՀՈՂԱՏ

Մեսրոպ մի տարի տիրեց մեր վրա, ինչպես ամեն տարի, ամառվան ամենաանտանելի ամիսները։ Ամառվան ամենաանտանելի ամիսներն են հունիսը և հուլիսը։ Ամառվան ամենաանտանելի ամիսներուն ամենաանտանելի օրերն են այն օրերը, երբ հողմը կը փչի։ Հողմը կը փչի, ինչպես որ ամեն տարի կը փչի։ Հողմը կը փչի, ինչպես որ ամեն տարի կը փչի, ինչպես որ ամեն տարի կը փչի, ինչպես որ ամեն տարի

ալ, հաւանաբար, Գերմանացիները, Ֆը – րանսացիները եւ Պելժիացին :

Սահուն կերպով արդէն իսկ տասը լե – զու կը խօսի : Կայ եւ իր ընարութեան ի նպաստ, ուրիչ շատ կարեւոր նկատում մը. եկեղեցւոյ յարաբերութեանց վերար – ծարժումը եւրոպական արեւելքին հետ ուր՝ ուղղափառ եկեղեցին խոստովէն ենթարկուած ըլլալով քաղաքական իշխա – նութեանց, շատ բան կորսնցուցած է իր հեղինակութենէն : Պատեհ առիթին, այդ ուղղութեամբ կատարուելիք փորձին հա – մար յարմարագոյն անձը կը նկատուի Կարտինալ Ագաջանեանը :

Հեղինակութիւն մըն է արդէն՝ Հոգե – ւոր Գիտութեանց շատ մը մարզերուն մէջ եւ անվերապահօրէն գնահատուած է իր խաղաղ եւ հաշտ նկարագրին համար :

Ցիշեալ եւ կարեւոր այլ նկատում – ներով, Պիոս ԺԲ-ի յաջորդը կրնայ հայ կարտինալը ըլլալ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԻՈՍ ԺԲ-ի յուղարկաւորութեան ներկայ ըլլալու համար Շաբաթ օր Հռոմ հասան Ամերիկայի արտաքին նախարար Տըլլըս, ինչպէս նաեւ Յոն Պրէնթանօ (Գերմանիա) եւ Քուլ Տը Միւրվիլ (Ֆրանսա): Ֆրանսական պատուիրակութեան մաս կը կազմէ նաեւ նախկին դեսպան Վլատիմիր տ'Օրմէսօն: Ուրբաթ պիչեր վախճանած է կարտինալ Կոնսթանդինի, 82 տարեկան: Այս մահով փակարանի ժողովը պիտի դումարուի միայն 52 կարտինալով: Արդարեւ կար – տինալներու զասը որ 55 հոգիէ բաղկա – ցած էր իջաւ 54ի, իսկ կարտինալ Սիմ – թինակ (Եուկոսլաւիա) եւ Միծենթի (Հունգարիա) պիտի չկարենան ներկայ ըլլալ փակարանի ժողովին :

ՆԱԽԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ կարճ ժողով մը դումարեց ընտրական հարցին շուրջ: Ընտրացանկերը պիտի քննուին մինչեւ Հոկտեմբեր 25: Ընդունուեցաւ նաեւ նա – մակով քուէարկութեան սկզբունքը՝ պինուորականներու, պաշտօնեաներու, արտասահմանի Ֆրանսացիներուն, ան – կարներու, ծանր հիւանդներու, ճամ – բորդներու, առեւտրական ներկայացու – ցիչներու եւ լրագրողներու համար : Ա – ժերխոյ ընտրութիւնները տեղի պիտի ու – նենան Նոյեմբեր 30ին :

ԱԼԺԵՐԻՈՑ Ագատագր. ճակատի Թու – նուզի դրասենեակը հատորդագրութիւն մը հրատարակեց, չեչտելով թէ 1958 Հոկտեմբեր երեքին հրատարակուած «առժամեայ կառավարութեան հրամանա – գիրին» համաձայն Ֆրանսայի դերիները ազատ պիտի արձակուին: Արդարեւ մի – ջազգային կարմիր Խաչի ներկայացու – ցիչները պատին Թունուզ, 19՝ դինուոր – ներու փոխանցումը կատարելու համար:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ հիւղէական առաջին կայանի չինութեան աշխատանքները ըս – կըսած են արեւելեան անապատին մէջ, Նեղոսի տելտային մօտ: Աշխատանքները պիտի վերջանան հինգ տարիէն եւ պիտի արժեն հինգ միլիոն եգիպտ. ոսկի :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ՝ խորհրդային դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցած է Հանրապե – տութեան Նախագահ Ճելալ Պայարի հետ եւ անոր յանձնած՝ մառեչալ Վորոշիլովի նամակը:

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ կառավարութիւնը բո – ղոքագիր մը յանձնեց Միացեալ Նահանգ – ներու կառավարութեան՝ Ռահմանովի չրջանին մէջ ամերիկեան օդանաւի մը կողմէ խորհրդային օդային սահմանին բռնաբարման դէմ :

ՇԱՔԱՐԻՆ քիլօն ութ ֆրանքի յաւելում կրեց Հոկտեմբեր 18ին, Ֆրանսայի մէջ:

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ Սպանիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ երեք տարուան համար մշակու – թային համաձայնութիւն մը առորա – գրուեցաւ. երկու երկիրներու միջեւ պիտի փոխանակուին ուսանողներ եւ դա – սախօսներ . առաջին տարին՝ սպանացի վաթսուն ուսանողներ պիտի երթան Ա – մերիկա, իսկ 40 Ամերիկացիներ պիտի ուսանին Սպանիոյ մէջ :

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պատերազմական նա – խարարութեան պաշտօնաթերթը խստօրէն կը քննադատէ «պինուորական արուես – տին եւ պատերազմներու պատմութեան ակադեմական ուսուցումը, որ պոհացու – ցիչ չէ, մասնաւորապէս նաւատորմիղի յատուկ դպրոցներու մէջ »:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ Նոյեմբեր վեցին Փարի – զի մէջ Ազատագրութեան չքանչանը պի – տի յանձնէ Անգլիոյ նախկին վարչապետ Ջըրչիլ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլէն Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն եւ բոլոր մարմինները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Է. Բիւզանդի իր սի – րելի ամուսնոյն ընկեր Յ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւ :

× Մարսէյլի Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վար – չութիւնը եւ բոլոր մանանճիւղերը իրենց խոր վշտակցութիւնը կը յայտնեն ընկ. Է. Բիւզանդի իր ողբացեալ ամուսնոյն Sofր. Յ. Փիւթիւճեանի անակնկալ մահուան առթիւ :

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ չնորհա – կալութեամբ ստացած է վաթսուն հազար ֆրանք իր անունով պաշտպանելու մը պահելու համար :

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 23ին

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Դեկտեմ – բեր քսանին, Սալոն Սէլանտիտի մէջ :

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷի ՄԷՋ, ՋՐի

Դասընթացք հայերէնի եւ այլ ճիւղերու ասօսիասիօն ֆիլօթէքնիք, ճանչցուած իբրեւ աղօղուտ ձեռնարկ, իր ուսուց – խոր վշտակցութիւնը կը յայտնէն Բժ. Է. ման ծրագրին մէջ տեղ կուտայ հայերէնի դասաւանդութեան: Կ'ուսուցուին՝ լեզու, պրականութիւն, պատմութիւն, աչխար – հագրութիւն: Դասախօս նչանակուած է պրոպէսո՝ Թ. ԳԱՌՆԻԿ որ կը ստանձնէ նաեւ մասնաւոր դասեր, բացի հայերէ – նի ճիւղէն, իտալերէնի եւ գերմաներէնի:

Հայերէնի դասընթացքը սկսած է Հոկ – տեմբեր 15էն եւ կը չարունակուի ամէն չորեքչաբթի եւ ուրբաթ ժամը (19 – 21):

Արձանագրութեան միանուագ ծախք տարեկան 700 ֆրանք, որ իրաւունք կու տայ հետեւելու դասաւանդուած միւս ճիւղերուն, դանազան օտար լեզուներ, գիտութիւն, փիլիսոփայութիւն, ընկերա – կան նիւթեր եւն.: Փոփաքողներուն ծրա – գիրը ձրի կը տրուի :

Դիմել՝

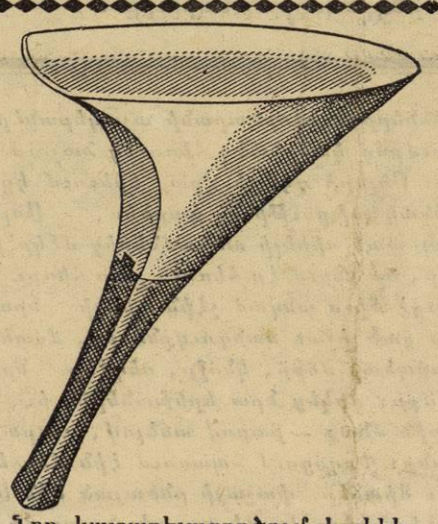
Association Philotechnique

47, Rue Saint André des Arts

(Մէթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն):

Հինգչաբթի եւ Շաբաթ 14 – 16, եր – կուչաբթի 18·20, հեռաձայն Տանթօն 48·28, 44·14: Հայերէնի, իտալերէնի, գերմաներէնի դասերուն համար դիմել՝ Թ. Գառնիկեան, 8 բիս Նոթր Տամ տը Լոռէթ·—

Որբունիի ճաչարանը, կամ՝ նոյն հաս – ցէին, Օր. Զ. Սրապեանի, Չորեքչաբթի եւ Ուրբաթ, ժամը 4 – 6 :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաթիէռ փլաստիֆ) եւ ալիւմինիումի միացու – մով չինել անբեկանելի (էնֆասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :

Դիմել՝

VANPLAST

(ՎԱՆԼԵԱՆ)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Téléphone : OPEra 01-08

Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36

» 33-3?

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի քաղաքապետարա – նի շէնքի սրահներումէջ

×

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը վիճակ մէջ, Տէղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ: Մանրամասնու – թիւնները յայտնուած :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր, Շաբաթ իրիկուն, Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 15ին, Շաբաթ իրիկուն ժա – մը 8·30ին, Ֆուայեէ տը լ'Իմմաֆիլէի մէջ, 24 բիս Տիւնուար :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

GALERIE FRAMOND

3, Rue des Saints Pères

ԵԱՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16էն 31

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

—ս—

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (Քր. 199 – 200, Յուլիս – Օգոստոս).— *Նորին Վեհափա – ռութիւն Ազխատանքը* (Շ. Նարդունի). — *Կեղծ ժանտախտը Հայաստանի մէջ* (Տքթ. Յովասափեան).— *Կիները այրերէն աւելի երկար կ'ապրին* (Տոքթ. Ռոսթան).— *Ե – րեւակայութեամբ հիւանդ* (Տոքթ. Գա – լուստեան).— *Ինչո՞ւ մեռաւ* (Փրոֆ. Սի – մոնէն).— *Մարդական բնախօսութիւն* (Տոքթ. Նաւասարդ).— *Մատենիկ իմաս – տութեան*.— *Ազը* (Նարդեան Բժշկական Բառարան).— *Ջուրով թունաւորում* (Տոքթ. Պուճէ).— *Արեւի լոգանք* (Տոքթ. Սերոբեան).— *Աքաս – Թուման* (Բժշկ. Աշխարհագրական Բառարան).— *Երախ – չին առողջութեան նչանները* (Տոքթ. Նի – զէ).— *Գարեջուր* (Տոքթ. Քորոճ).— *Ի՞նչպէս օգնել կայծակնահարին* (Ա – չուհի):

Բաժանորդագրութեան պայմանները. — Տարեկան 1·200 ֆրանք
արտասահման 1·500 ֆրանք:

Դիմել Շ. Նարդունիի Յառաջի հասցէով:

MORY et Cie

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԻՆԹՈՒՐԻՍԹ – ՄՈՍԿՈՒԱՅէն ստացած է մենաչնորհնալ իրաւասութիւնը ծրարներ ղրկելու Խորհրդային Միութիւն: Բոլոր տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, ստա – ցողը ոչ մէկ վճարում ունի ընելիք : Ղրկողը ինք կը պատրաստէ ծրարը իր կողմէ պնուած եւ ընտրուած հաղուստներով եւ ապրանքներ :

Սքատաւ ծրար չենք պարտադրեր : Սակայն միայն նոր ապրանք կ'ընդու – նինք: Ներկայիս ծրարները աւելի արագ կը հասնին :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83

10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10

MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD

ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՑԱՆԱԼ

ԱՂՔԱՏԱԲՆԱԿ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V-ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Նախագահութեամբ Պ. *ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Deux Orchestres **Cotillons**

ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՔՐԱՔՈՍՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան դրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով աճապարեցէք ձեր տեղերը ա – պահովել այսօրուընէ իսկ հեռաձայնելով վարչութեան դրասենեակը : վերջին օրերու մի սպասէք :

SICOMEX

20, Rue Royale, Paris 8e

Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Համաձայն ինքնուրիսքի հետ ստորագրած պայմանագրին ամէնէն կարճ ժա – մանակամիջոցին ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՅԱՆՁՆԷ Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Առաջնակարգ ապրանքներ, թէքսթիլ, հագուստ, ներքնազգեստ մատչելի գի – ներով :

Յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ են, մեր դրասենեակին մէջ :

Բոլոր ծախքերը (մաքս – ապահովագրութիւն եւն.), ծրարներուն գիներուն մէջ հաշուուած են, ստացողը ոչ մէկ վճարում կ'ընէ, ծրարներու յանձնումը ապահովուած է եւ ստացողին կողմէ ստորագրուած:

Ստացագիրը կը ղրկուի ուղղին :

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
21
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
21 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8324 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4125

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՊԵՐԸ ԿԸ ՓԱՐԱՏԻՒ

Վերջացող չարթուան ընթացքին որոշ մեղմացում առաջ եկաւ Մերձաւոր Արեւելքի եւ հիւսիսային Ափրիկէի կացութեան մէջ :

Խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ Լիբանանի մէջ, ուր կողմերը —թէեւ քիչ մը ուշ — տեսան, որ անօգուտ էր եղբօր արիւն թափել ոչ – կենսական խնդիրնե – րու համար : Հինգուկէս ամսուան կռիւ – ները բոլորովին քայքայեցին երկրին տն – տեսական կեանքն ու կարգուսարքը, զոր վերականգնելու համար երկար աշխա – տանք հարկաւոր է :

« Փրկութեան դահլիճ »ը խորհրդարա – նի վստահութիւնը չհաղթել վերջ ամրապն – դած է իր դիրքը : Վերջնական խաղաղու – թիւն հաստատելու համար իր առաջին դործը պիտի ըլլայ քաղաքացիներու մօտ դանուած զէնքերը հաւաքել :

Իրագեկներու համաձայն, մինչ կանո – նաւոր բանակը 10·000 զինուոր ունի, ա – ւտոտպահեստներն ու զանազան քաղաքական կազմակերպութիւններ 30·000 զինեալ մարդիկ ունին : Եթէ ճիշդ է այս հաւաս – տումը, խիստ դժուար կացութեան մը առջեւ պիտի դտնուի Լիբանանի նեռկայ փոխանցման կառավարութիւնը՝ իր չորս նախարարներով ,— քառապետութիւն :

Կիպրոսի խնդրին կարգադրութիւն ալ որոշ յառաջդիմութիւն արձանագրեց վերջին օրերս : Յունաստանի պաշտօնա – կան ներկայացուցիչներուն եւ Մակարիոս արքեպիսկոպոսի բռնած անհաշտ դիրքը Մաքմիլլընի ծանօթ ծրագրին դէմ՝ իր դրական արդիւնքն ունեցաւ :

Անգլիոյ վարչապետը անտեսելով կըղ – զիին յոյն մեծամասնութեան պահանջ – ները, կ'ուզէր դոհացում տալ Անգարայի կառավարութեան, որ տարիներէ ի վեր Կիպրոսի Թուրքերուն պաշտպանի դերը ստանձնած է՝ հրահրելով կիրքերն ու ցե – ղային – կրօնական մոլեռանդութիւնը :

Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քար – տուղարն ու մնայուն խորհուրդը լրջօրէն սկսած են զբաղիլ կիպրոսի խնդրով՝ փա – րատելու համար ամէն թիւրիմացութիւն Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ :

Գալով հիւսիսային Ափրիկէի խնդիրնե – րուն, մինչ Թունուզ կը խղէր իր դիւա – նագիտական յարաբերութիւնները Եդիպ – տոսի հետ՝ յանդարտելով Արաբական Լի – կայի միասնականութիւնը, անդին Ալժե – րիոյ յաւոտ հարցը կը մտնէր նոր փուլի մը մէջ, որ մեծ յոյսեր կը ներշնչէ մօ – տաւոտ բարւոք կարգադրութեան մը հա – մար :

Զօրավար Տը Կոլի վճռական կեցուած – քը զօրաւոր ապատ մը եղաւ թունդ ազ – դային տարրերուն համար, որոնք կըռ – թընած զինուորականներուն եւ « փրկու – թեան կոմիտէ »ներուն վրայ՝ անհաչտ դիրք մը բռնած էին՝ արդելք ըլլալով կառավարական ծրագիրներու դործադ – րութեան :

Ժողովրդավար երկիրներու մէջ վար – չաձեւին դէմ վտանդ կը ծագի այն ա – տեն՝ երբ բանակը միջամտութիւն կ'ընէ քաղաքականութեան :

Մայիս 13ին Ալժէր, քանի մը օր վերջ Քորսիքայի մէջ պատահած դէպքերը նա – խանշաններ էին դէպի բռնատիրութիւն :

Վարչապետը լռիկ, յարատեւ ու հետե – ւողական քաղաքականութեամբ յաղթող – ցաւ չէզոքացնել « ծայրայեղեան »ները :

Մեծագոյն հարուածը տուաւ անոնց՝ արդիլելով զինուորականներուն քաղա – քականութեամբ զբաղիլ :

Ալժիր կառավարութիւնը ոչ մէկ խոչըն – դոտ ունի իր առջեւ՝ ըստ կամս գործա – դրելու Ալժերիոյ համար առաջադրած ծրագիրը :

Հասած է արդէն խաղաղ բանակցու – թեանց չրջանը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

•

Երեսփոխանական ընտրութիւններուն համար պայքարը պաշտօնապէս պիտի բացուի Նոյեմբեր 2ին : Երեք կուսակցու – թիւններ ցարդ ճշդած են իրենց դիրքը — Ընկերվարականները, Վալուադիէն Ար – մատականները եւ Անկախները :

Արմատականները կ'աչխատին համա – խմբել ձախ կեդրոնը, իսկ Անկախները՝ աջ կեդրոնը : Երկու կուսակցութիւննե – րուն ալ մտահոդութիւնը նոյնն է : Իրենց ծրագիրներուն մէջ մեծ տեղ կը յատ – կացնեն ալժերիական հարցին, գոհու – նակութիւն յայտնելով Զօր· Տը Կոլի վերջին հրահանգներուն առթիւ :

Շարաթ եւ Կիրակի Վալուադիէն Ար – մատականները ունեցան իրենց « փոքրիկ համադումարը » : Ժողովին վերջաւորու – թեան Ժելիքօ կայեան խօսք առաւ եւ դոհունակութիւն յայտնեց ծրագրին շուրջ, որուն արդիւնքը պիտի փաստէ թէ « մեծերը չէ որ պիտի ընտրեն, այլ՝ ժո – ղովուրդը » : Գալով ընտրական համաձայ – նութիւններուն՝ կուսակցութեան նախա – դահը խօսեցաւ « ձախ կեդրոն »ի համա – խմբումի մը մասին, որ իրարու քով պի – տի բերէր բոլոր հանրապետականները , ընդդէմ՝ ֆաչական եւ համայնավար վը – տանդներուն :

Սէնի Անկախները, որ կարեւոր ուժ մը կը ներկայացնեն, կիրակի օր ունեցան իրենց համադումարը : Ընդհանուր քար – տուղար Ռոժէ Տիւչէ մասնաւորապէս ծանրացաւ ընտրական համաձայնու – թեանց վրայ : Նեչտեց այն պարագան՝ թէ « Միացեալ ճակատ » մը ի վիճակի պէտք է ըլլայ առաջին ընտրաչրջանին իսկ մէջտեղէն վերցնելու մարքսիստ թեկ – նածուները : Պէտք չէ, ըսաւ ան, որ ազ – գային ձայները ցրուելով առիթ տալ որ համայնավար կամ ընկերվարական թեկ – նածուներ ընտրուին : Տիւչէ աւելցուց թէ իրենք սերտ կապեր ունին Ժակ Սուսթելի Նոր Հանրապետութեան Մխութեան , Ժորժ Պիտոյի Ժողովրդավար Քրիստոն – եաներուն եւ Անտրէ Մորիսի Հանրապե – տական կեդրոնին հետ, հասկցնելով թէ ընտրապայքարին մէջ Անկախները պիտի դործակցին անոնց հետ :

Ժապինօ չեշտեց թէ Ֆրանսա հիւծ – կան ուժ մը պէտք է ըլլայ, աւելցնելով թէ Զօր· Տը Կոլի աղդեցութիւնը չատ մեծ է հոս թէ այլուր :

Ընկերվարականներու համադումարը տեղի պիտի ունենայ չաբթու վերջը : Բայց ընտրապայքարի իրենց ծրագիրը հրատարակեցին առջի օր, որուն դլխա – ւոր կէտերը նանգեալ Սեպտեմբերին Իսի Լէ Մուլինոյի համադումարին մէջ տըր – ուած որոշումներն են :

Ընկերվարականները անդամ մը եւս կը չեշտեն Ալժերիոյ մէջ « կարելի եղածին չափ չուտ խաղաղութիւնը վերահաստա – տելու անհրաժեչտութեան » վրայ, աւել – ցնելով թէ « կուսակիցներուն հետ պինդ դար մը կրնքելու միջոցները պէտք է փն – տռել, փոխադարձ երաչխիքներով » : Կի Մոլէի կուսակցութեան համար « Ալժերիոյ ողբերդութեան լուծումը կը դտնուի բա – նակցութիւններու մէջ » :

Գալով անդրծովեան հողամասերու հարցին, կուսակցութիւնը գոհունակու – թիւն կը յայտնէ հանրաքուէի արդիւնքին համար :

Գալով ընկերային եւ տնտեսական քա – ղաքականութեան՝ Ընկերվարականները կը գոհանան վերյիչելով իրենց սկզբունք – ները, ճշդուած՝ Սեպտեմբերի համադու – մարին մէջ :

Օր ը Օրէն

ԵՐԷԿ, ԱՅՍՕՐ, ՎԱՂԸ

Հարիւր տարի առաջ :

— Իրա՞ւ կ'ըսես, չեմ հաւատար ··· Կատակ է ըսածդ··· Բայց, ինչպէ՞ս կա – րելի է , Պարոն Մարսէլ ··· Տասը օրէն Լոնտոնէն Փարի՞զ գացիք ··· Ատ ի՛նչ արագութիւն է ··· Ծիծեռնակ ըլլայիք , երկու շաբաթ կ'առնէր ··· Ի՛նչ կ'ուզէք ըսէք, ես չեմ հաւատար : Էքիէն նայէ ի՛նչ կ'ըսէ··· Իրրեւ թէ տասը օրէն Լոն – տոնէն Փարիզ գացեր են եղեր··· Կը հա – ւատա՞ս :

— Աճոր ամէն նետածիդ մի՛ հաւատար ··· Տասը օրէն Լոնտոնէն Փարիզ երթալ՝ ըլլալիք բան չէ··· Ամէնէն բիչը երեք շաբաթ կ'ուզէ :

— Բայց էեզի կ'ըսեմ որ գացի :

— Այդ հէֆեաթներդ ուրիշին պատմէ ··· Ալիս, սա թուդթերը բեր նայիմ ··· Սա գինիին շիշն ալ բաց··· Հիմա խաղայ նայիմ ···

×

Այսօր :

— Նիւ Եորֆ պիտի երթամ ···

— Շոգենաւո՞վ ···

— Ի՛նչ յիմար հարցումներ կ'ընես , եղբայր··· Շոգենաւո՞ւր ինչ է ··· Ո՞ւր ենք, Միջին դարե՞րը կ'ապրիմք ··· Շո – գենաւին երե՞սը ով կը նայի , հիմա ··· Ի հարկէ օդանաւով պիտի երթամ···կե – ցիր նայիմ ··· Այս իրիկուն ժամը 8ին ճամբայ կ'ելլենք ··· Վաղ առտու ժամը 8ին Նիւ Եորք ենք ··· Ժամը 10ին ժա – մադրութիւն մը ունիմ ··· Կարծեմ , գործերս միևչեւ երեք վերջացած կ'ըլլան ··· Այո՛, այո՛: Կրնամ իրիկուան 6ին օ – դանաւը առնել ետ գալ եւ ձեր պարա – հանդէսին ալ հասնիլ··· Ժաքլին սա պա – յուսակներս կապէ նայիմ: Քանի միտս է ըսեմ··· Վաղը կէսօրէն ետք, ժամը 2ին էեզի կը հեռաձայնեմ··· Նայէ որ տունէն դուրս չելլես ···

— Դուրս չեմ ելլեր, բայց ես ալ, այդ ժամուն Ջինաստան, հօրաքրոջս հետ , պիտի խօսէի ··· Հոգ չէ, ես 3ին կ'ը – ներեմ ···

— Հա՛, չմոռնամ··· Կրնայ ըլլալ որ Նիւ Եորք մեր ժոռժին ինճինաշարժին մէ – ջէն հեռաձայնեմ : Անանկ որ շատ եր – կար բարակ չխոսուղես հետս··· Նոր օ – դերդ դիր, նայիմ նիւ եորքէն ինչպէս կ'երեւաս ···

— *Անթանախ ···*

×

— Վաղը : Այսինքն, 2058ին :

— Քալեցէք, 11ին օդանաւը պիտի փախցնենք··· Հանդէսը ժամը 3ին կը սկսի ···

— Ի՞նչ կ'անապարես եղբայր, 11ին օ – դանաւը փախցնենք , 12ինը կ'առնենք··· Անիկա ալ փախցնենք, ժամը 1ինը կ'առ – նենք ··· Երթալիք տեղերնի՞ս ուր է որ·· կարծես թէ Հրատ կ'երթանք··· Եղածը չեղածը Նիւ Եորքէն Փարիզ ··· Մէկու – կէս ժամէն հոն ենք: Արդէն հանդէսն ալ 4էն առաջ չի սկսիր··· Ինծի նայեցէք, հիմակուընէ ձեզի ըսեմ, վերջը հետս կը – ռիւ չընէք — ես իրիկուան 8ին օդանաւով ետ գալու եմ ··· Հեռանկարին վրայ Միմոսին յայտագիրը կայ, փախցնելու չեմ ···

— Ուրիշը կանուխ է, 9ին օդանաւով ամէնէն միասին կուգանք ··· Անհամու – թիւն մի ըներ: Ես ալ 11ին յայտագիրը կ'ուզեմ լսել ··· Քալեցէք նայիմ ···

×

Հայկական « վաղը » :

— Խորհրդարանէ՞ն կուգաս···

— Այո՛··· Եղբայր վարչապետնիս նաւ մը սկսաւ, Մեծ Պահէն Էրկան: Առտու – ւան ժամը 9էն մինչեւ չորս յառաջաբանը կարդաց··· Գլո՛ւխս ճաթեցաւ, դուրս ե – լայ ···

— Ըսածին մէջ կուտ կա՞ր···

— Ի՛նչ կուտ, ի՛նչ բան, եղբայր ··· կէս – ֆուն, կէս – արթուն էի··· Կար – ծեմ , տեղ մը ըսաւ որ ասկէ 150 տարի առաջ, ընդդիմադիրները, օր մը, հաց – կերոյթ տուեր են ի պատիւ օրուան պատրիարքին եւ ի ծնէ անաստուած ըլ – լալով Թարխանեանին վրայ ձէթ դրեր են, փոխանակ կարագի ···

— Եւ 150 տարի է չե՞ն մոռցեր :

— Ո՛չ: Անգամ մըն ալ, ընդդիմադիր – ներէն մէկը գրեր է եղեր որ թրքական *մուհալլէպին* աղուոր բան է ··· Ան ալ 150 տարի առաջ :

— Ա՞տ ալ չեն մոռցեր ···

— Ո՛չ ·· Ալ գնա՛ ուրէ մեր ազգին գոր – ծերուն խելք հասցուր՝ արագութեան այս դարուն ···

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՊԱՊԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի առտու Ս· Պետրոսի մէջ, մի – ջազգային հասարակութեան մը ներկա – յութեան տեղի ունեցաւ Պիոս ԺԲ·ի հան – դիսաւոր յուղարկաւորութիւնը : Ինչպէս դրած էինք Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Գեր – մանիա դրկած էին պաշտօնական պատ – ուիրակութիւններ դլխաւորութեամբ ի – րենց արտ· նախարարներուն : Ներկայա – յուցիչներ ունէին նաեւ ոչ – քրիստոնեայ պետութիւններ, ինչպէս՝ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը, Փաքիս – տան, Ինտոնեզիա, Ճափոն եւն· : 53 ազ – դեր իրենց պատուիրակութիւնները դըր – կած էին : Կիրակի առտուան արարողու – թիւնը — Ցրդ եւ վերջին հոդեհանդստա – կան պաշտօնն էր· ըստ աւանդութեան ինը օր չարունակ կը կատարուի հոդե – հանդստեան պաշտօն մը եւ հանդիսաւոր արարողութեամբ մը կը փակուի չարքը :

Պատարագիչն էր կարդինալ Թիսըրան : Նոյնեցելոց արձակումը տուաւ կարդինալ Սփելման :

× Նոյն առեն մեծ դայթակղութիւն մը ծագեցաւ Հռոմի մէջ : Պապին անձնական բժիչկը՝ Տոքթ· Կալլէածի — Լիլի քանի մը միլիոնի փոխարէն ծախած է Պապին վերջին օրերուն նկարները եւ նկարա – դրութիւնը : Բժչկական Միութիւնը դատ բացած է բժիչկին դէմ, իսկ վարչապետ Ֆանֆանի անձնապէս պահանջած է քըն – նութիւն մը :

× Իտալիոյ համայնավար կուսակցու – թիւնը պաչտօն ունի ժամը ժամին տեղ – եակ պահել բոլոր համայնավար կուսակ – ցութիւնները փակարանի ժողովէն :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Միջազգային մամուլը միչտ կը չարու – նակէ լայն տեղ տալ պապընարելի կար – դինալ Ագաջանեանին : Արդարեւ , ոչ մէկ թերթ կամ պարբերաթերթ կայ , ինչ լեզուով ալ ըլլայ, որ դնահատանքի եւ յարդանքի տողեր չնուիրէ հայ Մեծա – նուոր Պատրիարքին : Մեր կարելիութեան սահմաններուն մէջ տուինք թարգմանա – բար Ֆրանսական եւ իտալական մամուլէն քաղուածքներ : Շարաթաթերթեր Թէմփո – յէն եւ Էօբէօփէոյէն ետք, Օճնի հետեւ – եալը կը դրէ ·—

Եթէ Պապը օտար մը ըլլայ, այս պա – րագային մէջ հաչուական ճչդրտութեամբ յայտնի է որ Քահանայապետին Աթոռը յանձնուի Գրիգոր – Պետրոս Ագաջանեանի Հայոց Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, որ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ· էջ)

ՀԱՅՈՒՆ ՋԱՒԱԿԸ ԵՐԲ "ԿԱՐԴԱԼ" ԿԸ ՍՈՐՎԻ...

« Մենք մարդ չեղանք, գոնէ տղաս ըլլայ » կ'ըսէ : Կամ. « Ես կարդալ չսոր – վեցայ, նայինք տղաս պիտի կրնա՞յ սորվիլ » :

Եւ հետաքրքրականը այն է, որ խօսքը երապէս կարդալու մասին չէ : Վերի « ես կարդալ չսորվեցայ» ըսող հայ մարդը հաւանաբար կարդա՛լ ալ գիտէ, դրե՛լ ալ : Այսինքն՝ թերթը երբ կ'առնէ, ան իրեն կ'ըսէ, թէ Միջին Արեւելքի մէջ թագաւոր մը վար առնուած է, Ատլանտեանի վրայ խոշոր օդանաւ մը բռնկած եւ ծովը ինկած է, ասիական անծանօթ ու փոքր ժողովուրդ մը անկախութիւն է հռչակած : Ինչ որ թերթը չըսեր իրեն՝ այն է, թէ ինչու պատահեր են այս բոլորը եւ ինչու ինք չի յաջողիր թափանցել այն ամէնը, որ երեւութական է, հասնելու համար խորքին, որ էական է :

Հետեւաբար, զաւակը կը ղրկէ դպրոց, որ գոնէ ան «կարդալ» սորվի :

Հայ մարդուն համար անառարկելի բաներ կան : Առաջնմէ մէկը այն է, թէ մարդկային կեանքը անմխիթար, պատահական եւ իմաստազուրկ դոյութիւն մը չէ, որ թաւալեր է անարձանագիր ու աննշան պատակ : Կենսաբանական անիմաստութիւն մը չէ, որ օր մը, քանի մը միլիոն տարի առաջ, անշունչ ու անշարժ մոլորակի մը վրայ յանկարծ էակ մը չսաեր է ու չնչեր : Նշանակութենէ զուրկ չէ, որ այս էակը աշխարհ եկեր է անասուն, եւ օր մըն ալ, ոչ ոք գիտէ՝ երբ, դարձեր է մարդ : Եւ մարդ դառնալով հազարաւոր – ներուն ու դարերուն հետ սորվիլ է « կարդալ » :

« Կարդացեր է », օրինակ, որ ստեղծագործութիւն ըսուած բան մը կրնայ նշանակել հայ արաբել եւ արարող :

Եւ Արաբիչ ամենայնի :

Եւ հայ մարդը տեսեր է, որ այսօր « կարդալու » համար յաճախ անհրաժեշտութիւն է «դպրոց» երթալ : Սակայն տեսեր է նաեւ, որ չսաեր կ'երթան դպրոց, վարժարաններ ու համալսարան, հատուկ դիրքերու մէջ թագուած՝ անշուշտ դիւրներ կը վաստկին եւ կը ստանան պետական ու վկայական, սակայն « կարդալ » չեն սորվիր :

Հայ մարդը տեսեր է, օրինակ, որ բազմաթիւ համալսարանաւարտներ կան, մեծաչխատ մակարդակներով իրենց անունին կցուած, որոնք կը վարդապետեն, թէ այս կեանքին մէջ ունայն է ամէն ինչ, թէ ցնորամտութիւն է հաւատալ բարիին, լաւին, արդարին, որովհետեւ լոկ խօսքեր են ատոնք, դատարկ ու անպարտուկ : Տեսեր է տիպարաւորնել, պատիւ – ներու եւ փառքի արժանացած, որոնք դաւաններ են Նիւթը, եւ ծանր ու խոշոր բառերով փորձեր են հաւատացնել, թէ Նիւթէն անդին ոչինչ կայ : Ոչ իսկ երազ մը :

Եւ հայ մարդը ինքն իրեն ըսեր է · « Մեղք որ դպրոց է տեսեր, դրամ ու ժամանակ է վատներ : Ի՛նչ կ'արժեն վըկայական ու տիտղոս, երբ կարդալ չէ սորվեր» :

Ստուգապէս կարելի՞ է պատասխանել այն հարցումին, թէ արդեօք կա՞յ ուրիշ ժողովուրդ մը, որուն համար «կարդալ»ը ա'յս իմաստով կը զործածուի : Դժուար է պատասխանել : Որքան ծանօթ է մեզի, մասնաւորաբար «մեծ» ժողովուրդներու աշխարհային, չկա՛յ :

Խորհուրդներու հաւատացող եւ խորհուրդներով ապրող հայ մարդուն համար կայ շատ պարզ տրամաբանութեան վրայ հիմնուած հաշիւ մը, որ կը հաստատէ անճշդութիւնը անոնց, որոնք կեանքին մէջ յոռի դատարկ մը կը տեսնեն եւ ճըշդութիւնը իր ազգային ու հնաւանդ հաւատքին, որով խորհուրդներ կը տեսնէ մարդկային կեանքին կապուած բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ :

Եւ հաշիւը այս է : Եթէ իրապէ՛ս ուղիղ ու ժխտական է կեանքը, ինչո՞ւ պէտք ուրացողները, խօսքով ժխտողները, նաեւ գործով զայն չեն ժխտեր : Ըսել թէ տղեղ, ամէն հրապոյրէ զուրկ, ամէն իմաստէ պարպուած խաբէութիւն մըն է կեանքը, ապա կառչիլ այդ խաբէութեան, ասիկա հայ մարդուն համար անհասկնալի է :

Այս տրամաբանութիւնը ան առանց « կարդալու » գիտէ : Իր արեան հետ ու արեան մէջ աշխարհ է եկած մէկ միտքն այլ միտք մը հետեւցնելու իր կարողութիւնը :

Եւ արդահատանք կայ հայ մարդուն մէջ այս կարգի անհատներուն հանդէպ : Աւելի խոր կը դառնայ արդահատանքը, երբ նման վարդապետութիւն մը կ'ընդհանրանայ ու կը դառնայ զանգուածային, հաւաքական, եւ ազգային ներելի, ահազանգելով անկում մը վերջին ու անդարձ :

Հաւաքական, ազգային այս անկումը չկայ իր պատմութեան մէջ : Եւ ինչ գիտէ, թէ իրապէս «մեծ» է ասով : Գիտէ, թէ թիւը, նշաններով արձանագրելի համարը իրապէս արհամարհելի է պատմութեան մէջ : Ազգ մը ունի կամ ունեցեր է 82 միլիոն, հինգ հարիւր երեսունչորս հազար, վեց հարիւր մէկ անգամ : Իր անդամներուն թիւն ալ երբեք հինգ, աուելագոյնը վեց միլիոնը երբեք չէ անցեր : Ի՞նչ փոյթ :

Այդ հինգ վեց միլիոնը անանկում են քաղեր այն երազ երթին մէջ, որ խաւարչէն ղէպի լոյս կը տարածուի :

Եւ ինչ ժխտեր է խաւարը : Հաւատացեր է լոյսին :

Ուզեր է միշտ «դպրոց» երթալ, լոյսը սորվելու, զայն տեսնելու, զայն հասկը նալու համար :

Եւ երբ չէ կրցեր, ուզեր է, որ գոնէ զաւակը երթայ ու սորվի : Սորվի լոյսը « կարդալ » :

Ու թերեւս ամենակախարդականն ու հրապուրիչը այս բոլորին մէջ եղեր է այն, որ գիտցեր է միշտ, թէ լոյսը վերջնապէս ու վախճանապէս ոչ ոք կրնայ կամ պիտի կրնայ կարգալ : Որովհետեւ եթէ հնար ըլլար այդ ընել, լոյսը վերջնապէս ու վախճանապէս կարդալ, ապա ան պիտի դադրէր անհասանելի ըլլալէ :

Եւ ատոր համար, հակառակ իր անընդունելի իղձին դպրոց երթալու կամ զաւակը ղրկելու ու այդպէսով կարդալ սորվելու՝ Օմար Խայեամէն ալ աւելի, հաւատացեր է օմարխայեամական այն իմաստութեան, թէ

Անսկիզբին գաղտնիքները,
Ոչ դուն գիտես եւ ոչ ալ ես,
Առեղծուածին բառը կարդալ,
Ոչ դուն կրնաս եւ ոչ ալ ես ···

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ԹՐԱՆՍԻԼՎԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

(ԿԷՌԼԱ ԵՒ ԵՂԻՍԱԲԵԹՈՒՊՈԼԻՍ)

Թրանսիլվանիոյ չորս հայաքաղաքներն երկուքը կեղրան եւ Եղիսաբեթուպոլիսը նկատուած էին «ազատ քաղաքներ » Հայերու համար, ուր մէկ օտարական կամ ուրիշ քաղաքացի իրաւունք ունէր հաստատուելու այդ քաղաքներուն մէջ՝ առանց տեղացի Հայերու թոյլտուութեան :

1727էն մինչեւ 1916, Եղիսաբեթուպոլսոյ բոլոր 61 քաղաքապետները, սկսած Յովհաննէս Զաքարեանէն մինչեւ Յով – հաննէս Թրացանովիչ, եղած են Հայեր :

1708ի եկեղեցական մայր տոմարին մէջ կը գտնենք 227 գանազան մականուններ՝ իրենց զուտ հայկական կամ օտարացած ձեւերով : Սկսած 1685 թուականէն, հայ ընտանիքները կը ներկայանան բաւական մեծ թիւով, թէեւ այդ թուականին ա – նոնք դեռ չեն ունեցած իրենց զպրոցը : Քահանաներն էին, որ մասնաւոր բնակարաններու մէջ դասեր կ'աւանդէին հայ երախաներու : 1729ին միայն, Մխիթար – եանները բացին առաջին հայկական վարժարանը, որ 1744ին բարերար Պետրոս Գաբայեանի նուիրատուութեան շնորհիւ փոխադրուեցաւ ընդարձակ չէնքի մը մէջ : Հիմնուեցան նաեւ մանկապարտէզ մը եւ ուրիշ վարժարան մը՝ աղջիկներու համար :

1843ին, Ֆերտինանտ Ե. կայսեր հրամանագրին համաձայն, Հայերը ունեցան իրենց միջնակարգ վարժարանն ալ, որու բոլոր տնօրէնները Հայեր եղած են մինչեւ 1912 թուականը :

Եղիսաբեթուպոլսոյ բարերարներէն զլխաւորը եղած է՝ Հնդկահայ, Լոնտոնա – բնակ Ռափայէլ Ազեքսանդրը, որ յետագային հիմնեց նաեւ Վէնեաիկի Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանը : Ուրիշ բարեբարներ եղած են՝ Գէորգ Գամելլերը (Ուիեան) եւ Յակոբ Կորուէյ 1873–1889 թուականներուն :

Քաղաքի աչքառու ազգայիններէն յիշենք .

1.— Աւետիք Ղուկասը (1847 – 1909), որ բացի պատմական, հասարակական ու կրօնական բազմաթիւ յօդուածներէ, հրատարակած է «Եղիսաբեթուպոլսոյ տեղեկագրութիւնը » (1896), « Հայոց պատմութիւն», «Հայ պիտական ակադեմիան», «Առանձնաչնորհեալ Եղիսաբեթուպոլսոյ իրաւունքներն ու պարտականութիւննե – րը » եւ ուրիշ կարգ մը պատմական ու կրօնական դիրքեր :

2.— Աւետիք Ֆելիքս (1888 – 1943) : Ճամբորդած ամբողջ Եւրոպա ու Մեր – ձաւոր Արեւելք, իր տպաւորութիւնները դրի առած է բազմաթիւ յօդուածներով, աստղագրելով նաեւ Հայոց պատմութեան նուիրուած երկու դրքեր, «Հունգարահայութեան անցեալն ու պատմութեան մէջ ունեցած դերը » եւ «Հայոց անցեալն ու ներկան » :

3.—Փաթրուպան Ղուկաս (1861–1924) : Բանասէր, լեզուագէտ եւ նախկին ու – սուցչապետ Պուտափեշթի համալսարա – նին, ուր աւանդած է հայերէն լեզուն : Իր բանասիրական յօդուածներն ու բանաս – տեղծութիւնները լոյս տեսած են «Հան – դէս Ամսօրեայ»ի, Փարիզի «Բանասէր»ի եւ մասնաւորապէս կեղրայի «Արմենիա » հունդարերէն լեզուով հրատարակուած Թերթին մէջ :

4.— Զաքարեան — Զատիկ Ռիմոն (1854 – 1938) : Քլուժի բժշկական համա – լսարանէն չրջանաւարտ : Հաճոյք մըն էր այցելել անոր բնակարանը, ուր հայկա – կան հին նշխարներու վերեւ, կարելի էր տեսնել սենեակներէն մէկուն ձեղունը՝ Արարատի ու Նոյի տապանի նկարով :

Հ. Մ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Նոպելեան մրցանակին համար այս տարի նկատի առնուած են նաեւ խորհրդային երկու դրագէտներ՝ Միխայիլ Շոխոլով եւ Բորիս Պաստերնակ : Շոխոլով անունի է իր «Լուռ Տոնը» վէպով, իսկ Պաստերնակ Ռուսիոյ մէջ արդիլուած, բայց իտալական հրատարակութեամբ լոյս տեսած «Դոկտոր Ժիվագո» վէպով արեւմտեան աշխարհին ծանօթ : Պաստերնակ որ Մոսկուայի մօտիկ արուարձան մը կը բնակի իր տան մէջ ընդունած է օտար թղթակիցներ եւ ըսած թէ իր հեղինակութեան տիպարը իր անձը չէ եւ չատ մը մասեր օտար աշխարհի մէջ սխալ հասկցուած են : Պաստերնակ Գերմանիոյ Մարբուրգի համալսարանը յաճախած է եւ կը խօսի չորս լեզու :

ԿԵՂԾ ԼՐՏԵՍԸ

—o—

— Միւսիւ Ժաղը պակաս է այս գիշեր, — ըսաւ տանտիրուհին, երբ թղթախաղի սեղանը սարքուելով՝ 10ի չափ հիւրերը բոլորեցան չուրջը :

— Աս իրիկուն տեսայ գինքը Շիտակ ճամբան, երկայն փէսով մէկու մը հետ կ'երթար կոր , — պատասխանեց Մարկոս էֆէնտի, թուղթերը խառնելով :

— Երկա՞յն փէսով, — չեչտեց մէկը :

— Այո, կարծեմ Տաճիկ էր :

— Իրա՞ւ է, որ խաֆիէները երկար փէս կը գնեն, — հարցուց օրիորդ Զաբուհի, ձայնը սովորականէն աւելի ցած հանելով :

— Անանկ կ'ըսեն կոր :

Թուղթերը բաժնուեցան, խաղը սկսաւ եւ սակայն տարտամ մտատանջութիւն մը կար ամէնուն քով : Երկար փէսով մարդը միւսիւ Ժաղին հետ սկսած էր անհանգիստ ընել գիրենք :

— Դէպի վե՞ր կ'երթային կոր, — հարցուց մին, խօսքը Մարկոս էֆէնտիին ուղղելով :

— Չէ դէպի վար : Ուշ մնացածի պէս կը քալէին կոր :

Պատասխանը , փոխանակ հանդարտեցնելու, աւելի յուզեց ունկնդիրները :

— Ո՞ւր կ'երթան դէպի վար , — հարցուց գրեթէ ինքնիրեն Սարգիս էֆէնտի , կ՚ճռռա ու անլուծելի հարցի մը դիմաց գտնուողի երկմտութեամբ :

Խաղը կը չարունակուէր, բայց միտքերը խռոված էին :

— Շիտակ ճամբուն ո՞ր կողմը տեսար սա մարդը :

— Ռուսիոյ դեսպանատան առջեւները :

— Ժամը քանի՞ն :

— Տասներկուքը կար, կաղերը վազելու վրայ էին

— Դէպի վա՞ր կ'երթային կոր :

— Դէպի վար :

Ցուսեփիկ աղա հաւաքեց բոլոր ծանօթութիւնները, լոյս մը ծագեցնելու համար անոնց մէջէն :

— Ժամու տասներկուքին, Շիտակ ճամբան, Ռուսիոյ դեսպանատան առջեւները, միւսիւ Ժաղ Տաճիկի նմանող երկար փէսով մէկու մը հետ, ուշ մնացողի մը պէս քալելով, դէպի վար կ'երթայ ···

Պահ մը ամէնքը կարծեցին, թէ Ցուսեփիկ աղա հետեւութիւն մը պիտի հանէ իրողութիւններու այդ կուտակումէն , բայց ոչ : Երկու ափը բացաւ, աչքերը դէպի ձեղունը յառեց, դէմքը ծամածռեց, յուշ կերպով հասկցնելու համար թէ խելքը չի հասնիր կոր :

— Ջապթիէն չերթան , — գոչեց տիկինը, իր ըսածէն ինքն ալ սահմռկած :

Նոյն միջոցին դուռը զարկին :

— Վո՛ւյ, ան է :

Բարով խերով չի գար :

— Կարճ կապեցէք :

Նկողը փաստաբան Կարապետ էֆէնտին էր :

— Վա՞յ, արդէն սեղանը դրեր էք, — դոչեց գոհ ու զուարթ :

Բարեւուքի արարողութենէն ետք , տանտիրուհին լուրջ հանդիսաւոր ձայնով մը հարցուց նորեկին :

— Կարապետ էֆէնտի, ձեղ բան մը պիտի հարցնեմ, չիտակը ըսէ, սա միւսիւ Ժաղին վրայ ի՞նչ կարծիք ունիս :

— Փոքրէրէն երեք ոսկի տալիք ունի ինձի, դեռ չտուաւ, աղէկ կարծիք մը չունիմ վրան :

— Չէ, հարցուցածս ան է, որ ի՞նչպէս մարդ է :

— Աւաւ – փախաւին մէկն է :

— Ատիկա ամէնուս դիտցած բանն է , բայց կը կարծե՞ս որ խաֆիէ ըլլայ :

— Կրնայ ըլլալ, չատ աղէկ կրնայ ըլլալ ··· Ի՞նչ , բա՞ն մը լսեցիք որ ···

— Մարկոս էֆէնտին տեսեր է այս իրիկուն, Շիտակ ճամբան, երկար փէսով մարդու մը հետ կ'երթայ կոր եղեր :

— Ուշ տաեն, Թիւնէլի մօտե՞րը , դէպի վար կ'երթան կոր եղեր ,— աւելցուց Ցուսեփիկ աղա տաճկերէն լեզուով :

— Շիտակը ըսեմ, տիկին, — պատասխանեց կարապետ էֆէնտին , — ես արդէն սա մարդէն կը կասկածէի կոր քիչ մը : Ինչո՞ւ չեն գիտեր , բա՞ն մը լսած եմ, չեմ լսած, բա՞ն մը տեսած եմ , չեմ տեսած ··· բայց կը կասկածէի կոր : Զգուշանալու է էֆէնտիմ, զգուշանալու է : Հիմակ անանկ տաեն մըն է, որ մարդ ինքզինքէն անգամ կը կասկածի կոր :

— Մինչեւ հիմա բան մը չըսի ,— խօսք առաւ անդին ծերունի մը, — բայց քանի որ տեղը եկաւ, ես ալ ըսեմ, որ աղ մարդուն վրայ բնաւ վստահ չէի :

— Իրաւ է ,— վրայ բերաւ Մարկոս էֆէնտին, — դիտես քի բան մը ունի վրան :

— Երբեմն կամուրջին վրայ կը տեսնեմ, արագ – արագ քալելով կ'երթայ ,— ըսաւ ուրիշ մը :

— Օր մը Պէյքոզ հանդիպեցայ իրեն :

— Պէյքո՞զ··· Պէյքոզ ինչ գործ ունի :

— Անոր մայրը արդէն ժամանակին չատ խօսուած կնիկ մըն էր :

— Հապա հա՞յրը, երկու անգամ թօփ նետած է :

Աղբարն ալ վերէմէն մեռաւ :

— Շատ երես տալու չէ, վարպետուեթեամբ մը ոտքը կտրել տանք մեր տունէն, — եզրակացուց տանտէրը , — հոս ալ գայ նէ՝ նայեցէք անպուչութեամբ վտանգաւոր խօսք մը չփախցնէք բերաննուդ :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(1 Շար.) (

ԿՈՅՐԸ

Ի.

Ֆ. ՀՈՍՈՎ

ԴԱՒԱՆՔ

Գուցէ, կարծեմ, հասած ենք տնօրէնների խոհանոցի մուտքին։ Ես — Այո, հոգիս իմ, չոփչփալ եմ սկսել, ընտանի նախնեաց — ասոց մնալու, ես եւ սեղան մը ունիմ ճաշելու համար։ — Ճաշարանի մուտքն է որ այդ, ըսաւ ուղեկիցս, — ասոր բան մը պիտի ըսեմ եւ ես։ Մեզ կը սպասեն։

— Ո՞ւմ կը սպասեն, հոգիս իմ, ես ոչ մէկ բան գիտեմ, ոչ ալ կ՚ուզեմ գիտնալ։ Ես միայն ուզեցի ճաշել, եւ ասիկա ալ ոչ թէ ինծի համար, այլ ուրիշներ ինծի համար կը սպասեն։

Ծանր քայլերով, մտածկոտ, ես ալ հետեւեցայ իմ ուղեկիցիս։ Ան ինծի համար ոչ մէկ բան էր, ոչ ալ ես անոր համար։ Ան ինծի ճանչցուցած էր ոմանք, որոնք ինծի համար ոչ մէկ բան էին, եւ ես ալ ասոնց ոչ մէկ բան էի

արդէն Պիոս ԺԱ.ի ժամանակէն մեծապէս դնահատուած է պապական շրջանակէն : 63 տարեկան է եւ ծնած արեւելք, ապրի մը մէջ որ դրեթէ երբեք իր տեղը չէ ունեցած աշխարհագրական քարտէսին վրայ : Այս պարագան նաեւ զինքը կը ձերբազատէ այն ծանրակշիռ անտիֆափէն որ պիտի ունենար եթէ պատկանէր քաղաքական դերիշխան պետութեան մը , անտիֆափ մը որ կարդինալ Սփելման ունի : Զափազանց համեստ , խորապէս բարեպաշտ , կը խօսի բազմաթիւ լեզուներ եւ Հռոմ եկած է 11 տարեկանին : Կարդինալ Աղաջանեան արագ վերելք մը ունեցած է , չատ ճամբորդած է , մաս – նակցած է Արեւելեան Կանոնական Օրէն – քի Ցանճնախումբին աշխատանքներուն , կարդինալի աստիճան ստացած է 1946ին , ապա յաջորդած է կարդինալ Սթրիլի իբրեւ պետ Հաւատոյ Տարածման Միա – բանութեան — այս նշանակումին մէջ կարելի է տեսնել թելադրանք մը Պիոս ԺԲ.ի կողմէ — փառաւոր մարդ՝ որ կը նմանի Վենետիկեան հին ծերակուտակա – նի մը , կարդինալ Աղաջանեան կընայ ըլ – լալ Պապ մը՝ որ առաջնորդէ եկեղե – ցին դէպի լայնածաւալ եւ քաջ գործու – նէութիւն մը , թէ քաղաքական եւ թէ միսթիֆ դեռնի վրայ :

× «Փարնս – Մուռա» կը հրատարակէ 19 պապընարելի կարդինալներու նկար – ները , ասոնց կարդին առաջինը՝ կարդի – նալ Աղաջանեան (այրուբենական կարգով դրուած չեն) չհշտելով թէ .— Միրանա – նորը կը դառնայ վարժուած , բարեպաշտ , զարգացած է : Եթէ նոյնիսկ Վատիկանի մէջ արեւելեան պատրիարքի մը ձեւը ունի , Հռոմէացի – ները չատոնց վարժուած են իր մօրուքին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՓԻՍՏԱՆի մէջ պատերազմական վի – ճակը ի զօրու պիտի ըլլայ այնքան ա – տեն որ չեն իրականացած նոր կառավա – րութեան նպատակները , յայտարարեց զօր . Այուպ Ճան :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻԱՑ . ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒ – ԹԵԱՆ փոխ նախագահ մտաբչալ Ամէր , որ Զեխոսլովաքիայէն նոր վերադարձած էր Գահիրէ , խորհրդային կառավարու – թեան պաշտօնական հրաւէրով մեկնեցաւ Մոսկուա :

ԱՆԳԱՐԱՑի բոլոր դպրոցները փակ – ուեցան դումի (կռիւ) համաճարակի մը պատճառով :

ՀԻԻՍ . ԾՈՎՈՒՆ մէջ խորհրդային բեռ – նատար նաւ մը ընկղմած է . օդնութեան հասնող նաւ մը յաջողած է փրկել երեք նաւաղներու կեանքը , բայց 22 ուրիշներ խեղդամահ եղած են : Միւս կողմէ , Հո – եայտօ կղզիին մօտերը (Ճափոն) ձկնոր – սական երկու նաւեր եւ բեռնատար մը փոթորիկի բռնուելով ընկղմած են , 23 նաւաղներ կորսուած են :

ՍԻՆԿԱՓՈՒՐԻՆ կը հաստատէ թէ 23 տարեկան չինացի մը՝ Լի Հոնկ – Մէնկ ողջ – ողջ այրուած է , հետաքրքիրներու աչքերուն առջեւ . ոչ ոք փորձած է միջա – մտել . ոստիկանութիւնը քննութիւն մը բացած է այս ողբերգութեան պատճառ – ները գտնելու համար :

Այրի Տիկին Վարդուհի Դերձակեան , Պ . Մանուկ Դերձակեան , Տէր եւ Տիկին Աբրիպագ Սարգիսեան եւ զաւակները , Այրի Տիկին Աղաւնի Տրդատեան եւ զա – ւակները (Ամերիկա) , Այրի Տիկին Նու – բիա կարապետեան եւ զաւակները (Ա – մերիկա) , Տէր եւ Տիկին կարապետ Փա – փազեան (Պուլկարիա) , Պ . Վաղարշակ Նազարէթեան եւ զաւակները (Պուլկա – րիա) , Տէր եւ Տիկին Նուպար Սիմոնեան եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Ծնունդ Սկիպէճեան եւ զաւակները , Այրի Տիկին Մարգրիտ Սիմոնեան , Օր . Վիքթորիա Գրիգորեան (Իրաք) , սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն կսկծալի մահը իրենց ա – մուսնոյն , հօր , սանահօր եւ ապրականին՝

ՄԿՐՏԻՉ ԴԵՐՁԱԿԵԱՆի

որ տեղի ունեցաւ 15 Հոկտեմբեր , Ո – րեքշաբթի երեկոյեան ժամը 11ին , 71 տարեկանին մէջ :

Ցուղարկաւորութեան տխուր արարո – ղութիւնը տեղի ունեցաւ 17 Հոկտ . Ուր – բաթ կէսօրէ վերջ ժամը երեքին , Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ (69 , Րիւ Լուի Պը – լան) , ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Կիեոթիէրի գերեզմանատունը :

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Հ . Ց . Դ . «Րաֆֆի» խումբ 5000 ֆր . , Վարդկէս Տակաւեան 15.000 ֆրանք , Հ . Ց . Դ . «Րաֆֆի» խումբը կողքայ մահը իր ընկերոջ , Տօքթ . Յովհաննէս Քիւրքիւճեանի ու ցաւակցութիւն կը յայտնէ , ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի ու ընտանեկան պարագաներուն ու փոխան ծաղկեպսակի վեց հազար ֆրանք կը նը – ւիրէ «Մշակոյթի Տան » :

×

ՆՈՒԻՐ

Նիսէն Տէր եւ Տիկին Առաքելեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Հայ Մշակոյ – թի Տան , փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ երիցուհի Արմենուհի Տէր Արսէնեանի մահուան առթիւ : (Ստանալ Ցառաջէն) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն միչեւ առաւօտ
Վեցերորդ թաղամասի բաղաբապետարա – նի շրջեղ սրահներուն մէջ

×

Հ . Ց . ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐը վիճակ մէջ , Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին , կէսօրէ վերջ : Մանրամասնու – թիւնները յաջորդով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր , Շաբաթ իրիկուն , Քաղաբապետարանի թատրոնին մէ՛

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 15ին , Շաբաթ իրիկուն ժա – մը 8.30ին , Ֆուայէ տը լ'Իմմաբիւլէի մէջ , 24 րիւ Տիւնուար :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՈՐԲՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 2ին

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷի ՄԷՋ , ՋՐԻ

Դասընթացք հայերէնի եւ այլ ճիւղերու : Ասօսիասիօն փիօբէֆինիբ , ճանչցուած իբրեւ աղգօգուտ ձեռնարկ , իր ուսուց – ման ծրագրին մէջ տեղ կուտայ հայերէնի դասաւանդութեան : Կ'ուսուցուին՝ լեզու , գրականութիւն , պատմութիւն , աշխար – հագրութիւն : Դասախօս նշանակուած է պրոֆէսր՝ Ք . ԳԱՌՆԻԿ որ կը սահմանէ նաեւ մասնաւոր դասեր , բացի հայերէ – նի ճիւղէն , իտալերէնի եւ գերմաներէնի :

Հայերէնի դասընթացքը սկսած է Հոկ – տեմբեր 15էն եւ կը շարունակուի ամէն չորեքշաբթի եւ ուրբաթ ժամը (19 – 21) :

Արձանագրութեան միանուագ ծախք տարեկան 700 ֆրանք , որ իրաւունք կու տայ հետեւելու դասաւանդուած միւս ճիւղերուն , զանազան օտար լեզուներ , պիտութիւն , փիլիսոփայութիւն , ընկերա – յին նիւթեր եւն . : Փափաքողներուն ծրա – գիրը ձրի կը տրուի :

Դիմել՝

Association Philotechnique
47, Rue Saint André des Arts
(Մէթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն) :

Հինգշաբթի եւ Շաբաթ 14 – 16 , Ե – րեքշաբթի 18.20 , հետաձայն Տանիօն 48.28 , 44.14 : Հայերէնի , իտալերէնի , գերմաներէնի դասերուն համար դիմել՝ Թ . Գառնիկեան , 8 րիւ Նոթր Տամ տը Լոռէթ՝

Որբունիի ճաշարանը , կամ՝ նոյն հաս – ցէին , Օր . Զ . Սրապեանի , Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ , ժամը 4 – 6 :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Նախագահութեամբ Պ . ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Deux Orchestres **Cotillons**

ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՔՐԱՔՈՒՄՈՆՆԵՐ , ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ , ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հետաձայնելով Միութեան գրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով աճապարեցէք ձեր տեղերը ա – պահովել այսօրուընէ իսկ հետաձայնելով վարչութեան գրասենեակը :

վերջին օրերու մի սպասէք :

ՍԻՓԱՆ - ՅՈՄՈՏԱՍ ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱԼԻի

Ցիշատակին , իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ին , ԺԱՄԸ 15ին

Salle Gaveau

ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱՀԱՒՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի

GALERIE FRAMOND
3, Rue des Saints Pères

ԵԱՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16էն 31

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մոնմորանսիի օդասուն բարձունքին վրայ ծախու են երկու տուներ , ութ սեն – եակ , կառաւտուն , փոքրիկ պարտէզ , ջուր , կազ , էլեկտրականութիւն , կեդրո – նական ջեռուցում , բաղնիք :

Դիմել ատիպողաբար՝

DANton 88-65

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

Ակոսպան

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ

Թիւ 8 – 9

240 էջ , ճոխ բովանդակութեամբ եւ նկարազարդ :

1200 ֆրանք : Դիմել Պ . Բիւզանդ Թո – փալեանի , 46 Րիւ Ռիշէ , Փարիզ (9) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քոնֆէքսիոնի աշխատանքի մը մէջ աշ – խատելու համար երիտասարդ կին մը կ'ուզուի : Դիմել՝

Maison Tavitian
19, Bd. Saint-Denis, Paris 2e

ԹՅՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԳՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16 bis, Bld. Sébastopol, Paris 4e
ANGLE RUE DE LA REYNIE

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, Paris 12e
4 bis, rue Vaillant Couturier, Argenteuil
166, Ave. Aristide Briand, Pavillons-sous-Bois
241, rue P. V. Couturier, Alfortville

Մասնաւորապէս ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներսը պիտի զար – դարեն , իսկ դուրսը պիտի պահպա – նեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ

ՆԱԵԻ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ **Linoleum, Plastique, etc.**

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՂՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Gros **TISSUS-LAINAGES** **demi-Gros**

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLÉRY, PARIS 2e · TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասները , երեք յարկաբաժին ճոխ տեսակները , անմրցելի գիներով :
Մասնաւորապէս մաֆրոյի , բոպլի , թայէօռի եւ ժիւփի համար :

Բոլոր ֆօնֆէքսիօնէօռներուն , եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վճռատատանս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900

Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
22 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8325 — 34ÈME ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4126

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԲԱԺՆՈՒԵՑԱՆ

—o—

Անցեալ չաբաթ հրատարակեցինք Ցու – նահայոց Թեմական Ժողովին Պաշտօնա – կան Ձեկոյցը (Յառաջ, 16 եւ 17 Հոկտ.) :

Ազգային ճակատին վրայ, առաջնորդ – ներու երեսէն, փոթորկայոյզ կեանք մը վիճակուած է յաճախ Ցունաստանի մեր հայրենակիցներուն, որոնք մեծ մասամբ բաղկացած են իզմիրէն գաղթած Հա – յերէ :

Չեն մոռցուած հանդուցեալ կարապետ եպիսկ. Մազլումեանի սխրագործութիւն – ները, որոնք տարիներով Թունաւորեցին Ցունահայոց կեանքը :

Անոր մահէն վերջ, եղիպտոսի առաջ – նորդ Մամբրէ Արք. Սիրունեան որոշ ա – տեն ստանձնեց նաեւ Ցունաստանի առաջ – նորդութիւնը : Իր օրով խաղաղ ընթացք մը բոլորեց գաղութը :

Այնուհետեւ Ազգային Կեդրոնական Վարչութիւնը մէկ տարուան համար պաշ – տօնի կոչած էր Իսահակ վրդ. Ղազար – եանը :

Փորձի շրջանը ցոյց էր տուած, որ այս կղերականը արժանի չէր հովուելու յու – նահայ գաղութը : Ուստի պայմանաժամի լրանալուն, ազգային իշխանութիւնը վերջ տուաւ անոր պաշտօնին, « փորձանք »էն ազատելու համար :

Իրեն կը մնար հեռանալ Ցունաստանէն եւ երթալ իր վանքը :

Այդպէս չեղաւ սակայն : Պաշտօնանկ վարդապետը՝ քաջալերուած ազգային օ – րինաւոր իշխանութեան հակառակորդ տարրերէ, դիմեց էջմիածին՝ ինքզինքը պարտադրելու համար յունահայ գաղու – թին :

Վեհ. Վազգէն Ա. 1957 Յուլիս 7 թուա – կիր կոնդակով զայն նշանակեց «Հայրա – պետական Պատուիրակ» յանձնարարելով նաեւ զինքը ընտրել առաջնորդ :

Էջմիածնի այս հակասահմանադրական միջամտութիւնը Ցունաստանի Հայոց ազգային ներքին դործերուն՝ յարոյց նոր փոթորիկ մը, որ չուշացաւ «երկփեղ – կում» առաջ բերել :

Ազգային օրինաւոր իշխանութեան հա – կառակորդ բոլոր տարրերը — ռամկա – վար, Բարեգործական, «յառաջդիմական» — ուղեցին պաշտպանել պաշտօնանկ եւ անպաշտպանելի վարդապետը :

Երկար պայքարներէ եւ ձգձգումներէ վերջ, անցեալ մարտ 30ին յունահայ գաւ – գութը ըստ Սահմանադրութեան, ժողո – վրդական քուէով ընտրեց Թեմական Ժո – ղովը, որուն առաջին գործն եղաւ առաջ – նորդ ընտրել Սահակ վրդ. Այվազեանը, միաբան Կիլիկիոյ :

Իսահակ վրդ. եւ իր խայտարդէտ կու – սակիցները «ուժ առած Ս. Էջմիածնի ցուցմունքներէն », սաստկացուցին իրենց խառնակիչ ընթացքը : Ազգային ներքին վէճերը փոխադրեցին մինչեւ կառավա – րական շրջանակները :

Հելլէն պատկան իշխանութիւնները ար – տաքսեցին պաշտօնանկ առաջնորդը՝ խա – ղաղութիւնը վերահաստատելու համար յունահայ գաղութին մէջ :

Սակայն «պատակիչ հոսանքին մաս կազմող կարգ մը քաղաքական խմբակներ եւ Բարեգործականը» չարունակեցին ի – րենց խառնակչութիւնը : Բարեգործա – կանը դադրեցուց գպրոցներուն յատկա – ցուցած տարեկան նպաստը, նպատակ ունենալով «տնտեսական դեհնի վրայ եւս կաղմալուծել Թեմին ազդ. – եկեղեցական եւ կրթական մեքենան » :

Այս պայմաններուն տակ, Թեմական Ժողովը Հոկտեմբեր 5ի իր հերթական նիստին մէջ որոշած է վերջ տալ Էջմիած – նի հետ ցարդ գոյութիւն ունեցող «ձեւա – կան կապ»ին եւ «յունահայ Թեմը ենթար – կել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսու – Թեան հոգեւոր վերին իշխանութեան » :

Կը յուսանք որ կիրքերը կը հանդար – տին, այլեւս, խառնակիչ տարրերը կը զգաստանան եւ յունահայ գաղութը կը լծուի շինարար աշխատանքի :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԶՈՐՍ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ

ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԵՑԱՆ

ԱԶԱՏԱԳՐ. ՃԱԿԱՏԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՁՕՐ. ՍԱԼԱՆ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿԵՑ
10 ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐ

—o—

Ինչպէս խոստացած էր՝ Ալժերիոյ «ա – ժամեայ կառավարութիւնը» ազատ ար – ձակեց չորս Ֆրանսացիներ, որոնք անց – եալ Ցունուարին դերի ինկած էին Սաքիէթի մէջ եւ բանտարկուած՝ Ազա – տագր. Ճակատին կողմէ :

« Ամժամեայ կառավարութեան » մէկ ներկայացուցիչը երկուշաբթի օր, Թու – նուզի մէջ, կարմիր Խաչի ներկայացու – ցիչին յանձնեց չորս զինուորները :

Ցանձնումի արարողութեան կը մաս – նակցէին լրագրողներ, լուսանկարիչներ, Ալժերիոյ կարմիր Խաչին, Միջազգային կարմիր Խաչին «Ալժերիոյ առժամեայ կառավարութեան» ներկայացուցիչները եւայլն :

Ալժերիոյ կարմիր Խաչի նախագահը, որ կը վարէր արարողութեանց նախագա – հութիւնը, խօսք առնել չէչտեց «առժամ – եայ կառավարութեան» առած դնահա – տելի քայլը, որ կրնայ համաձայնութեան դուռ մը բանալ, միաժամանակ չնորհա – կալութիւն յայտնելով Թունուզեան իշ – խանութիւններուն, որոնք դիւրացուցին Ֆրանսացի դերիներու ազատագրումը : Այնուհետեւ «առժամեայ կառավարու – թեան » ներկայացուցիչին հրամանով բերուեցան չորս դերիները եւ յանձնուե – ցան Միջազգային կարմիր Խաչի ներ – կայացուցիչ Փիէր Կայեառի :

Աւուր պատշաճի խօսքեր արտասանուե – ցան : Ազատագրուած զինուորները, ժե – զոյն բայց ոչ վատառոյզ, առաջնորդուե – ցան օդակայան : Մասնաւոր օդանաւ մը պանոնք բերաւ Փարիզ :

Ալժերիոյ ողբերգութեան սկիզբէն ի վեր առաջին անգամն է որ մարդկային եւ խաղաղասիրական նման ժեստ մը կը կա – տարուէր Ազատագր. Ճակատին կողմէ, որուն փոխարէն Զօր. Սալան հրաման տուաւ որ ազատ արձակուին տասը ըմ – բոստներ, որոնք ձերբակալուած էին ղէն ի ձեռին :

Ֆրանսական թէ միջազգային շրջանակ – ները զոհունակութեամբ կ'արտայայ – տուին երկու կողմերէն ալ առնուած այս քայլին համար, յոյս յայտնելով որ վերջապէս խաղաղութիւնը հաստատուի :

Գահիրէի մէջ, արաբական ճայնասփիւ – ռէն խօսելով «առժամեայ կառավարու – թեան» ղեկավարը վերանորոգեց իր ա – ռաջարկը՝ բանակցելու համար .— Պատրաստ ենք Ֆրանսայի հետ բանակ – ցելու՝ զինուորական եւ քաղաքական հարցերու չուրջ, զինադադարի մը հետա – նկարով : Եթէ այս բանակցութիւնները արդիւնքի մը չյանգին՝ ազատագրութեան կռիւը պիտի վերսկսի, աւելցուց Ֆերհաթ Ապաս :

Իւնայբըտ Փրեսի Թղթակիցին հետ ու – նեցած տեսակցութեան մը ընթացքին «պատերազմական նախարար» Գրիմ Պել – քասըմ, մաղթելով հանդերձ որ բանակ – ցութիւններու միջոցաւ վերջ մը տրուի Ալժերիոյ պատերազմին, յայտարարեց Թէ կռիւը պիտի չարունակուի «անկա – խութեան եւ ազատութեան համար » :

ՔԵՄՈՅԻ ՌՄԲԱԿՈՓՈՒՄԸ ՎԵՐՍԿՍԱՒ

15 օրուան դադարէ մը ետք, համայ – նավարները վերսկսան ռմբակոծել Քեմոյ կղզին, ինչպէս նաեւ ապղայնական այլ կղզիները, համեմատաբար աւելի փոքր : Առաջին առիթով 8116 ռումբ արձակուե – ցան Քեմոյի վրայ, 1710 ռումբ՝ Փոքր – Քեմոյի վրայ եւ մօտ երկու հազար ռումբ Թաթանի եւ Էրթանի վրայ :

Ազգայնականները, իրենց կարգին, վերսկսան ռմբակոծել համայնավար կեդ – րոնները :

Համայնավար Չինաստանի Պատերազ – մական նախարարը փէքինի ճայնասփիւ – ռէն յայտարարեց Թէ կը վերսկսին որմ – բակոծումը, որովհետեւ ամերիկեան ռազմանաւերը չեն հեռացած չինական ջուրերէն եւ ազգայնական ռազմանաւե – րուն կ'օդնեն՝ որպէս զի զէնք, ռազմա – նիւթ եւ ուտեստեղէն հասցնեն Քեմոյ :

Կռիւը նոր թափով սկսաւ այն ատեն, երբ Ամերիկայի Արտաքին նախարար Տը – լլըս Պապին յուղարկաւորութեան ներկայ ըլլալէ ետք դնաց Լոնտոն եւ կարգ մը խորհրդակցութիւններ ունեցաւ, Ֆորմո – զա մեկնելէ առաջ :

Կարգ մը չրջանակներու համաձայն Տըլլըս Թայփէ դնաց Զօր. Զանկ Քայ Զէ – քի հետ խորհրդակցելու եւ ծրագիր մը ներկայացնելու համար : Բայց ճիշդ այդ պահուն համայնավարներու սկսած ռմբ – բակոծումը ի դերեւ կը հանէ համաձայ – նութեան եւ զինադադարի յոյսերը :

Փէքինի ճայնասփիւռը 37րդ անգամ ըլ – լալով «ազդարարութիւն» մը բրաւ Մի – ացեալ Նահանգներուն :

Ինչպէս բազմաթիւ առիթներով ըսուած է, ազգայնական Չինացիները տարակար – ծիք են Ամերիկացիներու հետ եւ կը յայ – տարարեն Թէ համայնավարներու զինա – դադարի կամ համաձայնութեան խոս – տումները անարժէք են. այսօր Թայփէ մտահոգ եւ միաժամանակ դոհ է, ամե – րիկացի իր դաշնակիցներուն ցոյց տալու համար, Թէ համայնավարներու հետ կա – րելի չէ դաշինք մը կնքել :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱՔ. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Պատերազ – մական նախարար եւ փոխ – վարչապետ Ամէր Մոսկուա հասնելով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Խրուշչեւի եւ Կրոմիքոյի հետ, որմէ ետք երկաթօրէն խորհրդակ – ցեցաւ Խ. Միութեան Պատերազմական նախարար Մալինովսքիի հետ :

ՊՐԻՍԻԼԻ մէջ Նոյեմբերի սկիզբը Ար – տաքին նախարարներու ժողով մը պիտի ըլլայ, կը յայտարարեն լատտեղեակ չրջանակները. այս ժողովին բացի Անգ – լիոյ, Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ներկա – յացուցիչներէն, պիտի մասնակցին նաեւ ուրիշներ. Ատլանտեան Ուխտի քարտու – ղար Սփաք պիտի վարէ ժողովին նախա – դահութիւնը. հասկնալի է, որ Միաց – եալ Նահանգները «դէտ» մը ղրկեն :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ այսօր կը սկսին կարեւոր խօսակցութիւններ՝ Խ. Միութեան եւ Ֆրանսայի առեւտրական ներկայացու – ցիչներուն միջեւ. այս բանակցութիւննե – րը կրնան տեւել քանի մը չաբաթ եւ հա – ւանական է որ վերջնանան առեւտրական դործակցութեան նոր համաձայնութեամբ մը :

ԹԱՅԼԱՆԻ մէջ պետական հարուած մը եղաւ եւ բանակի ընդհ. հրամանա – տար մառեչալ Թամարա իշխանութեան դլուխ անցաւ «դիմադրաւելու համար համայնավար վտանգը, որ երկրին կը սպառնայ արտաքին Թէ ներքին ճակատ – ներէ » :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆէն կը հաղորդեն Թէ ե – րեք օրերու ընթացքին Խ. Միութիւնը ջրածին ռումբի երրորդ փորձը կատա – րեց :

"ԿԵՑՑԷ" ՊԱՊԸ"

ԿԸ ՊՈՒԱՆ ՀՌՈՄԷԱՑԻՆԵՐԸ ՈՂՋՈՒՆԵԼՈՎ՝

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԸ

—o—

Քանի մը օր կը մնայ Փակարանի ժո – ղովին բացումին (Հոկտեմբեր 25), ուր պիտի ընտրուի Պիսոժբ.ի յաջորդը : Մինչ այդ յօդուածները եւ նախատեսութիւն – ները կը չարունակուին եւ մամուլը առա – ջին տեղը կուտայ միշտ կարդինալ Աղա – ջանեանին :

Ֆրանս – Սուար կը հրատարակէ Ֆրան – սական գործակալութեան մէկ հեռագիրը որ արձագանգ կը հանդիսանայ չահեկան դէպքի մը որ տեղի ունեցած է Հռոմի մէջ, կիրակի օր : Մեր պաշտօնակիցը կը դրէ .— Յանդավառ ընդունելութիւն մը չնորհուեցաւ կիրակի օր՝ Հայոց Պատ – րիարք՝ «Կարդինալ Աղաջանեանին Հռո – մէացիներու կողմէ, երբ կարդինալը և – կեղեցի մը մտաւ ներկայ ըլլալու արար – ողութեան մը՝ տրուած 70 կաթողիկէ միսիոնարներու պատասխման մեկնումին առթիւ : Երեք հազար հոգի կը փութային եկեղեցի ներկայ ըլլալու հանդիսութեան, հինգ հարիւր ալ դուրսը. երբ կարդինա – լը եկեղեցի կը մտնէր, անոնք պոռացին. «վիվա՛ իլ Փափա» (կեցցէ Պապը) :

Թերթը ապա կը յիշէ քանի մը տողով եւ անգամ մը եւս, կարդինալին հակիրճ կենսագրականը, եզրակացնելով .— Հռո – մի մէջ կը կարծուի որ ոչ – Իտալացինե – րէն ամէնէն հաւատական Պապն է :

× Փարի – Փրէս Շաբաթ եւ երկու – չաբթի երկու չահեկան յօդուածներ հրա – տարակած է Հռոմի իր սեփական Թղթա – կիցէն՝ Շաուլ Փիչօն, որ կ'անդրադառնայ Փակարանի ժողովին եւ վաղուան Պա – պին : Յօդուածին խորագիրն է՝ «երկու անուն՝ Ագաջանեան եւ Ռոնքալլի» : Այս առթիւ Փիչօն կը դրէ .— կարդինալ Աղա – ջանեան միայն Հայ մը չէ, պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, եւ այս պատճառով քալ ծանօթ՝ խորհրդային կամ փրօ – խոր – հրդային արեւելքին որ եկեղեցիին հա – մար թիւ մէկ հարցն է, նաեւ այն մարդն է որ ապրած է եւ կ'ապրի Հռոմ, եւ քիչ մը հայրն է արեւելեան եկեղեցիներու կանոնական Օրէնքին : Կրնայ դրեթէ կրկնել ուրիշ արեւելքցիի մը՝ Ս. Պօղոսի խօսքը .—«Հռոմէական քաղաքացի եմ», Ի – տալացիները զայն կ'ընդունին Ս. Պետ – րոսի Աթոռին վրայ ինչպէս իրենցմէ մէ – կը : Ասկէ զատ շատ ծանօթ է եւ բարե – կամ Ֆրանսական մշակոյթին (ՀՄԲ.— Ընդգծումը մեր կողմէ) :*

Քիչ անդին յօդուածագիրը անդրադառ – նալով Ֆրանսական տեսակէտին, Թէ ո – րո՞ւն ընտրութիւնը կարելի է նպաստա – ւոր համարել Ֆրանսայի համար կը դրէ. — Ո՞ւր է Ֆրանսայի չահը : Ունենալ Պապ մը, որ ճանչնայ Ֆրանսան կամ դոնէ ճշդրիտ գաղափար մը ունենայ անոր մա – սին : Պէտք է նախընտրել Պապ մը որ Ֆր – րանսան «հասկնայ» աւելի քան Պապ մը որ Ֆրանսան «սիրէ» :

Նոյն Թերթը քիչ անդին Փիէռ Պագի ստորագրութեամբ կը յիշէ Ս. Մաղա – քիայի գուշակութիւնները : Ծանօթ է որ Ս. Մաղաքիա նախատեսած է Թէ Պիոս ԺԲ.ի յաջորդը իրրեւ խորհրդանիշ պիտի ունենայ «Փաստօր էք Նաուքա» նշանա – բանը : Հովիւ եւ նաւորդ, ասոնք նաեւ նշանաբաններ են զոր կարդինալ Աղաջան – եան կը կրէ :

Յօդուածագիրը պատմականը ընելէ ետք Ս. Մաղաքիայի նախատեսութիւննե – րուն կը վերջացնէ .— Փակարանները միշտ մեծ անակնկալներ վերապահած են եւ հաւանական է որ պապընտրելի (փա – փապիլի) նկատուած մը ընտրուի : կար – դինալ Աղաջանեանի զինանիշերուն մէջ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՆՈՐԱՅՐ ԲԻԶԱՆԴԱՑԻ

—o—

ԽՄԲ.— «Սով. Հայաստան» ամսագրի Օգոստոսի թիւին մէջ Հ. Խաչատրեան շահեկան յօդուած մը գրած է հայագէտ Նորայր Բիւզանդացիի մասին. ստորեւ կը ներկայացնենք այդ յօդուածը, ա–բեւմտահայերէնի վերածելով :

19րդ դարու վերջին քսանամեակին հե–ռաւոր Շուէյտի մէջ կ'ապրէր հայ բազ–մավաստակ մտաւորականներէն մէկը՝ Նորայր Բիւզանդացի: Այդ ժամանակ Շուէյտի միակ հայ բնակիչն էր ան, որ հոն հաստատուած էր ղրեթէ պատահա–կանօրէն. Պոլսոյ մէջ ամուսնանալով չուէտուհիի մը հետ, տեղափոխուած եւ մշտական բնակութիւն հաստատած էր Ստոքհոլմի մէջ: Հայրենիքէն հեռու, հայկական մշակոյթի կեդրոններէն կը–տրուած, ցրտաչունչ Սկանտինաւիոյ մէջ հայ գիտնականը օրն իրուն ղրաղած էր իր սիրած գործով՝ հայագիտական ու–սումնասիրութիւններով :

Եւրոպա ճամբորդող կովկասահայ մը–տաւորականներէն չատեր, մտահոգուած իրենց հայրենակիցին ճակատագրով, Շուէտէն անցնելու պարագային միշտ կ'այցելէին իրեն: Այդ հանդիպումներու ժամանակ տխուր մտածումներով տար–ուած գիտնականը յաճախ կը դանդատէր իր անմխիթար վիճակէն : «Կարօտցած եմ հայրենիքի արեւը»,— կ'ըսէր Բիւ–զանդացին եւ յոյս կը յայտնէր որ օր մը յաջողի երթալ Հայաստան: Իր այդ փա–փաքը չիրականացաւ եւ կեանքը հայ մը–չակոյթին նուիրած ալեհեր գիտնականը մեռաւ օտարութեան մէջ, առանց տեսնե–լու իր հայրենիքը, ղէթ մէկ անգամ :

Անցեալ դարու 60ական թուականներէն սկսեալ մինչեւ իր կեանքին վերջը Բիւ–զանդացին գիտական բեղուն գործունէու–թիւն ունեցած է, համարձակօրէն ձեռք զարնելով մատենադրութեան, բառագի–տութեան, բնագրաքննութեան եւ հայա–գիտութեան այլ ճիւղերու ամենակնճռոտ հարցերու լուծման, բոլորին մէջ ալ ցոյց տալով ինքնուրոյնութիւն, մեծ հմտու–թիւն, բացառիկ բարեխղճութիւն: Աւե՛լ քան կէս դար անխոնջ կը պրպտէր, կը համեմատէր եւ կը քննէր հայ մատենա–դրութեան դանձերը (տպագիր եւ ան–տիպ) , զանոնք կը մաքրէր աղաւաղում–ներէ, եւ կը վերականգնէր անոնց նախ–կին անաղարտ բնագիրները :

Նորայր Բիւզանդացին (Սաեփան Գա–ղէպեան – Ճիզմէճեան – Թերզոնց) ծնած է Պոլիս, 1845 Մարտ հորսին: Ծնողքին – րուն նպատակն էր Նորայրը կրօնաւոր դարձնել եւ այդ յոյսով ալ իրենց 9 տա–րեկան զաւակը կը ղրկեն Վենետիկ, Մ. Ղազար կղզին՝ Մխիթարեաններու մօտ ուսանելու: Ընդունա պատանին «դան–դակ զարնելու» եւ «խունկ ծխելու » հետ մէկտեղ կ'աշխատէր, կ'ուսումնասիրէր չարք մը դասական եւ ժամանակակից լե–զուներ՝ դառնալով իր ժամանակի ամե–նազարդացած մարդերէն մէկը: Այստեղ ան կ'աշակերտէ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի :

1866ին Բիւզանդացին քահանայ կը ձեռնադրուի՝ Ցարութիւն Թերզոնց անու–նով, տարիներով զանազան պաշտօններ կը վարէ: Ցետագային սակայն հրաժեշտ կուտայ կրօնաւորութեան եւ կը դառնայ աշխարհական: Կը սկսի Բիւզանդացիի աստղական կեանքին երկար ճամբան՝ Փարիզ – Պոլիս – Սթոքհոլմ – Հռոմ , դարձեալ Վենետիկ, ուր կը մեռնի ա–ռանձնութեան մէջ, 1915 Դեկտեմբեր 25–ին: Ինը տարի յետոյ իր աճիւնները կը փոխադրուին Սթոքհոլմ եւ կը թաղուին կնոջ՝ Սեբմա Եակոբսոնի կողքին:

Մեռնելէ առաջ Բիւզանդացին ֆրան–սերէն լեզուով կատակ մը ձգած էր, որով իր ամբողջ հարստութիւնը կը նուիրէր չուէտական «Ֆրեդրիկաբրեմեր – Ֆոր – բունդեր » կանանց բարեգործական ընկե–րութեան (125 հազար չուէտական դու–րոն դրամ, անձնական ընտիր դրադա–րանը, հազար օրինակ ֆրանսերէն – հա–յերէն իր բառարանէն եւ աւելի քան կէս դարու քրտնաջան աշխատանքին արդիւնք հանդիսացող հայագիտական իր անտիպ աշխատութիւնները) : Դժբախտաբար այդ թանկարժէք ձեռագիրները չուէտական կանանց ընկերութիւնը տասնեակ տարի–ներ ձգած է խոնաւ նկուղներու մէջ , անխնամ վիճակով, մոռնալով որ անոնք իր բարերարի երկարամեայ աշխատանքի պտուղներն են եւ մեծ արժէք կը ներկա–յացնեն բովանդակ ժողովուրդի մը մշա–կոյթին համար: Այդ ձեռագիրներուն դրալի մասը յայտնաբերուեցաւ Բ. Աշ–խարհամարտէն յետոյ :

Բիւզանդացին տպագիր եւ անտիպ վի–ճակի մէջ ձգած է գիտական բաւական մեծ ժառանգութիւն: Տպագրուած աշ–խատութիւններէն բացառիկ արժէք կը ներկայացնէ ֆրանսերէն — հայերէն տասւարձաւալ բառարանը՝ տպագրը–ուած Պոլսոյ մէջ , 1884ին: Ամենահա–րուստ ֆրանսերէնէ հայերէն բառարանն է ան, գիտական արժէքաւոր գործ մը : Բառարանին արժէքը կ'աւելնայ մասնա–ւորապէս այն պատճառով, որ կ'ընդգրկէ ռամիկ հայերէնի բառապաշարը, գաւա–ռական բառերը եւ նորաբանութիւնները : Այդ բառարանը իր տեսակին մէջ անգե–րազանցելի մնաց: Պատահական չէ, որ ֆրանսերէնէ հայերէն բառարան կազմող–ները ամէնէն շատ օգտուած են անկէ :

1880ին Պոլսոյ մէջ լոյս տեսաւ Բիւ–զանդացիի «Հայկական բառաքննութիւն » գործը: Այստեղ հեղինակը կ'ուզէ, ինչ–պէս ինք կ'ըսէ «շատ անհարազատ ըն–թերցուածները», որոնք կ'աղաւաղեն մա–տենագրի լեզուն եւ միտքը, միաժամա–նակ ուրոյն ձեւով մանրամասն քննու–թեան ենթարկելով հայերէն քանի բա–ռեր, բացատրելով անոնց նշանակութիւն–ները, միաժամանակ տալով նոր մեկնա–բանութիւնը :

Գիտական տեսակէտէն չատ արժէքաւոր է իր «Կորիւն վարդապետ եւ Նորին Թարգմանութիւնք» գիրքը, որ լոյս տե–սած է 1900ին, Թիֆլիս: Այս գործը մեծ ղրաւած է հայագէտներու ուշադրութիւ–նը եւ բարձր գնահատանքի արժանացած:

Մեծ համբերատարութեամբ եւ հըմ–տութեամբ՝ երկար, մանրամասն պրպը–տումներ կատարած է Բիւզանդացին՝ ի–բարու հետ հեմամատելով Կորիւնի, Ա–գաթանգեղոսի, Փաւստոս Բիւզանդի, Եւ–թաղ Ալեքսանդրացիի եւ ուրիշներու գործերը: Ցոյց տուած է անոնց նմանու–թիւնները, ճշդած է անոնց ժամանակը , իսկ մինչ այդ տարածուած սխալ ու թիւր կարծիքները ճշդելու համար՝ տուած է նոր ծանօթութիւններ, նոր սրբագրու–թիւններ եւ ուղղագրութիւններ կատա–րելով :

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻԻՆԻԽԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

(30 ՍԵՊՏ. 1938 – 30 ՍԵՊՏ. 1958)

—o—

Սեպտ. 30ին 20րդ տարեդարձն էր պատմական դէպքի մը՝ Միւնիխի տխրա–հռչակ դաշնագրին, որուն հետեւանքները եղան Հիթլերի շփացումը եւ Համաշ–խարհային Բ. Պատերազմը: Այդ դաշնա–գիրը խարան մը պիտի մնայ միշտ Ա–րեւմուտքի ժամանակակից պատմութեան մէջ: Ներկայ յօդուածով Պ. Ճոզեֆ Կրիկ պատմականը կ'ընէ այն եղերական դէպ–քերուն, որոնք յանգեցան Միւնիխի դաշ–նագրին :

Մեր դարաշրջանին համար խաղաղու–թիւնը ապահովեցինք , դուէյ ալեւոր մարդը, թերթ մը թուղթ չարժելով :

« Խաղաղութի՛ւն», կրկնեց Տաունինկ Սթրիթ (վարչապետարան) հաւաքուած բազմութիւնը եւ խելայեղօրէն ծափահա–րել սկսաւ :

1938 Սեպտեմբեր 30ին էր:

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետ եւ «մին–չեւ հոգիին խորերը խաղաղասէր» Նեւիլ Չեմպըրլէյն նոր Լոնտոն հասած էր Միւ–նիխէն: Հոն, հազիւ քանի մը ժամ առաջ, Ատոլֆ Հիթլերի, Պենիթօ Մուսոլինիի եւ Էտուար Տալատիէի հետ ստորագրած էր Միւնիխի դաշնագիրը, անդամահատելով փոքրիկ Չեխոսլովաքիան :

Չեմպըրլէյն հետը բերած էր նաեւ վա–ւերաթուղթ մը, որուն վրայ, նոյն օր – ուան առաւօտուն, իրենց ստորագրու – Թիւնները ղրած էին ինք եւ Հիթլեր, եւ որով կը յայտնէին. «Մեր երկու ժող – վուրդներու փափաքն է իրարու հետ եր – բեք պատերազմի չբռնուիլ »:

1938ի այն ջերմ ու խոնաւ դիշերը, Նե–ւիլ Չեմպըրլէյն, «խաղաղասէրը», « մեր ժամանակաշրջանի խաղաղութիւնը » ա–պահովող մարդը, ազգային հերոս մըն էր :

Բայց, տարի մը ետք, Անգլիա եւ Ֆը – րանսա Համաչխարհային Երկրորդ Պա – տերազմին մէջ մտան հիթլերական Գեր–մանիոյ դէմ, որ խախտած էր Չեմպըր – լէյնի տուած իր խոստումները: Եւ Միւ – նիխ բառն իսկ այլեւս խորհրդանիշը դարձած էր ողոքումի, պարտութեան եւ անձնատուութեան: Երկու տարի ետք , Չեմպըրլէյն հրաժարեցաւ, խորտակուած եւ արհամարհուած :

Բայց 1938 Սեպտեմբեր 30ին: Անգլիա անսահման թեթեւութիւն զգաց՝ անդուն–դի եղերքէն փրկուելուն համար :

Չեխոսլովաքիան տաղնապը պահած էր իր սուր հանգամանքը, աւելի քան մէկու–կէս տարիէ ի վեր , — 1937ի գարունէն, երբ Հիթլեր Աւստրիան կլեց :

Չեխոսլովաքիոյ 14 միլիոն 700 հազար բնակիչներէն չուրջ երեք միլիոնը դեր – մանախօս էին: Անոնցմէ չատերը կ'ապ – րէին Սուտէթի մէջ, հոդային այն երկ – րին, որ կը տարածուէր Չեխոսլովաքիոյ եւ Գերմանիոյ սահմաններու երկայնքին:

Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացումէն քանի մը օր ետք, սուտէթ Գերմանացիք չարժումի սկսան՝ Գերմանիոյ հետ միա–նալու համար: Անոնց պահանջին ուժ տա–լու համար, Հիթլեր գինուորական տեղա–փոխութիւններ կատարեց դէպի չեխոսլո–վաքեան սահմանները :

Նախագահ Խուստաւ Պենէչի կառավա–րութիւնը, Փրակայի մէջ, առաջարկեց բանակցութիւնները սկսիլ եւ դիջումներ ըրաւ: Բայց պատասխանի փոխարէն, սուտէթ գեկավարները Քոնրատ Հենլայն եւ Քարլ Հերման Ֆրանք, երկուքն ալ Հիթլերի քաջերէն, իրենց պահանջները աւելցուցին: Քանի Հիթլերի բանակն ու օդանաւորդութիւնը կը յառաջանային՝ տաղնապը կը խորանար: Չեմպըրլէյնի կառավարութիւնը լորտ Ռանսիմանը Փը–րակա ղրկեց երբեւ միջնորդ, այն յոյսով թէ բախումին առաջքը պիտի առնուէր :

Պենէչ ըրաւ նոր դիջումներ, որոնց կարգին ինքնավարութիւն տուաւ Սու–տէթներուն: Իրականութեան մէջ տուաւ անոնց պահանջածը, բացի հոդը հիթլե–րական Գերմանիոյ յանձնելէ :

Սեպտեմբեր 12ին, Նիւրընպերկի մէջ , Ազգային – Ընկերվարական կուսակցու–թեան տարեկան համագումարին առջեւ խօսելով, Հիթլեր իր պահանջները աւել–ցուց եւ Սուտէթներուն համար «ինքնո–րոշման իրաւունք » պահանջեց: Միեւ–նոյն ատեն, իր ընդհ. սպայակոյտին հր–ամայեց Չեխոսլովաքիա ներխուժումի համար պատրաստուիլ: Սուտէթիոյ ամ–բողջական կցումէն զատ այլեւս ոչինչ կը դոհացնէր զինք :

Սեպտեմբեր 15ին, Չեմպըրլէյն ան–ձամբ գնաց Պերչեսկատէն: Անկա ա–ռաջինն էր «խաղաղասիրութեան» այն է–րեք առաքելութիւններէն, զորս ան պիտի կատարէր Չեխոսլովաքեան տաղնապի ըն–պահովող մարդը, ազգային հերոս մըն էր :

Բայց, տարի մը ետք, Անգլիա եւ Ֆը – րանսա Համաչխարհային Երկրորդ Պա – տերազմին մէջ մտան հիթլերական Գեր–մանիոյ դէմ, որ խախտած էր Չեմպըր – լէյնի տուած իր խոստումները: Եւ Միւ – նիխ բառն իսկ այլեւս խորհրդանիշը դարձած էր ողոքումի, պարտութեան եւ անձնատուութեան: Երկու տարի ետք , Չեմպըրլէյն հրաժարեցաւ, խորտակուած եւ արհամարհուած :

Բայց 1938 Սեպտեմբեր 30ին: Անգլիա անսահման թեթեւութիւն զգաց՝ անդուն–դի եղերքէն փրկուելուն համար :

Չեխոսլովաքիան տաղնապը պահած էր իր սուր հանգամանքը, աւելի քան մէկու–կէս տարիէ ի վեր , — 1937ի գարունէն, երբ Հիթլեր Աւստրիան կլեց :

Չեխոսլովաքիոյ 14 միլիոն 700 հազար բնակիչներէն չուրջ երեք միլիոնը դեր – մանախօս էին: Անոնցմէ չատերը կ'ապ – րէին Սուտէթի մէջ, հոդային այն երկ – րին, որ կը տարածուէր Չեխոսլովաքիոյ եւ Գերմանիոյ սահմաններու երկայնքին:

Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ միացումէն քանի մը օր ետք, սուտէթ Գերմանացիք չարժումի սկսան՝ Գերմանիոյ հետ միա–նալու համար: Անոնց պահանջին ուժ տա–լու համար, Հիթլեր գինուորական տեղա–փոխութիւններ կատարեց դէպի չեխոսլո–վաքեան սահմանները :

Նախագահ Խուստաւ Պենէչի կառավա–րութիւնը, Փրակայի մէջ, առաջարկեց բանակցութիւնները սկսիլ եւ դիջումներ ըրաւ: Բայց պատասխանի փոխարէն, սուտէթ գեկավարները Քոնրատ Հենլայն եւ Քարլ Հերման Ֆրանք, երկուքն ալ Հիթլերի քաջերէն, իրենց պահանջները աւելցուցին: Քանի Հիթլերի բանակն ու օդանաւորդութիւնը կը յառաջանային՝ տաղնապը կը խորանար: Չեմպըրլէյնի կառավարութիւնը լորտ Ռանսիմանը Փը–րակա ղրկեց երբեւ միջնորդ, այն յոյսով թէ բախումին առաջքը պիտի առնուէր :

Պենէչ ըրաւ նոր դիջումներ, որոնց կարգին ինքնավարութիւն տուաւ Սու–տէթներուն: Իրականութեան մէջ տուաւ անոնց պահանջածը, բացի հոդը հիթլե–րական Գերմանիոյ յանձնելէ :

Սեպտեմբեր 12ին, Նիւրընպերկի մէջ , Ազգային – Ընկերվարական կուսակցու–թեան տարեկան համագումարին առջեւ խօսելով, Հիթլեր իր պահանջները աւել–ցուց եւ Սուտէթներուն համար «ինքնո–րոշման իրաւունք » պահանջեց: Միեւ–նոյն ատեն, իր ընդհ. սպայակոյտին հր–ամայեց Չեխոսլովաքիա ներխուժումի համար պատրաստուիլ: Սուտէթիոյ ամ–բողջական կցումէն զատ այլեւս ոչինչ կը դոհացնէր զինք :

Սեպտեմբեր 15ին, Չեմպըրլէյն ան–ձամբ գնաց Պերչեսկատէն: Անկա ա–ռաջինն էր «խաղաղասիրութեան» այն է–րեք առաքելութիւններէն, զորս ան պիտի կատարէր Չեխոսլովաքեան տաղնապի ըն–

ԿԵՂԾ ԼՐՏԵՍԸ

—o—

Միւսիւ Ժապլին խաֆիէ ըլլալը այսպէս հաստատուեցաւ եւ վճռուեցաւ :

×

Ամէնէն անվնաս մարդերէն մէկն էր միւսիւ Ժապլ: Երեսուն տարեկան պարապ պտտող բերացի երիտասարդ մը, որ ցե–րեկը անկողինը կ'անցընէր իր ժամանա–կը ու իրիկուան դէմ դուրս կ'ելլէր սրճա–րան երթալու եւ քանի մը օղի խմելու համար: Գիչերն ալ կամ Քոնքորտիայի ու Փալչ Քրիսթալի փուայէները կը սլա–տար ,կամ ծանօթ ընտանիքներու տունը փոքէր խաղալու կ'երթար: Ապրուստի ո–րոշ միջոց մը չունենալով՝ ընդհանրապէս փոխառութիւններով կամ թղթախաղէն չահած դրամով կ'ապրէր: Հայկական խնդիրը այնչափ կը չահագրգռէ զինքը, որչափ Չինաստանի երկաթուղիներուն խնդիրը: Ամէն անգամ որ սրահի մը մէջ օրուան խնդիրներուն վրայ խօսք բաց – ուէր, անդիմադրելի պղտիկ քուն մը կու–գար վրան, զոր միայն թղթախաղի սե – դանին մէջտեղ բերուիլը կրնար վանել :

Ընտանիքներու մէջ սիրով կ'ընդունէին զինքը, նախ՝ լաւ փոքէր խաղացող մը ըլլալուն, երկրորդ՝ միշտ քովը անտիպ բամբասանք մը ղտնուելուն համար: Ա–մէն անգամ որ տանտիրուհին «միւսիւ ժապ, ինչ նոր լուր» հարցնէր, միւսիւ Ժապլ պատրաստ ունէր երկիկ կնկան կռիւ մը, փոքէրի առթիւ ծագած վէճ մը , եւ եղած նչանառութ մը կամ ամուսնացած կը–նոջ արկածները իր սիրահարին հետ :

— Ո՛ւր տեղէն ալ կ'իմանաս , — կ'ը – սէին ունկնդիրները հիացմամբ, որուն միւսիւ Ժապլ խորհրդաւոր ձեւով մը կը պատասխանէր :

— Խուչը խապար կը բերէ ինձի :

Արդ, մեր վերը յիչած խօսակցութենէն չաբաթ մը ետքը ամբողջ Բեթայլի մէջ տարածուած էր, թէ միւսիւ Ժապլը լրտես մըն է, թէ ամէն օր զապտիէ կ'երթայ ու միչտ խաֆիէներու հետ կը պտտի: Ինք դեռ բան մը չէր խմացած իր վրայ պտը – տած ղրոյցներէն: Ծանօթները կը չարու–նակէին ընդունիլ զինքը, բայց առջի մը–տերմութիւնը առջի անվտանգ խօսակցու – թիւնը չկար իրեն հետ: Սենեակէ մը ներս մտած միջոցին սկսուած խօսակցութիւն – ները կը դադրէին եւ տանտիկինները լուր չէին հարցներ իրեն:

Իր լրտես ըլլալը առանց դժուարու – թեան, առանց քննութեան ընդունուած էր ամէնէն:

— Վա՞յ, ան ալ խաֆիէ եղեր է, — ըսեր ու անցեր էին:

Վերջապէս ղժուկը հասաւ միւսիւ Ժա–պլին ականջին .— « Ե՞ս խաֆիէ՞ ...» , եւ խեղճը զարմանքէն ու բարկութենէն ինք–զինքը կ'ուտէր: Գնաց ծանօթներուն տու–նը, բողոքեց այդ զրպարտութեան դէմ : Ամէնքն ալ զրեթէ միեւնոյն խօսքերը ը – րին իրեն .

— Միւսիւ Ժապ կարեւորութիւն մի տար, թշնամիիդ մէկը բան մըն է ըսեր : Մեր ականջն ալ հասաւ ատանկ խօսք մը, մենք չե՞նք ճանչնար քեզի :

Ու մեկնելէն ետքը.

— Անամօթ, երես ունի տէ բողոքելու ելեր է ... ալ ասոր վրայ աղէկ մը հա – մոզուեցայ խաֆիէ ըլլալուն :

Միւսիւ Ժապ իր բողոքներուն անզօրու–թիւնը տեսնելով՝ ուրիչ միջոցի դիմեց : Սկսաւ աղգասիրական հովեր առնել :

— Անպիտան, — ըսին եաւէն , — ազ–գասէր կը ձեւանայ կոր բերներնուս խօսք առնելու համար :

Տանկական կառավարութեան դէմ խո – սեցաւ .

— Աներեսը դիտմամբ կ'ըսէ, որ նայի թէ իրեն իրաւունք պիտի տանք :

Որոչեց բնաւ խօսակցութեան չմասնակ–ցիլ :

— Բիս մարդը բերանը կը կողպէ կը նստի, ուրիչներուն ըսածը մտիկ կ'ընէ:

Սուլթանը սկսաւ պաչտպանել :

Աւ էր պակաս, սրիկա՛:

Չէ՛, ճար չկայ, ազատում չկայ, ուղէ չուղէ պէտք է, որ լրտես մնայ :

×

Այն տեղն միւսիւ Ժապ լուսաւոր դա – դափար մը ունեցաւ :

— Քանի որ , — մտածեց,— անպատ – ճառ իրը լրտես պիտի նկատուիմ , դոնէ ջանամ օգուտ մը քաղել անկէ :

Ալ չբողոքեց իրեն տրուած ատոր դէմ համար: Հպաւ լրտեսութիւնը, ծպտուե–ցաւ անով եւ սկսաւ չահագործել զայն : Պապը Ալիի յոյցին վրայ քանի մը ամիս անցեր էր. ձերբակալութիւնը, խուզար – կութիւնը եւ բանտարկութիւնը ամէնուն դլխուն վրայ կը սաւառնին սպառնալիք : Միւսիւ Ժապ չարունակեց այցելել ծանօթ ընտանիքներու տունը: Իրաւ է, որ ա – ռաջուան մտերմութիւնը ցոյց չէր տըր – ուէր իրեն, բայց ի փոխարէն աւելի յար–դանքով կը վարուէին հետը:

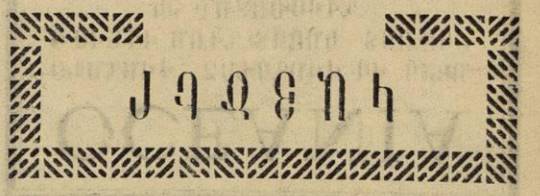
— Ամա՛ն, դէչ մարդու հետ դլուխ չելլուիր , հետը ապէկ երթանք, — կ'ը – սէին բոլոր անոնք, որոնք «դէչ մարդ» չինած էին միւսիւ Ժապը :

Ինքն ալ հիմա փոխուած էր: Հանդի – սական, կարեւոր մարդու մը հովեր ու – նէր, ալ բամբասանքի լուրեր չէր բերեր, այլ աւելի լուրջ բաներու վրայ կը խո – սէր.

— Էֆէնտիմ, այսօր Զապթիէն էի, նորէն քսան հոդի բերին ,ամէնուն ալ թե–ւերը կապուած :

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

(2 Շար.)

ԿՈՂՔ

Ի. ՀՈՍՈՎ

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Մեր դէմ տասը Հոկ դէմ եղաւ ու ոչ մէկ կողմ ալ ուզեց տալ ձեռք։ Ես ալ ուրիշ բան չունէի ըսելիք։ Ելայ ու գացի։ Ինչ որ ըսի, ըսի։ Ինչ որ ըրի, ըրի։ Ինչ որ ունէի, տուի։ Ինչ որ ունէի, չունէի։ Ինչ որ կրնայի, չկրցայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի, չվարկաբեկեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի։ Ինչ որ կրնայի, չուզեցի, չկրցայ, չունէի, չըսի, չըրի, չտուի, չառի, չգացի, չեկայ, չտեսայ, չլսեցի, չիմացայ, չհասկցայ, չսիրեցի, չատեցի, չհաւնեցայ, չարհամարհեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի, չվարկաբեկեցի, չխայտառակեցի, չամօթահարեցի, չվարկաբեկեցի։

Ի. ՀՈՍՈՎ

ՎԱՃԱՌ

(Շարունակութիւն)

Ֆիլիպ Ֆիլիպեան ոչ միայն ունէր ամենայն ինչ, որ անհրաժեշտ է ապրելու համար, այլ նաեւ ունէր ամենայն ինչ, որ անհրաժեշտ է ապրելու համար ինչպէս պէտք է։ Ունէր ամենայն ինչ, որ անհրաժեշտ է ապրելու համար ինչպէս պէտք է, եւ ոչ միայն ունէր ամենայն ինչ, որ անհրաժեշտ է ապրելու համար ինչպէս պէտք է, այլ նաեւ

«Փասթօր էք Նաւութա»ի միացումը չատ կանոնաւոր է :

Այս կարգինալին ընտրութիւնը, ծնած հայկական կովկասի մէջ 1895ին, կը ստանայ նաեւ քաղաքական նշանակութիւն մը, Հռոմի հետ միանալու քայլ – ձանքը դոր ունին ուղղափառ յունադաւանութեան քրիստոնէութեան նուազ մոլեռանդ տարրերը : կարգինալը կը զառնայ արեւելեան ծագում ունեցող 16րդ Պապը , բայց կ'ըլլայ նաեւ առաջին ոչ – իտալացին 1523էն ի վեր» :

Երեքշաբթի առաւօ Օսօր անդամ մը եւս հրատարակելով կարգինալ Աղաջանեանի նկարը, զայն կը զատէ չորս փա – վորիներու կարգին՝ Ռոնքալլի, Վալերի, Մաղելլա եւ Աղաջանեան : «Օսօր» կը գրէ :— Բայց կարգինալ Աղաջանեան , համակրանքի մեծ հոսանք մը ունի իր չուրջը : Եւ այս համակրանքը արտայայտուեցաւ կիրակի Հռոմ, երբ ժողովուրդը ղինքը ողջունեց :— «Վիվա իլ փափա» բառերով :

Կը մնայ չմոռնալ անշուշտ միւս ծանօթ նախատեսութիւնը որ կ'ըսէ թէ «ով որ Պապ կը մտնէ փակարան՝ կարգինալ դուրս կ'ելլէ» : Արդարեւ 15 օր է միջազգային մամուլը իրրեւ փափապիլի, ամէնէն լայն տեղը տուաւ հայ ծիրանաւոր – պատրիարքին , տալով նաեւ ամէնէն կրեւոր առաւելութիւնները որ կը սպասուին Պապէ մը :

———o———

ԹՈՒՐՔԻՈՑ եւ Պարսկաստանի միջեւ կնքուած համաձայնութեամբ մը՝ Գումէն (Իրան) մինչեւ Մերսին նաւթուղի մը պիտի չինուի :

ԳԱՀԻՐԷի մէջ ջերմի համաճարակ մը ծայր տուած է : ամբողջ մայրաքաղաքը եւ չրջակայքը մժեղներու եւ ճանճերու յարձակումին ենթարկուած է :

ԱՆԳԼԻՈՑ ընդդիմադիրներու պարագլուխ կ'ցքըլ յայտարարեց թէ մօտ ատենէն բրիտանական տնտեսութիւնը կարճ տագնապ մը պիտի անցընէ :

ԳԱՎԼՕ – ՍՈՓԵԼՈՑի մէջ (Սպանիա) 360 մեթր խորութեամբ հանքի մը մէջ պայթում մը պատահած է ; 12 հոգիի մահուան պատճառ դառնալով :

ԼԻՊԵՐԱՍԻՕՆ թերթը կը յայտարարէ թէ Ալժէի մէջ Մայիս 13էն ի վեր արդիւնած է իր սպառումը :

ԻՐԱՆՏԱՑի ազգայնականները Սթրպանի աչխատանքի սակարանը օդը հանած են ; նաւթական մեծ վնասներ պատճառելով. զոհ չկայ :

ԱՆԳԼԻԱ ապաստանած ռուս դինուորական մը անհետացած է առջի օր, խորհրդաւոր պայմաններու մէջ :

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ հինգշաբթի օր մամուլի ասուլիս մը պիտի տայ Մաթինեոնի մէջ. ասուլիսը ժամը քսանին պիտի սկսուի Ֆրանս – Չէն ,, իսկ ժամը 20·15ին՝ հեռատեսիլէն :

ՈՐԲԵՐՈՒ ԾԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Նոյեմբեր 23ին

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

Նոր վիճակի մէջ ՍԷՆԻԺԷՈ մեքենաները.— Մէկ պուրօնիէո 71 – 30 (fուփ–ֆիլով) , մէկ պուրօնիէօզ մը, 175, օթօմաթիք, երկուքը հաւասար շասիի վրայ : Պուրօնիէո սան fուփ – ֆիլ (սէնժէո) եւ երկու սիւրժըտէօզ Իւնիոն – սփեսիալ : Դիմել՝

DALIAN
72, Ave, Victor Hugo, Clamart (Seine)
MIC. 40-46

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասիի գործարանատէր ԿԻՐԱԿՈՍ – ԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ, կուգան ծանուցանել, որ բացած են մէօպլ է տեֆորասիոնի վաճառատուն մը ,ուր պիտի գտնէք չատ աժան, արդիական եւ ճաշակաւոր կարասիներ , վճարման դիւրութիւն : Այցելեցէք մէկ անգամ եւ գոհ պիտի մնաք :

Գործարան .—
36, Ave, David Dellapiane
Վաճառատուն .—
51, Rue, d' Endoume
Marseille.

Օր. ԺԱԳԼԻՆ ՔԻՇԻՇԵԱՆ
Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԱԼԱՑՃԵԱՆ
Ամուսնացած
19, Հոկտեմբեր , 1958

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ եւ Շաքէ Գալայճեան հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Իսիի Արմենեան զպրոցին :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. Կաղոյտ Ֆաչի կեդր. վարչութեան կողմէ՝ պատիւ Տիկին Լօլա Սասունեի, Լիբանանի Հայ Օգն. Ֆաչի գործավար – քարտուղար, որ Ամերիկա ներկայ եղած է Հ. Օ. Մ.ի պատգ. ժողովին, այս չաբաթ ժամը 16ին Սասունեի ճաչարանը , Րիւ տ'Ալէքսանտրի, մեթրօ Սանթիլ կամ Սէն Տընի :

Կը հրաւիրուին յատկապէս փարիզի չրջանի մասնաճիւղերու անդամուհիները , լսելու համար ընկերուհիին հետաքրքրական զեկուցումը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Ֆարթուլմէն բարեկամէ մը իր այցելութեան առթիւն հինգ հազար ֆրանք :

Պ. Հրանդ Սարեան, Տէր եւ Տիկին Արտաչէս Սարեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Սարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սերժ Սարեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Էլիզ Քրբքէսէրեան, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Արապեան, Այրի Տիկին Ռոզա Ֆերմանի, Այրի Տիկին Արուսեակ Ճի – հանեան եւ զաւակները, Տիկին Մելինէ Ֆէրմանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ռուժէ Դաւիթ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ֆէրմանեան, Այրի Տիկին Մարգրուհի Ապաճեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Նալպանտեան, Տէր եւ Տիկ. Մխրդատ Ալէքսանեան, Տէր եւ Տիկին Մովսէս Քէթէնճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճանիկեան (Ցունաստան), Տէր եւ Տիկին Ստեփան Գալուստքճեան (Ցունաստան), Այրի Տիկին Մարի Ճանիկեան եւ զաւակները (Ցունաստան), Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Պէրպէրեան եւ զաւակները , Տէր եւ Տիկին Սիմոն Պէրպէրեան, Պ. Ժորժ Տիւմա (Ամերիկա) խոր ցաւով կը ծանուցանեն կսկծալի մահը իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին

Այրի Տիկ. ԲՐԱԲԻՈՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

80 տարեկանին, իրենց բնակարանին մէջ, 137պիս, Րիւ տէ Պլէն, Պաճեէօ , (Սէն) :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս Շորեքչաբթի ժամը 13·30ին : Հաւաքուիլ իր բնակարանը :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Գիւտ Ֆաչի տօնին առթիւ Ս. պատարագ Շաւիլի եկեղեցիին մէջ : Ցաւարտ պատարագի հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներէն ողբացեալ ՀԱՄԲԱՐ – ՁՈՒՄ ՖԼՋԼՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ : Հանգուցեալին յիչատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ այս արարողութեան :

ՏԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մոնմորանսիի օդասուն բարձունքին վրայ ծախու են երկու տուներ, ութ սենեակ, կառաւտուն, փոքրիկ պարտէզ , ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կեղրոնական ջեռուցում, բաղնիք :

Դիմել առիպողաբար՝

DANton 88·65

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Ֆաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբերին , կիրակի Լիթէսիայի մեծ սրահին մէջ , սրահին նուագախումբով :

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան տարեկան պարահանդէսը տեղի պիտի ունենայ 1959 փետրուար 22ին Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ: Բոլոր կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը :

ԱՂՔԱՏԱԲՆԱԿ ՏԱՐԵԿԱՆ ՓԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Deux Orchestres **Cotillons**

ՋԱՆԱՋԱՆ ԱԹՐԱՔՈՒՄՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով աճապարեցէք ձեր տեղերը ապահովել այսօրուընէ իսկ հեռաձայնելով վարչութեան գրասենեակը : վերջին օրերու մի սպասէք :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Զոհրապ Մուրատեան (Ալֆորվիլլէն) Տոքթ. Կիլիկեցիի մահուան առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան :

×

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մէսթճեան կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք, ի նպաստ Հայ կարմիր Ֆաչի Ֆէստիվալիէի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Էմրան Մինէճեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Կ. Ֆաչի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները : Տիկին Անոյշ Քասեանէ հինգ հարիւր ֆրանք Տիկին Մարկոսեանի մահուան առթիւ, նոյնպէս ստացած է Տիկին Հ. Կարապետեանէ երեք հարիւր ֆրանք իր տղուն Ամերիկա մեկնելուն առթիւ : Նաեւ ստացած է Պ. Հ. Գործունեանէ 1500 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Աղնիւ Ղազարեանի մահուան առթիւ Պոմոնի զպրոցին :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Ֆ. Կաղոյտ Ֆաչի կեդր. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է եկեղեցւոյ միջոցաւ, ի նպաստ «Ժիւրայ»ի կոյանի չէնքին, Պ. Ժիւրայր Զիլինկիրեանէ հինգ հազար ֆրանք, Տիկին Զաքրեանէ (Նոժանէն) հազար ֆրանք :

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ նոյն նպատակին համար Լիոնի մասնաճիւղի միջոցաւ, Պ. Սանճեանէ 10 000 ֆրանք :

ՎՐԻՊԱԿ.— «Ցառաջ»ի կիրակի օրուան թիւով հրատարակուած Կ. Մեհեանի «Երկու Ամբոխներ» յօդուածին մէջ «վերածած է խալալի մը» կարդալ, — վերածած է «իտէալի» մը :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան մեծ հանդէսը այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ մէկը, տեղւոյս հանրածանօթ Ամբընօն – վիլի մեծ սրահին մէջ :

Կը բանախօսէ Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ :

Այս առթիւ պատրաստուած է գեղարուեստական կոկիկ բաժին մը : Մարզիկներուն կողմէ պիտի ներկայացուին հայերէն երկու զաւեշտներ : Ճոխ պիւֆէ :

Պարերը կը սկսին առաջին մասէն ան – միջապէս ետքը :

Կը հրաւիրուի չրջանի Հայութիւնը քաջալերելու պատանի մարզիկներուն այս ձեռնարկը :

Մուտքը ազատ է :

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան ,
յարկաբաժինը կամ խանութը :
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Պոմոնի մասնաճիւղի բոլոր անդամուհիները կը հրաւիրուին բացառիկ ընդհ. ժողովի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ , այս Երկուշաբթի օր, ժամը չորսին : Օրակարգի վրայ կան չատ կարեւոր հարցեր :

GALERIE FRAMOND
3, Rue des Saints Pères

ԵԱՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16 ԷՆ 31

Արտասպան

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ
Թիւ 8 – 9

240 է՛ջ, ճոխ բովանդակութեամբ եւ նկարազարդ :

1200 ֆրանք : Դիմել Պ. Բիւզանդ Թուփալեանի, 46 Րիւ Ռիշէ, Փարիզ (9) :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելած է արդէն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթի՝ Հայաստանի Սեպտեմբերի թիւը (9) մեծ մասով նուիրուած Փալատրիւի բանակումին : Պատկերազարդ : Երիտասարդութիւնը հետաքրքրող ճոխ բովանդակութիւն՝ հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Բաժանորդագրուեցէք եւ բաժանորդագրեցէք ձեր երիտասարդ բարեկամները, դիմելով հետեւեալ հասցէին :—

Գրիգոր Փափազեան, 25 րիւ Մարսիալ – Պուտէ, Շաւիլ :

Տարեկան բաժնեգին՝ 600 ֆրանք :
Արտասահման՝ 800 ֆրանք :

OCEANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈԳԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու ,Քանատա , Թուրքիա , Լիբանան :

Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար :

Մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. LEVON BARONIAN
38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE
MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58
Bureau à Paris :
4, RUE CASTELLANE
Tel. ; ANJ. 16-33 & 75-90

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17. Rue Bleue. 17 – PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
23
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
23 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8326 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4127

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԱՄԻՍ ՎԵՐՋ

Աննախընթաց երեւոյթ մը արձանագրած էր Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը երկու ամիս առաջ,— Օգոստոս 21ին :

Արտակարգ Ընդհանուր Ժողովին ներկայ ութսուն պատուիրակները միաձայնութեամբ քուէարկած էին բանաձեւ մը՝ կոչուած խաղաղ միջոցներով կարգադրելու Մերձաւոր Արեւելքի կոր ծերը : Մանաւանդ փարատելու՝ համաշխարհային նոր պատերազմի մը վախերը :

Յուլիս 14ին Իրաքի մէջ պայթած յեղափոխութեան վազորդային, պատասխանելով օրինաւոր իշխանութեանց հրաւէրին, Ամերիկացիք Լիբանան, Անգլիա ալ Յորդանան զինուորական ուժեր դրկած էին, պաշտպանելու համար այդ երկիրներու անկախութիւնը :

Ի՞նչ դիրք պիտի բռնէր Մոսկուա :

Բոլշեւիկեան մունետիկներն ու զործակալները Մերձաւոր Արեւելքի, մանաւանդ Լիբանանի մէջ այնպէս հաւատացնել ուզած էին ժողովուրդը՝ որ իբր թէ «աշխարհակալ» զինուորներու դալէն 24 ժամ չանցած խորհրդային օդաչու կամաւորները հաղարներով պիտի փութային՝ արաբական հողերը « ազատագրելու » եւ չդաւթիչ»ները ծով թափելու համար :

Տեսանք սակայն, որ Կրէմլին «մտոր մտին չկայզուց » : Բայց օգտագործեց առիթը՝ «մերկացնելու» համար արեւմտեան պետութեանց «աշխարհակալական » ծրագիրները եւ ներկայանալու իբրեւ միակ «անշահախնդիր » տէրն ու պաշտպանը արաբական դատին : Միւս կողմէ հրահրեց կիրքերը Լիբանանի մէջ՝ եղբայրը եղբօր դէմ հանելով :

ՄԱԿի բանաձեւին հեղինակներն էին Արաբական Լիկայի ութ անդամները, որոնց միացած էին նաեւ Մարոքն ու Թունուզը : Գլխաւոր կէտը այն էր, որ Լիբանայի անդամ երկիրները յանձնառու կ'ըլլային յարգելու իրարու անկախութիւնը, վարչակարգն ու հողային ամբողջութիւնը :

Ընդհ. քարտուղար Համմըշոլտի պարտականութիւն տրուած էր «հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել, դիւրացնելու համար օտար ուժերու հեռացումը Լիբանանէն ու Յորդանանէն» :

Զայրոդեցաւ իր առաքելութիւնը , ինչպէս չէին յաջողած ՄԱԿի դիտողները, որոնք պաշտօն ունէին հսկելու Լիբանանի սահմաններուն վրայ, որպէսզի զէնք ու ռազմիկներ ներս չմտնեն :

Հակառակ իր «կկոցային» երթեւեկներուն արաբական մաքրաքաղաքներուն մէկն միւսը, տագնապը չփարատեցաւ : Ո'չ Լիբանանի, ոչ ալ Յորդանանի կառավարութիւնները համաձայնեցան, որ օտար ուժերը հեռանան իրենց հողամասերէն :

Պէտք եղաւ սպասել Լիբանանեան տագնապի լուծումին, զործադրելու համար ՄԱԿի որոշումը, երկու ամիս վերջ :

Պատմական բանաձեւէն երկու ամիս վերջ Ամերիկացիք սկսած են պարպել Լիբանանը, Անգլիացիք ալ՝ Յորդանանը , ա'յն համոզումով, որ Արաբական Լիկայի անդամները, ըստ իրենց Ուխտին, փութաջարաբար պիտի յարգեն իրարու անկախութիւնը :

Վարչապետ Բաչիր Քարամէ՝ խորհրդարանին առջեւ հանդիսաւորապէս ուխտեց պաշտպանել Լիբանանի անկախութիւնը : Ան այժմ վտանգ չի սպառնար նաեւ Յորդանանի անկախութեան :

Յաղթութեան եւ չինարար աշխատանքի նոր չրջան մը կը բացուի Մերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդներուն համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

ՅԵՐԱԿՈՒԱՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ

Երեքշաբթի կէսօրէ ետք զահլիճի խորհուրդը քննեց կարգ մը հարցեր, որոնք յառաջիկայ չաբաթ միայն կրնան վերածուիլ վերջնական որոշումներու, պատկան իշխանութեանց կողմէ վաւերացուելէ ետք :

Գլխաւոր տասը հարցեր կամ որոշում – ներ են ասոնք՝ Հասարակապետութեան , ծերակոյտի կազմին եւ ընտրութեան մասին, եւն. :

Տեղեկատուութեան նախարար ժոզ Սուսթել կարգ մը բացատրութիւններ տուաւ զահլիճի խորհուրդին մէջ քրն – նուած հարցերուն չուրջ :

Հասարակապետութեան Գործադիր Խորհուրդը, ինչպէս նախատեսուած է Սահմանադրութեան մէջ, կը կազմուի վարչապետէն, Հասարակապետութեան անդամ երկիրներու կառավարութեանց ղեկավարներէն եւ հասարակաց հարցե – րով զբաղող նախարարներէ .— Նախագահութիւնը կը վարէ Հասարակապետութեան Նախագահը, այսինքն՝ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը :

Դահլիճին խորհուրդին կողմէ քննուած այս հարցին մաս կը կազմէ նաեւ Գործադիր Խորհուրդին ժողովը .— Կը նախատեսուի երկու անդամ դումարել զայն (տարին), Ծերակոյտի ժողովներուն ա – ռիթով եւ այնուհետեւ՝ ամէն անդամ երբ քաղաքական կացութիւնը այդ կը պահանջէ :

Հասարակապետութեան Նախագահը միայն կրնայ բանաձեւել հարկ եղած որոշումները՝ հասարակաց գործերը վարող անօրէն մարմիններուն համար. այս պատճառով ունի ընդհանուր քարտուղար մը :

Հասարակապետութեան Ծերակոյտի համար երեք հարիւր անդամ կը նախատեսուի, որոնց իւրաքանչիւրը պիտի ներկայացնէ 300·000 քաղաքացի : Ֆրանսական Հանրապետութիւնը, որ 55,5 միլիոն բնակիչ ունի Սահարայի, Ալժերիոյ եւ Մայր Երկրին հետ, պէտք է տայ 185 ծերակուտական :

Հասարակապետութեան իրաւարար Ատեանը կազմուած է եօթը դատաւորներէ եւ ի զօրու է վեց տարուան համար :

Մայր երկրի Ծերակոյտին իրաւասութեան չրջանը կը վերջնայ յառաջիկայ Ապրիլ 26ին, քանի որ զահլիճի խորհուրդը Ծերակոյտին ամբողջական նորոգութեան համար ընտրութեանց թուական որոշած են 1959 Ապրիլ 26 :

Մայր երկրին եւ Ալժերիոյ մէջ քաղաքապետական ընտրութիւններ պիտի ըլլան յառաջիկայ Մարտ 8 եւ 15ին :

Դատական Գերագոյն Ատեանը կազմուած է իր անդամներէ , որոնք կը նշանակուին Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ, չորս տարուան համար :

Դահլիճի խորհուրդին կողմէ քննուած այս եւ քանի մը այլ հարցեր, որոնք մաս կը կազմեն Սահմանադրութեան, Նախարարաց Խորհուրդին պիտի ներկայացուին Հոկտեմբեր 30ին. ոչ մէկ անհապաղութիւն կայ, որ անոնք չընդունուին եւ չվաւերացուին :

Ամէն պարագայի մէջ տեղական մամուլին կարծիքն ալ այս է եւ զահլիճի խորհուրդին որոշած երկու թուականները կարելի է նկատել վերջնական .— քաղաքապետական ընտրութիւններ (Մարտ 8 – 15) եւ ծերակուտական ընտրութիւններ (Ապրիլ 26) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆի Խորհրդարանի նախագահ ընտրուեցաւ կրկին Ատէլ Օսէյրան 31 ձայնով, 26 ձայն ստացաւ Համատէ : «Ֆրանս – Սուար » հեռագիր մը կը հրապարակէ Պէյրութէն , որուն համաձայն երկու հոգի մեռած են եւ վեց հոգի վիրաւորուած՝ պատթայի մէջ :

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ԱՐՔ. ամերիկեան մամուլի թղթակիցին տուած տեսակցութեան մը ընթացքին ներկայացուց իր ծրագիրը՝ Կիպրոսի համար .— Կղզին եօթը տարուան ներքին ինքնավարութեան չրջան մը պիտի բոլորէ. Անկէ ետք պատասխանատու է անոր արտաքին քաղաքականութեան եւ պաշտպանութեան : Եօթը տարի ետք՝ անկախութիւն պիտի յայտարարուի : Այս ծրագիրը պաշտօնապէս պէտք է ճանչցուի ՄԱԿի կողմէ : Յունաստան եւ Թուրքիա վերջնականապէս պիտի հրաժարին կղզին պահանջելէ : Մակարիոս Արք. աւելցուցած է թէ պատրաստ է մասնակցելու միջազգային ժողովի մը՝ զոր կ'առաջարկէ Ատլանտեան Ուխտը : Միւս կողմէ կիպրոսի թուրք փոքրամասնութեան պարագլուխը՝ Քիւչիւք, կը դատապարտէ Ա. Թէնքի կառավարութիւնը , որ Ատլանտեան Ուխտին պատկանող զէնքեր կը տրամադրէ Էոթային. այս ուղղութեամբ պաշտօնապէս բողոքած է Քիւչիւք՝ Ատլանտեան Ուխտին դիւանին եւ ՄԱԿին :

ՊՈԼԻՎԻՈՑ մէջ յեղափոխութիւն մը ծագեցաւ՝ իշխանութիւնը տապալելու համար. ձայնասփիւռին համաձայն՝ պատերազմական վիճակ յայտարարուած է եւ կառավարութիւնը կացութեան տէր է. ըմբոստութեան չորս ղեկավարները ձերբակալուած են :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Նախագահ Հոյս Լոնտոն դնաց, ուր Անգլիացիները ցուրտ ընդունելութիւն մը վերապահած էին իրեն : Աւելի քան կէս դարէ ի վեր առաջին անդամն է որ Գերմանիոյ պետը կ'այցելէ Անգլիա : Արդարեւ , վերջին անգամ 1907ին կիյեոմ Բ. կայսրը դացած էր Անգլիա :

ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավարներու պաշտօնաթերթ «Օրա»յի խմբագրատան վրայ ռումբ մը արձակուեցաւ, նիւթական վնասներ պատճառելով. ոչ մէկ զոհ կամ վիրաւոր :

ՎԱՐՇԱՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ լեհ բանուորական կուսակցութեան մէկ պատուիրակութիւնը Հոկտեմբեր 24ին Մոսկուա պիտի երթայ, կոմունիզմի դլխաւորութեամբ :

ԳԱՀԻՐԻ եւ Դամասկոսի թերթերուն համաձայն Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան դէմ նոր դաւադրութիւն մը երեւան եկած է, որուն «հեղինակ»ները են Անգլիա եւ Ամերիկա, որոնք կ'աշխատին առաջքը առնել արաբական ազդայնակատնութեան յառաջխաղացումին : Եգիպտացիները թերթերը կը չեշտեն թէ ամերիկեան կառավարութիւնը քաջալերեց Պուրկիպան՝ որ բացէ ի բաց պայքարի մտնէ նախագահ Նասրի դէմ եւ կը պատրաստուի թէնքեր մատակարարել տալ վաթսուն միլիոն տոլար : Գալով Իսրայէլի, Ամերիկացիները կու հարիւր միլիոն տոլարի օժանդակութեան մը խոստումը առած, մինչ կարեւոր քանակութեամբ զէնք կը ստանայ միւս կողմէ՝ Անգլիոյ հետ կնքուած համաձայնութեամբ մը : Եգիպտական մամուլը կը դատապարտէ նաեւ Թուրքիան եւ Սուտանը, մասնաւորապէս չեչտելով թէ Իսրայէլ եւ Թուրքիա նոր սուդանաւեր պիտի ստանան :

ԱԼԺԻՐԻՑ կը հաղորդեն թէ վերջին չաբաթուան ընթացքին 643 ըմբոստներ դինադադի եղած են եւ 282 զէնքեր դրաւուած : Միւս կողմէ ալժերիացի 18 օրինապանոց ապստամբներ միացած են կանոնաւոր ուժերուն, ըմբոստ ղեկավարներու եւ իրենց մէջէն եղած խզումի մը պատճառով :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՓԱՌԱՏՈՆԸ

Աչէն – ձախէն ու շատերէն դիտողութիւններ լսեցինք Սորպոնի մէջ Մշակոյթի տօնին ճոխութեամբ հանդէսին առթիւ : «Մշակոյթ», «Սորպոն», անշուշտ երկուքն ալ ճոխ բառեր ըլլալէ աւելի խոր ու բովանդակալից նշանակութիւն մը ունին մեզի համար մանաւանդ : Մենք որ ունինք–չունինք մեր պատմական անցեալէն բխող եւ մեր պարծանքը եղող Մշակոյթ մը ունինք մեծարժէք ու պանծալի :

Ըսին որ դպրոցական հանդէս մըն էր եղածը , ինչպէս էր երբեմն, երբ դպրոցներ ունէինք տասնով, քսանով եւ երկսեռ աշակերտութիւն մը հազարներով : Անշուշտ ոչ ոք կը ժխտէ այդ հանդէսներու անհրաժեշտութիւնը, մանաւանդ գաղթականութեան մէջ, երբ հոն մը դասընթացքներու մէկ երկու հարիւր աշակերտները բոնի եւ որպէս «մեծ զոհողութիւն» ընողի ծամածռութեամբ իրարու ետք կու գան Ա. Բ. Գ. Սորվելու :

Տարին անգամ մը այս բոլորը հաւաքել մէկ երդիքի տակ եւ ներկայացնել հանրութեան իրենց թոթով հայերէնով · իրենց երգերով ու պարերով կրկնակի ընդշանակութիւն եւ անհրաժեշտութիւն ունի : Նախ ծնողքներուն, ցոյց տալու արդիւնքը իրենց «զոհողութեան» եւ թէ մանաւանդ տղաքը բաջալերել եւ վարձատրել, Սորպոնի բեմին տէրն ու տիրական դարձնելով զանոնք, գոնէ հոն մը ժամ, իրենց մէջ ազգային հպարտութիւնը վառ պահելը եւս ազդակ մըն է հայապահպանման տեսակէտով, նոյնիսկ որչափ մայրենիին ուսուցումը : Այս բոլորը լաւ եւ գնահատելի : Բայց ի՞նչու զայն կապել «մշակոյթի» փառատօնին Սորպոնի տաճարին կամարներուն տակ, Թարգման – չաց տօնին առթիւ :

Կարելի չէ՞ր թէ մէկը եւ թէ միւսը տօնել, պահելով իւրաքանչիւրին ինքնուրոյն նշանակութիւնը, համապատասխան արտայայտութեամբ : Դպրոցական հանդէս մը ներկայացնել՝ նոյն իսկ օտարին՝ որպէս Մշակոյթի փառ ու պարծանք տօն մը, այս է որ հանդէսին ներկայ եղող հասարակութիւնը դժգոհ ձգած է եւ դիտողութիւններու իրաւամբ տեղի տուած :

ՆՈՃԻ

"ԱՄԷՆԷՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆԸ"

ԿՐ ԳՐԷ ՍԷԹԹԻՄՕ ՃԻՈՒՆՕ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Իսկապէս որ ժողովրդական եւ համաշխարհային անուն մը դարձաւ Կարդինալ Աղաջանեանի անունը : Իտալական մամուլը միչտ լայն տեղ կուտայ ծիրանաւոր – պատրիարքին եւ Սէթթիմօ ճիուճի չաբաթաթերթը կողքին վրայ հրատարակելով կարդինալին մեծադիր նկարը կը դրէ .— Ամբողջ խումբին մէջ, չէզոքներու , ամէնէն ժողովրդական անունը Հայ Կարդինալ Գրիգոր – Պետրոս Աղաջանեանի անունն է :

Թերթը իր ներսի էջին մէջ կրկին կը հրատարակէ կարդինալին նկարը այս անգամ կաթոլիկոսական խոյրը դլխուն , ինչ որ աւելի հայկականչեշտ մը կը դնէ :

ՄԱՋ ժան Ֆարրանի ստորագրութեան տակ կը դրէ .— Կարդինալ Աղաջանեանը (63 տարեկան) համերաչխութեան թեկնածուն է : Ի հարկէ իտալացի չէ ,

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌԱՇՏԻ ՍԻՐԱՄԱՐԳԸ

Զըսի՛ ձեզի, չըսի՛, չըսի՛ :

Պոչ կապած են ու կարգի կը սպասեն մարդիկ՝ որոնք կ'ուզեն բաց նամակ հրատարակել, հարցում ուղղել եւ մարտահրաւէր կարդալ ինծի :

Հաղիւ թէ մին կ'իյնայ կռնակի վրայ, ոտքի կը կանգնի միւսը :

Ահա եւ մէկ ուրիշը,— Ռաչտա քաղաքէն :

Վրկանի ծովին եղերքը կանգնած՝ վը՛ոռ կը կարդայ այս մէկը : Հետաքրքրական է իր ապաստանը :

Այնտեղ, Ռաչտի մէջ, կ'աւանդուի թէ տարօրինակ սովորութիւն մը կար հրատնանալու,— աղջիկները, երբ ամուսնու – թեան տարիքի մէջ կը մտնէին, չրաթթը մէկ անգամ պազար կ'երթային՝ սիրա – մարդի նման հագուած պճնազարդուած, դինովնալով ու դինովցնելով իրենց դէ – ղեցկութեամբ, այլեւ իրենց վարսերին խունձան ի ձեռին կամ կուշտէն կախ, ինչպէս կը հաստատէ պարսիկ բանաս – տեղծը, Մէվլա Սայիտ Գիլանի.

Դոխթերաձի ֆի սաֆին Րէշքէնտ
Հէմչու դավուս մէսթ տէրկիւզէշքէնտ
Դալիպ մոշթարի պէհէր բազար
Պէնտի թուսպան պէտէսթ մի կիւշքէնտ :

Ազատ թարգմանութեամբ՝ Ռաչտի մանկամարդ աղջիկները ման կուգան, իրենք իրենց վրայ հիացած կամ իրենց – մով դինովցած սիրամարդի նման, դնորդ փնտռելով ամէն մէկ պազարի մէջ, իրենց վարսերին խունձանն ի ձեռին :

Մնացածը հարցուցէք Քաթրմէդէին եւ արեւելագէտներու նոյն սերունդին :

Կը թուի թէ «սիրամարդանալու» այս սովորութենէն բան մըն ալ ինք առած է Միսկին Մաթէոսներու, Ամիր Օղլիներու եւ նման հայ աշուղներու մեծապատիւ «բանասէրը», որ յաճախ կը պարծի եւ կը սոնքայ «դիտական բանասիրութեան առաջնակարգ վարպետների» պոչէն թա – փած փետուրներով : Վկայութենց իր այդ թուումին մէջ՝ «դիտական բանա – սէր» Արամ Երեմեան չի մոռնար յիշա – տակել Ա.ճառեանը, Աբեղեանը, Մալխաս – եանը, Ակինեանը եւ այլ վաւերական վարպետներ, երբեմն ալ անուններ, ո – րոնց վարպետը կրնայ ըլլալ առաւելա – գոյն չափով ... ինքը :

Ի՞նչ է, սակայն, այս մեծ «բանասէ – րին» ուղածը ... ինձմէ :

Երկար առեն Յովհաննէս Երզնկացի անուան մէջ չփոթուած են Յովհաննէս Պլուզը եւ Յովհաննէս Մորձորեցին, «մէկ անձի վերածուած», եւ առաջինին «պը – լուզ» մակդիրն ալ՝ «կապուտաչուի» թարգմանուած :

Այս կրկնակ սխալները, դորս քիչ մը ընդհանրացուցած էր Զօպանեան՝ հակա – ռակ կատարուած հին ու նոր պրպտում – ներուն, աւելորդ անդամ մը եւս կրկնած էր Պ. Արամ Երեմեան (Սիոն, Սեպտեմ – բեր 1957) : Պ. Հայկ Պէրպէրեան փու – թաց ուղղել՝ հաստատելով թէ Պլուզը եւ Մորձորեցին տարբեր անձեր են, թէեւ երկուքն ալ՝ Երզնկացի, անձնանունով՝ Յովհաննէս (Ամսօրեակ, Թիւ 1), աւել – ցնելով որ «պլուզ» կը նշանակէ ոչ թէ «կապուտաչուի», այլ «փոքրահասակ» :

Ուեւէ բանասէր, որ բանասէր է իսկա – պէս, չնորհակալութի՛ւն միայն կրնար յայտնել նման ուղղումի մը առթիւ :

Պ. Արամ Երեմեան չնորհակալութի՛ւն յայտնեց : — Ո՛չ, ընդհակառակն անար – դեց իր ուսուցիչը եւ պինդ կեցաւ իր սը – խալին վրայ :

Պ. Յ. Քիւրտեան, աւելի կանուխ (Յու – սաբեր, 11 Մայիս 1957), գրած էր թէ Ալիշանի ծանօթ էր, երբ դեռ ծնած իսկ չէր Զօպանեան, թէ «պլուզ» կը նշանակէ « հասակաւ պզտիկ» (Յուշիկէ, Բ. հա – տոր, էջ 472, Յուսաբերի մէջ վրիպա – կով՝ 414) : Միւս կողմէ, Պ. Յ. Քիւրտ – եան կ'աւելցնէր թէ Յովհ. Երզնկացիները ոչ թէ միայն երկուք են, Պլուզ ու Մոր – ձորեցի, այլ եւ երկուքէն աւելի :

Այսպիսի ուղղումները գոյրոցական ար – ժէք ունին հիմա : Բանասէր մնալու հա – մար պէտք է հետեւիլ բանասիրական նո – ւաճումներու, փոխանակ կասպից ծովը դիտելու : Յամառօրէն մնալ Զօպանեանի տեսակէտներուն վրայ, — չմոռնանք արձանագրել թէ Զօպանեան, իր փառքի օրերուն, Փարիզարնակ մտաւորականի հմայքով, չացուցած ու սխալ դատում – ներու առաջնորդած է նոյնիսկ Աբեղեան – ները՝ սկզբնարար,— կը նշանակէ «պը – լուզ» մնալ բանասիրական չափոցով :

Ահա թէ ինչո՛ւ Պ. Արամ Երեմեանի կը մնար պատիւ համարիլ որ վաւերական բանասէր մը կը բռնէ ձեռքէն եւ կ'ուղղէ իր մէկ սխալը : Ոչ թէ ելլել ու պղծել հայ բանասիրութեան աւանդութիւնները, այս անգամ Ա. Թորոսեան անուան տակ ծածկուած, ինչպէս կը հաստատէին Պ. Հայկ Պէրպէրեանի քաղած տեղեկութիւն – ները, անարգանքով մերժելու համար որ եւ է ուղղում, չմոռնալով գովեստ հիւ – սել իր անուան չուրջ, սիրամարգի փե – տուրներով զարդարել իր պոչը եւ ինք – դինքը դասել Աբեղեաններու, Մալխաս – եաններու, Ա.ճառեաններու եւ նման մե – ծամասնակ ու մեծահասնակ վարպետնե – րու կարգին, մնալով ինք միշտ եւ միշտ « Պլուզ Արամ » մը :

Փարիզ ապրող խումբ մը մտաւորա – կանները հատուկտուկ յայտարարութեամբ մը դատապարտեցին «պլուզ Արամին » ընթացքը :

Նոյն մտաւորականներուն ստորագրու – թեանց կարգին երեւցած էր նաեւ իմ ստորագրութիւնս :

Վա՛յ ... եւ ահա նոր անարգանք մը : Բայ նամակ մը, զոր կ'ուղղէ ... ինծի : « Յայտնի խմբակին պարագլուխը» կ'ան – ուանէ զիս՝ արհամարհելով միւս ստո – րագրողները, որոնց հետ առաջին անգամ է որ կ'երեւայ ստորագրութիւնս՝ միա – տեղ : Կը մերժէ բացատրութիւն տալ եւ իր գոհար միտքերը չնորհաբաշխել ա – նոնց, — արժանի չի՛ համարիր զանոնք, — որոնց մէջ անուններ կան՝ իր վար – պետներուն հասակակից, միշտ բանասի – րական չափոցով :

Թէ ի՛նչ կը հետապնդէ «խմբակ» կո – չելով ստորագրողները, իսկ դիս՝ «պա – րագլուխ», չեմ հետաքրքրուիր : Գիտեմ թէ կ'ուզէ պղտորել հրապարակը, կու – սակցական գոյն տալ վէճին ու զոհ ձեւա – նել ոչ – բանասիրական թշնամութեանց : Չեմ հետաքրքրուիր նաեւ իր վեց հար – ցումներով : Մէկ բան միայն կ'ուզեմ մատնանշել այստեղ, իր բայ նամակին սա հատուածը .—

«Իր ժամանակին՝ մի Հայկունի մի ամ – բողջ գրքով աշխատեց նսեմացնել անգու – դական Րաֆֆու վիպական տաղանդը, բայց ժամանակն սպանեց իրեն՝ Հայկու – նուն : Դաշնակցութիւնն էլ իր ժամանա – կին կատարեալ անտարբերութիւն ցոյց տուեց տաղանդաւոր Նար – Դոսի հան – դէպ, որովհետեւ նա նոր – գարական էր, բայց նա այսօր ապրում է իր հոյակապ երկերով : Դուք էլ գաղութներում ձեր չրջագայութեան ժամանակ, անմահ Խա – չատուր Աբովեանի մասին «նոր» բաներ ասացիք, բայց մինչեւ օրս էլ ձեր վճռա – կան տեսակէտը զոհ հայ մամուլում չարձանագրեցիք, որին սպասում ենք» :

Փոյթս չէ թէ դիտ՞ թէ չդիտ թէ Ա – բովեանի վերաղնահատութեան մասին աշխատութիւնս ամբողջական հրատա – րակուած է «հայ մամուլում»՝ այն օրե – րուն, երբ գրական վէճ մը ունէի Փրոֆ. Ազոնցի հետ, իսկ «Պլուզ Արամը» թուղթ կը մրոտէր Սուրխաթեանի «Մարտակո – չ»ին մէջ : Չեմ ուզեր նաեւ հասկցնել թէ գրական քննադատի իմ չափոցս գործած չէ միայն ու միայն հարիւրամեայ դամ – բարաններու վրայ, — մամուռի մասնա – գէտ չեմ :

Կ'ուզէի միայն ըսել թէ միտքս ինկաւ .. Նասրէտտին Հոճային պատմութիւնը, երբ կարգացի վերի հատուածը .—

Հոճան նասեր էր պատուհանին առջեւ ու խօսակցութեան մէջ էր մաեր Ալլահին հետ : Յանկարծ նշմարեց որ, պարտէզին մէջ, խնձորենին կը չարժէ թեւերը լեղա – պատառ : Անծանօթ մը կը փորձէր բռնա – բարել վաստակաբեռն ծառը, կը յափըշ – տակէր ամբողջ հարստութիւնը, կը քա – գէր ու սակաւին մէջ կը լեցնէր ոսկեզօյն պտուղները :

Հոճան բացաւ պատուհանը եւ ըսաւ . — Մա՛րդ Աստուծոյ, ըրածդ գողութիւն է եւ ամօթ բան է, բայց օր – ցեկով ալ կ'ըլլա՞յ :

Գողը կը վերցնէ գլուխը եւ հարցումին կը պատասխանէ հարցումով .

— Մա՛րդ Աստուծոյ, կիները պէխ չեն ունենար՝ դիտեմ, բայց ինչո՞ւ պէխ ունի կնիկդ :

Հոճան կը զարմանայ անծանօթին ան – պատկառութեան վրայ :

— Ըրած գողութիւնդ ի՞նչ կապ ունի կնկանս պէխերուն հետ :

« Պլուզ Արամին» կ'ըսեն թէ բանասի – բական սխալ ես գործեր, նոյնիսկ կ'աւել – ցընեն թէ ուրիշ ստորագրութեամբ ինք – դինքդ կը գովես, քու չնչին անունդ Ա – ճառեաններու, Աբեղեաններու, Մալխաս – եաններու կարգը կը դասես :

« Պլուզ Արամ » կը պատասխանէ .

— Ի՞նչ իրաւունքով Նարդունի կը քըն – նադատէ Աբովեանը :

Ի՞նչ կապ ունին իր սխալները եւ «հիւ – նէրները» Աբովեանի քննադատութեանս հետ :

Հոճային պատմութիւնը յիշեցնող իր այս հարցումին կապուած բացատրակա – նին վերլուծումը, սակայն, ուրի՛շ բան կը յայտնէ, — Ռաչտի սիրամարգին յա – ւակնոտութիւնը :

Հայկունին չկրնաց նսեմացնել Րաֆֆիի տաղանդը, բայց ժամանակը թաղեց Հայ – կունին, մինչդեռ այսօր կը փառաւորուի « անդուզական» Րաֆֆին : Դաշնակցու – թիւնը արհամարհեց Նար – Դոսի տա – ղանդը, բայց ժամանակը թաղեց Դաշ – նակցութեան չափոցը, մինչդեռ կ'ապրի « հոյակապ » Նար – Դոսը : Վերջապէս Նարդունին ուզեց քանդել Աբովեան կուռ – քը, բայց ժամանակը կը թաղէ Նար – դունին, մինչդեռ Աբովեան կը մնայ «անմահ» :

Այս եղերերով կ'ուզէ հասկցնե՛լ թէ Փա – րիզի հայ մտաւորականները կը քննադա – տեն «Պլուզ Արամ»ին գործերը, բայց ժա – մանակը կը թաղէ Փարիզի հայ մտաւո – րականները, իսկ յաւիտեան կը փառա – ւորուին իր գործերը :

Նոյն ... մեղքը ,— մեծերու հետ հա – ւասար, մեծերու հետ ընկեր, անմահնե – րու կարգին :

Թոյլ տուէք ինձ յիշել այստեղ Ռաչտի սիրամարգը, որ գրական – բանասիրա – կան պազար է իչեր ու պոչը բացած՝ կը ման քայ, կը ճեմէ աչ ու ձախ՝ ինքն իր վրայ հիացիկ , երբեմն ալ կը կայթէ ու կը կաքաւէ : Բայց .—

Կաֆաւել յեթագի ի ճաւի
Երկիւղ ընկղմելոյ է եւ ճիւք թշուառու – թեան :

Ըստ պարսկերէն բնագրին՝ բանասիրա – կան խրատ իրեն .

Բաֆս էէրտէճ պէ խալ տէր էշքի,
Պիյմի զարգ էատ իւ մայէի բէշքի :

Աւելորդ է սիրամարգանալ ու կայթել բանասիրութեան վարպետներուն առջեւ : Ի վերջոյ զուր կ'անցնին ամէն խարկանք ու խարէութիւն, ու կը մնայ միայն վար – տիքի խունձան մը, իբրեւ նշան թշուա – ռութեան (բէշքի), ի ձեռն բնակելոյն ի Ռաչտ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՆՈՐԱՅՐ ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

1895ին Բիւզանդացին հրատարակու – թեան պատրաստած էր իր «Քննադատու – թիւն Հայբուսակի» աշխատութիւնը , որ հեղինակէն անկախ պատճառներով ժա – մանակին լոյս չտեսաւ եւ անոր մահէն 11 տարի ետք միայն՝ 1926ին տպագրուե – ցաւ «Հանդէս Ամսօրեա»յի մէջ : Ան Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի « Հայբուսակ»ին քննա – դատութիւնն էր : Նորայր Բիւզանդացի չէր հանդուրժեր որ պիտութեան մէջ սը – խալները ըլլան : Իրեն համար ամէնէն կա – րեւորը հայագիտութեան չահն էր եւ այս սկզբունքով ալ առաջնորդուելով, յան – դուգն աշակերտը այս անգամ կը քննա – դատէր իր բազմավաստակ ուսուցիչը՝ Հ. Ղ. Ալիշան, որուն «Հայբուսակ» գործին մէջ բազմաթիւ սխալներու հետ միասին Բիւզանդացին նկատած էր «անբաւ խառ – նակութիւն հայ, յոյն, լատին, ֆրանսե – րէն, արաբիկ, պարսիկ եւ թուրք բա – ռերու», որոնք «ընդ միմեանս կը կըռ – ուին » :

Հեռաւոր հիւսիսէն իր ձայնը աւելի լսելի դարձնելու համար, Նորայր Բիւ – զանդացին 1887ին Սթոքհոլմի մէջ իր ու – ժերով սկսաւ հրատարակել «Քննասէր » ամսագիրը, որուն առաջին երկու պրակ – ները միայն լոյս տեսան (վիմատիպ) : Ա – նոնց մէջ զետեղուած են բացառապէս Նորայրի աշխատութիւնները՝ նուիրուած հայ լեզուին եւ մատենագրութեան :

Հեղինակին նպատակն էր իր ամբողջ կեանքը նուիրել հայ մատենագիրներու դիտական հրատարակութեան՝ սկսած Ե. դարէն մինչեւ 17րդ դարը : Սակայն նիւ – թական միջոցներու սղութեան պատճա – ռով չի կրնար իրականացնել իր փափաքը եւ ստիպուած կը դադրեցնէ «Քննասէր»ի հրատարակութիւնը :

Բիւզանդացին ունի նաեւ տպագիր այլ գործեր եւ առանձին յօդուածներ՝ նուիր – ուած հայ գրականութեան եւ լեզուին զանազան խնդիրներուն, որոնք լոյս տե – սած են Նոր Կտակարանի եւ արտասահմանի պար – բերականներուն մէջ :

Բայց միայն տպագիր գործերով չի վերջանար մեծանուն հայագէտին դիտա – կան վաստակը : Ձեռագիր վիճակի մէջ ան ձգած է բազմաթիւ անտիպ աշխատու – թիւններ :

Ցաւալի է որ տարիներ չարունակ Բիւ – զանդացին մանրազնին կերպով ուսումնա – սիրած է 5 – 17րդ դարերու ամբողջ հայ մատենագրութիւնը եւ յայտնաբերած է 10·000է աւելի սխալներ ու ապաւորում – ներ : Այդ սխալներն ու ապաւորումները ան մեծ համառութեամբ ու բարեխղճութեամբ ուղղած է եւ վերականգնած հարիւրաւոր բնագիրները :

Հեղինակին երկարամեայ քրտնաջան աշխատանքի արդիւնքը ամփոփուած է իր «Նախնիք » խորագիրը կրող ծաւալուն աշխատութեան մէջ, որ ժամանակին ոչ ոք յանձն առած է հրատարակել եւ մնաց անտիպ : Հեղինակին մահէն ետք ձեռա – գիրը չքացած է եւ մինչեւ հիմա կը մնայ առեղծուած, թէ ինչպէ՞ս եւ ուր անյայ – տացաւ այդ հոյակապ գործը : Նորայրի «Նախնիք» աշխատութեան մասին ցաւով ու ափսոսանքով խօսած են բոլոր այն հայագէտները՝ որոնք գիտէին անոր գո – յութիւնը : Այդ մասին Ստ. Մալխասեան քառասուն տարի առաջ գրած է .—

« ... Ես իմ կողմից կարծում եմ, որ հայ կուլտուրականութեան դէմ բողոքող, նրա վրայ արատ ձգող երկու բան կայ — մէկը Անիի Մայր եկեղեցին ներկայ խար – խուլ վիճակի մէջ, որ չունեցաւ իր վե – րանորոգողը, միւսը՝ Նորայրի «Նախ – նիք»ը, որ չունեցաւ իր հրատարակիչը» :

Բիւզանդացիի ձեռագրաց մէջ պահ – պանուած է իր «Բառագիրք առօրեայ հա – յերէնի» խիստ արժէքաւոր աշխատու – թիւնը՝ բաղկացած հինգ ստուար հա – տորներէ (մօտ վեց հազար էջ) : Դժբախ – տաբար ձեռագրերուն մէջ գտնուած է մինչեւ բառարանի «Պ» տառը, իսկ չա – րունակութիւնը առ այժմ չէ գտնուած : Աշխատութեան միքրոֆիլմը կը գտնուի Հայաստանի Պետական Մատենադարանը, իսկ անոր լուսանկարուած պատճէնը՝ Գիտութիւններու Ակադեմիայի Լեզուի հաստատութեան մէջ :

Այս գործին վրայ հեղինակը աշխատած է մօտ երեսուն տարի : Գիտական բարձր մակարդակով գրուած այդ հոյակապ գործը կ'ընդգրկէ մօտաւորապէս 30·000 բառ – յղուածներ, որոնց եւրոպաքանչիւրը առանձին դիտական ուսումնասիրութիւն մըն է :

Հեղինակը եւրոպաքանչիւր բառայղուա – ծը կը սկսի հիմնական բառով , կը ճշդէ քերականական կարգը, եթէ բայ է՝ սե – ռը, իսկ եթէ գոյական է՝ հոլովումը , կուտայ աղբիւրը եւ միջին դարերուն գործածուած նոյն բառին այլ տարատե – սակները, հնչիւնափոխութիւնները, օրի – նակներ կը բերէ բառին տարբեր իմաստ – ները հաստատելու համար եւն. :

Քանի մը տարի առաջ Հայկական Գի – տութիւններու Ակադեմիան Շուէտէն ըս – տացաւ Բիւզանդացիի տասը գործերուն միքրոֆիլմերը, որոնց մէջ կան «Փաւըս – տոս Բիւզանդ », «Եղնիկ Կողբացի», « Գրիգոր Մագիստրոս», «Մեկնութիւն յաղից Գագիանոսի» եւ այլ աշխատու – թիւններ : Ասոնց մէջէն տպագրութեան համար պատրաստ են «Մեկնութիւն բա – ռից Գագիանոսի» (որ կը պարունակէ վեց հազար բառի քննութիւն), «Աշխար – հացոյց Վարդան Վարդապետի» եւ «Թուղթ Դաշանց» աշխատութիւնները :

Բացի վերը նշուածներէն, 1956ին Պե – տական Մատենադարանը ստացած է Բիւ – զանդացիի արխիւէն 243 վաւերագրեր , որոնք բացառապէս նամակներ են : Ա – նոնց մէջ կան ակադեմական Մառի, Բե – րուվէ Պատկանեանի, Ստեփան Մալ – խասեանի, իտալացի հայագէտ Փրոֆ. Տեզայի եւ բազմաթիւ հայ ու օտարազգի այլ գիտնականներու նամակները :

Ականաւոր հայագէտի ձգած գրական ժառանգութիւնը՝ արժանի է մանրազնին ուսումնասիրութեան :

Հ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ՆՈՎԱՅԻ ԶՆԳԱ

Երբեմն կեսօրի մեջ Ալեքսիլի Հ–ն ծուռաքնքի ի՞նչ է նկատում, ծուռ է նայում, ծխում է ծխափողը և ոչ մի բառ չի ասում։ Ես գիտեմ, որ նրան ինչ–որ բան է պակասում, որ նա ինչ–որ բան է փնտրում։ Ես գիտեմ, որ նա ինչ–որ բան է կորցրել։

Ես գիտեմ, որ նա կորցրել է իր հոգին։

Ալեքսիլի Հ–ն ապրում է Նովայի Զնգա գյուղում։ Նովայի Զնգան գտնվում է Ալեքսանդրիայից 15 կիլոմետր հեռու։ Ալեքսանդրիայից Նովայի Զնգա տանում է ավտոբուսը։ Ավտոբուսը ճանապարհին կանգ է առնում Ալեքսիլի Հ–ի դռան առաջ։ Ալեքսիլի Հ–ն ավտոբուսի վարորդն է։

Ալեքսիլի Հ–ն ամուսնացած է։ Նրա կինը Ալեքսանդրիայում է ապրում։ Ալեքսիլի Հ–ն ամեն շաբաթ գնում է Ալեքսանդրիա, կնոջ մոտ։ Ամեն շաբաթ նա կնոջ մոտ է գնում, որովհետև նրա կինը հիվանդ է։ Ալեքսիլի Հ–ն ամեն շաբաթ գնում է կնոջ մոտ, որովհետև նրա կինը հիվանդ է։

Ես գիտեմ, որ Ալեքսիլի Հ–ն ամեն շաբաթ գնում է կնոջ մոտ, որովհետև նրա կինը հիվանդ է։ Ես գիտեմ, որ նրա կինը հիվանդ է, որովհետև Ալեքսիլի Հ–ն ամեն շաբաթ գնում է կնոջ մոտ

քանի որ Հայաստան ծնած է, Թիֆլիսի մօտ, համեստ ընտանիքէ մը, բայց Հոմ եկած է 11 տարեկանին, ուր անցուցած է դրեթէ ամբողջ կեանք մը : Աւելի քան ուրիշ ոեւէ մէկը Պապի մը եւ նոյնիսկ Սուրբ Պապի մը երեւոյթն ունի, այնքան մեծ են· իր ազնուութիւնը, կենցաղա – վարութիւնը, համեստութիւնը (և սքան– չելի ֆրանսերէնը) : 4 տարիս է Հաւատոյ Տարածման Միաբանութեամբ կը զբաղի (միսիոններ), Սպանիական հրապարա – կին վրայ պերճ չէնքի մը մէջ որ իրեն բնաւ չի յարմարիր եւ ինք ալ չի հաւ – նիր :

× Հոմի լաւատեղեակ շրջանակները կը հերքեն այն լուրը, որուն համաձայն Հունգարիոյ առաջնորդը՝ Կարդինալ Մինձէնթի Վատիկան պիտի գայ մաս – նակցելու փակարանին Ժողովը :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Յաչի Կրօնապլի մասնաճիւղը իր խորին վշտակցութիւնները կը յայտնէ կազմակերպութեան նախագահուհի՝ Տիկ· Էլլէն Բիւզանդին, իր ամուսնոյն Տօքթ· Գիւրգիւեանի մահուան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Սիմեան խորապէս ցա – ւելով Տօքթ· Գիւրգիւեանի մահը, Տիկ· Էլլէն Բիւզանդին կը ներկայացնեն իրենց ցաւակցութիւնները :

×

ՎԱՆԱՆ.— Շրջ· կոմիտէն իր ցաւակ– ցութիւնը կը յայտնէ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդին, իր ամուսնոյն ընկեր Տօքթ· Յ· Գիւրգիւեանի մահուան առթիւ :

×

Վանանի Շրջ· կոմիտէն իր ցաւակցու– թիւնը կը յայտնէ ընկեր Գ· Սինապեանի եւ ընտանեկան պարագաներու, իր անե– լօր մահուան առթիւ :

×

ՎԻԵՆ.— Հ· Ց· Դ· կոմիտէն եւ իր ըն– կերները իրենց խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդին եւ զաւկին, ընկեր Գիւրգիւեանի մահ – ուան առթիւ :

Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն Այրի Տիկին Սրբուհի Տէրտէրեանի (Լիոն), Տէր եւ Տիկ· Թադէոսեանի (Վի– էն), իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ա – ներհօր Պ·Աւետիս Տէրտէրեանի տխուր մահուան առթիւ :

×

Լիոնի Հ· Ց· Դ· «Վարանդեան» կոմի – տէն եւ ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկին Էլլէն Բիւզանդի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր ամուս – նոյն ընկեր Յ· Գիւրգիւեանի կսկծալի մահուան առթիւ, ու կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի, երեք հազար ֆրանք Մշա– կոյթի Տան եւ հազար ֆրանք ալ Յառաջի բարգաւաճման համար : (Մշակոյթի Տան դումարը ստանալ «Յառաջ»էն) :

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Յ· Հարէլեան, Պ· Վարդան Զուլլէրեանի մահուան առ – թիւ կը նուիրեն, փոխան ծաղկեպսակի, հազար ֆրանք Մշակոյթի Տան, հազար ֆրանք ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման հա– մար : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Նիսէն Տէր եւ Տիկին Առաքելեան հա – զար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան, փոխան ծաղկեպսակի Տօքթ· Յովհ· Գիւ– րիւեանի մահուան առթիւ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

Ք· Ֆէրանէն Տիկ· Սոնիա Սոնյի (Զա– քարեան) փոխան ծաղկեպսակի Վարդան Զուլլէրեանի (Լիոն) մահուան առթիւ 1500 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բար – գաւաճման :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կրօնապլի Կապ· Յաչը, շնորհակալու – թեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Սահակեանէ իր զաւրոցի Փոնտին՝ իրենց քրոջ Տիկին Գ· Բալըոսեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

×

Ֆ· Կ· Յաչի Փարիզի մասնաճիւղը շը– նորհակալութեամբ ստացած է երկու հա– զար ֆրանք բարեսէր տիկինէ մը՝ ձե– ռամբ ընկերուհի Գափոյեանի :

Նոյնպէս հազար ֆրանք փոքրիկն Մա– րի – Լուիզ Եազուպեանէ :

ԹԻՒԱՍԵՂԱՆ

Ֆ· Կապոյտ Յաչի Կեդր· վարչութեան կողմէ՝ պատիւ Տիկին Լօլա Սասունիի, Լիբրանանի Հայ Օգն· Յաչի դործավար – քարտուղար, որ Ամերիկա ներկայ եղած է Հ· Օ· Մ·ի պատգմ· ժողովին, այս շա– բաթ ժամը 16ին Սասունիի ճաշարանը, Րիւ տ'Ալէքսանդրի, մեթրօ Սանթիէ կամ Սէն Տընի :

Կը հրաւիրուին յատկապէս փարիզի չր– ջանի մասնաճիւղերու անդամուհիները, լսելու համար ընկերուհիին հետաքրքրա – կան զեկուցումը :

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ ՆՈՒՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅՐԸ

26րդ ուխտադնացութիւնը Մարսիլիոյ հայ դաղութին դէպի Նոթրը Տամ տը Լա Կարտի Սրբավայրը, այս Կիրակի :

Սոյն ուխտադնացութեան ա – բարողութիւնը պիտի կատարուի Մարսի– լիոյ Առաջնորդ՝ Տէր Մարկոս Լալիէ Արք·ին պատուոյ բարձր հովանաւորու – թեան ներքեւ ու նախագահութեամբ նոյն սրբավայրին մեծաւոր վերապատասխան Տէր Յովհաննէս Մէհէնճի :

Սոյն օրը ժամը 9·30ին ձայնաւոր Ս· պատարագ պիտի մատուցանէ վերապա – տիւ Յովհ· Վ· Նալպանտեան, (ժողո – վրդապետ Պելժիոյ Կաթողիկէ Հայոց), ու յաւարտ պատարագի պիտի քարոզէ վերապատուելի Հայր Բ· Ֆիհար, Մար – սիլիոյ Ասօնբսիօնիսթ Հայրերուն մեծա – ւորը :

Երգերը պիտի կատարուին Մարսիլիոյ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյն «Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ» երդչախումբի կողմէ :

Պատարագէն վերջ՝ հանդիսաւոր հոգե– հանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի վերջին երկու պատերազմներու ընթացքին ինկած համայն նահատակներուն համար :

Կը հրաւիրուի Մարսիլիոյ բարեպաշտ հայ ժողովուրդը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ· Կ· Յաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան մեծ պարահանդէսը Դեկտեմ – բեր քսանին, Սալոն Սփլանտիտի մէջ :

Աղջատաթնամի Տարեկան Պարահանդէսը

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի շքեղ սրահներուն մէջ 31, Ave. George V, Paris 8e

Նախագահութեամբ Պ· Արմենակ Համբարձումեանի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Deux Orchestres **Cotillons**

ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՔՐԱՖՏՅՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան դրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով աճապարեցէք ձեր տեղերը ա – պահովել այսօրուընէ իսկ հեռաձայնելով վարչութեան դրասենեակը : Վերջին օրերու մի սպասէք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի Անմահն ԿՈՄԻՏԱՍԻ յի – շատակին եւ եկեղեցաչէն մեծ բարերար ողբ· ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵՆԻԻ եւ ՄԱՆԹԱՇԵՆԻ դերդաստանի համայն նըն– ջեցեալներուն համար պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն պատարագ եւ յետ պատարագի պիտի կատարուի հոդե – հանդստեան պաշտօն :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

GALERIE FRAMOND
3, Rue des Saints Pères
ԵԱՐԹ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16ԷՆ 31

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

Արշակ, Շահան, Շուշան եւ Ալանիկ փիրանեաններէն (պատկները կիւրինցի Վարդան եւ Նարդուհի փիրանեաններու) իրենց հասցէն տեղեկացնել Պ· Էլմաեա – նի՝ Պուար Փոսթալ 488 Ալէքսանտրի, (Էժիպտ) :

× Հայաստանէն նամակ ունի Մկրտիչ Օտապաչեան : Դիմել խմբագրութեան :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոն.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմի– տէի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Ուր– բաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւա– քատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ· Կ· Յաչի Պոմոնի մասնաճիւղի բո – լոր անդամուհիները կը հրաւիրուին բա – ցառիկ ընդհ· ժողովի Ս· Սահակ – Մես– րոպ սրահին մէջ, այս Երկուշաբթի օր, ժամը չորսին : Օրակարգի վրայ կան չատ կարեւոր հարցեր :

ՅԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ

Կրօնապլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի տարեկան մեծ հանդէսը այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ մէկը, տեղւոյս հանրածանօթ Սրմընօն – վիլի մեծ սրահին մէջ :

Կը բանախօսէ Պ· Միսաք Միրզէ :

Այս առթիւ պատրաստուած է դեղար – ուեստական կոկիկ բաժին մը : Մարզիկ– ներուն կողմէ պիտի ներկայացուին հայե– րէն երկու զաւեշաններ : Ճոխ պիւֆէ :

Գարերը կը սկսին առաջին մասէն ան – միջապէս ետքը :

Կը հրաւիրուի չրջանի Հայութիւնը քաջալերելու պատանի մարզիկներուն այս ձեռնարկը :

Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊԱԼԱՔԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

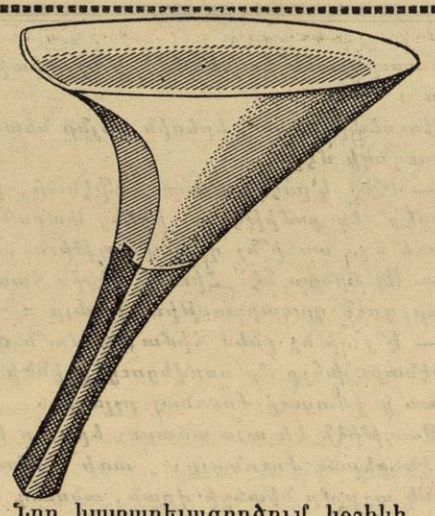
Ի պիտութիւն Պոմոնի եւ Մարսիլիոյ հայ հասարակութեան կը ծանուցանենք թէ՝ այս Կիրակի, Տօն Գիւտ Յաչի, պա– տարագ եւ հանդիսաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Թաղիս Ս· Գր· Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյն մէջ, ի յիշատակ հան– դուցեալ առաջնորդ Պալաքեան Սրբազա – նի, անոր յանկարծական մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ : Ապա, Տ· Հմայեակ հօր, Թաղ· Խորհրդոյ, Դպրաց Դասու եւ ազգայիններու բազմութեամբ, կէս օրէ վերջ ժամը երեքին ուխտադնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ դէպի Սէն Փիէռ, հանդուցեալին եւ վեց քահանայից դերեզմանին վրայ եւս հոգեհանդիստ կա– տարելու : Քաղցր պարտականութիւն հա– մարող ազգայիններէն կը խնդրուի յիշեալ ժամուն ներկայ դտնուիլ Ս· Փիէռի մեծ դրան առջեւ, խմբովին երթալու համար ուխտավայրը :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԲ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանէն (Ֆերտուզի փողոց 52 թիւ) Յովսէփեան Անդրանիկը (հօր անունը Ռուստամ) ծնած է 1906ին : Տեղեկացնել Գրիգորեան Ալպերթի հետեւեալ հասցէով Հ· Ա· Մանուկեան 80 Ավընիւ տը Լիվրի, Սէվրան (Սէն է Ուազ) :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ
Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաթիէռ փլաստիֆ) *եւ ալիւմինիումի միացու – մով չինել անբեկանելի* (էնֆասապլը) եւ նկուն կօշիկի կրունկներ ամէն *բարձրութեամբ* :
Դիմել՝
VANPLAST
(ՎԱՆԼՍԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-3[illegible]

ԹՂԹՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԳՕՅՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
THOMLAC
16 bis, Bld. Sébastopol, Paris 4·
ANGLE RUE DE LA REYNIE

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, Paris 12·
4 bis, rue Vaillant Couturier, Argenteuil
166, Ave. Aristide Briand, Pavillons-sous-Bois
241, rue P. V. Couturier, Alfortville

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներսը պիտի զար – դարեն, իսկ դուրսը պիտի պահպա – նեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ

ՆԱԵԻ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ **Linoleum, Plastique, etc.**

Դիւրամատչելի դիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՂՄԱՍԵԱՆ : ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հրատարակիչ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
24
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
24 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 8327 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 4128

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Ընտրական պայքարի նախօրեակին ենք :

Շուրջերնիս մէջ են քաղաքական կուսակցութիւնները : Այժմէն նախապատրաստական աշխատանքներու լծուած են՝ իրրեւ նախաձեռնութիւն Նոյեմբեր 23ի ընտրութեանց :

Հինգերորդ Հանրապետութեան Սահմանադրութիւնը նոր զարճակէտ մը կը նչէ ժողովրդավար եւ յեղափոխական Ֆրանսայի պատմութեան մէջ :

Ճիշդ է, որ հանրապետութեան նախագահը, նախարարապետը եւ կառավարութիւնը իրրեւ գործադիր իշխանութիւն այսուհետեւ շատ աւելի լայն իրաւասութիւններ պիտի ունենան :

Սակայն կարեւոր դեր մը վիճակուած է գարձեալ խորհրդարանին, որ առաջնան պէս պիտի բաղկանայ երկու մարմիններէ, Ազգային Ժողով եւ Վերակոյս :

Ազգային Ժողովի երեսփոխանները կ'ընտրուին ուղղակի եւ գաղտնի քուէարկութեամբ՝ բոլոր չափահաս քաղաքացիներու կողմէ : Իսկ Վերակուսականները՝ անուղղակի քուէարկութեամբ :

Սահմանադրութեան 28 յօդուածները (24 – 51) կը վերաբերին խորհրդարանին : Առնցմէ 18ը (34 – 51) կը ճշդեն կառավարութեան եւ խորհրդարանի փոխ – յարաբերութիւնները :

Խորհրդարանը իրրեւ օրէնսդիր մարմին կը քուէարկէ օրէնքները, կ'առաջարկէ նոր օրէնքներ — ինչպէս կառավարութիւնը —, կը վաւերացնէ պետութեան տարեկան եւմտացոյցը եւ կը հակակչռէ գործադիր իշխանութեան գործունէութիւնը : Իրեն կը պատկանի նաեւ պատերազմ յայտարարելու իրաւունքը :

Կառավարութիւնը պատասխանատու է խորհրդարանին առջեւ : Սակայն այս վերջինը այլեւս դիւրաւ պիտի չկրնայ տապալել զայն : Սահմանադրութեան 49րդ եւ 50րդ յօդուածները որոշ սեղմումներու կ'ենթարկեն երեսփոխանական ժողովի «անվստահութեան » քուէն :

Սահմանադրութեան հեղինակները մտահոգութիւնն է եղած աւելի երկար կեանք ապահովել կառավարութեան : Զորրորդ Հանրապետութեան 12 տարիներու ընթացքին Ազգային ժողովը 24 անգամ դահլիճ տապալած էր, մինչեւ հաչ ուռով վեց ամիսն անդամ մը :

Խորհրդարանի անդամները չեն կրնար նար նախարար ըլլալ : Նոյն անձը իրաւունք չունի միեւնոյն ժամանակ հաշուետու եւ հաշուառու ըլլալ : Նախարար դառնալէ առաջ երեսփոխանը կամ ծերակուտականը պէտք է հրաժարի խորհրդարանի անդամակցութենէն : Զօր. Տը Կոլ մասնաւորաբար պնդեց այս պայմանին վրայ, հակառակ կարգ մը քաղաքական հոսանքներու առարկութեան :

Երեսփոխանական նոր ընտրութեանց առթիւ բոլորին ակնարկները ուղղուած են ընկերվարական կուսակցութեան վրայ, որ կը մնայ կացութեան իրաւարար, ինչպէս անցեալին : Բայց Անկախներէն եւ Մայրայեղականներէն (Գաչական եւ համայնավար), միւս կուսակցութիւնները կ'ուզեն հասկացողութեան գալ ընկերվարականներուն հետ :

Յատկանշական է հերձուածող համայնավարներու դիմումը այս վերջիններուն : Փիէր Հէրվէ եւ Օկիւսթ Լրքէօր, երկու ականաւոր նախկին համայնավարներ, յանուն իրենց «ժողովրդավար եւ ազգային համայնավար չարժում»ին խնդրագիրը ներկայացուցած են՝ ընդունուելու համար չարքերուն մէջ ընկերվարական կուսակցութեան, «որուն գործագումը միայն կրնայ ճախողութեան մատնել յաջորդականներու ծրագիրները » :

Յստակ է ու պայծառ ընկերվարական ծրագիրը՝ Ֆրանսան մտահոգող ներքին եւ արտաքին բոլոր հարցերու մասին :

Անիկա ամէն բանէ առաջ նկատի ունի հայրենիքին իրական շահերը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԴԵՐՈՎ

ԿՈՒԻՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Կարեւոր պործողութիւններ տեղի կ'ունենան Ալժերիա, մասնաւորաբար Ալժեր եւ կոնսթանթինուայի մէջ : 86 ըմբոստներ սպաննուած են, տասը հոգի դերի բռնած, եւ բաւական զէնք ֆրան – սական բանակին ձեռքը անցած :

Վայրաչունները ընդհանուր յարձակո – ղականի անցած են Քաքիլիոյ շրջանը եւ ապատպրական ճակատի բաւական պա – րագլուխներ անձնատուր եղած են : Ծա – նօթ է որ այդ շրջանին մէջ եւ Թլէմսէնի լեռնային մասը քանէն երեսուն հազար մարդ ունի Ազատ. Ճակատը : Ինչպէս կ'երեւի գործողութիւնները պիտի տեւեն քանի մը չաբաթ : Այս առթիւ սպայա – կոյտը հրատարակած է պաչտօնական դեկոյց մը, ուր կը ճշդէ թէ Հոկտեմբեր 13էն 16 տեղի ունեցած գործողութեան մը ընթացքին, 72 ըմբոստներ սպան – նուած են : Այս գործողութիւնները տեղի կ'ունենան Զօր. Ժիլի հրամանատարու – թեան տակ :

Միւս կողմէ կը սպասուի որ նոր դերի – ներ արձակուին Ազատ. Ճակատին կող – մէ : Գահիրէէն «Ալժերիոյ Հանրապետու – թեան առժամեայ կառավարութիւնը » յայտարարեց թէ պիտի արձակէ Ֆրան – սայի զինուորներու երկրորդ խումբ մը : Այս ուղղութեամբ արդէն միջազգային կարմիր Խաչի երկու պատուիրակները՝ Տր Փրէօ եւ Կայեառ յայտարարած էին որ չուտով Ֆրանսայի նոր դինուորներ պիտի արձակուին :

× Ինչպէս երէկ գրած էինք. ծերակոյ – տի ընտրութիւնները տեղի պիտի ունե – նան Ապրիլ 26ին : Նախատեսուած է 280 ծերակուտական բովանդակ Հասարակա – պետութեան համար : Բաժանումը կրնայ կատարուիլ հետեւեալ ձեւով.— Մայր Երկիր, Ալժերիա եւ անդրծովեան հոգա – մասերու նահանգներ՝ 185, Ֆրանսական արեւելեան Ափրիկէ՝ վաթսուն, Հասա – րակածային Ափրիկէ՝ 20, Մատակաս – քար՝ 15 :

Ընտրական օրացոյցը ուրեմն հետեւեալ պատկերը ունի.— Նոյեմբեր 23 եւ 30՝ ե – րեսփոխանական ընտրութիւն, Նոյեմբեր 28, 29, 30՝ Ալժերիոյ երեսփոխանական ընտրութիւններ, Դեկտեմբեր 7՝ թաղա – պետական պատուիրակներու նչանակում Հանրապետութեան Նախագահին ընտ – րութեան համար. Դեկտեմբեր 21՝ Հան – րապետութեան նախագահի ընտրութիւն (երկրորդ շրջան՝ Դեկտ. 28) : Մարտ 8 եւ 15 թաղապետական ընտրութիւն՝ Մայր Երկրին եւ Ալժերիոյ մէջ, Ապրիլ 26՝ ծե – րակուտական ընտրութիւն :

× Համայնավար կուսակցութեան կ. կոմիտէն ժողով մը գումարեց ճշդելու համար իր դիրքը ընտրութեանց նախօր – եակին : Ժողովը բանաձեւ մը քուէարկած է որուն համաձայն կուսակցութիւնը նա – մակ մը պիտի ղրկէ ընկերվարական աշ – խատաւորներուն պարզելով կուսակցու – թեան ծրագիրը :

Կուսակցութեան ծրագրին առաջին կէ – տը կը մնայ հաստատել խաղաղութիւնը Ալժերիոյ մէջ, բանակցութեանց միջո – ցով :

Օր ը Օրէն

ԵՐԿՈՒ ԲԱՌՆՈՑ ԳԱՆԳԱՏ

— Ես իմ գանգատս երկու բառով ներկայացնեմ, մնացածին մասին դուն խօսէ, ես չեմ խօսիր, որպէսզի, վերջէն, չելլես ըսես թէ սանկ եղաւ, նանկ եղաւ..

— Ըսէ նայիմ ...

— Անցածները մեր գիւղին Ուսումնա – սիրաց – Կրթասիրաց – Ընթերցասիրաց Միութեան մասին յօդուած մը տպած էիք եւ այդ յօդուածին մէջ ըսած էիք որ իրբեւ թէ մեր Միութեան ատենապետը, որ եօթանասուն տարի է մեռած է, 1867ին, կիրակի օր մը, ժամուն դուռը մեր Մի – ութեան անդամներէն մէկուն հետ վէճ մը ունենալով, անոր երեսին ապտակ մը իջեցուցեր է եւ մեծ իրարանցումի մը պատճառ եղեր է, այն աստիճան որ հա – հաճան, որ հաւ տարի մեր եկեղեցին կը ծառայէր եւ մեռաւ 1905ին կամ 1906ին, յանկարծ բանկալէն դուրս վազեր է եւ մեր Ատենապետին հետ սարսափելի վէճ մը ունենալով, պատճառ եղեր է որ իրարանցումը աւելի սաստկանայ եւ նոյն իսկ ապստամբական շարժումի մը բնոյթը ստանայ ու վտանգէ մեր գիւղին անդորրութիւնը, որ մեր գիւղին ամէնէն գլխաւոր առաւելութիւններէն մէկը եղած է դարերով եւ հանի որ ձեր այդ յօդուածով մեր Ուսումնասիրաց – Կրթասիրաց – Ընթերցասիրաց Միութեան այսօրուան անդամները, որոնց թիւը երեսունէն աւելի է, ողջ են եւ իրենց գիւղին ու իրենց Միութեան պատիւը եւ համբաւը պաշտպանելու նախանձախնդրութեամբ օժտուած եւ զինուած են, ես, ի դիմաց մեր Միութեան բոլոր անդամներուն, եկած եմ բացատրութիւն պահանջելու եւ հարցնելու ձեզի թէ լրագրական արհեստին ո՞ր օրէնքին, ո՞ր յօդուածին տրամադրութեան վրայ հիմնուելով թոյլ տուած էք դուք ձեզի որ մեր հանգուցեալ ննջեցեալ, ողբացեալ, օղորմած հոգի, լուսահոգի ատենապետին դէմ, յետ մահու, այդ տեսակ բան մը գրէք, որ ընշմարտութեան եւ իրականութեան հակառակ եւ դէմ ըլլալէ զատ, մեղանչում մըն է աշխարհի, տիեզերքի բոլոր պատշաճութեանց եւ սովորութեանց դէմ եւ պատճառ պիտի ըլլայ որ մեր Միութեան այսօրուան անդամներուն միջեւ նոր վէճեր ծագին ու նորէն երեսուն գայ այդ ապտակի պատմութիւնը, որ ինչպէս ըսի, ձեր ներկայացուցած ձեւով պատահած չէ, այլ բոլորովին տարբեր պայմաններու եւ ձեւերու մէջ պատահած է, այսինքն այնպիսի ձեւերով, որոնք անպատուաբեր չեն ո՛չ մեր գիւղին, ո՛չ ալ մեր Միութեան համար եւ կրնամ իմ այս յայտարարութիւնս փաստերով ու ապացոյցներով փաստել եւ ապացուցանել, եթէ ձեզի չմեղմնամ, որովհետեւ գիտեմ որ եթէ իմ փաստերս եւ ապացոյցներս հրապարակ բերեմ, դուք հանրութեան աչքին պիտ իյնաք եւ ձեր հրատարակած թերթը, որուն անունն ալ «Արդարութիւն » դրեր էք — թէեւ իրաւունք չունէիք ատանկ անարդար բայ մը առնելու — պիտի փակուի եւ դուք փողոցը պիտի մնաք, հանի որ մեր ատենապետին մասին եղած ակնարկութիւնը վերէն վար սխալ է եւ ձեր յօդուածը, որուն տողերուն միջեւ շատ աւելի բան ըսուած է հան տողերուն վրայ, կրնայ նոյնիսկ ձեզ մինչեւ բանտ առաջնորդել եւ ձեր համբաւը, յաւիտեանս յաւիտենից ... ի՞նչ եղար, մարդ Աստուծոյ, ո՞ւնդ տարաւ: Արթնցի՛ր, երկու բառ մտիկ չե՞ս կրնար ընել եւ դիմացինդ յարգել: Աս ի՞նչ գէշ սովորութիւն ունիս, եղբայր... Ուրեմն, ըսածներս մտիկ չես ըրեր... Լա՛ւ, լա՛ւ, նորէն պատմեմ որպէսզի ցաւս հասկրնաս ... Անցածները մեր գիւղին Ուսումնա..

— Կը խնդրեմ, կ'աղաչեմ, կը պաղատիմ, նորէն չսկսիս ... ես վաղ առտու պարտապանաց, այսինքն 12 փուճտօ տառերով «ցաւակցական» մը կը ստորագրեմ մեր թերթին մէջ եւ ձեր ատենապետէն ներողութիւն կը խնդրեմ :

— Ներողութ՛ւն, ես ատ ըսել չուզեցի, այլ պարզապէս ըսել կ'ուզէի որ մեր ատենապետը ...

— Կ'աղաչեմ, բացուէ՛ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՐԼԸՍ, Հինգշաբթի օր մեկնեցաւ Թայփէյէն եւ նոյն ժամանակ փեքինի կառավարութիւնը դադրեցուց Քէմոյի ռմբակոծումը : Երկու օրուան ընթացքին մօտ քսան հազար ռումբ տեղաց ազգայնական Զինաստանի կղզիներուն վրայ : Ինչպէս կ'երեւի մեծ տարակարծութիւն – ներ կան Տըլըսի եւ Զանք Քայ Չէքի մէջ, հակառակ ամերիկեան արտաքին նախարարութեան հերքումներուն :

ՊՈՐԻՍ ՓԱՄԹԵՌՆԱՖ, խորհրդային ծանօթ դրագէտը արժանացաւ Նոպէլեան դրական մրցանակին : Փասթեռնակ մեծ վարկ կը վայելէ արտասահմանի մէջ եւ ծանօթ է իր «Տօքթ. Ժիվակօ» դիրքով որ հրատարակուած է Իտալիոյ մէջ : Գիրքը հակայեղափոխական չէ բայց կը յայտնարերէ մտքի լայն անկախութիւն մը : Փասթեռնակ, «ներքին աքսորեալ» մըն է, քանի որ միշտ կ'ապրի Մոսկուայի մօտ : Հարց մը կը ծագի սակայն.—Փասթեռնակ նաք պիտի կրնա՞յ Սթոքհոլմ երթալ ընտանալու համար մրցանակը :

ԵՒՍԵԳԻՈՍ ՄԱՅԻՐ, 42ամեայ եռեսփոխանը Արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդական խորհրդարանին, ուր կը ներկայացնէր քաղքենի արբանեակ կուսակցութիւններէն մէկը՝ ռամկավար քրիստոնէական Միութիւնը, ապաստանած է Արեւմտեան Գերմանիա :

ՀԻՆԳ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԱՄՆԱԳԻՏՆԵՐ մահացած եւ երկու ուրիշներ ալ ծանրօրէն վիրաւորուած են ինքնաչարժի արկածի մը հետեւանքով, որ պատահած է պիչերուան ընթացքին անապատի ճամբուն վրայ, Ալեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի միջեւ : Կառքը, զոր եգիպտացի մը կը վարէր, պարունակած անչարժութեան մատնուած բեռնակառքի մը : Երկու եգիպտացիներ որ կ'ընկերանային խորհրդ. մասնաղէտներուն, վիրաւորուած են :

ՊԻՔՐՈՒԹի «Ալ – Շարժ» թերթին համաձայն, նախագահ Նասը պաչտօնական այցելութիւն մը պիտի տայ Լիբանանին, նոր տարիէն առաջ : Լիբանանեան պատուիրակութիւն մը Գահիրէ պիտի երթայ այս հրաւէրը ուղղելու համար :

— Կարեւոր ցոյցեր տեղի ունեցած են Երեքշաբթի գիշեր Պասթայի մէջ — նախկին ըմբոստներու թաղը, Ատէլ Օսէյրանի խորհրդարանի նախագահ ընտրուելուն դէմ : Ցուցարարներն թշնամական պոռչտուքներ արձակած են երեսփոխանական ժողովի հասցէին : Խորհրդարանի լուծումը եւ նոր ընտրութիւններ պահանջած են : Ապա ցրուած են առանց միջադէպի :

ՀՌՈՄԷն 50 քիլոմէթր անդին օդանաւակայան մը պատահած է : Անդիական Վickers տիպի ինքնաչարժի մը պարունակած է իտալական օդանաւի մը : Անգլիական օդանաւին 31 ճամբորդները մեռած են :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Ամբապետուն այցելեցին ընկեր Սուրէն Սահակեան, Թեհրանէն, ուր կը վարէ կարեւոր դրադարան մը, եւ ընկ. Լեւոն Պալճեան, Ամերիկայէն՝ ուր հաստատած է վերջերս, տեղափոխուելով Թեհրանէն, ուր «Արարատ» Մշակութային Երիտասարդաց Միութեան վարիչներէն էր :

ԾՈՒԷՆՆԵՐ

"ԻԶՄԻԹԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ"ԻՆ ԱՆԳԻՐ ԻՄԱՍՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ստեփաննոս Արքեպիսկոպո՛ս...

Ահա մէկը որ, իր վիճակին լրիւ դի – տակցութեամբ կոչումին անվերապահ նը – ւիրումով եւ խօսքի ու գործքի ինքնա – տիպ արտայայտութեամբ, կրնայ Ներսէս Հայրիկի հետ նոյն գահաւորակինվը – բայ բազմել իրրեւ երկուորեակ եղբայր մը :

Ձմարիտ հղնաւորի խառնուածքով և – կեղեցական մը, որ, իր երկարաւոր ա – պարէզի ընթացքին, բնաւ փառք չփնտը – ռեց, բայց փառքը որսկան թռչունի մը արագաթռիչ աչքերով միշտ զինք որոնեց եւ յայնօրէն տարածուեցաւ իր ուսերուն վը – բայ :

Մէկը որ առանց սեթեւեթանքի կը յայ – տարարէր թէ ինքը գրաբարեան չէր դի – տեր, մինչ կրնար դրաբար Աւետարանը Հայր Մերի պէս գոց կարդալ :

Մէկը որ արքեպիսկոպոսութեան աս – տիճանին բարձրանալէ վերջն ալ ինքզինք կը ներկայացնէր իրրեւ «Իզմիթի» վար – դապետը ոչ իսկ առաջնորդը :

Մէկը որ կայսերական մեծարանքներու արժանացաւ բայց զեղջուկ տէրտէրի մը պարզութեամբ մնաց միշտ խոնարհներու շարքերուն մէջ :

Եւ մէկը որ մերժեց այն չնորհաց գիրը որով Թալէաթի կառավարութիւնը զինք զերծ կը կացուցանէր աքսորէ , եւ Քրիս – տոսի առաքեալներու պէս, առանց քսակի ու առանց զաւազանի հետեւեցաւ իր հա – լածական հօտին՝ զայն առանձին չձգե – լու համար Գողգոթայի ճամբուն վրայ :

Բազմաթիւ են այս անստգիւտ եկեղե – ցականին կեանքէն քաղուած մանրավէ – պերը որոնց իւրաքանչիւրը, անպայման կը բովանդակէ ծիլ մը իր ինքնատոյ ու – շիմութենէն, չող մը իր անխոցելի բարե – պաշտութենէն կամ չարժում մը իր նո – ւիրեալ վարուելակերպէն : Եւ այս ար – ժայայտութիւնները — ծիլ· չող ու չար – ժում — բոլորն ալ այնքան անձնատրոյմ, այնքան տպաւորիչ որ կ'արժէ անոնցմէ կազմել խճանկար հաւաքածոյ մը եւ զայն կոչել Ստեփաննոս Արք·ի կենսագրու – թեան, որ անպայման պէտք է կատար – ուի :

Այս աշխատանքը բնականաբար կը վի – ճակի մէկու մը որ ամէնէն աւելի մօտ ապրած է Սրբազանին եւ կարելիութիւն ունեցած է դնահատելու անոր խօսքն ու գործքը : Ըստ իս, Նարդունին եւ Բենիա – մինը (Թաչեան) յարմարագոյն անձերն են յաջողութեամբ դլուխ հանելու հա – մար այս գործը : Նախ՝ իրրեւ երբեմնի ծուխերը Ստեփաննոս Արք·ի, յետոյ իր – րեւ անդամներ երկու կարեւոր խմբա – գրութեանց ուր իրենք երկուքն ալ վա – դուց ի վեր տանուտիրական իրաւունք կը վայելեն : Եթէ այս գոյդ վիոքիւզ դրիչ – ները միանան, կրնանք ապահով ըլլալ թէ իրենց յօրինելիք գիրքը ազօթամատեանի մը պէս պիտի տարածուի ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ : Ստանձնելու պա – րագային, գործին ճոխութեան համար անոնք անշուշտ պիտի կարօտին նաեւ ու – րիշներու աշխատակցութեան : Նման բաղ – ձալի պատահականութեան մը նախատե – սութեամբն է որ իմ հիւծած ձեռքովս ա – հա կ'ներկարեմ իմ լումաս երեք մանրա – վէպերու ձեւին տակ (բազմաթիւ լսած – ներէս) իրենց ծագման վկայող պարա – գաներով :

Ասկէ քսան տարի առաջ, երբ կը պաշ – օնավարէի Պէյրութի Մխիթարեան վարժարանին մէջ, ամէն կէսօր, ճաշէն վերջ, վարդապետներու հետ կը խմբուէ – ինք Հ· Ներսէս Ակինեանի չուրջ, որ յօ – ժարութեամբ մեր առջեւ կը տարածէր իր հմտութեան գանձը՝ պատմական, բանա – սիրական եւ ուրիշ հարցերու մասին : Ան – գամ մը, խօսակցութեան ստացած դար – ձուածքէն առիթ առնելով հարցուցի .

— Տո՞յդ է որ դուք կաթոդիկէ վար – դապետներդ՝ արտօնուած չէք մտնելու տարբեր դաւանանքի պատկանող եկեղե – ցիի մը մէջ :

— Բացարձակ արգելք չկայ, պատաս – խանեց Հ· Ակինեան· խորհուրդներուն է որ չենք կրնար ներկայ գտնուիլ :

Իսկ հոգելոյս Հ· Քերովբէ Ցուլեան – եան, որուն զրոյցները բնազատուռի հա – մեմներուն ասղնտող ու հաճելի բուր – մունքէն բան մը ունէին, ըսաւ .

— Այդ թոյլտուութիւնը քիչ մըն ալ չրջանի եպիսկոպոսին suփիութենէն կա – խում ունի, եւ աւելցուց .

— Պուքրէշ բնակութեանս ընթացքին Աստուծու առաւօտ ես կ'ներթայի լուսա – ւորչական եկեղեցին : Աղօթելու եւ եր – կըպատելու պարտականութենէս զատ երկրորդ պատճառ մը որ զիս դէպի այդ սրբարանը կը քաշէր, այն հոգեկան վա – յելքն էր զոր կը զդայի դիտելով Ստե – փաննոս Արք·ի աղօթելը :

Հին հին դարերու նահապետի մը եր – կիւղած իր կեցուածքին մէջ, այնքան ե – րանազմայլ երեւոյթ մը կ'առնէր այդ վայրկեաններուն որ կարծես թէ աստ – ուածչին տեսիլքի մը առջեւ գտնուէր : Այդքան ջերմեռանդ ազօթողի մը երբեք չեմ հանդիպած այլուր :

Անապատէ անապատ հալածուելով ըս – տեփաննոս Արք·ը լինկած էր Փօր – Սա – յիտ որ բազմահազար հայ տարագիրնե – րու համար հանդիսացաւ իրրեւ փրկու – թեան նաւահանգիստ մը :

Անցեալները, հիւանդանոցին մէջ, ինձի այցելեց Անթիլիասի վանքին հաչուակալը Պ· Սարգիս Ենիոմշեան որ, ինքն ալ, Փօր – Սայիտ գտնուած է եւ հետեւեալը պատմեց .

— « Ստեփաննոս Սրբազան, կարծես երկինքին դէմ վշտացած, որոշած էր այլ եւս չպատարագել մինչեւ որ հայ ազգին ազատութիւնը չտեսնէր : Ազատութիւնը իր աչքերով չտեսաւ բայց Մայիս 28ի ա – ւետիսը բաւեց որ Սրբազանը իր սուդէն ելլէ եւ պատարագէ երիտասարդ օրերու եռանդովն եւ աշխուժութեամբ : Ցաւարտ պատարագի, Սրբազան ծերունին մոռնա – լով իր տարիքն ու յողնութիւնը աւելի քան ժամ մը ծունկի վրայ հաղորդութիւն տուաւ հայ որբերուն ու ժողովուրդին :

Իսկ եթէ ընթերցողներուն մէջ գտնուին այնպիսիներ որոնք մղուին մտածելու թէ այս դէպքերը պատմողները, հայ ըլլա – լով, աղդասիրաբար կրնան չափազանցել իրենց եկեղեցականին բարեմասնութիւն – ները, այդպիսիներու դատաստանին կ'են – թարկեմ հետեւեալ դէպքը որու ականա – տես վկան Թուրք մըն է, ուրեմն մէկը որ երդուելու է ուրանալու Հայուն հոգեկան արժէքները, եւ միայն ներքին սարսափի մը ճնշումն է որ այսքանը խոստովանած է մեր ընկեր Հրաչ Փափազեանին, Հալէ – պէն ձեղիրէ տանող չոգեկառքին մէջ :

Ուրեմն Թուրքն է պատմողը.—

— « Իզմիթի եւ չրջակայքի հայ տարա – գիրներու կարաւանին հանդիպեցայ բոլո – րովին անմարդաբնակ վայրի մը մէջ : Կիրակի օր մըն էր, Ստեփաննոս Արք· որ կ'երեւայ թէ տանջանքի ճամբուն վրայ անգամ օրերու հաչիւը չէր կորսնցուցած, առտուն կանուխ ըլլակի մը վրայ պատա – րագի կեցած էր իր բարձր ու անչեղ հա – սակով, իսկ իր չուրջը տարագիրներու ամբողջ բազմութիւնը՝ ծնրադիր եւ ձեռ – նամած : Իւրաքանչիւր մրմունջ որ կը թռէր այդ մարդու չրթունքներէն եւ իւ – րաքանչիւր չարժում որ կը խուսափէր իր տարածուն բազուկներէն, իսկոյն կը կրկ – նուէր ժողովուրդին կողմէ : Այնպիսի պիրկ նայուածքով դէպի վեր կը նայէր որ կարծես թէ Աստուած երկինքը բացած իրեն հետ կը խօսէր երես առ երես : Այդ վայրկեանին ահաւոր վախ մը սողոց հո – գիս ներս, եւ ես ինքնիրենս մրմնջեցի թէ Աստուած այս պատկերը մեզի մարսել պիտի չտայ, եւ մեր ըրածը, օր մը, մեր քիթին բերնէն դուրս պիտի գայ» :

Աստուած բերնէդ լսէ՛, էսքի վախան – տաչ :

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱՐՔԵՐ

"ՌԱՅԿՈՄԻ ԱՆԸՄԲՌՆԵԼԻ ԴԻՄԱՔԸ"

Մոսկուայի Պրաւտան իր 26 Սեպտեմ – բերի թիւին մէջ հրատարակած է վերի խորագրով ճամակ մը, ստորագրուած իր երկու թղթակիցներուն՝ Ս· Սարգիսեա – ցի եւ Բ· Թարասովի կողմէ : Ստորեւ թարգմանաբար կուտանք ճամակը .—

Վերջերս Հայաստանի Հոկտեմբերեանի չրջանին մէջ տեղի ունեցան դէպքեր , ո – րոնք իրենց վրայ հրաւիրեցին հասարա – կութեան ուշադրութիւնը : Շրջանի թեր – թին՝ «Դէպի կոմունիզմ»ի խմբագիրը՝ Կ· Պօղոսեան պաշտօնէ հեռացուց չորս խմ – բագիրներ : Ի՞նչ բան մղեց զինք առնելու այդքան վճռական քայլ մը, որ միանգա – մայն անբացատրելի է : Այդ ընկերները թերեւս դէշ կ'աշխատէին, բթամիտ էին կամ կատարած էին գործեր, որոնք հա – մապատասխան չէին խորհրդային լրա – գրողին բարձր կոչումին : Ոչ մէկ նման բան : Ջորան ալ պատուաւոր մարդիկ են , բնդունակ, աշխատասէր : Անոնց ամէն մէկը լրագրական ասպարէզը մտած է եր – կու – երեք տարի առաջ, վերջացնելով ե – րեւանի համալսարանը : Անոնք իրենց ա – ռաջին թղթակցութիւններով, նկարա – դրութիւններով ձգտած էին արտայայտել ու պատկերացնել կոլխոզներու հերոսա – կան աշխատանքները եւ խորհրդային մարդուն հոգեկան հարստութիւնները : Հետեւելով բոլշեւիկեան մամուլի աւան – դութիւններուն, որոնք լրագրողէն կը պահանջէն ըլլալ անողոք ամէն բանի հանդէպ, որ օտար է մեր հասարակու – թեան, միաժամանակ մերկացուցած էին ինչ որ կը խանգարէր դէպի առաջ չար – ժումը : Երիտասարդ լրագրողները դժգո – հանք յայտնած էին խմբագրապետին տա – բօրինակ դիրքին մասին : Մասնաւորապէս դիտել տուած էին, թէ խմբագրապետը կը մոռնայ խորհրդային մամուլի աչխա – տաւորին յատուկ պարտաւորութիւնները, ինչպէս նաեւ կուսակցական համեստու – թեան ղդացումի չափերը : Զանոնք վըր – դովեցուցած է մասնաւորապէս այն, որ խմբագիրը փորձած է թերթը օգտագործ – ել ի նպաստ անհատական նպատակնե – րու : Հարկադրած է դիրենք քննադատա – կան բնոյթագրութիւններ դրի առնել այն կոլխոզներու մասին, որոնք նախապէս յետամնաց էին, իսկ այժմ լաւացած են , եւ որոնց նախագահները, սակայն , ժա – մանակին դիտողութիւններ ըրած էին Պօղոսեանի մասին : Միանգամայն նաեւ ուշած է, որ անոնք անհիմն կերպով դր – ուատեն Նալբանդեանի եւ Բամպակաչատի արտէներուն վարիչները, որոնք իր անձ – նական բարեկամներն են : Լրագրողները նամակ մը ուղղած էին «Պրաւտա»յին :

Փաստերը քննելու մտօք, Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կո – միտէին քարոզչական բաժինը, որուն ու – ղարկուած էր «Պրաւտա»յէն նամակ մը , պահանջելով անոր մասին տեղեկութիւն տալ, երեք օր , Զաւիկ չը – նորհաւորելու համար (էջ 59) : Անոնց Զարզարդարը մեր Ծառզարդարը՝ Ծաղ – կազարդի առնն է : Խնկատուր՝ մեր Խնդ – րակատար (Սուրբ Ածածինն է) : Սուրբ Ցակոբը (առնն ու սուրբը) ինչպէս հոն , հոս Վանի մամլիկներուն բերանովը, իր առնին օրը, ձմրան, «իր մօրուքը թօթ – ուելով ձիւն կը բերէ » (էջ 40) :

Նոյն Խնկատուրի ուխտաւորին աւան – դութիւնը՝ չարունակուող կարմիր դիծն է Վանի Ակըռփու Հայ – Փեսայ քարե – րուն (էջ 42) : Եւ այդ «պտակի պահուն քարացած զոյդ»ին ուխտի երթցող զա – ւակ խնդրող Գարահիսարցի կիները ուղ – դակի չառաւիղներն են Շահրազըցի–վա – նեցի իրենց մեծ մայրերուն :

Նոյն «Սր· Սարգիսի ձիուն սմբակնե – րուն հետքերը» (ժայռին վրայ պայտա – ձեւ պզտիկ փոսեր), Վասպուրական Ա – խարհէն Շ· Շարահիսար գաղթած աւան – դութիւնն է (էջ 43) :

« Վերջին Դատաստան»ի նկարը, իր նկարագրութիւնովը (էջ 49) կը յիշեցնէ մեր՝ Վանի՝ եկեղեցիներուն մէջ՝ պատէն կախուած զարհուրելի պատկերը, նոյն ահաւոր չարչարանքներու մանրամասնու – թիւններով : Աբգայութիւնը վեր, ամպե – րու մէջ, Դժոզքը վար՝ բոցերու դիրկ :

ՉԻԹՈՒՆԻ

(1 Շար·)

"ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ"

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ

Կարճ, կտրուկ, արագավազ : Երբեք ճապաղութիւն : Վէպի մը նման առինք – նող, վէպէ աւելի մնայուն, զի ապրուած կեանքի պատմութիւն : Տեսակ մը զար – հուրանքի օրագիր, թէեւ քառանեակ մը տարիներ վերջ յուչադրուած :

Կարելի չէ կարդալ այս յու – չարձանը՝ անթաց աչքով : Մարդկային սիրտը բզքտող դաղանային պատկերներ են ծայրէ ի ծայր : Իսկ Հայու մը սի՞ր – տը··· , երբեք կրնա՞յ պատառ պատառ չըլլալ, բիւր – հազար բողոքի սլաք չդառնալ հանդէպ այն ցեղին՝ որուն ա – նունը Թուրք է : Ձակտին այն դարուն՝ որ ինքզինքը քաղաքակիրթ է կոչեր :

Քար դնենք մեր կուրծքին վրայ, փա – կենք մեր աչքերը եւ մտնենք քիչ մը խո – րը՝ չորս հարիւր յիսուն ՀՀնոց պատկե – րազարդ չքեղ հատորին :

Սակայն դիտողութիւն մը.— «Հայկազ» անուն՝ առանց վերջատառ «ն»ի՝ դոյու – թիւն չունի : Հայկազուն, Հայկազեան բնաձեւերուն կրճատը՝ Հայկազ է, Հայկ եւ ազն բառերէն կազմուած : Առանձին ազ բառ մը չունի Հայերէնը : Ուրեմն պէտք է ուղղագրել Հայկազն :

Անցողաբար նկատենք կարգ մը թերի – ներ.—

ՀՀ 17, վիճակագրական տախտակին մէջ, դպրոցի սիւնակը ցուցուած է մերկ : Ակնարկ նետողը կը հասկնայ թէ՝ յիշ – ուած քառասուն դիւղերուն ու քաղաքին մէջ՝ դպրոց գոյութիւն չունի : Մինչդեռ յաջորդող բազմաթիւ ՀՀերուն մէջ՝ կը հաստատուի (եւ բարեբախտաբար) որ ա – մէնքն ալ օժտուած են եղեր երկսեռ դպ – րոցներով :

ՀՀ 33, Մ· Պ· տառերը կը մնան ան – բացատրելի, եթէ ուշադիր ընթերցողը՝ կրկին վերծանումով մը չկարենայ լուծել թէ՝ իրարմէ բաւական հեռու ինկած Մուշեղեան եւ Պետրոսեան մականուն – ներուն միացումին սկզբնատառերն են :

Քանի մը թերիներ նաեւ լեզուական մարդին մէջ.— «Կ'ներթայի հոն թափա – ռիլ» (էջ 37), «ազօթել կ'ներթան» (էջ 44), «կ'ներթային հաղնիլ ու հանել» (էջ 50), «կ'ներթային խմել» (էջ 61), փոխա – նակ ճիշդ հայերէնով դրելու՝ տրական հոլով՝ թափառելու, ազօթելու, հաղնե – լու, հանելու, խմելու, եւայլն :

Սխալ է ըսել «խմոր կը թխէին» (էջ 177), կ'ըսուի «հաց կը թխէին» : Խմորը կը շաղեն, հաց թխելու համար :

ՀՀ 102 – 105, պէ՛տք էր յիշուէր Սե – բաստիոյ Առաջնորդ Պետրոս Սրբազանին մականունը : Պատմութեան պահանջն է :

Այս փոքրիկ թերիները ոչինչով չեն նսեմացներ գործին իրական արժէքը : Ա – հա թէ ինչո՛ւ ֆաղցր գինին վերջի պա – հեցի : Ու կը պահեմ դեռ աւելի վերջի , յիշելու համար կարգ մը ճմաութիւններ, որ աչքիս կը զարնեն դիրքին մէջ, Շապին Գարահիսարի եւ Վասպուրականի, կա – րինի եւ Անիի բարբառներուն, սովորու – թիւններուն, անուններուն ու մականուն – ներուն մէջ : –

Եթէ ընդունինք որ Հայկեան Ցեղը հա – րաւէն եւ արեւելքէն է տարածուեր դէպի հիւսիս, ապա դէպի արեւմուտք, այն ա – տեն պարզ է որ՝ արտագաղթի դարաւոր կոհակներովն ու Արծրունի Սենեքերիմ Թագաւորին պատմական ու դանգուածա – յին մեծ դաղթին բերումովը՝ Շապին Գա – րահիսարի Հայութիւնը կազմուած է վե – րոյիչեալ երեք նահանգներուն բնիկնե – րէն : Առով ալ՝ իրենց հետ տարած ու ա – ւանդած բարբառն ու բարքերը չարու – նակած են մնալ անոնց սերունդներուն մէջ :

Ահա բառեր՝ նոյն եւ նման՝ Վանայ ու Շապին Գարահիսարի մէջ .— Ճոխ , Զրուիկ Աղրիւր անեղ (աղեղ)՝ Անեղրի , ճրնըվըզ, միմնդէր, վար արա՛ (ըրէ՛), ա – դու (թոյն), հարսա (ա՛յ դու հարս), որ սխալ արտագրումով կամ ազաւաղումով՝ Շապին Գարահիսարի բարբառին մէջ է – ղած է հարսը (էջ 85),— «Հարսը՛ մի՛ լար, հարսը՛ մի՛ լար» երգի ընթացքին :

Ահա նոյն աւանդութիւնները, — Մեծ Պահքին՝ սոխի մէջ եօթը փետուր չարե – լով կախել երդիքէն, իբր չարաթացոյց (էջ 58) : Վանի մէջ՝ Ակլատիկ, Օրօճիկ կոչուած : Մեծ Զատիկին՝ իրարու փոխ – այցելութիւն տալ, երեք օր , Զատիկ չը – նորհաւորելու համար (էջ 59) : Անոնց Զարզարդարը մեր Ծառզարդարը՝ Ծաղ – կազարդի առնն է : Խնկատուր՝ մեր Խնդ – րակատար (Սուրբ Ածածինն է) : Սուրբ Ցակոբը (առնն ու սուրբը) ինչպէս հոն , հոս Վանի մամլիկներուն բերանովը, իր առնին օրը, ձմրան, «իր մօրուքը թօթ – ուելով ձիւն կը բերէ » (էջ 40) :

Նոյն Խնկատուրի ուխտաւորին աւան – դութիւնը՝ չարունակուող կարմիր դիծն է Վանի Ակըռփու Հայ – Փեսայ քարե – րուն (էջ 42) : Եւ այդ «պտակի պահուն քարացած զոյդ»ին ուխտի երթցող զա – ւակ խնդրող Գարահիսարցի կիները ուղ – դակի չառաւիղներն են Շահրազըցի–վա – նեցի իրենց մեծ մայրերուն :

Նոյն «Սր· Սարգիսի ձիուն սմբակնե – րուն հետքերը» (ժայռին վրայ պայտա – ձեւ պզտիկ փոսեր), Վասպուրական Ա – խարհէն Շ· Շարահիսար գաղթած աւան – դութիւնն է (էջ 43) :

« Վերջին Դատաստան»ի նկարը, իր նկարագրութիւնովը (էջ 49) կը յիշեցնէ մեր՝ Վանի՝ եկեղեցիներուն մէջ՝ պատէն կախուած զարհուրելի պատկերը, նոյն ահաւոր չարչարանքներու մանրամասնու – թիւններով : Աբգայութիւնը վեր, ամպե – րու մէջ, Դժոզքը վար՝ բոցերու դիրկ :

ՉԻԹՈՒՆԻ

(1 Շար·)

Հոկտեմբերեանի չրջանը ուղարկեց խումբ մը զործիչներ : Անոնք, ծանօթանալով խնդրին մանրամասնութիւններուն, ինչպէս կը հաղորդեն մեզի, եկած են այն եզրակացութեան, թէ խմբապրի մասին եղած քննադատութիւնները երաւացի են : Ըստ այդ զործիչներու դլխաւորին՝ Պօզոսեան անկզբունք մարդ է եւ դրական տեսակէտէն անբաւարար պատրաստուածութիւն ունի : Կը սպասուէր, որ Հոկտեմբերեանի չրջանի կուսակցական բիւրօն անդրադառնար խնդրին : Դժբախտաբար, ան ցոյց տուած չէ խստապահանջութիւն, սրբագրած չէ Պօզոսեանի սխալները եւ դատապարտած չէ անոր զործունէութիւնը : Իր որոշման մէջ, բիւրօն ոչ – առարկայական ձեւով քննած է «Պրաւտա»յի նամակը : Ան պաշտօնէ հեռացուցած է թերթին պատասխանատու քարտուղար Սահեանեանը եւ նամակներու բաժնի վարիչ Գէորգեանին ներկայացուցած է կուսակցական խիստ պահանջներ : Ճիշդ է, որ թերեւ նկատողութիւն մը ըրած է նաեւ խմբագրին, բայց ատիկա կատարած է աւելի շատ «առարկայական» դատումի նախատեսութեամբ : Իսկ յաջորդ օրը՝ Պօզոսեան, հիմնուած Ռայկոմի որոշման վրայ, հրաժարեցուցած ընկերները եւ անոնց առաջարկած է որոշել ,— կամ ինքնակամ կերպով հրաժարողը կուտան եւ կամ ինք կը հրաժարեցնէ զանոնք՝ բացատական բնութագրեր տալով անոնց մասին : Եւ իրականացուցած է իր ցանկութիւնը :

Խօսակեցեանք չրջանի քարտղչական բաժնի վարիչին՝ Ցակոբեանի հետ : Մեր խօսակիցը ամէն կերպով չանաց արդարացնել խմբագիրը եւ մեղադրել նամակին հեղինակները :

— Անոնք, — պնդեց Ցակոբեան, — հակակուսակցական բնթացքի մէջ են գտնուած եւ չարժած են սկզբունքի հակառակ :

— Ի՞նչ բանով :

Պարզ այն պատճառով որ լրագրողները նամակ են դրած «Պրաւտա»յին : Քարտղչական բաժնի վարիչը կարծես չի պիտեր կուսակցութեան կանոնադիրը, ըստ որուն ամէն մէկ կոմունիստ իրաւունք ունի կուսակցական օրկաններուն եւ մինչեւ Կ. Կոմիտէին հաղորդել անբաւարարութիւններ եւ թերութիւններ, եւ թէ ան պարտաւոր չէ անտես առնել սխալ զործերը որոնք վնաս կը բերեն կուսակցութեան եւ պետութեան : Ցակոբեան ուրիշ մեղա – դրանք ալ ունի ,— հրաժարեցուցածները պատրեր են աշխատաւորներու նամակներու : Այստեղ եւս ճշմարտութիւնը երեւան ելաւ : Գիւղացիներու նամակներն ու դիտողութիւնները, անոնց հրաժարեցուցմէն եաք եւս, պատրաստած են, Պօզոսեանի թելադրութեամբ, հաշուակալին կողմէ : Մնաց որ խմբագրութեան աշխատակիցները այդ նամակներուն մեծ մասին զոյութեանը անտեղեակ են եղած : Նամակներու մասին տեղեկատուութիւն չէ կատարուած : Խմբագիրը քննադատական նամակները կարդալէ եաք, յաճախ պատրաստ է զանոնք :Շատ զրութիւններ անհատ թողուած են : Անցեալ տարուան ընթացքին, օրինակ, ընդամէնը տասը պատասխան տրուած է աշխատաւորներու նամակներուն , իսկ այս տարի՝ տասնը – հինգ : Այս տարուան ութ ամիսներու ընթացքին անպատասխան մնացած են աւելի քան երկու հարիւր նամակներ :Զարմանալի չէ, որ մարդիկ հրաժարած են դրելէ թերթին մէջ :

Որպէսզի որեւէ ձեւով արդարացնէ լրագրողներու հրաժարեցումը, խմբագիրը տուած է մէկ քանի հրամաններ : Զանոնք կը մեղադրէ անզոյ յանցանքներով : Երեւան ելաւ, որ այդ բոլորը հաշուակալին կողմէ են զրուած՝ Պօզոսեանի թելադրանքով :

Այցելեցինք մէկ քանի կոլխոզներ, խօսակցեցանք կոմունիստներու եւ չէզոքներու հետ, եւ բոլորովին համոզուեցանք որ մեղադրանքները անհիմն են :

Մեղի հետ խօսակցութեան առնն, Ռայկոմի քարտուղարը՝ Ատոյեան նպաստաւոր կարծիք յայտնեց խմբագրին մասին, զովեց անոր բարոյական բարձր արժանիքները : Բայց ընկեր Ատոյեան պարտաւոր է ըսնալ, թէ անցեալի մէջ Ռայկոմի բիւրօն զատապարտած էր խմբագրը : Որոշմնագրին մէջ զրուած էր· «Ընկ· Պօզոսեանը յանցաւոր նկատել եւ զայն հրաժարեցնել վկայաթուղթերու խարդախութեան պատճառաւ» : Երեւան ելաւ որ ան ընթացք չի տար թերթին մէջ կատարուած քննադատութիւններուն , չօդներ թղթակիցներուն եւ վատ կենցաղ ունի :

Անկէ ի վեր հինդ տարիներ են անցած, բայց այս մարդուն ընթացքին մէջ ոչինչ փոխուած է :

Ի՞նչպէս պատահեցաւ, որ ան կրկին զրաւեց խմբագրապետի աթոռը : Այս մասին որեւէ պատասխան չտուին մեզի՝ կուսակցութեան բիւրոյին կողմէ : Ինչ որ լսաւ մեզի ընկեր Ատոյեան, այն է, որ «խմբագիրը ամբողջովին ձեռքն է առած Ռայկոմը » :

Այս մասին ի՞նչ ունի ըսելիք Հայաստանի Կոմկուսակցութեան Կ. Կոմիտէն :

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ
ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՀԻՆԳ ՄԱՀ, ԵՐԵՔ ՀԱՐՍԱՆԻՔ···

Կիրակի, Հոկտեմբեր 19ին, Պրիւսէլի ցուցահանդէսին դուռները փակուեցան , աւանդական հրաւառութեամբ : Հազարաւոր հանդիսականներ , հակառակ ցուրտին՝ ներկայ եղան փակման արարողութեան :

Ինչպէս կը նախատեսուէր, վերջին օրը աննախընթաց խճողում մը կար, մօտ մէկ միլիոն այցելուներ, որոնք զացած էին Ֆրանսայէն, Գերմանիայէն, Հոլանտայէն եւ Անգլիայէն, անշուշտ՝ չմոռնալով Պելժիքը :

Համաչխարհային այս ցուցահանդէսը այցելուներ ունեցաւ ամէն կողմէ· Եւրոպայի երկիրներուն դիւանագէտներ, նոյն իսկ՝ նախարարներ եւ վարչապետներ ներկայ եղան ցուցասրահներու մէջ տեղի ունեցած համապումարներու : Զանազան սրահներու մէջ 500 հաւաքոյթներ եղան : Լրագրողները, որ կը վխտային ամէն կողմ, աչքէ չփախցնելով « կարեւոր դէմք»երու ժամանումն ու մեկնումը , երկու մրցանակները յատկացուցին· առաջինը՝ Փրի Օրանճ, որուեցաւ Լիւքսէն – պուրկի ժողդֆին – Շարլոթ իշխանուհին, որ «պոչ բռնած» էր, վերելակ – աթոռը նստելու համար : Երկրորդը՝ Փրի – Սիթրօճ որուեցաւ զարձեալ իշխանուհիի մը՝ Մարկարէթ (Անգլիա) :

Կազմակերպիչներու մրցանակը որուեցաւ Ֆրանսական տաղաւարի դեկավար Անդրէ Ռէնիէի :

Ցուցահանդէսին առեւտուրի վարպետը հանդիսացաւ Ի· Միւթիւնը, — ինչպէս կը հաստատեն բոլոր այցելուները՝ միա – համուռ : Արդարեւ, միայն Ռուսերը խանութ բացած էին իրենց տաղաւարին մէջ· ծախեցին հազարաւոր պուպրիկներ, ըմպելիներ, լուցկիի տուփեր եւն· : Ձա – չարաններու մէջ առաջին կարգի վրայ կը դասուի փարիզեանը :

Այցելուներու ընդհանուր թիւը եղաւ մօտ 42 միլիոն մինչդեռ 35 միլիոն կը նախատեսուէր : 1935ին, Պրիւսէլի ցուցահանդէսը ունեցած էր 19 միլիոն այցելու :

Գերմանացիները կը ներկայացնեն մեծագոյն թիւը՝ այցելուներուն մէջ , այնուհետեւ կուգան Հոլանտացիները , Ֆրանսացիները եւ Անգլիացիները :

Տաղաւարներուն մէջ Ֆրանսականն է որ ամէնէն աւելի այցելու ունեցաւ· աւելի քան 6 միլիոն հոգի , չեխականը կուգայ անկէ վերջ՝ 5·200·000 հոգիով, որուն կը յաջորդեն ռուսականը, ամերիկեանը եւ անգլիականը :

575·000 կառքեր մտան թէեւ աւելին կը սպասուէր :

Ցուցահանդէսին փոքրիկ կառախումբերը կտրեցին մէկ միլիոն 200·000 քիլոմեթր ճամբայ ··· փոխադրեցին տասը միլիոն ճամբորդ : Երեք միլիոն հոգի նստան վերելակ – աթոռները : Մէկ միլիոն հոգի նախընտրեցին փուս – փուս – ները :

Մէկ ու կէս միլիոն հոգի այցելեցին Աթոմիումը· եկամուտ՝ 75 միլիոն պել – ժիական ֆրանք (վեց հարիւր միլիոն ֆրանսական) :

16 Միլիոն հոգի ճաշեցին ցուցահանդէսին 70 ճաշարաններուն մէջ, որոնք ունէին քսան հազար խոհարար եւ սպաս – ակ :

Զանազան երկիրներէն 1200 հիւրընկալօրհորդներ (օթէս) զացած էին· ասոնց երեքը սիրահարուեցան եւ ամուսնացան, առանց սպասելու որ վերջնայ իրենց պաշտօնավարութեան չրջանը ,— Ֆրանսուհի մը, Պելժ մը, եւ Հրեայ մը :

370 զողեր ձերբակալուեցան· զող – ցուած առարկաները·— Գիրք , լուսա – նկարչական զործիք, պուպրիկ եւ զանազան նախապատիկեր (մաֆէթ) :

Հինգ հոգի մեռան, արկածի հետեւանքով :

31·000 հոգի հիւանդացան եւ խնամ – ուեցան: Ութ վաղաժամ ծնունդներ եղան : 27 հոգի անձնասպանութիւն փորձեցին : 150 հոգի ուշաթափ եղան ··· :

2000 փոքրիկներ կորսուեցան ու··· զտնուեցան : Այսինքն՝ օրական 12 հատ : Մրցանիչ մը·— Ծնողք մը իր աղջնակը սխալ փնտռել կորսուելէն երեք օր ետք :

Գլխաւոր այցելուները·— Պոտուէն թագաւոր, Նախազահ Քոթի, իշխան Ֆիլիփ եւ Մարկարէթ իշխանուհին, Փիլիպեան թագուհին, Յունաստանի թագաւորը, իշխան Ռէնիէ, Մականինաւիոյ իշխանուհիները, Վարչապետ Աւրնաուրը , Վորոշիլով, Կարդինալ Ագաջանեան, Ֆոն Պրէնթանօ, Միկոյեան ··· բայց ոչ Խրուչչեւը :

Այս բոլորէն եաք, բանուորները սկսած են քանդել բոլոր տաղաւարները : Գալով ապրանքներուն, Պելժիական իշխանութիւնները իրաւունք տուած են բոլոր երկիրներուն՝ իրենց ունեցածները տեղւոյն վրայ ծախել, կամ միասին տանիլ : Ընդամէնը 45·700 Թոն ապրանք կայ : Եթէ այս պայմանները չյարգուին ցուցահանդէսին մասնակցող երկիրներուն կողմէ , պելժ կառավարութիւնը տուրք պիտի դնէ ապրանքներուն վրայ :

Բոլոր տաղաւարները պիտի քանդուին· ծախքերը պիտի հոգան այն երկիրները՝ որ չինած են զանոնք : Կարգ մը ազգեր Պելժիոյ առաջարկած են տաղաւարները նուիրել··· բայց մերժուած :

Այս պայմաններուն մէջ, կարգ մը երկիրներ զանազան ընկերութեանց յանձնած են իրենց տաղաւարին քանդումը : Պելժիոյ կառավարութիւնը կը պահանջէ հոդը այնպէս՝ ինչպէս յանձնուած էր : Աւստրիոյ տաղաւարը եղածին պէս պիտի փոխադրուի Վիէննա: Չեխոսլովաքիոյ , Ի· Միւթիւն եւ Սպանիա նոյնպէս որոշած են փոխադրել իրենց տաղաւարները : Ֆրանսական տաղաւարին ճակատագիրը դեռ չէ ճշդուած : Հո՛ն պիտի մնայ մինչ այն Աթոմիումը, վեց տարի, աշխարհին յիշեցնելու համար որ 1958ին մարդկութիւնը այնտեղ կատարած էր «աշխարհի հաչուեկշիռը՝ աւելի մարդկային աշխարհի մը համար ···»:

Թ. Ա. Թ.

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի ծնողաց միութիւնը հոկտեմբեր քսանին դումարեց իր ընդհանուր ժողովը, որուն օրակարգի նիւթերն էին·— 1) Անցնող տարուան զործունէութեան ընդհանուր տեղեկատուութիւնը : 2) Նոր վարիչ յանձնախումբի ընտրութիւնը :

Ժողովականները մեծ զոհունակութեամբ եւ ծափերով չնորհաւորեցին նախ վարիչ յանձնախումբին տարած աշխատանքները եւ ձեռք բերած զնահատելի արդիւնքները :

Անցնելով ընտրութիւններուն կազմուեցաւ նոր վարիչ յանձնախումբը հետեւեալ տիկիններէ ·— Տիկին Հ· Ֆէյտի, (նախագահուհի), Տիկին Յաչերեան (փոխ – նախագահուհի) , Տիկին Գրիգորեան (քարտուղարուհի), Տիկիններ Թեւանեան եւ Ղանճեան (դանձապահուհի), Տիկիններ՝ Մինասեան, Մանուկեան, Տաքէսեան , Շերոյեան , Ցակոբեան, Ադամեան (խորհրդականներ), Տիկիններ՝ Տէր – Մատթէոսեան, Հրաչեան եւ Պէրպէրեան (օժանդակ խորհրդականներ) :

Ընդհանուր ժողովը փակուեցաւ ամէն – նուն զոհունակութեամբ եւ չնորհաւորական մաղթանքներով :

×

Ս· ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանի 1957 – 58 ուսումնական տարեչրջանի պետական քննութիւններուն յաջողած են·— ՊԱՇՕ·— Ժաղ Ֆէյտի, Հայկ Կարապետեան, Վիչէն Բարմաքսզեան, Կարապետ Զափութեան :

ՊՐԻՎԷ·— Պօյաճեան, Արթինեան, Շերոյեան, Կեզոյեան, Կիւլեան, Մկնէտեան, Սօլաքեան, Ասլանեան, Տօնիկեան եւ Ադամեան :

ԿԱՅԾԵՐ

Բ· ՀԱՅՈՐ

Ր·

ՔԱՒԱՋ

Գուցէ այդ է առիթ տուել, որ այդ տիկերի պատրաստութիւնը զարմանալի կերպով կատարելագործուած է արեւելքում : Նրանք ջուրը եւ սառն են պահում, եւ ամենասաստիկ տօթերի ժամանակ երբեք չեն հատում : Կաչին արհեստաւորի չնորհիւ զարձել է մի տեսակ խեցեղէն ման, որ ազատ թոյլ է տալիս օդի հաղորդակցութիւնը ջրի հետ : Նոյն ջորիի վրայ, զանազան անօթների մէջ կայ եւ թրջած թամբաքու եւ սուրճի բոլոր պարագայքը : Բնական է, որ ծառան լսում է իր տիրոջ հրամանը· «զահուէ , նարգիլէ»: Ծառան իսկոյն պատրաստում է նախ զահուէն, ապա նարգիլէն, մատուցանում է իր տիրոջը: Հետաքրքիր է նայել այդ տեսարանի վրայ: Ծառան նարգիլէն բռնած ունի իր ձեռքում , իսկ երկար, օձի նման զալարուող, կաչեայ թղթակիցներուն եւ վատ կենցաղ ունի :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (281)

Անկէ ի վեր հինդ տարիներ են անցած, բայց այս մարդուն ընթացքին մէկ ոչինչ փոխուած է :

Ի՞նչպէս պատահեցաւ, որ ան կրկին զրաւեց խմբագրապետի աթոռը : Այս մասին որեւէ պատասխան չտուին մեզի՝ կուսակցութեան բիւրոյին կողմէ : Ինչ որ լսաւ մեզի ընկեր Ատոյեան, այն է, որ «խմբագիրը ամբողջովին ձեռքն է առած Ռայկոմը » :

Այս մասին ի՞նչ ունի ըսելիք Հայաստանի Կոմկուսակցութեան Կ. Կոմիտէն :

ծխաքարչի ծայրը զանում է տիրոջ բերանում: Ջորիները գնում են, իսկ տէրը մեծ բաւականութեամբ ծխում է, կարծես, իր տանը լինի :

Քարաւանի մէջ կային եւ մի խումբ չինգանաներ (ցիգաններ) իրանց կապիկներով եւ պար եկող տզաններով ու աղջիկներով : Տղաների, աղջիկների եւ կապիկների վրայ հաւասար կերպով խնամք էին տանում: Այդ թռչկոտող արարածները նստած էին աւանակների վրայ, իսկ նրանց տէրերը գնում էին ոտքով: Այդ ուրախ, թափառական խումբը, որ ճանապարհի բոլոր ընթացքում միշտ երգում էր, ծիծաղում էր, կատակներ էր անում, իր վրայ էր զարձրել ամբողջ քարաւանի ուշադրութիւնը :

Կային եւ մէկ խումբ վաճառի մշակներ, որոնք մերձակայ գիւղօրայքից էին: Դրանք պանդխտութիւնից էին վերադառնում: Որքան հեռու տեղից էին զալիս եւ որքան ժամանակ բացակայ էին հայրենիքից, — այդ երեւում էր նրանց թախծալի դէմքերից : Բայց որքան մօտենում էին հայրենի տնակին, այնքան նրանց դէմքերը հետզհետէ զուարթանում էին: Նրանցից եւ ոչ մէկը զրաստ չուներ: Մի մի պարկ ուսներին կապած, ուղեւորի երկար ցուպը ձեռքերին, այրուած, սեւացած արեւի բոցերից, գնում էին ոտքով :

Թափառական չինգանէ, թափառական վաճառի : Երկուսի մէջ սերտ համեմատութիւն կայ: Ջանազանութիւնը նրանումն է միայն, որ մէկը հայրենիք , տուն ու տեղ չունի, այլ որպէս աշխարհաքաղաքացի , թափառում է ամբողջ աշխարհում: Իսկ միւսը ամէն ինչ ունի՝ եւ հայրենիք, եւ ընտանիք, եւ հայրենական տուն ու տեղ, բայց զարձեալ թափառում է եւ օտար երկրներում հաց է որոնում :

Քարաւան – բաչին (քարաւանի պետը) ազգով հայ էր յայտնի Թօխմախ – Արթինը, որը բնիկ արզռումցի լինելով, սովորութիւն ունէր ամէն խօսքի մէջ կրկնել այդ առածը՝ «մինչեւ չպղտորուի, չպարզուի » : Նա առանց պատճառի չէր ստացել իր Թօխմախ մականունը որ նշանակում է երկաթեայ մեծ կռան, որով զարբինները երկաթ են կռում ու կոփում: Միջին հասակով մարդ էր արթինը, ամրակազմ, որպէս ծառի բուն: Նրա խոշոր դէմքի վրայ մազերից ազատ մնացել էր միայն քիթը եւ ճակատի մի փոքրիկ մասը: Մինչեւ անդամ ականջները ծածկուած էին խիտ ու կոշտ մազերով : Նա սովորութիւն ունէր ինքն իրան ծաղրել, ասելով թէ մայրը իրան զողացել է արջերի որջից: Բայց երբ խօսում էիր այդ կոշտ ու կոպիտ մարդու հետ, նրա դէմքի խոշոր գծերը մեղմանում էին եւ , կարծես, հետզհետէ զեղեցկանում էր նա:

(Շար·) ՐԱՖՖԻ

Պ. Վահէ Մարեան եւ զաւակները, Ազա Մարեան, Այբի Տիկին Միքայէլ Մարեան եւ աղջիկները, Այբի Տիկին Տիգրանուհի Ալլահվերտի, Տէր եւ Տիկին Սերժ Միլոս եւ աղջիկը, Մարեան, Զէյէան, Ազար – եան, Կեւրէկեան, Մարտիկեան եւ Քրա – սիէնթոֆ ընտանիքները ցաւով կը ծա – նուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, եղբօր եւ աղգականին՝

ԱՐՄԷՆ ՄԱՐԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 21ին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր՝ Ուրբաթ ժամը 10·30ին, Պրիւսէլի Անկլիքան եկեղեցին։

29, RUE CRESPEL

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէն.— Տէր եւ Տիկին Ա. Զաքար – եան, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այբի Տիկին Վարսենիկ Զուլ – էրեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն՝ Պ. Վարդան Զուլէրեանի մահուան առ – թիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հաղար Ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան։

×

Կապոյտ Աչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Էլէն Բիւզանդի իր սիրելի ամուսնոյն՝ Տոքթ. Յ. Քիւրքիւճեանի կսկծալի մահուան առ – թիւ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մոնփէլիէին Փափազեան ընտանիքը Օր. Էկիւլ Արսլանեանի մահուան առթիւ 2500ական Ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ եւ Կարմիր Աչերու օգափոխութեան կա – յաններուն։ (Ստանալ Յառաջէն)։

×

Ողբ. Տիկին Քրիստինէ Թընկըրեանի տխուր մահուան առթիւ, Թընկըրեան եղ – բայրերու բարեկամները փոխան ծաղկե – պսակի 7400ական Ֆրանք կը նուիրեն Պանէօյ Քաշանի Կարմիր Աչի եւ Կա – պոյտ Աչի մասնաճիւղերուն, ձեռամբ Պ. Մկրտիչ Միրաքեանի։

ՏԻԿԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տիկին Ակիւլինէ Մուրատ Պօյաճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին, կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկին Տ. Քէօչկէրեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Մարանկօզեան, հինգ հազա – րական Ֆրանք, Տիկին Եղիսաբէթ Թա – թիւնեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Ի – պիտպաշեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Տատուր – եան, Տէր եւ Տիկին Ֆաքրիկեան, Տիկին Մարիամ Նէօթիւլեան երկու հազարական, Տէր եւ Տիկին Տուրկութեան, Տէր եւ Տի – կին Հ. Պասմաճեան, Տէր եւ Տիկին Ռ. Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Շերինեան, Պ. Ե. Փանոսեան, Տիկիններ՝ Բարսեղ – եան, Լուսի Սալմասլեան, Մ. Կարա – պետեան, Ճիհանեան, Ա. Պաղըրճեան, Պարոնեան, Գ. Էֆէեան, Աստղիկ Աչըք – կէօզեան, Մ. Մուրթաֆեան, Ն. Ուսուռ – լիկեան, Հ. Փափազեան, Պ. Սաքայեան հազարական, Տիկիններ՝ Փափազեան, Տօղրամաճեան, Անմահեան, Եղիչեան հինգ հարիւրական Ֆրանք։

Այս տխուր առիթով Անվէրսի Տիկնանց Միութիւնը վարժարանին կը նուիրէ եր – եք հազար պելճիական Ֆրանք։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

1959 ԱՊՐԻԼ 26ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Գիւտ Աչի տօնին առ – թիւ կը մատուցուի Հանդիսաւոր Ս. պա – տարագ, որուն ընթացքին երգեհոնի ըն – կերակցութեամբ կ'երգուի օրուան յա – տուկ չարականը։ Տեղի կ'ունենայ նաեւ Խաչահանդիստի անդաստանը՝ ջրօրհնէ – քով։ Երգչախումբը կը ղեկավարէ Պ. Վ. Սարգսեան։

× Հայաստանէն Արտուչ Ալեքսոյի Ղամբարեան կը փնտռէ իր փեսան Նիկո – լա Մելիակ (մօր անուն Շուշանիկ)։ Ար – տասահմանի թերթերէն կը խնդրուի ար – տատպել իր ծանուցումը։ Գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Մայր եկեղե – ցիին, 339, Ավրնիւ տիւ Փրատօ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ՕՐ"Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒՆ

ժամը 9էն միչեւ առաւօտ

Վեցերորդ թաղամասի Բաղրամպետարա – նի շէնեղ սրահներուն մէջ

×

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԵՒ «ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ» ԽՈՒՄԲԻ ԵՐԵՍՆԱՄԵԱԿԸ

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 16ին

×

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ Վիէնի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ։ Մանրամասնու – թիւնները յայտնուած։

×

ՎԱՒԱՆՆԻ ՄԷՋ

1 Նոյեմբեր, Շաբաթ իրիկուն, Բաղրամպետարանի թատրոնին մէ։

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 15ին, Շաբաթ իրիկուն ժա – մը 8·30ին, Ֆուայէ տը լ'Իմմաքիւլէի մէջ, 24 րիւ Տիւնուար։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. կապոյտ Աչի Կեդր. վարչութեան կողմէ՝ պատիւ Տիկին Լօլա Սասունիի, Լիբանանի Հայ Օգն. Աչի գործավար – քարտուղար, որ Ամերիկա ներկայ եղած է Հ. Օ. Մ.ի պատմ. ժողովին, այս շա – բաթ ժամը 16ին Սասունիի ճաշարանը, Րիւ տ'Ալէքսանդրի, մեթրօ Սանթիէ կամ Սէն Տընի։

Կը հրաւիրուին յատկապէս Փարիզի չր – ջանի մասնաճիւղերու անդամուհիները, լսելու համար ընկերուհիին հետաքրքրա – կան զեկուցումը։

GALERIE FRAMOND

3, Rue des Saints Pères

ԵԱ ՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16ԷՆ 31

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՀԱՅԵՐԸ ՆՈՐԸ ՏԱՄ ՏԸ ԼԱ ԿԱՐՏԻ ՍՐԲԱՎԱՅԸ

26րդ ուխտաղնացութիւնը Մարսիլիոյ հայ գաղութին դէպի Նորը Տամ տը լա Կարտի սրբավայրը, այս կիրակի։

Սոյն ուխտաղնացութեան ա – բարողութիւնը պիտի կատարուի Մարսի – լիոյ Առաջնորդ՝ Տէր Մարկոս Լալիկ Արք.ին պատուոյ բարձր հովանաւորու – թեան ներքեւ ու նախագահութեամբ նոյն սրբավայրին մեծաւոր զերապայծառ Տէր Յովհաննէս Մէոէնոի։

Սոյն օրը ժամը 9·30ին ձայնաւոր Ս. պատարագ պիտի մատուցանէ զերապա – տիւ Յովհ. Վ. Նալպանտեան, (Ժողո – վրդապետ Պելժիոյ կաթողիկէ Հայոց), ու յաւարտ պատարագի պիտի քարոզէ վերապատուելի Հայր Բ. Ֆիհար, Մար – սիլիոյ Ազօնբսիօնիստ հայրերուն մեծա – ւորը։

Երգերը պիտի կատարուին Մարսիլիոյ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյն «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ» երգչախումբի կողմէ։

Պատարագէն վերջ՝ հանդիսաւոր Հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի վերջին երկու պատերազմներու ընթացքին ինկած համայն նահատակներուն համար։

Կը հրաւիրուի Մարսիլիոյ բարեպաշտ հայ ժողովուրդը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի Անմահն ԿՈՄԻՏԱՍԻ յի – շատակին եւ եկեղեցականներէն մեծ բարերար ողբ. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ զերդաստանի համայն նըն – ջեցեալներուն համար պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն պատարագ եւ յետ պատարագի պիտի կատարուի հոգե – հանգստեան պաշտօն։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

×

Այս կիրակի Գիւտ Աչի տօնին առթիւ Ս. պատարագ Շաւիլի եկեղեցին մէջ։ Յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներէն ողբացեալ ՀԱՄԲԱՐ – ՁՈՒՄ ՖԼՋՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ։ Հանդուցեալին յիշատակը յար – դողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ այս արարողութեան։

Ազգային Տարեկան Պարահանդէսը

Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Deux Orchestres **Cotillons**

ՁԱՆԱԶԱՆ ԱԹՐԱԿՈՒՄՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ

կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73

Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով աճապարեցէք ձեր տեղերը ա – պահովել այսօրուընէ իսկ հեռաձայնելով վարչութեան գրասենեակը։

Վերջին օրերու մի սպասէք։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմի – տէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուր – բաթ, ժամը 20·30ին, սովորական հաւա – քատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

Ֆ. Կ. ՅՄԱՁի Գոմոնի մասնաճիւղի բո – լոր անդամուհիները կը հրաւիրուին բա – ցառիկ ընդհ. ժողովի Ս. Սահակ – Մես – րոպ սրահին մէջ, այս Երկուշաբթի օր, ժամը չորսին։ Օրակարգի վրայ կան չատ կարեւոր հարցեր։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան մեծ հանդէսը այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ մէկը, տեղւոյս հանրածանօթ Արմընօն – վիլի մեծ սրահին մէջ։

Կը բանախօսէ Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ։

Այս առթիւ պատրաստուած է գեղար – ուեստական կոկիկ բաժին մը։ Մարդիկ – ներուն կողմէ պիտի ներկայացուին հայե – րէն երկու զաւեշտներ։ Ճոխ պիւֆէ։

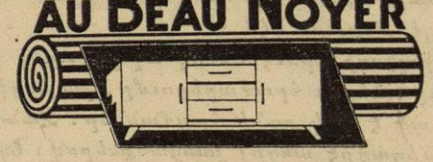
Պարերը կը սկսին առաջին մասէն ան – միջապէս ետքը։

Կը հրաւիրուի չրջանի Հայութիւնը քաջալերելու պատանի մարզիկներուն այս ձեռնարկը։

Մուտքը ազատ է։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊԱՒԱՓԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

Ի գիտութիւն Պոմոնի եւ Մարսիլիոյ Հայ Հասարակութեան կը ծանուցանենք թէ՝ այս կիրակի, Տօն Գիւտ Աչի, պա – տարագ եւ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Թաղիս Ս. Գր. Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյն մէջ, ի յիշատակ հան – ուցեալ առաջնորդ Պալաքեան Սրբազա – նի, անոր յանկարծական մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ։ Ազա, Տ. Հմայեակ հօր, Թաղ. Խորհրդոյ, Դպրաց Դասու եւ աղգայիններու բազմութեամբ, կէս օրէ վերջ ժամը երեքին ուխտաղնացութիւն մը տեղի պիտի ունենայ դէպի Սէն Փիէռ, հանդուցեալին եւ վեց քահանայից դերեզմանին վրայ եւս հոգեհանգիստ կա – տարելու։ Քաղցր պարտականութիւն հա – մարող աղգայիններէն կը խնդրուի յիշել ժամուն ներկայ գտնուիլ Ս. Փիէռի մեծ դրան առջեւ, խմբովին երթալու համար ուխտավայրը։

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Tél. 06-03 et 60-38

Pour tous vos Travaux
d'Appartements
ADRESSEZ-VOUS
au jeune Artisan Peintre
ARMENAK VARTANIAN
42, Rue des Jeuneurs — Paris - 2e
Devenez son Client :
Vous ne le regretterez pas !

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

-ի տիրապետ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1906
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ: Հատը 15 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
25
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
25 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8328 — 34ÈME ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4129

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Թիւտ կարեւոր, հրատապ պատճառ մը վիճակեցաւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան՝ Ջոր. Տը Մոլէ իշխանութեան գլուխ անոր ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին :

Կի Մոլէ իշխանութեան գլուխ մնաց գրեթէ մէկուկէս տարի եւ կարելին ըրաւ ներքին եւ արտաքին կնճիռները հարթելու համար :

Կամաւոր մեկուսացումի կարճատեւ շրջանէ մը վերջ, ընկերվարականները կրկին հրապարակ եկան՝ զօրավիգ դառնալով Ջոր. Տը Կոլի՝ անոր դահլիճին արամադրելով չորս նախարարներ :

Կի Մոլէ դարձաւ վարչապետին ամէն բարդուկը, նոյնիսկ սառնձնից անոր փոխանորդութիւնը՝ երբ անիկա կը բացակայէր մայրաքաղաքէն :

Նոր Սահմանադրութեան խմբագրութեան մէջ կարեւոր մասնակցութիւն ունեցան ընկերվարականները, որոնց ներկայութիւնը կառավարութեան մէջ՝ փաստեց բաղմաթիւ կասկածներ :

Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէին իր ան-վերապահ եւ դրական աջակցութիւնը բերելով՝ ընկերվարական կուսակցութիւնը ճամբայ ցոյց տուաւ տատամսողներուն :

Իսկ լէ Մուլինոյի 50րդ համագումարը նախ քան հանրաքուէն դծած էր կուսակցութեան հետեւելիք ուղղութիւնը ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ :

Այդ ծրագիրը իր ընդհանուր դիծերուն մէջ անփոփոխ կը մնայ նաեւ Նոյեմբերի երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ, ինչպէս հաղորդեց վարիչ մարմինը :

« Ազգային Միութիւն»ը որ կը դումարուի այսօր, պիտի ըզգայ գործնական հարցերով : Պիտի ճշդէ թէ ո՛ր հոսանքներու հետ եւ ի՛նչ պայմաններով պիտի համաձայնի համեմատականի ընտրութեանց առն : Տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութեան մարզերուն մէջ ընկերվարականները կը պահանջեն զարկ տալ արտադրութեան՝ խուսափելու համար տնտեսական տագնապէ մը, որմէ մեծապէս պիտի տուժէ աշխատաւոր դասակարգը : Մնայուն աշխատանք հայթայթել գործաւորներուն, արդիականացնել ճարտարարուեստը, պետական հատոյթը նեղութեան մատնել՝ ներդրումներու համար, ահա ինչ կը պահանջեն ընկերվարականները, որոնց կ'ակնկալուի նաեւ ծանր զոհողութիւններ կրել՝ ներդրումներու համար :

Անդրծովեան հարցերու մասին ծանօթ են արդէն ընկերվարութեան ազատամիտ սկզբունքները, որոնց կ'ենթադրուի որ պիտի ղեկավարուի Ֆրանսա՝ նորոշման իրաւունքը, ինչպէս կը տրամադրէ նոր սահմանադրութիւնը :

Ալժերիոյ խնդրին բարւոք կարգադրութեան համար ընկերվարականները իրենց առաջին պայման կը պահանջեն լուծել « Փրկութեան կոմիտէ»ները եւ վերահաստատել ժողովրդավար կարգերը : Այնուհետեւ « փոխադարձ երաշխաւորութիւն » ներով դիմագրաւել ապահովել անոնց հետ, որոնց դէմ կը կռուինք» : Ու վերջապէս բանակցիլ բնակչութեան իրաւատու ներկայացուցիչներուն հետ :

Միջազգային քաղաքականութեան մէջ ընկերվարական կուսակցութիւնը կը ջատագովէ դիմաթափութիւնը, հիւլէական փորձերու հակակշռել ընդհատումը երկու տարուան համար եւ Եւրոպայի կառուցումը :

Փայլուն յաղթանակ մը վերապահուած է իրեն : ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՋՈՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

—o—

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԸ ԿՈԼ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԲԱՆԱԿՑԻԼ ԲԱՑՑ ՈՉ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԳԵՏՆԻ ՎՐԱՅ

—o—

Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ Ջոր. Տը Կոլ Ֆրանսայի եւ օտար լրագրողներու հոծ բազմութեան մը առջեւ խօսք առաւ պարզելու համար իր քաղաքականութիւնը : կարգ մը հարցումներու պատասխանէն առաջ, Տը Կոլ յայտնեց թէ վերջին ան-դամ Մայիսին էր երբ ուրիշ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին կը յայտնէր թէ պատրաստ էր կառավարութեան գլուխը ձեռքը առնել : « Ազգ. Միութիւնը ար-դիւնք հանդիսացաւ երկրին պատակման եւ Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէն յայտ-նաբերեց Ֆրանսայի զարթօնքը » :

Զօրավարը, ապա անդրադարձաւ թէ ինչ կը նշանակէ Սեպտեմբեր 28ի հանրաքուէն : 25 միլիոն հոգի սեւ Ափրիկէէն, Մատակասքարէն, Ճիլաութիէն ինքնաբե-րաբար յայտնեցին իրենց փափաքը՝ ըստեղծելու Ֆրանսայի հետ ազատ հասա-րակապետութիւն մը, եւ նոյն առեն 55 միլիոն քաղաքացիներ Մայր-Երկրին, Ալժերիոյ, Ռէիւնիոնի, Անթիլեաններու, Նոր – Քալետոնիոյ, Նոր – Էպրիտներու նմանօրինակ որոշում մը տուին :

Տը Կոլ անդնդալով երեսփոխանական ընտրութիւններուն, ըսաւ թէ ինք չուզեր խառնուիլ ընտրական պայքարին : « Այն առաքելութիւնը, զոր երկիրը ինծի տը-ւաւ, թոյլ չի տար որ դիրք բռնեմ», չէշտեց Տը Կոլ : « Անշուշտ, չարունակեմ չեմ կրնար համաձայն չըլլալ այն խմբակցութեանց կամ անհատներուն ո-րոնք հրապարակաւ կը յայտնեն իրենց անդամակցութիւնը «Շառլ Տը Կոլ Շար-ժումին » :

Տը Կոլ բացատրեց նաեւ թէ վարչական երեսփոխանական ժողովը նոյնը պիտի չըլլայ, արդարեւ կառավարութեան ան-դամները եւ Սահմանադրական Խորհուրդը ճշդած են անոր իրաւասութեանց սահմանները : Եւ չէշտեց .— « Եթէ պատա-հէր, որ վարչական խորհրդարանը չուզէր, համակերպիլ իրեն վիճակուած դերին, տարակոյս չկայ որ Հանրապետութիւնը կ'իյնար նոր տագնապի մը մէջ որուն հետեւանքները ոչ ոք կրնայ նախատեսել : Բացի մէկ կէտէ խորհրդարանական հմա-նարկութիւնը բաւական ժամանակի հա-մար կը սրբուի» : Եւ Տը Կոլ վերջա-նուց .— Ամէն պարագայի մէջ, Ֆրանսան նոյն տուաւ որ ստեղծուած է ապրելու համար, բարձրանալու համար եւ ճառա-գայթելու համար » :

*Ապա զօրավարը պատասխանեց լրա-գրողներու հարցումներուն : Ան-դր-ադարձաւ 7200 սպայ եւ զինուոր մեռած են եւ 77·000 վիրաւորներ Ալժերիոյ կռիւ-ներուն մէջ, եւ անդրադարձաւ բանակին կարեւորութեան, առաքելութեան եւ պա-հպանութեան վրայ : Երբ հարց տրուե-ցաւ Վարչապետին թէ ի՞նչ է իր կառա-վարութեան դիրքը Ազատագր. Ճակատի առաջարկած բանակցութեանց նկատ-մամբ, Տը Կոլ պատասխանեց .— Գալով դուրսը գտնուղ այն կազմակերպութեան որուն ակնարկեցիք (Ազատ. Ճակատ), կը կրկնեմ բարձրաձայն ինչ որ յայտնած եմ. եթէ պատասխանատուները նշանակուին ո-պէսզի կարգադրեն իշխանութեանց հետ կռիւները դադրիլը, թող դիմեն Թու-նուզի կամ Ռապաթի Ֆրանսական դես-պանատան, մէկը կամ միւսը կրնան ա-պահովել իրենց փոխադրութիւնը դէպի Մայր – Երկիր : Որքան կ'ուզեմ որ չուտ պայ խաղաղութիւնը, բայց այն ատեն ո-մանք կ'ըսեն՝ ի՞նչ են այն քաղաքական պայմանները որոնց չուրջ Ֆրանսա կ'ըն-դունի խօսիլ : Ես կը պատասխանեմ .— Ալժերիոյ քաղաքական ճակատագիրը Ալ-ժերիոյ մէջ իսկ է : Երբ ժողովրդավա-րութեան ճամբան բաց է, երբ քաղաքա-կիները հնարաւորութիւնն ունին արտա-յայտելու իրենց կամքը, ուրեմն ուրիշ ճամբայ չկայ ... Կը տեսնէք, ամէն օր-ուան իր հարցն է, բայց երբ ին-ծի կը հարցնեն թէ ի վերջոյ ո՞վ պիտի չահի, համոզուած կը պատասխանեմ՝ ի վերջոյ եղերյրական քաղաքակրթու-թիւնն է որ պիտի չահի :

Տը Կոլ խօսեցաւ տակաւին հիւլէական փորձերու եւ կինէի մասին եւ իր առաւիսը վերջացուց հետեւեալ ձեւով .— Կասկածէ դուրս է որ այս ժամուս, Ֆրանսայիներու բոլոր մտահոգութիւննե-րը, ուր որ ալ ըլլան, կեդրոնացած են իրենց երկրին ճակատագրին վրայ, ճա-կատագիր մը որ պիտի որոշուի Նոյեմ-բերի ընտրութեանց, միւս կողմէ բո-լորին սպասածն է՝ վերջը Ալժերիոյ ոգ-եղութեան :

Պապ կամ Ոչ

—o—

Հռոմի եօթը բլուրներն ի վեր ծնող այսօրուան օրը՝ պատմական օր մըն է Քրիստոնեայ աշխարհին համար :

Այսօր է որ Ս. Պետրոսի Մայր Տաճարին ստորերկրեայ Սիքստոսեան մատրան մէջ, նոր Պապին ընտրութեան դռնփակեալ ժողովը կը սկսի :

Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ 55 Իշխանութիւնէն Հռոմ գտնուող 53 կարդինալները, մի առ մի եւ ծնրադիր, գաղտնապահութիւն ուխտելէ ետք մատրան խորանին առջեւ, պիտի բազմին իրենց վերապահեալ գահերուն վրայ եւ սկսին ընտրութիւնը Առաքելոց Իշխան՝ Պետրոսի յաջորդին :

Ըստ դարաւոր աւանդութեան մը, ընտրութեան վերջնական կատարումը եւ նոր Քահանայապետին անունը երկու ձեւով կ'աւետուի՝ մէկը տեսանելի, միւսը լսելի, Ս. Պետրոսի հրապարակին վրայ մեծ լուրին սպասող անթիւ բազմութեան :

Քուէրդուղերու այրումով, յատուկ ծխնելոյզէ մը երկինք բարձրացող ծուխին ներմակ կամ սեւ գոյնը՝ առաջին նշանն է ընտրութեան վերջնական կատարումին կամ անոր կրկնելիութեան :

Երբ Վատիկանի մեծաշուք պալատին եակատի կեդրոնական պատուհանը դան-դաղօրէն բացուի, ընտրութեան կատա-րումն ու վերջը հաստատող միւս նշանն է այս. եւ անկէ կը յայտարարուի՝ ի լուր աշխարհի, նորընտիր Պապին անունը :

Ամբողջ աշխարհ այդ նշաններուն կը սպասէ այժմ, ժամէ ժամ :

Այդ սպասումին մասնակից է այսօր, ազգային հպարտութեան գիտակից Հա-յութիւնն ալ : Առաջին անգամն ըլլալով, Հայ է պապընտրելի կարդինալներէն մէ-կը՝ յաչս եւ ի լուր աշխարհի :

Կրնայ ըլլալ որ Վատիկանի պապաւետ ծխնելոյզին այս անգամուան ներմակ մուխը, հայրենի բուխերիկի մը ծուխին յուզումը պատճառէ Հայերուս :

Կրնայ ըլլալ որ արար աշխարհի հոչա-կուելիք նոր Քահանայապետին անունը, հայահնչուն ըլլայ այս անգամ :

Կրնայ ըլլալ որ այսօր միջազգային տարողութեամբ՝ ազգային հպարտու-թեան նոր առիթ մը ստեղծուի աշխարհա-գրիւ Հայութեան համար :

Անշուշտ, Քրիստոնէութեան դարա-ւոր պատմութեան մէջ Հայութիւնը ի պատուի է արդէն իր անցեալի փառաւոր Սուրբերով, Հայրապետներով, մարտի-րոսներով եւ հաւատոյ պաշտպան հերոս-ներով :

Ունինք արդէն եզական հպարտութիւ-նը, ազգովին քրիստոնէութիւնը ընդու-նած առաջին ժողովուրդը ըլլալու :

Ազգային հպարտութեան ի՛նչ նոր էջ մը պիտի գրուի մեր պատմութեան մէջ, եթէ երբեմ վաղը Ս. Պետրոսի գահին վրայ բազմողը՝ Հայ Հայրապետ մը ըլլայ յանձին կարդինալ Գրիգոր Պետրոս Ժե-ան Ադաջանեանի :

Ծանօթ է ժամանակակից Պապերու բազմաոիկ դերն ու ազդեցութիւնը մարդկու-թեան հոգեւոր, բարոյական, ընկերային եւ այլ մարզերու պատմութեան մէջ :

Անոնք ոչ միայն գերագոյն Առաջնորդներն են մէկ միլիառ կաթողիկէ շրջաններու կատարած աղօթքին, այլ եւ՝ նշանակութեան բարձրագոյն առումով, առաջնորդներն են իրենց հովուած եւ աշխարհատարած հաւատացեալներուն հաղորդութիւն կան որոշ սկզբունքներուն եւ պարտականութեանց կատարումին :

Ահա թէ ինչու աշխարհիս մեծագոյն պետութիւններն անգամ՝ մօտէն կը հե-տեւին Պապերու ընտրութեամբ եւ չեն կրնար անտեսել անոնց բարոյական զօրութեան թափուն տարողութիւնը :

Հայերուս համար, նոր Պապին ընտրու-թիւնը բացառիկ առիթ մը եղաւ որպէսզի վերարծարծուէր աշխարհի մէջ՝ անկո-րընչելի փառքն ու պատիւը մեր ազգին : Վկայ համաշխարհային մամուլի, ձայ-նասփիւռի, պատկերասփիւռի եւ լրատու բոլոր միջոցներով հիւսուած գովքը Հա-յու մը անձին ու անունին վրայ :

Յանձին եւ յանուն կարդինալ Ադա-ջանեանին, շաբաթներէ ի վեր Հայութի-ւնը գլխագիր կը յիշուի ամէն լեզուով հրատարակութիւններու մէջ :

Հոգեւորականին մաքրափայլ անձնաւո-րութիւնը, մարդուն մեծ իմաստութիւնն ու գիտութիւնը զմայլական երկարաշունչ գրութիւններու նիւթը եղան : Բացի բանի մը նախանձութեամբ չարամիտ եւ կամո-վին տգէտ հեղինակներու, աշխարհի մէջ լոյս չտեսաւ գրութիւն մը որուն մէջ, ամէն բանէ առաջ, յիշուած չըլլայ Կարդինալին հայկական ծագումը :

Կրնայ ըլլալ որ հակառակ համաշխար-հային կարծիքին եւ նախատեսութեանց, վաղուան ընտրեալը չըլլայ մեր ալ սպա-սածն ու մաղթած Պապը՝ Գրիգոր Ժէ-լուսաւոր անունով :

Կարդինալ Ադաջանեանի միշտ ալ յա-րուցած աշխարհատարած պատիւը ի ներ-պաստ Հայութեան, կը բաւէ, որպէսզի արժանի մեծարանքով յիշուի իր անուն-ը, մեր պատմութեան մէջ՝ Պապ կամ ոչ :

Կ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՂԼԸՍ – ՋԱՆՔ ՔԱՑ ՁԷՔ խօսակցութեանց արդիւնքը աւելի նպաստաւոր կ'ներեւի քան նախապէս : Ամերիկայի արտաքին նախարարը հաւանաբար կրցած է համոզել Ազգ. Զինաստանը որ պահպանի ցընդ Թորմոզայի իր զինուորական ուժը եւ ընդունի երկու Զինաստաններու գոյութիւնը : Ցայտնի է որ Ջանք Քայ Շէք ցաւով տեղի տուած է, բայց միւս կողմէ ի վիճակի չէ գլուխ բռնելու Ամերիկայի որ միակն է որ կրնայ ապահովել ապագան Զինաստանի մը կեանքը :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՄԻՏԵՆԹԻ, Հունգարիոյ առաջնորդը իրաւունք չտացաւ Հռոմ երթալու : Փակարանի ժողովը կը բացուի այսօր, վերջին առթիւ մամուլը կը կրկնէ. — կարծես նոյնիսկ կարդինալ Ադաջանեանի անունը, այնքան կրկնուած պիտի ըլլայ որ մահէն ի վեր, կ'անհետանայ հինգ խաւարացի կարդինալներու առջեւ. — Մաղելա, Միմմի, Լեռքառօ, Ռօֆֆինի, Ռոնքալլի :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ՎՐԱՑ

Մեր դրականութիւնը, առհասարակ, կը մշակուի դժուարին պայմաններու մէջ :

Գրականութիւնը ժողովուրդի մը կեանքին, ճակատագրին ու բաղձանքներուն արտայայտութիւնը ըլլալով, կը բաժնէ էյնօրէն արուած ժողովուրդի մը կեանքն ու ճակատագիրը :

Հայ դրականութիւնը, իր կարգին, հայ ժողովուրդին պատկերն է, եւ անոր ապրած տագնապներուն արձագանգը· անոր երազներուն ցոլքը· անոր հոգիին երգը, ուրախ կամ արտում :

Երկու դէմառ շրջաններու մէջ կը ծագկի ան.— Հայաստանի եւ արտաքսման մէջ, թէեւ երկուքէն աւելի եւ-թեաներով :

Հայաստանի մէջ կը մշակուի ան, ճըն-շումի տակ, առնուազն՝ պիրկ ու անա-զատ մթնոլորտի մը մէջ: Հակառակ պն-դումներու թէ, վերջերս, մեղմացած են կաշկանդումները, չափով մը, կայ միշտ կացութիւն մը, ուր գրողը չի կրնար ա-զատ ղղալ ինքզինք, իր ուզածը ըսել, առանց հոգեբանական ահաբեկումի մը :

Եթէ գրողը անցեալով չափչտակուի, ապառնիլիքին տակ պիտի ըլլայ միշտ ամբաստանուելու՝ թէ «հնացած», «բուր-ժուական» կամ «ըէակցիոն» գրականու-թիւն կը մշակէ : Այդ պատճառով ալ, նոյնիսկ պատմական ու անվիճելի նիւթե-րու մշակման ու մեկնաբանութեան ըն-թացքին, գրողը հարկադրուած է չե-զոմներ ընելու, ակամայ խեղաթիւրելու իրողութիւնները, տուրք տալով տիրող ոգիին ու վարդապետութեան :

Բանաստեղծութիւնն իսկ զերծ չէ կամ չի կրնար ըլլալ հոգեբանական այս գրա-քննութենէն, որովհետեւ բանաստեղծնե-րը կրնան ամբաստանուիլ կամ հինը «պանծացնել»ու կամ «անձնական» զգա-ցումներ երգելու մեղքով : Ինչպէս որ ալ բացատրենք, կայ զուժան իրականութիւն մը, որ պիտի արձագանգէ անընդհատ՝ բանաստեղծին գործին մէջ.— Ջրանցքը, կոլխոզը, ռատիօկայանը, Զին ու Մաչի-նը...

Եւ վերջապէս կան հեռաւոր չուքն ու դիմաստուերը «դարը» յեցաշրջո՞ղ կամ «նոր դարագլուխ» ստեղծող դէմքերուն, Լենին կոչուին անոնք թէ Սթալին, Մա-լենքով թէ Խրուշչեւ, որոնք ներկայ են միշտ կամ պէտք է որ ներկայ ըլլան, բա-նաստեղծին երեւակայութենէն սկսած մինչեւ անոր քերթուածներուն մէջ:

Այս պայմաններուն մէջ, կարելի՞ է խօսիլ դեռ քնարեր ու ազատ մտքի մասին, որ անզոյ ծաղիկ մըն է խորհր-դային ժամանակակից դրականութեան մէջ:

Ինչ կը վերաբերի արուեստին, կեան-քին ու մարդիկը վերստեղծելու հրաշքին, ոճին ու լեզուին, անոնք նշանակութիւն չունին խորհրդ· դրողներու համար, կամ եթէ ունին իսկ, շատ քիչ աստիճանով մը, «բուրժուական» կամ «արեւմտեան» հասկացողութիւններ նկատուելով ...

Երկրորդ մարզը մեր դրականութեան, արտասահման է, սփիւռքը, ցիրուցան դաղութներով : Այս մարզին մէջ չկան կաշկանդումներ, ազատ են դրողները, ոչ դրաքննութեան եւ ոչ ալ ռեւէ մէկուն տուրք տալու հարկադրանքին տակ :

Գրողները — դրագէտ, վիպասան, բա-նաստեղծ, քննադատ — կրնան դրել ի-րենց նախասիրած նիւթերուն մասին : Ազատօրէն կրնան առեղծագործել :

Ձիշդ այս ամէնը, սակայն տեսականօ-րէն միայն: Իսկ գործնականին մէջ, բա-լորովին տարբեր պատկերով կը ներկա-յանայ սփիւռքի մեր դրականութիւնը, մեր օրերուն : Ունինք դրողներ, նոյնիսկ « բանաստեղծներ», որոնք ազատ կարդե-րու մէջ իսկ կը զգան ու կ'ոգեկոչեն խոր-հրդային լուծը· կը շնչեն հեղձուցիչ նոյն մթնոլորտին մէջ· հետեւաբար, կ'երգեն որպէս թէ «հայրենիքը», սակայն նկատի ունին միշտ անոր վրայ դրուած մակդի-րը· կ'երգեն «Սորվ՝ Հայաստան»ը · կարմիր դրօշը, կարմիր բանակը· կը պանծացնեն խորհրդային յաղթանակնե-րը, ոգին ու չունչը:

Հետեւանքը այն կ'ըլլայ, որ ինքնայօ-ժար այս ծնրադրութեամբ, արտասահ-մանի մէջ իսկ կը մշակուի դրականու-թիւն մը, հոգ չէ թէ զանցառելի ծաւա-լով, որ բան մը չաւելցնէր հայ մտքին ու մշակոյթին վրայ: Կը պակսեցնէ :

Այդ դրողները, հոգիով նկուն ու միտ-քով նուաստ, Հայաստան ալ կը մեկնին, դրագէտի կամ բանաստեղծի պատկով, եւ մէկէն կը դառնան համբաւաւոր, երբ նշանաւոր անձանօթներ են իրենց ապրած շրջանին, սփիւռքի մէջ: Անոնք կը գնա-հատուին «խորհրդային» թերթերուն մէջ, «տաղանդաշատ » կը յայտարարուին, շը-նորհիւ իրենց քաղաքական դիրքերուն , հոգ չէ թէ որպէս դրող միջակութիւններ ըլլան :

Եւ այս «տաղանդաշատ»ները կ'երթան Հայաստան ու կը վերադառնան, աւելի պերճախօս դարձած, դրականութեան նիւթ դարձնելով իրենց սովորական հան-դիպումներն ու հացկերոյթները, սուտ ու իրաւ խօսքերն ու խօսակցութիւնները: Մարդիկ՝ որոնք դրականութիւնը կը չփոթեն չաղփաղփանքին հետ եւ ճշմա-րիտ արժէքները բերանաբաց ու անմիտ զմայլանքներու հետ :

Ոչ մէկ լուրջ ուսումնասիրութիւն, որ հայրենիքի ու հոն ապրող հայութեան ճշդրիտ պատկերը տար· ոչ մէկ ճշմար-տութիւն դրական գործ ու ստեղծագոր-ծութիւն, վէպ կամ քերթուած, որ հայրենի հողին հեւքն ու հառաչը բերէր ընթեր-ցողներու մտքին ու սրտին, եւ նոյնիսկ ոչ մէկ տպաւորութիւն, անկեղծ, հայ-րենասիրական, տաք ու սրտաբուխ չունե-չով, որ արտասահմանի հայութիւնը յու-զէր ու համակէր:

Եւ այսպէս կը ստեղծուի զարմանալի նիւթ մը Խորհրդային Հա-յաստանի եւ արտասահմանի դրական ո-րոշ շրջանակի մը միջեւ. տխուր ներդաշ-նակութիւն՝ որ կը սպանէ ամէն ստեղ-ծագործութիւն: Հայրենիքի մէջ՝ հար-կադրական համակերպութեամբ, հայրե-նիքի մէջ՝ հայրենիքէն դուրս ,արտասահ-ման խմբ, ինքնայօժար ծնրադրու-թեամբ :

Դժբախտութիւն մըն է համակերպու-թեան այս մթնոլորտը մեր հայրենիքէն սկսած մինչեւ արտասահման, ուր հետ-զհետէ ծաւալ կը գտնէ նոյն ոգին, ջլա-տելով մեր դրականութեան ձլարձակու-մը, նոյնիսկ ընդունակ տարրերու մօտ : Կը բացատրենք երեւոյթը մեր հայրենի-քէն ներս, տիրող կարգերուն եւ դաժան դաւանանքներուն ներկայութեամբ : Կը բացատրենք, դնահատանքի խօսք ու ըղ-գացում ալ ունենալով այն գրողներուն հանդէպ, որոնք մէջտեղը կը դանեն իրենց հոգիին ճառագայթ մը արձակելու եւ ի-րենց տագնապէն չորք մը ցոլացնելու դէպ ի հայ ժողովուրդը, ճիշդ այնպէս ինչպէս փուչերու եւ մացառներու տակ ածող մա-նիչակը իր բուրմունքը կ'արձակէ :

Սակայն , չենք կրնար բացատրել դիր-քը արտասահմանի կարգ մը գրողներուն, որոնք թութաք դարձած , կը կրկնեն ինչ որ կը հրահանգուի իրենց, կամ տխուր անձնատուութեամբ մը, հայրենասիրու-թիւնը կը չփոթեն նուաստութեան հետ եւ կը նուիրուին լորձնաչուրթն փառաբա-նութեան յանուն դրականութեան :

Անքաւելի մեղք, որ ջլատիչ ուժ մը կը դառնայ նոյնիսկ օժտուած խառնուածք-ներու համար :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՎԱՀԱՆ ԹՈՓՈՎԵՆՑ

ՄՄԲ.— Վ· Թոփովենցի «Երկերու» հը-րատարակութեան առթիւ Ս· Աղաբաբեան յօդուած մը ստորագրած է «Սով· Հա-յաստան» ամսագրին մէջ· ստորեւ՝ անոր գլխաւոր մասերը, արեւմտահայերէնի վերածուած ·—

Հայրենադարձը հրատարակած է քա-ռասուր հատոր մը Վահան Թոփովենցի ըս-տեղնագործութիւններէն, արձակ եւ թատերգութիւն: Այս հատորը հեռու է անշուշտ հեղինակին ամբողջական գործը ըլլալէ : Բեղնաւոր հայ գրողի առեղծա-գործական վաստակը կը հասնի տասնեակ մը հատորի : Գրախօսուող հատորը դուրս մնացած են «Բաքու» վէպի երեք հատորները, բազմաթիւ արձակ էջեր ու թատերգութիւնները, քերթուածներ, ար-ուեստի հարցերուն նուիրուած յօդուա-ծաշարքը, գրական դիմաստուերները , երկիծական մանրապատումը եւն.: Բայց այս հատորը գաղափար մը կուտայ Թո-փովենցի գրական նկարագրին, ստեղծա-

ներպաշնակութիւն մը Խորհրդային Հա-յաստանի եւ արտասահմանի գրական ո-րոշ շրջանակի մը միջեւ. տխուր ներդաշ-նակութիւն՝ որ կը սպանէ ամէն ստեղ-ծագործութիւն: Հայրենիքի մէջ՝ հար-կադրական համակերպութեամբ, հայրե-նիքի մէջ՝ հայրենիքէն դուրս ,արտասահ-ման խմբ, ինքնայօժար ծնրադրու-թեամբ :

Դժբախտութիւն մըն է համակերպու-թեան այս մթնոլորտը մեր հայրենիքէն սկսած մինչեւ արտասահման, ուր հետ-զհետէ ծաւալ կը գտնէ նոյն ոգին, ջլա-տելով մեր գրականութեան ձլարձակու-մը, նոյնիսկ ընդունակ տարրերու մօտ : Կը բացատրենք երեւոյթը մեր հայրենի-քէն ներս, տիրող կարգերուն եւ դաժան դաւանանքներուն ներկայութեամբ : Կը բացատրենք, դնահատանքի խօսք ու ըղ-գացում ալ ունենալով այն գրողներուն հանդէպ, որոնք մէջտեղը կը դանեն իրենց հոգիին ճառագայթ մը արձակելու եւ ի-րենց տագնապէն չորք մը ցոլացնելու դէպ ի հայ ժողովուրդը, ճիշդ այնպէս ինչպէս փուչերու եւ մացառներու տակ ածող մա-նիչակը իր բուրմունքը կ'արձակէ :

Սակայն , չենք կրնար բացատրել դիր-քը արտասահմանի կարգ մը գրողներուն, որոնք թութաք դարձած , կը կրկնեն ինչ որ կը հրահանգուի իրենց, կամ տխուր անձնատուութեամբ մը, հայրենասիրու-թիւնը կը չփոթեն նուաստութեան հետ եւ կը նուիրուին լորձնաչուրթն փառաբա-նութեան յանուն դրականութեան :

Անքաւելի մեղք, որ ջլատիչ ուժ մը կը դառնայ նոյնիսկ օժտուած խառնուածք-ներու համար :

դործական որոնումներուն եւ ոճին, իւ-րայատկութեան մասին :

Վ. Թոփովենցի ուսուցիչները եղած են Թլկատինցին եւ Ռուբէն Զարդարեանը՝ արեւմտահայ իրապաշտ նորավէպի յայտնի դէմքերը: Պատանեկան տարինե-րուն իր գրական պաշտամունքն է եղած Միւռաք Մեծարենցի արեւուտ, սիրատաք բանաստեղծութիւնը .— «Ցանկացայ, որ իմ առաջին գիրքը տպուի «Միամած»ի նման, միեւնոյն թղթով, ձեւով, չափե-կով, միեւնոյն տպարանից: Այդպէս էլ եղաւ: Բայց , էլի աւա՛ղ, ոչ մի տպա-ւորութիւն չթողեց· այն ժամանակ միայն ես զգացի, որ գոյութիւն ունի ինչ — որ ներքին մի բան, որ արտացոլւում է տը-պագրութեան մէջ, գոյութիւն ունի ինչ — որ մի բան, որ Դուբեանն ունէը, Մեծա-րենցն ունէը, բայց ես չունէի··· տարի-ներ յետոյ, երբ Պոլսում կատցայ Միսա-քի ցուրտ չերմով համբուրելու, ինձ թը-ւաց, որ Միսաքը խօսեց ինձ հետ, խօսեց արեւի համար տածած բուռն կարօտով»:

Գոյներու «չնաշխարհիկ երփիչը», ո-րուն երգերուն վրայ քամուած են գաւա-ռացի պատանիներու արցունքները, Թո-փովենցի առջեւ բացած ճշմարիտ գեղեց-կութեան դուռները: Մեծարենցի եւ հայ-րենի գրականութեան այլ լուսատուներու կրակը հոգիին մէջ, ան քալած է օտար հորիզոններու տակ, օտար ափերու վրայ, դիտած ու քննած է կեանքի «յաւերժա-կան» առեղծուածը, արհաւիրքի տարինե-րուն ճանչցած է հայ տարագիրները, օ-տար ափերու, սովահար ճամբաներու վրայ իրենց ազգային գոյութիւնը պաշ-պանող մարդոց հոգեկան առաքինութիւն-ներն ու զեղեցկութեան արժէքները :

Օտար ափերէն ան գարձաւ իր հայրե-նիքը՝ Հայաստան :

Այստեղ ծաղկեցաւ իր տաղանդը եւ համեմատաբար կարճ ժամանակի մէջ ան կերտեց զեղարուեստական փայլուն գոր-ծեր՝ յենած իր դիտելու յատկութեան եւ կենսափորձի վրայ :

Վահան Թոփովենցի կեանքի զեղար-ուեստական յիշատակարանն է «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհի վրայ» (1930) իրապատում ոճով գրուած երկը:

Ինչ կը ներկայացնէր հին հռոմէական ճանապարհը· Թոփովենց կը գրէ ·— « Մեր փողոցը հին արեւելքի այն ճան-պարհի մասնիկն է, որ ծայր է առնում հին Հռոմից, գալիս հասնում էր Բիւ-զանդիայի հին մայրաքաղաքը, ընդհատ-ւում էր մի ակնթարթ կապոյտ ծովով , ապա շարունակւում էր, օղակելով ամ-բողջ Փոքր Ասիան, գալիս անցնում էր մեր տան առջեւից եւ գնում մինչեւ «աշ-խարհի ծայր»ը՝ Բաղդատ ...»:

Հին հռոմէական ճանապարհը, ուրեմն, այն նեղ, փոշոտ փողոցն էր, ուր կ'անց-նէին հեղինակի կեանքի գլխաւոր դէպք-երը: Ինքնակենսագրական եւ ինքնատիպ լուծական զգալի նիւթ պարունակող այս գործին մէջ պատմելով իր կեանքի «ոգե-ւոր կանը»՝ հանդիպումներ հարեւաններու

"ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ"

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ

« Գայլ Գետ » տեղանունը (էջ 28)՝ առհասարական կոչումն է Վանայ ժայռին տակէն իբր թէ հոսող ամէհի Գայլ Գե-տին :

« Զրրպ – Օհան »ը (էջ 30) Վանայ Սբբը – Խօվհաննէս է :

« Ճղվռուկ » — բժիշկներու ներարկ – ման ասեղներու սկզբունքով, թիթեղէ եւ մեծ չափի վրայ չինուած գործիք, ո – րոնցմով ջուր կը սրսկէին երաբու վրայ, — Վանայ մանուկներուն ծանօթ «ջրա – պըզպզիկ»ն է, նոյն երաբու վրայ ջուր ցայտեցնելու համար :

Էջ 32 եւ 57՝ դոյդ մը լուսանկարներ կան, ընտանեկան խմբանկարներ: Ձիշդ ու ճիշդ նոյն իսկական ու արտական հա-դուստ – կապուտան է հոն, ինչպէս Վա-նայ մէջ :

Էջ 276՝ մականուն մը կայ, Ջիշգոր – ցեցց ընտանիք, որոնք համբաւաւոր են եղեր օղի ծախելով: Արդեօ՞ք այդ անու-նը աղաւաղումն է Շիշկործեցիֆ ձեւին, իբր օղիի շիշեր ետեւէ ետեւ կոնծող:

Նորածին երախան «ադել»ու սովորու-թիւնը (էջ 92), նոյն է ինչպէս Շ· Գարա-հիսարի այնպէս ալ Վանի մէջ: Նոյն այն ձեւերով որ հոն գայեկը կը լուայ, կ'ա-ղէ, թեւ ու ճիւերը, ոտքերը , մատները, քիթ – բերանը, պորտը՝ մարմնամարզա – կան ձեւերու մէջ կը գարձնէ տաքցուած հոգի մէջ կը փաթթէ եւ երդով մաղ – թանքներ կ'ընէ, Վանեցի «տատմէր»ն ալ (գայեակը) կը ձայներգէ .—

— « Վիղն երկայն գայ, քթիկը սոթ գայ, բերանը պզտիկ գայ, աչքը լուսով գայ » եւայլն, եւայլն:

— « Ձը՛ղլավըղի՛կ, ա՛ռ իմ ցաւիկ , տո՛ւր քո մրսիկ (մխերը, մսեղութիւ – նը), ճը՛ղլավըղի՛կ···»:

Բաբեկենդանի ուրախութիւններու կար-գին յիշուած «փորսուխի խաղը» (էջ 57), Վանայ մէջ ալ կը խաղային, առանց այդ անունին: Կեղծ, թեւեւս փոխսմորդ , հարս ու փեսայ կը պատցնէին փողոյկ փողոց, դուռնէ դուռ: Կը յիշեմ տարի մը, երբ Բոզի կոչուած խելքի անուշ մարդուկին խաղ մը խաղացին ,իբր հարս իրեն ձեռակից տալով քօղաւոր ծպտուած այր մը :

« Դրան առջեւ՝ մեր բազմաթիւ բար – տիներու մէջ՝ թռչունները կը սպրմռսեր-գէին » ըսուած է՝ էջ 154: Վանայ ո՞ր դուռին առջեւ, ո՞ր փողոցին կամ այդիին մէջ չեն սպրմռսերգեր բարձրուղէշ ծնծ – ղայ զարնող բարտիներ: Այն հայկական սօսի ծառերը՝ մեր Սօսեաց Անտառին հայդուկներուն օրէնն նուիրական ճանչ – ցուած :

Եթէ ցայտուն նմանութիւններ կան վասպուրական – Վանի եւՇապին Գարա-հիսարի հայկական կեանքին հետ, կան նաեւ բարձր Հայքի կամ Կարնոյ (էր – զրումի) բարբառին հետ :

Օրինակ էջ 54, «վէ՞վ է» (ո՞վ է), էջ 69, «ի՞նչ հոտուըտակը», «կենաս՝ տար» (ըզ տար, այդչափ), էջ 72 եւ ուրիշ է – ջերու մէջ՝ «ֆէն», «ֆէնիկ» , « ֆէս » , «ֆէօն, ֆէօս» (հոն, հոս), « ինչա՞նկ » (ինչպէս), «անդտար» (այնքան), «տէտր» (մինչեւ), «չաիք» (վիզ), «հըպըշ» (հա – պա), էջ 73, «խորաթել » (խօսիլ), «ոտ-նըման» (կօշիկ), «էօրթէսի օրը» (յա – ջորդ օրը), «խնոցի» հարէանք (ձեռամ կը զարնէինք, թան կը պատրաստէինք), էջ 74՝ «ըղիկ» (նեղրերան սափոն), «բերընք-սիվար» (չրջուած), եւն. եւն .:

Նմանութիւններու այս չարքը կ'երկարի դեռ մինչեւ Այրարատ Նահանգը, Անի , Տիկոր, Զուարթնոց, էջմիածին : — Շա-պին Գարահիսարի մայր եկեղեցիին ձե-ւը, կառոյցը, գմբէթը (էջ 46ի պատկե-րով) այնքան հարազատ վերարտա-դրումն են Զորրորդ ու յաջորդ Դարերու հայ ճարտարապետական ոճին : Մանա-ւանդ Զուարթնոցին : Արդեօ՞ք Թորո – մանեան՝ իր նախահայրերուն ժառանգա-կան ուղղակի բնազդովն է որ երեւակա-յած, հաշուած ձեւած ու վերա – կանգնած է Զուարթնոցի յատակագիծը:

Ինչքա՜ն լոյսեր պիտի չողային ի նը – պաստ ազգագրութեան, եթէ բազմատա-կան լուրջ ուսումնասիրութիւններ կա – տարուէին գաւառէ գաւառ, եւ նահանգէ նահանգ: Եւ այս տեսակէտէն դիտուած՝ ի՜նչքան մեծ ծառայութիւն է որ կը կա-տարեն այն բոլոր մանր ու մեծ, կարճ կամ տաւար յուշամատեաններ, որ ա – տենէ մը ի վեր բուռն եռանդով կը խըմ – բագրուին, լոյս աշխարհ կուգան այս ու այն գաւառին անունովը, այս եւ այն Հայր· Միութիւններուն կողմէ :

Մանաւանդ երբ անոնք հարուստ ըլլան տեղական բնոյթ ունեցող լաւ լուսանը – կարներով, պատկերներով, տարազնե – րով, բարբառային նմուշներով, անուն – ներով ու մականուններով, տեսադրական ճշդումներով, աւանդութիւններով ու բարախօսական մանրամասնութիւններով, երգերով ու խաղերով, վերջապէս ազ – գագրական հարազատ տարազներով ա – կադմուն :

Այդ ամէնով՝ մեր փոթորկալից ազգին հոյակապ եւ իսկական պատմութիւնն է որ պիտի կարենանք վերակազմել: Վերը չեշտածիս պէս՝ Հայ Գաղթականութեան Պատմութիւնը՝ Հայ Ազգային Ընդհ· Պատմութիւնն է գերազանցօրէն :

ՁԻԹՈՒՆԻ

(2 Շար·)

ԿՅՈՒԲԵՐ

Ֆ. ՀՈՍՈՐ

Բ.

ՖՈՒՏԲՈԼԻ ՄԱՍԻՆ

Մի խոսք եւ ասած կլինի ֆուտբոլի մասին, որ ամեն օր ավելի ու ավելի է տարածվում մեր գյուղում: Ոչ միայն մեր գյուղի տղաները, այլեւ մեծերը ամեն կիրակի ու տոն օրերին հետաքրքրությամբ հետեւում են ֆուտբոլի խաղերին, որոնք տեղի են ունենում մեր գյուղի մոտ գտնվող հարթավայրում: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում սկսվել են 1927 թվականից, երբ առաջին անգամ մեր գյուղ եկավ ֆուտբոլի գնդակը: Ֆուտբոլի գնդակը մեր գյուղ բերեցին մեր գյուղի ուսանողները, որոնք ամռան արձակուրդներին գնացել էին Երեւան եւ այնտեղ տեսել էին ֆուտբոլի խաղերը: Ֆուտբոլի գնդակը գյուղ բերելուց հետո ուսանողները սկսեցին մեր գյուղի տղաներին սովորեցնել ֆուտբոլ խաղալ: Ֆուտբոլ խաղալ սովորեցնելու համար ուսանողները կազմակերպեցին մի քանի խաղեր, որոնց ժամանակ ցույց տվեցին, թե ինչպես պետք է խաղալ ֆուտբոլ: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում այնքան հետաքրքրություն առաջացրին, որ ամեն կիրակի ու տոն օրերին հավաքվում էին մեր գյուղի տղաները եւ սկսում էին ֆուտբոլ խաղալ: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում ավելի ու ավելի տարածվեցին, եւ ֆուտբոլ խաղալ սկսեցին ոչ միայն տղաները, այլեւ մեծերը: Ֆուտբոլ խաղալ սկսեցին նաեւ մեր գյուղի աղջիկները: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում այնքան հետաքրքրություն առաջացրին, որ ամեն կիրակի ու տոն օրերին հավաքվում էին մեր գյուղի տղաները եւ աղջիկները, որպեսզի նայեն ֆուտբոլի խաղերին: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում ամեն կիրակի ու տոն օրերին կազմակերպում են մեր գյուղի ուսանողները: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում կազմակերպում են նաեւ մեր գյուղի դպրոցի աշակերտները: Ֆուտբոլի խաղերը մեր գյուղում կազմակերպում են նաեւ մեր գյուղի կոլտնտեսության բրիգադ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ Պէյրութ գացող օդանաւ մը կրակի բռնուած է Պաալպէքի վրայ – նը, օդանաւորդը, չուէտացի, վիրաւորուած է։ Հոկտեմբեր 30ին Ամերիկացի վերջին դինուորը կը մեկնի Լիբանանէն։

ՖՐԱՆԵԻՑՈՒՆԱԿԱՆ առեւտրական դաշինք մը կնքուեցաւ որուն համաձայն Ֆրանսան 120·000 թոն գինի պիտի նե – րածէ Ցունաստանէն։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Աբա. նախարար՝ Ֆոն Պրէնթանօ յայտարարած է «Թայմզ»ի թղթակիցին թէ Պոնի կառավարութիւնը կը մտածէ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն հետ, բայց պիտի խու – սափի որեւէ ձեռնարկէ որ կրնայ նկատուիլ իբրեւ ճանաչումը Արեւելեան Գերմանիոյ։

ԶՈՐՍ ՀԱՐԻՒՐ միլիոն րուբլի օժան – դակութիւն մը կուտայ Ա. Միութիւնը գնդ. Նասրի Աստւանի ամբարտակին շինութեան համար։ Այս լուրը յայտարարուեցաւ Խրուշչեւի իսկ բերնով մարելով Ամէրին ի պատիւ տրուած ընդունելութեան մը ժամանակ։ Ինչ որ այսօր Ասը – րուշչեւ կուտայ Նասրի, մերժած է տալ Տըլըս 1956ին, առիթ տալով Նասրի որ ազդայնացնէ Սուէզի Ջրանցքը։

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ յեղափոխութեան նա – խօրեակին, Վիէննայէն կը հաղորդեն որ նոր ձերբակալութիւններ կատարուած են Հունգարիոյ մէջ։

Ձերբակալուած անձերը ամբաստան – ուած են իբրեւ «ֆաշիստ եւ կասկածելի»։ Այս տարեդարձին առիթ Ամերիկայի ներկայացուցիչը ՄԱԿի մէջ՝ Քապօթ Լօճ յայտարարած է.— Հունգարիան եւ Ա. Միութեան միւս բոլոր արբանեակ երկիր – ները օր մը պիտի իրենք իրենք ազատագրեն։ Անկա կարելի է նախատեսել նոյն վստահութեամբ, որով կ'ըսենք թէ օրը կը յաջորդէ գիշերուան։

ԶԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ Հանրապետութեան քառանամեակին առիթ, Փրակայի համալսարանի կուսակցութեան պաշտօնա – թերթը կը գրառպարակէ Մասարիքի քաղաքականութիւնը որ եղած է «հակա – մարքսեան եւ հակա – ժողովրդական»։

ՄՈՐԻՍ ԺՐՆԲՎՈՒԱ ցմահ քարտուղար ընտրուեցաւ Ֆրանսական ակադեմիայի, Ժորժ Լըքոնթի տեղ որ վերջերս մեռաւ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍ

Կրընոպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան մեծ հանդէսը այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ մէկը, տեղւոյս հանրածանօթ Արմենեան – վիլլի մեծ սրահին մէջ։

Կը բանախօսէ Պ. ՄԻՍԱԱՔ ՄԻՐՋԷ։

ԼԻՈՆ
ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԵՒ ՔԵՐՄԷՍ

Լիոնի նորակառոյց եկեղեցւոյ կից Ազգային Տան բացումը պիտի կատարուի, Լիոնի եկեղեցաչէն Երիտասարդաց կողմէ կազմակերպուած չքեղ քերմէս եւ պարահանդէսով մը։

Բոլորը կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ, այս հաճելի օրը միասին անցնելու։

26 Հոկտեմբեր, ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր։

Պիտի ըլլան՝ խաղեր, թօմպոլա, ճոխ պիւֆէ, պարեր։

Vente de Charité.

Մուտքը ազատ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր Ս. պատարագ, որուն ընթացքին երկեհոնի ընկերակցութեամբ կ'երգուի օրուան յատուկ չարականը։ Տեղի կ'ունենայ նաեւ խաչահանդիսի անդաստանը՝ ջրօրհնէքով։ Երգչախումբը կը ղեկավարէ Պ. Վ. Սարգսեան։

ՁՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
EXPERTISE GRATUITE
Ծախելու համար
ձեր փավիյօնը, վիլլան,
յարկաբաժինը կամ խանութը։
J. TORANIAN
18, AVENUE DE L'OPÉRA
OPE 73-21 OPE 19-45

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի բոլոր անդամուհիները կը հրաւիրուին բացառիկ ընդհ. ժողովի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, այս երկուշաբթի օր, ժամը չորսին։ Օրակարգի վրայ կան շատ կարեւոր հարցեր։

ԹԻՅԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. Կասոյ Խաչի Կեդր. վարչութեան կ.ղմէ՝ պատիւ Տիկին Լօլա Սասունիի, Լիբանանի Հայ Օգն. Խաչի գործավարքարտուղար, որ Ամերիկա ներկայ եղած է Հ. Օ. Մ.ի պատգմ. ժողովին, այս շաբթի ժամը 16ին Սասունիի ճաշարանը, Րիւ տ'Ալէքսանտրի, մերթօ Սանթիլ կամ Սէն Տընի։

Կը հրաւիրուին յատկապէս Փարիզի չքաւոր մասնաճիւղերու անդամուհիները, լսելու համար ընկերուհիին հետաքրքրական զեկուցումը։

ՀԱՅԳԵՀԱՆԿԻՍՏ

Այս կիրակի Անմահն ԿՈՄԻՏԱՍԻ յիշատակին եւ եկեղեցաչէն մեծ բարերար պր. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ դերդաստանի համայն նըւիրեալներուն համար պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն պատարագ եւ յետ պատարագի պիտի կատարուի հոգեհանդստեան պաշտօն։

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը։

×

Այս կիրակի Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ Ս. պատարագ Շաւիլի եկեղեցին մէջ։ Յետարտ պատարագի հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյ հիմնադիրներէն ողբացեալ ՀԱՄԲԱՐ – ՁՈՒՄ ՃԼՋՃԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ։ Հանդուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ այս արարողութեան։

×

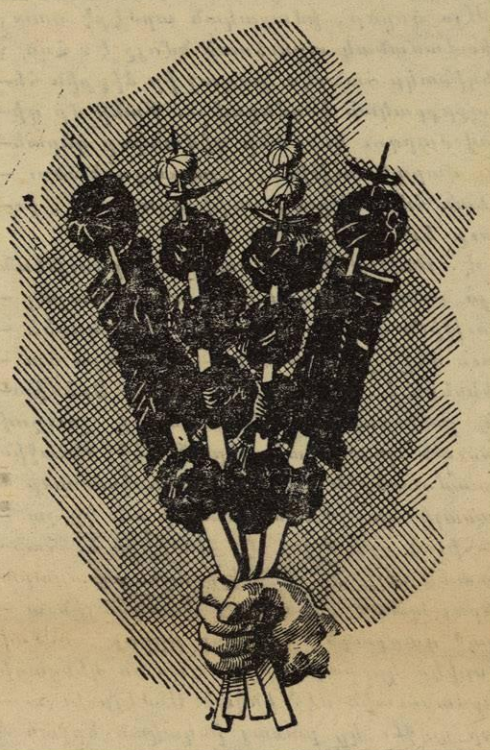
ՎԻՒՈՖԼԻ.— Հայթայեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ Շաւիլի եկեղեցին մէջ հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի, Հայաստանի մէջ մեռած իրենց մօրեղբօր ՀՐԱՆՏ ՇԱՀԻՆ – ԵԱՆի մահուան քառասունքին եւ իրենց մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՑԱՑԻ մահուան տարելիցին առթիւ. ինչպէս նաեւ իրենց եղբօր ՔԵՐՈՎԲԷի եւ զաւակին ՀԱՑԿԱԶԻ յիշատակին։

Կը խնդրուի յիշեալներուն յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ սոյն արարողութեան։

ԱՂՖԱՏԱԹՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e
Նախագահութեամբ Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ
Deux Orchestres Cotillons
ՁԱՆԱՁԱՆ ԱՔՐԱՓՍԻՈՆՆԵՐ, ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ
ԹՕՄՊՕԼԱ, ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՎ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Միութեան գրասենեակը
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ PRO. 77-73
Սեղաններուն կէսէն աւելին բռնուած ըլլալով ամապարեցէք ձեր տեղերը ա – պահովել այսօրուընէ իսկ հեռաձայնելով վարչութեան գրասենեակը։
Վերջին օրերու մի սպասէք։

ՍԻՓԱՆ - ՖՈՄՏՈՍ ԵՐԳԶԱՅՈՒՄԲ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱԼԻԻ
Ցիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԷ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԶԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ'ԵԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչլիք», «քարսքի»
Bar Américain

ETABLISSEMENTS
G. HAGOPIAN
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻԻՆ
10, Rue du Caire, Paris 2e Tél.: CEN. 78-44 et CEN. 66-96
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԿԸ ԾԱԽԷ ՀԵՏԵՒԵԼ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ, ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ
ԷՆԹԵՐԼՈՔ — ԺԱՔԱՐ — ՄԱՑ ԱՆԿԼԷՋ — ՄԱՑ ՍԻՒԻՍ — ՑԻԼ Տ'ԷԿՈՍ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
(INTERLOCK, JACQUARD, MAILLE ANGLAISE, MAILLE SUISSE, FIL D'ECOSSE)
★
ԻՐԵՆՑ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ԳՈՅՆԵՐՈՎ
ՇԻՆՈՒԱԾ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԹՐԻՔՈՑԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ
ԿԸ ԾԱԽԷ ՆԱԵՒ ԶՈՒՏ ԲՈՒՐԴԷ ԴԵՐՁԱՆ 2-28, 2-40 ԵՒ ԽԱՌՆ ԲՈՒՐԴՈՎ 1-26
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆ
ԵՒ ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԼԱՅՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 **ֆր.** վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանգ : Հատը 15 **ֆր.**

ԿԻՐԱԿԻ
26
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
26 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8329 — 34EME ANNÉE — Fondateur SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4130

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿՈՐՍՈՒԱԾ ԳԱՆՁԵՐ

—o—

Թարգմանչաց ծօնին առթիւ «Ծուռտըբեր» խմբագրական մը նուիրած է « Մեր կորուստները»ուն (11 Հոկտեմբեր) :

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը արագ ակնարկ մը նետելով զարկերու ընթացքին մշակութային մարզին մէջ հայ ժողո – վուրդին ունեցած կորուստներուն վրայ , առաջին առթիւ կը յիշէ Մեսրուժան Արծրունին , որ ձեռքն անցած դիրքերը կ'այրէր , քան Մովսէս Խորենացիի :

Անիկա ա՛յն Մեսրուժանն է , զոր Պար – սից Շապուհ Թագաւորը Հայաստան պըրկած էր Արշակի մահէն վերջ՝ անոր խոստանալով «Հայոց թագաւորութիւնն , միայն թէ զնախարարան նուաճելով՝ ի դեն մաղդեղանց պաշխարհս զարձուցէ» :

Սասանեան Յազկերտէն առաջ Շապուհ ձեռնարկած էր արդէն քրիստոնեայ Հա – յաստանը մազդէական զարձնելու դժուարին աշխատանքին :

Իր գործած բազմաթիւ չարիքներու կարգին , Մեսրուժան «...Զորս միանգամ գիրս գտանէր՝ այրէր , եւ հրաման տայր մի՛ ուսանիլ զգպրութիւն յունարէն , այլ պարսիկ» : (Մ. ԽՈՐԵՆԱՑԻ , Գիրք Գ. ԼԶ) :

Միայն թէ այրած գրքերը հայերէն չէին , այլ յունարէն : «Զի յայնժամ գիր դպրութեան Հայոց չեւ եւս էր լեալ , եւ յունականաւն վարէին եկեղեցւոյ կարգ» : (Անդ) :

Հայերէն գիրերը չէին գտնուած այն ատեն , քանի որ Ս. Մեսրոպին պիտի վիճակուէր գործել այդ հրաշալիքը :

Մեսրուժանէն առաջ կը մեղադրուի նա – եւ Գրիգոր Լուսաւորիչ , որ Հայաստանի մէջէն հեթանոսութեան հետքերը բոլորովին ջնջելու համար ո՛չ միայն քանդել տուած էր , կ'ըսեն , մեհեաններն ու բա – զիններըը , այլ նաեւ այդ կրօնքին մասին գրուած գրքերը : Անշուշտ ասոնք ալ՝ ոչ – հայերէն լեզուով :

Սակայն «Ծուռտըբեր»ը մտահոգուած հայերէն ձեռագիրներուն են , որոնց ընդ – հանուր թիւը ամբողջ աշխարհի մէջ չուրջ 24·000 կը հաշուէր ժամանակին Մեսրոպ Մաշխարոս :

Գնահատելի աշխատանք մը կատարած է մեր պաշտօնակիցը՝ վկայութիւններ քաղելով հին ու նոր պատմիչներէն՝ զա – նազան չրջաններու «հրկիզուած» , փճացուած կամ «թաղուած» ձեռագիրներու մասին : Տասնեակ հազարներու կը հասնի անոնց թիւը :

Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել այն բազմահազար ձեռագիրները , որոնք կորսուեցան Թուրքիոյ հայկական վանքերուն եւ եկեղեցիներուն մէջ կամ անհետացան տարագրութեան ճամբաներուն վրայ :

Կարելի չէ անշուշտ մօտաւոր թիւով մը անգամ ճշդել թէ գրերու դիւէն (ե. դար) ի վեր քանի՞ հազար ձեռագիրներ գրուած են հայերէն լեզուով , անշուշտ մեծագոյն մասը ընդօրինակութիւն :

Մեծագէս ցաւալի են անշուշտ այս կորուստները : Հաւանաբար անոնց մէջ կային օտար մատենագիրներէ թարգմանուած երկեր , որոնց բնագիրները ի սպառ կորսուած են եւ զորս կարելի պիտի ըլ – լար թերեւս լոյս աշխարհ բերել՝ հնարհիւ հայերէն օրինակին :

Հին եւ միջին դարու կարդ մը դասական հեղինակներու գործերը հայերէն թարգմանութեանց միջոցաւ է որ երեւան են հանուած եւ դիտական աշխարհի սեփականութիւն դարձուած :

Սակայն ինչ ալ ըլլայ , երբ նկատի ունենանք հայ ժողովուրդին դլխէն զարեր – րու ընթացքին անցած տաքն ու պաղը , այլայեղ ու այլակրօն աշխարհակալներու անհամար արշաւանքները մեր հայրենի հողերուն վրայ , զոհ պէտք է ըլլանք , որ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՖԵՐՀԱԹ ԱՊԱՍ ՓԱՐԻ՞Զ ԿՈՒԳԱՅ

—o—

ՏԸ ԿՈՂԻ ՅԱՁՑԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Զօր· Տը Կոլ Հինդշաբթի օրուան յայտարարութիւնները մեծ հետաքրքրութիւն առեղծեցին միջազգային չրջանակներուն մէջ : Փարիզ թէ Ալժէ , վարչապետին խօսքերը չեղան մանրամասնու – թեամբ կ'ուսումնասիրուին :

Մոսկուայի ձայնասփիւռը կատարեալ լռութիւն կը պահէ Տը Կոլի առաջարկ – ներուն չուրջ : Խորհրդային խօսնակը քանի մը բառով արտայայտուեցաւ մամուլի ասուլիսին մասին , մասնանչելով թէ Վարչապետը չէր անդրադարձած Ֆեր – հաթ Ապասի առաջարկներուն· այնուհե – տեւ՝ ոչ մէկ բացատրութիւն : Այսուհան – դերձ , կարդ մը չրջանակներ դիտել կուտան , թէ Ֆ· Միութիւնը Ֆերհաթ Ապասն ու ըմբոստները կը պաշտպանէ , բայց տակաւին չէ ճանչցած Գահիրէի Ալժէ – րիոյ « առժամեայ կառավարութիւնը » , ինչ որ ցոյց կուտայ թէ Մոսկուայի վարիչները երկընտրանքի մէջ են այս ուղ – ղութեամբ :

Բացի Մարոքէ եւ Թունուզէ՝ արաբա – կան չրջանակները առ այժմ կը նախընտրեն ձեռնպահ մնալ· եգիպտոս զրաղած է Սուեզի ամբարտակին չինութեամբ· հետեւաբար , իր դիրքը ճշդելէ առաջ կը սպասէ Մոսկուայի յայտարարութեան :

Արեւմուտքը իր զոհունակութիւնը չի ծածկեր· Մանկ մէջ կա մտածեն թէ Տը Կոլ յոյսի ճամբան բացաւ : Ափրիկեան – ասիական խմբակցութիւնը հարցը կը մեկնարանէ այլ ձեւով .— Ֆրանսա ճանչցաւ Ալժերիոյ Ազատագր· Ճակատին դոյու – թիւնը : Անգլիոյ մէջ կը մտածեն թէ Ալ – ժերիոյ պատերազմը վերջանալու վրայ է :

Ընդհանուր առմամբ , ինչպէս կը զրէր «Փարի – Փրէս » , արեւմտեան չրջանակ – ները , որ ցարդ հարց կուտային· «ի՞նչ կը սպասէ Ֆրանսա , Ալժերիոյ մէջ» , այսօր հարցը կը դնեն չրջուած ձեւով .— ի՞նչ կը սպասէ Ալժերիոյ Ազատագր· Ճակա – գը : Զինադադարը մօտալուտ կը թուի բոլորին համար :

Այս բոլորին առընդքը կը կազմեն անչուշտ բանակցութիւնները : Մինչ «առ – ժամեայ կառավարութիւնը » կը պահանջէր որ խորհրդակցութիւնները տեղի ունենան չէզոք հողամասի մը վրայ , Ֆրանսայի Վարչապետը ուղղակի ճշդեց հան – դիպումի վայրը .— Փարիզ : Այս առի – թով Գահիրէէն զալիք պատասխանու – թեան անդամներուն խոստացաւ սոփ – fոնտուի մը , որպէս զի ազատօրէն ա – նոնք կարենան զալ Փարիզ , կարզադրեն իրենց խնդիրները եւ մեկնին : Այս պա – րագան որոշ դժգոհութիւն մը պատճառած է , Մարոքի մէջ կը յայտարարեն թէ Ռապաթը լաւագոյն վայրն է , ուր Ֆրանսայի եւ Ազատագր· Ճակատի ներկայացուցիչները կրնան հաւաքուիլ եւ խորհրդակցիլ· Իսթիքլալի Թերթերը կը յիշեն «օդանաւի հարուածը» , աւելցնելով թէ Ազատագր· Ճակատի ամէնէն արժանաւոր ներկայացուցիչը արդէն Փարիզ կը զտնուի .— Պէն Պէլլա :

Այսուհանդերձ Մարոքի եւ Թունուզի պաշտօնական չրջանակները մեծապէս չահագրգռուած են դէպքերուն ստացած ընթացքով , Պուրկիպա եւ Մոհամէտ Ե· կը մտաբեն որ թենճուկը չուտով լուծուի : Այս առիթով , Պուրկիպա անգամ մը եւս

առնուազն 24·000 հայերէն ձեռագրեր ա – նոպարտ պահուած են ցարդ :

Անիկա կը պարունակ — մեծ մասամբ— մեր վանքերուն ,— Էջմիածին , Երուսա – ղէմ , Վենետիկ ու Վիեննա :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՆՈՊԷԼԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

—o—

Այս տարի Նոպէլեան մրցանակը տըրուեցաւ խորհրդային պրոֆ Պորիս Փաս – թերնաքի : «Տոքթ· Ժիվակո» վէպով ա – պատ աշխարհի մէջ ծանօթ այս պրպտողանաստեղծը Նոպէլեան մրցանակով համամարդային հռչակի տիրացաւ : Մի – ջազգային մամուլը կը պրէ իր մասին , լռութիւն կը պահէ միայն Մոսկուա :

Արդարեւ , մամուլը հարց կուտայ թէ Խորհրդային իշխանութիւնները թոյլ պիտի տա՞ն արդեօք , որ Փասթերնաք Սթոքհոլմ երթայ՝ մրցանակը առանալու համար :

Եթէ Փասթերնաք իրաւունք առնայ Ֆ· Միութենէն դուրս ելլելու , միաժամանակ պիտի տեսնէ նաեւ իր երկու քոյրերը , որոնք քանի տարիէ ի վեր կը գտնուին Լոնտոն , իբրեւ տարագիր :

Պորիս Փասթերնաքի «Տոքթ· Ժիվակո» վէպը զատապարտուած ու արգիլուած է Ֆ· Միութեան մէջ :

Գերմանական «Տի Վելթ» թերթը կը հրատարակէ Նիլսընի մէկ տեսակցութիւնը՝ Փասթերնաքի հետ , անցեալ ամառ : Խորհրդային գրագէտը ազատօրէն խօսած է , մասնաւորապէս չեչաելով .— «Օր մը պիտ փնտռեցին եւ գտան : Կ'ուզէին որ թուղթ մը ստորագրեմ : Պէտք է հաստատէի կարդ մը զօրաւարներու պնդակահարութիւնը ... Անիկա ցոյց կուտար թէ իմ վրաս վտահութիւն ունին : Անոնք երբեք չեն դիմեր այն մարդոց՝ որոնք լուծարքի պէտք է ենթարկուին : Կինս զատակ մը կը սպասէր : Մկսաւ լալ , խնդրելով որ ստորագրեմ զօրավարներու գնդակահարութեան թուղթը· բայց , չէի կրնար ... վատահ էի , որ պիտի գան եւ ձերբակալեն զիս· պատրաստ էի ...Բայց , չեկան » :

Այժմ , խօսքը կը պատկանի Խրուչեւի : Թոյլ պիտի տա՞յ որ խորհրդային գրագէտ մը դուրս ելլէ երկրէն եւ ստանայ 17 միլիոն ֆրանքի իր մրցանակը :

կը յիշեցնէ իր մէջնորդութեան առա – ջարկը : Մարոքի բանբերին համաձայն Տը Կոլի առաջարկները «քաջալերական» են :

Միացեալ Նահանգներու կարծիքն ալ յայտնի է այլեւս .— Ալժերիոյ Ազատագ· Ճակատը պէտք է ընդունի Զօրավարին առաջարկները , կը յայտարարեն Ուա – շինկթընի մէջ :

Մինչ այս մինչ այն , անհնկալի եկած է նաեւ «Ալժերիոյ առժամեայ կառավարութիւնը» , որ չաբաթ օր պատնի ժողով մը ունենայ , վերջնական որոշում մը տալու համար : Նախապէս Ֆերհաթ Ապաս յայտարարած էր· — Զօր· Տը Կոլ հոյակապ մարդ մըն է եւ մեծ հայրենասէր մը· պիտի ուսումնասիրենք իր առաջարկները , որպէսզի կարենանք արտայայտիլ այդ մասին :

Լաւատեղեակ չրջանակները կը յայտարարեն սակայն , որ Ֆերհաթ Ապաս , — Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան դեկավարը » , — Զօր· տը Կոլի առաջարկին պատասխանելով ընդունած է Փարիզ զալ , խորհրդակցելու համար (Ֆիկարօ) :

Ապաս , Սէթիֆի նահանգին երեսփոխանը , մայրաքաղաք պիտի զայ Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան Արտաքին Նախարար» Տէպաղինի եւ «փոխ վարչապետ» եւ «Պատերազմական նախարար» Գրիմ Պելքասէմի ը· կերակցութեամբ :

Ազատագր· Ճակատի այս առաջարկը Փարիզ փոխանցուած է Ալժերիական ժո – ղովի նախկին նախագահ Ֆարէսի միջոցաւ , որ նոր վերադարձաւ Ֆրանսա :

Ամէն պարագայի մէջ այսօր – վաղը պաշտօնապէս կը յայտարարուի նաեւ Ազատագր· Ճակատի որոշումը , եթէ Գահիրէի ժողովը չաբաթ օր վերջանայ :

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

Դուն ամէ՛ն բան էիր ճակատագրիս մէջ·
Ցետոյ եկան՝ պատերազմ , բայբայում եւ վերբեր ,
Եւ երկա՛ր , երկար ատեն ո՛չ մէկ լուր էիր մէջ ,
Անհետացած մնացիր դուն :

Եւ հիմա , շա՛տ ու շատ տարիներ ետք ,
Կը խոռվէ գիս Ֆու ձայնըդ կրկին ,
Մթութեան մէջ կարդացի ես կտակդ ,
Ու արթնցայ՝ ինչպէս մէկը թմբիրէն :

Դէպի մարդի՛կ կ'ուզեմ երթալ· ամբոխի՛ն
Դէպի խուճապն իրենց , դէպի այգերգ ,
Եւ օդին մէջ թոցնել տալ ամէնիդ՝
Տաշեղի՛ պէս : Եւ ծունկի բերել ամէնիդ :

Անո՛ր համար եւ ան՛որ տեղ կը զգա՛մ ես ,
Կարծես իրենց մորքին տակ ե՛ս ըլլայի :
Եւ կը հալիմ էս ինքս ալ ճիւնի պէս :
Կը նմանիմ յօնիը կիտող առտուան :

Ինծի հետ ես բոլոր մարդիկն անոնուն ,
Ծառե՛ր , տղա՛ք , խուսափողնե՛ր կծկը – տուն :
Ա՛հ անոնք ամէնիդ յաղթեցին ինծի ,
Եւ ասոր մէջ է լոկ՝ իմ յաղթանակս :

ՊՈՐԻՍ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ
Գերմ·է Թարգմ· Պ· Ֆ·

ՓԱԿԱՐԱՆԷՆ ԱՌԱՋ

"ՀՌՈՄ ՈՒՆԻ ԱՐԴԷՆ ԻՐ ՊԱՊԸ"

ՅԱՆՁԻՆ՝

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ

ԿԸ ԳՐԷ «ՓԱՐԻ – ՓՐԷՍ »

Խօսքը այլեւս փակարանի ժողովին է , որ պիտի բացուէր Շաբաթ օր ժամը 17– ին սիկամինեան տաճարին մէջ :

Մինչ այդ մամուլը կը չարունակէ իր նախատեսութիւնները եւ Ուրբաթ պիշէր , անգամ մը եւս , « Փարի – Փրէս» իրբեւ խորագիր կը դնէր .— « Կեցցէ՛ Պապը » պոռաց ժողովուրդը երբ կարդինալ Ագաջանեան կ'անցնէր » :

Թերթը կը պրէ թէ Հռոմէական մամուլը փակարանի ժողովէն քանի մը ժամ առաջ երեք ձրի նախատեսութիւններ ը – րած է , ա) Ֆրանսայի կարդինալները կ'ուզեն կարդինալ Ռոնքալլին ընտրել , բ) փակարանի նիստը չատ կարճ պիտի տեւէ , գ) կարդինալ Աղաջանեան կը մերժէ պապ ըլլալ : «Փարի – Փրէս»ի Հռոմի թղթակիցը՝ Փիչոն կը չեշտէ թէ որքան սխալ է նման կարծիքներ յայտնել եւ կը չարունակէ .— Հռոմի ժողովուրդը , ինք , ունի արդէն իր պապը՝ կարդինալ Աղաջանեանն է : Այս վերջինը երկու ճամբայ կ'ելլէր Սպանիոյ հրապարակէն , ուրկէ կառքը պիտի անցնէր , երբ քանի մը հարիւր հոգի — ծաղկավաճառ , բանուոր , վաճառորդ , սափրիչ , զրամատան պաշտօնեայ — անմիջապէս զինքը չրջապատեցին «կեցցէ՛ Պապը» պոռալով : կարդինալը չփոթած՝ ժպիտ մը ունեցաւ եւ գլուխը կախեց : Գիտէ հիմա թէ իրբեւ « Պապ » կը մտնէ փակարան :

Ժան տ'Օսթեթալ «Մոնտ»ի մէջ կը վերյիշէ անգամ մը եւս պապ ընտրելիներու անունները .— կարդինալներ՝ Աղաջանեան , Ռոնքալլի , Վալերիո Վալերի , Մաղելլա , Միմմի , Ռուֆինի եւ կը չեշտէ թէ փակարանին նիստը կարճ կը տեւէ եթէ այս վեցէն մէկը որոշուի :

× Փակարանի ընթացքին ամէնէն չատ լսուելիները կը դործածուի , ըլլայ քուէթուղթերուն վրայ , ըլլայ յայտարարութեան ժամանակ :

× Ֆրանսական ձայնասփիւռը փակարանին արդիւնքները պիտի հաղորդէ ընդմիջելով իր սովորական յայտագիրը :

ՕՐՄԱՆԵԱՆ եւ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԺԱ.

Գալաքեան (Գրիգոր) եւ Դուրեան (Ղեւոնդ) վարդապետները, ինչպէս նաեւ Աչճեան եւ Էքսէրճեան քահանաները կ'ամբաստանեն Օրմանեանը.—

Թէ Օրմանեան կ'ուզէր Թուրքերուն յանձնել Պէշիքթաշի եւ Օրթաքէօյի Հայոց գերեզմանոցները:

Թէ կ'ամբաստարկէր՝ «բարձրաստիճան պաշտօնեայ Ռ. Եաղճեանի դիրքն ամրապնդելու եւ Րամազանի խփքարին ժամանակ իր համար ակնհաճոյ բան մը ընելու» նպատակով:

Երբ Օրմանեան կը տեսնէ թէ ժողովականները զէմ կ'արտայայտուին իր ցանկութեան, մէկիկ մէկիկ կը կանչէ զանոնք եւ կը հասկցնէ թէ ... եթէ կաթոլիկոսական պալատ կը կանչուին, եւայլն:

Էքսէրճեան քահանայ, իր ամբաստանութիւնը հաստատելու համար, կ'ուզէ ցցնէ.— Դատական նախարարութեան կողմէ կրօնական Ժողովին ղրկուած «Թէղգէրէին ոճէն հասկցուեցաւ թէ Օրմանեան ինքն է որ թելադրած է Պէշիքթաշի գերեզմանատան յանձնումը»:

Այստեղ հետաքրքրական փակագիծ մը:

Մեր նախորդ յօդուածով ծանօթ է Սամսոն Չէրքէզեանը, որ գիրք մըն է գրած (տպ. Թիֆլիզ, 1911), Օրմանեանի պաշտպանութեան համար: Ահա թէ ինչ կը գրէ այս Չէրքէզեանը.

— Դէ՛, էլ ինչպէս չնախանձէլ այդպիսի ուսեալ քահանաներին, որոնք նախքարական գրութեան Թիւրքերէն լեզուով գրածի ոճերը մինչեւ անգամ հասկանում են, թէ ո՛վ է եղել գրութեան թելադրողը: Մինչդեռ մեզ մօտ, կաթողիկոսանիստ էջմիածնում, կաթողիկոսական թեկնածուների եւ պիտնական սինոդականների կենտրում, ռուսական համալսարանները աւարտած ռուսահայ բարձրաստիճան եկեղեցականները նոյն համալսարաններից վկայուած իրանց խորհրդականներով», պատճառն ուրիշ բան չէ՝ այլ միայն «համալսարանաւարտ իրաւաբանների» պոլշեւիկը:

Գալով մեր հարցին, երկու զերեզմանատուներու պատմութեան մէջ, եւ ոչ մի տեղ զերեզմանատուները ծանօթ ման մէջ, չփոթութիւնը Օրմանեանն է որ առեղծած է փաստաբանական խորամանկութեամբ: Իրողութիւն է, սակայն, թէ Օրմանեանէն առաջ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը յանձնարարած էր Թուրքերուն տալ պահանջուած գերեզմանատուները, բայց յանձնումը ձգձգուած էր: Օրմանեան եւս զէմ չէր յանձնումին, կ'ուզէր յանձնել, բայց թէ ի՛նչ կը հետապնդէր, Աստուած պապան միայն գիտէր: Իրողութիւն է որ կը ձգձգէր, մինչեւ որ « կը փոխ »Սուլթանին պահանջը:

×

Նպատակ չունիմ մէկ առ մէկ քննել ամբաստանութեանց ամբողջական

« Թիւրքահայոց եկեղեցականներէն այդ բարմահմուտ լեզուագիտութիւնը թէեւ չատ նախանձելի է, բայց եւ ցաւալի է մի ուրիշ հանգամանք:

« Մինչդեռ ամբաստանիչ եկեղեցականներից մէկը չարունակ խօսում է Պէշիքթաշի գերեզմանատան վերաբերմամբ, միւսը խօսում է, նոյն ամբաստանութեան առթիւ, Օրթագիւղի գերեզմանատան վերաբերմամբ:

« Հայ քահանան Թիւրքի դրութեան ոճը աւելի լաւ է ճանաչում, քան թէ Հայոց գերեզմանատունը:

«Եւ ինչպէս որ 75 տարի գործադրուող Պոլոժենիէի մէջ էջմիածնի գեկավարները չեն կարողացել իրարից ջոկել օրինաւորը եւ ապօրինին, այնպէս էլ Օրման-եանին ամբաստանող եկեղեցականները չեն կարողացել ջոկել Պէշիքթաշի գերեզմանատունը Օրթագիւղի գերեզմանատունից:

« Հետեւապէս Հայոց գերեզմանատները իրարու հետ չփոթող վարդապետին ներելի է հայ պատրիարքին չփոթել հայջինջ Աբդիւլ – Համիդի հետ»:

Հարկ է դիտել տալ Չէրքէզեանի թէ դժուար չէ պատասխան – եամակէ մը հասկնալ, առանց համալսարանաւարտ ըլլալու, թէ ի՛նչ ցանկութիւն կը յայտնէ առաջին նամակագիրը, Թուրքերէն գրած ըլլայ թէ ռուսերէն: Բայց եթէ Պոլոժենիէի ծանօթ խօսքը «չեն կարողացել հասկանալ կաթողիկոսանիստ էջմիածնում, կաթողիկոսական թեկնածուների եւ պիտնական սինոդականների կենտրում, ռուսական համալսարանները աւարտած ռուսահայ բարձրաստիճան եկեղեցականները նոյն համալսարաններից վկայուած իրանց խորհրդականներով», պատճառն ուրիշ բան չէ՝ այլ միայն «համալսարանաւարտ իրաւաբանների» պոլշեւիկը:

Գալով մեր հարցին, երկու զերեզմանատուներու պատմութեան մէջ, եւ ոչ մի տեղ զերեզմանատուները ծանօթ ման մէջ, չփոթութիւնը Օրմանեանն է որ առեղծած է փաստաբանական խորամանկութեամբ: Իրողութիւն է, սակայն, թէ Օրմանեանէն առաջ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը յանձնարարած էր Թուրքերուն տալ պահանջուած գերեզմանատունը, բայց յանձնումը ձգձգուած էր: Օրմանեան եւս զէմ չէր յանձնումին, կ'ուզէր յանձնել, բայց թէ ի՛նչ կը հետապնդէր, Աստուած պապան միայն գիտէր: Իրողութիւն է որ կը ձգձգէր, մինչեւ որ « կը փոխ »Սուլթանին պահանջը:

×

Նպատակ չունիմ մէկ առ մէկ քննել ամբաստանութեանց ամբողջական

ՆՈՐ ԳԼԽԱՐԿՈՒ

Առջի օր, երբ դեռ լոյսը չէր բացուած, արթնցայ՝ ու անկողնիս հաճելի ջերմութեան մէջ կը ծուլանայի երբ հեռուէն, չատ հեռուէն, երկնքէն անցնող բազերու կռինչը լսեցի. մտքի աչքերով տեսայ աշնանպորչ երկնքին վրայ նաւող անոնց վէնն ու զայն կազմող բազերուն հանդարտ թեւարախումբ: Զկրցայ ճշդել թէ լսածներս առաջնորդողին ապահովոյ կո՞նչն էր թէ ոչ՝ յոգնածի մը պատրանքը որ կամաց երթան, իրեն սպասեն, զինքը եւս չձգեն ...

Ո՞ւր կ'երթան, մտածեցի ես ինծի, ի՞նչ օրացոյցով ու ի՞նչ կողմնացոյցով ... Իրենց ճամբու վախճանին ո՞ր հեռաւոր չամբերուն մէջ բոյն պիտի դնեն եւ ո՞ր եղեգնուտին մէջ պահուած էգը իր արուն պիտի կանչէ ...

Երբ ելայ անկողնէս, յուզած էր. բուրդէ հագուստ մը զտնելու հագնելու համար, նախաճաշեցի ու ելայ դուրս: Դուրսը, կայարան երթալու համար հանրակառքի սպասած պահուս, զգացի որ ճակատս կը պաղէր. վաղը առաւոտ գլուխարկս դնելու եմ, խորհեցայ ես ինծի: Մայիսի կէսէն ի վեր գլխարաց կը պտրտէի. ասկէ տասը–տասնըհինգ տարի առաջ, ինծի պէս գլխարաց պտտող չկար գրեթէ, ամէն մարդ ամառը յարդէ՝ ու ձմեռը աւելի կամ թաղիքէ գլխարկ կը կրէր. ձմեռը ցուրտէն պաշտպանուելու եւ ամառն ալ, կ'ենթադրեմ, Մօրիս Շվաբիէի նմանելու համար. որովհետեւ մեր կարծիքով, կիներուն ախ ու վախ քաշել տուող պզպիացիին ու մեր մէջ դանուող միակ տարբերութիւնը, իր պատուգան է ու յարդէ կարծր գլխարկը՝ եթէ չհաշուենք իր խոպոտ ու ճաթած ձայնը, որ առաւելագիտ մը չէ անոր նպաստ... Բայց չատ ալ վստահ չեմ այս դատումիս վրայ, վերջապէս ո՞վ կրցեր է կնոջ մը խորհելու կերպին խելք հասցնել ...

Հիմա հարցը այն էր որ պաղ օդերը եկած էին, ծառերու տերեւները կարմրիլ ու դեղնիլ սկսած էին, արտերուն մէջ զրադումները լուսնին պոյին ունէին ու թրոչունները, դաչտերու սերմով պարարտանալէ ու հեռապրաթիւներուն վրայ տղմը կոտ ժողովներ դումարելէ վերջ, ահա կը մեկնէին իրենց կառոյները դէպի հարաւ դարձուցած ...

Կէսօրուան դէմ, աշխատած պահուս, ուրիկ ուր, — միտքս ինկաւ թէ պարնան սկիզբը, երբ օդերը տաքցան ու հողէն շոգին բարձրանալ սկսաւ, տասիկ գլխարկս մեր տան վարի յարկը Հայուհեակինոց դարակին վրայ դրի ու հոն մնաց: Հանապարար դեռ հոն է ու փոշոտած,— խորհեցայ ես ինծի. հոգ չէ, կը խոզանակեմ ու կը մաքրեմ. բիծ մը կամ արատ մը չկայ որ կարը մը պէնզինով չմաքրուի ...

Այս բաները խորհած պահուս բնաւ մտքէս չանցաւ թէ կրնայ բան մը եկած ըլլալ գլխարկիս գլխուն. ի՞նչ պիտանայի. որո՞ւինչուան պէտք էր որ իմ խելքս հոն ու հոն գլխարկով գրպէր ...

Ճաշերդ օրուան առաւօտուն, իրապէս հոգոտ պաղ օր մը, ինչպէս վար՝ վեթերան գլխարկս դոնելու գլուխս դնելու: Հոն, դրած տեղս չէր: Կնոջս հարցուցի:

— Ի՞նչ պիտի ընես, ըսաւ:

— Ինչ պիտի ընեսը կա՞յ, գլխարկը ի՞նչ կ'ընեն, գլուխս պիտի դնեմ, դուրս է:

— Ո՞ր գլխարկդ է փնտռածդ ...

— Աստուի գլխարկս... Ես կնի՞կ եմ որ տասը գլխարկ ունենամ, ունեցած չուներեցածս ձմրան գլխարկ մըն է:

— Խեղճ մարդս, ան ալ չունիս ...

Ու սկսաւ խնդալ:

— Ի՞նչպէս թէ չունիմ, ի՞նչ եղաւ ...

— Փրկութեան բանակի հանդերձահաւաքներուն տուի: Արդէն դեղնած ու ձեւէ եկած բան մըն էր ...

— Աստուած, վար իջիր ու կառավարէ, — ըսի սրտնեղած, ու անմիջապէս ելայ դուրս:

Կէսօրուան մօտ հեռաձայնիս դանդակը ճչաց:

— Այո, ըսի խռպոտ ձայնով մը:

— Արամ, դո՞ւն եա.

— Այո, եթէ տէրը կամենայ՝ էրիկդ է, — ըսի կնոջս ձայնը ճանչնալով գործիքին մէջէն:

— Գլխարկդ գնեցի՞ր:

— Ոչ, դեռ ժամանակ չունեցայ, իրի – կուներ. գործէս վերջ ու տուն գալէս առաջ կը գնեմ:

— Կ'ուզե՞ս որ քեզի հանդիպիմ ու միասին գնենք ...

— Ինչո՞ւ. ես մինակս չե՞մ կրնար գընել:

— Կրնաս, բայց եթէ հետդ ըլլամ աւելի քեզի յարմարող ու ճաշակաւոր բան մը կը գնենք:

— Այն խանութները, ուր գլխարկ կը ծախուի, պատերուն վրայ մարդահասակ հայելիներ կան, անոնց մէջ նայելով կըը–

չարքը: Կը կարծեմ թէ ըստ բաւականին տեղեկացաք —

1.— Օրմանեանի գիմագիծը, — եղէգ մը, Զօհրապի բառով, որ չատ է ծռած:

2.— Ինչուէ չանձնաժողովին գիմագիծը, — հասարակ փիկիւռաններու խումբ մը:

Կ'արժէ տալ նաեւ չորրանին գիմագիծը, — մէկ յօդուածով, ուր պիտի ներկայացուին զուարճալի պատմութիւններ, այլապէս հետաքրքրական: Լուսանցքին վրայ՝ Օրմանեանի դատաստանը իր ժամանակակիցներուն մասին:

Ցեսոյ, իրրեւ վերջաբան, բուն դատաստանը՝ համակերպութեան վարդապետութեան դէմ, այլ խօսքով՝ երիտասարդութեան գիրքը, ուր կ'երեւի Շ. Միսաքեան:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

"ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ"

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ

Բաղդատական այդ վերաքննութիւնը՝ մեզ կը տանի նոյնիսկ նախապատմական, դիւցազնական հին դարերուն: «Բերդին մէջ թափառող մը, կ'ըսէ Շապին – Գարահիսարի Հերոսամարտին քաջագրիչ պատմաբան Արամ Հայկազն, էջ 163, երբեմն կրնայ հանդիպիլ ժանդէն կրծուած նետի մը: Պատահած է որ արթուն տղայ մը՝ մաքուր երկաթէ 5 – 10 ֆիլոնոց՝ գունդեր գտնէ՝ չակնկալուած անկիւնի մը մէջ: »

Զէ՞ք զարմանար՝ երբ այս տողերուս հեղինակը ձեզ հաւատայ, ականատեսի տղբիւրով, թէ Վանայ համբաւաւոր Բերդաժայրին արեւմտեան բարձրադիր ու մեծ դուռին ճակատը՝ չղթայով կախուած կայ՝ պղպատէ հսկայ դունդ մը, քսան քիլո՞, երեսուն քիլո՞, չորսուն քիլո՞, ու նախապատմական ո՞ր դարերէն եկած: Նման՝ հայ ժողովրդական դիւցազնավէպին մէջ պար բռնող մեր դիւցազներէն Ծանասար – Բաղդասարի, Առիւծ – Մըհէրի, Թրլոլ – Դաւիթի (Սասունցի Դաւիթ) եւ Պզտիկ – Մհերի ծանր զուրգերուն (մասխա):

Փոփոխակնե՛ր կուտան մեզի՝ ամենա–փոքր բաղդատական պատմուածքները՝ դաւառէ դաւառ, նահանգէ նահանգ, գիւղէ գիւղ: — «Գալող կիրակի երի–կուն (Բարեկենդանին)՝ Տէրան փոստելու օր է» կ'ըսուի էջ 55, ու 56ին մէջ ալ՝ կը տրուին մանրամասնութիւններ: Բայց «Տէրան փոստել» ասութիւնը կը մնայ մութ, առանց ստուգաբանութեան:

Վանեցիին, կարնեցիին ու Դիւցազնավէպին բանալին՝ օղնութեան կը հասնի: «Տէրան»ը՝ Տէրհօր տրական ձեւն է: Իսկ փոստել՝ «փըստ – փըստ ընել», կարնե–ցոց սփստացնել, քշել, հալածել: Նա–եւ տըմփիկով (տապաստակով, բարձով՝ հարուածել, տմփկահարել կը նշանակէ: Այսինքն՝ փոխաբերաբար՝ Տէրհայրը խոստել, խոստումի բերել, բերանէն խոստում առնել՝ որ Զաւակին իրենց նչխարք տայ:

Ինչպէս որ Վանեցի տանտիկինը Բարեկենդանի չաբթուն, իր տունուտեղը վե–րով–վարով կ'աւլէ, կը մաքրէ, պատուհան ու դուռ կը բանայ, Փետրուարը դուրս կը նետէ, Մարտը ներս կը հրաւիրէ, ձայներգելով՝ «Շվաթը դուրս, Մարտը նե՛րս, Շվաթը դո՛ւրս, Մարտը նե՛րս»:

«Շվաղ»ը՝ եթէ ըստ ոմանց արաբական Շուբաթ կամ հրէական Սաբաթն է, ըստ այլոց ալ՝ հին կռապաշտ դարերու հայ դիցարանին չար անդամներէն ««Շը–

ւոտ»ն է:

« Քաղցր դինի»ին անցնելէ առաջ, քիչ մը մօտենանք պատմականին: Ուրիկ՞ Շապին Գարահիսար տեղանունը:

Հերոսամարտին նկարագիրը գրիչին աշխատակիցներէն Յ. Յ. Կարմիրեան՝ այսպէս կ'ըսէ, էջ 11.— « Շապին Գարահիսարի հիմնարկութիւնը չատ հին ու հեռուոր թուականներու կը հասնի: — Ժամանակի մշուշին մէջ ծածկուած է անոր պատմութիւնը, որ Ուրարտացիներու եւ Հիթիթներու օրերէն կը սկսի ...: Իր բերդաժայրին կողերուն վրայի ան–դունդներուն տակ (կամ բարձունքներուն վրայ) պիւերներ են Մեծն Տիգրան ու Մհրդատ, Լուկուլլոսն ու Պոմպէոս »: « Ու ... Յունաց Նիկողայոս Կոլթ կայսեր կողմէ պրաւուելով կոչուած է Նիկոպոլիս» (էջ 12):

Բայց նոր պեղումներով եւ ուսումնասիրութիւններով, Շապին Գարահիսարի սկզբնական անունը պէտք է եղած ըլլայ Շիպ – Ղարասար (Սիոն ամսագր. Յունիս 1958, էջ 154): Կոչուած է նաեւ Կոլոնիա (անդ):

Գարա – Հիսար՝ սեւ բերդ, սեւ բեր–դաժայռ, սեւ սարերու չղթայ նչանակութիւնով՝ կրնայ մեզ գիւցազնավէպին մէջ չատ յաճախ յիշուած եւ կեդրոնական դեր խաղցող Սեւասարիի հետ, որուն դրուած տեղը չատ անորոշ է վէպին մէջ, բայց

Հիմա հարցը այն էր որ պաղ օդերը եկած էին, ծառերու տերեւները կարմրիլ ու դեղնիլ սկսած էին, արտերուն մէջ զրադումները լուսնին պոյին ունէին ու թրոչունները, դաչտերու սերմով պարարտանալէ ու հեռապրաթիւներուն վրայ տղմը կոտ ժողովներ դումարելէ վերջ, ահա կը մեկնէին իրենց կառոյները դէպի հարաւ դարձուցած ...

Կէսօրուան դէմ, աշխատած պահուս, ուրիկ ուր, — միտքս ինկաւ թէ պարնան սկիզբը, երբ օդերը տաքցան ու հողէն շոգին բարձրանալ սկսաւ, տասիկ գլխարկս մեր տան վարի յարկը Հայուհեակինոց դարակին վրայ դրի ու հոն մնաց: Հանապարար դեռ հոն է ու փոշոտած,— խորհեցայ ես ինծի. հոգ չէ, կը խոզանակեմ ու կը մաքրեմ. բիծ մը կամ արատ մը չկայ որ կարը մը պէնզինով չմաքրուի ...

Այս բաները խորհած պահուս բնաւ մտքէս չանցաւ թէ կրնայ բան մը եկած ըլլալ գլխարկիս գլխուն. ի՞նչ պիտանայի. որո՞ւինչուան պէտք էր որ իմ խելքս հոն ու հոն գլխարկով գրպէր ...

Ճաշերդ օրուան առաւօտուն, իրապէս հոգոտ պաղ օր մը, ինչպէս վար՝ վեթերան գլխարկս դոնելու գլուխս դնելու: Հոն, դրած տեղս չէր: Կնոջս հարցուցի:

— Ի՞նչ պիտի ընես, ըսաւ:

— Ինչ պիտի ընեսը կա՞յ, գլխարկը ի՞նչ կ'ընեն, գլուխս պիտի դնեմ, դուրս է:

— Ո՞ր գլխարկդ է փնտռածդ ...

— Աստուի գլխարկս... Ես կնի՞կ եմ որ տասը գլխարկ ունենամ, ունեցած չուներեցածս ձմրան գլխարկ մըն է:

— Խեղճ մարդս, ան ալ չունիս ...

Ու սկսաւ խնդալ:

— Ի՞նչպէս թէ չունիմ, ի՞նչ եղաւ ...

— Փրկութեան բանակի հանդերձահաւաքներուն տուի: Արդէն դեղնած ու ձեւէ եկած բան մըն էր ...

— Աստուած, վար իջիր ու կառավարէ, — ըսի սրտնեղած, ու անմիջապէս ելայ դուրս:

Կէսօրուան մօտ հեռաձայնիս դանդակը ճչաց:

— Այո, ըսի խռպոտ ձայնով մը:

— Արամ, դո՞ւն եա.

— Այո, եթէ տէրը կամենայ՝ էրիկդ է, — ըսի կնոջս ձայնը ճանչնալով գործիքին մէջէն:

— Գլխարկդ գնեցի՞ր:

— Ոչ, դեռ ժամանակ չունեցայ, իրի – կուներ. գործէս վերջ ու տուն գալէս առաջ կը գնեմ:

— Կ'ուզե՞ս որ քեզի հանդիպիմ ու միասին գնենք ...

— Ինչո՞ւ. ես մինակս չե՞մ կրնար գընել:

— Կրնաս, բայց եթէ հետդ ըլլամ աւելի քեզի յարմարող ու ճաշակաւոր բան մը կը գնենք:

— Այն խանութները, ուր գլխարկ կը ծախուի, պատերուն վրայ մարդահասակ հայելիներ կան, անոնց մէջ նայելով կըը–

որ կրնայ տարածուիլ եկեղեցւոյ բարձրաբերձ ու անառիկ լեռնաշղթային արեւմուտքէն, պատմական Սեպուհ լեռնէն մինչեւ կարնոյ լեռները, ու դէպի հարաւ՝ մինչեւ Սասունք կամ Սասնոյ Սաթերը:

Այս վարկածին ուժ կուտայ տեղանուն մը՝ որ յիշուած է գրքին մէջ (էջ 161) Դաշտերայ ձեւով: Իսկ վերջերս Հայաստանի մէջ կարմիր Բլուրի պեղումներէն հանուած արձանագրութիւնները տուած են Ուրարտական պատերազմի Աստուծոյ մը անունը՝ Թէյշեբա (Յառաջ օրաթերթ 12 Օգոստոս, 1958), Քրիստոսէ առաջ Վեցերորդ Դարուն:

Եթէ Դաշտերա կամ Թէյշերա անունները մէջ կարելի ըլլայ վերականգնել մեր մատենագրական Գարաճաղի(ք) տեղանունը, այն ատեն Շապին Գարահիսարը կ'ունենայ իր Ծննդոցը:

Գանք հիմա գրքին կորիզը կազմող հերոսամարտին, որ ամբողջապէս գրուած է Արամ Հայկազնի կողմէ, յիշողաբար: Այդ մասը, 125 – 283 էջ, գրքին մէկ երրորդը կը կազմէ եւ չարադրուած է առինքնող սահուն լեզուով:

Եթէ պատմութեան համար թիւով, թուականով փաստերն են որ կչիռ ունին, Շապին Գարահիսարի Ցուչամատեանը անհնազմէ չէ:

ԶԻԹՈՒՆԻ

(3 Շար.)

Ֆ. ՀԱՍՈՒ

Ի.

ԳԱՂՏՆԻՔ

Շատ չտևեց, որ Հասը – պան ամբողջ իր հարստու – թյամբ ինքնագոհ վերա – դարձավ Ղարսի պալատ։ Այնտեղ նրան սպասում էին նրա հարազատները, որոնք ուրախությամբ ողջունեցին նրան։

— Ո՞ւր էր մնացել դու, որդի, այդքան ժամանակ, որ մենք քեզ չէինք տեսնում, – հարցրեց նրանից մայրը։

— Ես գնացել էի Ղարսից հեռու գտնվող մի քաղաք, որտեղ ինձ հաջողվեց ձեռք բերել մեծ հարստություն, – պատասխանեց Հասը։

Ծերունի հայրը, որ ուշադիր լսում էր որդու խոսքերը, հարցրեց նրան.

— Ինչպե՞ս ձեռք բերեցիր այդ հարստությունը։

Հասը պատմեց հորը, թե ինչպես է ստացել գանձերը։

— Ես ուրախ եմ, որ դու այդքան հարուստ ես դարձել, – ասաց հայրը, – բայց ավելի ուրախ կլինեի, եթե դու ինձ ասեիր, թե ինչպես կարելի է գտնել այդ գանձերը։ Ես էլ կգնայի և կհարստանայի։

— Ես կասեմ, հայրիկ, միայն թե դու ինձ խոստացիր, որ ոչ ոքի չես ասի այդ մասին, – պատասխանեց Հասը։

Հայրը խոստացավ։ Հասը պատմեց նրան գանձերի մասին և ասաց, որ նրանք գտնվում են Ղարսի մոտ գտնվող մի քարայրում։

Հասի հայրը, որ շատ ագահ մարդ էր, ուրախությունից չգիտեր, թե ինչ անի։ Նա ուզում էր անմիջապես գնալ գանձերի մոտ, բայց կինը խնդրեց նրան, որ մի քանի օր ևս մնա տանը

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ անկլիական ուժերուն պարպումը սկսաւ. առաջին օդանաւը Ամմանէն մեկնեցաւ Կիպրոս: Միւս կողմէ Լիբանանի ամերիկեան ուժերու պարպումը վերջացաւ, 1200 հոգի բարկացած վերջին զօրաժիւռը մեկնեցաւ Ուրբաթ օր:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ սկսան ամրակոծել Քեմոյ կղզին, ապգայնականները պատսխանեցին լուսթեան դատապարտելով համայնավարներու պատկանող ամբարձակ ութ կեղրոնները:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ մահափորձեր կը չարունակուին. Նիկոսիոյ մէջ Անկլիացի մը սպաննուեցաւ երիտասարդ Յոյնի մը կողմէ. Յոյն մը սպաննուեցաւ եւ ուրիշ մը վիրաւորուեցաւ: Անկլիայի ութ զին-ուորները վիրաւորուեցան:

ՔԱՆԱՏԱՑԻ մէջ հանքի արկած մը պատահեցաւ. 1500 մետր խորութեան մէջ 172 հանքագործներ արդելափակուեցան պայթումի մը հետեւանքով. ազատարարները յաջողած են փրկել 78 հոգի: 55 ուրիշներ կորսուած կը նկատուին: Յարդ եւ ըեք դիակ դտնուած են: Ազատարարները կը պայքարին 36 ուրիշներու կեանքը փրկելու համար:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Սաթենիկ Տէր Դաւիթեան եւ Ռուբէն Տէր Դաւիթեան չորս հազարական ֆրանք կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Տօքթ. Յ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւ Մշակոյթի Տան: (Մատնալ «Յառաջ»էն):

× Տօքթ. Փիւթիւճեանի յուղարկաւորութեան ծաղկեպսակ մը ղրկած էր նաեւ Ֆ. Կապոյտ Խաչի Կեդր. վարչութիւնը:

×

Տիկին Ադնիւ Գազազեան եւ զաւակները Sofp. Յովհ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի Տան Շ. Մխաքեան սրահին եւ երեք հազար ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի օգափոխութեան կայանին:

GALERIE FRAMOND
3, Rue des Saints Pères
ԵԱ ՐՔ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16ԷՆ 31

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղի բոլոր անդամուհիները կը հրաւիրուին յաւարիկ ընդհ. ժողովի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ, այս երկուշաբթի օր, ժամը չորսին: Օրակարգի վրայ կան շատ կարեւոր հարցեր:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ընկեր Յակոբ Պապիկեան (Մարսէյլ) եւ ընտանիքը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը ներկայացնեն Այրի Տիկին Էլիզ Բիւզանդի եւ ընտանիքին Sofp. Յ. Փիւթիւճեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Սեւբանի մասնաճիւղիս բոլոր ընկերուհիները եւ ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Տիկին Փառանձեմ Սանտիկեանին մահուան առթիւ իր ամուսնոյն ընկ. Արթին Սանտիկեանին եւ իր պարագաներուն:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Սեւբանի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները եւ ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ընկերուհի Տիկին Էլիզ Բիւզանդին իր ամուսնոյն Sofp. Յովհ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւ:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Պանէօ – Քաչանի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Էլիզ Բիւզանդի իր ամուսնոյն Sofp. Յ. Փիւթիւճեանի (Կիլիկեցի) մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի կայանի չէնքին, երկու հազար ֆր. ալ Մշակոյթի տան: Մատնալ Յառաջէն:

×

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը բոլոր անդամուհիներով իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Է. Բիւզանդի իր ամուսնոյն անակընկալ եւ կսկծալի մահուան առթիւ:

×

ՍԻՆԹ ԷԹիԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անտոք Ենթակոմիտէն եւ բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիկին Էլիզ Բիւզանդի եւ իր զաւկին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր Sofp. Յ. Փիւթիւճեանի տխուր մահուան առթիւ:

ՓԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ԸՐԴ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Place Saint-Sulpice — Métro : St. Sulpice
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՀԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԵՒ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԹՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ
Արտասանութիւն՝ ընկ. Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, երգ՝ Օրիորդներ ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ԼՈՒԻԶ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ (*մեներգ եւ զուգերգ*) Դահիրչի ձայնասփիւռէն, եւ ընկ. ԱՒԵՏԻՍ ՓԻՒՓԷԼԵԱՆ
Կովկասեան պարեր՝ Օրիորդ ԱՇԼԷՆ ԴԻԵԱՆ եւ ՎԻՊԵՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Հայկական երգերու երրեակ մը, դեկավարութեամբ՝ Պ. ՔԱԶԵԱՆԻ:
ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԸ
Orchestre MIC GEET et sa formation
1er Prix du Conservatoire de Paris
ՃՈՆ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ *Խօսնակ՝ ընկ. Գ. ԷՄՐԻՆԵԱՆ*
ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԲ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՔՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝ **ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ**

Ս. ԽԱՉ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Ի նպաստ կարօտեալներու
Կիրակի, 16 Նոյեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր
HOTEL LUTETIA ի *Շքեղ սրահներուն մէջ*
Գեղարուեստական բաժին — Նուագախումբ
ՊԻՒՖԷ — ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ԱՂՔԱՏԱԲՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Կիրակի 26 Հոկտեմբեր ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE V ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ 31, Ave. George V, Paris 8e

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ողբացեալ Sofp. Յ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւով իր զրացիները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն իր այրին՝ Տիկին Էլիզն Բիւզանդի եւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ զումարները կը նուիրեն Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին:

Տիկին Զօլաքեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Աբրահամեան հազար, Տէր եւ Տիկին Պօնի հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկ. Պալեան հինգ հարիւր, Պաքալեան ընտանիք երեք հարիւր, Սուճուքճեան եւ Տօսթաքեան հազար, Տէր եւ Տիկ. Իմպէկ հինգ հարիւր, Մէկոն Մէյլէ հազար, Տէր եւ Տիկին Տարկոսեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Գուլումճեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Տէրվանեան երեք հարիւր, Այրի Տիկին Փափազեան հինգ հարիւր, Մատամ Ժան Մանոկեան հինգ հարիւր, Տէր եւ Տիկին Մարլէն երեք հարիւր, Տէր եւ Տիկին Տօչրանքեան (տէլիս) հազար, Տէր եւ Տիկին Պրէօյլ հազար, Տէր եւ Տիկին Կիւրճեան հինգ հարիւր, Այրի Տիկին Էլէն երկու հարիւր, զումար 11·100 ֆրանք:

×

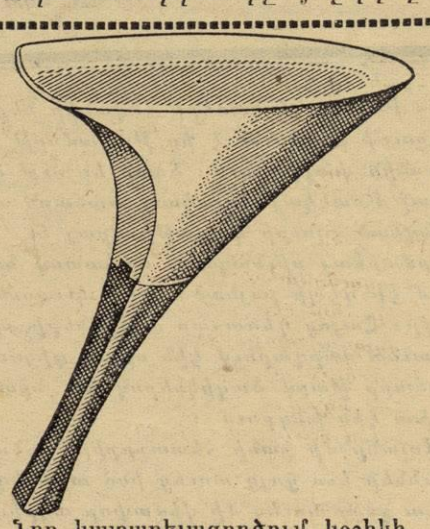
Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ Տէր եւ Տիկին Օննիկ Պէզիրճեանէ երկու հազար ֆրանք, ողբացեալ Sofp. Յ. Փիւթիւճեանի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը Նոյեմբեր 22ին, Շաբաթ իրիկուն 0 կիւպ:

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով:

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաթիէր փլաստիֆ) *եւ ալիւմինիումի միացում-մով չինել անբեկանելի* (էնֆասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ:

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Téléphone : OPEra 01-08
Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36
» 33-3?

SICOMEX
20, Rue Royale, Paris 8e
Métro : Madeleine Tél. : OPE. 67-77

Համաձայն ինքնուրիսքի հետ ստորագրած պայմանագրին ամէնէն կարճ ժամանակամիջոցին ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՑԱՆՉՆԻ Ֆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Առաջնակարգ ապրանքներ, թէքսթիլ, հագուստ, ներքնազգեստ մատչելի պիներով, տաք հագուստներ, չալ փերվչեան բուրդէ, ճայլըն զուլպայ եւ ամէն տեսակ ապրանք:

Յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ են, մեր գրասենեակին մէջ:

Բոլոր ծախքերը (մաքս – ապահովագրութիւն եւն.), ծրարներուն գիներուն մէջ հաշուուած են, ստացողը ոչ մէկ վճարում կ'ընէ, ծրարներու յանձնումը ապահովուած է եւ ստացողին կողմէ ստորագրուած:

Ստացագիրը կը ղրկուի ուղղին: Բաց է ժամը 9էն 12, եւ 14էն 18·30

Envoi Gratuit de Renseignements et Catalogue

MORY et Cie
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԻՆԹՈՒՐԻՍԹ – ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ ստացած է մենաչնորհեալ իրաւասութիւնը ծրարներ ղրկելու Խորհրդային Միութիւն: Բոլոր տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, ստացողը ոչ մէկ վճարում ունի ընելիք: Ղրկողը ինք կը պատրաստէ ծրարը իր կողմէ գնուած եւ ընտրուած հագուստներով եւ ապրանքներ:
Սքատար ծրար չենք պատրաստեր: *Սակայն միայն նոր ապրանք կ'ընդունինք: Ներկայիս ծրարները աւելի արագ կը հասնին:*
Բոլոր տեղեկութիւնները կը տրուին հեռաձայնով՝ NOR. 40 72 & 50 83
10, Rue St-Quentin, Service C, Paris 10
MÉTRO ET AUTOBUS : GARE DU NORD
ԿՐ ՑԱՆՉՆԱՐԱՐՈՒԻ ԹԵՐԹԻՍ ԿՈՂՄԷ ՆԵՐԿԱՑԱՆԱԼ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
28
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
28 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8330 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4131

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՌԱՆՑ ՓՈՂԻ ՈՒ ԹՄԲՈՒԿԻ

Հաւատարիմ իր ծրագրին, վարչապետը ասոիճանաբար, առանց փոյթ ու թմբռւկի, պինուորականի վճռակամութեամբ ու հետեւողական կերպով Ֆրանսան կ'առաջնորդէ դէպի խաղաղութիւն ու բարօրութիւն :

Խորապէս ուսումնասիրած լլլալով այն բոլոր պատճառները, որոնք խառնակ ու անկայուն վիճակ մը ստեղծած են երկրին մէջ, զօրավար Տը Կոլ միջոցներ ձեռք կ'առնէ զանոնք անհետացնելու եւ բնականոն վիճակ վերահաստատելու համար :

Նոր Սահմանադրութիւնը եղաւ առաջին քայլը, կոչուած՝ հիմնական փոփոխութիւններ մտցնելու Ֆրանսայի ներքին կեանքին մէջ : Հանրաքուէէն ի վեր որոշ բարւոքում նկատելի է արդէն :

Կառավարութեան հանդէպ վստահութիւնը կ'աճի հետզհետէ՝ ներքին եւ արտաքին ճակատներուն վրայ :

Զօրավար Տը Կոլ չի սիրեր ծամել բառերը : Իր մտածումը կ'արտայայտէ առանց «դիւանագիտական» քօղի եաեւ պահուըտելու,— պարզ ու արտաբայց :

Իր դիմաւոր յատկանիշներն են անկեղծութիւնն ու հայրենասիրութիւնը, որոնք վեր են, ամէն կասկածէ :

Իր անվիճելի հեղինակութիւնը օր ըստ օրէ կը բարձրանայ՝ պատկառանք ներշնչելով նոյնիսկ բնդդիմադիրներուն ու հակառակորդներուն :

Ալժերիոյ խնդիրը խաղաղօրէն բանակցութեանց ճամբով կարգադրելու համար ըրած հրապարակային առաջարկները մեծ տպաւորութիւն առաջ բերին ոչ միայն երկրին, այլ նաեւ արտասահմանի մէջ :

Այդ յաւուր հարցը չորս տարիէ ի վեր կը զբաղեցնէ ոչ միայն Ֆրանսայի հանրային կարծիքը, այլ նաեւ միջազգային դիւանագիտութիւնը :

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ Ֆրանսայի դարաւոր հմայքը նահմանելու համար զանազան կասկածելի գործակալներ տարբերէ ի վեր Ալժերիոյ չուրջ առասպելները կը յերիւրեն ու կը տարածեն :

Զօրավարը մամուլի իր ասուլիսին մէջ թանձրացնելով յիշելով, ցոյց տուաւ թէ ո՛րքան անիմաստ էր Ալժերիոյ մէջ թափուած արիւնը :

Ապստամբները մարդկային ու նիւթական ահռելի կորուստներ կրեցին, առանց դրական արդիւնքի մը հասնելու : Ու գժուար թէ այսուհետեւ կարենան յաջողիլ, երբ կէս միլիոնոց Ֆրանսական բանակ մը կանգնած է իրենց դիմաց :

Աւելորդ արիւնահեղութենէ խուսափելու համար, Զօր. Տը Կոլ ճամբայ ցոյց կուտայ իրենց,— խաղաղութեան եւ եղբայրական գործակցութեան ճամբան :

Ալժերիոյ հայրենասէրներուն կը մնայ օգտուիլ ներկայացած առիթէն եւ բռնել ձեռքը՝ զոր Ֆրանսա կ'երկարէ իրենց :

Խաղաղ համակեցութեան նոր չրջան մը պիտի բացուի հիւսիսային Ափրիկէի խառն բնակիչներուն համար :

Ֆրանսա քաղաքացիութեան իրաւունք տալով Ալժերիոյ Արաբներուն, քաղաքական իրաւունքները կը բանայ անոնց առջեւ : Խլամ կիները պիտի ազատագրուին, քաղաքներն ու գիւղերը դպրոցներու՝ ցանցով մը պիտի ծածկուին եւ բնակչային ապահովութեան օրէնքները մեծապէս պիտի բարձրացնեն ժողովուրդին ապրուստի մակարդակը :

Եւ վերջապէս Ֆրանսա ծանր մղձաւանջ մը ձերբազատուած՝ ամբողջովին պիտի նուիրուի ներքին չինարար աշխատանքի :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ՓԱՐԻԶ ԳԱԼ

«ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆՔ ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ՝ ԶԻՋՈՔ ԵՐԿՐԻ ՄԸ ՄԻՋ»

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ՝ ՑՈՒՄԱԽԱՆ

Ֆերհաթ Ապասի յայտարարութիւնն – րէն զատելով՝ Շարաթ օր կը կարծուէր թէ Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութեան» անդամները Փարիզ պիտի դային՝ դիմագաղարի չուրջ բանակցելու համար : Արդարեւ «վարչապետ» Ապաս խանգա – վառութեամբ խօսած էր Տը Կոլի առաջարկութեան մասին, միաժամանակ վտարանելով զօրավարը : Մինչեւ իսկ, կիսապաշտօնական աղբիւրներ կը հաստատէին թէ «Առժամեայ կառավարութեան» ներկայացուցիչները, Ֆերհաթ Ապասի գլխաւորութեամբ, Փարիզ պիտի գան :

Հարցը բոլորովին տարբեր բնոյթ ստացաւ սակայն : «Առժամեայ կառավարութիւն»ը ժողով մը գումարեց, որմէ ետք հրապարակուած զեկոյցով՝ ուղղակի կը մերժէ դիմագաղարի համար Փարիզի մէջ բանակցիլ :

Ֆերհաթ Ապաս յայտնելէ ետք թէ Զօր. Տը Կոլի մամուլի ասուլիսը ոչ մէկ նորութիւն կը բերէ, աւելցուց.— Վարչապետին նախորդները աւելի ընդառաջ գացած էին իրենց առաջարկներուն մէջ. հետեւաբար՝ Զօր. Տը Կոլ կը մերժէ բանակցիլ :

Այս կէտը մասնաւորապէս զարմանք պատճառած է Փարիզի կառավարական շրջանակներուն, որովհետեւ Տը Կոլէ ա – ռաջ ոչ ոք այսքան յառաջ գացած էր եւ բանակցութիւն առաջարկած Ալժերիոյ Ազատագր. ճակատին :

Ապաս «կոյր» կ'որակէ Ֆրանսական կառավարութիւնը, աւելցնելով թէ «հանրաքուէին եւ ընտրութեանց կազմակերպութիւնը նոր խարէութիւն մըն է Ֆրանսական գաղթատիրութեան պահմութեան մէջ » :

« Ֆրանսայի կողմէ պարտադրուած ընտրութիւնները չեղեալ կը համարէ » Ալժերիոյ «առժամեայ կառավարութիւնը» : Ազատագր. ճակատը կ'առաջարկէ որ խորհրդակցութիւնները տեղի ունենան չեզոք երկրի մը մէջ, իսկ դալով կուսակցութիւնները՝ անոնք պիտի չարունակուին մինչեւ իրենց նպատակակէտը , « այսինքն անկախութիւն » :

Այս յայտարարութիւնները անակնկալի բերին միջազգային շրջանակները : Ֆերհաթ Ապաս աննպաստ մթնոլորտ մը պատեցեց իր չուրջ : Առաջին առթիւ Փարիզի ժողովին մէջ կի Մոլէ յայտարարեց թէ Ալժերիոյ Ազատագր. ճակատը մեծ սխալ մը գործեց, մերժելով Տը Կոլի առաջարկը :

Լոնտոնի մէջ կը մատնեն թէ Ապաս ենթարկուած է Ազատագր. ճակատի ծայրայեղներուն :

Ուղիղ կէսը շրջանակներուն համաձայն՝ Ֆերհաթ Ապասի պատասխանը առնուազն ձախաւերութիւն է :

Միջազգային հանրային կարծիքին ըստեղծած աննպաստ մթնոլորտին պատճառով «առժամեայ կառավարութիւնը» երկրորդ ժողով մը գումարեց, քննելով մասնաւորապէս արաբական երկիրներու եւ Փարիզի դիրքը : Ժողովէն եաք «կառավարութեան» բանրերը յայտարարեց .— Մենք չմերժեցինք բանակցիլ, բայց կը մերժենք բանակցիլ այն ձեւով՝ զոր կ'առաջարկէ Զօր. Տը Կոլ : Սաաա Տեհլապ աւելցուց.— Միշտ պատրաստ ենք բանակցելու որեւէ չեզոք երկրի մէջ , պայմանաւ որ հաստատուն հիմեր պտնուին :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՋԱՐԵՀ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

Ինչպէս Հռոմի մեր թղթակիցը հաղորդած էր , Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա. ցաւակցական հեռագիր մը ղրկած էր Պապին մահուան առթիւ, Վատիկան, մասնաւորաբար կարդինալ Ագաջանեանի :

Կարդինալ Ագաջանեան հեռեւեալ հեռագրով պատասխանած է Զարեհ. Ա. կաթողիկոսին .—

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ ԱՆԹԻԼԻԱՍ

Շնորհիւ բազում վեհափառութեանդ ազնիւ հեռագրին եւ աղօթից համար Ս. Քահանայապետին մահուան առթիւ : Արեւշատութիւն ձեզ, բարօրութիւն Հայութեան :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ՅՈՒԶՈՒԱԾ ԵՒ ՄՏԱՀՈԳ…

(Սեփական թղթակցութիւն)

ՀՌՈՄ, (Յառաջ).— Շատ հաւանական է որ կարդինալը իր «վերջին» պատարագը ըրաւ Լեւոնեան դպրեվանքին մէջ, հայ ժառանգաւորներու եւ վարդապետներու ներկայութեան, փակարան մտնելէ առաջ : Հակառակ իր ճիգին՝ Ագաջանեանի ձայնը կը թրթռար յուզումէն : Ցուզուած էր, ոչ թէ անոր համար, որ կրնայ Պապ ընտրուիլ,— որուն խոնարհութեամբ համակերպած է արդէն՝ ժողովրդական խանդավառ ցոյցերէ ետք,— այլ՝ անոր համար որ այդ ընտրութիւնը դինքը պիտի բաժնէր Հայ ժողովուրդէն, որուն այնքան կապուած է : Երբ Հաւատոյ Տարածման Միւրանութեան պետ կոչուեցաւ, երեք ամիս առաջ, Պապէն խնդրած էր որ Հռոմի Հայոց դպրեվանքը մնայ :

Վերջին անդամ երբ դպրեվանք հանդիպեցաւ, սեղանին վրայ տեսաւ «Յառաջ»ը, իր մեծադիր նկարով, որուն վրայ դրուած էր.— Վաղուան Պապը՝ իտալացի մը, կամ՝ Ագաջանեան ... : Ցանկարծ դոչեց «Ախ, այս թերթերը... բայց, եթէ նոյնիսկ այդ դժբախտութիւնը պատահի եւ ես ընտրուիմ, մենք, Հայերս, համեստ եւ խոնարհ պէտք է ըլլանք, ինչպէս միշտ եղած եմ» :

Բազմաթիւ կարդինալներ համակրական արտայայտութիւններ ունեցած են եւ մինչեւ իսկ յայտնած՝ թէ պիտի քուէարկեն ի նպաստ կարդինալ Ագաջանեանի… :

ՊԱՊԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի օրուան երկու քուէարկութիւնները չկրցան Պապը ընտրել : Երկու անգամ ալ սեւ մուխ մը բարձրացաւ Սիքստինեան մատրան ծխնելոյզէն, յստակօրէն ընելով 2 հարիւր հազար հոգի, հաւաքուած Ս. Պետրոսի հրապարակը : Կարելի է ըսել որ կիրակի կէսօրէ վերջ մանաւանդ լրագրողները իրական սիւսպանս մը ապրեցան : Ժամը վեցին ճերմակ մուխ մը կը բարձրանար եւ Վատիկանի ձայնասփիւռը կը յայտնէր թէ Պապը ընտրուած է, բայց հինգ վայրկեան վերջը կը հերքէր իր տուած լուրը երբ մուխը արդէն սեւցած, կը բարձրանար :

Քուէարկութիւններուն արդիւնքը անչուշտ չի յայտնուիր բայց դրաւները կը չարունակուին Խաւլիոյ մէջ («Թօթօ փափա») : Ներկայիս դրաւներուն դլուխը կուգայ լաւ համեմատականով մը՝ Մկրի Դիմ Հինգ, կարդինալ Ագաջանեան :

Երկուշաբթի առաւ ժամը 11ին, յայնի պիտի ըլլար երրորդ քուէարկութեան արդիւնքը, եւ շատեր կը կարծէին թէ բարձրացող ծուխը ճերմակ պիտի ըլլար : Բայց, երկուշաբթի ժամը 11·30ին դարձեալ սեւ ծուխ մը բարձրացաւ Սիքստինեան մատրան ծխնելոյզէն.— Պապը չէր ընտրուած տակաւին :

Օրը Օրին ՕՏԱՐԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ…

L'étude de votre langue me passionne! .

Պարձեալ ֆրանսացի մը, Ռոմէնվիլէն, որ կը գրէ մեզի, միաժամանակ հարցնելով թէ ո՞ւր կրնայ դիմել … Հայերէնի սորվելու համար :

Հայերէնի տագնապը մղձաւանջի մը վերածուած է այսօր : Յանկերգի մը վերածուած է այս բացատրութիւնը, բայց, դժբախտաբար, ստիպուած եմ կրկնել : Հաւանաբար, կրկնութիւնները արդիւնք մը տան : Կը կրկնեմ՝ մասնաւորապէս երբ օտարէ մը նամակ կը ստանամ : Մեր լեզուին նկատմամբ օտարին գնահատումը կ'արձանագրեմ, այն յոյսով որ «մերին»ները կը զգաստանան :

Ցաւախտ ըսուած է, թէ գանձ մըն է հայերէն լեզուն : Վկայութիւններ բերուած են հին դարերէն,— ապարդիւն :

Այսօր, վկայութիւններ կը բերեմ մեր շրջապատէն : Ինչո՞ւ սակայն, արդիւնքը նոյնն է միշտ :

Պիտի ըսէի թէ երիտասարդները հայերէն չեն կարդար, որպէսզի տեղեակ ըլլան թէ ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ, հայկական ճակատի վրայ : Գիտե՛ք որ ծը – նողները կը կարդան : Ձի՛շդ այդ է պատճառը մեր կրկնութիւններուն : Ո – րովհետեւ ծնողները հարկ եղած չափով չեն հետաքրքրուիր փոքրիկներու հայեցի դաստիարակութեամբ : Փոխանակ գիշերցերեկ մատաղ տղոց բացատրելու թէ «հայերէնը փոր չի կշտացներ», կրնան խօսիլ միջազգային համբաւի տիրացած հայ անուններուն մասին .— երաժիշտ՝ Արամ Խաչատուրեան, գիտնական՝ Վ. Համբարձումեան, գրագէտ՝ Ռ. Սա – րոյեան, բեմադրիչ՝ Ռուբէն Մամուլեան … անո՞ւն կը պակսի : Երբեմն դերասանի մը կամ երգիչի մը անուան շուրջ ա – հագին խանդավառութիւն կը ստեղծեն . ոչ միայն « արդիականութենէ » ձանձրացած եմ, այլեւ՝ դարձած խստապահանջ . տարբեր ձեւով կարելի չէ արտայայտուիլ, դժբախտաբար :

Շարաթներէ ի վեր կը խօսուի կարդինալ Ագաջանեանի մասին : Բոլորս ալ կը խանդավառուինք : Բայց, ծնողք մը արդեօք մտածե՞ց իր զաւկին սորվեցնել «մեր Ագաջանեանի մայրենի լեզուն …» :

«Հայր Հա՛յ պահել» : Տգեղ բացատրութիւն մը, որ կարելի չէ ենթիսկ թարգմանել, որեւէ լեզուով : Ներկայ պայմանները այս «տգեղ» բացատրութիւնը ներմուծեցին մեր լեզուին մէջ եւ չենք կըրնար … ձերբազատուիլ անկէ :

Արդար ընդվզում մըն ալ կ'ունենայ մարդ, երբ նամակ մը կը ստանայ .— «Հայրիկը կամ մայրիկը մեռաւ, թերթը դադրեցուցէք», որուն կը յաջորդէ օտարի մը նամակը.— Ձեր լեզուն կը խանդաւառէ զիս, թերթ դրկեցէք :

Եթէ այսպէս շարունակուի՝ պիտի գայ ժամանակ մը, երբ հայերէն թերթը պիտի հրատարակուի օտարներու համար, երբ հազարաւոր հայ երիտասարդներ կանայս երկրին մէջ … :

Ընթերցողը լաւ պիտի ընէր ինչ մը մոռամփոփուիլ եւ գոնէ ա՛յս անգամ «բան մը » ըսել իր զաւկին կամ զարմիկին : Արդիւնքը մի՛շտ լաւ կ'ըլլայ :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ջուբերուն մէջ գտնուող ամերիկեան ռազմանաւերն ալ մեկնեցան , որոշուած Թուականէն՝ Հոկտեմբեր 31, Շարաթ մը առաջ : Միւս կողմէ Ցորդանանի բրիտանական ուժերուն պարպումը կը չարունակուի օրէ ճամբով, Զորեք – չարթի օր ոչ մէկ անգլիացի պիտի մնայ Ամմանի մէջ :

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՓՈՎԸ Ի ՎԵՐ

“ԱՆԴԱՍՏԱՆ”

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ա.

«Անդաստան»ի վերջին թիւին մէջ (մարտեալ՝ 8 – 9, 1958), վերջին էջին վրայ, խմբագրութիւնը ծանօթագրութիւն մը ունի։

Կը տեղեկացնէ.

« Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը (Լիզպոն) «Անդաստան»ի այս թիւին բաժանորդագրուած է հարիւր օրի – ևակով»։

Անշուշտ՝ պատշաճութիւն մը յարգելու փոյթը ունեցած է, նախ, հանդէսի իմ – բագրութիւնը։

Բարոյական պարտք մը հատուցանելու կենցաղագիտութիւնը։ Տարբական քաղաքավարութիւն։

Այս չարժուձեւին ու անոր բարոյական նշանակութեան ետեւ, սակայն, թոյլ ուբէք՝ որ մենք փնտռենք ու դանենք անդիր ոգերգութիւն մը։

Ոգերգութիւնը հայ ժողովուրդի իմացական եւ մշակութային հետաքրքրու – թիւններուն։

Տարիներուն հետ աղօտող ու ժխտուող մեր «զրահիրութեան», — մեր համբաւեալ··· լուսապաշտութեա՞ն։

Մտաւորական մեր ընկերակումին, — չը – սելու համար՝ անանկութեան։

« Տաճար »ներէն ելլելու եւ «լումայափոխ» դառնալու հաւաքական մեր վազքին։

Գիրին ու զրականութեան վերջնական – օրէն հրաժեշտ տալու եւ չուկայով յա – դենալու մեր արշաւին։

Աստիճանաբար մխրճուելո՛ւ, դասալիք եւ ինքնասպան ըլլալու համակերպու – թեան ···

Շարունակե՞նք։ — Փնտռե՞նք բսելու կամ պատկերացնելու տարբեր ձեւեր, որպէսզի հասկնալի դառնայ՝ թէ ինչ ըսել կ՝ուզենք եւ ի՛նչ բանի կ՝ակնարկենք։

Ըսե՞նք, օրինակի համար, թէ հասած է՝ վերջապէս՝ այն երջանիկ (= զրժ – բախտ) օրը, երբ Գալուստ Կիւլպէնկեանները միայն, անդենականէ՞ն, պիտի ու – զեն կամ մղուին «սատար հանդիսանալ» հայ գրի եւ զրականութեան տարածման, մեր ժողովուրդը մրափի՛ եւ թանձր ինքնաբաւութեան մէջ թողլով···

Մեծատան կամ հարուստին «ասպետական» աշակցութեամբ միայն պիտի ծաղկին ու ծլին մեր ածուները, փոխանակ ընդհանուր հետաքրքրութեան փաստէ մը թելադրուած բնական չահադրդռութեան, կարդալու, հետեւելու, սորվելու պահանջէ մը՝ առանց որուն ժողովուրդները կը ցամքին եւ կը խամրին։

«Անդաստան»ի միատող ծանօթագրութիւնը, իր այնքա՛ն զուսպ ու «համբաւեալ··· լուսապաշտութեա՞ն։

Մտաւորական մեր ընկերակումին, — չը – սելու համար՝ անանկութեան։

« Տաճար »ներէն ելլելու եւ «լումայափոխ» դառնալու հաւաքական մեր վազքին։

Գիրին ու զրականութեան վերջնական – օրէն հրաժեշտ տալու եւ չուկայով յա – դենալու մեր արշաւին։

Աստիճանաբար մխրճուելո՛ւ, դասալիք եւ ինքնասպան ըլլալու համակերպու – թեան ···

Շարունակե՞նք։ — Փնտռե՞նք բսելու կամ պատկերացնելու տարբեր ձեւեր, որպէսզի հասկնալի դառնայ՝ թէ ինչ ըսել կ՝ուզենք եւ ի՛նչ բանի կ՝ակնարկենք։

Ըսե՞նք, օրինակի համար, թէ հասած է՝ վերջապէս՝ այն երջանիկ (= զրժ – բախտ) օրը, երբ Գալուստ Կիւլպէնկեանները միայն, անդենականէ՞ն, պիտի ու – զեն կամ մղուին «սատար հանդիսանալ» հայ գրի եւ զրականութեան տարածման, մեր ժողովուրդը մրափի՛ եւ թանձր ինքնաբաւութեան մէջ թողլով···

Մեծատան կամ հարուստին «ասպետական» աշակցութեամբ միայն պիտի ծաղկին ու ծլին մեր ածուները, փոխանակ ընդհանուր հետաքրքրութեան փաստէ մը թելադրուած բնական չահադրդռութեան, կարդալու, հետեւելու, սորվելու պահանջէ մը՝ առանց որուն ժողովուրդները կը ցամքին եւ կը խամրին։

«Անդաստան»ի միատող ծանօթագրութիւնը, իր այնքա՛ն զուսպ ու «համբաւեալ

բաղարդ պատմութիւնն է ժամանակակից այն ոգերգութեան՝ զոր հայ ժողովուրդը կ՝ապրի, մասնաւորաբար Երկրորդ Աշխարհամարտէն ասդին, հետզհետէ խըզելով ամէն կապ՝ իմացական եւ մշակութային կեանքի հետ, հետզհետէ մոռնալով զրականութիւնը եւ յիշելով «երկրային անուններ»։ Հետզհետէ նուաղ զաղափարապաշտ եւ անյապօրէն նիւթապաշտ դառնալով։ Հետզհետէ մոռնալով «Բան»ը (Վէրպ) ու յամառելով վազելով «Տաց»ին ետեւէ։ Հետզհետէ չորնալով հոգեպէս եւ իմացապէս, ու թաթխուելով առօրեայ «հաճոյք»ներու մէջ։ Հետզհետէ հեռանալով աչակերտելու եւ սորվելու քաղաքակրթական պահանջէն։

Ո՛չ, — ամբաստանութիւն չէ որ կ՝ը – նենք։

Ո՛չ ալ ջուրին կուտանք հին ու նոր մեր արժէքները, արժանիքները, առաքինութիւնները։

Զենք ժխտեր այն իրողութիւնը, — մեր կամքէն անկախ ու մեր ուժերէն վեր այն ազդակները, որոնք կը բռնանան մեր վրայ, անհատապէս թէ հաւաքարար։

Կ՝ընդունինք, որ «փոխուած են ժամանակները»։

Կ՝ընդունինք, որ փոխուած են կեանքի ոճերը ···

Կ՝ընդունինք, որ չնչասպառ հեւք մըն է այսօր մեր կեանքը՝ զաղութէ զաղութ ու երկրէ երկիր։

Կ՝ընդունինք, որ Հայ Գիրը եւ Հայ Մշակոյթ դժուարամե՛րձ կառոյցներ են, դիւրին ու հաճելի՛ զազաթներու կողքին, — թատրոն, սինեմա, թելեվիզիոն···

Մուտքի տոմս մը, կոճակ մը, եւ··· կը լիանա՞ն աչք, ականջ եւ հոգի։

Կ՝ընդունինք, որ իսկապէս «ահեղ դոյամարտ» եւ «անյոյս պայքար» է որ կը մղէ Հայ Գրականութիւնը, իր անճոռնի միջոցներով, իր սահմանափակ կարելիութիւններով։

Սակայն չենք կրնար ընդունիլ, չենք ընդունիր, որ Սփիւռքի 1·400·000 Հայերը··· 1400 ընթերցող չունի «Անդաստան»ին ···

Սփիւռքի 1·400·000 Հայերը··· 40 հայ հեղինակ չապրեցնեն, ու 4000 դիրք չըսպառեն ···

Եւ կամ, սպասեն՝ որ հայ դիրքը գա՛յ իրենց, հայ մտաւորականը դիմե՛ իրենց, հայ թերթն ու պարբերաթերթը դրկուի՛ն իրենց ···

Որ՝ կուսակցութիւններու անկարելի զոհողութեամբ ապրին մեր հանրային օրգանները։

Որ՝ մեկենասներու զոհողութեամբ հը – րատարակուին հայ հեղինակներու զոր – ծերը։

Որ՝ անհատ մարդոց կամ կազմակերպութիւններու նիւթական աջակցութեամբ միայն կարենան զործի լծուիլ մտքի մարդիկ։

Մենք ալ պո՛ւտ մը խելք ունինք, զատելու եւ եղրակացնելու համար, որ կուսակցութիւններ, կազմակերպութիւններ

կամ անհատ հայ մարդիկ՝ դուրս չեն հայ ժողովուրդէն։ Հայ ժողովուրդ են։ Հեւ – ևեւաբար, ի՛նչ բարիք եւ նպաստ որ ալ պայ անոնցմէ՝ կուգայ ժողովուրդէ՛ն։

Մեր ըսել ուզածը այս չէ։

Այս ձեւով չէ որ կը մտածենք մենք։

Զենք ուզեր մտածել այս ձեւով, ու մեծ արժանիք չենք զաներ այս երեւոյթին մէջ։

Մենք կ՝ուզենք եւ կ՝ակնկալենք, որ մեր ժողովուրդը՝ հաւաքական իր միջինով, ու մանաւանդ՝ մտքի եւ հոգիի պահանջէ թելադրուած, ինքնաբեր հետաքրքրութեամբ մը, քաղաքակրթուած ժողովուրդներու վայել ընկերային ըմբռնումով մը, հետեւի մեր մամուլին, մեր վիրքերուն, զրական եւ մշակութային մեր կեանքին, անհատական թէ հաւաքական ճիգերու,— անկախաբար, նոյնիսկ, անոնց որակէն։

Սովետական ինքնաբղաբացումը՝ թէ « հայ թերթ եւ հայ զրականութիւն ի վիճակի չեն մրցելու արեւմտեան հրատարակութիւններու հետ», վատամբէ պատրուակ է։ անպատասխանատու յայտարարութիւն է։ ինքնադատապարտութիւն է։

Մտաւորականութիւն եւ զրականութիւն, հանրային զործիչ եւ հրապարակագիրը, մշակոյթ եւ արուեստ՝ իմիջիայլոյս երեւոյթներ չեն։— ժողովուրդ մը ի՛նք կը ստեղծէ, ի՛նք կը զարգացնէ, ի՛նք կ՝ապրեցնէ իր բոլոր տեսակի մտքի ու հոգիի արտայայտութիւնները, եւ՝ ար – տայայտիչները։

Ճակատագրին թէ պայմաններու բոլոր դժնդակ անզրադարձումները նկատի ունենալով հանդերձ, ու մեր ժողովուրդի բոլոր արժանիքները եւ առաքինութիւնները ճանչնալով հանդերձ, պարտաւոր ենք այլեւս ընդունիլ՝ թէ նահանջի մը մէջ ենք։ Տեղատուութեան մը մէջ ենք։ Կը դիմենք դէպի կործանարար անտար – բիրութիւն եւ ինքնագոհութիւն։

Ընդունելով հանդերձ՝ թէ մեր մտաւորականներուն մէջ կաղացողներ կան, չփացողներ եւ այլասերողներ կան, պարտաւոր ենք այլեւս եղրակացնել՝ թէ հաւաքականօրէն զասալքութեան մէջ ենք, որովհետեւ, աւզուաւզ նաւը փոխանակ փրկել ջանալու, աւելի՛ եւս կը մխրճենք զայն ջուրին յատակը ···

Ընդունելով հանդերձ՝ թէ առօրեան ծանրօրէն կը ճնշէ մեր ժողովուրդի ուսերուն, թէ «ուր հաց հոն կաց»ի իմաստութիւնը աւելի քան երբեք օրուան կարգախօս է դարձած, ու հայ մարդը հար – կաղբաբար ապրուստի մտահոգութեամբ կը հեւայ, պարտաւոր ենք ընդունիլ ի վերջոյ՝ որ նոյնքան սրբազան պարտաւորութիւն է ապրեցնել ժողովուրդը, — ապրեցնել Հայ Միտքն ու Մշակոյթը — ։ Պարտաւորութիւն՝ զոր կը չանանք պիտակցօրէն անտեսել։ Անտեսում՝ որ, նենգեցէք, համազօր է վատութեան։

ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԻՕԼԵԱՆ

(Շար.)

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

●

Լիբանան աւատապետական երկիր մըն էր, քրիստոնեայ, մահմեդական կէս կառավարուէին չէմկերով, որոնք յաճախ կը կռուէին իրարու դէմ, կը պայքարէին ուրոյ իշխանութեան դէմ, կը պահէին ներքին ինքնավարութիւն մը։ Թուրքը երբեք չյաջողեցաւ ուրիշ ժողովուրդին, երբեք չկարողացաւ իր լեզուն պարտադրել բնակչութեան, կեդրոնացած կառավարութիւն մը հաստատել, ընդհակառակն ուրոյնութիւնը պահելու համար, պարբերաբար կը զրգռէր աւատապետները իրարու դէմ, բը – նակչութեան մզեռանդութիւնը միւսին դէմ։

Տիւրզիներ եւ Մարոնիներ հակառակ – կող զրացիներ էին։ Օսար պետութիւններ ալ մէկուն կամ միւսին պաշտպան – նութիւնը կը ստանձնէին հակառակու – թիւնները մնայուն զարձնելու համար։ 1860 Մայիսին, Տիւրզիներ կը յարձակէին Մարոնիներու վրայ, կը կոտորէին, եկեղեցիներ, վանքեր կը քանդէին։ Կոտորածը կը տարածուէր Դամասկոս, ուր աք – սորական ալժիրիայի Ապտել Քատէր իր զինուորներով կը պաշտպանէր քրիստոնեաները, փողոց փողոց վազելով։ Քրիստոնեայ պետութենէ մը իր հայրենիքէն հեռացուած մահմեդականի մը կողմէ քրիստոնեաներու պաշտպանութիւնը վեհանձնութեան զործ մըն էր։

×

Ֆրանսա, միշտ պաշտպան արեւելեան կաթոլիկներու, կ՝ուզէր անմիջապէս մի – ջամտել խաղաղութիւնը հաստատելու համար։ Անգլիան եւ Ռուսիան կը միջա – մտէին եւ Օտտոմանին պաշտօնապրով մը կը խոստանային զործակցիլ խաղաղու – թիւն հաստատելու համար, Սեպտեմբե – րին համաձայնութիւն՝ Ֆրանսական զօրք ցամաք հանելու։ Զօր։ Պոֆորի հրամա – նատարութեան տակ 12·000 զինուոր ցա – մաք կը հանուին։ Կը հաստատուի կա – ռավարութեան մեղսակցութիւնը։ Պէյ – րութի կառավարիչ Ռուշտի փաշա քա – ջալերած էր Տիւրզիները, Դամասկոսի զինուորական հրամանատար Ահմետ փա – շա՝ մահմեդական խուժանը։

Վարչապետ Ֆուատ փաշա Պէյրութ կու – գայ, պաշտօնանկ կ՝ընէ Ռուշտի եւ Ահ – մէտ փաշաները։ Ֆրանսական պնդումին վրայ, կը ձերբակալուին երկուքն ալ, բայց տարի մը վերջ ազատ կը ձգուին։ Զարդարարներ բանտին մէկ զռնէն մտ – նեն, միւս զռնէն դուրս կը ձգուին։

×

Ֆրանսա մինակ չէ, պետութիւններ յանձնախումբ մը կազմած են հարցը քննելու, ծրագիր մը պատրաստելու եւ վա –

“ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ”

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ

Բայց զարձեալ խմբագրուած է որոշ չափով փաստացի, օրերու եւ ժամերու կոթնած։

Ինչ որ զնահատանքով միայն կարելի է յիշել, անոր վիպաչունչ կենդանի ոճն է։ Ընթերցողը միանգամ որ մխրճուի հերոսամարտի բաժինէն ներս, ալ չի կրնար ձեռքէն ձգել դիրքը։ Վէպ է։ պատմական վէպ, թեթեւ, առանց վիպական կեղծ հանդոյցներու, զարհուրելի ու նոյն առեն կուրծքը հպարտութեամբ ուռեցնող։

Ափ մը անկէն կամ կիսագէն մարդիկ, բերդին մէջ պաշարուած, կէս անօթի, կէս կուշտ, հազիւ քնանալու կամ անքուն հսկելու դատապարտուած, օրերով, չաբաթներով կը կռուին, եւ կը դիմա – զրեն՝ հզօր պետութեան մը կանոնաւոր բանակին ու խաժամուժ թուրք ամբոխին յարձակումներուն։

Մահ կամ ազատութիւն է բաժինը՝ այդ ափ մը ճչմարիտ հերոս Հայերուն։ Զմայլելի ազգ, — Հայ Ազգը, բորենի ցե – զի մը, Թուրքին դէմ։ Ցեղ մը որ միայն ապականել գիտէ։ Որ լոյսի տաճար դպ –

րոցի չենքը իբր բերդ նկատելով՝ կ՝ար – դիւէ անոր բարձրացումը ։—

— « Ինչ է, քե՞րդ կը չինէք թէ ղըպ – րոց ···» (էջ 50)։

Չեմ կրնար չըմբռնինել այդ աղեկիսկիզ էջը, ու կը ցաւիմ որ կարելի չէ զայն մէջ բերել ամբողջութեամբ ։կարդացէ՛ք ու կրկին կարդացէ՛ք։ Հոն են երկու ազգե – րը՝ դէմ դէմի, լոյսի ու խաւարի խառ – նուով, ինքնապաշտպանութեան եւ բռնու – թեան թեւերով։

Զմայլելի էջերով լեցուն է գիրքը։ Որը յիշել, որը թողուլ։

Կարդացէք կուռ ու կայծկլտուն սա է – ջերը (136 – 137), (140 – 142)։— «Գա – բահխարսիք հին ժամանակներէ ի վեր սովորութիւն ունէին Վարդավառը տօ – նելու Թամզարայի մէջ։ Անոնք հայաչատ ու ջրառատ այդ գիւղը կ՝երթային նա – խորդ օրուընէ, կամ կիրակի առաւօտ կա – նուխ։ Կ՝երթային օղիի չիչերով, ճաշի ծրարներով, մատաղդուներով, զինքե – րով, նուագով ու նուագարաններով ,բեռ – նատար ։ Կ՝երթային մինչեւ որ քաղաքը դրեթէ պարպուէր ու կեանքը կիսով կանգ առնէր հոն։ Այն առեն, ոստիկաններն ալ՝ տասնապետի մը առաջնորդութեամբ՝ ճամբայ կ՝ելլէին, որպէսզի կարգ կանոնի հսկեն ուխտատեղւոյն մէջ, (եւ միեւնոյն առեն ինչպէս ալ լրտեսած ըլլան Հայ ·ց ներքին չարժումները ։— Ծնք· Զ·)։

«Այն օրլ լայն կը բացուէին վանքին ու Թամզարայի բազմաթիւ եկեղեցիներուն զռնները, որոնցմէ դուրս յորդող խունկի բուրումը մինչեւ երկինք կը հասնէր։ Պղտիկ այդ աւանին հզօր սուրբերը կը փառաւորուէին այդ օրը։ Ամէն խորանի ու ամէն սուրբի առջեւ հազարներով մոմ կը բոցկլտար, ու ամէն քահանայ, ծաղկազարդ փիլոնը ուսերուն, մատաղցու խոյը կ՝օրհնէր ժամու բակին մէջ։

« Կէսօրուան մօտ, ժողովուրդը իր հաշիւը կը փակէր իր Աստծոյն, իր Ցխու – սին ու Աստուածամօր հետ ու կը վերադառնար իր բնակավայր նախահայրերու աստուածներուն։ Հաւատացէք ինծի, այդ յեմիջօրէին ինչ որ տեղի ունենար Թամզարայի այդիներուն, դաշտերուն, պարտէզներուն մէջ ու գուլալ ջուրերու ափին, ուղղակի հեթանոսական էր։ Խաղ, մրցում, խրախճանք, ջրբսկում, հրա – պանճազութիւն, նշանառութիւն···, կռիւ։

« Առանց կռուի ու առանց թափուած արիւնի՝ օրը չէր վերջանար··· (ախ, սա մեր ցեղային կռուազանութիւնը։— Զ·)։

» Կը հաւատամ, կը հաւատամ թէ մեր հին Նաւասարդեան Տօնակատարութեանց մասնակցող բազմաթիւ նախահայրերու ոգիները այդ օրը, թեւերնին բացած, կը սաւառնէին մեր վերեւ։

« 1914ի Վարդավառը տօնուեցաւ բացառիկ չուքով։ Նախագացո՞ւմ էր արդեօք՝ որ այս տօնակատարութիւնը վեր – ջինը պիտի ըլլար ···»։

Հոս այլեպէսը մէջտեղ բերի։ 140 – 142 էջերուն ալ՝ դուք հետեւեցէք, ընթեր – ցողներ։ Առէք այդ Յուշագիրքը, բացէք այդ խօսուն էջերը, կարդացէք ձեր աչ – քերովը, ու եթէ կրնաք՝ զսպեցէք ձեր կոպերը՝ տամուկ – տամուկ ուռելէ ···։

Բայց ինչո՞ւ յանկարծ միտքս կ՝իյնայ երգի պատառ մը, Թամզարա գիւղին այդ Վարդավառեան նկարագրութեան հետ ։ Ա՞յս ալ արդեօք առհասարակ գպրոցական նամանութիւններէն։ — Վանայ մէջ, ուրախական ցնծութեմ կամ երգապարի մը ըն – թացքին, իբր նախերան կամ կրկնակ (նազարաթ) կը թրթռացնէինք, մեր մա – նուկ, պատանի ու երիտասարդ օրերուն։

— Լէ՛լէ՛, լէ՛լէ՛ Թա՛մզա՛րա՛,

Է՛րկո՛ւ կո՛ւռո՛ւշ տա՛սը փարա՛ ···։

Ու զեռ կայ երկրորդ տուն մը՝ զոր այս պահուս չեմ յիշեր ։

Կը զնեմ այստեղ բարախուն պատկեր մը (էջ 128)՝ յափշտակիչ ուրուրներու վրայ զէնք քաշող Զարահխարցի տղա – ներու։— «Վարը, զաշտին ու այգինե – րուն մէջ, առուները եզերող բարտիներու ճիւղերուն մէջ արագիլները թուխս կը նստէին, բոյն կը կարկտէին ու ձագ կը հանէին։

ԶԻԹՈՒՆԻ

(4 Շար·)

ւերացման ենթարկել տալու համար : Ֆրանսական ուժերը պիտի քաշուէին Լիբանանէն վեց ամսուան ընթացքին : Անկախ կը վախնայ, որ ան իր հոգատարութիւնը կը հաստատէ Սուրիոյ վրայ։ Ուրիա համաձայն է ֆրանսական պաշտպանութեան, բայց ոչ հոգատարութեան, պայմանով որ իրեն վերապահուի օրթո – տոքսներու պաշտպանութեան համար մի – ջամտութեան իրաւունքը : Անկախ կ'ընդդիմանայ երկու պետութեանց առաջարկներուն, կ'ուզէ հաւատարիմ մնալ իր ա – ւանդական քաղաքականութեան, կը յա – ջողի միջազգային յանձնախումբի մը կազմութեան, հարցը կը դառնայ մի – ջազգային, ուսս առաջարկները կը մեր – ժուին :

Յանձնախումբը Լիբանանի համար կը դնէ ինքնավարութեան ծրագիր մը, կա – ռավարիչ մը քրիստոնեայ, ընտրուած Թուրք կառավարութենէն՝ պետութեանց հաւանութեամբ, ժողով մը՝ ժողովուր – դէն ընտրուած : Ժողով եւ կառավարիչ վարչական, դատարանական, ելեւմտա – կան իրաւասութիւններով պիտի կառա – վարէին այս փոքր հոգամասը :

×

Ռուսիա ժողովներու բազմութեամբ ծրագիր մը ներկայացուցած էր, Յանձնախումբը մերժեց զայն որպէս անզօրնախական : Ինքնավարութիւնը վերջնական ձեւ առաւ 1864ին, երեք տարիներու բա – նակցութիւններէ վերջ, ծրագրի սրբա – գրութիւնով :

Ֆրանսացի պատմաբաններ նմանու – թիւներ կը գտնեն Լիբանանի համար ներկայացուած ռուս ծրագրին եւ ազգային սահմանադրութեան, որը Թուրք կառա – վարութեան կողմէ ընդունուեցաւ ռուս դեսպանատան պնդումին վրայ փոփոխութեան ենթարկելով 1860ի կանոնագրու – թիւնը, որ պետութեան ներկայացուած չէր, թէեւ գործադրութեան դրուած էր եւ հանդիսաւոր կերպով ալ տարեդար – ձը տօնուած :

×

Վերջապէս Ռուսիա ալ առանձնաշնորհ – ներ ապահովեց Զահլէի Ցոյներուն համար : Սուրոյի մէջ յունադաւաններու կրօնական պաշտպանութեամբ, քաղաքական իրաւունք մը կ'ապահովէր ընդդէմ Ֆրանսայի : Թուրք կառավարութիւնն ալ մէկ կողմէն տեղի կուտայ, միւս կողմէն ազատ կը թողու ջարդարարները : Պետութեանց ներկայացուցիչներն ալ լուռ կը մնան, «Մասիս» 15 Մարտ 1861ին կը գրէ ։— «Պէյրութէն հեռեւեալ լուրը կուտան «Քուրիէ տ'Օրիան»ի. Էմիր Սիւլէյման ահարկու ապստամբը եւ քրիստոնէից կոտորածին գլխաւոր առաջնորդներէն Ճեհաուտի ազա անուն մեծ յանցաւորը, որոնք Դամասկոսի մէջ բանտարկուած էին, ասկից քանի մը օր առաջ փախան : Էմին փաշայի արտօնութեամբ բաղնիք կ'երթան, յետոյ դերեզմանատուն : Ճանկարծ տասը զինուած Քիւրտեր կուգան եւ անոնք ձիերու վրայ դնելով կը փախին»։

Յուլիս 19ին Լիբանանի առաջին կառավարիչ կարապետ էֆ. արտաքին նախարարութեան մէջ օտար լեզուներու վարիչ Ապրօ էֆ.ի հետ կուգայ Լիբանան : Վերջին կառավարիչն ալ պիտի ըլլայ հայ մը՝ Յովհ. Դուլումճեան, դարձեալ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատունէն :

×

Ինչո՞ւ կոտորած եւ վրդովում պետութեանց կողմէ : Անգլիա կը հետապըքրքրուի Եփրատի նաւարկութեամբ՝ Իսկէնտրունը – Հալէպ – Եփրատ – Պարսից Ծոց Միջերկրականը պիտի կապէին Օսմանի ծովուն եւ Հնդկաստանի, երբ Ֆրանսա կը ջանար Սուէզի ջրանցքը բանալ : 19 Հոկտեմբեր 1859ին, Նափոլէոն քաղաքական օժանդակութիւն խոստացած էր Լեսեփսի անտեսական ձեռնարկին, որուն կ'ընդդիմանար Հռչակաւոր քաղաքագէտ Լորտ Փալմերսթըն : Անգլիա կը կասկածէր Նափոլէոնի ծրագրէն, կը կարծէր, թէ կ'ուզէ վերադառնալ Մոհամմէտ Ալիի պաշտպանութեան ծրագրին, այժմ որ Ալժերիան գրաւած էր ամբողջութեամբ, Սուէզի ջրանցքով պիտի աղդէր Եգիպտոսի վրայ եւ արաբական միութիւն մը պիտի կազմէր, որուն գլուխը պիտի գրուէր ալ Ժերիացի Ապտել Քաատերը : Այսպէս, Ֆրանսա Միջերկրականը պիտի դարձնէր Ֆրանսական լիճ մը, որուն արեւմուտքը գրաւած էր, արեւելեան կողմն ալ պիտի հաստատուէր Հնդկաստանի ճամբաներուն վրայ հսկելու համար :

Նման ծրագիր մը պատրաստուած էր Փալմերսթընի կողմէ 1829ին, առաջարկուած Ռուսիոյ, բայց ցարին հաւանութեան չէր արժանացած, որովհետեւ Ռուսիա չէր կրնար ընդունիլ Թուրքիոյ անդամահատումը եւ Միջերկրականի արեւելեան կողմը ուժեղ պետութեան մը հաստատումը : Եւ ոչ միայն կը մերժէր Ֆրանսական առաջարկը էրզրումը գրաւելու, այլ նոյնիսկ կը վերադարձնէր Կարսն ու Արտահանը, հակառակ Փաս – քեւիչի ազաչանքին :

×

Նափոլէոն 1856ին Փալմերսթընի ծրագրին մէկ կողմը հաղորդած էր Փալմերսթընի : Ինչպէս որ քառորդ դար առաջ հակառակած էր Եգիպտոս – Սուրիա մի – ութեան Ֆրանսական պաշտպանութեան տակ, այս անգամ ալ պիտի ընդդիմանար արաբական միութեան մը ծրագրին, Նափոլէոնի հովանաւորութեան տակ :

ԽՈՐԻՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՁՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան մտադրութեամբ ժողովը իր ըրած վերջին հաղորդագրութենէն յետոյ, որը մամուլին արուած էր ուէթ Նոյեմբեր 1957ին, կ'ընէ հետեւեալ յայտարարութիւնը, ի պիտութիւն Հայ մամուլին եւ Հայ համայնքներուն, Հայկական հարցերու իր գործունէութեան առնչութեամբ :

Պէտք է վերյիշել թէ Հիմնարկութիւնը իր գործունէութեան սկիզբէն ի վեր արդէն ըրած էր 350·000 (երեք հարիւր յիսուն հազար) անգլ· ոսկիի յատկացում – ներ, դանազան ծրագիրներու համար, ո – րոնց մանրամասն ցանկը կուտանք ներկայ հաղորդագրութեան վերջաւորութեան :

Հիմնարկի խնամակալ վարչական ժողովի յաջորդական երկու նիստերուն, ո – րոնք տեղի ունեցան Մարտ եւ Օգոստոս 1958ին, որոշուեցաւ մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ ընել հետեւեալ դի – մումնադիրները եւ ծրագիրները, որոնց համազումարը կը հասնի հարիւր քառասունը չորս հազար հարիւր վաթսունը հինգ անգլ· ոսկիի :

ԻՐԱՔ

ՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ԱՂՔԱՏԱՍԻՐԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ – ՊԱՂՏԱՏ

Երեք հազար անգլ· ոսկիի յատկացում մը, երեք տարուան համար, Պաղտատի չքաւոր Հայերուն :

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅ ԿԱՐՕՏԵԼՈՑ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Հինգ հազար անգլ· ոսկիի յատկացում մը, հինգ տարուան համար, Իրաքի Հայ չքաւոր եւ կարօտեալ Հայերուն, մասնաւորապէս առողջապահական նպատակներ – ու գործածութեան, դեղերու գնման եւ բժշկական օժանդակութեան համար :

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ՀԱՅՈՑ ԳԱՂՈՒԹ

Եօթը հազար երկու հարիւր յիսուն անգլ· ոսկիի յատկացում մը, բաժանելի հետեւեալ կերպով ։—

Ա) 750 անգլ· ոսկի վարժարանին նոր կահ կարասիներու գնման :

Բ) Տարեկան երկու հազար անգլ· ոսկիի նպաստ մը, երեք տարուան տեւողութեամբ (վեց հազար) իրենց կրթական կարիքներուն համար :

Գ) Տարեկան հարիւր անգլ· ոսկիի նպաստ մը, հինգ տարուան տեւողութեամբ, (հինգ հարիւր) Տիկնանց Աղքատասիրաց կազմակերպութեան :

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՀԱՅ ԿՈՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՄՐԵՐՈՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ – ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ, ՊԷՅՐՈՒԹ

10·000 տոլարի յատկացում մը, մեբեհանները եւ կազմածները հայթայթման, իրենց աշխատանքը աշխատցնելու համար :

ՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹ

30·000 տոլարի յատկացում մը, Լիբանանի թշուառացած շրջաններու մէջ հայ աղէտեալներուն անցուկ վիճակը մեղմացնելու նպատակով :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱղԷՄ

1500 անգլ· ոսկիի յատկացում մը, Սբ· Յարութեան տաճարի գլխաւոր մուտքի նորոգութեանց ծնուէները կատարելու համար, (լաստերու հայթայթման եւ կառուցումի ծախքերը) :

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ

Հինգ քիլօ ձոյլ ոսկի հաւասար երկու հազար անգլ· ոսկիի, Թուրքիոյ հայ կաթոլիկներուն :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ – ԹԵՀԷՐԱՆ

Հինգ հազար տոլարի օժանդակութիւն մը քաղաքի աղջկանց վարժարանին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

1·— Հարիւր հազար տոլարի օժանդակութիւն մը Աթէնքի մէջ 85 Հայ զաղթականի ընտանիքներու տուներ կառուցանելու ծրագրին, Միացեալ Ազգերու Եւրոպայի զաղթականաց կազմակերպութեան հետ գործակցաբար, որոնք պիտի ընեն նաեւ հարիւր հազար տոլարի համեմատական յատկացում մը :

2·— 54·000 տոլարի մասնակցութիւն մը, Յունաստանի մէջ վաթսուն Հայ տարիքոտ զաղթականներու պատսպարանի մը կառուցումի եւ պահպանման ծրագրին, Միացեալ Ազգերու Եւրոպայի Զաղթականաց կազմակերպութեան հետ գործակցաբար եւ ենթակայ իրենց կողմէ ըլլալիք համեմատական 54·000 տոլարի յատկացումին :

Գ. ԿԻԼԼԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
(Շար·)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագրի Սեպտեմբերի թիւը (36րդ տարի, թիւ 9), հրատարակութիւն «Հայրենիք» հրատարակչականի, (212 Upուաք, Upրիք, Պոսքոճ) : Տարեկան բաժնեգին վեց տոլար :

ԱՆԴԱՍՏԱՆ դրականութեան եւ արուեստի թիւ 8 – 9, չքեղ տպագրութիւն, ճոխ բովանդակութեամբ : Դիմել Բիւրոնդ Թօփալեանի, 46 Բիւ Ռիչէ, Փարիզ (9) :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (284)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ. ՀԱՏՈՐ

Բ·

ՔԱ՛ԱԻԱՆ

Բայց այժմ այնքան մութն էր, որ բառուղել չկարողացայ, արդէօք դեռ եւս կայի՞ն նրանց սեւ դիւակների մէջ ճերմակ մազեր : Արաքչիների վրայ այնքան խիտ եւ միմեանց մօտ դրամներ էին կապած, որ արծաթեայ թասի ձեւ էին բառացել :

Աղաները ցոյց տուին եւ Շամիրամայ հռչակաւոր գետը, որի ամրակառոյց եւ վիթխարի ամբարտակների մասին խօսում է Խորենացին : Թէ հին ժամանակներում ի՞նչպէս էր կոչւում, ես չգիտեմ, իսկ այժմ Սար – Բուլախ (աղբիւրի ակն կամ գլուխ) կոչուած մեծ լերան ստորոտի ժայռերը մինչեւ տասն տեղ պատռելով, այնտեղից դուրս բերել մեծաքանակ ջուրը, եւ արհեստական առուակով, որի երկարութիւնը մինչեւ տասն եւ հինգ մղոն տարածութիւն ունի, Հայոց Զորի միջով բերել գետը եւ հասցրել մինչեւ Արտամէդ : Այստեղ ճիւղաւորում է նա եւ ոռոգում է Արտամէդի լայնատարած այգիները ու անդաստանները, եւ դարձեալ միանալով, ամրակուռ, քարակերտ ամբարտակների վրայով, ահագին գոռում գոչումով անցնում է, եւ գնում է դէպի Վան քաղաքը ոռոգելու Այղեստանի այգիները :

Արտաշէս Բ.ից քան եւ երկու դար առաջ Արտամէդը եղել է Շամիրամի գրօսավայրը : Արայի հետ ունեցած սիրային անյաջող կռուից յետոյ, հեչտասէր թագուհին, այստեղ, Արտամէդի հովանոց – ներում ու բուրաստաններում, Հայոց իշխանազուն երիտասարդների հետ էր լրացնում այն սէրը, որ նա սպասում էր Արայից : Նա հրապուրում էր երիտասարդներին այն յուլունքներով, որոնց չարքը, իրրեւ մանեակ, կրում էր պարանոցին, եւ որոնք ունէին կախարդական զօրութիւն : Հայոց ծերունի նահապետներից մէկը, մտածեց ազատել թեթեւամիտ երիտասարդներին թագուհու մոլորութիւններից եւ, միեւնոյն ժամանակ, թագուհուն զինաթափ անել երիտասարդներին դիւթելու հնարքներից : Մի անգամ թագուհին լողանում էր իր բուրաստանի մարմարոնեայ աւազանում, եւ մարդարտաձոյլ ջուրը բարձր չատրուաններից գոլում էր նրա մերկ մարմինը : Նրա հպարտութիւնը, նրա գարգարանքները, որոց թեւում եւ կախարդական յուլունքները՝ դրած էին աւազանի մօտ, վարդենիների հովանիի տակ, կանաչ խոտերի վրայ :

Թագուհին, դիսակների երկար հիւսերը արձակած, սանրուում էր : Այդ միջոցին դալտադողի կերպով մօտեցաւ ծերունի նահապետը եւ, իմանալով, որ թագուհու հրապուրանքների բոլոր գաղտնիքը յուլունքների մէջն է, խլեց մանեակը, ըստ կրնէց փախչել դէպի ծովը : Զայրացած թագուհին, այնպէս հեգարձակ, վազեց ծերունու եետեւից : Երբ չկարողացաւ հասնել, իր անհնարին կատաղութեան մէջ, խլեց մի ահագին քարաժայռ եւ, դէպի երկար մազերին պարատաիկի ձեւ տալով, ժայռը ղրեց նրա մէջ եւ նետեց ծերունու եետեւից : Ժայռը չդիպաւ եւ, անցնելով ընդարձակ տարածութիւն, ընկաւ Արտամէդի մօտ, մի փոսի մէջ : Իսկ ծերունին վազելով հասաւ մինչեւ Դատ – վանի ծովեզերքը, ձգեց ծովի մէջ կախարդական յուլունքները եւ երկիրը ագատեղ հեչտասէր թագուհու խարդաւանքից : Արտամէդի երդիչները երգ յօրինեցին եւ այն երգի խօսքերից իր դրքի մէջ Յոհան Խորենացին յիշում է երեք բառ միայն. «Ուլունք Շամիրամայ ի ծով» :

Աղաները, ցոյց տալով ինձ յիշեցի քաջ – բաժայը ասաց .

— Դիմեցէք իւրաքանչիւր արտամէդացուն, նա այդ բոլորը կը պատմէ ձեզ : Զուարճալի Արտամէդը ստեղծել է երգիչներ, բանաստեղծներ, ինչպէս զուարճալի Գողթնիքը : Բայց ո՞ւր են նրանց վաստակները : Ժողովրդի բերանում մնացել է միայն հին աւանդութիւնը : Աւելի քան չորս հազար տարուայ աւանդութիւնը դեռ պահպանել է նա : Մի այդպիսի աւանդապահ ժողովուրդ երբեք չի մեռնի, եւ այդ է, որ նրան պահպանել է ժամանակների ամենածանր հարուածներից : Ով որ իր անցեալը չէ մոռանում, ներկայի մասին նա կարող է հոգալ : Նայեցէք մեր չուրջը, ամէն մի ժայռ, ամէն մի աւերակ, ամէն մի բլուր, ամէն մի աղբիւր եւ առուակ ձեզ մի բան կը պատմէ ամենահին անցեալից : Եւ այդ պատմութիւնների մէջ դուք կը տեսնէք երկրի ու ժողովրդի անցեալ մեծութիւնը ...

Հայրենի երկրի յիշատակները տեսնելիս, հայրենի երկրի աւանդութիւնների վրայ խօսելիս, Աղանին տիրում էր իմ առանձին ոգեւորութիւն, եւ նրա զգայուն սիրտը լցւում էր անսահման հոգեզմայլութեամբ : Հնութիւնները եւ չրջակայ տեսարանները նրան բոլորովին մոռանալ տուին, որ քարաւանը անցել էր եւ մենք բաւական յետ էինք մնացել : Երբ յիշեցրի այդ, նա պատասխանեց :

(Շար·)

ՐԱՖՖԻ

Միւս կողմէ, Նիւ Եորքի մէջ «նախաբար» Եպիսկոպոսարանը Թէ Ալժերիոյ պինադատարը պինուորական հարց չէ մնայն, այլ՝ քաղաքական հարց մը : Կ'ուզենք բանակցիլ, բայց նախ կ'ուզենք դիտնալ Թէ ինչ բանի չուրջ եւ ո՛ւր պիտի բանակցինք :

«Առաժամեայ կառավարութեան » այս մերժումը կը բացատրուի անով՝ որ Ֆերհաթ Ապաս հանդիպումը չէզոք երկրի մը մէջ կատարելով կ'ուզէ ճանչցուիլ իբրեւ «կառավարութիւն» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԶԻՆԱՏԱՆ յայտարարեց Թէ Քեմոյի ամբակոծումը պիտի չդադրեցնուի, բայց զոյգ օրերը պիտի չռմբակոծեն, Թոյլ տալով որ բնակչութեան պարենաւորումը ապահովուի : Այս առաւանդեր , կիրակի օր, 26 Հոկտեմբեր (զոյգ), օգացոյցի Թիւրիմացութեան մը հետեւանքով Փէքին ռմբակոծած է Քեմոյ կզզին. ներկայիս իրար անցած են համայնավարները իրենց «սխալ» հաշուին համար ...:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՄՈՒԼՐ նոր կոչ մը ըրաւ Ա. Միւթեան՝ որ միանայ Անդլոյ եւ Ամերիկայի, հիւլէական փորձերը մէկ տարիով ընդհատելու համար : Միւս կողմէ Ամերիկացիները՝ Նեւատայի մէջ, իսկ Ռուսերը՝ Նովայա – Զենլիայի մէջ նոր փորձեր կատարեցին :

ԳԱՀԻՐԻի ձայնասփիւռը յայտարարեց Թէ Սուէզի ջրանցքը ընդլայնելու աշխատանքները սկսան, երկու տարի պիտի տեւեն այս աշխատանքները եւ պիտի արժեն վեց միլիոն 360·000 եգիպտ. ոսկի :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ Նոյեմբեր 16ին տեղի պիտի ունենան երեսփոխանական ընտրութիւնները, ցանկին վրայ կը գտնուի Պելա Գովաքս, որ մաս կը կազմէր իմբէ Նաճիի կառավարութեան եւ ընդհանուր քարտուղարն էր՝ նախկին փոքր կալուածատէրերու կուսակցութեան :

Զիլիի Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուեցաւ Ժորժ Ալեսանտրի , վեց տարուան համար :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ կը հաղորդեն Թէ Խրուչչեւ եւ Վորոշիլով այցելութիւն մը պիտի տան Շահին :

ԳԱՀԻՐԻի եւկոսլաւ դեսպանը յայտարարեց Թէ մտադիր Թիթօ յառաջիկայ Դեկտեմբերին պիտի երթայ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւն :

ՏԻՐՐՈՑԻՏԻ մէջ անգլիական ռմբակոծիչ օդանաւ մը չախաչխուեցաւ, 15 տուներ վնասելով. վեց հոգի մեռան :

ԹՈՒՆՈՒՉի Նախագահին կինը, Տիկին Պուրկիպա, որ քրիստոնեայ Ֆրանսուհի մըն էր, խլամութիւնը ընդունեցաւ :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ.— Կիրակի օր Քոլոմպի դաշտին վրայ Ֆրանսա – Գերմանիա Ֆութպոլի միջազգային մրցումը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով՝ 2 – 2: Վաթսուն հազար հանդիսականներ կային :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐՃՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ղպրոցին սրահը, ժամը 20·30ին : Կարեւոր օրակարգ :

GALERIE FRAMOND
3, Rue des Saints Pères
ԵԱ ՐՔ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16ԷՆ 31

Հինգշաբթի , 6 Նոյեմբեր ժամը 21ին ՕԹԵԼ ԼԻՒԹԵՍԻԱի սրահին մէջ ,

Հովանաւորութեամբ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ եպ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Պատուոյ նախագահութեամբ
ՋԱՐԵՀ ՊԻՑ ՆՈՒՊԱՐԻ
Նախագահութեամբ Պ. Ն. ՓՐԻՆԿԵԱՆի

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Նուիրուած ԱՇՈՏ ՊԱՄՏԱԳՐԵԱՆի

Երաժշտական – կրթական գործունէութեան քառասնամեակին :

Գեղարուեստական խնամեալ բաժին՝ նուիրուած Ա. Պատմագրեանի գործե – րուն :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հրաւիրատոմսերու համար դիմել Պ.Հ. Բալուեանին, 43 բիս Ռիշէ, Փրօ. 25–46:

ԼԻՍԷ ՔՈՆՏՈՐՍԷի ՄԷՋ, ԶՐի

Դասընթացք հայերէնի եւ այլ ճիւղերու : Ասօսիասիօն ֆիլոթէխնիք , ճանչցուած իրբեւ ազգօգուտ ձեռնարկ , իր ուսուցման ծրագրին մէջ տեղ կուտայ հայերէնի դասաւանդութեան : Կ'ուսուցուին՝ լեզու, գրականութիւն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն : Դասախօս նշանակուած է գրագէտ՝ Թ. ԳԱՌՆԻԿ որ կը սահանձնէ նաեւ մասնաւոր դասեր, բացի հայերէնի ճիւղէն, իտալերէնի եւ գերմաներէնի :

Հայերէնի դասընթացքը սկսած է Հոկտեմբեր 15էն եւ կը չարունակուի ամէն չորեքշաբթի եւ ուրբաթ ժամը (19 – 21) :

Արձանագրութեան միանուագ ծախք տարեկան 700 ֆրանք , որ իրաւունք կուտայ հետեւելու դասաւանդուած միւս ճիւղերուն, զանազան օտար լեզուներ , գիտութիւն, փիլիսոփայութիւն, ընկերային նիւթեր եւն. : Փափաքողներուն ծրագիրը ձրի կը տրուի :

Դիմել՝

Association Philotechnique
47, Rue Saint André des Arts
(Մէթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն) :

Հինգշաբթի եւ Շաբաթ 14 – 16, երկուշաբթի 18·20, հեռաձայն Տանթօն 48·28, 44·14: Հայերէնի, իտալերէնի , գերմաներէնի դասերուն համար դիմել Թ. Գառնիկեան, 8 բիս Նոթր Տամ տը Լոռէթ՝

Որբունիի ճաշարանը, կամ՝ նոյն հասցէին, Օր. Զ. Սրապեանի, Զորեքշաբթի եւ Ուրբաթ , ժամը 4 – 6 :

Pour tous vos Travaux
d'Appartements
ADRESSEZ-VOUS
au jeune Artisan Peintre
ARMENAK VARTANIAN
42, Rue des Jeuneurs — Paris - 2e
Devenez son Client :
Vous ne le regretterez pas !

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ « Շ. »Ի ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ
(1907–1957)
Ճամբորդական նոթեր
Ուսումնասիրութիւններ
Գրական էջեր, Տոմսեր
եւ խմբագրականներ
Յառաջաբան՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Տպարան՝ « Յ ա ռ ա ջ »
704 էջ
Գ Ի Ն ՝ 2·000 Ֆ Ր ·
Թղթատարի ծախքով 2200 ֆր· :
Դիմել՝ ՅԱՌԱՋԻՆ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբերին , կիրակի Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ , սրահին նուագախումբով :

ՊԱՇՏՕՆԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ՕՐ՝Ը
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ. 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԱՐԱՆի ՇՐԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ
Place Saint-Sulpice — Métro : St. Sulpice
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՀԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԵՒ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿՈՂՄԷ ԸՆԿ. ԱՐԱ ՊԻՊԻՐԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ
Արտասանութիւն՝ ընկ. Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, երգ՝ Օրիորդներ ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ԼՈՒԻԶ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ (*մէնեճըդ եւ պուկեդդ*) Գահիրէի ձայնասփիւռէն, եւ ընկ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ
Կովկասեան պարեր՝ Օրիորդ ԱՇԽԷՆ ԳԱԵԱՆ եւ վիպէն ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Հայկական երգերու երրեակ մը, դեկավարութեամբ՝ Պ. ՔԱՋԵԱՆի:
ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԸ
Orchestre MIC GEET et sa formation
1er Prix du Conservatoire de Paris
ՃՈՒԽ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ
Խօսնակ՝ ընկ. Գ. ԷՄԻՐԵԱՆ
ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ
ՄԱՄԻՐԻՃԻ ՄԷՋ
15 Նոյեմբերին, Շաբաթ օր, ժամը 21էն միւնչեւ առաւօտ Ալհամպրայի սրահներուն մէջ :
Պատուոյ նախագահութեամբ՝
ԿԱՍՏՈՆ ՏԷՖԷՐԻ (*Երեսփոխան – քաղաքապետ Մարսէյլի, նախկին նախարար*) :
Նախագահ՝ Ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Օրուան խօսքը՝ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Փարիզէն) :
Գեղարուեստական բաժինը սահանձնած Հ՝ Նոր Սերունդը :
Մանրամասնութիւնները յայտրդով :
×
ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԵՒ «ԱՐԴՈՒԹԵԱՆ» ՀՈՒՄԲԻ ԵՐԵՄՆԱՄԵԱԿԸ
ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ
Նոյեմբեր 16ին
×
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ վաչկի մէջ, Տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 2ին, կիրակի կէսօրէ վերջ: Մանրամասնութիւնները յայտրդով :
Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ
Նուիրուած
Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
ՍԷՆՖՈՆԻԿ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ՝ **ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի**

ՆՈՐ ՏԻՍՔ ՄԸ

ՇԱՔԷ ՊԷՆԿԵԱՆ

Կ'երգէ :—

1) *Ուռին*, 2) *Սասունա սար*, 3) *Արեւելեան պար (նուագ)*, 4) *Ձայն տուր ո՛վ ծովակ)*, 5) *Պար Թիւ 6)Նուագ Տէր Գոնեակէն)*, 6) *Ձմեռն անցաւ*, 7) *Մանուշակը*, 8) *Օրօր*, 9)*Պէթուար աղջիկ* , 10) *Խպիղ ան լա մաժէօռ (նուագ)*, 11) *Արեւօք պիտի՞ս գաս*, 12) *Պար Թիւ 1 (նուագ Տէր–Գոնեակէն)*, 12) *Բարի լուսի եւ Էյ Ջան*, 14) *Սարի եղնիկ (ընկերակցութեամբ նուագախումբի, դեկավարութիւն Ա.Ի. Գ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ*

Տեւողութիւն 44 վայրկեան, գինն է 2800 ֆրանք, երգարանով միասին :

Դիմել՝ Օր. Շաքէ Պէնկեանի :

29, Rue Pourtour, Meudon (S. et O.)

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17. Rue Bleue. 17 — PARIS (9e) —

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը Նոյեմբեր 22ին, Շաբաթ իրիկուն 0 կլիպ:

Մանրամասնութիւնները՝ յայտրդով :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասիի գործարանատէր ԿԻՐԱԿՈՍ – ԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ, կուգան ծանուցանել, որ բացած են մէօպլ է տեֆորասիոնի վաճառատուն մը ,ուր պիտի գտնէք չատ աժան, արդիական եւ ճաշակաւոր կարասիներ , վճարման դիւրութիւն: Այցելեցէք մէկ անդամ եւ պահ պիտի մնաք:

Գործարան.—
36, Ave, David Dellapiane
Վաճառատուն .—
51, Rue, d' Endoume
Marseille

Gros **TISSUS-LAINAGES** demi-Gros
Etablissements AGEDER
ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
67, RUE DE CLÉRY, PARIS 2 - TÉL. CEN. 48-12
Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկաբաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով : Մասնաւորապէս մանթոյի, բոպլի , թայէօռի եւ ժիւպէի համար :
Բոլոր ֆօնֆէխիօներուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատունս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
29
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
29 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8331 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4132

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Մերձաւոր Արեւելքի դէպքերը չեն դադրեր այլեւս միջազգային մամուլի առաջին էջերը, ինչպէս վերջին հինգ-վեց ամիսներու ընթացքին :

Խաղաղութիւնը վերջապէս վերահաս – տատուած է Լիբանանի մէջ, ուր Բաչիր Քարամէի «քառապետութիւն»ը լծուած է բացուած խոր վէրքերը դարմանելու ղժուարին աշխատանքին :

Հոկտեմբեր 25ին, այսինքն որոշեալ ժամանակէն վեց օր առաջ, Լիբանանէն հեռացան ամերիկեան զինուորները, որոնք օրինաւոր կառավարութեան հրաւէրով հոն փութացած էին Յուլիս 15ին, Իրաքեան յեղափոխութեան վաղորդայնին :

Հիմա որ նախագահ Շամունէն վերջ առած է ամերիկեան «աշխարհակալ»ներն ալ քաշուած են, տարակոյս չկայ որ կիրքերը բոլորովին պիտի խաղադին եւ երկիրը պիտի գտնէ իր բնականոն վիճակը : Խաղաղ ու քրիստոնեայ, օրինապահ եւ ընդդիմադիր ճեղք ճեղքի տուած՝ եղբայրաբար պիտի նուիրուին Լիբանանեան հայրենիքի վերելքին, ինչպէս անցեալին :

Կը յուսանք, որ պիտի դադարտնան նաեւ «յառաջդիմական» յանկուցիչ պիտակին տակ աքօղուած խառնիճաղանճին հայանուն դործակալներն ալ, որոնք Լիբանանի անցուցած տաղնապի ծանր օրերուն ուղած էին գլխուր ջուրի մէջ ձուկ որսալ : Ըմբոստներու դաղանի ձայնակից փիւռի կայանէն օրերով հայհոյած էին վեհ. Ջարեհ Ա. Կաթողիկոսին եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, դրդռած էին եղբայրը եղբօր դէմ՝ պատճառ դառնալով արիւնահեղութեան եւ արատաւորելով Հայու մաքուր անունը՝ յաչս օտարներուն :

Ամերիկացիներէն վերջ, Անգլիացիներն ալ իրենց կարգին պարպեցին Յորդանանը, ուր զացեր էին Պաղտատի Ուխտին Անդամակից ժողովին թելադրութեամբ եւ Հիւսէյն Թագաւորին հրաւէրով :

Արաբական Լիկան իրրեւ հիմնական սկզբունք կ'ընդունի անդամ երկիրներու անկախութիւնը եւ կ'արդիլէ մէկուն մի – ջամտութիւնը միւսին ներքին դործերուն :

Այս սկզբունքը անդամ մը եւս չեչտուեցաւ վերջերս՝ Գահիրէի հաւաքոյթին մէջ :

Արաբական երկիրները, մանաւանդ նորատպատութիւնները վերջին ծայր նախանձախնդիր են իրենց անկախութեան : Թունուզի եւ Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան միջեւ ծագած վէճը վերջին փաստն է այս երեւոյթին :

Շատ կանուխ է դեռ իրականացնելու համար արաբական մեծ համադաչնակցութիւնը, որուն կը ձգտին ազդայնական տարրերը : Բազմաթիւ պայմաններ ան – հրաժեշտ են այդ արդիւնքին հասնելու համար :

Ցորդանանի պարագան ամէնէն փափուկն է ներկայիս :

Հետեւելով համարարական հոսանքին, Հիւսէյն Թագաւոր հեռագիրէ խղած էր իր կապերը Անգլիոյ հետ, որուն կը պարտէր Ցորդանան իր ստեղծումն ու պաշտպանութիւնը :

Անկարող ապրելու իր սեփական մի – ջոցներով, այս աղքատ երկիրը յօժարած էր ղրկուիլ անգլիական օժանդակութիւն – նէն, գօտեպնդուած այն խոստումով, որ Եդիպտոս, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա միանարար նիւթական օգնութիւն պիտի ընձեռէին իրեն :

Միայն վերջինն է, որ կրցաւ յարգել իր խոստումը : Միւսները՝ սկիզբի փոքրիկ աջակցութենէն վերջ՝ ի վիճակի չեղան չարունակելու իրենց յանձնառութիւնը : Որով Հիւսէյն Թագաւոր ստիպուեցաւ դիմել Անգլիացիներու օժանդակութեան :

Երբ Փետրուարի սկիզբը հիմը դրուեցաւ Արաբ. Միաց. Հանրապետութեան, Ցորդանան իր փրկութիւնը փնտռեց Իրաքի հետ «հաչեմական դաչնակցութիւն» մը կազմելու մէջ : Երկար չտեւեց փորձը :

Այսօր տնտեսական ու քաղաքական տագնապը դամոկլեան սուրի մը պէս կախուած է տակաւին Ցորդանանի դլխուն վերեւ :

Արաբական Լիկայի բարեացակամ օգնութիւնն ու պաշտպանութիւնն են միայն, որ կրնան փրկել Հիւսէյն Թագաւորի գահին հետ նաեւ այս երկիրին անկախութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼ Կ'ՈՒԶԷ ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԼ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԸ

ՄՈՆՆԿՈՄԸՐԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս ծանօթ է, վերջերս նոր վէճ մը ծագեցաւ Ատլանտեան Ուխտին մէջ, Թուրքիա՝ տագնապ մը, եթէ պաշտօնապէս ճղուին Տիւէլսորֆի «Տէր Մի՛թակ» թերթին այն յայտարարութիւնները, որոնց համաձայն, — « Զօր. Տը Կոլ Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրներուն առաջարկած է կազմել երրորդ ուժ մը՝ Ֆրանսա – Անգլիա – Ամերիկա, վարելու համար Ատլանտեան կազմակերպութեան քաղաքականութիւնը » :

Թերթը, որ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս լուրին, կ'աւելցնէ թէ Սփաք եւ Արտնաուրը պիտի խորհրդակցին Փը – բանսական այս առաջարկին չուրջ : Հար – ցը ուռումնասիրուած է նաեւ Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Ամերիկայի եւ Իտալիոյ արտաքին նախարարներուն կողմէ, Հռոմի մէջ, ուր հաւաքուած էին Պիոս ԺԲ.ի յուղարկաւորութեան առիթով :

« Տէր Մի՛թակ» ի համաձայն այս դատփարը յղացած է Փարիզ, որ « իրրեւ մեծ ախրութիւն՝ մասնաւոր դեր մը կ'ուզէ վերապահել իրեն : Այս բազձանքը կը տեսնուի նաեւ հիւլէական ուժ մը դառնալու Ֆրանսայի ձգտումին մէջ » :

Գերմանիոյ հանրային կարծիքը յուզուած է անշուշտ անոր համար, որ այս ձեւով Ֆրանսա կ'ուզէ մեկուսացնել Գերմանիան ու Իտալիան, երկու «մեծպատիժ» իշխանութիւնները, ինչպէս կը չեշտէ Տիւէլսորֆի թերթը, աւելցնելով թէ Անգլիա եւ Ամերիկա Գերմանիոյ դէմ ուղղուած իրենց նախկին համաձայնու – թեանց յարութիւն պիտի չտան : Գերմա – նացիք ցաւ կը յայտնեն, որ նման ծրա – դիր մը պատրաստուած է Փարիզի մէջ :

Ֆրանսայի քաղաքական շրջանակները կը յայտնեն թէ Զօր. Տը Կոլ անձնական նամակներ ղրկած է Միացեալ Նահանգ – ներու Նախագահին եւ Անգլիոյ Վարչա – պետին, Ատլանտեան Ուխտի վերակազմակերպման չուրջ կարդ մը առաջարկներ ներկայացնելով : Տրուած ըլլալով որ այդ նամակները անձնական բնոյթ կը կրեն՝ բովանդակութիւնը չէ յայտարարուած : Հետեւաբար, վերապահութեամբ պէտք է արձանագրել Տիւէլսորֆի թերթին յայտարարութիւնները :

Միւս կողմէ, Ատլանտեան Ուխտի պին – եալ ուժերու նախկին հրամանատար մարեշալ Մոնկոմըրի անդլիացի սպաներուն յայտարարեց .— Եթէ Միացեալ Նահանգները ձախողութեան չմատնէին Սուէզի դործողութիւնը եւ ուելի կանուխ միա – նային Պաղտատի Ուխտին՝ Մէջին Արեւելքի կացութիւնը բոլորովին տարբեր պիտի ըլլար այսօր :

Շեչտելէ ետք թէ Մէջին Արեւելքի մէջ համայնավարներու տիրապետութիւնը ա – դատ աշխարհին եւ Միացեալ Նահանգներու վախճանը կը նշանակէ, Մոնկոմըրի ըսաւ որ եթէ միջազգային ներկայ կացութեան պատասխանատուն Ամերիկան է, պէտք է ընդունիլ թէ պատասխանատուու – թեան մեծ բաժին մը ունի նաեւ Անգլիա :

Քաղաքական ներկայ կացութեան գլխաւոր պատճառը, արեւմտեաններու մէջ – ջեւ միասնականութեան եւ զործակցու – թեան պակասն է : Մոնկոմըրի իր քննադատութիւնները վերջացուց, առաջարկելով որ Ատլանտեան Ուխտի դերադոյն հրամանատարութիւնը յանձնուի Ֆրանսայի, իսկ իրրեւ հրամանատար՝ կը խօսուի մարեշալ Թիւէնի մասին :

Այս բոլորը ցոյց կուտան, թէ Տիւէլ – սորֆի թերթին յայտնութիւնները հիմ – նուած են որոշ փաստերու վրայ : Մարեշալ Մոնկոմըրիի քննադատութիւնները մեծ ազմուկ ստեղծեցին Անգլիոյ թէ Գերմանիոյ մէջ : Աչխատաւորականներուդ բաները Ժորժ Պրաուն ըրիտանական կառավարութենէն բացատրութիւններ պի – տի պահանջէ այս հարցին մասին :

Լոնտոնի « Տէյլի Մէյլ»ը կը ղրէ թէ մարեշալ Մոնկոմըրիի ըսածները նկատի պէտք է առնել՝ երբ կը խօսի Ատլանտեան Ուխտի մասին, որուն մասնագէտը դարձած է :

« Ֆրանքֆուրթըր Ալկըմայնէ» կը ղրէ թէ կարելի չէ Ատլանտեան Ուխտին մէջ երկու հոսանք ստեղծել, մինչ անկախ « Ֆրանքֆուրթըր Նոյը Փրէս» չատ աւելի խիստ է իր արտայայտութիւններուն

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. Միութիւնը անդամ մը եւս մեր – ժեց Միացեալ Նահանգներու եւ Անգլիոյ առաջարկը՝ Հոկտեմբեր 31էն սկսեալ հիւլէական փորձերը մէկ տարիով ընդհատելու համար : Խորհրդային պատուիրակ Վալերիան Զօրին Մակի քաղաքական յանձնախումբին յայտարարեց թէ այնքան ատեն որ Արեւմուտքը ջրածին փորձերու ընդհատումը առանց պայմանի չընդունի՝ Ա. Միութիւնը պատրաստ է չարունակելու համար իր փորձերը :

Լոնտոնի մէջ Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղար Սփաք խորհրդակցութիւն մը ունեցած է վարչապետ Մաքմիլլընի եւ Արտաքին նախարար Լոյտի հետ. պաշտօնական չրջանակները լուութիւն կը պահեն այս հանդիպումին չուրջ, բայց մասնագէտներու կարծիքը այն է, թէ երեք դիւանագէտները խօսած են կիպրոսի հարցին չուրջ :

Մոսկուայի մէջ լեհ հեւուռս ժողովը բացուեցաւ երկուշաբթի օր, Կրեմլինի մէջ. խօսակցութեանց կը մասնակցին Խրուչչեւ, Միկոյան, Վորոշիլով, Կոմուլքա, Զաւարոսքի եւ ուրիշներ :

Փաքիստանի Նախագահ Միրզա հրաժարեցաւ, ի նպաստ զօր. Այուպ Խանի, պինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատարը :

Ապահովութեան ուիթերուի ղէմ մահափորձ ըրած առաջին ահաբեկիչը՝ Պուատա Պէն Ալի Պուրիչ, երկուշաբթի օր մահուան դատապարտուեցաւ Ջինեւրա – կան Ատեանին կողմէ :

Մակի ափրիկեւասիական չրջանակները քննադատեցին Ա.Ժ.երիոյ Ազատագր. ճակատի դիրքը, յայտարարելով թէ Զօր. Տը Կոլի առաջարկին մէջ նոր եւ չատ կարեւոր կէտեր կան : Միջազգային ընդհանուր կարծիքը այն է, թէ ըմբոստները սխալ չարժած են փարիզի առաջարկին հանդէպ : Այս պայմաններուն առջեւ, կը կարծուի թէ Ազատագր. ճակատ կ'աչխատի փոխել իր դիրքը. այս է պատճառը, որ Գրիմ Պելքասէմ Թունուզի նախագահը, Պուրկիպային հետ տեսնուելու համար :

ՊԱՊԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

« ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿԻՐԱԿԻ՝ ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ »

ԿԸ ԳՐԷ «ՓՐԱՆՍ – ՍՈՒԱՐ»

Ութ քուէարկութենէն ետք Սիքստինեան մատրան մուխը միչտ սեւ է, չորս կարդինալներ հիւանդացած են եւ կաթոլիկ աչխարհը ցարդ չէ ընտրած իր պետը :

Երկուչաբթի դեկտ. Ֆրանսական ձայնասփիւռին Հռոմի թղթակիցը կը յայտնէր թէ համաձայն վերջին զրոյցներուն, կարդինալ Ագաջանեան, Փակարանէն առաջ, արդէն իսկ 30 ձայն ունէր (35 պէտք է) :

Բոլոր թերթերն ալ իրրեւ վերջին առնուներ կուտան՝ Ագաջանեան, Մաղելլա եւ Ռոնքալլի, ամենք իրրեւ աութսայտըր նկատի ունին նաեւ Միլանոյի արքեպիս – կոպոսը՝ Մոնթինի որ Կարդինալ չէ :

Միւս կողմէ «Ֆրանս – Սուար» հեռագիր մը կը հրատարակէ, որուն համաձայն Վատիկանի չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ կիրակի կէսօրէն վերջ Պապ ընտրուած էր կարդինալ Գրիպոր – Պետրոս Ժե. Ագաջանեան բայց մերժած է : Այս լուրը անչուշտ հաստատուած չէ : « Ֆրանս – Սուար » կ'աւելցնէ, մինչեւ վերահաստատութեամբ, թէ այս մերժումէն ետք իրրեւ թեկնածու նկատի կ'առնուին կարդինալներ՝ Սիւի եւ Լեռքարօ :

Ոմանք կը կարծեն նաեւ թէ երկու պապընտրելիները կարդինալներ Մաղելլա եւ Ագաջանեան են : Կ'ըսուի թէ առաջինը եթէ ընտրուի իրրեւ արտաքին դործավար պիտի բնտրէ Մոնթինի արք.ը, իսկ կարդինալ Ագաջանեան՝ կարդինալ Սիւին :

Ամերիկացի կարդինալին մահէն ետք, չորս ուրիչ կարդինալներ հիւանդացած են, ասոնց կարգին ծանր վիճակի մէջ է կարդինալ Քանալէ, 84 տարեկան :

× Երեքչաբթի օր ժամը 11ին Տրզ ան – դամ ըլլալով Վատիկանէն բարձրացող ծուխը սեւ էր, տակաւին կարելի չէր եղած պապը ընտրել :

Ս. Պետրոսի հրապարակը այնքան լեցուն չէր այլեւս որովհետեւ ժողովուրդը քիչ մը յուսախաբ է մուխին անորոշ դոյնէն եւ Փակարանին նիստերուն երկարութենէն :

մէջ.— Հռոմ եւ Պոն վերապահ են Ֆրանսական առաջարկին հանդէպ եւ Սփաք բաւական պէտք է աչխատի, մեղմացնելու համար ղէդ տրամադրութիւնները ոչ միայն Պոնի, այլեւ՝ Հռոմի եւ Օսլոյի մէջ ... :

× Ֆրանսայի նախարար Լուի Ժոքսինաց Պոն եւ սկսաւ խորհրդակցիլ Գերմանիոյ Արտաքին նախարարութեան մէջ : Պաշտօնական այս խօսակցութիւններու առանցքը կը կազմէ Ֆրանքֆուրթի կացութեան հարցը, միջազգային դետնի վրայ :

Թէեւ պաշտօնական յայտարարութիւն մը չկայ, բայց կը կարծուի թէ երկու դիւանագէտները պիտի խօսին նաեւ Ֆրանսա – Անգլիա – Ամերիկա դիակավարութիւն մը ստեղծելու Զօր. Տը Կոլի առաջարկին մասին. գերման մամուլը ուղղակի դժդոհութիւն յայտնեց այս ծրադրին դէմ, բայց Պոնի քաղաքական չրջանակները, ըստ երեւոյթին, աւելի մեղմ վերաբերում մը ունին՝ նկատելով որ աւելի նպատակայարմար է Ա. Միութեան հակադրել հիւլէական երեք ուժեր .— Ամերիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսա :

Կարդ մը չրջանակներու կարծիքն ալ այն է, թէ Արեւմտեան Գերմանիա քաղաքական մերձեցում մը կրնայ ունենալ Մոսկուայի հետ, այս առիթով՝ միաժամանակ իրականացնելու համար երկու Գերմանիաներու վերամիացումը : Վարչապետ Ատենաուրը մինչեւ իսկ յայտարարած է, թէ պատրաստ է տեսակցելու Խրուչչեւի հետ :

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՔՈՎՆ Ի ՎԵՐ

"ԱՆԴԱՍՏԱՆ"

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Բ.

Մենք այս բոլորը ըսինք «Անդաստան»ի առիթով :

Եւ կը կարծենք, որ յարմա՛ր էր այդ առիթը, որովհետեւ — կը հաւատանք — Սփիւռքեան այժմու պայմաններուն մէջ գոյութիւն չունի անխառնօրէն գրական եւ արդիականօրէն լմնցապաշտ որեւէ գրական հանդէս՝ որ իրաւունքը ունենա՛յ յաւակնելը համապատասխան վերաբերում եւ հետաքրքրութիւն ակնկալելու, քան որեւէ տարբեր պարբերաթերթ՝ իր այլապէս գրական կամ արդիւնաչառաճիւղերով :

Ահաւասիկ, սկսանք խօսիլ՝ արդէն « Անդաստան »ի մասին, որուն խմբագիրը (Բիւզանդ Թօփալեան), եւ գլխաւոր

Ահաւասիկ, սկսանք խօսիլ՝ արդէն աշխատակիցները բոլորն ալ մտաւորականներ եւ կրնան արժանաւորապէս ներկայացնել Սփիւռքի մշակութային եւ գրական պատկերը :

Հարց կուտանք : — Գալուստ Կիւլպէնկեանի « Հարիւր օրինակէն» անդին՝ արդ – եօք քանի՞ օրինակ սպառում ունի «Անդաստան»ը :

Եւ, առանց սպասելու պատասխանին , կ'ընենք երկրորդ հարցումը :— Ինչո՞ւ հազար օրինակ սպառում չունենար « Անդաստան»ը...

Գո՛նէ... հազար օրինակ :

Եւ երբ այս հարցումները կ'ընենք , մեր ցաւին կամ դառնութեան չեզոքը կ'իյնայ, միշտ, այն աղաղակող ողբերգութեան վրայ՝ որ մտքի մեր ցամաքութիւնն է. հետաքրքրութեան մեր պակասը : Գոյութիւնը պահանջին, որ նոյնքան զօրեղ եւ մշտակայ պէտք է ըլլար մեր մէջ, որքան — յարաբերաբար — հացին պահանջը :

Հաղարին մէ՞կ ալ չըլլար համեմատութիւնը գրասէրներուն, — անչակերտ գրքասէրներուն,— որպէսզի գրական հանդէս մը 1200 — 1400 սպառում ունենար..

Եւ, «Անդաստան»ի պարագային, հազարին մէ՞կ ալ չըլլար համեմատութիւնը մտաւորական հայ մարդուն , որպէս զի զայն հրատարակողները կարենային ըսել, թէ, փա՛ռք Աստուծոյ եւ հայ ժողովուրդին, տակաւին ցամքած չենք իրբեւ ազգ եւ հաւաքականութիւն, իրբեւ «անցեալ փառաւո՛ր մշակոյթի տէր » ժողովուրդ, իրբեւ լմնցական եւ քաղաքակրթական պահանջներ ունեցող բազմութիւն ...

Ձի՛շդ է :— «Անդաստան»ը մանրուքի վերածուած հարստութիւն չէ :

« Մառչելի չէ»՝ իրբեւ հասարակաց եւ սովորամոլական ընթերցումի յաւուկ աղբիւր :

« Ժողովրդային » չէ՝ իրբեւ «չեմ – բան պիտանի պիտելեաց», կամ ծագկե – փունջ՝ ասկէ անկէ հաւաքուած բնաոնի ու վայրի ծաղիկներու, անհոտ կամ ա – նուշահոտ խոտերու :

Եւ կ'ընդունի՛նք, կ'ընդունի՛ն նաեւ ա – նոր հրատարակիչները, որ «Անդաստան » չի նշանակեր... հանրային պարտէզ :

Ո՛չ միայն կ'ընդունին այս ճշմարտութիւնը, այլեւ կ'ըսեն՝ իրենց ամէն մէկ էջին ու տողին մէջ, որ իրենք զործ կ'ունենան ունենալ մտաւորական մեր դասուն հետ, — «բանիմաց» մարզոց հետ —— , այսինքն՝ մեր ժողովուրդի տարեց թէ երիտասարդ այն որակին հետ՝ որ մտա – ծել պիտէ, գրականութեան ու մշակոյթի կ'աշակերտի, կ'ուզէ ճանչնալ մեղ թէ օ – տարը՝ լմնցական եւ հոգեկան իր ճախ – րերուն, ճիլերուն եւ ձգտումներուն մէջ :

Կ'ուզէ ծառայել ժողովուրդի այն դա – սին (ըլաս), որ «ծառայութիւն»ներու մէջ պայմանագրականօրէն պտնել կ'ուզէ անհատական իր հասողութիւնները կարենալ զարգացնելու, մաքի իր հորիզոնները կարենալ ընդարձակելու հնարաւորութիւն մը : Եթէ ոչ, անպայման, իր ունեցածին վրայ բան մը աւելցնելու, առնուազն ունեցածը կարենալ անկորուստ պահելու եւ հիմնաւորելո՛ւ տուեալներ...

Եւ հոս է, արդէն, «Անդաստան»ի առաքելութիւնը :

Զայն խմբագրող երէց թէ կրտսեր մեր բոլոր գրողները, իրենց տարբեր ձեւի թէ նկարագրի աշխատանքներով , — ստեղ – ծագործական թէ վերլուծական փորձե – րով, — կանչուած են հայ մշակոյթի եւ գրականութեան Արեւմտեան Դարպասը լայն բանալու :

Բայց պահելու պատուհանները՝ մաքի եւ դիտութեան այն նոր հոսանքներուն, օ – տար թէ հայ գրականութեան այն նոր ուղղութեանց վրայ՝ որոնք պիտի կարե – նային անվրէպ վկայութիւններ ըլլալ ժո – ղովուրդի մը վերաւորգուելու , պատ – ուաստուելու եւ թարմանալու կարելիու – թեանց մասին :

Կը յուսանք, որ «ըմբռնելի» է՝ ինչ որ կ'ըսենք արագ ու հպանցիկ այս հատատումներուն մէջ :

« Անդաստան»ի խմբագիրը — դէթ ի՛նք եւ իր աշխատակիցները , — որոնք հանդէսի հրատարակութենէն ապին չուզե – ցին երբեք խօսիլ ողբերգութեան մը մասին (որուն տարտամ մէկ արձագանգը միայն ուրուագծեցինք մենք՝ սա տողե – րուն մէջ), որ մե՛րն է՝ իրբեւ հաւաքա – կանօրէն ախտաճանաչելի երեւոյթ, հա – ւանօրէն բեմ մը, տուն մը, ընտանիք մը ապրեցնելու եւ պահելու սեփական ար – ժանապատուութեամբ է որ կը չարունա – կեն հրատարակել իրենց պարբերաթերթը, եւ, ինչո՞ւ չէ, կը դոհանան «պատ – նէշին վրայ» մնացած ըլլալու հպարտութեամբ :

« Ի խորոց սրտի » մեր այս հատատումներն ու խորհրդածութիւնները՝ չենք կարծեր որ խոովք մը աւելի բար – մը ձագին վրէժը՝ այսպէս՝ կը լուծուէր մեր պզտիկ քաղաքին մէջ...»:

Ահա այս զօրն ունեցող Գարահիսար – ցին էր որ մէկով երէք հարիւրի դէմ, դէնքով, անդէն ճանկերով թէ ակռանե – րով՝ պայքարեցաւ բարեկի – ուրուր տէրտղահին դէմ :

Բայց ինչո՞ւ այդ պղպատ – ջիղերով Հայը չհասնէր այն ատիճանին՝ որ բո – ւեր ոսոխը, իր ձագերովն ու ճուտերովը, ու ցեղով – ցեղականով գամէր Հայաշ – խարհի բոլոր ժայռերուն վրայ, թեւա – տարած, ոռնատարած, իբր մէյմէկ Նիւ – քաս, ցվերջ անմեռ Պրոմեթէոս, ի նշան եւ ի խրատ զալիք սերունդներու ...:

Այս ինչո՞ւին պատասխանը ... ո՞վ կրնայ տալ :

Եւ ո՞վ չի կրնար տալ : — Տուէք ա – նուններ՝ բաղաբակիրթ պիտակուած մեծ ու փոքր Պետութիւններուն : Բոլորին, բոլորին ալ : Թող ոչ մէկի խաթրերը չմնայ ...:

Այսօր ալ նո՞ր չէ եղածը : «Բալա – քակիրթ»ներուն նոր ընթումներովը չէ՞ որ դարաւոր բորենին իրենց ալ քիթին կը խնդայ, ակռաները,— չնատամ ըսէք —, կրճտելով, յեսանի վրայ սրելով, պատ – բաստ այս անգամ՝ անոնց միսն ու հոգին յօշոտելու , թլփատելու, փոխան Հա – յուն, որ այլեւս չկայ որ փորոտէ :

Անոնք, մարդասէր ու հաւասարութիւն քարոզող Արեւմուտքի նոր Բիւզանդացի – ները, իրենց ներքին անոսի վէճերուն դերի, կամ հաւասար ուժերու վրայ կըթնած բարեկամութեան հաւատալով : Ինչպէս « Գարահիսարի դեկավար դէմքերը (էջ 135), որ կը հաւատային թէ՝ հաւասար ուժերու վրայ հիմնուած բարեկամութիւն մը կրնար աւելի տեւական ըլլալ »:

Լէնկթիմուրի եւ Ձինկիզ Խանի տապարաքիթ ու կացնագլուխ հարազատ չնա – դայլերուն համար՝ «Առաջները՝ հայ ժողովուրդը պղտատու ծառ էր. կառավա – րութիւնն ու իր չուները կը կողոպտէին Հայութիւնը, կը կարէին այդ ծառին ճիւ – ղերն ու պճեղը, բայց բունին կացին չէին զարներ : Այս անգամ, այո, այս անգամ՝ հարցը տարբեր էր ..., այս անգամ կա – յինը մեր արմատի՛ն ուղղուած էր...», ինչպէս ճշդորոշած է Հերոսամարտին բանաստեղծ գրիչը, էջ 189 :

Ան նոյնչափ կորուկ է՝ երբ կը տողէ, էջ 145,— « Այսօր ոչ թէ քննադատելու մտքով, այլ անհուն ցաւով կը հաստատեմ որ այն օրերուն (1914 – 1915ին) մեր մէջ չկար մէկը որ կարենար գուշակել կամ չափել Թուրքի ծրագիրներուն ծանրն ու ահաւորութիւնը »:

Սիբելի՛ Արամ Հայկազն, այսօր միթէ կա՞յ մէկը, «Մեծ ?» պետութիւններու մե՛ծ զեկավարներուն մէջ, որ զգայ, հետաքննէ, կարենայ գուշակել կամ չափել՝ ծրագիրն ու ծաւալը եւ անոնց հետեւելիք դէն իրենց զպաւած այլ արդար դառնութիւններուն վրայ :

Ընդհակառակն, վաստահօրէն ներչնչեն տարտամ այն հաւատքը՝ թէ հի՛ն թափօրէն մէկ – երկու տոզի կ'ուզեն եւ կը ձգտին, տակաւին, Կայսեր բաժինը տալ Կայսե՛ր, ու Աստուծոյ բաժինը՝ Աստուծոյ... :

Հիմա կրնանք խօսիլ մնացեալի մասին :

ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ԾՈ՞Վ, ՀԱՑՐԵՆԻ ԾՈՎ

—o—

Ցաճախ կ'երազեմ կղզի մը՝ որուն վրայ անզուգակիլի կեանք մը ապրած եմ ատենօք : Ոստախիտ ծառեր կային հոն, որոնք ամէն աշնան կը զարդարուէին ոսկեվառ չնաշխարհիկ պտուղներով : Զբրվէժներուն արծաթը կը փչրուէր մութ ժայռերուն դէմ՝ անչէջ ծիածան մը լուսեղծելով լոյսին մէջ :

Ամայի կղզին միակ բնակիչն էի ես : Կը սպասէի որ սպիտակ թեւերով նաւ մը իր լուսահեղ թեւերը բանար դէպի ցաւատանջ կաթոլը կղզին : Ձայները քաղցրախօս երգերու ալիքներով փոթորկին հովին մէջ, եւ ապի ակօսներուն մէջն ինծի հասնէր սխրալիր ողջոյնը . — Ծո՛վ, հայրենի ծով ...

Բայց այս ծովը օտար է ինծի . եւ բազմաժխոր ոստանը՝ ուր կը գտնուիմ, ոչ մէկ չեզոքով կը պատասխանէ կաթոտահար սրտիս բարեխոսմունքներուն : Ծովն ալ արձագանգ չունի հոգիիս մէջ : Պէտք է ակօսել զայն բիւրաւոր մղոններով, հասնելու համար երազիս կղզին :

Ով պիտի տայ ինծի յոյսը գտնելու դոնէ ոստւերները անոնց, որոնք օր մը լայնօրէն բացին խոստմնալից հովերուն ի – րենց նաւին սպիտակահեւ առագաստները :

Հայաստանի մըրկահոս դեռերուն վրայ լաստերով կը ճամբորդէին անոնք. լաստերը կը բեռնաւորէին մեռաքսով ու դեղմով եւ հոգէն քաղուած ոսկեդէզ բերքերով : Անվեհեր էին անոնք եւ հեռաւոր ծովին զովքը կ'ընէին՝ ալիքներու մռունչը չափելով իրենց խիզախ երգերուն վրայ :

Անճուկ էր անոնց աշխարհը : Նոր հորիզոններու վայրագ ծարաւը կար անոնց հոգիին մէջ : Հրեղէն ազեղներ կը ճեղքէին տարածութիւնը, որուն վրայ անսահման կապոյտը կը յայտնուէր :

Եւ օր մըն ալ, դեռերուն հոսանքն ի վար անոնք ծով հասան, եւ աստեղարորթ խենթութիւն մը յանկարծ գրաւեց անոնց հոգին :

Իրենց հարազատ հայրենիքը գտնող տարբաղիրներ ըլլային կարծես. բոլորը միաբերան ողջունեցին .

— Ծո՛վ, հայրենի Ծո՛վ ...

Իմ պապերս էին անոնք : Աբրւնեխս վրձիտ աղբիւրը անոնց երակներուն մէջ կը հոսէր : Սրտիս հետքը կը բարձրանար անոնց թաւամազ կուրծքերուն տակ : Ան – խորտակելի վահաններ էին այդ լանջքերը թշնամիին դէմ :

Կը զգամ, որ մէկին անոնցմէ կը ներչնչէ գիս այս պահուն, երբ ծովը ոտքերուս կը հանձնի իր մեղմածուփ ալիքներով :

Ա՜հ, բարձրանար փոթորիկը, փրփրադէզ կոհակները երգանային մոլեգնօրէն մռնչելով , աստուածային գայլոյթը պայթէր ալի անդունդին մէջ եւ նախահայրերուս ողջոյնը լսէի .

— Ծո՛վ, հայրենի ծով ...

Բայց միայն ցնորքի մը զոհն է միտքը : Ոստանը քայլ մը անդին կը կանչէ գիս իր մռայլ օտարութեան : Կղզին՝ որուն բնակիչն էի առենօք, անծանօթ է եւ ամայի : Ծառերը հոն թունաւոր պըտուղներ կունան հիմա, եւ արիւնահոս ջրվէժներ կը փչրուին մութ ժայռերուն դէմ :

Ողջունէի քեզ, որքան ալ օտար ըլլաս ինծի, ծով, հորիզոնիդ տեսիլքէն անդին երազել կարենալի այն երկիրը՝ որուն ծոցին մէջ մեր թաղաւորներն ու թագուհիները կը ննջեն :

Թրթռային չրթունքիս վրայ ապօթքի մը բառերը, խունկի եւ երդի քաղցրութեամբ , եւ սիրտս իր հետքը գտնէր , ժամանակին ալաքը կասէր կախարդական մէտի մը վրայ, եւ աչքերս գոց՝ հոգ չէ թէ անջրական վերացումով, մրմնջէի .

Ծո՛վ, հայրենի Ծո՛վ ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

—o—

ՊՈՒՏԱՓԷՇՏԻ մէջ տեղի ունեցած է պինինները միջազգային մրցանակաբաշխութիւն, քան երկիրներէ ներկայացուած էր 650 տեսակ գինի : Հայաստան այս մրցանակաբաշխութեան համար ղրկած էր եօթը տեսակ գինի, որոնց վեցը արժանացած են ոսկէի, իսկ մէկը՝ արծաթէ մետալներու : Ոսկէ մետալի արժանացած են — «Արեւիկ», «Ոսկեհատ», «Արեւշատ», «Գեւորգեան», «Մուսկատ» գինիները, ինչպէս նաեւ «Տօնական» կոնեակը : «Աշտարակ» գինին արժանացած է արծաթէ մետալի :

ԵՐԵՒԱՆի մէջ հոկտեմբեր 11 – 12 տեղի ունեցած է Հայաստանի Բազաքական եւ գիտական գիտելիքներու տարածման ընկերութեան 5րդ համագումարը : Բացուած կատարած է Վիքթոր Համբարձումեան, ընտրուելով ընկերութեան նախագահութեան թիւը բարձրացած է 4060ի :

ճիտ աղբիւրը անոնց երակներուն մէջ կը հոսէր : Սրտիս հետքը կը բարձրանար անոնց թաւամազ կուրծքերուն տակ : Ան – խորտակելի վահաններ էին այդ լանջքերը թշնամիին դէմ :

Կը զգամ, որ մէկին անոնցմէ կը ներչնչէ գիս այս պահուն, երբ ծովը ոտքերուս կը հանձնի իր մեղմածուփ ալիքներով :

Ա՜հ, բարձրանար փոթորիկը, փրփրադէզ կոհակները երգանային մոլեգնօրէն մռնչելով , աստուածային գայլոյթը պայթէր ալի անդունդին մէջ եւ նախահայրերուս ողջոյնը լսէի .

— Ծո՛վ, հայրենի ծով ...

Բայց միայն ցնորքի մը զոհն է միտքը : Ոստանը քայլ մը անդին կը կանչէ գիս իր մռայլ օտարութեան : Կղզին՝ որուն բնակիչն էի առենօք, անծանօթ է եւ ամայի : Ծառերը հոն թունաւոր պըտուղներ կունան հիմա, եւ արիւնահոս ջրվէժներ կը փչրուին մութ ժայռերուն դէմ :

Ողջունէի քեզ, որքան ալ օտար ըլլաս ինծի, ծով, հորիզոնիդ տեսիլքէն անդին երազել կարենալի այն երկիրը՝ որուն ծոցին մէջ մեր թաղաւորներն ու թագուհիները կը ննջեն :

Թրթռային չրթունքիս վրայ ապօթքի մը բառերը, խունկի եւ երդի քաղցրութեամբ , եւ սիրտս իր հետքը գտնէր , ժամանակին ալաքը կասէր կախարդական մէտի մը վրայ, եւ աչքերս գոց՝ հոգ չէ թէ անջրական վերացումով, մրմնջէի .

Ծո՛վ, հայրենի Ծո՛վ ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

"ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ"

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶի

Տղաքը անոնցմով կը հետաքրքրուէին միայն այն ատեն, երբ այդ ձագերը, թռռիլ սորվելու իրենց փորձին մէջ ձախողած, իյնային վար ու դէղին երկար կըտուցին ճեղքած , հեւային :

« Տղոց հետաքրքրութիւնը կը հասնէր իր գագաթնակէտին՝ երբ ուրուր մը , չեզոակի վար սլանալով, ճանկերուն մէջ հաւու մը ձագ յափշտակած , ճախրէր վեր : Այն ատեն, աղբահոյտերու կատա – րին թառած աքլորները եւ բոլոր մեծ ու փոքր հաւազգիները կը ճչային : Սրտա – պատառ, կիներ ու տղաք իրար կ'անց – նէին ու աչքերնին կապած կը պահէին յափշտակիչին վրայ :

Տունէ մը, հրացանը ձեռքը, պատանի մը կը նետուէր դուրս ու մասը ըլթա – կին՝ բունը կը դնէր ուսին : Տղաքը կը մոռնային չնչել՝ մինչեւ որ հրացանը դոռար : Այն ատեն, ճչալով , իրար հրելով , իրար կանչելով կը վազէին, կալի մը կամ կտուրի մը վրայ ինկած արիւնաթաթախ գիշատիչը կ'առնէին ու թեւերը բաց, սաւառնելու դիրքով կը գամէին գոմի մը կամ մարագի մը պատին : Նոյնիսկ հաւու մը ձագին վրէժը՝ այսպէս՝ կը լուծուէր մեր պզտիկ քաղաքին մէջ...»:

Ահա այս զօրն ունեցող Գարահիսար – ցին էր որ մէկով երէք հարիւրի դէմ, դէնքով, անդէն ճանկերով թէ ակռանե – րով՝ պայքարեցաւ բարեկի – ուրուր տէրտղահին դէմ :

Բայց ինչո՞ւ այդ պղպատ – ջիղերով Հայը չհասնէր այն ատիճանին՝ որ բո – ւեր ոսոխը, իր ձագերովն ու ճուտերովը, ու ցեղով – ցեղականով գամէր Հայաշ – խարհի բոլոր ժայռերուն վրայ, թեւա – տարած, ոռնատարած, իբր մէյմէկ Նիւ – քաս, ցվերջ անմեռ Պրոմեթէոս, ի նշան եւ ի խրատ զալիք սերունդներու ...:

Այս ինչո՞ւին պատասխանը ... ո՞վ կրնայ տալ :

Եւ ո՞վ չի կրնար տալ : — Տուէք ա – նուններ՝ բաղաբակիրթ պիտակուած մեծ ու փոքր Պետութիւններուն : Բոլորին, բոլորին ալ : Թող ոչ մէկի խաթրերը չմնայ ...:

Այսօր ալ նո՞ր չէ եղածը : «Բալա – քակիրթ»ներուն նոր ընթումներովը չէ՞ որ դարաւոր բորենին իրենց ալ քիթին կը խնդայ, ակռաները,— չնատամ ըսէք —, կրճտելով, յեսանի վրայ սրելով, պատ – բաստ այս անգամ՝ անոնց միսն ու հոգին յօշոտելու , թլփատելու, փոխան Հա – յուն, որ այլեւս չկայ որ փորոտէ :

Անոնք, մարդասէր ու հաւասարութիւն քարոզող Արեւմուտքի նոր Բիւզանդացի – ները, իրենց ներքին անոսի վէճերուն դերի, կամ հաւասար ուժերու վրայ կըթնած բարեկամութեան հաւատալով : Ինչպէս « Գարահիսարի դեկավար դէմքերը (էջ 135), որ կը հաւատային թէ՝ հաւասար ուժերու վրայ հիմնուած բարեկամութիւն մը կրնար աւելի տեւական ըլլալ »:

Լէնկթիմուրի եւ Ձինկիզ Խանի տապարաքիթ ու կացնագլուխ հարազատ չնադայլերուն համար՝ «Առաջները՝ հայ ժողովուրդը պղտատու ծառ էր. կառավարութիւնն ու իր չուները կը կողոպտէին Հայութիւնը, կը կարէին այդ ծառին ճիւղերն ու պճեղը, բայց բունին կացին չէին զարներ : Այս անգամ, այո, այս անգամ՝ հարցը տարբեր էր ..., այս անգամ կայինը մեր արմատի՛ն ուղղուած էր...», ինչպէս ճշդորոշած է Հերոսամարտին բանաստեղծ գրիչը, էջ 189 :

Ան նոյնչափ կորուկ է՝ երբ կը տողէ, էջ 145,— « Այսօր ոչ թէ քննադատելու մտքով, այլ անհուն ցաւով կը հաստատեմ որ այն օրերուն (1914 – 1915ին) մեր մէջ չկար մէկը որ կարենար գուշակել կամ չափել Թուրքի ծրագիրներուն ծանրն ու ահաւորութիւնը »:

Սիբելի՛ Արամ Հայկազն, այսօր միթէ կա՞յ մէկը, «Մեծ ?» պետութիւններու մե՛ծ զեկավարներուն մէջ, որ զգայ, հետաքննէ, կարենայ գուշակել կամ չափել՝ ծրագիրն ու ծաւալը եւ անոնց հետեւելիք ահաւորութիւնը, իսլամական կամ հա – մարաբական վերազարթնումին : «Անտառին մէջ կացին է մտեր, կոթը իրմէ ամրացուած » անոնց իսկ առածին համեմատ :

Բայց պարտուեցա՞նք մենք : Ոչ երբեք : Պարտութեան մէջ՝ յաղթո՛ղ մնացիմ : Նման անհաւասար կռուի մէջ պարտուողը՝ միշտ յաղթական է : Պարտութեան դատապարտուած յաղթանակներ են ա – նոնք .— Յաղթական Պարտութիւններ : « Համաժողովրդական դիւցազներգութիւն են» յաւէտ, ըստ զեղեցիկ բացատրութեանը Գ. Մխիթարեանի, (էջ 122) :

Ինքնապաշտպանութեան ուժեղ ոգին է որ կը շնչէ հետագայ տողերուն մէջ , (էջ 138) .— « Երբ Պոլսէն զինուորական փրկագինի ընդունելու լուրը հասաւ , մարդիկ (քրիստոնեաններ) լայն չունէ մը առին : Անհաւատալի թիւով շատ մարդեր կրցան ձեւով մը ճարել փրկագինի դուրս եւ ազատուիլ առաջին զինակոչին : Ծախեցին տնական իրեր, անասուններ,— ձի, կով, խանութ, տուն, կնոջական զարդեր : Բայց ոչ ոքի մտէէն անցաւ ծախել իր գէնքը : Եթէ հնարաւոր չըլլար ուրիշ ձեւով ազատուիլ, պիտի երթային իրենք, սակայն պէտք է մնար դէնքը. վտանգի պահուն հարկաւ մէկը կը դառնուէր զայն գործածող »:

ՁԻԹՈՒՆԻ

(5 Շար.)

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

ՖՐԱՆՍԱ

Տաներկու միլիոն ֆրանքի օժանդակութիւն մը, Հարաւային Ֆրանսայի մէջ բնակարանի մը հայթայթումին, հիւանդկախ եւ տարիքոտ Հայ գաղթականներ պատսպարելու ծրագրին, Ֆրանքեւհայկական ընկերային գործերու եւ Միացեալ Ազգերու Եւրոպայի գաղթականայ կազմակերպութեանց հետ համագործակցութիւն: Այս վերջինը պիտի ընծեռնէ նաեւ առաջնահերթ օժանդակութիւն մը սոյն ծրագրի իրագործման յառաջադրութեամբ:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱԶԳ. ՏՈՒՆ

Երեք միլիոն ֆրանքի յատկացում մը Լիոնի եկեղեցւոյն ազգային տան աւարտումին համար:

ՓՐՒՄՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷ— ՓԱՐԻԶ

528·000 *ֆրանքի յատկացում մը, երեք տարուան համար, հրապարակային դասախօսութիւններ կազմակերպելու եւ այսպէսով Հայ մշակոյթը, գրականութիւնը եւ պատմութիւնը ծանօթացնելով հասարակութեան:*

ՀԱՑ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՓԱՐԻԶ

200·000 *ֆրանքի յատկացում մը, որպէսզի սոյն միութիւնը ամառուան ար-ձակուրդի չրջանին վրանադնացութիւններ կազմակերպելու կարելութիւնը ունենայ:*

ԻՏԱԼԻԱ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՅՐԵՐՈՒ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ — ՎԵՆԵՏԻԿ

17·597·35 *տոլարի յատկացում մը, հայերէն եւ եւրոպական գրերու տիպով լինօթիփի տպագրական մեքենայի մը գնման, մատեաններու եւ երկլեզուի կապրեալ գործերու տպագրութեանց համար:*

ԱՆԳԼԻԱ

ՏԱՐՀԸՄ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒ – ԹԵԱՆՑ ԴՊՐՈՑ

Զոյս հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը, հինգ տարուան չրջանի համար, սոյն համալսարանին մէջ հայագիտական ուսումնասիրութեանց ուսանողաց օգնելու հեռաւոտական պաշտօնի մը հաստատումին:

ՋԱՆԱԶԱՆԻ

ՆՈՐԱՑՐ ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻՒ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ

Մօտաւորապէս ութ հարիւր անգլ. ոսկիի յատկացում մը սոյն մատեաններու մանրանկարումին, որոնք ներկայիս կը պահուին Կօտհմպուրկի (Շուէտ) պետական մատենադարանին մէջ, Երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիայն եւ ուրիշ հաստատութիւններու գործածութեան համար:

ՀԱՑ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՁԵՌՔՆ – ՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Տասը հազար անգլ. ոսկիի գումար մը յատկացուած է 1959 տարեշրջանի համար, որը պիտի յատկացուի արժանաւոր հայ մատենագէտներու եւ ուսումնագէտներու, մատենաւորապէս իրենց երեւելի գործերը տպագրելու համար:

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿՆԵՐ

Քսան հազար անգլ. ոսկիի գումար մը յատկացուած է 1958 – 59 տարեշրջանի համար, որը պիտի տրուի կարօտեալ ուսանողներու: Արդէն յիսունը վեց կրթաթոշակներ որոշուած են:

ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Սուրբ Էջմիածինէն իրենց վերադարձին, Սբր Սիոնի Քէյնի եւ Պ. Է. Իւթիճեանի միասնաբար ներկայացուցած տեղեկագիրը լիուլի ուսումնասիրութեան:

Էջմիածինէն ստացուած տեղեկագիրներու եւ նախահաշիւներու լոյսին տակ, ութսուն հազար եւ յիսուն հազար տոլարի փոխանցումներ տեղի ունեցան 1958 Մայիս եւ Սեպտեմբեր ամիսներուն: Ցաւելուածական փոխանցումներ, կախեալ նոր մանօրինակ տեղեկագիրներու եւ նախահաշիւներու ստացումին պիտի կատարուին հետզհետէ:

ՆԵՐԿԱՅ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ ԵՂԱԾ ՑԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՔԱՂՈՒԱԾ

ԻՐԱՔ

Հայոց Թեմ — Պաղտատ

1·— *Կեդրոնական վարժարան – Պաղտատ: 35·000 անգլ. ոսկիի յատկացում մը, երեք տարուան համար, յատկուցա – ծական չէնքերու շինութեան եւ ուսում – նական յառաջդիմութեան:*

2·— *Պաղտատի Հայոց եկեղեցի, քսան հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը եկեղեցւոյ աւարտումի ծախքերուն:*

ՀԱՑՈՑ ԹԵՄ — ՊԱՍՐԱ

Պասրայի վարժարան — 35·000 անգլ. ոսկիի յատկացում մը, հողի գնման, մանկապարտէզի մը եւ նախակրթարանի մը կառուցման համար:

ՀԱՑՈՑ ԹԵՄ — ՔԻՐԿՈՒԿ

Քէրքուքի վարժարան, 45·000 անգլ. ոսկիի յատկացում մը, հողի գնման, դպրոցի մը կառուցման իր յարակից կապ – մածներով եւ սարքաւորումով միասին:

ՀԱՑ ԵՐԻՏ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂՏԱՏ

Հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը նոր ակումբին կահաւորումին իրր օժանդակութիւն:

ԼԻԲԱՆԱՆ

1·— *Բարեշրջումի ծրագիր: Ցիսուն հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը Պէյրութի հայ գաղթականներուն խնայողական տուներ հայթայթելու ծրագրին:*

2·— Հայոց բուժարան – Ագունիէ

Ա.— Տասը հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը բուժարանի ընդլայնութեան պէտք եղած կարեւոր կազմածներու հայթայթման:

Բ.— 26·000 անգլ. ոսկիի յատկացում մը, Մէջին Արեւելքի մէջ կուրծքի հիւանդութիւններու հետազօտութեանց կեդրոնի մը հաստատման, որը բուժարանին մաս պիտի կազմէ:

3·— Ցովակիմեան – Մանուկեան վարժարան — Պէյրութ

28·500 տոլարի յատկացում մը, վարժարանի սրահին յատկացումներուն, կազմածներու եւ կահաւորումի հայթայթման:

ՑՈՐԴԱՆԱՆ

Հայոց Պատրիարքութիւն — Երուսաղէմ

Ա.— 45·000 անգլ. ոսկիի յատկացում մը, երեք տարուան համար, իրր օժանդակութիւն գաղթականայ, ճեմարանին, ազգային վարժարաններուն, տպարանին եւ ուրիշ որոշ կրթական եւ մշակութային կարիքներու:

Բ.— Հազար անգլ. ոսկիի յատկացում մը, Սուրբ Ցարութեան Տաճարի վերանորոգման աշխատանքներու ծրագրին, ճարտարապետական ծախքերուն համար:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Ութսուն քիլօ ձոյլ ոսկիի յատկացում մը, որը կը հաւասարի մօտաւորապէս 40·000 անգլ. ոսկիի, ընդհանուր բարեչրջումի, չէնքերու յատկումներու եւ նոր ոգութիւններու, հետեւեալներուն: —

Աբամեան վարժարան (Քատըքէօյ), Խասեան Լիսէ (Պէյօղլու), Մեսրոպեան վարժարան (Կէտիկ Փաշա) եւ Սուրբ Խաչ Ճեմարանին:

ՖՐԱՆՍԱ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարան–Փարիզ

Մէկ միլիոն ֆրանքի յատկացում մը վարժարանին ուսումնական կարիքներուն:

Հայ Մարզիկներու Միութիւն – Փարիզ

200·000 *ֆրանքի յատկացում մը որպէսզի սոյն միութիւնը կարենայ իր մասնակցութիւնը բերել, Անգլոյ մէջ Օգոստոս 1957ին տեղի ունենալիք համաշխարհային ճամպռրիին:*

ՋԱՆԱԶԱՆԻ

Հայ մատենագէտներու եւ ուսումնա – գէտներու ձեռնտուութեան ծրագիր

Տասը հազար անգլ. ոսկիի գումար մը հիմնուած էր 1957–58 տարեշրջանին համար, օժանդակելու արժանաւոր ուսումնադէտներու եւ մատենադէտներու, իրենց մատենաւորի տպագրել իրենց ընտրեալ գործերը:

Հայ ուսանողներու կրթաթոշակներ

15·000 անգլ. ոսկիի գումար մը հիմնուած էր 1957 – 58 տարեշրջանին համար, կարօտեալ Հայ ուսանողներու: Քառասունը երկու կրթաթոշակներ արդէն յատկացուած են, արժանաւոր եւ խոստմնալից ուսանողներու:

Հիմնարկութեան միւս յատկացումներուն մասին յայտարարութիւն մը, որը կը պարփակէ չատ լայնածաւալ գործունէութեան դաշտ մը, Բորթուկալի, Մէջին Արեւելքի, Անգլիոյ եւ Բրիտանական կայսրութեան մէջ, մամուլին կը յանձնուի նաեւ վերոյիշեալ յայտարարութեան հետ միաժամանակ:

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոնա, 23 Հոկտեմբեր 1958

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ, (Ցառաջ).— 1958 – 1959 *տարեշրջանի առաջին ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ երեք ամիս առաջ, ի ներկայութեան բոլոր անդամներուն եւ համակիրներուն: Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութենէն վերջ, ընտրուեցաւ նոր վարչութիւն մը:*

Այս առթիւ ժողովը գնահատեց նախկին վարչութիւնը որ կը դրծէ իր հիմնադիրներու գծած ուղղութեամբ, պահելով մեր ազգային դիմագիծը:

Ահաւասիկ նոր վարչութեան անդամները :—

Նախագահներ՝ Պ. Հ. Սահաճեան եւ Վ. Կարոյեան, քարտուղար՝ Հ. Դաւիթեան, փոխ – քարտուղար՝ Գ. Զարդարեան, դանձապահ՝ Մ. Մինքայէլեան, փոխ – դանձապահ՝ Ա. Կէօղիւբեան, խորհրդականներ եւ ֆութպոլի յանձնախումբի անդամներ.— Գ. Զ. Կիւմիւչեան, Մ. Զոր – ղոփեան, Զ. Մանուկեան, Ա. Տէր – Սարգիսեան, Ֆ. Գոժաքեան, Պ. Թոսճիեան, Ֆ. Զապուքճեան, Ա. Սատիքեան, Ֆ. Ֆերանեան, Գ. Մկրտչեան, Ֆ. Ալաչեան, Օսկի եւ Ա. Պալեան:

Վալանսի Հայ Մարզականի մեծ մարզիկներու ղեկավարութիւնը յանձնուած է Օսկիի իսկ փոքրիկներու ղեկավարութիւնը՝ Ա. Պալեանի:

Հայ մարզականի վարչութիւնը 1958 – 1959 եղանակին, իր հինգ խումբերուն համար մեծ ծախս կը նախատեսէ: Այս ծախքը դոցելու համար հասոյթի միակ աղբիւր ունի.— Կիրակնօրեայ մրցումները, անդամավճարները եւ մկկ երկու պարահանդէսները :—

Աւելորդ է ըսել թէ այս աղբիւրները բաւական չեն: Ներկայ անտեսական դրժընդակ պայմաններուն մէջ, կը պակսին առատաձեռն Հայեր: Այդ պատճառով ընտրեցինք պատուակալ վարչութիւն մը որ նիւթական աղբիւրներ պիտի ստեղծէ:

Ընտրուեցան՝ Պ. Մ. Ֆերանեան, Մ. Սէմէրճեան եւ Հ. Կէվիկեան:

Շնորհակալութիւն մեր հայրենակիցներուն որոնք կուգան եւ կը քաջալերեն մեր մարզիկները:

Եթէ նիւթական օժանդակութիւնը լաւ է, բարոյականն ալ իր արժէքն ունի:

ԱԶԱՏ – ՄԱՐԶԻԿ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՅԱԻԱԼԻ ԿՈՐՈՒՍՏ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆ, (Ցառաջ).— *Հոկտեմբեր 15–ին, չորեքչաբթի կէսօրէ վերջ, իր բնակարանին մէջ մեռաւ գաղութիս ծանօթ եւ նուիրուած անդամներէն դորգավաճառ Փեթրակ Իզմիթլեան:*

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ: Հանգուցեալը բնիկ Գոնիացի էր, երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած Լոնտոն, գործավաճառութեամբ կը զբաղէր:

Եկեղեցին լեցուած էր Հայ եւ օտար առեւտրականներով, որոնք եկած էին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու հանգուցեալին: Եկեղեցական արարողութեան նախագահեց Ներսոյեան արք.: Պատկ է – պիսկոպոս դամբանական մը խօսեցաւ:

Փեթրակ Իզմիթլեան տարիներով Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ խնամատարութեան անդամ էր: Ազգային նպատակի համար իրեն կատարուած որեւէ դիմում չէմարժէր:

Փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ եղան Պոլսոյ ազգային հիւանդանոցին եւ Լոնտոնի Քէնսըրի բժշկական հաստատութեան. յիսունէ աւելի ծաղկեպսակներ պրկուած էին:

Յարգանք իր բարի յիշատակին:

ՑՈՎՀ. Կ. ՉԱԼԸԳԵԱՆ

ԿԱՅԾԵՐ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (285)

Բ. ՀԱՏՈՐ

Բ.

ՔԱՐԱՆ

— *Կը գնանք, կը հասնինք, բայց քեզ հարկաւոր է այդ բոլորը իմանալ:*

Հայոց եկեղեցիների, մատուռների եւ գանազան սրբավայրերի աւերակներով լի է Արտամէդը: Նրանց խաչերով զարդարած քարերը, սրբալիզած մահմետականների անների չինուածքներին երկար տարիներ ծառայելուց յետոյ, տակաւին մեծ մասը տխուր, սրտառուչ կոյտերով, մնում են իրան տեղում: Բայց ինձ այն – քան չէին գրաւում այդ քրիստոնէական ժամանակների աւերակները. նրանցից չատ էի տեսած: Ինձ գրաւում էին այն վիմափոր սենեակները, մեծամեծ այրերը, որ գտնւում էին ժայռերի մէջ: Նը – րանք իմ վրայ մի անբացատրելի, խոր – հրգաւոր ազդեցութիւն էին գործում: Ինձ գրաւում էին երկու ահագին ժայ – ռեր, որոնց ճակատը պատած էր բեւեռագիր արձանագրութիւններով: Որքան գրերը էին տահել այդ հնութիւնների վրայ. ո՛րքան ազգեր եկել, անհետացել էին, իսկ նրանք տակաւին մնում էին ...

Արտամէդում լինել եւ Արտամէդի հռաւէտ, անուշահամ խնձորը չուտել, — դա մի յանցանք է: Երբ պատրաստուեցանք ճանապարհ ընկնելու, նկատեցի, որ մի փոքրիկ աղջիկ, ճանապարհի եղրում նստած, իր առջեւ դրել էր մի մաղ լի խնձորներով: Ես մօտեցայ:

— *Ծախո՞ւմ ես:*

Նա գանդրահեր գլուխը չարժեց եւ, նստած տեղից չչարժուելով, նայեց իմ երեսին: Նրա թշերը կարմրեցան, ինչպէս իր առջեւ դրած խնձորները:

— *Որքա՞ն արժէ:*

— *Հինգ փարա:*

— *Մաղն էլ հե՞տը:*

— *Չէ, ես էլ հետը:*

Արտամէդուհին գոյց տուեց իր սրա – խօսութիւնը:

Հինգ փարա, գիտէք ո՞րքան է, — եր – կու կոպէկ: Մի ամբողջ մաղ լի խնձոր – ներով՝ երկու կոպէկ: Իմ թաշկինակը հազիւ կարողացաւ վեր առնել քառորդ մասը, մնացածը թողեցի:

— *Տուր նրան մի բան աւել,— ասաց Աւլանը, — երեւում է, որ չատ աղքատ է այդ սիրուն աղջիկը:*

Երբ ստացաւ ինձանից մի արծաթեայ հինգ դուրուշնոց, մօտեցաւ Աւլանին, խնդրում էր նա ձեռքը համբուրել:

— *Մեր կողմերում տղամարդիկն են համբուրում աղջկայ ձեռքը,— ասաց Աւլանը եւ նրա ձեռքը սեղմեց իր չրթունքների վրայ:*

Աղջիկը ժպտաց եւ չնորհակալութեամբ հեռացաւ: Նրա գեղեցիկ մարմինը երեւում էր քրքրուած ցնցոտիների ճեղքերից:

Ես նայեցի Աւլանի տխրամած երեսին, եւ այդ երկրորդ անգամն էր, որ տեսնում էի նրա աչքերում արտասուք: Ես հաւատացած էի, որ ամենագեղեցիկ իշխանուհիների ձեռքը չէր հարուցի նա, իսկ այդ աղքատ աղջիկը նրա սիրտը չարժեց:

Մենք նստեցինք մեր ձիանները եւ ճանապարհ ընկանք, խիստ տխուր յիշողութիւններ տանելով մեզ հետ Արտամէդից:

Արտամէդը համարեա մի դուռն է, որտեղից պէտք է մտնել Հայոց Զորը — մեր Հայկ նահապետի սերազործութեանց վայրը:

ԲԱՖՖԻ

(Շար.)

Պ. Կարապետ Սպղըղեան, Տէր եւ Տիկին Վարդէն Սպղըղեան, Պ. Եդուարդ Սպղըղեան, Տէր եւ Տիկին Յակէ Սպղըղեան, Տէր եւ Տիկին Հայկ – Արամ Տէր Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Տէր Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Հրայր Տէր Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Փափազեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մանոնիկ Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Ալպէր Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Դաւիթեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն՝ իրենց սիրեցեալ հօրեղբօր, մօր, քրոջ, մօրեղբօր կնոջ

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՍԱԳԸԶԼԵԱՆԻ

(56 Տարեկան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 26–ին: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, ժամը 16·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին հոգեհան – դատեան պատարագ պիտի մատուցուի բազմավաստակ –

ՂԵՒՈՆԴ Վ. ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ

հոգւոյն համար Ս. Խաչ եկեղեցին, 10պիս Բիւ Թուէն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Տիկին Էլլէն Բիւզանդի իր ամուսնոյն Տոքթ. Քիւթիւճեանի մահուան առթիւ:

×

Շաւիլի Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի եւ Կազ. Խաչի մասնաճիւղի ընկերքընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդի, իր ամուսնոյն ընկերը Բժ. Քիւթիւճեանի յաւելի մահուան առթիւ:

× Տէր եւ Տիկին Հայկ Զրուանդեան ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկին Էլլէն Բիւզանդի Տոքթ. Քիւթիւճեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆրանք կը նուիրեն Կազմակ. Խաչի օգափոխութեան կայանին:

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչական Ժողովը պատիւ ունի հրաւիրելու Միութեան բոլոր լրատուական անդամները ներկայ գտնուիլ 45րդ ընդհ. ժողովին, որ պիտի գումարուի Շաբաթ օր, 29 Նոյեմբեր, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Միութեան Կեդր. դրասենեակին մէջ, 250 Ֆիֆթի էվընիւ, Նիւ Եորք, Ն. Ե.:

Եթէ օրինաւոր մեծամասնութիւն մը ներկայ չըլլայ վերոյիշեալ թուականին, այս ծանուցումը պիտի նկատուի երկրորդ հրաւէր ընդհ. ժողովի, որ պիտի գումարուի Շաբաթ եւ կիրակի, 13 եւ 14 Դեկտեմբեր, առաւօտեան ժամը 9·30–ին, Օթէլ Ռոզվելթի մէջ, Մէտիսըն Է – վընիւ եւ 45րդ փողոց, Նիւ Եորք, Ն.Ե.:

Բոլոր լրատուական անդամները որ ներ – կայ պիտի ըլլան այս ժողովին, օրինա – կան մեծամասնութիւն պիտի կազմեն:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1· Ընդհ. տեղեկագիր 1957 տարեշրջանի: 2· Ընդհ. հաշուե – տուութիւն 1957 տարեշրջանի: 3· Ընտ – րութիւն կեդր. վարչ. ժողովի՝ իրենց պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած անդամներու տեղ: 4· Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ: 5· Ուղերձներ:

Ի դիմաց կեդր. վարչ. ժողովի առե – նադատ՝ Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, առենադպիր՝ Մ. Մ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ:

Նիւ Եորք, Սեպտ. 10, 1958:

PENSION DE FAMILLE

AVEC CONFORT

M. O. AVAKIANTZ

52, Grand'rue

Moncerf (S. et M.)

Tél.: 57

pour retraités, convalescents, repos

téléphonner SUF. 82-59

aux heures de repas

"ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ"Ը

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կապ. Խաչի:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէրբլը Կաթոլիկ սրահը:

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Մարսէյլէն):

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Կենդանի պատկեր: Պիտի երգէ Օր. Ատրինէ Պապայեան, կը նուագէ կիթառով Համբարձում Էօֆսիւգեան:

Վարանդեան կոմիտէի կողմէ ջութակ, արտասանութիւն, դաշնակ եւ մենախօսութիւն Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ խմբերգ, մեներգ եւ ուղերձ:

Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ ժամը 20·30ին: Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՊՕՃԱՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Իրենց մասնակցութիւնը կը բերէն մասնաւոր Լիոնէն հրաւիրուած ջութակահար ընկերը Յ. Պէպիրեան, դոյզ կիթառահար Լ. Պօյաճեան եւ Ա. Ղազարեան, կովկասեան պար Պօյաճեան եղբայրները: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն:

Կը հրաւիրուի Վալանսի հասարակութիւնը:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

15 Նոյեմբերին, Շաբաթ օր, ժամը 21էն միւնիչեւ առաւօտ Ալհամպրայի սրահներուն մէջ:

Պատուոյ նախագահութեամբ՝

ԿԱՍՏՈՆ ՏԷՖԷՐԻ (*Երեսփոխան – քաղաքապետ Մարսէյլի, նախկին նախարար*):

Նախագահ՝ Ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Օրուան խօսքը՝ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (Փարիզէն):

Գեղարուեստական բաժինը ստանձնած է՝ Նոր Սերունդը:

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով:

×

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԵՒ «ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ» ԽՈՒՄԲԻ ԵՐԵՄՆԱՄԵԱԿԸ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 16ին

×

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 15ին, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Ֆուայեէ տը լ'Ինմաֆիւլէի մէջ, 24 բիս Տիւնուար:

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՄԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Գ. Հարէյեան, Պ. Պ. Վարդան Զուլլէրեանի եւ Մկրտիչ Դեր – ձակեանի մահուան առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարեգործական հաստատութեան համար:

×

Այրի Տիկին Սարեանի մահուան առթիւ Պ. Սիմոն Պէրպէրեան կը նուիրէ հազար ֆրանք, Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան, հազար ֆրանք Պանէլօ Քաշանի դպրոցին: (Տես նաեւ «Յառաջ»էն):

GALERIE FRAMOND

3, Rue des Saints Pères

ԵԱՐԹ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16ԷՆ 31

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ 10ՐԴ ՏԱՐԻՆ

Լսարանը կը բացուի Թէյասեղանով մը, այս Շորեքշաբթի ժամը 21ին Քափէ Քաւէի սրահը:

Այս տարեդարձին առթիւ վարչութիւնը որոշած է հրատարակել բոլոր կարեւոր դասախօսութիւնները, գրքոյկով մը:

Մուտքը ազատ է:

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները անխտիր:

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԿՐ ՏՕՆՈՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ԳՐԴ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Place Saint-Sulpice — Métro: St. Sulpice

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ԵՒ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿՈՂՄԷ ԸՆԿ. ԱՐԱ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ

Արտասանութիւն՝ ընկ. Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, երգ՝ Օրիորդներ ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ԼՈՒԻԶ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ (*մեներգ եւ դուէտերգ*) Դահիրէի ձայնասփիւռէն, եւ ընկ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

Կովկասեան պարեր՝ Օրիորդ ԱՇԽԷՆ ԳԱՆԵԱՆ եւ Վիգէն ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Հայկական երգերու երրեակ մը, դեկավարութեամբ՝ Պ. ՔԱՋԵԱՆԻ:

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԸ

Orchestre MIC GEET et sa formation

1er Prix du Conservatoire de Paris

ՃՈՒԽ ՊԻՒՖԷ ՄԱՍՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ *Խօսնակ՝ ընկ. Գ. ԷՄԻՐԵԱՆ*

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ

ՍԻՓԱՆ - ՎՈՄՊՏԱՍ ԵՐԳԱՀԱՒՄՔԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած

Գ. Մ. ԱԼԷՄՇԱԼԻ

Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle Gaveau

Association des Concerts Chouteau

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲ (100 Մասնակցող)

Մեներգ՝ **ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ**

Մ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Ա. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ, Ա. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳՐԻՆ ՄԷՋ՝ ԱՒԱՐԱՅՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ղեկավարութեամբ՝ **ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ**

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն դպրոցին սրահը, ժամը 20·30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Վարչական ընտրութիւն: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրխասաւոր ենթակոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը տահիպողական է:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէին ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին:

Լիոնի Հայ Նախկին Մարտիկներու (1914, 1918, 1939, 1945), Լիոնի բոլոր ընկերներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ ընդհ. ժողովին այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Լիոնի նորաչէն եկեղեցին սրահին մէջ (Րիւ տիւ Փաւիսիօնա Անկլը Րիւ Պօալօ):

ԹՈՒՐՔԱՏԻ Հայր. Միութիւնը տախտակաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին 36 Րիւ տը լա Տէֆանս:

Իսկ:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻ ՄԷՋ

Ապր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի ծննդեան յիսնամեակին եւ պահակութեան Գ. Տարեդարձին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ, դպրապետութեամբ Պ. Ց. Հաբելեանի:

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ առաւօտ, Ամենայն Սբոց, ոտնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի, Րիւ ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ:

Պիտի պատարագէ Թորգոմ Եպհանեան, Լիոնէն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քոնֆէքսիոնի աշխատանքի մը մէջ աշխատելու համար երիտասարդ կին մը կ'ուզուի: Դիմել՝

Maison Tavitian

19, Bd. Saint-Denis, Paris 2e

ՋՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

EXPERTISE GRATUITE

Ծախելու համար

ձեր փավիյօնը, վիլլան,

յարկաբաժինը կամ խանութը:

J. TORANIAN

18, AVENUE DE L'OPÉRA

OPE 73-21 OPE 19-45

OCEANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիպակի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան:

Ամէն մանրամասնութիւն եւ տեղի վերապահում՝ ՓԱՐԻԶ–ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՐԵՒԱՆ օդանաւային ճամբորդութեան համար:

Մանրամասնութեանց համար դրել՝

M. LEVON BARONIAN

38, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE - TÉL. COL. 53-13, 42-58

Bureau à Paris:

4, RUE CASTELLANE

Tel.; ANJ. 16-33 & 75-90

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք: Հատը 15 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
30
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
30 OCTOBRE
1 9 5 8

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8332 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4133

ՕՐՈՒԱՆ ՅՕՍՔԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 30

Ահա՛ թուական մը եւս, որ քանի մը տարիէ ի վեր իր պատուոյ տեղը պրաւած է միջազգային օրացոյցին մէջ :

Հոկտեմբեր 30ը կը յատկանշէ Ազատագրութեան Օրը :

Ընկերվարական միջազգային-ու Աֆոյ ընկերվարական խորհրդաժողովը միասին հիմը դրին այս նոր տօնին :

Հոկտեմբեր 30ը կը զուգադիպի նաեւ Հունգարիոյ 1956ի ծանօթ ապստամբութեան տարեդարձին : Այդ պատճառով ալ խորհրդանշական հանդամանք մը կը առնայ այս տօնը :

Ընկերվարական կուսակցութիւնները ամբողջ աշխարհի, մասնաւորաբար Ասիոյ նորազարթ երկիրներուն մէջ հանդիսաւորապէս կը տօնեն Ազատագրութեան Օրը :

Հակառակ այն փաստին, որ զանազան տարուկ ազդեր ազատագրուեցան՝ իբրեւ հետեւանք համաշխարհային կրկնակ պատերազմներու, տակաւին Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ կան բազմաթիւ ժողովուրդներ, որոնք ենթակայ են օտար լուծի եւ ակնդէտ կը սպասեն այն երջանիկ օրուան, երբ պիտի հնչէ իրենց ալ ազատագրութեան ժամը :

Ու տարօրինակ հեղնութի՛ւնը պատմութեան :

Ազգեր, որոնք առաջին աշխարհամարտէն վէր անկախութեան էին տիրացած, — ինչպէս Հայաստան, Վրաստան, Արբէյջան, Լատվիա, Լիթուանիա եւ Էսթոնիա — նիա — երկար կեանք չունեցան : Քանի մը տարի վերջ կրկին իննան օտար լուծի տակ :

Նոյն չրջանի բախտակից ուրիշ երկիրներ , — Լեհաստան ու Չեխոսլովաքիա — աւելի երկար վայելեցին անկախութեան բարիքները, մինչեւ որ անոնք ալ երկ – րորդ աշխարհամարտի վարդրայինին իննան կարմիր բռնակալութեան ցանցին մէջ :

Այս վերջին պատերազմը ազիտարեր եղաւ մանաւանդ Եւրոպայի կարգ մը քաղաքակիրթ երկիրներուն համար, որոնք երկար ատեն ապրած էին իրրեւ ազատ ու անկախ պետութիւններ : Ցիշե՛նք Հունգարիան, Պուլկարիան, Ռումանիան, Աբեւելեան Գերմանիան, — ու նաեւ Ալպանիան, որոնք 1944 – 45էն ի վեր կորսնցնելով իրենց անկախութիւնը, դարձած են «արբանեակ» Խորհրդային Միութեան :

Արեւելեան Գերմանիոյ, Լեհաստանի եւ մանաւանդ Հունգարիոյ մէջ փորձուած ազատագրական չարժումները արեան մէջ խեղդուեցան՝ կարմիր բանակի թնդանօթներուն եւ հրասայլերուն դժոխային կրակով :

Եւրոպական բարձր մչակոյթի եւ դարաւոր քաղաքակրթութեան ՏԷր այս բոլոր ժողովուրդները ազատութիւն կը պահանջեն : Կ'ուզեն ձերբազատուիլ այն բռնակալ վարչաձեւէն, որ «ընկերվարութիւն կառուցանելու » կեղծ կարգախօսին տակ կը կեղեքէ ազատատենչ ու հայրենասիրաղձ ժողովուրդները: Որ «բանուորներու եւ գիւղացիներու» անունով էր – դում պատահ կ'ըլլայ, սակայն ամէնէն առաջ ու ամէնէն աւելի կը չահագործէ այդ ընչազուրկ դասակարգերը (Պրոլետար) :

Իսկական ընկերվարութիւնը , որուն սկզբունքներուն հաւատարիմ կը մնայ Հ. Ց .Դաշնակցութիւնը իր հիմնադրութեան օրէն սկսեալ, կը պահանջէ մեծ ու փոքր բոլոր ճնչուած, կեղեքուած , անպատ, օտար լուծի ենթակայ ժողովուրդներու ազատագրութիւնը :

Ազատ ու ժողովրդավար կարգերու տակ է միայն, որ ազգերը կրնան աճիլ ու բարգաւաճիլ, իրենց հայրենի հողի – րուն վրայ : ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸԼԸՍԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

«ԵԹԷ Ա. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԻՏԻ ՎԵՐՍԿՍԻ »

Հիւլէական եւ ջրածին ռումբի փոյթ – ձերը ընդհատելու հարցը զարձեալ մեծ աղմուկ հանեց , երբ Ա. Միութիւնը մերժեց անգլեամերիկեան առաջարկը , յայտարարելով թէ Հոկտեմբեր 31ին պիտի չզադրեցնէ իր փորձերը : Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը մամուլի ասուլիս մը տուաւ, խտօրէն քննադատելով Մոսկուայի դիրքը եւ չհետեւելով թէ այս ձեւով յաջողութեան հաւանականութիւնները կը նուազին :

Ինչպէս ծանօթ է, յառաջիկայ ուրբաթ (Հոկտեմբեր 31) Փրնեւի մէջ պիտի բացուի երեքներու ժողովը, մասնակցութեամբ՝ Միաց. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Խորհրդ. Միութեան :

Տըլլըս ըսաւ , թէ Հոկտեմբեր 31էն ետք, երբ Ա. Միութեան մէջ ջրածին փորձերը չարունակուին Միացեալ Նահանգները պիտի սկսին պատրաստել նոր փորձադրջանի մը ծրագիրը, այսուհան – դերձ, Ուաչինկթըն պատրաստ է մինչ ժամանակ չարունակելու փրնեւի բանակցութիւնները :

Ուշադրաւ է Արտաքին նախարարին այն յայտարարութիւնը, թէ անցեալ Յուլիսին Փրնեւի մէջ տեղի ունեցած հիւլէական ժողովին մէջ, երբ խօսուեցաւ փորձերու եւ մասնագիտական հարցերու մասին ,Ռուսերը անդրադարձան թէ Ամերիկայէնբաւական առաջ են հիւլէական զէնքերու մարդին մէջ : Հաւանական է, աւելցուց Տըլլըս, որ Ա. Միութիւնը այս պատճառով չուզեր հրաժարիլ փորձերէն, քանի որ երկրորդական ընդհատում մը նպաստաւոր պիտի չըլլայ իրեն համար :

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարարը խիստ բառեր գործածեց , յայտնելով թէ այլեւս «ցայտուն է Ա. Միութեան անբարեացակամ տրամադրութիւնը : Անգլիա եւ Ամերիկա պատրաստ են Հոկտեմբեր 31ին ընդհատելու իրենց փորձերը : Իսկ խորհրդայինները, որ չարունակ կը փորձեն համոզել աշխարհը , թէ իրենք մարդկային են, ինչո՞ւ իրենց ըսածին կը հակասեն այսօր ...» :

Տըլլըս իր մամուլի ասուլիսին մէջ ան – դրադարձաւ նաեւ այլ հարցերու : Արտաքին նախարարը յայտարարեց .— Չեմ հաւատար որ համայնավար Չինաստան յարձակում գործէ Ֆորմոզայի վրայ , ինչ որ կրնայ յանդիլ նոր աշխարհամարտի մը :

Գալով Աւստրիոյ (եղիպտոս) ամբարտակի չինութեան հարցին, Տըլլըս ըսաւ. — Աւստրիոյ ամբարտակին չինութեան համար Ռուսիոյ կողմէ եղիպտոսի տրուած 400 միլիոն ռուբլին առաւելաբար քարոզչական բնոյթ կը կրէ, որուն տնտեսական արժէքը առ այժմ կարելի չէ ճշդել : Արտաքին նախարարը աւելցուց թէ այս «նուէր»ը անակնկալ մը չէր Միացեալ Նահանգներուն համար :

× Հիւլէական փորձերու ընդհատման հարցին հանդէպ Ֆրանսայի դիրքը ծանօթ է : Զօր. Տը Կոլլ կառավարութիւնը այդ ուղղութեամբ, ոչ մէկ համաձայնութիւն կը կնքէ, այնքան ատեն որ «հիւլէական ահուդի»ին մաս չի կազմեր փորձիդ : Ուշինկթըն Փոսթ թերթը անդրադառնալով այս խնդրին, կը գրէ թէ «Ֆրանսայի բռնած դիրքը տրամաբանական է» :

Պ/ն. «ՆՈՊԷԼ – 1958»

ՓԱՍՔԵՐՆԱՔ ՇՆՈՐՀԱԶՐԿՈՒԱԾ

Այս տարուան Նոպէլեան մրցանակաւոր փասթերնաքի հարցը լուրջ բնոյթ ստացաւ Ա. Միութեան մէջ : Խիստ քննադատութիւններէ ետք, «Լիթերաթուռնայա կազեթա» հոկտեմբեր 28ին յայտարարեց թէ Պորիս Փասթերնաք արտաքսուած է Խորհրդային Գրողներու Միութենէն :

Մեղադրանքները .— Փասթերնաքի դործունէութիւնը չի համապատասխաներ խորհրդային գրողներու պաշտօնին : Քաղաքական եւ բարոյական նահանջ մը արձանագրած է ան, դաւաճանելով խորհրդային ժողովուրդին, ընկերվարութեան եւ խաղաղութեան, — դաւաճանութիւն մը, որուն վարձատրութիւնն է Նոպէլեան մրցանակը : Հետեւաբար, Պորիս Փասթերնաք կը դարձի խորհրդային գրող մը ըլլալէ :

Աւելի քան ծանր են այս մեղադրանքները ու չնորհազրկումը, եթէ անդրադառնանք թէ ոսկերգութիւնը կը նեղկայացնուի երկաթէ վարագոյրէն անդին : Այսուհետեւ Պորիս Փասթերնաք իրաւունք չունի իր գործերը տպելու, իրաւունք չունի աշխատելու,— գրելու — չի կրնար նիւթական օժանդակութիւն առանալ, իր ձեռքէն կ'առնուին նաեւ յարկաբաժինն ու գիւղին մէջ ունեցած փոքրիկ տունը .. այս բոլորը՝ որովհետեւ առացած է Նոպէլեան մրցանակ :

Դժուար կացութեան մը մատնուած է նաեւ Լեհաստանի Գրողներու Միութիւնը, որ չնորհաւորական հեռագիր մը դրկած էր Փասթերնաքի՝ իր գործի յաղթութեան համար : (Այս մասին կարդալ Գ. էջ) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՒէ ԵՒ ՓԻՆԷ գլուխ – գլխի խօսակցութիւն մը ունեցան ընտրական հարցերու չուրջ : Այդ եւ ձախ պարագլուխներու այս հանդիպումին մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի քաղաքական շրջանակներու մէջ. երկու պետականները խօսած են ընտրութիւններէն վերջ այ եւ ձախ չարժումներու ունենալիք յարաբերութեանց չուրջ : Միւս կողմէ երեսփոխանական ընտրութեանց համար թեկնածուներու արձանագրութիւնը սկսած է արդէն : Երեքշաբթի իրիկուն միայն Սէնի նահանգին մէջ 140 հոգի արձանագրուած էին :

ԳԲԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը պաշտօնապէս Մ.Ա.Կին հաղորդեց թէ Քամբրունի երեսփոխանական ժողովին եւ կառավարութեան հետ համախորհուրդ կ'առաջարկէ որ 1960 Յունուար 1ին Քամբրունի տիրանայ իր անկախութեան : Այս պատճառով , 1959ին Քամբրունի մէջ հանրաքուէ մը պիտի կատարուի, Մ.Ա.Կի հսկողութեան ներքեւ : Միւս կողմէ, Լոնտոնի մէջ կը յայտարարուի թէ Ֆրանսական եւ անգլիական Քամբրուններն կրնան միանալ, երբ երկու կողմերն ալ անկախութիւն հռչակեն :

ՈՒՇԻՆԿԹՐՆի պաշտօնական չրջանակները յայտարարեցին թէ նախագահ Այզընհաուըր նամակ մը ստացաւ Զօր. Տը Կոլլէ, բայց մերժեցին բացատրութիւն տալ անոր բովանդակութեան մասին :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ զինուորական գօտիին մէջ ձերբակալուած են խորհրդային երկու լրտեսներ, որոնց անուններն գաղտնի կը պահուին :

ԼԻԲԱՆԱՆի մարոնի պատրիարք Մէսրուբ «նասրական» թերթի մը տուած տեսակցութեան ընթացքին յայտարարած է թէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը ոչ մէկ վտանգ կը ներկայացնէ Լիբանանի եւ քրիստոնէութեան համար, ընդհակառակն, վահան մըն է ան, որուն ետին պաշտպանուած է Լիբանան :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պատերազմական նախարար Շթրաուս երեքշաբթի օր բացումը կատարեց զերմանական բանակին պատերազմական նոր զպրոցին :

ՄԱԿը տասը միլիառ ֆրանք նիւթական օժանդակութիւն մը պիտի ընէ Պալես – տինոյ տարապիրներուն :

ՍԹՈՒՀՈԼՄԻ Նոպէլեան մրցանակի դատական կազմը տարրալուծութեան մրցանակը տուաւ անգլիացի գիտնական Սէնճըրի, իսկ բնագիտութեան մրցանակը՝ խորհրդային երեք գիտնականներու. — Շերենքով, Ֆրանք եւ Թամ : Հարց է թէ այս վերջիններն պիտի կարենա՞ն երթալ Սթոքհոլմ ... :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ մէջ Հոկտեմբեր 20 – 27 ձերբակալուած են 239 Ալժերիացիներ , որոնց մէջ կը գտնուին Ազատագր. ճակատի գեկավարներ : Գրաւուած են նաեւ գնդացիր մը, պատերազմական 3 զէնքեր, 10 արճճանակ եւ ռազմանիւթ :

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՌՈՆՔԱԼԼԻ ՊԱՊ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԳ. ՕՐՀՆԵՑ
«ԻՐՈՊԻ ԷՔ ՕՐՊԻ »

Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 17.16ին ճերմակ ծուխ մը բարձրացաւ վերջապէս Սիքստինեան մատրան ծխնելոյզէն եւ Վատիկանի ձայնասփիւռը յայտարարեց. — Պապը ընտրուած է : Բայց քառասուն վայրկեանէն աւելի հարկ եղաւ պիտանելու համար թէ ... Կարդինալ Ազաջանեանը էր ընտրուած :

Պապ ընտրուած է Կարդինալ Ռոնքալլի, Վենետիկի պատրիարքը եւ Փարիզի պապական նախկին նուիրակը : Ծանօթ է Փարիզահայութեան. քանիցս ներկայ եղած է Միխիթարեան վարժարանի հանդիսութեանց : 76 տարեկան է եւ քսէ ծանօթ Ապեւելքի : 9 տարի Առաքելական Այցելուի պաշտօնով ապրած է Պուլկարիա, ապա ինք տարի ալ Պոլիս : Կարգի նալ ձեռնադրուած է 1953ին : Լաւ Ֆրանսերէն կը խօսի :

Ընտրութենէն մօտ ժամ մը ետքը, նոր Պապին անունը յայտնուեցաւ Կարդինալ Քանալին, 1 միլիոն Հռոմէացիներու՝ հաւատացած Ս. Պետրոսի հրապարակը հաւատակ փոխադրութեան միջոցներու դործադրելին : Ժողովուրդին խանդավառութիւնը մեծ էր երբ Գեր. Քանալի ըսաւ. — Ապէմուս փափամ. (պապ մը ունինք) եւ տուաւ անոր անունը՝ Ճուլէվիփէ Ռոնքալլի որ իրրեւ անուն ընտրած է .—Յովհաննէս ԻԳ. : Ապա նոր Պապը տուաւ իր առաջին օրհնութիւնը Իւրպի էք Օրպի (քաղաքէն եւ քաղաքէն դուրս) :

× Ընտրութենէն առաջ, ինչպէս մենք ալ գրած էինք երէկ, տեղական մամուլը կը կրկնէր թէ Կարդինալ Ազաջանեան ընտրուած է Փակարանին կիրակի օր նիստին բայց մերժած : Անուշտ պատասխանատուութիւնը Թոյլ չի տար ոչ մէկուն որ այս կէտը ճշդուի բայց նման լուրի մը կրկնումը արդէն իսկ յատկանշական է մանաւանդ երբ յիշենք Կիրակի օրուան ծուխին գոյնին անորոշութիւնը : Արդրեւ առաջին անգամ ժամը վեցին մուրը ճերմակ յայտնուեցաւ եւ Ռատիօ – Վատիկան յայտարարեց .— Պապը ընտրուած է եւ հերքեց 10 վայրկեան եառը : «Մոնտ»ի Հռոմի թղթակիցը ծան ա'Օս – փրթալ կը գրէ .—Կարդինալ Ազաջանեան, ընտրուած, մերժած է այսքան ծանր պատասխանատուութիւն մը, թէեւ անկարելի է ստուգել այս լուրը» :

Նոյնը կը գրեն բոլոր թերթերը : Այս առթիւ մեզի կը մնայ վերյիշել Հռոմի մեր թղթակիցին տուած լուրերը (Հոկտեմբեր 28), ուր կը չեշտուէր թէ որքան յուզուած եւ մտահոգ է Ծիրանաւոր – Պատրիարքը որ իր խօսքը վերջացուցած էր ըսելով .— Մենք Հայերս, համեստ եւ խոնարհ պէտք է ըլլանք :

Այսպէս է նաեւ Ինք՝ Պապ կամ ոչ :

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՔՈՎՆ Ի ՎԵՐ

"ԱՆԴԱՍՏԱՆ"

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ըսինք, թէ... մանրուք զրամ չէ «Անդաստան»:

Հանրային պարտէզ մը չէ, — անոնց – մէ,— ուր կարելի է ելլել նստարանի մը վրայ, եւ խօսիլ՝ առանց աչ ու ձախ նայելու: Առանց մտածելու կամ դիտնալու՝ թէ ի՛նչ պիտի ըսենք, եւ՝ ինչպէ՛ս:

Քիչ կ'երեւի, բայց լո՛ւրջ կ'երեւի: Քիչ կ'այցելէ, բայց կը լեցնէ՛: — Մի՛ հա – ւատաք անոնց, որոնք կը տեսնեն զայն, բայց չեն կարդար: Հապա՞...

Հիմա ունինք դաս մը «ընթերցող»նե – րու, որոնք կը սոսնձեն այս կամ այն դիրքը, այս կամ այն թերթը, այս կամ այն զրական հանդէսը, եւ կը զոհանան սոսնձով... : Ա՛ռ առաւելն՝ թղթա – տեղով :

Հրատարակութեան թուականէն սկսին (1952), «Անդաստան» 9 թիւ միայն ըս – ւաւ, մէկ – երկուքն ալ «միացեալ» :

Սակայն, եթէ բանակ չեղաւ, որակ ե – ղաւ միշտ:

Միապաղաղ բովանդակութիւն չունե – ցաւ: Ունեցաւ ճոխ բովանդակութիւն, «ճոխ» բառին ոչ – հայկական իմաստով: Այսինքն՝ մնաց հարուստ, զունազեղ, մտքի եւ մտաւորական չարժումի բոլոր չարժումներուն հաղորդ հանդէս մը :

« Անդաստան »ի հիմնական արժանիքն այն է, որ կը ձգտի եւ կրնայ համաչ – խարհային զրական բոլո՛ր հոսանքներուն հետեւիլ, եւ, մանաւանդ, այդ չար – ժումներու ծագման, էութեան ու իրա – զործումներուն հաղորդ պահել հայ ըն – թերցողը :

Արեւմտեան երկիրներու մէջ, քաղաքա – կրթական նուաճումներու եւ կարելիու – թեանց ցանց մը՝ եւրոպացի կամ արեւ – մտեան քաղաքացի համար անմիջական եւ հեշտ միջոցներ ստեղծած է, որպէս զի ոեւէ մարդ կարենայ հետեւիլ օրուան զրական, մշակութային եւ արուեստա – գիտական չարժումներուն :

Մեր ժողովուրդը, իր մեծագոյն տոկո – սով արեւելեան կողմն աշխարհի, առհա – ւաստակ խղուած է մտքի բոլոր այն չար – ժումներէն, մշակոյթի եւ արուեստի բո – լոր այն հոսանքներէն — որոնք մարդկա – յին մտքի եւ հոգիի նոր ճախրերուն, գեղիքի նոր հնարաւորութեանց ու առ – հասարակ քաղաքակրթական նուաճում – ներու մասին կը վկայեն :— Ջմոռնանք, որ Միջին Արեւելքը՝ օրինակ՝ դոնէ 10–20 տարի ետ է Արեւմուտքէն, «օրերուն հետ» ընթանալու կարելիութեանց տեսա – կէտով :

Եւ հայ ժողովուրդը, աշխարհագրա – կան այդ դօսիին մէջ, ճակատագրօրէն դրկուած է այդ չարժումներուն հաղոր – դակից մնալու հնարաւորութիւններէն : — Հոն, ասիական ափերու վրայ, կամ յետամնաց երկիրներու մէջ, մեր զան – դուածները կա՛մ քուն են, կամ՝ կը մրա – փեն... Մինչ, Արեւմուտքի մէջ, Գիտու – թեան Դարը իր կնիքը դրած է նաեւ մար – դոց հոգիներուն ու մտքին վրայ :

Անցնինք :

« Անդաստան»ի չուրջ խմբուող տարեց թէ երիտասարդ բոլոր դրողները, անմի – ջականօրէն հաղորդ՝ միջավայրին, եւ մչտարթուն՝ կարենալ վազելու համար մշակոյթի եւ արուեստի չարժումներուն քովն ի վեր, հայկական արժանապատ – ուրթիւր փրկելու ճիգն է որ կ'ընեն, հայ զրականութիւնը կապելով օրուան համաչխարհային հոսանքներուն :

Այսօր, մտքի չարժումներ եւ արուես – տի դիմայեղումներ կան՝ որոնց ազ – բիւրներուն մօտենալ իսկ չեն կրցած մեր ո՛չ միայն հանրային բաղմութիւնները, այլեւ, — ցաւալին իրողութիւն — , մեր մտաւորականները: Զեն կրցած, որովհե – տեւ չունէ առնելու ժամանակ չունին ընդհանրապէս, (ընդհակառակն՝ չնչա – հեղձ զառնալու ճամբուն մէջ են, կեան – քի զաժան հարկադրանքներով), ու՝ միւս կողմէ՝ ծոյլ ու անտարբեր են առհասա – րակ:

« Անդաստան »ի յառաջապահները կը խուսափին, զրեթէ միշտ, մեր թերու – թիւնները կամ դասալքութիւնը բարձրա – ձայն պոռալէ: Կ'ըմբռնեն, վստահօրէն, որ մեզ հիւրընկալող երկիրներու քաղա – քակրթական ընդհանուր եւ հասարակաց մակարդակին զոհերն ենք մենք: Կ'եղրա – կացնեն, նաեւ, որ ծուլութեան հիմնա – կան պատճառներէն մէկը: Մթնոլորտի պակաս է: Սակայն մենք, Միջին Արե – ւելքցիներս, պէտք է խոստովանինք, թէ իմացական ամլութեան մը փաստին դէմ դէ՛թ մաֆառելու վճռականութիւնը չունինք: Եւ ասիկա՝ դատապարտելի ճշ – մարտութիւն մըն է :

Ոչ միայն չունինք մաֆառելու ուժը, այլեւ՝ « Անդաստան »ներու միջոցաւ մեր սահմանափակութիւնը դարմանելու փոյ – թը :

Առանց վարանումի կրնամ ըսել, թէ « Անդաստան »ի ... անունն իսկ լսած չեն Միջին Արեւելքի մեր «մտաւորա – կան»ներէն չատեր ...

Այո՛, կ'ըսէինք՝ թէ ողբերգութիւն մըն է ասիկա: Այս անտարբերութիւնն ու ինքնագոհութիւնը՝ որ հայ իմացական եւ մշակութային կեանքին կ'անդրադառնայ խորապէս, անդարմանելի անջրպետ մը բանալով մեր եւ Արեւմուտքի միջեւ :

« Անդաստան »ի ինը թիւերուն մէջ (ա – մէն մէկը՝ պատկառելի ու ստուար հա – տոր մը)՝ սերտողութեան բաւական նիւթ կայ այս տեսակէտով, հայ զրասէր դա – սուն եւ մտաւորականութեան համար: 1940ական եւ 1950ական թուականներու բոլոր մեծ չարժումները (զրականու – թիւն, արուեստ, գիտութիւն) արձագանգ դատ են հոն՝ մասնագիտականն ու վար – դապետականը ժողովրդականացնելու ձգ – տումով մը: Անօգուտ «սերմնացանու – թիւն», անշուշտ, որքանատեն որ հա – մապատասխան հետաքրքրութիւն չկայ...:

— Նարդունի, Փոլատեան, Քէրքէսթէ – ճեան, Ձիզմէճեան, Պէրպէրեան (Օննիկ եւ Հայկ) եւ ուրիշներ՝ որոնք զրական, դիտական, երաժշտական, թատերական ու այլ նոր հոսանքներու, դէպքերու եւ դէմքերու, բանասիրական – վերլուծա – կան աչխատանքներու գծով մը, կ'ուզեն հայ ընթերցողը անցեալին ներկայ, ու մանաւանդ ներկայ՝ն ապագայ կապել, արթուն ու հաղորդ պահել, քանի՞ հատ – տարիմ աչք ու միտք ունին արդեօք, իր – րեւ կանոնաւոր «բաժանորդ», այս բառին մտաւորական առումովը :

Կոստանդեան, Ահարոն, Որբունի, Սա – րաֆեան, Ձիզմէճեան, Այվազեան, Զար – դարեան (Չ.) ու միւսները՝ որոնք քեր – թողական էջերով կ'երեւին հոն յաճախ, կամ՝ արձակով, մտածումներով, խորա – գումներով, վերլուծական էջերով կը փորձեն թելադրական իրագործումներու փորձ մը ընել, — հինգ մատներու վրայ համրուող քանի՞ ընթերցող ունին ...

Ցեղն է ըսելու — Ոչ միայն հաղորդ ու տեղեակ չեն, ոչ միայն չեն պիտեր, չեն ըմբռներ, չեն մտածեր , — այլեւ կը փորձեն իրենց տպիտութիւնն ու տահմա – նափակութիւնը վերածել ... արժանիքի մը, արհամարհելով ու անտեսելով :

Կամ՝ մեր օրերու մտաւորական քաղց – կե՛ղը՝ նախապաշարուելով ու նախապա – շարելով... : Համակրանք ու հակակրանք սակարկելով ... :

Ջրենք աւելին :

« Անդաստան »ի ինը թիւերուն մէջ, ըստ խորքի թէ ըստ որակի, ըստ սեռի թէ ըստ ձեւի, քանէ աւելի տարեց թէ երի – տասարդ մտաւորականները, — այս ան – դամ բառը կը զործածենք մտաւոր աչխատանքի ու վաստակի ընդու – նակ մարդոց վայել իրրեւ վե – րադիր — , զրական ու իմացական մեր կեանքի արժանապատուութիւնն է որ կը փտին :

Եւ, ինչ որ մխիթարութիւն է մեզի հա – մար (եթէ ոչ՝ խանդավառութիւն), ըմ – փիւռքի ճակատէն կը սրբեն կրկնող ու թուրթակ մնալու արատը, մասնաւորաբար հերքողական մարդի մէջ (Ահարոն, Սա – րաֆեան, Կոստանեան, Ձիզմէճեան, Թօփալեան, եւայլն):

Օտար զրական զէմքերու, ինչպէս զը – րական – մշակութային չարժումներու մասին իրենց վերլուծական – բացատրա – կան աչխատանքներու կողքին՝ «Անդաս – տան »ի աչխատակիցները յաճախակի թարգմանութիւններ կը կատարեն անոնց զործերէն :

Քանի՞ հոգի կը հետեւի : — Տարբե՛ր ցաւ է ասիկա... :

Մենք վերջին կէտ մըն ալ կ'ուզենք ընդգծել, եւ՝ վերջացնել :

— Հին թէ նոր ժամանակներու մէջ, հայ ընթերցող բաղմութիւններու զանա – զան ախորժները զոհացնող չարաթաթեր – թեր, ամսագիրներ ու պարբերականներ չե՞ տունեցած ենք մենք: Արեւելեան թէ արեւմտեան ճակատներու վրայ :

Սակայն, չատ քիչ է թիւը անոնց՝ ո – րոնք բովանդակութեան չափ նաեւ ձեւին բծախնդրութիւնը ունեցած են :

Անշուշտ, 1850ին կամ 1900ին այնքան « հրատապ » կարեւորութիւն չէր ներկա – յացներ ձեւը, որքան այսօր :

Որովհետեւ, մեզմէ հարիւր կամ չիսուն տարի առաջ՝ ձեւը ... ձեւ էր միայն : Այսօր, ձեւը նա՛ե ... խորհ է : Տարբեր խօսքով, մարդկային միտքը, զպրա – րաններն ու ընկերային պահանջները էու – թեան չափ նա՛ե արտայայտութեան կեր – պին զժուարահաճութիւնը ունին:

Այսօր՝ ունի՛ն:

Արդ, «Անդաստան»ի ընտանիքը, զիտա – ւորութեամբ արուեստագէտ – նկարիչ իր խմբագրին՝ Բ. Թօփալեանի, այդ հան – դէսը վերածած է ըստ բովանդակութեան թէ ձեւի արդիաշունչ հրատարակութեան մը, բառին լեցունկեղ իմաստով, եւ ոչ՝ սովորամոլական զործածութեամբ ...

Ողբերգութի՛ւն ու ցա՛ւ՝ որ այս հա – տատումները անձնական վկայութիւններ ըլլալէ անդին չեն անցած տակաւին, վե – րածուելու համար հաւաքական եւ ընդ – հանուր դնահատանքի :

Արժանաւորներուն ընծայուած «պա – տիւ»ի :

ՄԻՆԱՍ ԹՕՓԱԼԵԱՆ

ԱԼԷՄՇԱՀԻ "ԱԻԱՐԱՅՐԸ"

ՆՄԲ.— Ողբացեալ Գուրգէն Ալէմշահի « Աւարայրի պատերազմը » համանուա – գային գործին առաջին ունկնդրութիւնը, Փարիզի մէջ, տեղի ունեցած է 1934 Յու – նիս 2ին: Այս առթիւ «Յառաջ»ի մէջ ող – բացեալ Հ. Ալեանաբ հետեւեալ տողերը նուիրած է.—

..Յայտնութիւն մըն էր մեզի համար «Ա – ւարայրի պատերազմ»ին դիւցազներգու – թիւնը, ուր երիտասարդ երաժշտահանը յայտնագործեց արդ եւ գնահատելի նը – ւաճումներ :

Ալէմշահ ուզած է եղիչէի հոգեչունչ նկարագրութեան տալ կենդանի ձայնին հրապոյրն ու ապրումը, եւ իր բնոյթով երեւակայութիւնը կրցած է ստեղծել այնպիսի՛ երաժշտութիւն մը, որ արժա – նաւորապէս կը համապատասխանէ պատ – մական հերոսամարտին :

Ու մեր երեւակայութիւնն ալ կը սա – ւառնի Աւարայրի վրայ ... Մթնշաղ է . արշալոյսը կը բացուի ճնշող ու ողբեր – գական պատահարի մը զուչակութիւննե – րով լեցուն ներզաշնակութիւններով : Հայ բանակը իր հակումին դերազոյն ա – զօթքը կ'երզէ, պատասխանելով արեւա – պաշտ պարսիկ քուրմերու սրինգներուն :

դան ախորժները զոհացնող չարաթաթեր – թեր, ամսագիրներ ու պարբերականներ չե՞տ ունեցած ենք մենք: Արեւելեան թէ արեւմտեան ճակատներու վրայ :

Սակայն, չատ քիչ է թիւը անոնց՝ ո – րոնք բովանդակութեան չափ նաեւ ձեւին բծախնդրութիւնը ունեցած են :

Անշուշտ, 1850ին կամ 1900ին այնքան « հրատապ » կարեւորութիւն չէր ներկա – յացներ ձեւը, որքան այսօր :

Որովհետեւ, մեզմէ հարիւր կամ չիսուն տարի առաջ՝ ձեւը ... ձեւ էր միայն : Այսօր, ձեւը նա՛ե ... խորհ է : Տարբեր խօսքով, մարդկային միտքը, զպրա – րաններն ու ընկերային պահանջները էու – թեան չափ նա՛ե արտայայտութեան կեր – պին զժուարահաճութիւնը ունին:

Այսօր՝ ունի՛ն:

Արդ, «Անդաստան»ի ընտանիքը, զիտա – ւորութեամբ արուեստագէտ – նկարիչ իր խմբագրին՝ Բ. Թօփալեանի, այդ հան – դէսը վերածած է ըստ բովանդակութեան թէ ձեւի արդիաշունչ հրատարակութեան մը, բառին լեցունկեղ իմաստով, եւ ոչ՝ սովորամոլական զործածութեամբ ...

Ողբերգութի՛ւն ու ցա՛ւ՝ որ այս հա – տատումները անձնական վկայութիւններ ըլլալէ անդին չեն անցած տակաւին, վե – րածուելու համար հաւաքական եւ ընդ – հանուր դնահատանքի :

Արժանաւորներուն ընծայուած «պա – տիւ»ի :

ՄԻՆԱՍ ԹՕՓԱԼԵԱՆ

ԼԱ ՐՕՋԱՆԵՐԸ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻՆ

Մենք կ'ապրինք փողոցի մը մէջ, որ կ'երկարի արեւելքէն արեւմուտք, եւ մի – այն եօթը տուն ունի իր կռնակին վրայ : Հաւատացէք, այս եօթը թիւը խորհրդա – ւոր կամ Աստուածաչնչական ըլլալուն համար չէ որ ընտրած եմ, ոչ ալ՝ անոր բախտաբեր ըլլալուն կը հաւատամ. պար – զապէս դիպուած: Ես ու Տիկինը, օր մը կ'անցնէինք այդ փողոցէն. Թերաւարտ տուն մը տեսանք հոն, ու զայն դնելէ վերջ, աւարտել տալով փոխադրուեցանք անոր մէջ: Ըսեմ անմիջապէս որ չատ գոհ ենք տունէն. մանաւանդ ես՝ որով – հետեւ փոքրիկ պարտէզ մը ունիմ, ուր վարդենիները կը մշակեմ. ու ես չատ կը սիրեմ վարդերը: Այդ օրերուն էր որ զը – րական պարբերականի մը խմբագրէն երկտող մը ստացայ, որով դիս երկար լռութեանս համար յանդիմանալէ վերջ, իր թերթին աչխան թիւին համար կտոր մը կ'ուզէր անպատճառ: Նիւթ փնտռելու համար զլուխս քերեցի եւ չիեցի ճակա – տս՝ որ մաղերուս թափելուն պատճա – ռով, լայննալ, եւ ինծի խմաստուն մար – դու երեւոյթ տալ սկսած է: Ցանկարծ լոյսը ծագեցաւ :

— Ծօ, ըսի ես ինծի, սա եօթը տուները կը տեսնե՞ս, լեցուն են նիւթով. անոնց ամէն մէկուն կտուրին վրայ սիրոյ մը կայ ողբերգութեան մը սերմը կայ. քու գործդ, քիթդ անոնց չարմար մէկ բաց – ուածքէն ներս կոխել ու այդ սերմերուն ճաման աղմուկին ունկնդրել :

Այսպէսով էր որ ես մեր զրացիներու կեանքէն զրեցի վեց պատմուածք. իսկ վերջին եւ եօթներորդ մեր զրացին, Մր. Լա Րօզան է: Մր. լա Րօզան երեսուն եւ ութ տարի առաջ Ամերիկա զաղթած է Իտալիոյ Բալերմոյ քաղաքի չրջակայքէն: Այն ատեն, երբ դեռ չէր ածիլուեր, նա – ւտուն մէջ հանդիպելով Տիկին Լա Րօզա – յին, սիրահարուած է անոր եւ ամուսնա – ցած հետը, նաւուն վրայ, նաւապետին իսկ ձեռքով: Անկէ ի վեր կ'ապրին Նիւ Եորքի մէջ, ու, հակառակ ցեղային սովո – րութեան, բաւականացած են ունենալով միայն երեք զաւակ: Մեծը, որ «ամբողջ Ամերիկայի լաւագոյն դեցազործն էր եւ Մ. Նահանգաց նախագահ ըլլալու չափ խելացի»՝ մեռած է. Տիկին Լա Րօզա ա – նոր դերեզմանին վրայ, ամէն աչուն, դեղին քրիզանթեմներու թաղար մը կը դնէ: Իր միւս զաւակները, Ճօզէֆ եւ Ձէսըլը, պատերազմի տարին յաջորդա – բար չրջանաւարտ եղան բժչկական վար – ժարանէն ու մեկնեցան ճակատ: Զորս տարի վերջ, երբ վերջացաւ պատերազմը, անոնք, ճակատներուն կնճիռ ու քունքե – րուն ալիտակ մազեր չարած, վերադար – ձան տուն :

Տիկին Լա Րօզա անոնց վերադարձի օ – րը լացաւ ուրախութենէն, իսկ դիչերը, լուռ ու զաղտնի, զաղտնի նոյնիսկ իր ամուսնէն, լացաւ իր վերմակին տակ :

— Ախ ատ պատերազմը, — դանդատե – ցաւ ան օր մը, — ձաղուկներս քսան տա – րով ծերացուց :

« Իր ծագուկներ»ուն ապահով տուն դարձին համար իրրեւ խնդակից զրացի, ես ու Տիկինը «աչք լուսի » զացինք ի – րենց: Այն օրէն ի վեր մեր բարեկամու – թիւնը ամրացաւ: Հիմա, երբ կը հանդի – պինք իրարու, ոչ միայն «բարեւ Ատը – ծու բարին» կ'ընենք, այլեւ որպիսու – թիւն կը հարցնենք :

— Գօմէսթայ, սինիօրէ Լա Րօզա, պէ՞ճէ:

— Պէճէ՛, պէճէ՛, կրացիէ, գաթօ ամի – կօ, լաւ, լաւ, չնորհակալ եմ սիրելի բա – րեկամս, — կ'ըսէ ան երջանկօրէն հը – պարտ, որ իր լեզուն սորվելու նեղու – թիւնն եմ յանձն առած իրեն համար :

Ապերախտ ալ չէ: Անցեալ աչնան վարդ մը պինի առած, եկաւ դիչեր մը մեր տան դուռը զարնելու .

— Լաւն է, ես եմ չիները. տակառը բա – ցի ու համտեսեցի, տեսայ՝ «ճուտտու լայք չամբայնն» չամբայնի պէս է, ըսի՝ զրացիիս տանիմ, թող խմէ. լաւ է իր ա – ողջութեան համար. արիւն կը չինէ լաւ զինին :

— Շնորհակալ եմ ,— ըսի փարչը ձեռ – քէն առնելով, չատ շնորհակալ , Մր. Լա Րօզա, նեղութիւն էք քաչեր, ներս չէ՞ք զար :

— Չէ , որ զամ, սատ բերած զինիս ինծի չի բաւեր. վերջը կ'ըսէք ձեռքովը բե – րաւ՝ փորովը եւս տարաւ: Գիչեր բարի:

— Պօնա սէռա՛, Մր. Լա Րօզա, կրա – ցիէ, մօլթէ՛ կրացիէ, յարգանքներս տը – ւէք սինիօրա Լա Րօզային :

Անոր մեկնելէն վերջ, իր բերած զինիին համը նայեցանք: Թթու բան մըն էր՝ մինչ մենք անուշ զինին կը նախընտրէ – ինք: Այր ու կին նստանք ու չնորհակա – լութեան զաղջ բանաձեւ մը պատրաս – տեցինք :

— Եթէ չատ զովենք ու չատ չնորհա – կալ ըլլանք, նորէն կը բերէ ,— ըսի ես :

— Եթէ անդիտանանք ու զրան առջեւ ըսուած կրացիէով բաւականանանք, մեղ անբարեկիրթ մարդոց տեղը կը դնեն ,— առարկեց կինս :

Ատոր վրայ էր որ, երկար փնտռտուք – ներէ վերջ, զտանք երկուքիս համար ալ ընդունելի զաղջ բանաձեւը.

Յաջորդ օրը փարչը պարպած, պիտի տայինք տուս ձեռքը, որ պիտի երթար հնչեցնէր Լա Րօզաներու զրան զանգակը. նայած թէ ո՞վ էր դուռը բացողը, պա – րագային համեմատ պիտի ըսէր .

(1 Շար.)

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

« Հաւատարեցաք մահս մեր ընդ մահու արդարոցն, եւ հեղումն արեան մերոյ ընդ արեան սուրբ Մարտիրոսացն, եւ հաճեսցի Աստուած կամաւոր պատարագաւս եւ մի տացէ զեկեղեցի իւր ի ձեռս հեթանոսաց »:

Յորապէս յուզիչ էր այդ աղօթքը՝ երդուած «Կիլիկիա» երգչախումբին կողմէ, որուն մասնակցութիւնը զնահատելի եղաւ :

Երաժշտախումբը կը նկարագրէ այժմ պատրաստութիւնները, երկու ճակատներու առնդը, սրինգներու եւ փողերու վարպետ հնչուածքներու մէջէն... ձայթիւն մը, ու ճակատամարտը կը սկսի երաժշտութեան տալով կառուցումի եւ ըեւեակայութեան այն զնահատելի արժէքը՝ որուն ակնարկեցի արդէն :

Հայ աղօթքը կրկին կը բարձրանայ պայքարին մէջէն, սրտակեղեք, կը փոուի կը սիրէ պահ մը յաղթական, ունկնդիր հոգիներուն փոխանցելով ճգնաժամին բովանդակ արհաւիրալից պեղեցկութիւնը, հեռացնելով զանոնք, ու պղտորելով նայուածքները, որոնք զամուած են բեմին վրայ ցցուած հեղինակին ապրող, պեղեցիկ սիլուէթին :

Անոր ճչզրիտ ու սիրող ձեռքերու չարժումներուն տակ դործիքները կը մրմռան, կը գալարուին, ձայները, հառաչանքներ կը ծնին ու կը մեռնին, նեաները կը սուլեն, ու պիրկընդխառնումներ կան ահաւոր, յոյսի եւ ցաւի ճիչեր, որոնց մէջէն պարսիկ վերջապահ բանակին փիղերուն ծանր ու ճմլող քայլերուն աղմուկը կը չեռուի : Անհաւասար կռիւը կը վերսկսի չչեռուորուած փողերուն ահազդեցիկ կոչերով, վերիվայրումներով կատարի :

Վարդան կ'ինկայ, ոդը մը կը բարձրանայ ցաւագին երդչախումբին սդաւոր չեչտերուն մէջէն : Փիլերը կ'իջնէ : Ջուրթակները մեդմացած՝ հոգեխոով ներ դաշնակութիւններու մէջ կ'ընկերանան ոդբին հեծկլտանքներուն :

Հեռուն կկու մը երկվանկ երդը կը միախառնուի մարող վերջին ներդաշնակութիւններուն ...:

Այդ դեղեցիկ կտորին ձգած տպաւորութիւնը աննկարագրելի եղաւ : Սրահը իր յուզումէն արթնցած, ծափերու եւ կեց-ցէներու անվերջ որոտով մը զնահատեց երիտասարդ ու տաղանդաւոր արուես-տադէտը, որուն նուիրուեցաւ թանկագին ծաղկեփունջ մը :

Ալէմշահ այդ կտորը գրած է իսկական արուեստագէտները բնորոշող յորդ ու ապրող սահանքով, մէկ չունչով ու ներշնչումով, իր «Հէքեաթ»էն յետոյ ըրած գարմանալի վերելքի փաստը բերելով իր աշխատանքներուն մօտիկէն հետեւողներուն :

ՁՀԲԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻԻ :

ՀԱԼԱԾՈՒԱԾ ԵՒ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ ՓԱՍԹԵՐՆԱՔ

« Այո՛, ըսէ՛ք որ չատ ուրախ եմ, անհունօրէն ազդուած՝ այս գնահատումէն : Նոպէլեան մրցանակը աւելի քան երջանկութիւն մըն է ինձ համար, բարոյական նեցուկ մը : Ըսէք, նաեւ, թէ բոլորովին առանձին եմ երջանկութեանս մէջ ... » : Այսպէ՛ս պատասխանած է Պորիս Փասթերնաք, 1958ի Նոպէլեան մրցանակին սիրացած ռուս դրադէտը, ամերիկացի լրադրողի մը՝ որ առաջին անդամ ըլլալով լուրը հաղորդած էր իրեն :

« Բոլորովին առանձին է իր երջանկութեան մէջ», որովհետեւ մինչ աշխարհի հետաքրքրութիւնը կեդրոնացած է իր վրայ, Փասթերնաքի անմիջական չրջանակը, — բարեկամներ եւ դրչեղբայրներ, — բոլորովին անտարբեր է իրեն հանդէպ : Հալածուած է ան իր հայրենակիցներէն : Մորմրդային մամուլը, մասնաւորապէս « Լիթերաթուռնայա Կազեթա» խստօրէն սկսաւ քննադատել Նոպէլեան մրցանակի Սթոքհոլմի դատական կազմը, երբ իմացաւ թէ Պորիս Փասթերնաք պարգեւատրուած է :

« Տոքթ. Ժիվակօ» վէպը արդիլուած է Ս. Միութեան մէջ եւ ազատ աշխարհի մէջ այդ վէպին գործ յաջողութենէն դայթակղած՝ Մոսկուայի «Լիթերաթուռնայա Կազեթա»ն կը դրէ.— «Տոքթ. Ժիվակօ անյետ, անարժէք, յետադիմական եւ յեղափոխութեան թշնամի գործ մըն է » :

Տակաւին յայտնի չէ, թէ Փասթերնաք պիտի կարենա՞յ երթալ Սթոքհոլմ, ըստանալու համար իր մրցանակը (17 միլիոն ֆրանք), բայց « Լիթերաթուռնայա Կազեթա»յի յայտարարութիւններէն եւ մրցանակաւորին վրայ կատարած յարձակումներէն ետք, կարդ մը չրջանակներ կը մտածեն թէ Փասթերնաքի պիտի արկելուի դուրս ելլել Ս. Միութեան սահմաններէն :

Ինչպէս կը դրէ «Լը Մոնտ»ի Մոսկուայի թղթակիցը՝ Միչէլ Թաթիւ, Պորիս Փասթերնաք կը բնակի Մոսկուայի մերձակայ արուարձաններէն մէկուն մէջ, « դրապէտներու դիւղը» , իր կնոջ եւ դաւկին հետ : Մորհրդային ծանօթ եւ անծանօթ դրողներ, դրեթէ բոլորն ալ կը բնակին այնտեղ, բայց ոչ ոք չնորհաւորական խօսք մը լսած է Պ. «Նոպէլ-58»ին : Քանի մը արեւմտ. լրագրողներ միայն վազեցին իր տունը, լուրը հաղորդելու եւ դրապէտին տպաւորութիւնները արձանագրելու համար :

Այս առանձնութիւնը չէ յուսալքած սակայն դինքը : Խանդավառութեամբ կը խօսի լրագրողներուն հետ, կը խօսի կիրքով, բաւական դժուար կ'արտայայտէ իր միտքերը՝ ֆրանսերէն լեզուով : Կ'ըսէ թէ բազմաթիւ դիրքեր կը սառնայ դանազան երկիրներէ եւ կը թղթակցի Քամիւ, Մոռիաքի, Թոմաս Մերթընի եւ ուրիշներու հետ : Այս անուանները կ'արտասանէ, մասնաւոր կարեւորութիւն մը չտալով անոնց, եւ կը զարմանայ, երբ կ'իմանայ թէ անոնցմէ չատեր համաչխարհային համբաւի տիրացած անուններ են ... : Անշուչտ, այս թղթակցութիւններուն գլխաւոր նիւթը կը կազմէ իր վէպը՝ Տոքթ. Ժիվակօ : Արտասահմանէն բազմաթիւ օրինակներ դրկուած են իրեն, իր վէպէն : Փասթերնաք կը խոստովանի թէ արտասուաթոր աչքերով կարդացած է իր վէպին ֆրանսերէն թարգմանութիւնը :

Փասթերնաք յայտնած է թէ իր յաջորդ դործը պիտի ըլլայ արձակ եւ բանաստեղծութիւն, աւելի ընդարձակ, քան՝ Տոքթ. Ժիվակօն : Հակառակ անոր, որ կ'ապրի իչխանութեան մը տակ, ուր ամէն մարդ ստիպուած է հետեւելու չափուած ու ձեւուած դրական ուղեդիծի մը, Պորիս Փասթերնաք դէմ է բոլոր «դրականդպրոց»ներուն : Թէեւ բացէ ի բաց չի կրնար արտայայտել այս գաղափարը, բայց կը մնայ անհատապաշտ, կրքոտ, անհատապաշտ մը, բայց ոչ թէ մտահոգուած իր անձով, այլ, ընդհակառակն՝ իր նմաններուն թշուառութեամբ ու տառապանքով : Կը սիրէ անկախութիւնը, անկախութիւն մը՝ իր միայնութեան եւ համլածուած երջանկութեան մէջ ... :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՄԸ ՀԱՅԿ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ.— Հետեւեալը ամփոփումն է դասախօսութեան մը, զոր կատարած էր Գ. Ալէմշահ Փահիրէի «Նաւասարդ» ակումբին մէջ, 1938 Նոյեմբերի վերջերը :—

Նախ՝ պէտք է դանազանել իրարմէ հայկական երաժշտութիւնը եւ հայ երաժիչներու դործերը որոնք տարբեր յատկանիչներ ունին :

Սովորաբար հայկ. երաժշտութիւն կոչուածը երեք մասի կը բաժնուի, ազդային երդեր, եկեղեցական երդեր եւ ժողովրդական կամ դեղջուկ երդեր :

Մեր ազդային երդերը, չատ չատախ, իրրեւ երդ ու երաժշտութիւն ազդային չեն, կամ չատ քիչ բան ունին, անոնց խօսքերն իսկ երբեմն օտար են, ինչպէս եղանակները, այսպէս «Փամ փորոտան»ի եղանակը, «Մեր հայրենիք»ը եւ ուրիչներ օտար եղանակներ են :

Եկեղեցական երաժշտութիւնը որ դարերու կնիքն ունի իր վրայ եւ ներկայիս ազդային դարձած է, կրած է բազմատան ազդեցութիւններ, հետեւաբար՝ մեր քաղաքական կացութեան եւ մշակութային չփումներուն : Կրած է հրէական, հռոմէական, պարսկական, ռուսական եւ առհասարակ արեւելեան ազդեցութիւններ :

Այս ազդեցութիւնը ուժեղ եղած է մասնաւորաբար մեր պատարագի եւ չարականներէն դուրս եղած արարողութեանց երգերուն վրայ, ինչպէս Սուրբ Սուրբը, Հայր Մերը : Հրէական ազդեցութիւնը եկած է քրիստոնէութեան հետ : Յաճախ Սինակսկ մը կը չփոթենք իր երաժշտութեամբ հայ եկեղեցիին հետ, եթէ մոռնանք Սինակսկի մը այլ տպաւորութիւնները :

Ուրիչ ազդերու կարդին ռուսական երաժշտութիւնը մեծապէս ազդած է : Եկմալեանի պատարագը կազմուած է ռուսական ազդեցութեան տակ : Եւ եթէ Եկմալեան այնքան համբաւ ունի, անոր համար է որ կատարեալ եւ ամբողջական դործ մը ձգած է :

Եկեղեցական երաժշտութեան մէջ հայկական են մանաւանդ չարականները եւ քանի մը այլ օրհներգութիւններ :

Կոմիտաս վարդապետի պատարագը, աւելի զուտած, աւելի հայեցի հատուածներ ունի : Դժբախտաբար, մեծ երաժիչ ժամանակ չէ ունեցած մշակելու եւ ամբողջացնելու իր այս դործը : Կը կարծեմ թէ առժամեայ, հանդիսութեան մը առթիւ դրուած է ան, յետագային աւելի մշակուելու եւ ամբողջացնելու համար : Բայց տեղ տեղ իր հանճարին եւ աննմանի արուեստին ցոլքերուն կը հանդիպինք :

Հայկ. երաժշտութիւնը, իր ոդիով, դեղեցկութեամբ, զոյնով եւ պարզ արուեստովը կը դտնենք առաւելապէս դեղջուկ երաժշտութեան մէջ :

Այս տեսակէտէն, Կոմիտաս վարդապետի դործը անհուն է, անփոխարինելի, աննախընթաց եւ դուցէ անյաջորդ :

Ան պտտած, հաւաքած է բազմաթիւ ժողովրդական երդեր, զանազան վարիանտներով, զանազան ազդեցութիւններու ենթակայ, արեւելեան, պարսկական, Թրքական, քրտական եւայլն, եւ այս բոլորին մէջէն զտած, բիւրեղացած է հայկականը :

Կոմիտասի մեծագոյն արժէքը իր դաշնաւորման մէջ է : Ան զտած է հայ երաժշտութեան եզանակը եւ հարազատ դեղեցկութեամբ տուած է զայն դեղջուկ երդերուն մէջ : Եւ տուած է հայ երգը իր պարզ դեղեցկութեամբ : Հակառակ երաժշտական իր մեծ զարդացումին եւ պատրաստութեան, անիկա չխճողեց եւ ինչպէս ուրիչներ ըրած են եւ կ'ընեն, եւրոպական խոչոր զգեստներ չհագցուց իր երգին : Ոմանք, չարամիտներ կամ տգէտներ, փորձեցին նուազեցնել Կոմիտասի արժէքը, յայտնելով թէ այդքան պարզութեամբ տուած է ան հայ երգը, որովհետեւ աւելին չէր կրնար հասնիլ : Իրականութիւնը ճիշդ հակառակն է. մեծ արուեստագէտները միայն կրնան հասնիլ այդքան պարզ դեղեցկութեան, եւ Կոմիտաս հասած է :

Այս առթիւ, դասախօսը յիչեց օտար մեծ երաժշտագէտներու եւ դասախօսներու դնահատական կարծիքն ու հիացումը Կոմիտասի դործին արժէքին եւ մեծ արուեստի մասին : Անդրադարձաւ կարծիքին իր իսկ ուսուցիչներուն, որոնք թելադրած են մշակել հայկական երաժշտութիւնը : Աւելցուց թէ հայ երաժիչները, ինչպէս այլ արուեստագէտներ ու դրողներ, ազդային արժէքներու մշակումով միայն կրնան դեր մը կատարել եւ բան մը ըլլալ : Օտարները մեծ երաժիչներ ունին եւ մենք բան մը չենք աւելցներ եւ բան մը չենք կրնար ըլլալ, բայց մեր ցեղին երգը եւ ինքնատպութիւնը արտայայտելով, կրնանք չահեկան դառնալ, ինչպէս դարձած է Կոմիտաս : Իր դաշնաւորած պարերդները արցունք խլած են իմ փրոֆէսէօրներուս աչքերէն » :

Ինքն ալ իր երաժշտութեան հայեցի մասը Կոմիտասի կը պարտի, անոր դործերուն ուսումնասիրութեամբը, ինչպէս իր դասախօսներու թելադրութեամբը նախընտրած է հայկ. երաժշտութեան մը-չակումը : Մէկ երկու օրինակներ տալով, յայտնեց թէ հայկական չէին, օրինակ, Կոմիտասի մշակած Հայաստանի եղանակը, եւ դեռ ուրիչներ, բայց հայկական են Հով Արէէր, Տըլէ եարան եւ այլ երգերու եղանակները : Ի պատասխան դանազան հարցումներու, Սպենդիարեանի դործերու մասին ալ, դովեստով խօսելէ վերջ, յայտնեց թէ ռուսական դրոչմ ունին անոնք :

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

"ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԻՐ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ"

Խմբագրութեամբ ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶԻ

Պէտք է կարդալ սակայն ամբողջ դիւցազնական արարքներուն զմայլելի նկարագրութիւնը, որ փոուած է էջերու եւ էջերու երկայնքին, մանաւանդ երես 224, 225, 238, 239, 240,— «Ամենայն մեղ մահը մի է..., մարդ մի անդամ պիտ՝ մեռնի, բայց երանի՛ որ իւր ազգի ազատութեան կը զոհուի » :

Եւ մահն արհամարհող այդ ափ մը հերոսները (ինչպէս Վան – Քաղաքամէջի կռիւներուն, Բերդաժայռին դլխէն նետուած ռումբերուն պատրոյդը խլող – հանող ու մէջի վառօդը բերող պատանիները),— Շապին Գարահիսարը պաշարող թշնամի զօրքերուն արձակած փամփուչտներուն կապարը՝ իրենց դլխին կը դարձնէին, հայեցի քուրաներուն մէջ նոր-բէն ձուլուած (էջ 217) : Կամ «անակնկալ յարձակումներ կը զործէին թշնամիին չարքերուն դէմ, եւ հոն ինկած զինուոր-ներուն զէնքերը, փամփուչտները, ջրա-մաններն ու կօշիկները առնելով կը վե-րադառնային բերդը» (էջ 223) :

Իսկ երբ անուանի մարտիկներէն Ղու-կաս Աղբարն ու Վահունին իրենց աքսո-րանքէն կը վերադառնան, (էջ 133–135), որպէսզի հարկադրաբար դլուխ կանդնին ինքնապաշտպանութեան ճակատները դե-կավարող Զինուորական Մարմնին, ինչ իրարանցում է որ կը յուզէ առիւծաչունչ քաղաքը,— «Ամբողջ թաղեր, մէջը fար նետուած փեթակներ դարձան, մարդիկ իրարու տուն վազեցին «աչքըլուսելու» , դուրսը ճառեր խօսուեցան, հրացաններ արձակուեցան ու մատաղներ մորթուե-ցան... : Հայոց թաղի չուները, տիրող յուզումէն, իրենք ալ վարակուած, միև-չեւ ուչ դիչեր հաչեցին ժպդունող լուս-նին դէմ » :

Անկարելի է կարդալ – անցնիլ ու բիւ-րաւոր ընթերցողներու վերծանումին չհրամցնել՝ մեր լուս – հաւատ ատնդա-պաչտ ժողովրդին հետեւեալ խորախոր – հուրդ պատկերը, մեծահմուտ Թորոս Թորամանեանի դրիչէն մէջբերուած, էջ 48 – 49 : Ան ունի ֆոլքլորական մեծ ար-ժէք .—

— « Շապին Գարահիսարի եկեղեցին, արեւելեան կողմէն, ունի երկու մատու-ներ՝ հիւսիսային եւ հարաւային երկու պատերուն կից : Մկրտութեան աւազանը կը դանուի հիւսիսային կողմի մատուռին մէջ. դրսէն առանձին դուռ ունի, ուրկէ կը մտցնեն մկրտուելիք նորածինը :

« Ատոր պատճառը հարցուցի, պատա-նեկութեանս օրերուն, քաղաքին կրօնա-դէտ համարուած Գրիգոր Քահանային, — կ'ըսէ Յ. Յ. Կարմիրեան, ան պա-տասխանեց որ, «Նորածինը, աներեւու-թապէս վրան փաթթուած ունի աղամա-կան մեղադատավճիռը, որով արժանի չէ Սուրբ Տաճար մտնելու : Ուստի, նախ պէտք է սրբել երեխան՝ իր աղամական մեղքի դատակնիքէն եւ յետոյ տաճար մտցնել » :

« Այս մատուռը կը կոչուէր Լոյս Մա-տուռ : Երկնային լոյսի կամ սրբութեան հետ ունէ կապ չունէր այս «լոյս» որա-կումը(*), պարզապէս դուրսէն լոյսի մուտքը խափանող արդելքներ չկային, ու արեւուն լոյսը պատուհաններէն ազատ ներս մանելով՝ կ'ողողէր մատուռն ու մկրտութեան ծաղկազարդ, ոսկեզօծ ա-ւազանը :

« Միւսը, հարաւային պատին կից մա-տուռը համեմատաբար չատ մութ էր, եւ այդ պատճառով ալ կը ճանչցուէր իբրեւ « մութ մատուռ» : Մեռելները, թաղուելէ առաջ, դիչեր մը հոն կը պահուէին, (այդ մասը Վանայ մէջ կը կոչուէր Աւանդա-տուն, Ծնթ. Ձ.) եւ օրուան բոլոր պա-հերուն՝ արեւու չող մը իսկ չէր իյնար ա-նոր նեղ ու երկար պատուհաններէն ներս» :

Գեղեցիկ էջեր են 186 – 188, ինքնա-պաչտպանութեան ահասարսուռ օրերէն :

ԶԻԹՈՒՆԻ

(6 Շար.)

(*) Լոյս կը նշանակէ՝ մկրտութիւն, մկրտարան համանիշ ունի լուսարան :

ՊԱՏՈՒՈՑ ՍԵՂԱՆ

Այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 7ին, Պ. Գեղամ Աճէմեանի ճաշարանը՝

Պ. ՅԱԿՈԲ ԻՄԻՒՆՏԻՐԵԱՆի

Պրիւսէլի համալսարանէն վկայուելուն առթիւ Մաղխարոս զպրութեանց (Ակադէմ էս Լէթր) :

Հայկեբոյթին կրնան մասնակցիլ հա-մակիրները ու մտաւորականները :

"ՅԱՌԱՋ" ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Ղեւոնդ Ղամբարեան մէկ տարեկան « Յառաջ » կը նուիրէ Պ. Սարգիս Ա.ե-տիսեանի (Մարսէյլ) :

Տէր եւ Տիկին Նչան Շահպազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին երուանդ Շահպազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Շահպազեան, Տէր եւ Տիկին Շահան Շահպազեան (Քուպա), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մահմուդեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Պետիկեան, Տէր եւ Տիկին Հայկ Թիւթիւնճեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Հայոգոբճեան, Տէր եւ Տիկին Սարոյեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչատուրեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Մահմուդեան, Պետիկեան, Ս. Ա.ելմաճ ընտանիքները յաւուղ կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ՅԱՐի ՏԻԿԻՆ ԷՕԺԻՆի ՇԱՀՊԱԶԱԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ Հոկտ. 28ին իր բնակարանը :

Յուղարկաւորութիւնը այսօր Հինգշաբթի ժամը 15ին: Հանգուցեալ իր բնակարանը, 92 Աւընիւ Վէնսան Անտրիէօ, Վալպարէզ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Սէն – Փիէռ գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ Այրի Տիկին Վարդուհի Դերձակեանի եւ իր զաւկին Մանուկ Դերձակեանի՝ իրենց ամուսնոյն ու հօր ընկեր Մկրտիչ Դերձակեանի մահուան առթիւ :

×

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը, ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Էլլէն Բիւզանդի, իր ամուսնոյն Sofp. Յ. Քիւթիւճեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

Այս առթիւ Լիոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Սահակ Կէնճեանէ :

Ստացած է նաեւ Տիկին Ա. Զազարեանէ հազար ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Յովսէփ Սահակեանէ (Վալանսէն) մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 1500 ֆրանք Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս ձէլալեանէ փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Քրիստինէ Աճէմեանի մահուան առթիւ (Տրակինեան) :

×

Կրընոպլի Կալ. Խաչը, Օր. Սրբուհի Ալիքեանի եւ Պ. Յակոբ Գալայճեանի նշանախօսութեան առթիւ, ի նպաստ իր զպրոցին չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Ալիքեանէ երեք հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Գալայճեանէ երեք հազար ֆրանք :

×

Նոյն ուրախ առիթով, եղած են հետեւեալ նուէրները Կրընոպլի Նոր Սերունդին Պ. Յակոբ Գալայճեան հինգ հազար ֆր, Տէր եւ Տիկ. Ալիքեան երեք հազար, Տէր եւ Տիկին Գալայճեան երեք հազար :

Տեղական Հ. Մ. Ը. Մ.ին՝ Տէր եւ Տիկին Գալայճեան եւ Տէր եւ Տիկին Ա. Լիքեան երեք հազար ֆրանք :

Փարիզի Մշակոյթի Տան՝ Տէր եւ Տիկ. Սիսլեան երեք հազար ֆրանք :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Մ. Կարապետեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի օգափոխութեան կայանին, փոխան հոգեհանգիստի, ողբացեալ Տիկին Գոհար Վտարանդիի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ :

"ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ"Ը

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ԳՐԴ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՇՐԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կալ. Խաչի :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէրֆլը Կաթոլիկ սրահը:

Կը խօսի ԸՆԿԵՐ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Կենդանի պատկեր : Պիտի երգէ Օր. Ատրինէ Պապայեան, կը նուագէ կնիթա – ռով Համբարձում Էօճսիւգեան :

Վարանդեան կոմիտէի կողմէ ջութակ, արտասանութիւն, դաշնակ եւ մենախօսութիւն Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ խմբերգ, մեներգ եւ ուղերձ :

Մուտքը ազատ է

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Երջ. կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ ժամը 20·30ին : Քալա – քսպետարանի թատրոնին մէջ :

Կը նախագահէ ԸՆԿ. Մ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Իրենց մասնակցութիւնը կը բերէն մասնաւոր Լիոնէն հրաւիրուած ջութակահար ընկեր Յ. Պէպիրեան, զոյգ կնիթառ Լ. Պօյա – ճեան եւ Ա. Զազարեան, կոմկասեան պար Պօյաճեան եղբայրներ : Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն :

Կը հրաւիրուի Վալանսի հասարակութիւնը :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Յոյլուի Վերաչինաց Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը Զաքար Քէնտիրեանի եւ Զաքար Քզիրեանի (Գալիֆորնիա) մահուան առթիւ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ անոնց ընտանեկան պարագաներուն եւ այս առթիւ հազարական ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Շաւարշ Միսաքեան սրահին, Ֆ. Կ. Խաչին, կարմիր Խաչին եւ «Յառաջ»ի տարածման : (Մանրամասնութիւնները «Յառաջ»էն) :

×

Sofp. Յ. Քիւթիւճեանի մահուան առթիւ Պ. Յարութիւն Յարութիւնեան 2500 ֆր. կը նուիրէ Վէթ. Ֆոնտին, 2500 ֆր. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Թիւթիւնեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Խանըմ Նազարեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ (Նոյեմբեր 2) Քրատոյի Մայր եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ կը կատարուի նորոգ հանգուցեալ իրենց եղբօր եւ հօրեղբօր Մկրտիչ Թիւթիւնեանի եւ Յարութիւն Ստեփանեանի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ Թիւթիւնեան, Ստեփանեան, Մրայեան եւ Նազարեան ընտանիքներու յիշատակին : Կը հրաւիրուին ողբացեալներու յիշատակը յարգողները :

Տէր եւ Տիկին Վազգէն Անդրէասեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԻՍԿՈՒՀԻ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Տէր եւ Տիկին Արփիար Տէր Աբրահեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց նահատակ հօր՝ Տէր Աբրէն քահանայի յիշատակին եւ իրենց մօր՝ երիցուհի Արմենուհիի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Place Saint-Sulpice — Métro : St. Sulpice

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՀԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ԵՒ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿՈՂՄԷ ԸՆԿ. ԱՐԱ ՊԻՊԻՐԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ

Արտասանութիւն՝ ընկ. Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, երգ՝ Օրիորդներ ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ԼՈՒԻԶ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ (*մեներգ եւ զուգերգ*) Գահերէի ձայնասփիւռէն, եւ ընկ. ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

Կովկասեան պարեր՝ Օրիորդ ԱՇԽԷՆ ԳԱԼԵԱՆ եւ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Հայկական երգերու երրեակ մը, դեկավարութեամբ՝ Պ. ՔԱՋԵԱՆի:

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԸ

Orchestre MIC GEET et sa formation

1er Prix du Conservatoire de Paris

ՃՈՒԿ ՊԻՒՖԻ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ *Խօսնակ՝ ընկ. Գ. ԷՄԻՐԻՆԵԱՆ*

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած **ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ**

Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ

Salle Gaveau

Association des Concerts Chouteau

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ (100 Մասնակցող)

Մեներգ՝ **ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ**

Մ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Ա. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ, Ա. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ

ՅԱՅՏԱԳՐԻՆ ՄԷՋ՝ ԱԻԱՐԱՅՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ղեկավարութեամբ՝ **ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆի**

Տոմսերու համար դիմել՝ « Յառաջ »ին :

ԴԱՄԲՆԹԱՅՔ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի վարչութիւնը եւ Ֆրանսահայ Կալ. Խաչի Սէն Լուի մասնաճիւղի հովանաւորութեամբ, կրան փէնի մէջ բացուած է 1958 – 1959ի տարեշրջանի հայերէնի դասընթացքը :

Կը հրաւիրուին բոլոր արտասահայրեն նախկիններու զաւակները, երկուշաբթի եւ ուրբաթ մինչեւ ժամը 10:

Աստուճար 150 ֆրանք :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն զպրոցին սրահը, ժամը 20·30ին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Վարչական ընտրութիւն : Բացականները նկատի կ'առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրխտափոր ենթակոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտական է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէին ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին :

ԼԻՈՆԻ Հայ Նախկին Մարտիկներու (1914, 1918, 1939, 1945), Լիոնի բոլոր ընկերներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ ընդհ. ժողովին այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Լիոնի նորաչէն եկեղեցիին սրահին մէ(, (Րիւ տիւ Փան – սիօնա Անկլը Րիւ Պալօ) :

ԹՈՒՈՒՏԻ Հայր. Միութիւնը ատիպ – զարար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին 36 Րիւ տը լա Տէֆանս : Խոր :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

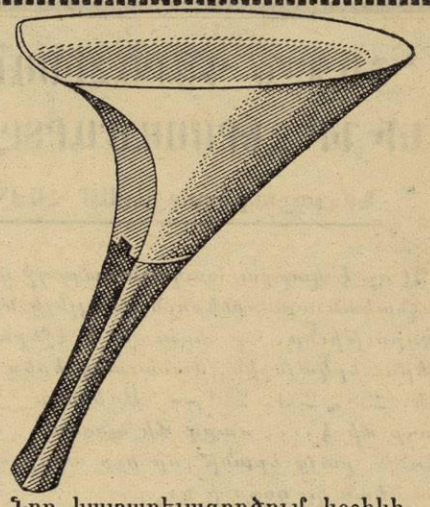
ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՓՈՆ ՏԸ ՇԼՐԻԻի ՄԷՋ

Ազգ. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ամենայն Հայոց Հայրապետ՝ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի ծննդեան յիսնամեակին եւ գահակալութեան Գ. Տարեդարձին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ, զպրապետութեամբ Պ. Յ. Հաբելեանի :

×

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ առաւօտ, Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի, Րիւ ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Թորգոմ Եպահանայ Լիոնէն :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ *Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է ձեւընկալի (մաքիէռ փլաստիֆ) եւ ալիւմինիումի միացումով չինել անբեկանելի (Էնֆասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :*

Դիմել՝

VANPLAST

(Վ Ա Ն Լ Է Ա Ն)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Téléphone : OPEra 01-08

Առաւօտներն հեռաձայնել՝ ITA 16-36

» 33-3?

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Téléph : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3500 ֆր. վեցամս. 1900
Արտասահման՝ տարեկան 4000 ֆրանք : Հատը 15 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
31
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
31 OCTOBRE
1958

34ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8333 — 34EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 14ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4134

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՆԿՈՒՆ ՊԱՇՏՊԱՆ

Վաթսունեւուերք երկարաձիգ տարիներ – լուռ արդար վաստակով բեռնաւոր, Հ.Յ. Դաշնակցութիւնը այսօր անգամ մը եւս կը ներկայանայ հայ ժողովուրդին :

Կուռակայ հրապարակու ու բարձրագոչ – զակ յայտնելու իր հոգեւոր ծը – նողին, որ հաւատարիմ կը մնայ իր սրբազան ուխտին : Ուխտ՝ ծառայելու ազգին : Որպէս դի ազատ ու անկախ հայրենիք մը ունենայ տառապահած ու վտարանդի հայ ժողովուրդը :

Հազարաւոր ընտիր մտաւորական, դաշտիարական, յեղափոխական գործիչ – ներ, անհամար մարտիկներ, «Ֆէտայի» – ներ ու կամաւորներ անձնուիրաբար ու պիւտջետնօրէն գործեցին, մարտնչեցան ու զոհուեցան իր նուիրական գործակին տակ, որուն վրայ կրակէ պիրերով սր – ճանապրուած էր Մահ կամ Ազատութիւն :

Երեք տասնեակ տարիներ չրոլորած՝ 1918 Մայիս 28ին մասամբ իրականացաւ իր երազը : Հայ ժողովուրդի պատմական, պետական, հայրենի հողերուն վրայ մէկ մասին վրայ առեղծուեցաւ Հայաս – տանի Հանրապետութիւնը :

Ի գուր չանգաւ ազատութեան ճամ – բուն վրայ թափուած արիւնը : Բոլոր – ուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան չորջ, հայ ժողովուրդի գաւակները հերոսաբար կուրծք տալով գարաւոր ասոխի մահացու հարուածներուն, ծնունդ տուին կորիւի մը : Մ'յն որ կայ այսօր՝ օտար վարչա – ձեւի մը տակ : Ո՛չ մէկ թիզ հող աւելցած է անոր սահմաններուն վրայ 38 տարիէ ի վեր :

Ուրե՞մն : Եթէ քառասուն տարի առաջ մեր արիւնով չհաւկինք այդ հողամասը, այսօրուան կորիւն ալ պիտի չունենա – յինք :

Երէկ երկրին մէջ Հ. Յ. Դաշնակցու – թիւնը պէնք պրկած լեւ կը բարձրանար՝ յանուն ազատութեան :

Այսօր գրեթէ չորս տասնեակ տարիներ է ի վեր տարագիրը գարձած հայ ժողո – վուրդի կէսին հետ՝ կանդնած է անոր կողքին՝ յանուն ազգապահպանման :

Երէկ կը կռուէր կարմիր Ջարդին դէմ : Այսօր իր պէնքին թիրախ գարձուցած է ոպիտակ Ջարդը, որ կը սպառնայ ան – ճիւսել նոր սերունդը՝ մասնաւորաբար ա – րեւմտեան քաղաքակիրթ ասոյաններուն մէջ :

Իր կազմակերպական հսկայ մեքենան չարժման մէջ գրած է պայքարելու հա – մար այդ մահացու վտանգին դէմ :

Սփիւռքի բոլոր երկիրներուն մէջ իր բազմաթիւ քաղաքական օրգաններով, պրական – մշակութային պարբերթեր – թերով, իր բազմաեռակ եւ բազմալեզու հրատարակութիւններով, իր կրթական հիմնարկութիւններով, բարեսիրական, երիտասարդական ու մարզական կազմա – կերպութիւններով գերազոյն ճիգեր կը գործէ՝ հայրենասիրութեան կրակը վառ պահելու համար հոգիներու մէջ :

Իրրեւ արթուն պահակ՝ կը հսկէ ազ – գային նուիրական ասնդութեանց վը – րայ : Կը մշակէ ու կը զարգացնէ Հայոց անունան լեզուն :

Այս բոլորին հետ եւ այդ բոլորէն ա – ռաջ կը չարունակէ տէր կանգնիլ Հայ – կական Դատին : Ու կը հետապնդէ գայն անխոնջ կամքով եւ անսասան հա – ւատքով : Անվհատ եւ առանց ընկրկելու՝ հակառակ մեծերու եւ փոքրերու, բա – ղեկամներու եւ թշնամիներու, հարեւան – ներու եւ հեռաւորներու դաւաճանու – թեան, ուրացումներուն եւ մոռացումնե – րուն :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ հաւատարիմ իր կոչումին՝ ինչպէս ամբողջ 68 տարի, այսուհետեւ ալ պիտի կանգնի հայ ժողո – վուրդի կողքին, իրրեւ աննկուն պաշտ – պանը անոր անուրանալի, արդար եւ ան – կորնչելի իրաւունքներուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՊԱՅԹՈՒՄՆԵՐ
Խ. ՄՈՒՔԵԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

—o—

Ինչպէս ծանօթ է, այսօր՝ ուրբաթ, հիւլէական եւ չրածին փորձերը պէտք է դադրին ազատ աչխարհի թէ Խ. Միու – թեան մէջ : Միացեալ Նահանգները մէկ տարուան ընդհատում առաջարկելով, Հոկտեմբեր 31ին Ժընեւի մէջ ժողով դու – մարելու համաձարժիք պատուած էին : Բայց մինչեւ Հինգչաբթի, Հոկտեմբեր 30, երկու կողմերն ալ հիւլէական փոր – ձեր կատարեցին : Աննախադէպ պայ – թումներ եղան Խ. Միութեան մէջ :

Հիւլէական ուժի յանձնախումբի նա – խագահ Մքֆոն մամուլի ասուլիս մը տա – լով յայտարարեց թէ ներկայիս Խ. Միու – թիւնը իր զօրաւորագոյն պայթումները կը կատարէ : Թոքիոյէն հասած մտահո – գիչ լուրերու համաձայն խորհրդային չրածին փորձ մը վերջերս ռատիօ – ակ – թիվ ճառագայթներ յառաջ բերած է :

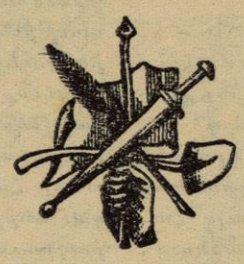
Միւս կողմէ Մքֆոն հաստատեց թէ այ – սօր, ուրբաթ, Միացեալ Նահանգները պիտի ղադրեցնեն իրենց չրածին փորձե – րը, եւ ամերիկացի, անգլիացի եւ խոր – հրդային պատուիրակներ պիտի հաւաք – ուին Ժընեւ, փորձերը վերջնականապէս ղադրեցնելու համար համաձայնութեան եզրեր գտնելու յոյսով : Բայց եւ այն – պէս, չէչեց յանձնախումբի նախագա – հը, Ամերիկա չատով պիտի վերսկսի իր փորձերը՝ եթէ Խ. Միութիւնը մերժէ համաձայնիլ :

Ամերիկեան «Թայմ» չաբաթաթերթի պինուորական մասնագէտը կը գրէ թէ ներկայիս Խ. Միութիւնը ունի երեք հա – զար չրածին պէնքեր, իսկ Միացեալ Նա – հանգները՝ երեք անգամ աւելի, բայց, կ'աւելցնէ մասնագէտը, այդ տարբերու – թեան մասին կարելի չէ խօսիլ, երբ եր – կու կողմերն ալ ունին բաւական ռումբ՝ գիրար քարուքանդ ընելու համար ...:

Խ. Միութեան նման Միացեալ Նա – հանգներն ալ կը չարունակեն իրենց փոր – ձերը. 24 ժամուան ընթացքին հինգ փոր – ձեր եղան : Ամերիկացի մասնագէտները կ'ամատարէին՝ այս փորձաչրջանը հինգ – չարթի կէս գիչերին լրացնելու համար, ինչպէս հրահանգած էր Նախագահ Այ – զընհաուըր : Վերջին պահուն ձայնասփիւ – ռը կը հաղորդէր թէ ամերիկացի գի – տուններն պիտի յաջողին որոչուած ժա – մուն վերջացնել փորձերը :

Ամերիկեան հիւլէական պատուիրակու – թեան գեկավարը՝ Ուատսուորթ, Ժընեւ հասած է արդէն. լաւատեղեակ չրջանակ – ները ժողովի գումարման համար ոչ մէկ արգելք կը տեսնեն : Անգլիա եւ Ամերիկա «միացեալ ճակատ» կազմած են եւ յայ – տարարեցին, թէ պատրաստ են մէկ տարուան համար գադրեցնել իրենց փոր – ձերը : Խ. Միութիւնը կը պնդէ, թէ փորձերը վերջնականապէս պէտք է գադ – րին, այլապէս՝ իրենք պիտի չարունա – կեն :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազատ ու անկախ ապրելու, անարգ բռնաւորին գլուխ չծռելու տենչը ծնած է հայ ժողովուրդին հետ :

Վկայ՝ մեր էերթողահայր Մովսէս Խորենացին, որ Հայոց պատմութեան արշա – լոյսը կը բանայ Հայկ Նահապետի դիւցազնավէպով :

Մեր փառապանծ անցեալի փայլուն շրջաններուն յաջորդած են երբեմն տխուր օրեր :

Դարերու խաւարի մէջէն իրարու յաջորդող հակամարտ աչխարհակալներ բա – նիցս ասպատակած եւ աւերչտակած են Հայաստան աչխարհը, փորձելով իրենց եր – կաթեայ կրունկին տակ ճզմել Հայութիւնը :

Սակայն չեն կրցած անոր հոգիէն խլել ազատութեան հուրը : Անթեղուած կրա – կին մէջ անչէջ մնացած է հրաչագործ կայծը :

Խաստակից ստրուկ ժողովուրդներու ազատագրական շարժումները տասնեւին – ներորդ դարուն՝ սարսած էին բռնակալներու գահը :

Հայկական վերածնունդը սկսաւ գրականութեան ճամբով : Երազապաշտ, մաքուր ղաղափարականով տոգորուած ռահվիրաներ սերմնացաններն եղան ազգայնական ոգիի : Հնչեցուցին զարթօնքի ահազանգը՝ ցնցելով եւ սթափեցնելով թմրած հո – գիները :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը վաթսունեւուերք տարի առաջ ծնաւ հայ ժողովուրդի դարաւոր երկունքէն ու տառապանքէն՝ եւ իրրեւ վրիժառու բռունցք ցցուեցաւ բռ – նակալութեան դէմ : Արձագանգ տուաւ ահազանգին :

Արտաչէսի, Տիգրանի, Վարդան Մամիկոնեանի, Սասունցի Դաւիթի, Դաւիթ Բէկի եւ մեր ազատատենչ անմահ դիւցազուններուն հոգին է, որ մարմին առաւ մեր յեղափոխութեան վարիչներուն մէջ, որոնք նոր ճամբայ մը ցոյց տուին Հա – յութեան : Նոր դարագլուխ մը բացին Հայոց պատմութեան մէջ :

Տարին մէկ անգամ տօնելով իր «Օր»ը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը հրաւիրէ տարագիր, հայրենաբաղձ Հայութիւնը իրեն հետ միասին ոգեկոչելու եւ պանծա – ցնելու խնկելի յիշատակը այն անհամար մտաւորականներուն ու մարտիկներուն, մտքի ու բազուկի հերոսներուն, որոնք դժնդակ պայմաններու մէջ, գերագոյն անձնազոհութեամբ մարտնչեցան յանուն հայրենիքի ու բաչաբար ինկան ազատու – թեան նահապարիին վրայ :

Դաշնակցութեան Օրը հանդիսաւոր առիթ մըն է ո՛չ միայն յիշելու մեր փառա – պանծ անցեալն ու հերոսական մարտնչումները, որոնց սնորալի պսակումն եղաւ Հայաստանի ազատ ու անկախ Հանրապետութեան ստեղծումը, այլ եւ զօտեպնդե – լու տարագրութեան ծնունդ մեր նոր սերունդի երիտասարդները, որպէսզի անոնք ալ բաղեն իրենց նահատակ պապերու գծած ճամբով : Շարունակեն անոնց գործը՝ հայրենասիրաբար ու անձնուիրութեամբ : Անմահ է Հ. Յ. Դաշնակցութեան գա – ղափարականը, — ազատ, անկախ ու միացեալ հայրենիքի ստեղծումը :

Այս իտէալը իր մէջ կը կրէ ամէն Հայ, ո՛չ միայն Սփիւռքի, այլ, վստահ ենք, նաեւ Հայաստանի մէջ :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հարազատ արտայայտիչն է այդ գաղափարականին, որուն իրականացման կը ձգտի յամառօրէն իր ծնունդէն ի վեր :

Լուծուած չէ դեռ Հայկական Դատը :

Ուրացուած են Հայութեան իրաւունքները :

Դիւանագիտական սեղաններուն վրայ Հայկական Դատ չկայ այսօր :

Աշխարհ նոր ցաւեր, նոր հոգեր ունի :

Ջեն փարատած սեւ, մութ ամպերը, որոնք տարիներէ ի վեր կը մթագնեն բա – զմաթիւ հորիզոնը, նոր փոթորիկի մը սպառնալիքը ցցելով :

Բազմաթիւ մեծ ու փոքր ազգեր տարիներէ ի վեր կը տառապին բռնակալու – թեան ծիրանիներուն մէջ, անհամբեր սպասելով ազատագրութեան գերագոյն ժա – մուն, —որ կը յուսան թէ— պիտի չուշանայ այլեւս :

Հաւատին ու յոյսը, մանաւանդ դիմանալու եւ յարատեւելու կամքն ու կորովը պէտք է ըլլան մեր գլխաւոր ապաւէնները՝ հասնելու համար մեր նպատակին :

Այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ, անգամ մը եւս կը շեշտենք, որ Հ. Յ. Դաշ – նակցութիւնը երբե՛ք չէ կորսնցուցած իր անխախտ հաւատքն ու անբեկեղի յոյսը :

Անսասան կամքով եւ անխորտակելի կորովով անիկա կը շարունակէ իր ճամբան, բարձր բռնած եռագոյն դրօշակը, — խորհրդանչան ազատութեան, հաւատարիմ իր հանգանակին, — Միացեալ ու Անկախ Հայաստանին :

Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը :

Կեցցէ՛ հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

ԳԱՀԸՐՁԷՆ կը հաղորդեն թէ Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը որոչած է անգլերէնի, Ֆրանսերէնի եւ ... – մաներէնի թարգմանել « Գու – րան »ը :

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ., ինչպէս նաեւ Պ. Պ. Սեդրակ Քարեան եւ Յակոբ Տէր Յակոբեան էջմիածնէն Փա – րիզ վերադարձան Զուրիխի միջոցով :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ

"Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ"ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Նուիրական զաղափարապաշտներ ու անձնուրացներ հիմը դրեցին Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան մեծ եւ լուսաւոր նպատակի համար, — բոլոր մի-ջոցներով, զինուած պայքարն էլ մէջն առած, ազատագրել արեւմտեան Հայաստանը Օսմանեան լծից եւ հանդրուան առ հանդրուան զարձնել նրան ազգային պետութիւն :

Աւելի քան կէս դար առաջ, երբ 16 – 17 տարեկան զարոցականներս մտնում էինք կուսակցութեան մէջ, երդւում էինք լի-նել զաղտնապահ ու պարկեշտ մարդ եւ «Հայ Յեղափ. Դաշնակցութեան զրօշակի տակ մեր կեանքը չխնայել Հայաստանի ազատութեան համար» : Ո՞ւր էր այդ Հայաստանը : Նա երեւանում, էջմիածնում, Կարսում կամ Ախալքալաքում չէր, այլ Արարատից ու Բարձրդեան լեռներից այն կողմը, ուր փուում էր, չքնաղ հայ-բենիքը :

Վանեցին կամ Մշեցին Հայաստանցիներ էին, իսկ մենք ոչ : Որի՞ մտքից կ'անց-նէր, թէ տզոր ռուսական կայսրութիւնից կարելի է անջատել երկու նահանգ եւ Ա-րարատից ձախ կողմ եւս ունենալ սեփական հայրենիք : Մինչդեռ Բասենում, Վա-պուրականում, Տարօնում ու Բարձր Հայ-քում Հայաստանի վերածնութիւնը թուում էր անխուսափելի : Կար 61րդ յղուածը, Հայասէրների աշխատանքը Եւրոպայում, մեծ պետութիւնների խոստումները եւն. : Դէպքերի հարկադրանքով միայն, մըզ-ուած կովկասեան Հայերի ինքնապաշտ-պանութեան պահանջից՝ մեր կուսակցու-թիւնը դարձաւ նաեւ ցարականութեան դէմ պայքարող յեղափոխական կուսակ-ցութիւն, մանաւանդ 1905 թուի Հայ-Թաթարական ընդհարումների ժամանակ, երբ ամբողջ ռուսահայութիւնը Դաշնակ-ցութեան զրօշի տակ մտաւ ու կուսակ-ցութիւնը մէկ – երկու տարի զարձաւ զրեթէ կառավարութիւն :

Անկախութեան չըջանում, երբ կու-սակցական զործով այս կամ այն զիւղն էլ գնում, կուսակցականներին ցուցակ կազմելու համար, առաջին հարցին թէ երբւանի՞ց Դաշնակցական էք, զրեթէ բոլորը միեւնոյն պատասխանն էին տա-լիս — 905 թուից, (սովորութիւն էր հա-զարը չասել) : Սակայն, օրինակ Երեւա-նում, երբ 1905 թուի Մայիս 25ին ընդ-հարումները վերջ գտան մեր ջախջախիչ յաղթանակով թաթար խուժանի վրայ, կռուին մասնակցող կուսակցական հայ-դուկները, մի քանի օր հանդստից յետոյ, մեկնեցին «երկիր» : Դաշնակցութիւնը եր-բէք ընդմիջումի չդիմեց իր աշխատանքի կարեւորագոյնը յաւակացնելու Արեւմտա-հան Հայաստանին :

×

Առաջին համաշխարհային պատերազ-մը — որից մի քանի ամիս առաջ Հայաս-տանի հարցը արդէն լուծման ճամբու վը-րայ էր — յարմար առիթն եղաւ երկու բռնակալութիւնների համար (թէեւ մի-մեանց դէմ՝ կռուի մէջ, բայց միակամ՝ Հայաստանի վերաբերմամբ), որ մինչու-նաւոր անմեղ ու անզէն ժողովրդի ար-հան մէջ խեղդեն մեր սրբազան իդէալը, Արեւմտեան Հայաստանի հայկական պե-տութիւնը : Բայց մեր հոբիզոնը նորից բռնկուեց հրաշալի արշալոյսով : Աւեր, արցունք ու զիակներ սփռող թշնամին ջախջախուեց վերջին պատերազմ – Սար-տարատի առջեւ ու չքացաւ : Հայաս-տանի Հանրապետութեան զրօշը բարձրա-յաւ նորից առաջնորդելու մեզ դէպի վե-րադարձում հայրենի հողերի : Հակառակ զրեթէ անյաղթելի նիւթական դժուա-րութիւններին, (զաղթականութեան կու-տակում, համաճարակներ, սով, թշնա-մական վերաբերմունք հարեւանների), ժողովուրդը լարեց իր վերջին ուժերը հասնելու մեծ նպատակին : Զէնքն ու զի-ւանագիտութիւնը ընթացան զուգահեռ յանուն ամբողջական Հայաստանի պե-տութեան : Դա մի գնորական ցանկութիւն չէր, այլ պատերազմի ելքով ստեղծուած բացարձակ կարելիութիւն : Սուլթանական կայսրութիւնը, փուուած էր մեր զաշնա-կից յաղթողների առջեւ, ինչպէս սպան-նուած եզը առիւծների առջեւ : Բաժան-բաժանը սկսուած էր : Իրաքը քեզ, Սու-րիան ինձ : Ա. Պաղեստինը, թող ինձ կի-լիկիան :

Հայաստանի վերաբերմամբ՝ զանգա-զուներ, ձգձգում, անվերջանալի ծիսա-կատարութիւն : Առաքելութիւններ, բա-ձըր կոմիսարներ, զեսպաններ, զօրա-վարներ ու զնդապետներ եկան ու գնա-ցին մինչեւ որ ուշաթափուած մեր մա-հացու հակառակորդները վերապատն ի-րանք իրանց : Փաշան մարքսիստ դարձաւ ու մարքսիստը փաշայ, բայց միեւնոյն համամտութեամբ, եւ 1915 Ապրիլին, ջախջախեցին Հայաստանը :

Եթէ Միացեալ Հայաստանի ճակատա-զրերն արագ անօրինուէր, դաշնակից զո-րամասեր, չենք ասում Լիբանանեան քանակով (15·000 Ամերիկացի զինուոր), այլ չատ աւելի փոքրաթիւ, ուղարկուէին Երեւան, Կարին եւ Վան, ոչ քեմալական չարժում կը լինէր, ոչ Կիլիկիան կ'երթար ձեռքից եւ ոչ Պոլիսը : Կարմիր բանակը Հայաստան չէր կրնար մտնել, եթէ նա Միացեալ Հայաստան լինէր :

×

Համեմատական չափով այսօր չկայ մի ազգ ու հայրենիք, որի ազատագրական պայքարը վերջացած լինի Հայի ու Հա-յաստանի նման ազիտաւոր հետեւանքնե-րով : Ահաւոր էր ջարդը, ոչնչացումը կենդանի ուժի : Բայց աւելի սարսափելին ու մորմոքողը հողի կորուստն է : Ազգերը զէնք չեն վերցնում մարդկային համրանք կորզելու համար միմեանցից, այլ հող երբեմն անհնազ վտանգելով մարդկային զրամաղլուխը : Ժողովուրդն առաձգական զանակ է : Նա բազմանում է ու բարձրա-նում, հայրենիքը կամ հողը — ոչ : Աւե-լի քան քսան զար մեր ազգը կառչած մը-նաց Հայաստանի հողին, հակառակ ան-համար ու զազանաբարոյ արշաւողների : Եւ ահա մեր զարում, երբ թուում է թէ կայ մի քաղաքային արդարութիւն, սահ-ման չարաղործութեան, յարգանք սըբ-ուած խոստումի, հանդիսաւոր կերպով Սեւրի զաշնագիրը է ստորագրուում, Մի-ացեալ Հայաստանը ճանաչուում, սահ-մանները զծուած, երկու տարի յետոյ զա-ռնում է Երեխաներին դուարճացնելու համար պատմութիւնի հէքեաթ : Բայց այս պատմութիւններով չի վերջանար մեր զատը : Առանց Վանանդի, Բասէնի, Վա-նի, Մուշի, Սասունի ու Կարինի Հայաս-տան չկայ : Ոչ մի Հայ չի կարող հաշտ-ուել այն մտքի հետ, թէ Ախուրեանից եւ Արաքսից այն կողմ, մեր նախնիքների ա-րիւնով ու քրտինքով ստեղծուած թըզը-ւած հողը ընդմիշտ պատկանում է զար-զարին : Մենք, Հ. Յ. Դաշնակցու-թեան զրօշակիրներս, կանք ու կը մնանք յաւիտենական պահանջատէր Հա-յաստանի : Գերեզմանի առջեւ պտնուող սերնդի ներկայացուցիչներս գնում ենք մեր այս պատգամը իրրեւ կտակ մեզ յա-ջորդող երիտասարդների սրտում :

×

Ո՞ր մէկը մեզնից չի հրճուում կարդա-լով ահեղ նաւաբեկութիւնից փրկուած հայ աշխարհի մի մասնիկի՝ Մորմ. Հա-յաստանի յաջողութիւններով : Թող ծաղ-կի նա : Զվչտանանք, երբ նրա վարիչ-ները հայհոյում են մեզ, վարկաբեկում, սուտ ու փուտ բաներ զրում մեր մասին : Նրանք ուրիշ կերպ անել չեն կարող : Ի-րենց պաշտօնն են կատարում : Բայց չը-կասկածենք թէ նրանց սիրտն էլ մորմոք-ւում է ի տես Արարատի, Անիի պա-րիսպների, Վանանդի լեռների (որոնց թիկունքում մայր է մտնում Արարատեան զաշտի արեւը), թշնամու կրունկի տակ : Շատ ու չատ հայ համայնավարներ մար-տիրոսացել են Հայաստանի համար :

Արժէք չտանք ամէն զարի որ գլորւում է խորհրդային թէրթերում մեզի դէմ, այլ հրճուենք զգալով ինչ որ երբեք չի գրւում եւ պահուած է հողինների խոր-քում :

Արտասահմանում էլ կան Հ. Յ. Դաշ-նակցութիւնն անիծողներ : Օ՛հ, ինչքան կ'ուզեն որ մենք մեռնենք, չքանանք : Բայց միայն... թէրթերի էջերում : Գը-բանք նման են այն սիրահարին, որ օր-իորդի անտարբերութիւնը քարտրուելով համարելով խնդրում է Աստծուն, որ ա-մէն վիշտ ու զժբախտութիւն թափէ նրա զլխին, բայց եւ ապերասում որ խնդրանքը չկատարուի : Ամէն մի Հայ, որքան էլ ոչ-Դաշնակցական, ընդունում է որ պատմա-կան անհրաժեշտութիւն է Հ. Յ. Դաշ-նակցութիւնը :

Այդ անհրաժեշտութեան, այդ պահան-ջին, այդ մշտապոյ կազմակերպութեան Օրն է որ տօնում ենք այսօր :

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՕՐՈՒՆ

ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մեր ողբմալի հակառակորդները ան-ապատ եռանդ կը ապառեն, ժխտելու հա-մար Դաշնակցութեան կատարած հրաչա-զործ զերը հայ ազատ զրական պայքա-րին մէջ : Ան՝ Դաշնակցութիւնը, կ'ըսեն իրենց կիրքէն կուրացած մեր հակառա-կորդները, իր կազմութեան օրերէն մին-չեւ այսօր կատարեալ աղէտ մը եղած է մեր ժողովուրդին : Գործակցած է միշտ Հայութեան վաւերական գահիճներու հետ՝ ապահովելու համար իր շահերը :

Երեւանի նեբչեւիկեան եւ անմիջական զեկավարութեամբ մեր զէմ մղուած այս աւելի քան անբարոյական պայքարին մէջ, հակազաչնակցական ճակատը, հա-յութեան շեշտուած միակ թշնամին կը նկատէ Դաշնակցութիւնը :

Հակառակ այս կարգի զարչելի բար-բանջանքներուն սակայն, Դաշնակցու-թիւնը կը մնայ միշտ անսասան եւ ան-պարտելի :

Իր վաթսունամեայ բեղուն եւ ազ-դօգուտ զործունէութիւնը մեր ազգային ինքնապաշտպանութեան բոլոր մարզե-րուն մէջ, ամենապերճախօս ապացոյցը՝ իր երկարատեւ գոյութիւնն է, հակա-ռակ մեր այնքան ալեկոծ եւ ցնցող իրա-կանութեան :

Առանց մեր ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութեան անվերապահ համակ-րանքին եւ վստահութեան, անկարելի է երեւակայել, որ Դաշնակցութիւնը՝ այ-սօր ինչպէս երէկ, կարողանար հայ կեանքին մէջ պահել իր ակտիւ զեկա-վարող զերը :

Կատարեալ կոյր եւ հայ իրականու-թեան անտեղեակ պէտք է ըլլալ, չտես-նելու համար այս ազազակող ճշմարտու-թիւնները :

Ենթադրե՞լ, որ մեր հակառակորդ ճակատը անընդունակ է տեսնելու եւ հաստատելու այս տարրական ճշմարտու-թիւնը :

Միշտ նենգ, նեղմիտ եւ օտարչն ներ-չնչուած կոյրերը՝ Դաշնակցութեան մո-լեգնած հակառակորդները՝ չատ լաւ դի-տեն Դաշնակցութեան տեղն ու զերը մեր իրականութեան մէջ : Անոնք զիտեն նաեւ, որ այս ժողովուրդի մեծամասնութիւնը Դաշնակցութիւնը կը նկատէ իր կենսա-

---

զլխին, բայց եւ ապերասում որ խնդրանքը չկատարուի : Ամէն մի Հայ, որքան էլ ոչ-Դաշնակցական, ընդունում է որ պատմա-կան անհրաժեշտութիւն է Հ. Յ. Դաշ-նակցութիւնը :

Այդ անհրաժեշտութեան, այդ պահան-ջին, այդ մշտապոյ կազմակերպութեան Օրն է որ տօնում ենք այսօր :

ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԼԱ ՐՕԶԱՆԵՐԸ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱԼԻՆ

— Տիկին կամ պարոն Լա Րօզա, ահա-ւասիկ ձեր փարջը, չնորհակալութիւն զինիին համար : Եւ այսքան : Ոչ աւելի, ոչ պակաս :

— Մեղք որ,— ըսի տիկնոջս, — լաւ զինի չէ, այլապէս Մր. Լա Րօզային կը զովէի անոր բուրումը, յակինթի պէս լոյսին զէմ չողացող զոյնը, հրաշալի համն ու չզիտեմ ինչը, ու զրաւի կու-զամ, զրացիս Ֆշալով, տքալով տակառը կ'առնէր ու կը բերէր մեր տունը :

Ըսի՞ թէ Մր. Լա Րօզան ալ, իր հայրե-նակիցներուն մեծամասնութեան պէս, ինք կը չինէր իր ու իր զերդաստանին համելիք զինին :

Երբ օդին մէջ աշնան հոտ ու ձմեռուան հեռաւոր ուռնաձայնը ըլլար, տակառները դուրս կը հանէր զեռնայարկէն ու չուրով կը լեցնէր· կը մաքրէր, բերանը բաց՝ հովին տուած, կ'անուչցնէր ու կը սպա-սէր որ խաղողները քաղցրանային, թոմ-թոտկէին ու կիսով չամիչ զառնային : Այն տեն իրեն ազգական ճիւանիի լուր կը զրկէր որ բեռնատար ինքնաչարժով զայ ու զինիը Տաուն Թաուն, Ուռչինկ – Թըն Մարքէթ տանի խաղող զնելու : Ճիւանին կուզար իր տղուն՝ Տոմինիկին հետ, ու, Մր. Լա Րօզան ալ հետերնին առած, կ'երթային զէպի քաղաք տանող ճամբէն ու կը կորսուէին քանի մը ժամ :

Բերած խաղողին այնքան մթագոյն կ'ըլլար, որ անոր վրայ իջած ամպն ան-դամ չէր կրնար մեղմել պտուղին սաթի սեւութիւնը : Բուրո՛մն ըսես, կը բռնէր ամբողջ փողոցը :

Այդ ու յաջորդ քանի մը օրերուն, Արմաչ կամ Մուշ Սուրբ Կարապետ ուխ-տատնացութեան պատրաստուող հայ ըն-տանիքի մը տան երեւոյթը կ'առնէր Լա Րօզայենց տունը : Մտնող ելնող անպա-կաս կ'ըլլար· ճրագը կը վառէր մինչեւ ուշ զիշեր, Մր. Լա Րօզայի հնչեղ ձայնը հրամաններ կ'արձակէր, — կը կասկա-ծիմ՝ հայհոյութիւններով կէտագրուած հրամաններ, — ու Տիկին Լա Րօզայի խոհանոցէն, խորոտիկներու եւ օճախին մաղ մաղ կրակին վրայ պրճնաղով եփ-ուող սպաղեթթի uoսին բուրումը զուրս կուգար :

Ու երբ առաւօտ մը Մր. Լա Րօզա քա-ուած թթու խաղողին կուտերն ու մորթը տքալով զուրս բերէր պարտէզ՝ թուղթ ծառին տակ իրրեւ պարարտացուցիչ ցո-ւելու, կը հասկնայինք որ տակառները լեցուած էին : Իրաւ ալ, օր մը երկուք վերջ, Մր. Լա Րօզան կը հաստատէր մեր ենթադրութիւնը, աւետելով թէ «հիմա որ զինին զրաւ, կրնայ հանդիստ սրտով ձմրան ածուխը ապսպրել» :

— Աւելի ապահով չէ՞ որ նախ ածուխը ապսպրես, վերջը՝ զինին, — հարցուցի օր մը :

Ապշած երեսիս նայեցաւ : Բերանը բա-ցաւ որ բան մը ըսէ, բայց զլուխը չար-ժեց ու միտքը փոխեց : Իր զէմքի ար-տայայտութենէն կրցի հետեւցնել որ կը խորհէր .

— Այսքան ալ յիմար հարցում... Այս-քան ալ անեւեւակայելի ապուշութիւն...

×

Ճօզէֆի, իր մեծ տղուն նչանառուքին առթիւ էր, որ կիրակի մը մեզ ճաշի հը-րաւիրեցին Լրենց տունը : Այդ ու կին եկան հրաւէրը միասին բերելով : Այս առթիւ Մր. Լա Րօզա ածիլուեր ու կոճ-կեր էր չապիկին կոճակները : Նոյնիսկ անոնք որոնք իր խոչոր ու կլոր փորին վրայ չարուած էին : Փուշի վրայ նստածի պէս, կէս մը նստաւ բազմոցի ծայրին ու ձեռքերուն ափերը ուղիղ վար զրած ծունկերուն վրայ, սպասեց որ կինը խօս-քը բանայ :

— Դուրսէն մարդ պիտի չուներանք· ճիշդ մենք ու մերոնք, մեր մօտաւոր ազ-գականները միայն, Ճիւանին, Տոմինի-կը, Տի Փրէման, տալս, ներս, քոյրս ու քրոջս զաւակները, տէթզօ՛լ, աւարտե-ցան :

— Մենք ո՞րկէ ուր տեղ ունինք ա-նոնց կարգին, — հարցուցի ես ժպտելով :

— Ա՛հ... հոս կեցիր,— միջամտեց Մր. Լա Րօզան, լաւ զրացին ազգականէն ա-ւելի մօտ է, զլուխիս որ ցաւի, ազգա-կանի վազելէ առաջ զրացիի կը վազենք :

— Գլուխդ որ ցաւի, տղաղ բժիշկ է· ալ ինչո՞ւ մեղի պիտի վազես, — ըսի ես ժպտելով :

Մր. Լա Րօզան յուսահատօրէն նայեցաւ իր կնոջ ու իր կապոյտ – կանաչ աչքե-րուն մէջ տեսայ կրկնութիւնը ճիշդ այն արտայայտութեան, երբ յիմար հարցու-մովս ուզեր էի զինիի ու ածուխի գնման չայորդականութեան կարգը խախտել :

— Փօլ, մի յուսահատիր այդպէս, չե՞ս տեսներ որ պարոնը կատակ կ'ընէ : Տիկին Լա Րօզան էր :

Փօլ Լա Րօզան ուրախ ժպտեցաւ ու իր աչքերուն անկիւնները կիսով ծալուած հովհարներու նմանեցան :

— Փօլը չատ երջանիկ է մօտաւոր այս ամուսնութիւնով, — չարունակեց Տիկ· Լա Րօզա, — հարսնցուներս իտալական ծնունդ ունի եւ գիտէ մեր լեզուն :

Փօլ, որ զիտցած քիչ մը անգլերէնը, իտալական քերականութիւնով կը խօսէր, իր ժպիտով ատորագծեց այդ երջանկու-թիւնը :

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

(2 Շար·)

„ՅԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻ ՎԵՐՈՒԼՔ,,

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

Ծայրագույն նպատակ մեր ճանճուռն է։

Հայ ժողովուրդ, մեր ազգային ինքնուրույնության համար մղած պայքարի ընթացքում ես չափազանց շատ ... ի՞նչ մի բան չես տեսել, որ ... Ես ուզում եմ ասել, որ քո ամենաանհաւատալի ցաւերի մէջ, քո ամենաանյոյս վիճակների մէջ, քո ամենաանելանելի դրութիւնների մէջ դու միշտ ունեցել ես ... ինչպէս ասել, ... ինչ-որ ... ինչ-որ ... ինչ-որ

ՊԱՊԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Յովհաննէս ԻԳ· առաջին պատգամը տուաւ աշխարհի լսութիւնէն: Այս ընտրութեան առթիւ ամէնէն անվերապահ համակրանքը եւ խանդավառութիւնը ցոյց կուտայ ֆրանսական մամուլը: Արդէն ծանօթ է որ Ֆրանսայի կարդինալ – Ներոն «թեկնածուն» էր կարդինալ Ռոն – քալլի եւ Տէյլի Էքսփրէս կը գրէ ·— Տը Կոլ ուրախացած պէտք է ըլլայ, Ֆրանսա կարդինալները յաղթեցին Իտալա – յիներուն: Գերմանական մամուլը կը չ'ուզէ տակայն թէ մեծ Լ· կարող Պապի մը վախճանումէն եւս, առժամեայ կարգադրութիւն մըմնուեցին կարդինալները եւ Տէր Միքայէլ կը գրէ ·— Այնքան մեծ պապէ մը եւս, զօրաւոր եւ անկախ, ուզեցին տակաւ մը »:

Օծումը պիտի կատարուի Նոյ· 4ին:

ՓԱՄԹԵՐՆԱՒ՝ 1938ի Նոյեմբեր մրցանակը տուած խորհրդային դրոշը, ըստիպուեցաւ մերժել իբրեն յանկացուած մրցանակը եւ Սթոքհոլմ հեռագրեց՝ թէ իր ապրած միջավայրին մէջ այդ մրցանակին տրուած մեկնաբանութիւնը կը տեսէ զինք որ մերժէ: Մինչեւ Դեկտ· 10 ժամանակ տրուեցաւ իրեն, որ մտածէ, բայց Փամթերնաք հեռագրեց, թէ հարկ չկար, եւ ինք կը մերժէր մրցանակը՝ առանց·· ճնշումի մը ենթարկուելու: Ինչպէս դրած էինք, այս մրցանակը չատ սուղ արժեց ռուս դրողին, որ չնորհա – դրկուեցաւ ու երկու օրէ ի վեր իր տունը կը գտնուի ոստիկաններու հսկողութեան ներքեւ– Բողոքի բազմաթիւ հեռագիրներ կը դրկուին Մոսկուա, ազատ աշխարհի դրողները մտահոգ են իրենց պաշտօնակիցին ճակատագրով, իսկ անգլիական մամուլը կը դրէ ·— Փամթերնաք հերոս մըն է

ԼԻՒԱՆԱՆի մէջ բանակը դրաւած է բոլոր կեդրոնները եւ կ'աշխատի վերջին պատնէշները քանդել ու ժողովուրդը պահանջները քանդել: Ներքին նախարար Խատէ դի – չերները անճնապէս կը մասնակցի խուզարկութեանց եւ յայտարարեց թէ հակառակ արդելքին՝ բազմաթիւ մարդիկ տակուին զէնք կը կրեն:

ԱԹԷՆՔի կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Կիպրոսի չուրջ եւրքներու ժողով մը դումարելու Սփաքի ճիգերը ի դերեւ ելած են, Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ բռնած դիրքին հետեւանքով: Ցունաստան դիմեց ՄԱԿին՝ հարցը կարգադրելու համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի բազմավաստակ

ՂԵՒՈՆԴ Վ· ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ

հոգւոյն համար Ս·Խաչ եկեղեցին, 10պիս Բիւ Թուէն:

×

Տէր եւ Տիկին Աբփեար Տէր Աբսէնեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց նահատակ հօր՝ Տէր Աբսէն քահանայի եւ իրենց մօր՝ երիցուհի Աբմենուհիի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

×

Պ· Սերովբէ Սերովբեան կը ծանուցանէ որ այս կիրակի 2 Նոյեմբեր, յետ Ս·Պատարագի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր հօր Յակոբ Սերովբեանի, ինչպէս նաեւ բնտանեկան պարագաններուն ·—

Յովսէփ եւ Թագուհի Քէօլէյեանի, Նազարէթ, Լալուհի եւ Մանուկ Ժամկոչեանի, Հայկ Մորչեանի, Գալուստ Քէօլէյեանի, եւ Տիկին Իսկուհի Գասպարեանի:

Անոնց յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

×

Լիւսի, Լօժէնի, Մաոի, Լուսար եւ Յակոբ (Սալմաստեան եւ Բոլատ) կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

ՈՎՍԱՆՆԱ ԲՈԼԱՏԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հօր եւ բոլոր ընտանեկան պարագաններուն ի յիշատակ:

Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները:

"ԳԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ"Ը

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ԳՐԴ ԹԱՂԱՄԱՍԻ ՓԱՂԱՓԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՇՐԹԱԿ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Place Saint-Sulpice — Métro : St. Sulpice

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՀԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԵՒ Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿՈՂՄԷ ԸՆԿ· ԱՐԱ ՊԻՊՔՐԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԹՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ

Արտասանութիւն՝ ընկ· Տիկին ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, երգ՝ Օրիորդներ ՄԱՐԳԱՐԻՏ եւ ԼՈՒԻԶ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ (*մեներգ եւ զուգերգ*) Դահլրէյի ձայնասփիւռէն, եւ ընկ· ԱԻԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ

Կավկասեան պարեր՝ Օրիորդ ԱՇԽԷՆ ԴԱՒԵԱՆ եւ ՎԻՓԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Հայկական երգերու երրեակ մը, դեկավարութեամբ՝ Պ· ՔԱՋԵԱՆԻ:

ԿԼԻՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԸ

Orchestre MIC GEET et sa formation

1er Prix du Conservatoire de Paris

ՃՈՒԿ ՊԻՒՖԷ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ — *Խօսնակ՝ ընկ· Գ· ԷՄՐԻՆԵԱՆ*

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ

Սիփան - Կոմիտաս Երգչախումբ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Նուիրուած **ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ**
Յիշատակին, իր մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2ԻՆ, ԺԱՄԸ 15ԻՆ
Salle Gaveau
Association des Concerts Chouteau

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՕՒՄԲ (100 Մասնակցող)
Մեներգ՝ **ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ**
Մ· ՊՕՂՈՍԵԱՆ, Ա· ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ, Ա· ՍԵՐՈՔԵԱՆ
ՑԱՅՏԱԳՐԻՆ ՄԷՋ՝ ԱԻՍԱՐԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
Ղեկավարութեամբ՝ **ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ**
Տոմսերու համար դիմել՝ « Յառաջ »ին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ· Ց· Դ· Պոռսոյի Մուրատ խումբը եւ Ֆ· Կ· Ֆաչի Պոռսոյի մասնաճիւղը, իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տիկին Էլլէն Բիւզանդի, իր ա – մուսնոյն Sofp· Յովհ· Քիւրքիւճեանի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Սահակ Նալպանեան եւ Մխիթարեան Ալիքսանեան 1500ական ֆրանք կը նուիրեն Պանէգոյի –Քաշանի դպրոցին Փրափիոն Սարեանի մահուան առթիւ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, 17 Րիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ·— Հ· Ց· Դ· Եօթնակղզեան ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն դպրոցին սրահը, ժամը 20·30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Ակնունի են – թակոմիտէի ընդհ· անդամական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Վարչական ընտրութիւն: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր ենթակոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլորին ներկայութիւնը կը խնդրուի:

ԼԻՈՆԻ Հայ Նախկին Մարտիկներու (1914, 1918, 1939, 1945), Լիոնի բոլոր ընկերներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ ընդհ· ժողովին այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Լիոնի նորաշէն եկեղեցին սրահին մէ(, (Րիւ տիւ Փան – սիօնա Անկլը Րիւ Պօալօ):

ԹՈՒՐՔԻՏ Հայր· Միութիւնը ստիպողական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին 36 Րիւ տը լա Տէֆանս: Իսկ:

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

1. Banc de finissage
2) Machine black
3) Machine gravureuse
4) Formes et enportepièce
5) 3 moteurs électriques 1CV
6) Singer pour tissage 31 K.18

Դիմել դրատը «Յառաջ»ին:

ԼԻՍԷ ՖՈՆՏՈՐՍԷԻ ՄԷՋ, ԶՐՈ

Դասընթացք հայերէնի եւ այլ ճիւղերու: Աւօսիապօն փիլոքէֆիիբ, ճանչցուած իրրեւ ապրօղուտ ձեռնարկ, իր ուսուցման ծրագրին մէջ տեղ կուտայ հայերէնի դասաւանդութեան: Կ'ուսուցուին՝ լեզու, գրականութիւն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն: Դասախօս նշանակուած է գրագէտ՝ Թ· ԳԱՒՌԻԿ որ կը սոսնձէ նաեւ մասնաւոր դասեր, բացի հայերէնի ճիւղէն, իտալերէնի եւ գերմաներէնի:

Հայերէնի դասընթացքը սկսած է Հոկտեմբեր 15էն եւ կը չարունակուի ամէն չորեքշաբթի եւ ուրբաթ ժամը (19 – 21):

Արձանագրութեան միանուագ ծախք տարեկան 700 ֆրանք, որ իրաւունք կուտայ հետեւելու դասաւանդուած միւս ճիւղերուն, զանազան օտար լեզուներ, գիտութիւն, փիլիսոփայութիւն, ընկերային նկարագիր եւն·: Փափաքողներուն ծրագիրը ձրի կը տրուի:

Դիմել՝

Association Philotechnique

47, Rue Saint André des Arts

(Մէթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն):

Հինգշաբթի եւ Շաբաթ 14 – 16, երեքշաբթի 18·20, հետաքրքրական Տանիօլի 48·28, 44·14: Հայերէնի, իտալերէնի, գերմաներէնի դասերուն համար դիմել՝ Թ· Գառնիկեան, 8 բիս Նորթ Տամ տը Լոռէթ՝

Որբուհիի ճաշարանը, կամ՝ նոյն հասցէին, Օր· Զ· Սրապեանի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ, ժամը 4 – 6:

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue. 17 — PARIS (9e)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մարտիկի ընկերական հայկական դպրոց – ներու դասաւանդութիւնները կը վերսկսին Նոյեմբեր երեքէն սկսեալ:

Ս· Անթռասն դպրոցի դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն հինգ – չաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12, իսկ միւս դպրոցներու դասերը կը սկսին նախընթաց տարիներու կիրարկուած սկզբունքներով:

Պատասխանատու վարիչ եւ ուսուցիչ՝

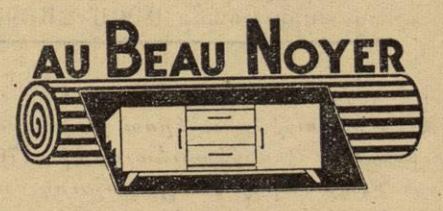
ԹՐԱԳՕՇ

Բեմական յաւակութիւններ ունեցող ա – շակերտները մաս պիտի կազմեն Ֆրանսական ներկայացումի մը հայկական բաժնին:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ առաւօտ, Ամենայն Սրբոց ·ոնին առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի, Րիւ ժէ Սէն Լուի սրահին մէջ:

Պիտի պատարագէ Թորգոմ Բահանայ, Լիոնէն:

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆԶՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD· J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38